TRUTINA
THEOLOGICA
THESIUM
QUESNELLIANARUM

P. DOMINICI VIVA

SOCIETATIS JESU.

TOMUS SECUNDUS.

PARS QUARTA.

QUESNELLIANÆ THESES

A SS. D. N. PAPA CLEMENTE XI. CONFIXÆ,

Ad Theologicam Trutinam revocatæ juxta pondus Sanctuarii.

EDITIO QUARTA

Seduln expolita, ac nonnullis additionibus aucta.

AUCTORE

P. DOMINICO VIVA SOCIETATIS JESU
Sacræ Theologiæ Exprofessore in Collegio Neapolitano ejusdem Societatis.

TOMUS SECUNDUS TRUTINÆ THEOLOGICÆ

PARS QUARTA.

OPUS DICATUM

Eminentissimo, ac Reverendissimo Principi

GEORGIO

TIT. SS. XII. APOSTOLORUM

S. R. E. CARD. CORNELIO

EPISCOPO PATAVINO, COMITI SACCENSI, &c.

BENEVENTI, E Typographia Archiepiscopali. MDCCXXIV.
SUPERIORUM PERMISSU, ac PRIVILEGIO.

Eminentissime, ac Reverendissime

PRINCEPS.

CUM Theses illas *Quesnellianas*, quibus peculiari diplomate SS. D. N. CLEMENS XI., pro sua erga Gregem sibi demandatum providentia, & pastorali solicitudine, mature occurrendum putavit, ne forte lues, quæ inde erumpebat, paulatim serperet, manaretque in dies latius, cum Theses, inquam, illas confutandas, oppugnandasque suscepissem, susceptumque opus festinanter scilicet, neque ita pridem absolutum esset, hanc Tibi Confutationem non sine quadam audacia mittere meditabar; Tua tamen fretus benignitate jam mitto, PRINCEPS EMINENTISSIME: si tamen mitti dicenda est, quæ sponte sua venit, Tibique ultro se ipsa sistit, ut in lucem antequam prodeat, tui Nominis splendore illustretur. Deliberandum enimvero diu non fuit cuinam potissimum e tot Principibus Viris, quorum nomine, ac

dignitate maxime celebratur Italia, nuncupanda foret: id quippe cogitanti unus occurrebas mihi, cui nuncupationem operis hujus a me deberi jure ac merito intelligerem. Cum enim Scriptoribus duæ omnino sint causæ, cur suis quisque lucubrationibus in lucem edendis Amplissimorum Virorum nomen inscriptum velit; altera quidem, ut suum erga illos cultum, atque observantiam declarent, altera vero, ut sibi, suoque Operi Patronos illos adsciscant, utraque scilicet impellebar ego, ut hanc meam Antiquesnellianam Trutinam Tibi uni sacrarem. Nam ad primam quod attinet, cuinam dissertationes hæ Theologicæ debentur potius, quam Tibi, PRINCEPS EMINENTISSIME, in quem unum ea congesta ornamenta sunt omnia, quæ vel sigillatim si spectemus, hoc qualecunque obsequium, atque observantiam meam suo sibi jure videntur singula postulare? In Te avita splendet generis claritas, quam Romanæ Corneliorum genti refers acceptam; in Te illa suspicitur Dignitas, quæ omnium in terris longe Maximæ accedit proxima; in Te colitur Episcopalis Potestas, cui subest Patavina ista Ecclesia, & antiquitatis laude, & Sanctissimorum Antistitum splendore clarissima; in Te demum & singularis quædam mentis perspicacia, & rerum maximarum usus, & Scientiarum, & Virtutum omnium præstantissima quæque ornamenta præclaro fœdere conjunguntur: quæ quidem tot, tantaque sunt, ut ea pro dignitate laudare si velim, nullus omnino futurus sit modus. Illud vero, ne ingrati animi vitio laborare videar, tacitus præterire non possum, quod peculiari quodam nomine hosce meos quantuloscunque labores sibi vendicat: illud, inquam, singulare studium, egregiam illam voluntatem, ac beneficentiam, qua Societatem JESU, meam scilicet Parentem, semper prosecutus es, porroque prosequeris. Hanc enim in tota ditione tua apprime foves ac protegis; hujus Filios, perinde ac si essent tui, benigne accipis, & amplecteris, quorum opera cum ad Animarum salutem, Divinæque gloriæ amplificationem clementissime uteris, eorum studia præclara vehementius incendis. Qua quidem in re quanquam animi tui propensio quædam in nos eximia Societatem hanc nostram mirum in modum commendet, longe major tamen e benignissimo tuo de nobis (quicunque tandem sumus) eodemque gravissimo judicio eidem commendatio accedit. Is quippe es, PRINCEPS EMINENTISSIME, qui ut beneficia largissime conferas, non prodigis tamen, cum antequam conferas, quid, cuique conferas diligenter expendas; nec prius quempiam ornes quam probes, ut idem omnino sit a Te ornari, & commendari, patrociniumque tuum sit bonæ causæ argumentum. Hinc Societatem universam novo tibi jure devinctam, atque obæratam habes, quippe quam non amore solum amplecteris, sed sapientissimo etiam judicio

tuo

tuo existimationem illi apud cæteros concilias: cum apud omnes maximi momenti sit judicium tuum, tuaque Auctoritas perinde habeatur ac Veritas. Quare optimo jure a me, qui Societatis ut sim minimus, conor tamen pro modulo meo non ingratus esse Filius, hoc qualecunque Opus tibi dicatum habes, tuæque, ut ita dicam, Aræ, tamquam Votivam Tabellam, affixum, quod multis quidem de causis, præcipue tamen tuæ in nos beneficentiæ nomine debetur.

De altera vero, quæ nobis est causa, ut Viris amplissimis libros nostros consecremus, nihil esse censeo, quod longiorem postulet orationem. Quem enim ego mihi Mecænatem alium adsciscerem, a quo majus & mihi, & operi meo præsidium sperarem ac decus? Equidem si de Patrono deligendo diu multumque mecum cogitare, remque omnem in deliberationem adducere vellem, quocunque verterem me, ad Te tandem reverti, tandem in Te uno conquiescere deberem: in quo videlicet omnia eaque præstantissima reipublicæ litterariæ præsidia parata esse video, quæ vel a natura, vel a fortuna, vel a virtute proficiscuntur. Ab ea quippe, quæ tibi naturaliter indita est, in litteras propensione habes ut velis, a florentissima fortuna ut possis, ab eximia virtute ut gaudeas litteris, ac Litteratis esse Patrocinio, præsertim ubi Litteratorum Patrocinium cum Orthodoxæ Fidei causa sit conjunctum, ut certe illud conjunctum erit Patrocinium, quod mei, meorumque laborum humanissime suscipies. Nam Operis argumentum (ut de eo pauca dicam) neque profanum est, neque ignavum, sed quantumquantum est, totum Sacrum, & pugnax, totum ex intimis Polemicæ Theologiæ penetralibus erutum, ac depromptum; eaque de causa te Patrono dignissimum. Neque enim eo scribo, ut mihi nomen aliquod, aliis aliquid fortasse oblectationis quæram, sed ut communi utilitati censum meum quantumvis tenuem, & exiguum conferam: uni quippe huic inservire semper mihi cordi fuit, ac pro ea non hunc dumtaxat laborem, utut periculi plurimum eidem insit, & aleæ, sed ultro suscipio, & aliis obviam ire non detrecto. Quod quidem in omnibus meis elucubrationibus pro modulo meo conatus sum, & in hac ipsa ita conor, ut si minus assequar quod contendo, contendisse tamen præclarum mihi putem, ac jucundum. Verum nolim equidem aliter hæc a quopiam accipi, atque ego sentio, perinde quasi aut mihi, aut aliis proscriptarum jam Thesium sensa pervestiganda putem, antequam Sedis Apostolicæ Auctoritati, pro eo ac decet Catholicum hominem, pareamus. Sentio enim ego, PRINCEPS EMINENTISSIME, quod qui recte sapit quisque sentit; sentio, inquam, eas nulla disquisitione adhibita rejiciendas esse omnino, atque execrandas: Numquam ego aut me, aut alium quempiam eatenus tantum Pontificiæ Auctori-

ctoritati, hoc est Divinæ, addictum velim, ut Sanctissimis ejus Sanctionibus, nonnisi præmissa expositione, fidem exhibeat. Præpostera est isthæc credendi ratio, nec obedientis animi, sed arrogantis, qui fidem non debeat, sed sibi plus æquo postulet. Ex iis nos velim esse, atque haberi, qui captivantes intellectum in obsequium Christi, quod minime intelligunt, maxime credunt: tum fidem consequente intelligentia, quod modo non intelligendo crediderant, nunc credendo intelligunt. Ita profecto comparatum est a Divino Spiritu, sapienterque institutum, ut post Fidei donum dono Sapientiæ instruamur, ut sciamus, quæ a Deo donata sunt nobis. Quo quidem fiet, ut & nobis nostram gratulemur fidem, & aliis, si qui sunt, suam exprobremus arrogantiam, sive absurdam, ac præposteram credendi rationem. Patere itaque, PRINCEPS EMINENTISSIME, patere, inquam, ut hoc qualecunque Opus sub inclyti tui Nominis umbra, seu luce verius appareat, & si nihil aliud me nisi Orthodoxæ Fidei causa in his dissertationibus meis agere intelligis, pro illo singulari studio, quo Catholicam Religionem tueris, ac foves, Opellam hanc, quæ tuam se in tutelam conferre gestit, qua soles humanitate suscipe, quo potes patrocinio tuere. Sic enim fiet, ut me, & Societatem universam novo hoc nomine devinctam habeas; & ad præclara tua in Christianam rempublicam merita hoc tuo facto nonnihil accedet.

Eminentiæ tuæ

Humillimus, Addictiss. & Obsequentiss. Serv.

Dominicus Viva e Societ. Jesu.

TYPO-

TYPOGRAPHUS
AD
LECTOREM.

TAndem aliquando, Superis annuentibus, datum eſt mihi, Amice Lector, Trutinam hanc Antiqueſnellianam jampridem ab Auctore elucubratam, & communibus exoptatam votis, e meis Tibi typis exhibere. Illud oro, obteſtorque, ut ſi nonnulla obrepſerint menda, ea benigne condones: Siquidem in hujus Operis editione a mea Typographia longe abfuit Auctor, nec integrum ei fuit Autographum tranſmittere, prout opus erat, perpolitum. Miraberis profecto, quod Opus jampridem elaboratum non fuerit ad limam accuratius revocatum, & numeris omnibus abſolutum. Sed mirari deſinas. Auctor expendendis, & confutandis proſcriptis Theſibus aſſuetus, (quod ex primo Theologicæ Trutinæ damnatarum Theſium tomo ab eodem conſcripto facile eſt dignoſcere) ut primum accepit Pontificio diplomate unam, & centum Queſnelli Theſes de Vaticani Cœlo fuiſſe tactas, & anathemate fulguritas, zelo, quo flagrat, incenſus, hanc etiam ſpartam adornare, illaſque ſuis rationum momentis perpendere, ac rejectare meditabatur. Curæ tamen non leves, quibus id temporis ex Moderatorum ſuorum juſſu diſtinebatur, Studiis hiſce operoſiſſimis animum adjicere non ſinebant. Ubi tamen compertum fuit, nonnullos in Gallia, etiam infulatos, per ſummam Sanctæ Sedis injuriam Conſtitutioni huic Pontificiæ ſubſcribere renuiſſe, donec de intelligentia Theſium confixarum certiores redderentur, acrioribus ad tantum Opus aggrediendum ſtimulis concitatus fuit, non quaſi vero ſpes inde affulgeret, ut Refractarii ad bonam frugem revocarentur, (quis enim id ab iis ſperet, qui intellectum in obſequium Pontificis e Cathedra loquentis captivare dedignantur?) ſed ut docibiles Eccleſiæ filios Controverſiis hiſce non plene inſtructos, ac Tyrones Theologos de Theſium iſtarum fucata falſitate edoceret, ne faciles præberent aures hoſtibus tendentibus inſidias. Propterea quamvis extraneis circumſeptus curis, manum tabulæ admovit, ſedulam adeo navando operam, ut

no-

nocturnas persæpe e somno horas eriperet, cum non liceret uti diurnis. At intensissimum simul, ac diuturnum laborem imbecillitas humana diu ferre non valuit, quinimmo dum ad exitum calcaribus admotis properaret, ita labori succubuit, ut bis apopleticis insultibus graviora minitantibus correptus fuerit. Qua de causa Archiatri, amicorumque consiliis morem gerere oportuit, & ab omni prorsus studio aliquantisper supersedere, donec affectæ vires instaurarentur. Viribus autem vix refectis finem Operi utcunque imposuit, quin tamen ad limam revocaverit; quandoquidem justis de causis Operis editio differenda erat, donec omnes in Gallia Constitutioni subscriberent, quod mox affuturum credebatur.

Interea loci, dum instanter, pugnaciterque Quesnellianarum Thesium explanatio ab ipsomet Pontifice facienda ad elusionem, non ad elucidationem ab iis exposceretur, qui Constitutioni subscribere renuebant, nec Pontifici liceret petitioni huic, utpote Sanctæ Sedi graviter injuriosæ, ullatenus annuere, operæ pretium duxit Auctor suam Thesibus usquequaque profligatis Anacephalæosin annectere, qua paucis palam fieret, nulla illas explanatione Pontificia indigere, cum germanus verborum sensus omnes, & singulas sua censura dignissimas abunde proderet. Hujuscemodi consilium ad rem maximopere conducere omnibus visum est. Cum vero spes illa exoptatæ, ac expectatæ subscriptionis tamdiu inaniter omnes lactasset, nec aliud Gallia, nisi verba daret, communi suffragio judicatum est, nihil esse causæ, cur editio hujus Antiquesnellianæ Trutinæ diuturnius protraheretur. Facta proinde potestas Auctori fuit illam evulgandi. Quod ubi innotuit, ecce tibi non pauci illum conveniunt, ut illico nulla interposita mora Autographum prælo committeret, quamvis extrema illi manus non esset imposita; Specialis quippe sedulitas eorum, qui typis corrigendis præsunt, facili negotio expolire posset quicquid in Operis elucubratione nocturnis sæpe, ac succisivis horis festinans calamus neglexit. Hisce amicorum votis reluctari non licuit, præsertim ubi Eminentissimum Ursinum jampridem Mecænatem suum (quem dumtaxat nominasse, in Coelum summis laudibus extulisse est,) non suasorem modo, ac impulsorem Auctor habuit, sed etiam, quod miram ejus benignitatem summopere commendat, insueta dignatione Censorem pariter, & Approbatorem. Nec defuerunt humanissima zelo effervescentis Eminentissimi Pignatelli imperata, (cujus etiam commemorato nomine excelsum Ecclesiasticæ Purpuræ fastigium audientis animo oboritur) quomodo autem ea præterire poterat, qui tot nominibus se ei

obæ-

obæratum profitetur? Verum quia quantaquanta ſit Correctoris ſedulitas, mendis omnibus expurgare typos vix unquam datur; quid, oro, in hoc volumine expectandum erit, in cujus editione & Auctoris præſentia, & characterum perſpicuitas, & coronis Operis deſideratur?

Accedit, quod Auctor, tum ut quantocyus zelo, quo incenditur, ac amicorum votis faceret ſatis, tum etiam ut dilucide, quoad ejus fieri poſſet, ea exponeret, quæ acrem ipſam Theologorum aciem obtundunt, obviis Scholaſticorum phraſibus uſus eſt, nec puduit illum etiam aliquando veluti ad Barbariſmos deſcendere, ubi ad elucidationem rei arcanæ, ac ſublimis intelligentiæ id expedire videbatur; Auguſtini veſtigia ſequutus, qui in Expoſitione Pſalmi 138., ne Os pro Oſſe ſumptum, & Os pro Ore confunderentur, barbariſmo illo uſus eſt, dicendo Oſſum, ubi de oſſe loquebatur, perſpicuitati magis conſulens, quam elegantiæ ſermonis, hæc ſcribens ſuo Auctore digniſſima: *Habeo in abſcondito quoddam Oſſum; Sic enim potius loquamur: Melius eſt, ut reprehendant nos Grammatici, quam non intelligant populi*. Propterea hac etiam de cauſa plurima erant in Autographo corrigenda, varianda, expolienda, contrahenda, ac magis firmanda, ſi per tempus licuiſſet; quæ ſane omnia in Auctoris abſentia præſtari ab aliis minime poterant, utut libera iis poteſtas facta fuiſſet. Quare ſicut Auctori condonandum, quod bono publico id Operis exhibuerit, quamvis nondum incudi redditum; ita condonandum mihi, quod præter hujus Typographiæ morem nonnulla in eo cudendo neglexerim, nec illud a mendis omnino expurgare potuerim, cum & ipſe ad feſtinandum tum Auctoris literis fuerim compulſus, tum etiam precibus Eruditorum. Quod ſi hic etiam alter Theologicæ Trutinæ tomus iterum, iterumque prælo ſubjiciendus ſit, prout in obſequium Orthodoxarum veritatum ſpero affuturum, tunc meæ profecto partes non deſiderabuntur. Vale.

Hactenus in prima Editione ad Lectorem Typographus: Cui illico altera Neapolitana ſucceſſit Editio: Huic Tertia Beneventana: Et nunc in lucem prodit hæc Quarta, in qua Typographus promiſſis ſtare conatus eſt. Sicut autem Auctor operæ pretium cenſuit nonnulla aut adjicere, aut nonnihil immutare, ut magis rationum efficacitati, ac perſpicuitati conſuleret; ita ipſe a non paucis, quibus prima Editio ſcatebat mendis, ac maculis, quoad ejus fieri potuit, abſterſi; omnia quippe omnino menda a Typis non parvi Codicis amandare, humanam ſuperat ſedulitatem.

Emi-

Eminentissimo, e Reverendissimo Signore.

NIccolò Pignatelli Stampatore Arcivescovile espone umilmente a Vostra Eminenza, come desidera far dare alle Stampe il Libro intitolato: *Trutina Theologica Thesium Quesnellianarum, Auctore P. Dominico Viva Societatis JESU*. Supplica pertanto Vostra Eminenza a degnarsi di commettere la revisione a chi comanderà. Ut Deus, &c.

Vidimus, Probavimus, & ideo Imprimatur. Ex nostro Archiepiscopio die 2. Septembris 1716.

Frater Vincentius Maria Cardinalis Ursinus Archiepiscopus.

JACO-

JACOBUS PERRECA
Præpoſitus Provincialis
SOCIETATIS JESU
In Regno Neapolitano.

CUM Librum, cui titulus: *Trutina Theologica Queſnellianarum Theſium, Tomus Secundus, Pars Quarta*, a P. Dominico Viva Societatis noſtræ Sacerdote conſcriptum, aliquot ejuſdem Societatis Theologi, quibus id commiſſum fuit, recognoverint, & in lucem edi poſſe probaverint; poteſtate ab Adm. Rev. P. Noſtro Michaele Angelo Tamburino Præpoſito Generali nobis tradita, facultatem concedimus, ut typis mandetur, ſi ita iis, ad quos pertinet, videbitur. In quorum fidem has literas manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo Societatis noſtræ munitas dedimus.

Neapoli die 25. Auguſti 1716.

Jacobus Perreca.

PRI-

PRIVILEGIUM.

CAROLUS

DIVINA FAVENTE CLEMENTIA ROMANORUM IMPERATOR SEMPER AUGUSTUS, & HISPANIARUM REX.

WIrricus de Daun Comes Sacri Romani Imperii, Princeps Status Theani, Eques insignis Ordinis Aurei Velleris, Consiliarius Status Suæ Cæsareæ, & Catholicæ Majestatis, Perpetuus Gubernator Civitatis Viennæ, Præfectus unius Turmæ Peditum, Marescallus Generalis, Dux Generalis Militiarum Suæ Cæsareæ, & Catholicæ Majestatis, & in præsenti Regno Vice-Rex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis: Magnificis Viris Nicolao Pignatelli, & Berardino Gessari Fidelibus Dilectis Gratiam Regiam, & bonam voluntatem. Nuper ex vestri parte fuit Nobis præsentatum infrascriptum memoriale tenoris sequentis, videlicet: *Eccellentissimo Signore. Niccolò Pignatelli Stampatore Arcivescovile di Benevento, e Berardino Gessari Libraro in Napoli supplicando espongono a V. E. come hanno fatto dare alle stampe con gran dispendio un libro in quarto intitolato*, Trutina Theologica Thesium Quesnellianarum, Auctore P. Dominico Viva Societatis JESU, *non solo colla licenza, ma ancora coll' immediata approvazione dell' Eminentissimo Orsini. E perchè temono, che altri vogliano ristamparlo; pertanto pregano V. E. a degnarsi di proibire, che verun altro possa per lo spazio di dieci anni ristamparlo nel Regno, e se altrove si ristampasse, non possa quì esporsi venale senza loro licenza, ut Deus.* Quo tenore supradicti memorialis per Nos viso, considerantes dictum librum intitulatum, Trutina Theologica Thesium Quesnellianarum, Auctore P. Dominico Viva Societatis JESU, maximam utilitatem afferre, vestris propterea supplicationibus inclinati, tenore præsentium de certa nostra scientia, cum deliberatione, & assistentia Regii Collateralis Consilii apud Nos assistentis, statuimus, quod nemini liceat per annos decem a die datæ præsentium in antea decurrendos supradictum librum ut supra expressum imprimere, nec ullatenus imprimi facere in hoc Regno, nec alibi impressos in Regnum ipsum immittere, nec immissos vendere, nec tenere absque speciali permissione, & vestra licentia, vel vestrorum hæredum, & successorum dicto tempore perdurante, & si aliqui contra nostram ordinationem facere, vel attentare præsumpserint, ipso facto, ipsoque jure incurrant, & incurrere intelligantur in penam unciarum auri quinquaginta vobis, vel vestris hæredibus, & successoribus pro medietate, ac pro alia medietate Fisco Regio applicanda, & opera taliter impresa, aut quomodolibet ex qualibet parte in hoc Regno immissa devolvantur, & sint vestra, vel vestrorum hæredum, & successorum; Mandantes propterea per præsentes omnibus, & singulis Officialibus, & Subditis Regiis Majoribus, & Minoribus quocumque nomine nuncupatis, titulo, officio, authoritate, potestate, & Jurisdictione fungentibus, ad quos, seu quem præsentes pervenerint, & fuerint quomodolibet præsentatæ, unicuique in sua Jurisdictione, quod vobis, seu aliis legitimis personis ex Vestri parte præstent, & præstari faciant omne auxilium, consilium, & favorem necessarium, & opportunum super consecutione dictæ pœnæ pecuniariæ, ac dictorum operum impressorum in Casibus prædictis vobis devolutorum, adeo quod de prædictis ad Nos recursum habere Vobis necesse non sit, & si secus factum fuerit, statim incurrant in iram, & indignationem Regiam, ac pœnam ducatorum mille; In quorum fidem hoc præsens Privilegium fieri fecimus, Magnifico præfatæ Majestatis Sigillo pendenti munitum. Datum in Regio Palatio die 31. mensis Octobris 1716.

Vvirricus Comes de Daun.

Vidit Gaeta Regens.
Vidit Mazzacara Regens.
Vidit Miro Regens.
Vidit Alvarez Regens,

Franciscus Antonius Benocore Regius Cancellarius.

PROOE-

PROŒMIUM.

In quo de Appellatione ad futurum Concilium.

QUam luculenter, ac diserte Supremus Hierarcha, & quanta Assistricis Sapientiæ facundia in nupero diplomate ingenti Christifidelium exultatione in lucem edito, centum, & unius dolosarum Thesium Quesnellianarum calliditatem expendat, quanta perspicacia, ac zelo illis occurrat, nemo est, quin videat. Ingemiscens Pastor amantissimus, quod Dominico gregi plurimæ ex iis insidiæ compararentur, ad eas detegendas e specula Vaticani inclamando animadvertit, sub ovinis pellibus contegi rapaces lupos, & sub versutis seductionibus, ac fallaciis homines in viam perditionis abduci. Etenim si verborum corticem in hisce thesibus spectes, speciem quandam pietatis plurimæ ostentant; sin autem nucleum doctrinæ degustes, succum hauris virulentum; Calvinianæ quippe, & Jansenianæ hæreses iterum, iterumque veluti a sua tabe depuratæ propinantur; dum tamen luem pestiferam occultant, eo lethalem magis, quo minus in oculis, conspectuque expositam, quippe fuco, ac pigmentis illitam fraudulenter. Olim in Paradiso voluptatis Protoparentibus nostris vaferrimus Serpens *verbis* deceptoriis illusit; Nunc autem in Paradiso Ecclesiæ Adæ posteris toto nisu conatur imponere, non Hydra septiceps, usquequaque virus eructans, a qua homines reformident, sed centiceps anguis in centeno harum Thesium numero, verbis eo magis fallacibus, quo magis religionem, ac pietatem in speciem afflantibus, ac Sanctitatem redolentibus; Ut proinde illud Proverb. 7. usurpandum sit: *Dic Sapientiæ, soror mea es, & Prudentiam voca amicam, ut custodiat te a muliere extranea, & ab aliena, quæ verba sua dulcia facit*. Extranea quippe, & longe aliena a Catholica veritate fit nobis obviam in Quesnelliano Codice doctrina, quæ verba sua dulcia facit; ideoque ne tot illecebris decipiamur, Sapientia tanquam Soror solicite nobis in præsidium advocanda, & Prudentia tanquam amica consulenda est.

Equidem ut Thesium istarum fraudulentia deprehendatur, non semper facile obvia iis, qui vix a limine Theologicam facultatem salutarunt, utpote sub verbis bracteatis delitescens, pro modulo

meo

meo nonnihil de iis, ubi opus erit, disceptabo, & ubi sub pietatis cortice nucleum contegunt venefico, ac pestifero succo imbutum, ibi altius genuinum figam, ut foras tabifica labes erumpat, atque horrorem, ac metum incutiat incautis.

Verum quia ex his plurimæ originem ducunt suam e lacunis aliarum thesium jampridem confixarum, præsertim Jansenii, & earum, quibus nigrum theta præfixit Alexander VIII., ad quas confutandas rationum momenta satis superque olim expendi, propterea ne crambem hic recoctam apponam, ubi Quesnellianæ Theses cum iis cognationem habeant, paucis me expediam; iisdem quippe telis confodiendæ sunt: Ubi vero alia omnia in medium adducant, jaculis e Theologica pharetra depromptis pro virili refellam, & insectabor: quod si vires desiderabuntur, veritas ipsa amentatas hastas intorquebit. In eo autem sedulam impendam operam rudis Theologus, sed veritatis Catholicæ sectator acerrimus, ac Sedi Apostolicæ ex propria Instituti ratione devinctus, & obæratus, ut ementitos ex illis colores auferam, & personam, quam sæpe præseferunt, pietatis evellam, byssinis enim, ac mellitis verbis identidem virus propinant, & laqueum obtendunt improvidis, ut proinde supremus Hierarcha in suo diplomate buccinando, omnibus jure præcautum voluerit, *Mollitos esse sermones eorum super oleum, & ipsos esse jacula, & quidem intento arcu ita ad nocendum parata, ut sagittent in obscuro rectos corde.*

Illud tamen præmonendum operæ pretium arbitror, fere communissimam esse Catholicorum sententiam, Ecclesiæ acceptationem, aut consensum nullatenus desiderari in Pontificiis decretis ad fidem, aut mores spectantibus, ut infallibilitatem sortiantur ex assistentia Spiritus Sancti promanantem, etiamsi extra Concilium Pontifex aliquid decernat: Quod passim Doctores sub oculis ponunt, ne quis perfricta fronte de falsitate thesium proscriptarum ambigere possit. Si enim ad hæc definienda requireretur aut auctoritas Concilii OEcumenici, aut saltem, ut nonnulli perperam docent, acceptatio facta ab Ecclesia, aut ab ejus Episcopis, non dixisset Christus D. uni Petro qua suo Vicesgerenti Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* Et Lucæ 30. *Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos*: ut proinde Concilium Florentinum sess. 25. definierit: *Pontificem esse Doctorum Doctorem, & ipsi pascendi, regendi, & gubernandi Universalem Ecclesiam a Christo Domino plenam potestatem traditam esse*; Non

esset quippe plene collata uni Pontifici ista potestas, si nonnisi a Conciliis Generalibus ea posset exerceri. Immo cum non possint de facili Concilia Oecumenica convocari ad damnandas hæreses, quæ subinde in Fidelium perniciem suboriuntur, ad bonum Ecclesiæ regimen oportuit uni Petro, ejusque Successoribus plenissimam tribui facultatem definiendi ex Cathedra, atque adeo sub Assistentia Spiritus Sancti quæcunque ad fidem, & mores pertinerent. Tunc autem ex Cathedra loquitur Pontifex, ut docent communiter cum Suario lib. 1. contra Regem Angliæ cap. 3. quoties tanquam Doctor, & Magister a Christo Domino constitutus alloquitur Ecclesiam sibi demandatam, proponendo illi, quæ ab omnibus Fidelibus infallibiliter credenda, aut observanda sunt, præmissis antea, ut moris est, orationibus, & consultationibus, ut dignetur Spiritus Sanctus loquenti, ac docenti suis illustrationibus opem ferre pernecessariam. Sicut autem oportuit, ut identidem etiam extra Concilium Pontifex ex Cathedra loqui posset sub Spiritus Sancti præsidio, atque adeo cum infallibilitate in suis definitionibus, ita oportuit, ut infallibilitas ista definitionibus Pontificiis competeret ante quamcunque acceptationem factam ab Ecclesia, aut ab ejus Episcopis, prout fere communissima Doctorum omnium fert sententia; Quod evidenter constat, tum a posteriori ex praxi Ecclesiæ, in qua plurima a Pontificibus, tam in Conciliis, quam extra Concilia definita sunt, quin consensus, & acceptatio ab aliis totius Orbis Episcopis expectata fuerit; tum etiam quia isthæc acceptatio non facile ab Ecclesia per totum Orbem dispersa haberi potuisset; cum non facile ad omnes transmitti possint rationum momenta, quæ animum Pontificis passim movent ad loquendum ex Cathedra; tum demum quia Christus Dominus, quando contulit Petro suo Vicario hanc potestatem, tunc coram aliis Apostolis, qui Ecclesiam, seu Concilium repræsentabant, dixit laudata verba: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, quin ullatenus significaverit, quod alii etiam Apostoli ad Pontificias infallibiles definitiones quomodolibet influerent, aut per eorum consensum, aut per acceptationem: Præcipue cum Pontifex non ab Ecclesia, sed immediate a Christo Domino potestatem habeat loquendi ex Cathedra, atque adeo nullatenus possit definitionis Pontificiæ infallibilitas pendere ab Ecclesiæ, vel Episcoporum consensu, aut acceptatione; ut fuse ostendimus in quæstione prodroma Trutinæ, & in expositione Thesis XXIX. ab Alexandro VIII. confixæ, quæ habet: *Futilis, & toties convulsa est assertio de Pontificis*

Romani supra Concilium Oecumenicum auctoritate, atque in Fidei quæstionibus decernendis infallibilitate: ubi umbratiles Adversariorum ratiocinationes evacuavimus; Et nonnulla etiam huc spectantia dicemus in expositione Thesis nonagesimæquartæ Quesnellianæ. Quod auctoritate dilucida D. Augustini validissime roboratur: Hæc enim habet S. Doctor serm. 2. de Verbis Apostoli: *Rescripta Apostolica venerunt, Causa finita est; Utinam aliquando finiatur error!* Quare ad dirimendas in rebus fidei quæstiones nulla opus est Oecumenici Concilii definitione, nullo consensu, seu acceptatione Ecclesiæ, sed satis est, quod ex Cathedra Pontifex loquatur; cum supra hanc unice Petram dignatus sit Christus Dominus Ecclesiam suam ædificare. Quod disertius idem Augustinus docuit in calce libri quarti contra duas Epistolas Pelagianorum ad Bonifacium dicens: *Aut vero Congregatione Synodi opus erat, ut aperta pernicies damnaretur: quasi nulla hæresis aliquando, nisi Synodi congregatione damnata sit; cum potius rarissimæ inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis extiterit; multoque sint, atque incomparabiliter plures, quæ ubi extiterunt, illic improbari, damnarique meruerunt; atque inde per cæteras terras devitandæ innotescere potuerunt. Verum istorum superbia, quæ tantum se extollit adversus Deum, ut non in illo velit, sed potius in libero arbitrio gloriari, hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis, & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum, quoniam Domino eis resistente pervertere nequeunt, saltem commovere conantur; Cum potius vigilantia, & diligentia Pastorali, post factum illis competens, sufficiensque judicium, ubicumque isti lupi apparuerint, conterendi sint, sive ut sanentur, atque mutentur, sive ut ab aliorum salute, atque integritate vitentur.* Hoc pariter communissime alii etiam Sancti Patres docent, ut videre est apud Bellarm. lib. 1. de Romano Pontifice cap. 10. Propterea in Concilio Complutensi confirmato a Sixto IV. damnatus fuit Petrus Oxomensis, quatenus asserebat *Ecclesiam Urbis Romæ errare posse.* Et S. Generalis Inquisitio Hispaniæ, prout testatur De Aguirre tract. 3. sect. 4. ut minimum tanquam erroneam, & hæresi proximam proscripsit hanc thesim: *Papam in dirimendis ex Cathedra Fidei quæstionibus non esse infallibilem.*

Non negaverim tamen consultum esse, ut Episcopi Regionis illius, in qua forte ut cancer serpit pestilens aliqua opinio, quam Pontifex censuit ex Cathedra proscribere, statim Pontifici privatis, & communibus obsequiis gratias agant, quod sua authoritate, & infallibili decreto opem tulerit ad errorem illum profligandum;

Idque non ut suo consensu, tanquam ab Ecclesiæ acceptatione, robur sumat, & infallibilitatem ullateuus hauriat Apostolica definitio; Etenim si talis acceptatio requireretur, non ab unius dumtaxat regionis Episcopis, sed ab Episcopis totius Orbis expectari deberet; quo quid absurdius? Sed quia id expedit ad præcludendas refractariorum evasiones, qui ad suos errores pertinaciter propugnandos, non raro opponunt, Censuram Pontificiam vim dogmatis non habere, donec accedat Ecclesiæ, & Episcoporum acceptatio, juxta doctrinam, quam nonnulli ex Catholicis propugnarunt. Et quamvis ea fere communissime rejectetur, adhuc tamen operæ pretium est ostendere, quod nullatenus possit excusari exoticis, ac futilibus hisce doctrinis contumacia eorum, qui renuunt intellectum captivare in obsequium Christi.

Hac tantum de causa Episcopi Gallicani gratias retulerunt Innocentio X. statim ac quinque illis Jansenii thesibus nigrum theta præfixit; Nec aliter unquam se gessit Gallia jam inde ab Ecclesiæ primordiis; & nunc etiam idem præstiterunt plerique ex Galliæ Episcopis erga SS. D. N. Clementem XI., qui tanto Religionis Catholicæ zelo repullulantia in iis regnis Jansenianæ Hydræ capita suo diplomate contundere dignatus est.

Quibus adde, quod licet ad Dogmatis infallibilitatem omnium Ecclesiæ Episcoporum acceptatio expectanda esset, ea satis superque jam nunc habeatur relate ad præsentem Pontificiam Constitutionem, qua tot censuris Theologicis Theses Quesnellianæ feriuntur; Cum fere omnes Galliæ Episcopi disertis verbis illam acceptarint, omnesque alii universalis Ecclesiæ Episcopi in eandem implicite conspirarint non dissentiendo, aut etiam explicite, illam publicando statim in suis Diœcesibus, ut servaretur.

Quamvis autem Episcoporum nonnulli in Gallia nonnullarum ex hisce Quesnellianis thesibus explicationem exposcerent, ut facili negotio posset earum personata falsitas etiam ab imperitis deprehendi; Ea tamen nec ad validitatem Pontificiæ Constitutionis ullatenus confert, ut est in confesso; nec oportuit superaddi, cum omnium omnino istarum thesium calliditas, & dolus non obscure pateat introspicientibus erroneum Auctoris scopum; Et licet non omnibus vel indoctis id innotescat primo intuitu (ut nec facile omnibus perspicua sunt etiam illa, quæ nobis jure naturali vetantur) Doctoribus tamen jure merito id edisserendum relinquitur, juxta consuetum Ecclesiæ morem, ut omnes ad veritatem pervestigandam incitentur, & sic altius menti insideant quæcunque nobis

Deo edocente ediſcenda ſunt. Nec aliter ipſa etiam ſacrorum Bibliorum eloquia quam ſubobſcure nobis proponuntur, ut ad Scripturas ſcrutandas juxta Chriſti D. monitum (Jo. 5.) impellamur.

Quis autem adeo quaſi truncus, atque ſtipes, ut non intelligat, ea de cauſa Theſium confixarum explanationem, antequam ejurentur, a Janſenianis expoſci, ut hac arte incautis imponendo Auctoritatis Pontificiæ irrefragabilitatem labefactent, & inde ad excutiendum ſuave jugum obedientiæ Chriſti Viceſgerenti debitæ progrediantur? Quis enim dubitet, irrefragabilitatem Pontificiæ doctrinæ proſterni, dum petitur iſtarum theſium confixarum enodatio, (qua ſane illæ non indigent, niſi nodus in ſcirpo quæratur) ut abſolute rejectentur? perinde quaſi contingere poſſet, quod ab Apoſtolica Cathedra theſis ulla proſcribatur in ſenſu non proſcribendo. Nonne id eſſet evertere fundamentum a Divina Chriſti Sapientia providentiſſime jactum ad Eccleſiam ſuam ædificandam, dum uni Petro, tanquam ſui Vicario, coram aliis Apoſtolis dixit Matth. 16. *Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*? Inſulſe autem ab Heterodoxis dicitur nomine Petri ipſa Eccleſia denotata fuiſſe, cum minus apte dicatur Eccleſia ſupra Eccleſiam ædificari. Præterquamquod uni Petro in præmium trinæ dilectionis, quæ trinæ ejus negationi reſpondebat, coram aliis pariter Apoſtolis dictum fuit, quod non ſolum Agnos paſceret, ſed etiam Oves, nempe Epiſcopos, qui Agnos pariunt, & ad ovile Chriſti adducunt; Unique Petro dictum fuit, quod poſt ſuam converſionem fratres ſuos in fide confirmaret. Acquieſcendum itaque tanquam Dei ipſius verbo doctrinæ Pontificis Eccleſiam univerſam ex Cathedra docentis, utpote vivæ Regulæ fidei; Eſto nonnulla antequam ediſſerantur, ex pervicaciane dixerim pravæ voluntatis, an ex inſcitia intellectus indiſpoſiti? obſcura, immo etiam ambigua videantur.

Et ſane ſi admiſſa hactenus a Janſenianis Pontificis in re dogmatica inerrabilitate, adhuc lues Janſeniana graſſatur, quamvis per duodecim, & amplius luſtra tot Conſtitutionibus Apoſtolicis continenter ea fuerit cominus oppugnata: quid, quæſo, eveniret, ſi Pontificia inerrabilitas in dubium revocaretur? prout re vera in dubium revocatur, dum poſcitur theſium confixarm expoſitio, antequam reprobentur. Quod autem Pontificiam hanc inerrabilitatem hactenus Janſeniani ſaltem externa ſpecie venerati ſint, ex eo fit perſpicuum, quia nunquam auſi ſunt de ea palam ambigere, ſed ſolum aliis, aliiſque cavillationibus mucronem Apoſtolicum conati ſunt declinare; videlicet nunc aſſerendo Bullam Urbani VIII.

In

In Eminenti, in qua Bajanæ theſes damnantur, & Janſenii illas recudentis liber prohibetur, eſſe ſubreptitiam, ut dicitur in theſi trigeſima prima ab Alexandro VIII. confixa: Nunc expoſcendo per Epiſcopos Gallicanos propriam de ſinguliis Janſenii proſcriptis theſibus cenſuram; quam tandem exhibuit Innocentius X. Nunc inficiando confixas theſes in*Janſenii Codice reperiri (prout olim nonnulli ex Arianis, ejurando Arianas theſes a Concilio Nicæno proſcriptas, renuebant anathema Ario dicere, quippe quem contendebant ab iis erroribus fuiſſe immunem) quod tamen erat velle oculis totius Orbis imponere: Nunc vero permittendo, quod illæ in Janſenii Auguſtino diſerte legantur, negarunt tamen, ac pernegarunt, in eo ſenſu a Janſenio uſurpatas fuiſſe, in quo ab Eccleſia damnantur: Nunc implicatis quæſtionibus juris cum quæſtionibus facti pervicaciter contendendo, extra Sphæram Pontificiæ definitionis eſſe, quod indubitabiliter definiantur, quæ ad factum pertinent: Nunc demum recurrendo ad ſilentium obſequioſum, perinde quaſi ſatis ſit, errorem in fide exterius non profiteri, quamvis interius retineatur, nec virus noceat, ſi foras non erumpat: quod a Regnante Pontifice in Bulla *Vineam Domini Sabaoth* diſertiſſime damnatum fuit. Nunquam itaque Janſeniana petulantia eo devenerat, ut inerrabilitatem Conſtitutionibus dogmaticis audacter, & libere denegaret, eſto ſemper ictum cavillationibus, & effugiis, quoad ejus fieri poterat, enixa ſit declinare, irrito tamen conatu. Ubi vero perturbatores iſti Eccleſiaſticæ pacis ab iteratis Apoſtolicis Diplomatibus omnes omnino ad effugiendum aditus ſibi præcluſos conſpexere: ecce tibi novam, & inacceſſam ineunt viam ad eludendam eorum vim; Et primo quidem non aperte, ac palam negando Pontificiis definitionibus irrefragabilitatem, ſed illam ex inſidiis velut in dubium revocando, dum contendunt Queſnellianas Janſenianis affines confixas theſes, tanquam ambiguas, non eſſe rejectandas captivando intellectum in obſequium fidei, antequam explanentur, & ſenſus erroneus a ſenſu, quem forte per machinam ſuſcipere poſſunt, Catholico ſecernatur. Audienda non erat, nedum exaudienda, proterva iſthæc Janſenianorum poſtulatio, utpote Sanctæ Sedi oppido injurioſa: Hinc deinde quo ſe verterent amplius neſcii, omni abjecto pudore ad negandam irreformabilitatem judicii Pontificii velut ad ſacram, ſeu potius execrandam anchoram ſe converterunt, eatenus ad futurum Generale Concilium appellando, perinde quaſi poſſet Concilium a Pontificiis definitionibus in rebus fidei, ac morum diſcrepare, adeo ut Concilii decretum decreto Pontificis dogmatico præva-

lere possit, cum omnibus compertum sit, non semel Conciliorum definitiones a Pontificibus, nunquam tamen Pontificias definitiones a Conciliis fuisse emendatas; quandoquidem, ut Conciliares definitiones vim habeant dogmatis, auctoritate prius Pontificia debeant firmari; nullatenus vero Pontificiæ definitiones a Conciliis confirmandæ sint, ut fert antiquissima Ecclesiæ praxis, & communissima Doctorum Sententia, nixa promissioni uni Petro a Christo D. factæ de nunquam deserenda Ecclesia sua, & obligationi uni Petro impositæ pascendi gregem suum; ut proinde Hieronymus lib. adversus Luciferianos dixerit. *Ecclesiæ salus in Summa Sacerdotali dignitate consistit, cui si non exsors quædam, & omnibus præeminens detur potestas, tot in Ecclesiis efficientur Schismata, quot Sacerdotes.* Qua de causa Concilium Constantinopolitanum Quartum, quod inter Oecumenica est octavum, sæculo nono actione quinta, diserte testatum est, dogmaticam Pontificis sententiam nullatenus immutari posse, eo quod Pontifex Organum sit Spiritus Sancti.

Docuerunt quidem nonnulli ex Catholicis cum Gersone, Almaino, & aliis, teneri Pontificem Concilio OEcumenico obtemperare, atque adeo in isto Superiorem potestatem agnoscere. At id docuerunt solum tempore Schismatis loquentes de Pontificibus dubiis, qui sane ad quietem Ecclesiæ tenebantur mandatis Concilii stare, donec indubius Pontifex præstitueretur. Ubi autem de legitima Pontificis electione nihil dubitationis intervenit, nullatenus hic debet, aut potest Conciliis subesse, adeo ut opposita sententia communissime tanquam erronea, & hæresi proxima, si minus hæretica, habeatur.

At permittamus nunc figmentum istud, quod scilicet possit Concilium OEcumenicum subjicere sibi Pontificem omnino certum, ejusque judicium in re dogmatica reformare; quisnam somniare posset, quod Concilium reformare etiam possit judicium Pontificis, cui universa Ecclesia subscripsit, adeo ut Concilium non Pontificis dumtaxat, sed Pontificis, ac universæ simul Ecclesiæ reformare possit? Propterea cum Constitutio Antiquesnelliana *Unigenitus Dei Filius* ab Ecclesia ferme universa sive explicite, sive saltem implicite expansis ulnis excepta sit (demptis nonnullis Episcopis Gallicanis, qui nihil derogant universalitati Ecclesiæ) evidens fit, non posse quicquam adversus hujusmodi Constitutionem ab ullo prorsus Concilio statui, atque adeo appellationem ad futurum Generale Concilium (etiam dissimulato, quod admitti non debet, Concilium

Pon-

Pontifici præeſſe) impræſentiarum confictam ſolum eſſe ad pervicaciter, & non incallide tergiverſandum.

Præterea fingamus pariter, quod ad audaciam hanc contundendam Concilium ex omnibus terrarum Orbis partibus convocetur, illudque decretis hiſce Pontificiis adhæreat (ad eum modum quo ſæculo quinto in Concilio Chalcedonenſi ex ſexcentis & triginta Epiſcopis fere ſexcenti a dogmatica S. Leonis Papæ Epiſtola ne latum quidem unguem receſſerunt) an idcirco Janſeniani manus darent? Nonne aut aliis, aliiſque cavillationibus Conciliares definitiones conarentur invertere, ut hactenus relate ad Pontificias definitiones præſtitere; aut ipſi etiam Concilio audacter eſſent diſſenſuri; non ſecus ac Dioſcorus cum perpaucis Aſſeclis Chalcedonenſis Concilii definitionibus contumaciter reluctatus fuit? Etenim ſicut laudatæ Conſtitutioni, quæ univerſæ ferme Eccleſiæ ſuffragio ſaltem implicito communita eſt, pauci admodum Janſenii Aſſeclæ omnibus viis, omnique conatu adverſantur: perinde quaſi paucorum judicium judicio totius Eccleſiæ præferendum eſſet: ita pariter Concilio ipſi OEcumenico iidem eſſent reluctaturi, ſi forte hac de cauſa convocandum eſſet. Conſtat quippe (ut advertit Pontifex in ſua Bulla *Vineam Domini Sabaoth*) *non defuiſſe, nec deeſſe homines veritati non acquieſcentes, & nunquam Eccleſiæ contradicendi finem facientes, qui variis diſtinctionibus, ſeu potius effugiis ad circumventionem erroris excogitatis, Eccleſiam turbare, eamque interminatis quæſtionibus, quantum in ipſis eſt, involvere, & implicare conantur.*

Quare ſi Bajani, ac Janſeniani hactenus præſetulerint, eandem inerrabilitatem in Conſtitutionibus Apoſtolicis extra Concilium editis, ac in iis quæ a Concilio eduntur, venerari, adhuc tamen perfricta fronte tot diſtinctiones, & cavillationes in medium protulerunt, ne ſubſcriberent condemnationi theſium utriuſque Pſeudo-magiſtri toties expoſitæ, ac innovatæ a Pio V., Gregor. XIII., Urban. VIII., Innoc. X., Clemente IX., Alex. VIII. Innoc. XII., & Clemente XI. & tandem perſona depoſita ad negandam inerrabilitatem Pontificiis Conſtitutionibus in re dogmatica cum totius Eccleſiæ admiratione, ac lacrymis prolapſi ſunt, appellando ad futurum Concilium; Nonne eadem protervia definitionibus ipſis Conciliaribus eſſent refragaturi, ſi eandem Antiqueſnellianam Conſtitutionem Concilium confirmaret (prout infallibiliter eſſet confirmaturum, ne portę Inferi adverſus Eccleſiam prævalerent) videlicet aut novas comminiſcendo diſtinctiones, & cavillationes, aut negando tandem ipſimet Concilio inerrabilitatem?

Non fectis ac Dioſcorus, & cum eo pauci alii Epiſcopi renuerunt tandem dogmaticæ S. Leonis Papæ Epiſtolæ contumaciter ſubſcribere, quamvis fere ſexcenti ex illius OEcumenici Concilii Epiſcopis eidem ſubſcripſiſſent: Quod pariter a plurimis Heterodoxis non ſemel factitatum eſſe, ille ignorat, qui in Eccleſiaſtica hiſtoria hoſpes eſt, & peregrinus: Faciliimum quippe eſt, negata Pontifici Chriſti Vicario inerrabilitate in rebus fidei, quam luculentiſſime ſub oculis ponant Divina Oracula, Concilia, Sacri Canones, Sanctorum Patrum, Sanctorumque Pontificum conſenſus concordiſſimus, Eccleſiæ praxis antiquiſſima confugiendi in dubiis fidei ad hanc Sacram Tripodem, continuata Eccleſiæ traditio, aliæque innumeræ Theologicæ ratiocinationes, ad negandam etiam ipſius Concilii inerrabilitatem gradum facere, & prolabi.

Equidem miſſis aliis, quæ paſſim ab Auctoribus referuntur ad oſtendendum, quod uni Petro tanquam Chriſti Vicario collata fuerit infallibilitas in dirimendis fidei quæſtionibus, non vero Conciliis, aut toti ipſi Eccleſiæ, paucis idipſum exponam tum ex ipſa Conciliorum confeſſione, quæ ſupremam in uno Pontifice auctoritatem ſæpenumero profeſſa ſunt; tum etiam ex ipſis Galliæ Epiſcopis, & Generalibus eorum Conventibus, ut mirum ſit, quod in Regno fidei Catholicæ, atque Apoſtolicæ Sedi addictiſſimo nonnulli audiantur, qui ad fovendam Janſenianorum perfidiam a recta Prædeceſſorum ſuorum orbita deſciverint, & pro reformanda Antiqueſnelliana Conſtitutione ad futurum Concilium appellarint.

Quod attinet ad Conciliorum ipſorum non intermiſſam confeſſionem, neminem latet, in Synodo Nicæna, quæ inter OEcumenica Concilia principem obtinet locum, trecentos & octo illos Epiſcopos confirmationem ſuorum Decretorum a S. Sylveſtro tunc temporis Eccleſiæ clavum tenente poſtulaſſe his verbis: *Confirmet noſtra ſancita, ut gradus fixos noſtra poſſit habere Regula*. Quod etiam luculenter teſtatur Felix Papa III. ita ſcribens epiſt. 4. Domino ad B. Petrum dicente, Tu es Petrus &c. eam vocem ſequentes trecenti decem & octo Patres apud Nicæam congregati, confirmationem rerum, atque authoritatem S. Romanæ Eccleſiæ detulerunt. Pariter Epheſinum primum decretorum confirmationem a Cœleſtino Papa humiliter poſtulavit; quod pariter reliqua deinceps Concilia præſtitere uſque ad Tridentinum, inter Generalia Concilia poſtremum, per Bullam Pii IV. confirmatum, in qua hæc habentur: *Cum ipſa Sancta Synodus pro ſua erga Sedem Apoſtolicam reverentia, antiquorum etiam Conciliorum veſtigiis inhærens, Decretorum ſuorum*

con-

confirmationem a Nobis petierit, decreto ea de re in publica sessione facto &c. Quomodo autem Decretorum confirmationem a Pontifice petere posset Synodus OEcumenica, nisi in illo superiorem agnosceret auctoritatem? Quæ si deesset, non potuisset Leo Pontifex quædam Concilii Chalcedonensis decreta irritare, quæ tamen irritasse constat ex Epistola ad Pulcheriam. Sicut etiam a Damaso Pontifice (ut videre est apud Bellarminum lib. 1. de Conciliis cap. 10.) sine ullo generalis Concilii præsidio irritatum fuit Ariminense Concilium, quod Generale fuerat, & frequentissimum. Docuit quippe idem S. Damasus cap. 3. *Nulla unquam Concilia rata fuisse, quæ non sunt fulta Apostolica auctoritate*. Quinimmo multa Concilia suo Capite destituta etiam in fidei decretis errasse perspectum est, ut Syrmiense, Mediolanense, Ariminense, Constantinopolitanum, Ephesinum secundum, quod fuit Generale, & ab ipso Pontifice indictum, cui circa initium Legati pariter Pontificis præfuerunt, teste eodem Bellarm. lib. 2. cap. 16. Denique in cap. *Ipsi sunt* 9. qu. 3. habetur: *Ipsi sunt Canones, qui appellationes totius Ecclesiæ ad hujus Sanctæ Sedis examen voluerunt deferri; ab ipsa vero nusquam prorsus appellari debere sanxerunt*.

Præterea tribus primis Ecclesiæ sæculis antequam Generalia Concilia convocarentur, ab uno Pontifice plurimæ hæreses damnatæ fuerunt, videlicet Marcionis, Montani, Cataphrygum, Novatianorum, Sabellii, Pauli Samosateni, & aliorum, quin tamen ullus de Pontificis inerrabilitate extra Concilium dubitasset; Ac similiter sequentibus sæculis plurimæ aliæ hæreses extra Concilium damnatæ sunt, quin ullum ex Conciliis condemnationes istas deinde examini subjicere ausum fuerit. Usque adeo Concilia ipsa Pontificis inerrabilitatem in re dogmatica venerata sunt. Synodus Constantinopolitana, quæ ante Quintam Synodum congregata fuit, act. 4. hæc habet: *Nos Apostolicam Sedem sequimur, & obedimus, & ipsius communicatores communicatores habemus, & condemnatos ab ipsa & nos condemnamus*. Si Sedi Apostolicæ Concilium obedit, eamque sequitur ipso fatente, quomodo poterit illa errori esse obnoxia? Sexta Synodus OEcumenica anno 681. de more plaudens Constantino IV. profitetur, in Agathone Pontifice Petrum esse locutum. Disertius idipsum exprimitur in Septima Synodo act. 1. apud Bellarm. l. 2. cap. 13. anno 800. Carolo Magno de criminibus Leoni III. objectis cogniturо succlamant Episcopi, *Romanum Pontificem a nullo mortalium judicari*. Sicut etiam in Canone ultimo Romani Concilii sub Sylvestro Papa celebrati legitur: *Nemo judicabit Primam Sedem*. Et in Concilio

Suess-

Sueſſano centum octoginta Epiſcopi illud conflantes Marcellino Pontifici pænas debitas expoſcenti, quod Maximiani Tyranni minas expaveſcens thus diis adoleverit, concordi voce dixerunt: *Tuo ore judica cauſam tuam, non noſtro judicio; Nam Prima Sedes a nemine judicatur*. Sæculo nono S. Nicolaus Pontifex ex Synodi Romanæ ſuffragio ad Michaelem Imperatorem ſcripſit: *Petrus univerſam adminiſtrare Eccleſiam perpetua Succeſſione jubetur*. Et Synodus Octava actione 5. loquens de ſententia adverſus Photium habet: *Neque nos ſane novam de illo ſententiam ferimus, ſed jam olim a Sanctiſs. Papa Nicolao, & ſucceſſore ejus Adriano pronunciatam, quam nequaquam poſſumus immutare*. Ecce tibi ex confeſſione ipſius Generalis Concilii, ne ab ipſo quidem Concilio ſententia Pontificis reformari, aut immutari poteſt. Sæculo decimo tertio Generale Concilium Lugdunenſe (ut habetur in Cap. *Ubi periculum* de Electione in 6.) Pontificem appellat *Univerſalis Eccleſiæ Rectorem*; Præſidet quippe non ſingulis dumtaxat Eccleſiis particularibus, ſed etiam omnibus, ac univerſali Eccleſiæ per Concilium repræſentatæ. Ac ſimiliter Generale Concilium Lateranenſe quartum docet, *Romanam Eccleſiam ſuper omnes alias ordinariæ poteſtatis obtinere Principatum, utpote Matrem univerſorum Chriſtifidelium, & Magiſtram*. Sæculo decimoquinto in Florentino pariformiter definitum eſt ſeſſ. 25. *Pontificem eſſe Doctorem Doctorum, & ipſi paſcendi, regendi, ac gubernandi univerſalem Eccleſiam a Chriſto D. plenam poteſtatem traditam eſſe*; & in Viennenſi Clementina unica de Trinitate dicitur: *Ad Apoſtolicam dumtaxat conſiderationem pertinere, ea, quæ fidei ſunt, declarare*. Ac in Conſtantienſi ſeſſ. 8. damnatur hæreſis Wiglephi dicentis, *Papam non eſſe immediatum Chriſti Vicarium*. Ex quo deſcendit, quod etiam Eccleſiæ univerſali, atque adeo ipſis OEcumenicis Conciliis præſit immediate, Vices gerens Chriſti D., qui Supremus eſt illorum Paſtor. Denique Sæculo decimo ſexto Tridentinum inter Generalia Concilia poſtremum ſeſſ. 6. cap. 1. de Refomatione Pontificem appellat *Dei in terris Vicarium*, additque deinde habere illum *Supremæ Sedis auctoritatem*. Quare ex ipſa tot Conciliorum OEcumenicorum confeſſione in propria cauſa liquido conſtat, Supremam Auctoritatem ac in rebus fidei inerrabilitatem uni Petro tanquam Chriſti Vicario competere, prout Concilium Lateranenſe ultimum ſeſſ. 2. diſerte teſtatur dicens, *Auctoritatem Romani Pontificis ſuper omnia Concilia nedum ex Sacræ Scripturæ teſtimoniis, dictis Sanctorum Patrum, aliorumque Pontificum Romanorum, Sacrorumque Canonum decretis, ſed propria etiam eorundem Conciliorum confeſſione manifeſte conſtare*. Nil

ergo

ergo mirum, quod Julius Secundus in Extravaganti *Suscepti regiminis* post Pium secundum præceperit, ut appellantes ad futurum Concilium tanquam Schismatici, & de fide male sentientes habeantur; quippe qui aliud agnoscunt in Ecclesia Dei Caput, præter Caput a Christo Dom. constitutum in suo Vicario; Unius quippe Corporis Ecclesię unum dumtaxat debuit esse Caput, ne esset monstrosum: Quod expressit Bonifacius VIII. in Extravag. *Unam Sanctam* dicens: *Ecclesiæ unius, & unicæ unum Corpus, unum Caput, non duo Capita, quasi monstrum, Christus videlicet, & Christi Vicarius Petrus, ejusque Successor.* Quibus verbis exprimitur, nomen Capitis tam Christo competere, quam Petro (non secus ac nomen Fundamenti) sed diversimode; etenim primario quidem de Christo D. dicitur Coloss. 1. *Ipse est Caput Corporis Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis*; & 1. Cor. 3. *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id, quod positum est, quod est Christus Jesus*: Secundario autem, & cum debita subjectione hæc eadem de Christi Vicario dicuntur; cum ipse Christus D. dixerit Matth. 16. *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.*

Obtrudunt passim Adversarii Concilium Constantiense, ac Basileense, perinde quasi definierint tanquam de Fide credendum, Conciliis Pontificem non præesse, sed subesse; non secus ac Generales Ordinum Religiosorum Comitiis Generalibus subsunt. Aliter Episcopi, quos *Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam Dei*, in Conciliis OEcumenicis non assiderent, neque subscriberent tanquam Judices, sed solum essent instar Theologorum Consiliarii, ac deinde executores Pontificiæ definitionis.

At quis somniare poterit, quod a diversis Conciliis OEcumenicis in rebus fidei opposita definiri possint? Cum autem liquido constet, tot Concilia pro Primatu, ac inerrabilitate solius Pontificis semper stetisse, fierine potest, quod ab aliis Conciliis oppositum definiatur? Quare dicendum cum communissima, Concilium Constantiense solum loquutum esse de Pontifice dubio tempore Schismatis, non de Pontifice indubitato. Deinde non potuisse tunc temporis Concilium illud quicquam definire tanquam de fide credendum, & infallibile, eo quod non esset Generale Concilium, nec esset cum suo Capite; aberat enim tunc Joannes XXIII. qui Concilium inchoaverat; & duæ tertiæ partes Ecclesiæ adhærebant Pseudopontificibus illis Gregorio, & Benedicto. Concilium pariter Basileense, quamvis legitime inchoatum fuerit, illegitime tamen fuit ad finem perductum, adeo ut vocetur Conciliabulum, ut proinde

a Con-

a Concilio Lateranensi ultimo per Bullam Leonis X. reprobatum fuerit. Episcopi autem Ecclesiam Dei regunt sub Spiritus Sancti regimine, tum quia Ecclesias suas particulares regunt, tum etiam quia regunt Ecclesiam universalem, quando in Conciliis OEcumenicis tanquam Judices assident cum suo capite ad dirimendas quaestiones in rebus Fidei, & morum. Ex quo fit, quod sicut Episcopi per universum Orbem dispersi, si Conciliis OEcumenicis non interveniant, non debent, nec possunt judicium suum apponere in iis, quae a Concilio definiuntur, sed tenentur sub poena haeresis definitiones dogmaticas Concilii amplecti, non secus ac reliqui Christifideles; (esto longe plures persaepe sint Episcopi, qui Conciliis interesse aut nequeunt, aut nolunt, quam sint illi qui intersunt) ita prorsus Episcopi per universum Orbem dispersi definitiones dogmaticas Pontificias amplecti debent, non secus ac reliqui Christifideles, quoties Pontifex extra Concilium (quod adhibere non tenetur) aliquid ex Cathedra definit.

Bifariam autem convocare potest Pontifex Episcopos ad Generale Concilium; primo quidem nihil prius ex Cathedra definiendo, sed exponendo quae discutienda sunt, ut deinde simul cum Concilio aliquid definiatur; & in tali casu Episcopi tanquam Judices assident, quin tamen eorum judicium vim habeat dogmaticae definitionis, & immunitatem ab errore, antequam a Pontifice confirmetur. Et hoc pacto nonnulli apud Bellarminum *lib. 2. cap. 19.* putant a S. Leone Pontifice missam fuisse ad Concilium Chalcedonense celebrem illam Epistolam adversus haeresim Eutychetis asserentis unam dumtaxat in Christo naturam; quoniam ea missa fuit, non ut continens eo tempore sententiam definitivam, sed ut quaedam Instructio, qua adjuti melius possent Episcopi judicare; idcirco post illius Epistolae examen fere omnes (Dioscoro cum nonnullis Asseclis reluctantibus) consenserunt, ac demum nomine Pontificis, & Concilii definitio dogmatica successit, quam citra haeresim Dioscorus cum suis Episcopis amplius recusare non poterat. Secundo potest Pontifex Concilium OEcumenicum convocare post definitionem ex Cathedra dogmaticam, non quidem ut a Concilio robur accipiat ea definitio, sed solum ad confundendos illos, qui futilibus ratiocinationibus ducti docent cum nonnullis illis supra laudatis Catholicis, judicium Pontificis in rebus Fidei non esse irreformabile; & solum habere vim dogmatis Conciliarem definitionem. Et in tali casu permittit Episcopis, ut in Concilio tanquam Judices se gerent, examini subjiciendo suam dog-

ma-

maticam definitionem: perinde quasi nihil esset hactenus definitum; ac deinde etiam tanquam Judices ferendo sententiam; at quamvis id a Pontifice permittatur, non permittet tamen Spiritus Sanctus Ecclesiæ suæ Protector, quod major Concilii pars a sententia Pontificis discrepet, & qui discreparent citra hæresim in suo errore persistere non possent. Et hoc pacto alii Auctores docent, a laudato Leone missam fuisse Epistolam suam dogmaticam ad Concilium Chalcedonense: Sive autem hoc secundo, sive primo modo ea missa fuerit, mirum non est, quod Episcopi in ferenda sententia tanquam Judices subscripserint. Quamquam Episcopos in omnibus Conciliis semper Judicum personam agere recte docet Bellarminus lib. 1. de Conciliis cap. 18. Et per hæc patet responsio ad ea, quæ in quodam libello nuper a quodam Gallo Anonymo adducuntur ad excusandos paucos illos Galliæ Episcopos, qui exemplo quorundam Episcoporum Concilii illius Chalcedonensis, explanationem thesium Quesnellianarum postularunt, antequam Constitutionem dogmaticam acceptarent; perinde quasi jus habeant Episcopi etiam extra Concilium ferendi judicium de Pontificis sententia definitiva. Hoc tamen exemplo uti, non est Galliæ Episcopos expositionem thesium proscriptarum postulantes excusare; sed potius crimen illis objicere, quod Dioscoro, ejusque Asseclis in eo Concilio objectum fuit. Hactenus de Conciliis OEcumenicis Primatum supra seipsa in Pontifice venerantibus, necnon inerrabilitatem in re dogmatica.

Porro ineluctabili tot Conciliorum auctoritati addi pariter possent plurima Sanctorum Patrum testimonia, quæ notis iisdem concinendo, eundem Primatum, ac inerrabilitatem in Pontifice suspiciunt, dum Pontificiam dignitatem in cœlum extollunt. Etenim, ut nonnulla prosequar, ab Augustino Pontifex nuncupatur *Fundamentum, supra quod ædificii Ecclesiastici altitudo consurgit*, Serm. 15. de Sanctis: *Firmamentum omnium*, ac *Saxum immobile totius Christiani Orbis compagem, molemque continens*. Ibid. Serm. 16. *Vertex membrorum omnium Ecclesiæ*. Serm. de Temp. A Chrysostomo appellatur *Columna incorrupta Ecclesiarum*, *Fidei Basis*. Homil. 2. in Psal. 50. *Columen Ecclesiæ*, *Fundamentum Fidei*. Homil. 3. in Acta Apost. *Basis immobilis*, *Magister Orbis terrarum*, *Portus fidei*. Homil. de Petro, & Paulo. Ab Athanasio, & Episcopis Ægyptiis ad Felicem Papam, *Firmamentum a Deo fixum*, & *immobile*, *Præsul Apostolicus in summitate Arcis constitutus*, *cui Deus omnium Ecclesiarum curam habere præcepit*: *Petrus potestate*. A Damasceno, *Doctor Supremus Orbis ter-*

rarum, *Petra Fidei*. In historia Barlaam. A Ruperto, *Murus inexpugnabilis adversus hæreses*, lib. 2. Offic. cap. 22. A Bernardo, *Pastor unus ovium*, *&* *Pastorum omnium*, lib. 2. de Consid. cap. 8. A Petro Damiano, *Cardo summus totius Mundi*, Opusc. 30. cap. 22. *Cacumen*, *&* *vertex humani generis*; *Episcopus solus universalis omnium Ecclesiarum*, serm. 23. *Lingua Cœlorum*, serm. 26. A Theodoro Studita in Epistola ad Neucrianum, *Thronus supremus verticalis*, *in quo Christus fidei claves posuit*, *adversus quem non prævalebunt usque ad consummationem portæ Inferi*, *ora scilicet Hæreticorum*. A Cyrillo Hierosolymitano Catech. 11. *Præco Summus Ecclesiæ*. Et sic ab aliis passim, qui turmatim ab Auctoribus in re præsenti recensentur, ut proinde præstet ab iis recolendis supersedere.

Pergo nunc ad idipsum ostendendum ex testimonio ipsorum Conventuum Generalium, ac Episcoporum Galliæ. Missa facio, quæ erudite, ac fuse hac in re congerit inter alios D. Nicolaus de Bois Primarius Professor Sacrarum Literarum in Academia Lovaniensi in suis Consultationibus Theologo-Juridicis, ubi ostendit jam inde ab Ecclesiæ nascentis exordio Gallicanam Ecclesiam perpetua consuetudine consuevisse in materiis fidei, & morum ad Sanctam Sedem tanquam ad sacram anchoram confugere, expectando illius dogmaticam definitionem; adeo ut Eleutherius Pontifex sæculo secundo in Epistola ad Galliæ Provincias (de qua Baronius ad annum 181.) loquens de usu etiam primi sæculi hæc scripserit: *De accusationibus Clericorum*, *super quibus consulti sumus*, *quia omnes eorum accusationes difficile est ad Sanctam Sedem deferre*, *finitiva tantum Episcoporum judicia huc deferantur*, *ut hujus Sanctæ Sedis auctoritate finiantur*, *sicut ab Apostolis*, *eorumque successoribus multorum consensu Episcoporum jam definitum est*. Venio ad sæcula nobis proximiora usque ad hoc decimum octavum inclusive. Sæculo nono in Concilio Aquisgranensi, in quo plurimi Gallicani Episcopi interfuere, dum de processione Spiritus Sancti, aliisque gravibus causis quæreretur, Concilium censuit quæstiones illas ad Leonem III. tunc temporis Pontificem deferendas esse, a quo sententia ferretur definitiva. Sæculo decimo tam Concilium Cabilonense anno 915., quam Trosleianum tum anno 921., tum etiam anno 927., ac Rhemense anno 995. a Gallis Episcopis celebrata, Supremam Romani Pontificis potestatem agnovere, ac maxime reverita sunt. Sæculo undecimo, cum in Gallia, & Hispania plures de Simonia, aliisque rebus quæstiones exortæ fuerint, Episcopi ad Victorem II. Pontificem recursum habuerunt, a cujus Cathedra quæstiones illæ dirimerentur, ut constat ex Præfatione

Con-

Concilii Toletani. Sæculo duodecimo pariter Episcopi Galli in causis gravioribus Sanctæ Sedis judicium, videlicet Alexand. III., Urbani III., &c. requirere, & expectare consueverunt, ut præstitit Cænomanensis, ad quem Alexand. III. in cap. 1. de Clericis peregrinis, *Tua nos duxit*, &c. Decimotertio sæculo Lugdunense Generale Concilium ex plurimis Gallis Episcopis conflatum, ut supra innuimus, Pontificem Universalis Ecclesiæ Rectorem appellavit. Et ex variis sacris Canonibus cap. 1. *de ætate*, *& qualitate*, & cap. 14. *de foro competenti*, constat Galliæ Episcopos in causis gravioribus ad Innocentium III., & Honorium III. inter alios confugisse. Eratque celebris tunc temporis doctrina Angelici docentis cap. 4. contra Impugnatores Ecclesiæ, *Episcopos in Conciliis congregatos nihil statuere posse, non interveniente Summi Pontificis auctoritate*. Sæculo decimoquarto Prælati, ac Rectores, præsertim Galliæ, ad Joannem XXII. recursum habuerunt; unde emanavit Constitutio illa ejusdem Pontificis, quæ incipit, *Frequenter &c.* Et doctissimi inter Gallos Episcopi Durandus de S. Pontiano, ac Paludanus potestatem Jurisdictionis ad regendum Christi gregem, totam, & in suo fonte datam fuisse soli Petro, & Successoribus ejus deprædicarunt. Decimoquinto sæculo usqueadeo Galli Supremam Pontificis auctoritatem venerabantur, ut Ludovicus XI. Galliarum Rex ad Pium II. verbis hisce cedro dignis scriberet: *Te Principem totius Ecclesiæ*, *Antistitem Sacrorum*, *Te Dominici gregis Pastorem profitemur*, *& scimus*. Sæculo decimosexto Episcoporum Conventus Meduloni in Gallia habitus anno 1579. Sanctam Romanam Ecclesiam appellavit *Magistram*, *Columnam*, *& Firmamentum veritatis*; Ac deinde sæculo decimoseptimo Conventus Generalis Ecclesiæ Gallicanæ habitus anno 1626. Romanum Pontificem solemni nomenclatura nominavit *Petri Successorem*, *cui Christus cœli claves*, *& fidei infallibilitatem dedit*. Et valde celebres sunt duæ illæ Epistolæ ad Innocentium X., quarum altera ab octogintaquinque Galliæ Episcopis subscripta fuit anno 1651. incipiens: *Majores causas ad Sedem Apostolicam referri*, *solemnis Ecclesiæ mos est*; altera vero ab Eminentissimo Mazarino, ac uno & triginta Episcopis ejusdem Regni anno 1653. incipiens: *Optata pervenit ad Nos*, qui omnes vivam fidei Regulam in Pontifice, ejusque judicium inerrabile etiam extra Concilium in re dogmatica venerati fuere. Et Petrus de Marca Archiepiscopus Parisiensis eodem pariter sæculo extremo vitæ suæ anno dissertationem valde eruditam Gallice composuit de Summi Pontificis infallibilitate, quam Baluzius ex ore di-

ctantis excepit, ut ipse testatur in Vita illius: Sicut Cardinalis Perronius una cum Episcopis Provinciæ Senonensis, & postea Aquensis Provinciæ Præsules gravi censura notarunt, ac suo decreto condemnarunt anno 1611. libellum quendam Anonymum de Ecclesiastica, & Politica Potestate, qui Pontificiæ auctoritati videbatur adversari, addito etiam hac in re suffragio Doctorum Sorbonæ. Denique deveniendo ad decimioctavi sæculi recentes annos, celeberrima, ac summis laudibus celebranda est Epistola, paucis ab hinc annis, videlicet anno 1711. ad Regnantem Pontificem missa ab Eminentissimo de Noailles etiamnum Archiepiscopo Parisiensi occasione Constitutionis *Vineam Dei Sabaoth* anno 1705. editæ adversus obsequiosum Silentium Jansenianorum; in ea quippe Cardinalis Archiepiscopus diserte testatur, etiam de mente ipsius Gallicani Cleri in Comitiis eo anno habitis fuisse, Constitutiones dogmaticas a Pontifice extra Concilium editas, tanquam regulas credendi, & loquendi ab omnibus Catholicis habendas esse, adeo ut nec examini subjici possint, nec acceptationem Ecclesiæ postulent, ut omnes Christifideles obligent, nec super iis licitam esse ad futurum Concilium appellationem, eo quod immutari, aut reformari neutiquam possint. Quamvis enim modus, quem Gallicanus Clerus in hisce Comitiis tenuit, diversus nonnullis visus fuerit ab eo, quem superioribus sæculis Conventus Gallicani tam Generales, quam particulares Pontificiis Constitutionibus obsequentissimi semper tenuerunt, ipse tamen oculatus testis, ac votorum omnium particeps, utpote eo loci Præses, disertissime testatur Cleri totius mentem ne latum quidem unguem ab obsequio continenter Sedi Apostolicæ in Gallia præstito recessisse. Cum autem magni momenti sit hac tempestate Eminentissimi de Noailles, ac ipsius Gallicani Cleri gravissimum, omnique majus exceptione testimonium ad validissime firmandum, quod hactenus ostendimus, videlicet perpetuo Galliam dogmaticas Constitutiones tanquam divina oracula excepisse, subjicio ad verbum Epistolam hanc, in qua luculenter exprimitur, quid semper Ecclesia Gallicana senserit, quid præsens Gallicanus Clerus, quid ipse Eminentissimus Parisiorum Archiepiscopus de Pontifice extra Concilium ex Cathedra loquente, cui inerrabilitas a Christo Domino promissa est, ut proinde nonnisi per summam injuriam, ac temere ab eo ad futurum Concilium appelletur, prout a nonnullis cum extremo totius Ecclesiæ doloris sensu paucis ab hinc mensibus factum esse auditur, ut incauti ad ebibendam, ac retinendam Jansenianam, & Quesnellia-

nam

nam luem, culpæ, ac censuram metu deposito, incitentur. Tenor Epistolæ ad Beatissimum Patrem Clementem XI. scriptæ ab Eminentissimo de Noailles anno 1711. est hujusmodi.

BEATISSIME PATER

Cum intimo doloris sensu accepi modum illum, quem Clerus noster Gallicanus in Comitiis habitis anno 1705. *tenuit occasione Constitutionis a Sanctitate Vestra editæ adversus Jansenianum errorem, quæ incipit,* Vineam Domini Sabaoth, *visum fuisse eidem Sanctitati Vestræ diversum ab eo, quem olim Majores nostri occasione Constitutionum a Summis Pontificibus Innocentio X., & Alexandro VII. eadem in re editarum tenuerunt: adeoque præfatam Sanctitatis Vestræ Constitutionem non ea, qua par est, obedientia, ac veneratione ab eodem Clero acceptam fuisse. Quod sane cum a mente ipsius Cleri prorsus alienum fuerit, officii mei, & æquitatis æquum esse duxi, Beatitudini Vestræ quid rei esset aperire; maxime cum iis Comitiis præfuerim, eaque de causa votorum omnium particeps, ac præcipuus testis extiterim.*

Testor igitur primo, in Comitiis prædictis Clerum nostrum vere in animo habuisse S. V. Constitutionem eodem prorsus obsequio, eadem obedientia accipere, & amplecti, qua Majores nostri omnes S. V. Prædecessorum Bullas adversus Jansenium acceperunt, & amplexi sunt.

Secundo, cum Clerus dixit, Constitutiones Summorum Pontificum a Corpore Episcoporum acceptatas totam Ecclesiam obligare, *mens ejus non fuit, necessariam esse ejusmodi acceptationis solemnitatem, ad hoc ut illæ tanquam Regulæ credendi, & loquendi ab omnibus Catholicis haberi debeant: licet aliquando ista Solemnitas non mediocris esse possit utilitatis, ubi natus est error: Ultima enim Jansenistarum munimenta penitus convellere, ipsisque effugium omne in nostris partibus, principio ab ipsis concepto, intercludere operæ pretium duxit.*

Tertio, non sibi arrogavit Clerus, ut Sanctiones Pontificias examini suo judicandas subjiceret; sed in ipsis, quod olim scribebant Leoni Magno Episcopi Gallicani, Gaudens, & exultans fidei suæ sensum recognovit, & ita se semper tenuisse, ut vester Aposto-

latus exposuit, jure lætatus est.

Quarto, certum illi fuit Pontificiis decretis adversus Jansenium nihil deesse, ut universam Ecclesiam obligent, & circa illa nec appellationem admitti, nec mutationem expectari posse. Idem & de Apostolicis adversus Bajum, Molinosum, & librum vulgo dictum, Maximes de Saints, *definitionibus professurum fuisse Clerum existimo, si de illis actum fuisset.*

Quæ cum ita se habeant, & genuinam nostrorum Episcoporum sententiam explicent, S. V. enixe precor, ita de Ecclesia Gallicana sentiat, ut illam credat, qualem scripsit Innocentio II. S. Bernardus, Fortem in fide, pacificam in unitate, devotam in Obedientia vestra, promptam ad servitium. *Sic etiam hodie omnes affecti sunt Episcopi nostri: Ego vero debitæ Apostolatui vestro obedientiæ primus omnium faciam satis.*

Apostolicæ Sedi quanta debeam, monebunt me semper Religio, gratus animus, & insita erga Romanam Ecclesiam reverentia; neque necessarius erit ad confirmandam omnimodam hanc meam observantiam aspectus Purpuræ illius, qua honestor; Et in omnibus summa cum veneratione, & obsequio me exhibeo

Parisiis 28. *Junii* 1711.

Sanctitatis Vestræ

Humillimum, Devotissimum, & Obsequentissimum servum, ac filium

L. A. Card. de Noailles.

Ex quibus omnibus perspicuum fit, Ecclesiæ Gallicanæ apertam calumniam imponi ab appellantibus ad futurum Concilium, qui ad excusandam audaciam comminiscuntur, constantem semper fuisse Doctorum Gallicanorum sententiam de reformabilitate judicii Pontificii in re dogmatica, & de Concilii superioritate, ad quod liceat provocare. In Sole ipso cæcutiunt, si id sibi persuadeant; cum ostenderimus universalem Ecclesiam, ac præsertim Gallicanam, Su-

pre-

premam Pontificis auctoritatem omnibus sæculis veneratam fuisse. Quod si nonnulli ex Gallis tempore Schismatis docuerint teneri Pontificem Concilii mandatis obtemperare, solum, ut diximus, locuti sunt de Pontifice dubio. Erronee autem deinde alii idipsum dicendum de Pontifice indubitato arbitrati sunt, nixi futilibus ratiocinationibus, quas in expositione Thesis XXIX. ab Alexandro VIII. confixæ affatim evacuavimus. Perpauci autem ex his Auctoribus, temeritatem potius, quam eruditionem ostentantes, non sunt satis ad eam maculam offundendam piissimæ Gallicanæ Ecclesiæ, quæ saltem secundum potiorem sui partem usque ad præsens sæculum ab eo errore abhorruit. Testem invoco celebrem Sorbonicæ Scholæ Doctorem Andream Duvallium, qui differens de Sententia docente Pontificem esse supra Concilium, ad quod non liceat provocare, Tract. de Romani Pontificis potestate par. 4. quæst. 7. hæc habet: *Totus Orbis, exceptis pauculis Doctoribus, eam sententiam amplectitur, & rationibus validissimis tum ex Scriptura, Conciliis, & Patribus, tum ex principiis a Theologia petitis confirmatur.*

Mirum itaque, quod perpauci umbratili pauculorum auctoritate confisi, adversus Theologorum fere omnium, ac præsertim Gallicanorum sensum, adversus universalis Ecclesiæ, ac præsertim Gallicanæ morem, adversus Conciliorum Oecumenicorum plurimas definitiones, ac adversus plurimorum Conventuum Gallicanorum mentem, integrum sibi esse audacter dixerint, a dogmaticis Constitutionibus ad Concilium futurum provocare, nihil pertimescendo censuras a Pio II. & Julio II. adversus hujusmodi appellantes latas, quod *scilicet* tanquam Schismatici, inconsutilem Christi tunicam scindentes, & male de fide sentientes habendi sint, ut advertit Fr. Antonius de Sousa ex Prædicatorum Familia in Relectionibus de Censuris Bullæ Cœnæ ex Sylvestro, Cajetano, Tabiena, Ledesma, & aliis.

Post hæc sicut nonnullis Gallis ad futurum Concilium appellantibus torrentem Theologorum, ac ipsius Galliæ Episcoporum, necnon præsentis Cleri Gallicani, ac Eminentissimi de Noailles Archiepiscopi Parisiensis objeci: ita Jansenianis confixarum thesium Quesnellianarum explanationem postulantibus antequam rejectentur, atque adeo quodammodo de Pontificis ex Cathedra loquentis inerrabilitate ambigentibus, Jansenianorum turbam, ac ipsum Jansenium, ejusque didascalum Bajum, ab enormi hoc errore refugientes, objicio. Jansenius usqueadeo Pontificiam auctoritatem erroris expertem venerabatur, ut in Procemio ad Tom. 2. cap. 29. dixerit: *Quic-*

quid ab ista Petri Cathedra, ab isto Ecclesiæ universæ Capite, Moderatore, Pontifice præscriptum fuerit, hoc teneo: quicquid improbatum improbo, damnatum damno, anathematizatum anathematizo. Michael Bajus Doctor in Belgio celebris, audita proscriptione novem, ac septuaginta suarum Thesium facta a Pio V:, & Greg. XIII., quamvis per hallucinationem putaret earum nonnullas posse in rigore, ac proprio verborum sensu defendi, in obsequium tamen Pontificiæ auctoritatis, nulla petita earum thesium explanatione, ut rejectandas duceret, nullo quæsito a Facti quæstione præsidio, nulla interposita ad futurum Concilium appellatione, illico suam Confessionem, ac damnatæ doctrinæ retractationem his verbis expressit die 24. Maji 1580. *Fateor plurimas ex iisdem Sententiis in nonnullis libellis a me olim, & ante emanatam Sedis Apostolicæ super iis censuram conscriptis, & in lucem editis, contineri & defendi, etiam in eo sensu in quo reprobantur. Ac declaro, me impræsentiarum ab iis omnibus recedere, & damnationi a Sede Apostolica factæ acquiescere, neque posthac ullas docere, asserere, aut defendere velle.*

Janseniani ex eo redarguuntur, quia toti sunt in tuenda irrefragabilitate doctrinæ D. Augustini in materia Gratiæ, illam tanquam Dei Verbum excipientes, adeo ut per summam insipientiam docuerint thesim illam trigesimam ab Alex. VIII. proscriptam: *Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clare fundatam, illam absolute potest tenere, & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam*; perinde quasi sensus perspicuus verborum Bullæ accommodandus sit doctrinæ D. Augustini, & non viceversa doctrina Augustini sensui perspicuo verborum Bullæ. Nunc sic arguo illos redarguendo. Non alia de causa censent Augustinianam doctrinam esse irrefragabilem, & ab errore prorsus immunem in materia Gratiæ, nisi quia illa a Summis Pontificibus dicitur canonizata, videlicet a Cœlestino Papa in Epist. 1. ad Episcopos Galliæ, a Gelasio Papa dist. 13. cap. 3. omnia Augustini opera generaliter approbante, a Jo: II. apud Baronium anno 534. qui scribens de Augustino ad quosdam Senatores dixit: *Cujus doctrinam secundum Præcessorum meorum statuta Romana sequitur, & servat Ecclesia*; ut propterea Jansenius lib. 3. de statu naturæ puræ cap. 22. dixerit, non aliunde Augustini doctrinam esse irrefragabilem, nisi quia *toties illam probavit, & sequitur, sequendamque monet Sedes Apostolica*. Ex hoc autem, nisi quis desipiat, evidentissime descendit, quod si Augustini doctrina inerrabilitatem haurit a Pontificiis attestationibus, a fortiori inerrabilitas ista in ipsis Pontificibus ex Cathedra loquentibus reperienda sit; siquidem

juxta

juxta Philoſophicum effatum, *Propter quod unumquodque tale, & illud magis*. Revera nuſquam Pontifices definiere, doctrinam Auguſtini eſſe irrefragabilem, prout illam vocat Janſenius tom. 2. lib. 1. procem. cap. 24; neque ex eo, quod a Pontificibus ea commendata ſit generaliter, ſequitur, quod in iis punctis, quæ connexionem non habent cum punctis ab Eccleſia definitis, dici poſſit irrefragabilis, adeo ut abſque ullo reſpectu ad Pontificum Bullas teneri, ac doceri poſſit, ut fuſe oſtendimus in expoſitione commemoratæ theſis proſcriptæ, præſertim ex Melchiore Cano cap. 3. de locis Theologicis, ubi habet: *Stultum eſſe libris Canonicis Auguſtini opuſcula æquare*. At detur Janſenio, ejuſque Aſſeclis Sancti Doctoris Doctrinam irrefragabilem eſſe, utpote a Pontificibus canonizatam, poteritne deinde citra dementiam Pontificiis definitionibus irrefragabilitas denegari? Si poſſet Pontifex in re dogmatica eſſe errori obnoxius, profecto in hoc ipſo errare potuiſſet, quod Auguſtini doctrinam in materia de Gratia canonizarit; atque adeo deficiente Pontificis irrefragabilitate, Auguſtini pariter irrefragabilitas deficeret, ac propterea ineptiſſime diceretur, quod Auguſtini doctrina ſuſtineri poſſit non reſpiciendo ad ullam Pontificis Bullam. Dicendum itaque, quod pervicacia Janſenianos dementavit; & ut dicitur Matth. 15. *Cæci ſunt, & duces cæcorum*, ad hoc barathrum deveniendo, ut a Conſtitutionibus dogmaticis ad futurum Concilium auſi ſint provocare.

Adde his, quod maxime advertendum, appellationem ad futurum Concilium omnino interdicendam fuiſſe, (prout de facto in *Bulla* Cœnæ interdicitur) etiam in hypotheſi quod verum haberet Sententia illa, quam ex communi Doctorum diximus eſſe ad minimum erroneam, ac hæreſi proximam, videlicet de Concilii ſupra Pontificem præcellentia, atque adeo diſſimulato, quod licita ſit a decreto, vel mandato Pontificis ad Concilium Oecumenicum præſens, tanquam ad tribunal Superius, appellatio. Ratio eſt perſpicua, quia in ea ſententia erronea, quod Pontifex auctoritati Concilii præſentis debeat ſubeſſe, nullum ſequeretur incommodum, ſi a Pontificia ſententia ad Generale Concilium jam congregatum appellaretur, cum cæteroqui jure naturæ cuilibet ad tribunal Superius permittatur appellatio. At ſi Concilium non ſit præſens, ſed futurum, ſub circumſtantia iſta futuri, innumera ſcandala orirentur, ſi hujuſmodi appellatio permitteretur: quamobrem ea permitti non debet, ſed a Supremo Eccleſiæ Moderatore Chriſti Vicario nullum in terris agnoſcente (ſaltem deficiente Concilio)

ſupe-

ſuperiorem ſub graviſſima cenſura vetari debuit, tanquam ipſo etiam naturæ jure vetita ex præcepto charitatis ſub ea circumſtantia, ſub qua bono communi univerſalis Eccleſiæ ſecundum ſe graviſſimum detrimentum eſſet allatura. Univerſim enim quoties ex aliquo actu de ſe jure naturæ licito, ac in bonum privatum permiſſo ſub aliqua circumſtantia plurima, ac urgentia regulariter trahuntur incommoda, quæ communi Reipublicæ bono obſtrepunt, tunc actus ille, quamvis de ſe licitus, ſub illa tamen circumſtantia eſt illicitus, & lege etiam poſitiva vetandus, ne illa gravia incommoda ſequantur, prævalente bono ingenti totius Reipublicæ bono exiguo perſonæ privatæ, adeo ut quilibet ex præcepto Charitatis teneatur bonum hujuſmodi privatum bono communi poſthabere: (quod dicitur de bono perſonæ privatæ relate ad bonum publicum Civitatis, vel Regni, dicitur etiam de bono alicujus Civitatis, aut Regni relate ad bonum publicum totius Orbis, aut Eccleſiæ univerſalis, cum Regnum particulare relate ad totum Orbem, vel univerſam Eccleſiam ſe habeat ſicut homo privatus ad bonum publicum ſuæ Civitatis) Atqui ex appellatione ad futurum Concilium ſub hac circumſtantia, quod ſit futurum, (etiam diſſimulato, quod auctoritas Concilii præſtet auctoritati Pontificiæ) plurima, & ingentia inconvenientia in Eccleſia univerſali de ſe traherentur, quandoquidem cuilibet liceret a ſententia, aut mandato Pontificis impune ſe ſubtrahere, & ſic ad arbitrium vivere, dummodo dicat ſe ad futurum Concilium provocare: Et de facto Bannez 2. 2. quæſt. 1. art. 10. dub. 2. teſtatur, ex appellatione a Pariſienſibus facta ad futurum Concilium maxima ſcandala, & plures hæreſes ortas fuiſſe. Ergo jure merito ſub graviſſima cenſura interdici debuit hujuſmodi appellatio, eſto ea de ſe ſupponeretur licita, præſcindendo a circumſtantia illa Concilii futuri; cum bonum univerſalis Eccleſiæ ex præcepto charitatis præferri debeat bono non ſolum perſonæ, ſed etiam Eccleſiæ particularis. Hac de cauſa non ſemel in jure interdicitur appellatio, (eſto ea de ſe ſupponatur unicuique jure naturæ licita) quia ſcilicet in aliquibus circumſtantiis magnum eſſet incommodum Reipublicæ allatura; ut videre eſt l. 2. ff. de Appell. recip., & l. *Ante ſententiæ tempus*, C. quo. appell. non recip., & in l. *Apertiſſimi*, C. de judi. & notatur in C. *Cum ſit Romana*, §. *Si vero*, & cap. *Bonæ* de Appellat. Poteſt quippe Princeps cauſa juſta interveniente appellationem interdicere; ut probat Covarr. pract. quæſ. cap. 23. Hinc Paulus III. in Bulla in favorem noſtræ Societa-

tis edita anno 1549., ut vigor disciplinæ melius conservaretur, vetuit Nostris quamcunque Appellationem a correctione Regulæ Societatis secundum Ordinationes ejus factæ, jussitque, ne hujusmodi appellatio per ullum Judicem admitteretur.

Hactenus dicta hoc exemplo nostræ Societatis dilucide confirmantur. Etenim certo certius est, Præpositum Generalem subditum omnino esse Comitiis nostris Generalibus, adeo ut unicuique liceat jure naturæ (præscindendo a lege positiva in contrarium) a sententia, vel mandato Præpositi Generalis ad Comitia Generalia præsentia provocare. At quis dixerit, unicuique pariter sive personæ, sive Collegio, sive Provinciæ integrum esse a sententia, vel mandato Præpositi Generalis ad Comitia Generalia futura provocare, ita ut interim sententia Præpositi Generalis suspendatur, nec debeat executioni mandari? Nonne id esset, ostium cuilibet laxitati reserare, & libertatis habenas effundere? Cuilibet enim impune liceret Regularum perfringere repagula, appellatione interposita ad futura Generalia Comitia. Et tamen Comitia isthæc Generalia post aliquot annos, saltem in obitu Præpositi Generalis, convocanda sunt, & interim daretur in terris Pontificia potestas, quæ posset incommodis occurrentibus occurrere. Quomodo itaque somniare quis poterit, quod dissimulata sententia illa erronea de Superioritate Concilii OEcumenici relate ad Pontificem, & permissa jure naturæ appellatione a Pontificis sententia vel mandato ad Concilium præsens, adhuc permissa censenda sit appellatio ad Concilium futurum, quod forte nonnisi post sæcula erit convocandum, & quo deficiente deesset in terris Ecclesiastica potestas potestate Pontificia superior, quæ posset fræna injicere libertati, & hæreses identidem erumpentes extinguere? Quare etiam propter bonum fidei, quod cuilibet alteri privato, ac publico etiam bono prævalere debet, ad futurum Concilium appellatio jure ipso naturæ vetatur, ex utroque scilicet præcepto Charitatis, & Fidei; & jure merito in Bulla Cœnæ sub gravissima censura interdicitur. Quod hic addidisse operæ pretium fuit, ansa arrepta ab Appellatione nuper facta ad futurum Generale Concilium a paucis nonnullis; qui adeo pauci sunt, ut non impediant, quominus universa Ecclesia, immo etiam universa ferme Gallia dicatur ab hujusmodi appellatione tanquam a Tartareo monstro abhorrere; adeo ut absolute dici possit, Galliam totam in antiquissima erga Sedem Apostolicam veneratione constanter persistere, & adversus Jansenianam Hydram ferro, flammaque pugnare.

Ani-

Animadvertendum denique censeo, nonnisi per injuriam nonnullos conqueri, quod absolute, ac paucis nonnullæ ex Quesnellianis thesibus proscribantur, quamvis forte videantur potuisse in sano sensu, etsi non germano, benigne accipi; Perspectum siquidem omnibus est, Heterodoxos universim data opera, ac mira calliditate hæreses passim disseminare verbis subobscuris, immo specioso quodam verbórum apparatu, ut si forte erroris notentur, facili negotio pientissimum aliquem sensum verbis illis appingere possint, detorquendo tamen illa a proprio, & rigoroso sensu, quem ad fallendum sagaciter obtrudere conantur; Quod hic præsertim factitatum est: At non oportuit, ut Ecclesia in profligandis hisce thesibus a suo consueto more recederet; cum satis sit ad eas proscribendas, quod in proprio, ac obvio, quem verba exhibent, sensu sustineri non possint: Præsertim quia Doctorum perspicacia in promptu est, qua Heterodoxorum calliditas palam fiat, enucleando veram, ac legitimam verborum significationem, ut etiam Polemica, & Theologica facultate parum tinctis innotescat proscriptarum thesium in proprio, ac legitimo verborum sensu ab Auctoribus intento falsitas, ac fallacia. Sed ne plura; præmissa prius Pontificia Constitutione, ad Quesnellianas theses sigillatim discutiendas, ac conterendas, Dei, ac Deiparæ suffultus præsidio gradum faciam, subjiciendo singulis suam Anacephalæosim, in qua paucis germanus, ac obvius, quem præseferunt verba, necnon intentus ab Auctore sensus enucleatur, & exploditur.

SAN-

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI DOMINI

CLEMENTIS

Divina Providentia Papæ XI.

Damnatio quamplurimum Propositionum excerptarum ex Libro Gallico idiomate impresso, & in plures Tomos distributo, sub titulo: *Le Nouveau Testament en Francois, avec des reflexions morales sur chaque verset, &c. A Paris 1699.*; Ac aliter: *Abrege de la morale de l' Evangile, des Actes des Apostres, des Epistres de S. Paul, des Epistres Canoniques, & de l' Apocalypse, ou Pensees Chretiennes sur le Texte de ces Livres Sacrez, &c. A Paris 1693. & 1694.*

Cum prohibitione ejusdem Libri, & aliorum quorumcumque in ejus defensionem tam hactenus editorum, quam in posterum edendorum.

CLEMENS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Universis Christifidelibus salutem, & Apostolicam Benedictionem.

UNIGENITUS DEI FILIUS pro nostra, & totius Mundi salute filius hominis factus, dum Discipulos suos doctrina veritatis instrueret, universamque Ecclesiam suam in Apostolis erudiret, præsentia disponens, & futura prospiciens, præclaro ac saluberrimo documento Nos admonuit, ut attenderemus a falsis Prophetis, qui veniunt ad Nos in vestimentis Ovium, quorum nomine potissimum demonstrantur Magistri illi mendaces, & in deceptione illusores, qui splendida pietatis specie prava dogmata latenter insinuantes, introducunt sectas perditionis sub imagine Sanctitatis; utque facilius incautis obrepant, quasi deponentes lupinam pellem, & se se Divinæ Legis sententiis, velut quibusdam Ovium velleribus obvolventes, Sanctarum Scripturarum, adeoque etiam ipsius Novi Testamenti verbis, quæ multipliciter in suam, aliorumque perditionem depravant, nequiter abutuntur: antiqui scilicet, a quo progeniti sunt, mendacii Parentis exemplo, ac magisterio edocti, nullam omnino esse ad fallendum expeditiorem viam, quam ut ubi nefarii erroris subintroducitur fraudulentia, ibi divinorum verborum prætendatur authoritas.

His nos vere Divinis monitis instructi, ubi primum, non sine intima cordis nostri amaritudine, accepimus, Librum quendam Gallico idiomate olim impressum, & in plures Tomos distributum, sub titulo: *Le Nouveau Testament en Francois, avec des reflexions morales sur*

chaque verset, &c. A Paris 1699. Aliter vero: *Abregé de la morale de l'Evangile, des Actes des Apostres, des Epistres de S. Paul, des Epistres Canoniques, & de l'Apocalypse, ou Pensees Chretiennes sur le Texte de ces Livres Sacrez, &c. A Paris 1693. & 1694.* tametsi alias a Nobis damnatum, ac revera Catholicis veritatibus pravarum doctrinarum mendacia multifariam permiscentem, adhuc tamen tanquam ab omni errore immunem, a pluribus haberi, Christifidelium manibus passim obtrudi, ac nonnullorum nova semper tentantium consilio, & opera studiose nimis quaquaversum disseminari, etiam latine redditum, ut perniciosæ institutionis contagium, si fieri possit, pertranseat de gente in gentem, & de Regno ad populum alterum: versutis hujusmodi seductionibus, atque fallaciis creditum Nobis Dominicum Gregem in viam perditionis sensim abduci summopere doluimus: adeoque Pastoralis non minus curæ nostræ stimulis, quam frequentibus Orthodoxæ Fidei Zelatorum querelis, maxime vero complurium Venerabilium Fratrum, præsertim Galliæ Episcoporum, literis, ac precibus excitati, gliscenti morbo, qui etiam aliquando posset in deteriora quæque proruere, validiori aliquo remedio obviam ire decrevimus.

Et quidem ad ipsam ingruentis mali causam providæ nostræ considerationis intuitum convertentes; perspicue novimus summam hujusmodi Libri perniciem ideo potissimum progredi, & invalescere, quod eadem intus lateat, & velut improba sanies, nonnisi secto ulcere foras erumpat, cum Liber ipse primo aspectu legentes specie quadam pietatis illiciat; molliti enim sunt sermones ejus super oleum, sed ipsi sunt jacula, & quidem intento arcu ad nocendum parata, ut sagittent in obscuro rectos corde. Nihil propterea opportunius, aut salubrius præstari a Nobis posse arbitrati sumus, quam si fallacem Libri doctrinam generatim solummodo a Nobis hactenus indicatam, pluribus singillatim ex eo excerptis Propositionibus, distinctius, & apertius explicaremus, atque universis Cristifidelibus noxia Zizaniorum semina e medio Tritici, quo tegebantur, educta, velut ob oculos exponeremus. Ita nimirum denudatis, & quasi in propatulo positis, non uno quidem, aut altero, sed plurimis, gravissimisque tum pridem damnatis, tum etiam nove adinventis erroribus, plane confidimus, benedicente Domino, fore ut omnes tandem apertæ jam, manifestæque veritati cedere compellantur.

Id ipsum maxime e re Catholica futurum, sedandis præsertim in florentissimo Galliæ Regno exortis ingeniorum varie opinantium, jamque in acerbiores scissuras protendentium dissidiis apprime proficuum: Conscientiarum denique tranquillitati perutile, & propemodum necessarium non modo præfati Episcopi, sed & ipse in primis Charissimus in Christo Filius noster Ludovicus Francorum Rex Christianissimus, cujus eximium in tuenda Catholicæ Fidei puritate, extirpandisque erroribus Zelum satis laudare non possumus, sæpius Nobis est contestatus; repetitis propterea vere piis, & Christianissimo Rege dignis officiis, atque ardentibus votis a Nobis efflagitans, ut instanti animarum necessitati prolata quantocyus Apostolici censura Judicii consuleremus.

Hinc adspirante Domino, ejusque cœlesti ope confisi, salutare opus sedulo, diligenterque, ut rei magnitudo postulabat, aggressi sumus, ac plurimas ex prædicto Libro, juxta supra recensitas respective editiones, fideliter extractas, & tum Gallico, tum Latino idiomate expressas Propositiones a compluribus in Sacra Theologia Magistris, primo quidem coram duobus ex Venerabilibus Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus accurate discuti: deinde vero coram Nobis, adhibito etiam aliorum plurium Cardinalium consilio, quam maxima diligentia, ac maturitate singularum insuper Propositionum cum ipsomet Libri Textu exactissime facta collatione, pluries iteratis Congregationibus, expendi, & examinari mandavimus. Hujusmodi autem Propositiones sunt, quæ sequuntur, videlicet:

1 *Quid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipsius gratiam amisit, nisi peccatum, & peccati consecutiones, superba paupertas, & segnis indigentia, hoc est generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum?*

2 *Jesu Christi gratia, principium efficax boni cujuscunque generis, necessaria est ad omne opus bonum; absque illa, non solum nihil fit, sed nec fieri potest.*

3 *In vanum Domine præcipis, si tu ipse non das quod præcipis.*

4 *Ita Domine; Omnia possibilia sunt ei, cui omnia possibilia facis, eadem operando in illo.*

5 *Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem gratiæ suæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inserviunt, nisi ad illud magis obdurandum.*

6 *Discrimen inter Fœdus Judaicum, & Christianum est, quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis a peccatore, relinquendo illum in sua impotentia; in isto vero*

Deus

Deus Peccatori dat, quod jubet, illum sua gratia purificando.

7 *Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati, imponendo ipsi suam legem? Quæ vero felicitas non est admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit a nobis?*

8 *Nos non pertinemus ad novum fœdus, nisi in quantum participes sumus ipsius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit.*

9 *Gratia Christi est gratia suprema, sine qua confiteri Christum nunquam possumus, & cum qua nunquam illum abnegamus.*

10 *Gratia est operatio manus Omnipotentis Dei, qnam nihil impedire potest, ant retardare.*

11 *Gratia non est aliud, quam voluntas Omnipotentis Dei, jubentis, & facientis, quod jubet.*

12 *Quando Deus vult salvare animam, quocumque tempore, quocunque loco effectus indubitabilis sequitur voluntatem Dei*

13 *Quando Deus vult animam salvam facere, & eam tangit interiori gratiæ suæ manu, nulla voluntas humana ei resistit.*

14 *Quantumcumque remotus a salute sit Peccator obstinatus, quando Jesus se ei videndum exhibet lumine salutari suæ gratiæ, oportet, ut se dedat, accurrat, se se humiliet, & adoret Salvatorem suum.*

15 *Quando Deus mandatum suum, & suam æternam locutionem comitatur unctione sui Spiritus, & interiori vi gratiæ suæ, operatur illa in corde obedientiam, quam petit.*

16 *Nullæ sunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ, quia nihil resistit Omnipotenti.*

17 *Gratia est vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad Jesum Christum; quicumque ad eum non venit, postquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus est doctus a Patre.*

18 *Semen verbi, quod manus Dei irrigat, semper affert fructum suum.*

19 *Dei Gratia nihil aliud est, quam ejus omnipotens voluntas: hæc est idea, quam Deus ipse nobis tradit in omnibus suis Scripturis.*

20 *Vera gratiæ idea est, quod Deus vult sibi a nobis obediri, & obeditur; imperat, & omnia fiunt; loquitur tamquam Dominus, & omnia sibi submissa sunt.*

21 *Gratia Jesu Christi est gratia fortis, potens, suprema, invincibilis, utpote quæ est operatio voluntatis Omnipotentis, sequela, & imitatio operationis Dei incarnantis, & resuscitantis Filium suum.*

22 *Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis, cum libero ipsius voluntatis consensu, demonstratur illico nobis in Incarnatione, veluti in fonte, atque Archetypo omnium aliarum operationum misericordiæ, & gratiæ, quæ omnes ita gratuitæ, atque ita dependentes a Deo sunt, sicut ipsa originalis operatio.*

23 *Deus ipse nobis ideam tradidit omnipotentis operationis suæ gratiæ, eam significans per illam, qua Creaturas e nihilo producit, & mortuis reddit vitam.*

24 *Justa idea, quam Centurio habet de Omnipotentia Dei, & Jesu Christi, in sanandis corporibus solo motu suæ voluntatis, est imago ideæ, quæ haberi debet de Omnipotentia suæ Gratiæ in sanandis animabus a cupiditate.*

25 *Deus illuminat animam, & eam sanat æque ac corpus sola sua voluntate; jubet, & ipsi obtemperatur.*

26 *Nullæ dantur gratiæ, nisi per Fidem.*

27 *Fides est prima gratia, & fons omnium aliarum.*

28 *Prima gratia, quam Deus concedit Peccatori, est peccatorum remissio.*

29 *Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia.*

30 *Omnes, quos Deus vult salvare per Christum, salvantur infallibiliter.*

31 *Desideria Christi semper habent suum effectum, pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat.*

32 *Jesus Christus se morti tradidit ad liberandum pro semper suo sanguine Primogenitos, idest Electos, de manu Angeli exterminatoris.*

33 *Proh quantum oportet bonis terrenis, & sibimetipsi renunciasse, ad hoc, ut quis fiduciam habeat sibi, ut ita dicam, appropriandi Christum Jesum, ejus amorem, mortem, & mysteria, ut facit Sanctus Paulus dicens: Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.*

34 *Gratia Adami non producebat, nisi merita humana.*

35 *Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ, & integræ.*

36 *Differentia essentialis inter gratiam Adami, & status innocentiæ, ac gratiam Christianam est, quod primam unusquisque in propria persona recepisset: ista vero non recipitur, nisi in per-*

persona Jesu Christi resuscitati, cui nos uniti sumus.

37 *Gratia Adami, sanctificando illum in semetipso, erat illi proportionata; Gratia Christiana nos sanctificando in Jesu Christo, est omnipotens, & digna Filio Dei.*

38 *Peccator non est liber, nisi ad malum, sine gratia Liberatoris.*

39 *Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, nisi ad aberrandum, ardoris, nisi ad se præcipitandum, virium, nisi ad se vulnerandum; Est capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.*

40 *Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem.*

41 *Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Philosophis Ethnicis, non potest venire, nisi a Deo, & sine gratia non producit, nisi præsumptionem, vanitatem, & oppositionem ad ipsum Deum, loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris.*

42 *Sola gratia Christi reddit hominem aptum ad Sacrificium Fidei; sine hoc nihil, nisi impuritas, nihil nisi indignitas.*

43 *Primus effectus gratiæ baptismalis est facere, ut moriamur peccato; adeo ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitæ pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi.*

44 *Non sunt, nisi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes nostræ nascuntur; Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & Amor, quo nos ipsos, ac Mundum diligimus, qui, quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus.*

45 *Amore Dei in corde Peccatorum non amplius regnante, necesse est, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat.*

46 *Cupiditas, aut Charitas usum sensuum bonum, vel malum faciunt.*

47 *Obedientia legis profluere debet ex fonte; & hic fons est Charitas. Quando Dei Amor est illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum est, quod apparet exterius; alioquin non est, nisi hypocrisis, aut falsa justitia.*

48 *Quid aliud esse possumus, nisi tenebræ, nisi aberratio, & nisi peccatum sine Fidei lumine, sine Christo, & sine Charitate?*

49 *Ut nullum peccatum est sine amore nostri, ita nullum est opus bonum sine Amore Dei.*

50 *Frustra clamamus ad Deum, Pater mi, si spiritus Charitatis non est ille, qui clamat.*

51 *Fides justificat, quando operatur; sed ipsa non operatur, nisi per Charitatem.*

52 *Omnia alia salutis media continentur in fide, tanquam in suo germine, & semine; Sed hæc fides non est absque amore, & fiducia.*

53 *Sola Charitas Christiano modo facit (actiones Christianas) per relationem ad Deum, & Jesum Christum.*

54 *Sola Charitas est, quæ Deo loquitur, eam solam Deus audit.*

55 *Deus non coronat, nisi Charitatem; qui currit ex alio impulsu, & ex alio motivo, in vanum currit.*

56 *Deus non remunerat nisi Charitatem, quoniam Charitas sola Deum honorat.*

57 *Totum deest Peccatori, quando ei deest spes, & non est spes in Deo, ubi non est amor Dei.*

58 *Nec Deus est, nec Religio, ubi non est Charitas.*

59 *Oratio Impiorum est novum peccatum, & quod Deus illis concedit, est novum in eos judicium.*

60 *Si solus supplicii timor animat pœnitentiam, quo hæc est magis violenta, eo magis ducit ad desperationem.*

61 *Timor nonnisi manum cohibet, cor autem tandiu peccato addicitur, quandiu ab amore justitiæ non ducitur.*

62 *Qui a malo non abstinet, nisi timore pœnæ, illud committit in corde suo, & jam est reus coram Deo.*

63 *Baptizatus adhuc est sub lege, sicut Judæus, si legem non adimpleat, aut adimpleat ex solo timore.*

64 *Sub maledicto legis nunquam fit bonum, quia peccatur sive faciendo malum, sive illud non nisi ob timorem evitando.*

65 *Moyses, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores Legis mortui sunt, absque eo quod ullum Deo dederint filium; cum non effecerint nisi mancipia per timorem.*

66 *Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipsum venire cum brutalibus passionibus, neque adduci per instinctum naturalem, aut per timorem, sicuti bestiæ, sed per fidem, & per amorem, sicuti filii.*

67 *Timor servilis non sibi repræsentat Deum, nisi ut Dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem.*

68 *Dei bonitas abbreviavit viam salutis claudendo totum in Fide, & precibus.*

69 *Fides, usus, augmentum, & præmium Fidei totum est donum puræ liberalitatis Dei.*

70 *Nunquam Deus affligit innocentes, & afflictiones semper serviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum Peccatorem.*

71 *Homo ob sui conservationem potest se se dispensare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem.*

72 *Nota Ecclesiæ Christianæ est, quod sit Catholica; comprehendens & omnes Angelos Cæli, & omnes Electos, & justos terræ, & omnium Sæculorum.*

73 *Quid est Ecclesia, nisi cœtus Filiorum Dei manentium in ejus sinu, adoptatorum in Christo, subsistentium in ejus persona, redemptorum ejus sanguine, viventium ejus spiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium gratiam futuri Sæculi?*

74 *Ecclesia, sive integer Christus, Incarnatum Verbum habet ut Caput, omnes vero Sanctos ut membra.*

75 *Ecclesia est unus solus homo, compositus ex pluribus membris, quorum Christus est Caput, vita, subsistentia, & persona: Unus solus Christus, compositus ex pluribus Sanctis, quorum est Sanctificator.*

76 *Nihil spatiosius Ecclesia Dei, quia omnes Electi, & Justi omnium sæculorum illam componunt.*

77 *Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Christi, cessat interius habere Deum pro Patre, & Christum pro Capite.*

78 *Separatur quis a Populo Electo, cujus figura fuit Populus Judaicus, & Caput est JESUS Christus, tam non vivendo secundum Evangelium, quam non credendo Euangelio.*

79 *Utile, & necessarium est omni tempore, omni loco, & omni personarum generi studere, & cognoscere spiritum, Pietatem, & Mysteria Sacræ Scripturæ.*

80 *Lectio Sacræ Scripturæ est pro omnibus.*

81 *Obscuritas Sancta verbi Dei non est Laicis ratio dispensandi se ipsos ab ejus lectione.*

82 *Dies Dominicus a Christianis debet sanctificari lectionibus pietatis, & super omnia Sanctarum Scripturarum. Damnosum est velle Christianum ab hac lectione retrahere.*

83 *Est illusio sibi persuadere, quod notitia Mysteriorum Religionis non debeat communicari fœminis, lectione Sacrorum librorum. Non ex fœminarum simplicitate, sed ex superba virorum scientia ortus est Scripturarum abusus, & natæ sunt hæreses.*

84 *Abripere e Christianorum manibus novum Testamentum, seu eis illud clausum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, est illis Christi os obturare.*

85 *Interdicere Christianis lectionem Sacræ Scripturæ, præsertim Euangelii, est interdicere usum luminis filiis lucis, & facere ut patiantur speciem quamdam excommunicationis.*

86 *Eripere simplici Populo hoc solatium jungendi vocem suam voci totius Ecclesiæ, est usus contrarius praxi Apostolicæ, & intentioni Dei.*

87 *Modus plenus sapientia, lumine, & Charitate est, dare animabus tempus portandi cum humilitate, & sentiendi statum peccati, petendi spiritum pænitentiæ, & contritionis, & incipiendi, ad minus satisfacere justitiæ Dei, antequam reconcilientur.*

88 *Ignoramus quid sit peccatum, & vera pænitentia, quando volumus statim restitui possessioni bonorum illorum, quibus nos peccatum spoliavit, & detrectamus separationis istius fere confusionem.*

89 *Quartus decimus gradus conversionis Peccatoris est, quod, cum sit jam reconciliatus, habet jus assistendi Sacrificio Ecclesiæ.*

90 *Ecclesia authoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Pastores de consensu, saltem præsumpto, totius Corporis.*

91 *Excommunicationis injustæ metus nunquam debet nos impedire ab implendo debito nostro. Nunquam eximus ab Ecclesia, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulsi, quando Deo, JESU Christo, atque ipsi Ecclesiæ per Charitatem affixi sumus.*

92 *Pati potius in pace excommunicationem, & anathema injustum, quam prodere veritatem, est imitari Sanctum Paulum: tantum abest, ut sit erigere se contra Authoritatem, aut scindere unitatem.*

93 *JESUS quandoque sanat vulnera, quæ præceps Primorum Pastorum festinatio infligit, sine ipsius mandato; JESUS restituit, quod ipsi inconsiderato Zelo rescindunt.*

94 *Nihil pejorem de Ecclesia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri supra fidem fidelium, & foveri divisiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores.*

95 *Veritates eo devenerunt, ut sint lingua peregrina quasi plerisque Christianis, & modus eas prædicandi est veluti idioma incognitum; adeo remotus est a simplicitate Apostolorum, & supra communem captum fidelium; Neque satis advertitur, quod hic defectus sit unum ex signis maxime sensibilibus senectutis Ecclesiæ, & iræ Dei in Filios suos.*

96 *Deus permittit, ut omnes Potestates sint contrariæ Prædicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non possit, nisi Divinæ gratiæ.*

97 *Nimis sæpe contingit, membra illa, quæ magis sancte, ac magis stricte unita Ecclesiæ sunt, respici, atque tractari tanquam indigna, ut sint in Ecclesia, vel tanquam ab ea separata; sed Justus vivit ex Fide, & non ex opinione hominum.*

98 *Status persecutionis, & pænarum, quas quis tolerat, tanquam Hæreticus, flagitiosus, & impius, ultima plerumque probatio est, & maxime meritoria, utpote quæ facit hominem magis conformem JESU Christo.*

99 *Pervicacia, præventio, obstinatio in nolendo aut aliquid examinare, aut agnoscere se fuisse deceptum, mutant quotidie quoad multos in odorem mortis id, quod Deus in sua Ecclesia posuit, ut in ea esset odor vitæ, V. G. bonos libros, instructiones, sancta exempla, &c.*

100 *Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus, persequendo veritatem, ejusque discipulos, Tempus hoc advenit Haberi, & tractari a Religionis Ministris, tanquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tamquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in societate Sanctorum; est hominibus piis morte corporis mors terribilior. Frustra quis sibi blanditur de suarum intentionum puritate, & Zelo quodam Religionis, persequendo flamma, ferroque viros probos, si propria passione est excæcatus, aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus sacrificare Deo Impium, & sacrificamus Diabolo Dei servum.*

101 *Nihil spiritui Dei, & doctrinæ JESU Christi magis opponitur, quam communia facere juramenta in Ecclesia, quia hoc est multiplicare occasiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis; & efficere, ut nomen, & veritas Dei aliquando deserviant consilio Impiorum.*

Auditis itaque tum voce, tum scripto Nobis exhibitis præfatorum Cardinalium, aliorumque Theologorum suffragiis, divinique in primis luminis, privatis ad eum finem, publicisque etiam indictis precibus, implorato præsidio, omnes, & singulas Propositiones præinsertas, tanquam falsas, & captiosas, male sonantes, piarum aurium offensivas, scandalosas, perniciosas, temerarias, Ecclesiæ, & ejus praxi injuriosas, neque in Ecclesiam solum, sed etiam in Potestates sæculi contumeliosas, seditiosas, impias, blasphemas, suspectas de hæresi, ac hæresim ipsam sapientes, necnon hæreticis, & hæresibus, ac etiam schismati faventes, erroneas, hæresi proximas, pluries damnatas, ac demum etiam hæreticas, variasque hæreses, & potissimum illas, quæ in famosis Jansenii Propositionibus, & quidem in eo sensu, in quo hæ damnatæ fuerunt, acceptis, continentur, manifeste innovantes, respective, hac nostra perpetuo valitura Constitutione, declaramus, damnamus, & reprobamus.

Mandantes omnibus utriusque sexus Christifidelibus, ne de dictis Propositionibus sentire, docere, prædicare aliter præsumant, quam in hac eadem Nostra Constitutione continetur; ita ut quicumque illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de iis etiam disputative, publice, aut privatim tractaverit, nisi forsan impugnando, Ecclesiasticis censuris, aliisque contra similia perpetrantes a Jure statutis pœnis ipso facto, absque alia declaratione, subjaceat.

Cæterum per expressam præfatarum Propositionum reprobationem alia in eodem Libro contenta nullatenus approbare intendimus; cum præsertim in decursu examinis complures alias in eo deprehenderimus Propositiones illis, quæ, ut supra, damnatæ fuerunt, consimiles, & affines, iisdemque erroribus imbutas; nec sane paucas sub imaginario quodam veluti grassantis hodie persecutionis obtentu, inobedientiam, & pervicaciam nutrientes, easque falso Christianæ patientiæ nomine prædicantes: quas propterea singulatim recensere,

& nimis longum esse duximus, & minime necessarium; ac demum, quod intolerabilius est, Sacrum ipsum Novi Testamenti Textum damnabiliter viciatum compererimus, & alteri dudum reprobatæ versioni Gallicæ Montensi in multis conformem; a vulgata vero editione, quæ tot Sæculorum usu in Ecclesia probata est, atque ab Orthodoxis omnibus pro authentica haberi debet, multipliciter discrepantem, & aberrantem, pluriesque, in alienos, exoticos, ac sæpe noxios sensus, non sine maxima perversitate detortum.

Eumdem propterea Librum, utpote per dulces sermones, & benedictiones, ut Apostolus loquitur, hoc est, sub falsa piæ institutionis imagine, seducendis Innocentium cordibus longe accommodatum, sive præmissis, sive alio quovis titulo inscriptum, ubicumque, & quocumque alio idiomate, seu quavis editione, aut versione hactenus impressum, aut in posterum (quod absit) imprimendum, auctoritate Apostolica tenore præsentium iterum prohibemus, ac similiter damnamus; quemadmodum etiam alios omnes, & singulos in ejus defensionem tam scripto, quam typis editos, seu forsan (quod Deus avertat) edendos libros, seu libellos, eorumque lectionem, descriptionem, retentionem, & usum omnibus, & singulis Christifidelibus sub pœna excommunicationis per contrafacientes ipso facto incurrenda, prohibemus pariter, & interdicimus.

Præcipimus insuper Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, aliisque locorum Ordinariis; necnon hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, ut contradictores, & rebelles quoscumque per censuras, & pœnas præfatas, aliaque Juris, & facti remedia, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio, omnino coerceant, & compellant.

Volumus autem, ut earumdem præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem fides prorsus adhibeatur, quæ ipsis originalibus literis adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, damnationis, mandati, prohibitionis, & interdictionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo septingentesimo decimo tertio, sexto Idus Septembris, Pontificatus nostri Anno Decimotertio.

I. Card. Prodatarius.

F. Oliverius.

Visa de Curia L. Sergardus.

Loco ✠ Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

L. Martinettus.

Anno a Nativitate Domini Nostri JESU Christi millesimo septingentesimo decimo tertio, Indictione sexta, die vero decima Septembris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri Domini Clementis Divina Providentia Papæ XI. Anno decimotertio supradictæ Literæ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad Valvas Ecclesiæ Lateranen., & Basilicæ Principis Apostolorum, Cancellariæ Apostolicæ, Curiæ Generalis in Monte Citatorio, in acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis per me Petrum Romulatium Apostolicum Cursorem.

Antonius Placentinus Magister Cursorum.

PROPOSITIO I.

Quid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipsius gratiam amisit, nisi peccatum, & peccati consecutiones, superba paupertas, & segnis indigentia, hoc est generalis impotentia ad laborem, ad Orationem, & ad omne opus bonum? *Ita Quesnellus Lucæ cap. 16. num. 3. in editione 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Theses Quesnellianæ Jansenianos errores recudunt. II. Dum fœditas peccati ob oculos in hac thesi ponitur, impie asseritur, esse in peccatore generalem impotentiam ad quodvis bonum opus.

III. At neque liberum arbitrium per peccatum extinguitur; neque tollitur potentia ad exercenda opera honesta. IV. Quod a lege naturali peccatori præcipitur, debet posse executioni mandari. V. Aliter post primum peccatum non posset amplius homo peccare. VI. Neque enim satis est, quod reliqua peccata sint imputabilia in causa. VII. Arbitrium per peccatum non remanet peccati servum, & determinatum ad peccandum. VIII. Potest quippe saltem opera naturalia honesta, præsertim urgente præcepto, exercere.

IX. Concupiscentiæ, & Dæmonis dominatum potest peccator excutere, cum possit iis dissentire. X. In quonam sensu dicitur, Deus non pati nos tentari supra id quod possumus? XI. Explicatur illud Arausicani, & Augustini: Nemo de suo habet, nisi peccatum, & mendacium. *XII. Et quomodo ibi regnet Cupiditas, ubi non est Charitas. XIII. Nemini deest auxilium requisitum ad orandum.*

I. EO collineat hæc, & quamplurimæ ex sequentibus Thesibus, ut evincant, quod Jansenius in quinque illis suis profligatis Propositionibus contendebat; videlicet: Aliqua Dei præcepta, etiam justis imposita (& a fortiori præceptum penitentiæ impositum peccatori) esse impossibilia, ac deesse gratiam, ut impleantur: Gratiæ interiori in natura lapsa nunquam a voluntate resisti; ut proinde peccator nonnisi per gratiam Christi ineluctabilem converti possit, ad quam nullatenus valeat per orationem, & alios actus supernaturales prævios, fidei, spei, doloris, ac dilectionis libere se disponere: Ad merendum, si peccator resurgat, & ad demerendum, si non resurgat, sufficere libertatem a coactione: Semipelagianismum sapere gratiam resistibilem, quatenus initium aliquod ad opera salutaria haberetur a nobis, si possemus gratiæ resistere, aut obtemperare illi cooperando ad consensum: Denique Christum D. non esse mortuum, nec orasse pro peccatoribus destitutis gratia efficacissima, qua actu resurgant. Ex quibus omnibus, si verum haberent, rite inferretur, incassum conari peccatores ad resurgendum, incassum etiam justos conari ad perseverandum in accepta justitia; Et quod attinet ad orationem, labores, & alia pietatis opera, non debere peccatorem esse solicitum, cum ad ea præstanda sit impotens, & si gratia interiori sublevetur, non possit illi obluctari; nec debere de iisdem operibus justos etiam esse anxios; siquidem si gratia interiori excitentur, non poterunt contraniti, atque adeo ea præstabunt; secus vero nullatenus poterunt operationes istas salutares exercere. Integrum proinde unicuique erit in natura lapsa Epicureorum instar curare cuticulam, abdomini inservire: Salvantur quippe quotquot gratia ista irresistibili instructi sunt, videlicet dumtaxat Electi, pro quibus solum Christus oravit, ac sanguinem fudit pretiosissimum ad hanc illis gratiam obtinendam; cæteros vero, velint, nolint, damnationem subire necesse est: Unde ad torturam dumtaxat deserviret solicitudo illa, quam Deus a nobis exigit verbis illis Deut. 4. *Custodite solicite animas vestras*: & verbis Michææ 6. *Indicabo tibi, o homo, quid sit bonum, & quid Dominus requirat a te: Utique diligere judicium, & facere misericordiam, & solicitum ambulare cum Deo tuo*. Quandoquidem solicitudo isthæc, & anxietas nihil conferret Electis ad salutem obtinendam, nihilque conferret Reprobis ad gehennam declinandam: Propterea sicut omnis solicitudo de rebus temporalibus deponenda est, eo quod Divina, ac paterna Providentia non deest inquirentibus Dominum; unde dicitur Matth. 6. *Nolite soliciti esse, dicentes: Quid manducabimus? aut*

quid bibemus? aut quo operiemur? Hæc enim omnia Gentes inquirunt; Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis: Ita deponenda esset etiam omnis de rebus æternis sollicitudo; quia Divina in ordine supernaturali Providentia Electis suis non desideratur in iis omnibus, quibus indigent; Reprobis vero nullatenus vult opitulari.

Hæc tamen omnia omnes Jansenii asseclæ, ac præsertim harum Thesium Auctor, fucosis verbis, ac speciem quandam pietatis non raro præseferentibus insinuant, commendando gratiam per Christum collatam, summis illam laudibus extollendo, tanquam omnipotentem, supremam, fortem, invincibilem, ut videre est in thesi 21. celebrando pariter pretium nostræ Redemptionis, tanquam efficaciter redemptivum omnium omnino Electorum, pro quibus dumtaxat in Cruce solutum fuit. At dum gratiam Dei commendant tamquam omnipotentem, illam clanculum deprimunt tanquam eversivam libertatis indifferentiæ ad merendum requisitæ: & dum Christi Sanguini salutem Electorum referunt acceptam, Christi Redemptionem enervant, tanquam ex parte sua exclusivam Reproborum, pro quibus ne oravit quidem Christus D., nedum Sanguinem fudit; ut habet Jansenianoruum Antesignanus Calvinus lib. 1. Institut. in cap. 17. Jo: dicens: *Christum proprii gregis sui solummodo solicitum fuisse, & pro electis suis dumtaxat orasse.*

II. Descendo nunc cominus ad detegendas primæ hujusce Thesis technas, & virus, quod per illam propinatur. Quid speciosius ad deterrendos homines a culpis, quam earum fœditatem ostendere, & ærumnas inde promanantes sub oculos ponere? quod adeo luculenter in hac thesi præstatur, dum deploratur status peccatoris, qui post Dei, ejusque gratiæ amissionem solum habet in contubernio peccatum, ejusque pedissequam innumerabilium malorum turbam, videlicet reatum odii divini, ac pœnæ æternæ, nuditatem superbiæ consociatam, ut peccatori appingi possit illud Apoc. 3. *Dicis, quod dives sum, & locupletatus, & nullius egeo, & nescis, quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus;* præterea indigentiam, ac egestatem torpentem, & ignavam cum latepatentissima impotentia ad laborandum, & orandum pro resistentia, & ad quodcunque opus honestum exercendum; ut videatur vafris hisce verbis inculcari illud Isajæ 1. *Væ Genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam,* &c. *Omne caput languidum, & omne cor mærens; a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas:* Aut illud Oseæ 9. *Væ eis, cum recessero ab eis.* Nihilominus quid efficacius ad peccatorem in suo barathro relinquendum, & ad incitandum illum ad desperationem, ac ad novas culpas perpetrandas, quam simul hoc errore illum imbuere, quod irriti sint ipsius conatus, nullas habeat vires ad orandum, nullas ad opera pietatis exercenda, quibus opem a Deo imploret, ut resurgat: sed solum in manu Dei esse gratiam efficaciter vivificantem, dandam unice Electis suis, pro quibus Christus oravit; nullatenus aliis qui in illorum syllabo non sunt ascripti, quamvis toto nisu conentur ad orandum, ad jejunandum, ad credendum, ad sperandum, ad dolendum de propriis reatibus, atque ad Deum diligendum?

Ecce quomodo in hac thesi mira calliditate error Bajanorum recuditur; quod scilicet homo post lapsum nonnisi ad peccandum valeat. Dicitur enim in 35. ex damnatis Baji thesibus: *Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est:* Et in 40. *In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati.* Sanctum quippe est apud Bajanos, & Jansenianos, non esse possibilem in natura lapsa ullum actum virtutis condistinctæ a charitate supernaturali, quæ sit gratia per Christum nostræ salutis vindicem medicinalis, efficax, & invincibilis; idque propter imbecillitatem contractam ex lapsu; ut proinde proscripta etiam fuerit thesis 38. ejusdem Baji dicens: *Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua Mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur; aut laudabilis illa Charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur.* Quem errorem iterum recudere paucis ab hinc annis Janseniani conati sunt, ut debuerit iterum ab Alexandro VIII. profligari thesis illa septima, quæ similiter habet: *Omnis humana actio deliberata, vel Dei est, vel mundi; si Dei, Charitas Patris est; si mundi, Concupiscentia carnis, hoc est mala, est.*

III. Ostenditur nunc hujus primæ Quesnellianæ thesis falsitas: quia per peccatum non tollitur ab homine liberum arbitrium, nec potestas ad declinandas novas culpas, atque adeo ad ponendum opus bonum, quando illud præcipitur; passim autem præcipitur peccatori, ut pœnitentiam agat, & convertatur ad Dominum, & ut bonis actibus, præsertim Theologalibus fidei, & spei ad recuperandam gratiam amissam, & ad remissionem obtinendam se disponat; ergo non est per peccatum adeo viribus destitutus, ut sit in eo generalis impotentia ad quodcunque opus

opus bonum. Præfertim quia etiam deftitutus gratia habituali fanctificante, ac deftitutus auxiliis gratiæ fupernaturalis poteft honefte operari in ordine naturali. Quod docuit Auguft. lib. de Patientia c. 26. commendando patientiam ejus, qui in fchifmate conftitutus, atque adeo fine gratia juftificante, tolerat ærumnas, dicens: *Si quis non habens charitatem in aliquo fchifmate conftitutus, ne Chriftum neget, patitur tribulationes, anguftias, famem*, &c. *nullo modo ifta culpanda funt; immo vero & hæc laudanda patientia eft*.

IV. Confirmatur primo, quia lex naturalis præcipit, & confulit non folum homini innocenti, fed etiam lapfo opera moraliter bona, (quamvis nulla adeffet providentia fupernaturalis indebita naturæ, quæ tam homini lapfo, quam innocenti negari poteft a Deo) nulla autem lex præcipere poteft, aut confulere opera, quæ præftari non poffunt: ergo quamvis nulla effet providentia fupernauralis, (quæ de facto datur fuppofita elevatione naturæ ad finem fupernaturalem, difponens de auxiliis gratiæ) adhuc poffibilia funt homini lapfo opera moraliter bona.

V. Confirmatur ulterius, quia fi homo poft primum peccatum non poffet viribus naturæ edere opera moraliter bona, & adjutus auxiliis fupernaturalibus non poffet per opera fupernaturalia, præfertim orando, credendo, fperando, dolendo de peccatis ad recuperandam gratiam amiffam fe difponere, fequeretur, quod poft primum peccatum non poffet amplius peccare: ficuti fi natura innocens non poffet opera moraliter bona ponere, fed folum mala, peccata non effent illi imputabilia, dicente Auguft. lib. 3. de lib. arb. c. 18. *Quis enim peccat in eo, quod nullo modo cavere poteft? Peccatur autem? ergo caveri poteft*: & lib. de duabus animab. cap. 12. *Peccati reum teneri quenquam, quia non fecit, quod facere non poffit, fummæ iniquitatis eft, & infaniæ*: Ergo fi poft primum peccatum homo manet impotens ad quodvis bonum opus, & ex neceffitate ponit malum, non effet vituperabilis, nec punibilis propter alia opera mala; atque adeo non poffet amplius peccare, fed remaneret homo poft primum peccatum inftar naturæ, (quam fomniarunt Manichæi, & alii Heterodoxi) quæ ex fua conditione effet mala, & determinata ad peccandum; unde ficut huic naturæ non poffet vitio verti malitia ulla, ita nec homini poft primum peccatum poffet vitio verti aliud opus malum; cum par ratio impoffibilitatis ad bonum, & neceffitatis ad malum militet in utroque cafu.

VI. Neque dicas, quod poft primum peccatum reliqua fint imputabilia, & libera in caufa; unde difpar ratio inter naturam innocentem determinatam ad peccandum, & hominem lapfum, qui pariter ad peccandum fit determinatus: Sicut homicidium patratum in ebrietate eft imputabile, & punibile in caufa fua; & dæmones peccant in inferno peccato imputabili in caufa; quamvis propter ea peccata ibi patrata non puniantur, eo quod fint in termino.

Nam contra eft, quia profcripta jam eft ab Alexandro VIII. prima illa propofitio: *In ftatu naturæ lapfæ ad peccatum formale, & demeritum fufficit illa libertas, qua voluntarium, & liberum fuit in caufa fua, peccato originali, & libertate Adæ peccantis*; In cujus expofitione diximus paritatem de ebrio retorqueri; nam ficut ebrius in communi fententia non committit novum peccatum, quando in ebrietate alium occidit, idque ex defectu libertatis formalis; quamvis peccaverit tum adverfus temperantiam, tum adverfus juftitiam, quando fe inebriavit prævidens homicidium in ebrietate fecuturum: ita non committeret nova peccata ex ejufdem libertatis formalis defectu, qui poft primum peccatum innumera alia perpetrat mala. Quod attinet ad Dæmones, fi vere peccant in inferno formaliter, peccato illis imputabili, dicendum cum Scoto, Valentia, Durando, & aliis apud Ripaldam tom. 3. difp. 18. num. 142. quod fint phyfice liberi ad non peccandum, quamvis ex vi cruciatuum, infpiciendo Deum ut ultorem, moraliter folum neceffitentur ad illum odio habendum. Vel fi dicatur cum nonnullis, (quos refert, ac merito refellit Suarius lib. 8. de Angelis, c. 10.) quod phyfice neceffitentur ad peccandum, eo quod Deus deneget illis concurfum paratum ad quamcunque operationem bonam eliciendam, & fimul infundat habitum neceffitantem ad male operandum; in tali cafu negandum, quod in inferno peccent formaliter odio habendo Deum; folum enim h. m. odium effet peccatum materiale, & actus pœnalis potius, quam peccaminofus, ut funt in nobis actus concupifcentiæ, necnon actiones diffonæ legi divinæ, quando patrantur cum ignorantia invincibili; quæ folum analogice dicuntur peccata, cum re vera fint materiales tranfgreffiones divinæ legis, & effectus, ac pœnæ peccati.

VII. Ex quibus omnibus fit primo, falfum effe, quod poft amiffum Deum, ejufque amicitiam, nihil peccatori fuperfit præter peccatum; ita fcilicet, ut nec fuperfit liberum

rum

rum arbitrium, prout contendit Jansenius ex Calvino, & Luthero, qui docebant post peccatum remanere quidem voluntatem, sed peccati, & concupiscentiæ servam, adeo ut propter imbecillitatem non posset amplius se ipsam determinare, sed aliunde esset determinabilis, aut a gratia ad bonum, aut a concupiscentia ad malum; ut proinde liberum arbitrium res esset de solo titulo, imo titulus sine re, cum re vera sub jugo, ac durissima servitute peccati potius deberet appellari servum arbitrium, quam liberum. Hoc enim disertissimis verbis damnavit Tridentinum sess. 6. can. 5. ubi habetur: *Si quis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum amissum, & extinctum esse dixerit, aut rem esse de solo titulo, imo titulum sine re, figmentum denique a Sathana invectum in Ecclesiam, anathema sit.*

VIII. Fit 2. falsum pariter esse, quod post peccatum nihil remaneat præter generalem impotentiam ad quodvis bonum opus; si enim daretur hæc impotentia, etiam urgente præcepto de ponendo opere honesto, Deus tunc impossibilia præciperet. Præterea hæc generalis impotentia excluderet potentiam exercendi quemcumque actum, etiam naturaliter dumtaxat honestum. Quod quantum a recta ratione, & a regula fidei exorbitet, nemo est quin videat. Præterquamquod erronea est etiam hæc thesis ex eo, quod velit, amissa per peccatum gratia, amitti universim etiam fidem, & spem, & solum in peccatore remanere *peccatum, & peccati consecutiones*: quod certe repugnat Tridentino anathematizanti sess. 6. can. 28. eum, qui dixerit, *Amissa per peccatum gratia, simul & fidem semper amitti*. Quare non uno ex capite thesis configenda fuit.

IX. Opponunt tamen primo Janseniani, quod homo lapsus non possit viribus gratiæ destitutus excutere dominatum concupiscentiæ, unde non potest illi non inservire; atque adeo impotens est ad quodcumque bonum opus ponendum, nec in eo quicquam remanet præter peccatum, ejusque consecutiones. Assumptum probant ex Augustino, qui auxilium gratiæ exigit, ne dominetur in nobis iniquitas; Hæc enim habet lib. 2. contra Julian. Pelag. cap. 226. *Ista concupiscentia, quæ non potest esse nisi in carne mortali, in eis regnat, qui desideriis ejus ad mala perpetranda consentiunt, & ab ea, quocunque illexerit, victi pertrahuntur majori impetu, cum lege prohibentur, si gratia non juvantur.*

Confirmant hoc idem ex eo, quod peccator per peccatum dæmonis tyrannidi subjicitur; unde ab eo tanquam mancipium regitur, & ad obsecundandum terrenis cupiditatibus inducitur, donec auxilio gratiæ ab ejus potestate eruatur: ergo impotens est universim ad bene operandum. Hanc insuperabilem dæmonis potestatem sine auxilio gratiæ passim commemorat Augustinus, præsertim Epist. 107. ad Vitalem dicens: *Responde, quomodo ad declinandum a malo, & faciendum bonum liberum habebamus arbitrium, quando erat sub potestate tenebrarum? Unde nos si, quemadmodum dicit Apostolus, Deus eruit, ipse utique illud liberum fecit.*

Respondeo tamen in nostra potestate esse, & concupiscentiæ, & dæmonis dominatum excutere, si in potestate nostra est iis dissentire: Est autem hoc in potestate nostra, posito quod per peccatum non sit extinctum liberum arbitrium; quamvis enim aliquando ex rebellione concupiscentiæ, & dæmonis fraudibus moraliter ad peccandum necessitemur, possumus tamen physice dissentire, idque secundum se viribus naturæ, quamvis in præsenti providentia non desint vires gratiæ ad resistendum concupiscentiæ, & tentationibus meritorie, & salutariter: Quod si recurramus statim orationibus ad Deum, expugnabitur etiam illa moralis necessitas, quoniam Deus non solum non præcipit impossibilia physice, (quæ certe præcipere non potest) sed nec universim impossibilia moraliter. Quod si aliquando nobis impossibilia præcipiat, *jubendo monet facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis*; juxta doctrinam Tridentini sess. 6. cap. 11. Hoc expresserat Augustinus lib. 1. de peccat. meritis cap. 39. ubi habet: *Si quis post baptismum vixerit, & ad ætatem adultam pervenire potuerit, ibi habet cum qua pugnet, nempe concupiscentiam; sed habet etiam, unde certo confidat, eamque, adjuvante Deo, superet, si non in vacuum gratiam susceperit, si reprobatus esse noluerit.*

Pariter quod etiam post lapsum possimus concupiscentiæ dominatum excutere non consentiendo illi, innuit Apostolus ad Rom. 6. illis verbis: *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus*; dum prohibet obedire concupiscentiæ, & admonet, ut illi regnum auferamus, ostendit ejus regnum, & dominatum a nostro libero arbitrio dependere: Quod aperte docuit Augustinus tract. 41. in Joann. dicens: *Non ait, non sit, sed non regnet; quamdiu vivis, peccatum necesse est esse in membris tuis; saltem illi regnum auferatur; non fiat, quod jubet*. Ubi adverte nomine peccati hic venire ipsam concupiscentiam, quæ ex Tri-

ex Tridentino seff. 5. *ab Apostolo peccatum appellatur, non quod vere, & proprie in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat.* Et sane si non esset integrum nobis concupiscentiis reluctari, tantum determinaret ad peccatum vehemens concupiscentia, quantnm levis, & remissa: atque adeo non esset excusabilior, qui ex vehementi concupiscentiæ œstro percitus peccaret, quam qui frigide, ac leviter ab illa impelleretur ad peccandum. Intantum ergo Augustinus requirit auxilium gratiæ, ut a dominatu concupiscentiæ liberemur, quia per gratiæ auxilium facile expugnatur necessitas moralis ad peccandum orta ex concupiscentia, & victoria est salutaris, & proficua ad vitam æternam. Propterea Trid. loco laudato definivit: *Manere in Baptizatis concupiscentiam, vel fomitem, quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, & viriliter per JESU Christi gratiam repugnantibus non valet; quinimmo qui legitime certaverit, coronabitur.*

Ad confirmationem recurrit eadem responsio: Tyrannidem dæmonis excutere pariter possumus, si ejus tentationibus dissentiamus. August. in ps. 91. *Diabolus non cogit invitum; in tua potestate est consentire, & non consentire;* Et Chrysost. Homil. 23. in Genes. *Neque diabolum ipsum quis tantum putet, ut prohibere quempiam possit, quominus ad viam, quæ ad virtutem ducit, eat; supplantat quidem, & decipit socordiores, non cogit autem, nec prohibet;* prout rerum experientia compertum est; Quod eleganter Prudentius cecinit in Hamartigenia contra Marcionitas.

Sed tantum turbare potest, & fallere; quantum
Nos volumus, qui decrepito suggesta Leoni
Armamenta damus, friget fera futile frendens,
Humani generis ni per suffragia gliscat.

Et ratio ex August. serm. 197. de Tempore est, quia *latrare potest, solicitare potest, mordere non potest, nisi volentem; non enim cogendo, sed suadendo nocet, nec extorquet a nobis consensum, sed petit.* Quod si dæmonis tentatio ad peccandum necessitaret, recurrit, non fore majus periculum consentiendi gravissimæ dæmonis tentationi, quam levissimæ, nec esset gravius hoc peccatum præ illo. Quando autem August. requirit auxilium gratiæ, ut a potestate dæmonis eruamur; primo requirit hoc auxilium in præsenti providentia, in qua omnis victoria tentationum, & omnis actus virtutis fit cum auxilio gratiæ, ut prosit ad vitam æternam: Deinde requirit Dei auxilium, ut expugnetur necessitas moralis, quam sæpe fert gravissima dæmonis tentatio; hujusmodi autem auxilium, si debito modo petatur a Deo, non denegabitur, ut diximus ex Tridentino.

X. Ex quibus liquet, in quonam sensu intelligendum sit illud Apost. 1. ad Cor. 10. *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis.* Non enim potest esse sensus, quod non permittet a concupiscentia nos allici, & a dæmone tentari supra id quod possumus physice; nam succumbere huic impotentiæ, non verteretur culpæ: Sensus itaque est, quod non permittat ex sua misericordia hominem lapsum tentari supra id, quod moraliter potest, non quasi vero nulla detur tentatio, quæ necessitet moraliter ad peccandum, & cujus victoria sit moraliter impossibilis; sed quia si quando victoria isthæc esset moraliter impossibilis, si petatur auxilium gratiæ, expugnabitur ista moralis impossibilitas, juxta illud Tridentini: *Impossibilia non jubet Deus, sed jubendo monet, facere quod possis, & petere, quod non possis, & adjuvat, ut possis.* Impossibilitatem autem moralem ad orandum, & ad petendum divinum auxilium Deus secundum se non permittit; aliter pateretur nos tentari supra id, quod moraliter possumus; quod adversatur benignissimæ suæ promissioni expressæ nobis ab Apostolo per illa verba, quæ præmittit dicens, *Fidelis Deus, qui non patietur* &c. Quinimo Deus aliquando impossibilia præcipit, ut excitet nos ad orandum, & ad implorandum auxilium suum, ut expressæ habet Augustinus lib. de Grat. & lib. arb. cap. 16. dicens: *Non juberet Deus, quod sciret non posse ab homine fieri: Quis hoc nesciat? Sed ideo jubet aliqua, quæ non possumus, ut noverimus quid ab illo petere debeamus.*

XI. Opponunt deinde celebrem auctoritatem Concilii Arausicani can. 22. ubi ex Augustino tract. 3. in Jo: dicitur: *Nemo habet de suo, nisi peccatum, & mendacium;* unde inferunt, quod peccator post amissam gratiam nihil boni operis exercere possit: Quod etiam colligi putant ex Apostolo ad Rom. 7. *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per JESUM Christum.* Item Cœlestinus Papa ad Episcopos Galliæ dixit: *Nemo nisi per Christum bene utitur libero arbitrio:* Et August. pluribus in locis aperte videtur docere, quod liberum arbitrium charitate, & gratia denudatum impotens sit ad ullum bonum opus exer-

exercendum, & solum ad peccandum valeat: in Enchiridio enim c. 17. habet: *Regnat carnalis cupiditas, ubi non est charitas.* Et de spir. & lit. cap. 3. *Neque liberum arbitrium quicquam, nisi ad peccandum valet.*

Respondeo Arausicanum, & Augustinum alia omnia docere, ac Bajum, qui in 27. ex suis thesibus dixit: *Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valet.* Bajus quippe contendit, operationes omnes deliberatas, sine Dei gratia positas, esse peccaminosas, quod est erroneum: Arausicanum vero, & Augustinus solum docent, quod peccatum ita sit proprium nostrum, ut nullatenus sit Dei; ubi e converso bona operatio est Dei principalius, & solum aliquatenus nostra. Is enim, ex Aug. lib. 83. QQ. qu. 36., dicitur alicujus operis Auctor, qui illud vult: hæc enim habet: *Illo auctore cum dicimus, illo volente dicimus;* Cum autem Deus omnia velit præter peccatum, & hoc unice sit a voluntate nostra, idcirco hoc solum est nostrum, & consequenter homo nihil habet de suo, nisi peccatum, & mendacium. Præterquamquod omne opus bonum nostrum est in radice donum Dei gratuitum; quatenus omnis cogitatio congrua, sine qua nullum fit opus honestum, est beneficium Dei speciale, & donum in suo genere gratuitum; quare ex hoc etiam capite homo nihil habet de suo, nisi peccatum; nec liberum arbitrium quicquam, nisi ad peccandum, valet; ut explicabimus in thesi trigesima octava.

XII. Deinde ubi Augustinus opponit charitati cupiditatem, nomine charitatis, ut notat Vasq. p. 2. disp. 102. cap. 2. intelligit charitatem late sumptam, quæ complectitur amorem omnium virtutum, quatenus ex charitate presse sumpta provenit reliquarum virtutum amor, juxta illud ad Rom. 10. *Plenitudo legis est dilectio:* Nomine vero cupiditatis intelligit cupiditatem malam, seu concupiscentiam, de qua habetur Jacobi 1. *Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum.* Hæc enim habet S. Doctor loco nuper laudato. *Aliud est charitas radix omnium bonorum, aliud cupiditas radix omnium malorum, tantumque inter se differunt, quantum virtus & vitium.* Hinc optime dicitur cupiditas carnalis regnare, ubi non est charitas, quatenus præscindendo ab actibus indifferentibus (de quibus lis est apud Theologos, num sint possibiles in individuo) quælibet actio humana vitio non caret, si non sit studiosa. Præterea Apostolus in textu laudato juxta communem expositionem solum ibi docet, quod sine Christi gratia non superamus graves tentationes moraliter necessitantes ad peccandum, nec omnes tentationes collective, quamvis nulla esset gravis. Denique Cœlestinus Papa solum vult, quod nemo possit libero arbitrio uti salutariter, & cum merito vitæ æternæ sine gratia per Christum. Omnes tamen Catholici docent, posse peccatorem post amissam gratiam sanctificantem per auxilia gratiæ benigne a Deo collata actibus supernis fidei, spei, orationis, pœnitentiæ, & similibus conari ad resurgendum, & ad justificationem se disponere, prout dicitur 1. Reg. 7. *Præparate corda vestra Domino*, & juxta doctrinam Tridentini sess. 6. cap. 6. ubi modus hujus præparationis diserte explicatur.

XIII. Ex dictis perspicuum fit, thesim hanc apertissime insistere fallacibus Jansenii vestigiis, qui lib. 3. de Gratia Christi Salvatoris cap. 5. cum docuisset, Gratia sufficienti ad legem implendam, seu delectatione victrici destitutos fuisse universim homines in fœdere Judaico, & in Christiano fœdere destitui pariter eos, qui mandata non servant, addit, deesse pariter iisdem Gratiam sufficientem ad orandum, & ad petendum a Deo auxilium sufficiens ad præcepta servanda. Hæc enim habet: *Nec aliquis opponat isti veritati, orari saltem posse, ut ista delectatio, quæ sufficiat implendæ legi, divinitus tribuatur. Nam etiam ad orandum delectatio quammaxime necessaria est, quæ non magis quam cæteræ nostræ potestatis non est:* Ac demum concludit: *Ita dicimus, non solum Judæis, sed etiam Christianis, non solum carnalibus, sed & spiritualibus gratiam talem sufficientem ad faciendum, quod jubetur, frequenter subtrahi, atque ita subtrahi, ut nec pro tali gratia adipiscenda deprecandi similis sufficiens gratia habeatur.* Quare ex Jansenio non solum peccatoribus, sed etiam justis leges transgredientibus tum gratia sufficiens ad legem servandam desideratur, tum etiam gratia sufficiens ad orandum. Quesnellus tamen in hac thesi solum id docet de peccatoribus, quibus dicit deesse potestatem etiam ad orandum, & ad impetrandum a Deo auxilium sufficiens ad legem implendam. Quod apertissime contradicit Tridentino docenti, Deum impossibilia non præcipere, præcipiendo autem monere, ut faciamus quod possumus, & petamus quod non possumus. Et sane si ne petere quidem, & orare possemus ad impetrandum auxilium necessarium ad legem servandam, delusorie Deus moneret, ut oremus; sicuti delusorie dicitur claudo, ut fugiat a ruina, si vires non habet ad fugiendum. Verumquidem

dem eſt, quod ut oratio ſit ſupernaturalis, & meritoria, procedere debet ab auxilio ſuperno, ut proinde peccator, qui tenetur v. gr. contritionem elicere, quæ viribus naturalibus poni nequit, non poſſit vi orationis tale auxilium de congruo mereri, ac impetrare, niſi oratio procedat ab auxilio ſupernaturali: At ex hoc tantum fit, quod dum peccator monetur a Deo, ut auxilium petat ad ponendam contritionem præceptam, deſtitui non poſſit auxilio requiſito ad orandum; aliter hoc ipſum auxilium eſſet petendum ab alia, & alia oratione in infinitum, & ſic etiam deluſorie Deus moneret facere, quod poſſumus, & petere quod non poſſumus.

Neque obſtat, quod gratia ad orandum, utpote ſupernaturalis, non ſit debita peccatori, immo cuilibet etiam innocenti poſſit denegari. Nam licet abſolute loquendo nemini Gratia debeatur; ea tamen eſt debita gratuitæ promiſſioni, qua Deus erga homines ſe obligare dignatus eſt, dum eos ad orandum invitat, debeturque præcepto illi, quod Deus imponit, quodque alioquin foret impoſſibile; Unde Auguſt. de Grat. & lib. Arb. cap. 34. dixit: *Homo gratia juvatur, ne ſine cauſa voluntati ejus jubeatur:* Propterea gratia ad orandum non exigitur a peccatore, ſed ab ipſa Divina Sapientia, bonitate, ac juſtitia. Hinc Auguſt. lib. de natura, & grat. cap. 69. dixit: *Firmiſſime creditur, Deum juſtum, & bonum impoſſibilia non potuiſſe præcipere.* Conſtat itaque, quod peccator poſt amiſſam gratiam juſtificantem non laboret impotentia quacunque, etiam ad orandum, & ad quodvis opus bonum.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus germanum verborum ſenſum. Theſis I.

POſt ſingularum theſium rejectionem, & objectorum confutationem, operæ pretium duxi unicuique ſuam Anacephalæoſim ſubjicere, in qua paucis germanus verborum ſenſus enucleetur, & explodatur; ut liquido ſtatim conſtet, quod, ſicut quinque propoſitiones ex libro Janſenii excerptæ in ſenſu obvio confixæ ſunt, quem ipſamet earum verba exhibent, ac præſeferunt (prout Innocentius XII. expreſſit, in literis datis ad Epiſcopos Belgii in forma Brevis anno 1694., & 1696.; & in quo ſenſu, non ore ſolum, ſed etiam corde rejiciendas, ac damnandas eſſe declaravit Pontifex in Bulla, *Vineam Domini Sabaoth*, edita anno 1705.) ita in eodem pariter ſenſu una, & centum theſes ex libro Queſnelli excerptæ proſcribantur; adeo ut immerito, per ſummam injuriam, & ad eluſionem tantum inquiri poſſit, In quonam ſenſu eas Pontifex proſcripſerit? Siquidem ſpectato proprio, ac obvio verborum ſenſu nulli ſubſunt æquivocationi, nec poſſunt benignam ullam interpretationem admittere, nec opus eſt ex aliis ejuſdem Auctoris aſſertionibus earum intentum expiſcari; quamvis non raro ex adjunctis etiam luculentius earundem falſitas, ac fallacia deprehendatur; ut proinde omnes, & ſingulæ tam ſecundum ſe, quam in ſenſu ab Auctore intento, ſeu quem non temere dixeris ab eo intentum, fuerint proſcribendæ. Quod liquidius conſtabit ex dicendis in calce decimæ iſtarum theſium, necnon in 51.

Prima Queſnellianarum theſium, dum docet homini poſt peccatum nihil aliud remanere, præter generalem impotentiam ad laborandum, ad orandum, & ad quodcumque bonum opus, indiviſim docet, liberum hominis arbitrium per peccatum amitti, & extingui juxta hæreſim a Tridentino damnatam ſeſſ. 6. can. 5. Præterea dum docet, peccatorem poſt amiſſam gratiam nec orare poſſe, nec credere, nec ſperare, nec quidquam boni facere (prout debet ex Tridentino ſeſſ. 6. cap. 6., ut ſe diſponat, ac præparet ad juſtificationem obtinendam) docet etiam indiviſim, aut non remanere univerſim in eo habitus ſupernaturales fidei, & ſpei; quod pariter adverſatur Tridentino; aut incaſſum habitus eos relinqui, dum ad ſuos actus prodire non poſſunt. Denique ſi in peccatore remanet generalis impotentia ad quodcumque opus bonum, aperte ſequitur, quod nec poſſit ad Deum converti, niſi ſua efficaci gratia Deus illum convertat, adeo ut nunquam reus ſit, ſi de facto non convertatur; atque adeo dum non orat, non credit, non ſperat, nec diſponitur ad converſionem, nunquam pariter ſit reus, nec exprobrandus, quia ad hæc omnia generalem habet impotentiam; & qui ex defectu potentiæ aliquid omittit, reatum non incurrit, nec exprobrationi eſt obnoxius. Hæc autem omnia Janſenianos errores recudentia, quantum a Divina pietate, a Doctrina Sacrorum Bibliorum, atque adeo a veritate abhorreant, nemo eſt quin videat. Profecto ſi quis in foveam lapſus nec ſurgere poſſit, nec opem alienam implorare, nec vocanti reſpondere, ſed ſolum poſſit

actu-

actu misericorditer extrahi manu aliena, impius proculdubio esset, qui illi diceret, Vocavi, & non respondisti: ideo lapidibus obruo te: Haud aliter autem se gereret juxta hanc thesim Deus erga peccatores, quibus deest facultas respondendi, ac opem implorandi, si illis diceret, *Vocavi, & renuistis; ego autem in interitu vestro ridebo, & subsannabo.*

Neque enim ad contrahendum peccatum formale, ac demeritum propter omissionem conversionis peccatori præceptæ satis est libertas, qua ea voluntaria fuit, ac libera in causa sua, nempe in peccato originali, & in libertate Adæ peccantis; cum effugium hoc Jansenianorum occlusum jam sit ab Alexandro Octavo primam illam hujus Sectæ thesim proscribente. Quare absurditas hujus Quesnellianæ doctrinæ, & cohærentia illius cum erroribus Jansenii fit de se obvia illam perpendenti.

Nec poterit quisquam somniare, quod solum thesis isthæc velit in peccatore post amissam gratiam remanere impotentiam moralem, non vero physicam ad quodcunque opus bonum; sæpe enim, ut advertit Angelicus 3. p. q. 86. 1. ad 2., dici solet absolute impossibile, quod solum sine magna difficultate poni non potest; In quo sensu Apost. ad Hebr. 6. dicit: *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, & prolapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam:* Aut quod solum velit in peccatore post amissionem gratiæ remanere impotentiam physicam ad quodcunque bonum opus salutare; cum sine gratia opus supernaturale conducens ad salutem proculdubio poni non possit: in quo sensu Cœlestinus Papa ad Episcopos Galliæ dixit: *Nemo nisi per Christum bene utitur libero arbitrio*, quatenus sine gratia per Christum nequit poni bonum ullum opus salutare, & cum merito vitæ æternæ.

Neutra enim interpretatio est ad rem. Falsum quippe est, quod peccator laboret impotentia morali ad quodcunque bonum opus; quinimmo si habitus virtutum acquisierit, etiam post amissam gratiam de facili in eorum exercitio versatur, puta erogando stipem pauperibus, jejunando, credendo mysteria fidei, honore parentes prosequendo, &c. Falsissimum pariter, quod peccator post amissam per peccatum gratiam habitualem justificantem, remaneat physice impotens ad ponendos actus supernaturales, puta fidei, spei, contritionis; quamvis enim sine gratia actuali hujusmodi actus poni non possint, ea tamen peccatoribus non denegatur; aliter non tenerentur conari ad resurgendum; quinimo ea de causa remanent in peccatore ex divina misericordia habitus infusi fidei, & spei, quando peccatum his virtutibus non adversatur, ut per auxilia ab iisdem exigita connaturaliter poni possint actus fidei, ac spei supernaturales, qui ad resurrectionem spiritualem disponant; & licet in his actibus supernis non habeatur in peccatore meritum condignum gratiæ, & gloriæ, habetur tamen meritum de congruo aliorum auxiliorum, quibus novi actus eliciantur, quousque ad gratiam, & gloriam perveniatur. Quibus adde, quod cum thesis absolute, & sine ulla restrictione neget potentiam ad quodvis bonum opus, non debet terminus hic late patens determinari ad sensum restrictum, nisi ex contextu, aut ex aliis ejusdem Auctoris textibus appareat, quod in sensu restricto usurpetur; Sicut textus adductus Cœlestini Papæ habet sensum illum restrictum, quia dum docet, *Neminem bene uti libero arbitrio, nisi per Christum*, frequenter ibidem addit ly *sicut oportet*, juxta phrasim Tridentini sess. 6. can. 3.; aut *Sicut expedit ad salutem*, ut dicitur in Arausicano can. 7. At in casu nostro non solum id non habetur, verum etiam ex aliis Quesnellianis thesibus liquido constat oppositum, & impotentiam hanc generalem ad quodcunque opus bonum in sensu late patentissimo, & Janseniano usurpari; propterea thesis tum in sensu proprio, ac legitimo verborum, tum etiam in sensu ab Auctore intento est falsa, erronea, immo etiam hæretica; cum de fide sit posse peccatores divina gratia excitatos, & adjutos variis actibus fidei, timoris, orationis, spei, dilectionis ad justificationis gratiam obtinendam se disponere, ac præparare. Et hæc dicta sint ad præcludenda isthæc effugia in aliis thesibus mox exponendis: Quæ fusius infra explicabimus in Anacephalæosi thesis quinquagesimæ primæ; ubi ostendemus, nullam ex Quesnellianis thesibus posse apte in sensu Catholico accipi: Quod si forte nonnulla consimilibus verbis a Sanctis Patribus fuerit usurpata; non propterea aut in SS. PP. poterit accipi in sensu hæretico, aut in sensu Catholico in Codice Quesnelliano. Ex adjunctis enim propositio æquivoca ad hunc potius, vel illum sensum determinatur: Cum autem etiam ex adjunctis nulla Quesnellianarum thesium possit accipi in sensu Catholico, idcirco omnes omnino jure ac merito confixæ sunt, tum in sensu germano, & obvio, quem præseferunt verba, tum etiam in sensu germano, & obvio, quem exhibent ex adjunctis; tum demum in sensu ab Auctore intento, qui de se palam fit perpendenti vim

ver-

verborum, & Quesnelli doctrinam passim Jansenianos errores recudentem. Quod in calce decimæ istarum thesium pariter sub oculos subjiciemus, ostendendo, perperam a Nonnullis excusari Quesnellum, perinde quasi potuissent nonnullæ ex his benigne exponi, quin illis nigrum theta præfigeretur.

PROPOSITIO II.

Jesu Christi Gratia principium efficax boni cujuscunque generis necessaria est ad omne opus bonum; absque illa non solum nihil fit, sed nec fieri potest. *Ita Quesnellus Jo. c. 5. n. 5. in editione* 1693.

SYNOPSIS.

I. Baji vestigiis inhæret Quesnellus, dum docet, nihil fieri posse sine gratia Christi. II. Debentur homini vires, quibus consequi possit suum ultimum finem. III. Potest peccator in natura lapsa adjutus viribus Gratiæ exercere tam actus virtutum supernaturalium Moralium, quam actus Fidei, & Spei disponentes ad justificationem. IV. Potest etiam citra gratiam efficacem ipsum actum Charitatis ponere. V. Ex hoc quod liberum arbitrium post lapsum viribus sit attenuatum, evincitur, quod saltem physice possit honeste operari, immo poterit etiam moraliter, si oret. VI. Servitutem peccati per lapsum contraximus, non vero necessitatem peccandi. VII. Hinc alia est libertas a servitute peccati; alia libertas abstinendi a peccato. VIII. Differt pariter peccati servitus a necessitate peccandi. IX. Tam sine gratia habituali animæ permanenter inhærente, quam sine gratia actuali fieri potest in natura lapsa opus honestum. X. Perperam Quesnellus excusatur. XI. Conferuntur Jansenianæ theses confixæ cum Quesnellianis. XII. Refertur Sententia juridice lata adversus Quesnellum.

I. Imperiti præ manibus habentes Quesnellianas observationes facile dixerint, pietatem ipsam verbis hujusce thesis loqui, dum Christi gratia commendatur tanquam fons, & origo bonorum omnium, cui bonum cujuscunque generis a nobis adscribendum sit. At quid magis a veritate, ac pietate abhorrens, quam velle, quod sine Christi gratia, quæ sit principium efficax cujuscunque boni, hoc est sine gratia efficaci, nullum opus studiosum, sive ordinis naturalis, sive supernaturalis fiat, aut fieri possit? Etenim quammaxime derogaret divinæ providentiæ, si circumscripta Christi gratia superna quacunque denegaret humanæ naturæ vires ad bene operandum: quammaxime etiam derogaret divinæ Misericordiæ, si denegata gratia efficaci, quam citra uniuscujusque injuriam denegare potest, denegaret pariter peccatori vires requisitas ad ponendos actus supernaturales, quibus se præparet ad gratiam justificantem recuperandam, ut nihil magis. Profecto ex hoc quod Quesnellus in hac thesi (sicut etiam in pluribus sequentibus) doceat sine Christi gratia efficaci nihil fieri posse in ordine supernaturali, virus omne Jansenianum propinat, cum in hoc erore, quem passim callide obtrudit, omnes quinque Jansenii theses hæreseos nota inustæ delitescant, ut mox in Anacephalæosi palam fiet: Ex hoc vero quod velit sine Christi gratia nihil fieri posse etiam in ordine naturali, recudit errores Baji, qui in sexagesimaquinta ex suis proscriptis Thesibus docuit: *Nonnisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis bonus liberi arbitrii, & gratiæ Dei injuriam facit, qui ita sentit*: Et in vigesimatertia pariter docuit: *Cum Pelagio sentiunt, qui testimonium Pauli ad Rom. 2. (Gentes, quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis sunt, faciunt) intelligunt de Gentibus fidei gratiam non habentibus*. Quandoquidem ex Apostolo etiam Infideles, atque adeo etiam peccatores fideles naturaliter facere possunt, quæ legis sunt, & actus virtutum naturalium exercere citra ullam gratiam supernam.

II. Ratio autem quare sine Christi gratia, tam habituali, quam actuali fieri possint actus moraliter boni, etiam in natura lapsa est, quia Deus ut auctor naturæ, sicut condidit solem, v. gr. ad illuminandum, ignem ad calefaciendum, ita condidit hominem, ut per actus moraliter bonos tendat ad acquirendum suum finem ultimum, qui est ipse Deus: ergo homini natura sua debetur expedita potestas, ac libertas ad actus moraliter bonos exercendos, atque adeo sine gratia Christi naturæ indebita potest hos actus ponere. Quod autem eos ponere etiam possit post lapsum, ex eo constat, quia per lapsum non amisit liberum arbitrium ex Trid. sess. 6. can. 5. sic decernente: *Si quis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum amissum, & extinctum esse dixerit, anathema sit*: nec amisit debitum tendendi ad finem suum ultimum modo sibi possibili, videlicet per actus moraliter bonos; quare potest etiam post lapsum natura sua exercere actus honestos, ad quos proinde exercendos non requiritur gratia

tia supernaturalis, sed ad summum gratia Providens; quatenus ad Divinam Providentiam spectat ita combinare causas secundas, ut possit sæpe poni bona operatio naturalis; & quod hic, & nunc voluntas ad illam se determinet, oriatur ex divina clementia, quæ fons, & origo est omnis boni tam physici, quam moralis. Celebris quidem est sententia docentium, quod in præsenti providentia quoties consurgit opportunitas ponendi actum virtutis naturalis, & ad illum datur sufficientia, detur simul a Deo regulariter auxilium ad eliciendum actum ejusdem virtutis supernum. At secundum se, si a tali auxilio voluntas non adjuvaretur, certe posset ponere actum bonum naturalem; neque enim per peccatum adimitur a nobis talis potestas, cum non adimatur per peccatum liberum arbitrium. Et quamvis Tridentinum in eadem sessione cap. 1. dicat, quod per peccatum liberum arbitrium sit *viribus attenuatum*, *& inclinatum*; hoc ad summum probat, quod sæpe detur aliqua necessitas moralis ad peccandum, & moralis impotentia ad bonam operationem, quæ bene cohæret cum potentia physica, & libertate ad illam ponendam.

III. Ex hoc autem, quod sine gratia Christi, quæ sit principium efficax omnis boni, seu sine gratia efficaci detur in nobis libera potestas, saltem physica, si minus semper moralis, ad exercendos actus virtutum naturalium, aperte descendit, quod si in præsenti providentia dentur in nobis auxilia supernaturalia ad exercendos actus virtutum supernaturalium, etiam h. m. actus poni possint in natura lapsa: Quod autem isthæc auxilia de facto dentur, ex eo fit perspicuum, quod in Peccatore perseverant habitus infusi fidei, & spei (quando scilicet peccatum, propter quod amittitur gratia, non opponitur his virtutibus) unde ad exigentiam istorum habituum, tempore opportuno, conferuntur a Deo, qui est Adjutor in opportunitatibus, auxilia supernaturalia ad actus fidei, & spei exercendos, quibus peccator ad justificationem disponatur.

IV. Corruit proinde doctrina hujus Thesis, quod sine Christi gratia nihil boni moralis fiat. Corruit etiam, quod sine eadem gratia efficaci fieri non possit ipse actus charitatis; quoties enim peccator ad perfectam dilectionem Dei hic & nunc (puta in articulo mortis) præceptam invitatur per gratiam actualem excitantem, toties datur in illo sufficentia ad eam dilectionem ponendam; cum præceptum non sit de re impossibili, nec invitatio gratiæ sit delusoria. Quod si renuat peccator gratiæ invitanti consentire, tunc ita gratiæ interiori resistitur, ut quamvis non fiat, fieri tamen possit actus perfectæ charitatis citra gratiam Christi efficacem, & in actu secundo adjuvantem ad consensum, prout in sequentibus thesibus non semel explicabitur. Constat proinde hujusce thesis & falsitas, & fallacia: Negando quippe potestatem ad ullum opus bonum sine gratia Christi efficaci, quæ solum Electis est danda, ut docent Janseniani, subdole contendit Auctor, quod peccatores animum abjiciant, & non sibi imputent, quod in suarum culparum fovea persistant, sed imputent id gratiæ, seu divinæ voluntati, per quam solum stat, ne extrahantur; cum non valeant de se ullum bonum actum ponere, nec ulla sibi conferatur gratia sufficiens, qua possint conteri, si velint; quinimmo ne clamare quidem possunt cum Psalmista opem expostulante verbis illis, *De profundis clamavi ad te Domine*. Quæ si verum haberent, nec peccator reus esset omittendo resipiscentiam; nec Infidelis dum invitatus ad fidem vocationibus obsurdescit; nemo quippe reus est per hoc, quod non ponat, quod ponere non potest, cum nequeat ad impossibile obligari; quod in sequentibus planius fiet.

V. Opponitur primo illud Trid. loco laudato, quod liberum arbitrium post lapsum, licet non fuerit amissum, & extinctum, fuerit tamen *viribus attenuatum*, *& inclinatum*, & ut habet Arausicanum II. can. 8. *infirmatum*, *& læsum*; indiget proinde gratia Christi medicinali, & efficaci, ut ab hac infirmitate curetur, ac potens reddatur ad bene operandum: & ideo sine Christi gratia nihil fit, nec fieri potest.

Sed argumentum evincit oppositum; etenim si solum est infirmatum, & læsum liberum arbitrium, quatenus per peccatum experimur rebellionem partis inferioris a superiore, concupiscentia in nobis regnat, & subditur homo potestati dæmonis, prout in thesi superiore explicavimus, sequitur, quod detur physica potestas ad vincendas tentationes, & ad bene operandum, & quod solum sæpe ad id detur impossibilitas moralis expugnanda per auxilium gratiæ, quam Deus offert orantibus; quæ gratia vere est medicinalis, quatenus ægritudinem, & imbecillitatem ortam ex lapsu sanat, dando vires ad vincendum, & ad salutariter operandum; quin tamen necessitet, & evertat arbitrii libertatem; ita ut non possimus illam respuere. Quod si physica etiam potestas nobis deesset, proculdubio liberum arbitrium per lapsum non esset *attenuatum*, *inclinatum*, *in-*

firmatum, & laesum, sed esset omnino extinctum, ut Calvinus, & Lutherus contendebant.

VI. Opponitur secundo, quia homo lapsus contraxit servitutem peccati; ergo non est liber ad non peccandum, & ad bene operandum sine gratia per Christum, qua liberetur a tali servitute, & captivitate, & qua pariter a cupiditatibus, & compedibus, quibus praepeditus est, solvatur. Antecedens colligitur ex verbis Apostoli ad Rom. 6. *Cum servi essetis peccati, liberi fuistis justitiae; nunc autem liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum in sanctificationem.* Consequentia videtur sequi, quia libertas abstinendi a peccato, & bene operandi non cohaeret cum servitute peccati; servus enim liber esse non potest.

Respondeo hoc esse Calvini argumentum, quo contendit probare, liberum arbitrium esse extinctum per peccatum; haec enim habet apud Ruard. art. 7. pag. 136. *Libertas, & servitus inter se pugnant, ut qui alterum dixerit, alterum neget; proinde si serva est hominis voluntas, libera esse non potest.* Sed facilis est solutio; siquidem servitus peccati non est connexa cum necessitate peccandi; ut proinde possit quis esse servus peccati, & simul liber ad non peccandum, & ad bene operandum: servitus peccati solum opponitur libertati filiorum Dei, qui immunes omnino sunt a peccato, & ab effectibus peccati, nempe a reatu odii divini, ac poenae tam aeternae, quam temporalis, necnon ab aliis consequentibus ad culpam. Unde Augustinus lib. 14. de civitate cap. 15. dicit, Adamum amisisse libertatem subjectionis expertem, *quia & peccati, & poenae, & miseriae servus factus est, & contraxit concupiscentiae inordinationem, & pugnam fomitis, quae servitus quaedam poenalis est.*

VII. Hinc fit primo, aliam esse libertatem abstinendi a peccato, aliam vero libertatem a servitute peccati; sunt enim haec separabilia; nam in Beatis, & in infantibus baptizatis datur libertas a captivitate peccati; non tamen datur potestas libera, & indifferens abstinendi a peccato, cum desit illis libertas ad peccandum. Contra vero in peccatoribus fidelibus datur libertas abstinendi a peccato sine libertate a servitute peccati. Quinimmo justis etiam in via datur libertas abstinendi a peccato, citra libertatem perfectam a servitute peccati; quamvis enim peccato careant, non carent tamen effectibus peccati, nempe concupiscentia inordinata, & pugna fomitis. Quia tamen concupiscentia ista ex Tridentino sess. 5. appellatur peccatum, quatenus a peccato oritur, & ad peccatum inclinat, proprie tamen non est peccatum; ideo justi, qui sunt immunes a reatu culpae, & poenae, dicuntur etiam liberi a servitute peccati, ut habet Suar. Proleg. 1. cap. 1. dicens: *Carentia culpae, & remissio poenae dici potest libertas quaedam a peccato, seu peccati servitute, juxta illud Rom. 6. Cum servi essetis peccati, liberi fuistis Justitiae; nunc autem liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum in sanctificationem.* Ratio itaque a priori est, quia libertas abstinendi a peccato importat solum potestatem indifferentem ad peccandum, & non peccandum; libertas vero a servitute, seu captivitate peccati fert immunitatem a culpa simul, & a quolibet effectu, & reatu per culpam inducto; quoties enim intelligitur homo cum reatu aut culpae, aut poenae, intelligitur peccati servus, illique subjectus.

VIII. Fit secundo, servitutem peccati diversam pariter esse a necessitate peccandi; sunt enim pariter ista separabilia; siquidem ante baptismum tam pueri, quam adulti amentes servi sunt peccati, carent tamen necessitate ad peccandum: pariter fidelis peccator, dum se disponit ad justificationem, est adhuc peccati servus, liber tamen est a peccandi necessitate, cum sine peccato ponat actus, quibus ad justificationem disponitur. Et ratio a priori est, quia servitus peccati est subjectio, qua homo tenetur sub jure, & potestate peccati commissi quoad reatum culpae, & poenae, cum impotentia liberandi se ab illo citra gratiam Redemptoris; cum quo bene componitur, quod possit peccati servus ponere actus naturales virtutum moralium, inutiles ad extrahendum illum a peccati captivitate: Contra vero necessitas peccandi fert potestatem determinatam ad peccandum, cum impotentia abstinendi a peccato. Hanc volunt Janseniani dari de facto in natura lapsa, ac proinde Quesnellus vult in hac thesi, quod sine gratia per Christum nihil boni fieri possit; quod ostendimus doctrinae Catholicae repugnare, quippe quae docet in natura lapsa liberum arbitrium non esse extinctum, sed solum infirmatum, atque adeo posse secundum se a culpis abstinere, & actus virtutum naturalium exercere; indigere tamen gratia actuali ex meritis Christi danda, ut per actus supernaturales fidei, spei, timoris, dilectionis, & doloris, se disponat ad recuperandam libertatem filiorum Dei, excutiendo compedes proprias servorum peccati; indigere pariter gratia habituali, qua formaliter

ter a peccati servitute eximatur quoad reatum culpæ, & pœnæ æternæ, ut libertati filiorum Dei restituatur.

IX. Ubi notandum, in thesi fieri solum mentionem de gratia Christi, præscindendo ab actuali, & habituali, eo quod ab Auctore nulla alia videtur agnosci gratia, præter illam, quæ habetur per fidem, & charitatem; quin tamen gratia ista, dum habitualiter perseverat, inhæreat animæ, sed solum habeatur ista perseverantia per justitiam Christi nobis imputatam per unionem charitatis, qua illi unimur, ut fatetur in thesibus sequentibus 36. & 37. Qua in re ab ipsius Jansenii mente videtur Quesnellus recedere, negando gratiam habitualem intrinsecam; nisi forte in iis thesibus solum significare velit, quod gratia Adami fuerit in ejus persona, quatenus illa pendebat quoad usum a libero ejus arbitrio; gratia vero Christiana recipiatur in persona Christi, quatenus neque quoad receptionem, neque quoad usum pendet a nostro arbitrio, sed tantum pendet a voluntate Christi, & Dei. Uterque tamen sensus est erroneus. Docent quippe Catholici omnes ex Trid. sess. 6. cap. 7. gratiam habitualem esse nobis inhærentem, ac nobis in justificatione infundi simul cum supernaturalibus habitibus fidei, spei, & charitatis, ratione quorum, ut advertit Suar. lib. 4. de Grat. cap. 4. actus supernaturales connaturali modo fiunt per principium intrinsecum nobis permanens; gratiam vero actualem supernaturalem requiri, ut possit homo se disponere ad justificationem: quod etiam docet Trident. sess. 6. cap. 6. dicens: *Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati divina gratia, & adjuti fidem ex auditu concipientes libere moventur in Deum, &c.* Sicut etiam requiritur gratia actualis per Christum in justificatis, ut cum determinatione arbitrii exerceant opera salutaria: unde idem Trid. sess. 6. cap. 16. habet: *Christus Jesus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipsos justificatos jugiter virtutem influit; quæ virtus bona eorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur, & sine qua nullo pacto Deo grata, & meritoria esse possunt.*

Ex his autem omnibus sequitur, sine gratia sanctificante fieri posse, & de facto fieri actus etiam supernaturales, puta fidei, spei, & dilectionis disponentes ad justificationem. Sequitur pariter, quod sine gratia efficaci poni etiam possit ipse actus perfectissimus charitatis; quando scilicet ille præcipitur; unde datur gratia sufficiens ad illum ponendum, & voluntas huic gratiæ resistit; tunc enim dantur vires ad ponendum hunc actum præceptum, & quidem circumscripta gratia efficaci, quatenus ex renitentia voluntatis oritur, ut ea gratia sufficiens sit pure sufficiens, & non efficax, ut mox in thesibus proxime sequentibus explicabitur.

X. Dices pro Quesnello, thesim hanc non denotare, quod sine gratia efficaci in actu secundo nihil boni fieri possit, ita ut exterminetur gratia sufficiens, sed solum significare, quod sine gratia Christi, quæ de se est efficax, nisi ex culpabili voluntatis contranitentia in vacuum recipiatur, nihil fieri possit conducens ad vitam æternam; Sicut Christus Dominus dixit Jo. 15. *Sine me nihil potestis facere*: Ubi August. tr. 81. in Jo. advertit. *Non, ait, sine me parum potestis facere, sed nihil potestis facere: sive ergo parum, sive multum, sine illo fieri non potest, sine quo nihil fieri potest.* Quod autem nomen hoc Gratiæ efficacis in utroque sensu sumi possit, videlicet tam pro gratia efficaci in actu primo, ac de se efficaci in actu secundo, nisi a voluntate impediatur, in quo sensu hæc thesis videtur esse Catholica, quam pro efficaci in actu secundo, in quo sensu est erronea, constat ex Suar. l. 4. de Grat. cap. 1., ubi hæc habet: *Vox illa, Efficax, est æquivoca, interdum enim dicitur Causa, vel principium efficax in actu primo tantum, quia vim ex se habet potentissimam ad effectum præstandum, quantum est ex se: interdum vero ille terminus, Efficax, involvit non solum actum primum, sed etiam actum secundum; Sic dicitur Causa efficax, quia non tantum vim habeat, sed etiam in se ipsa consequatur effectum.* Ac deinde ostendit Doctor eximius, etiam a Sanctis Patribus vocabulum hoc, Efficax, sumi non raro pro efficaci in actu primo; in quo sensu ad Hebr. 4. dicitur: *Vivus enim est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti.* Cum ergo possit in sensu catholico sumi thesis isthæc, nihil videtur esse causæ, cur proscribatur, aut cur non ante proscriptionem explicanda sit.

Sed contra est primo, quia quamvis nomen hoc, Gratia efficax, aliquando usurpetur pro gratia efficaci tantum in actu primo; at antonomastice, & nisi aliud ex contextu denotetur, semper sumitur pro efficaci in actu secundo, prout contradistinguitur a gratia sufficienti; cessat proinde in casu nostro æquivocatio, atque adeo thesis juxta germanum ejus sensum proscribi meruit citra ullam explicationem præviam.

Contra secundo, quia licet verum sit, quod sine gratia efficaci in actu primo nihil fieri possit conducens ad vitam æternam,

falsum tamen est, quod ea sit necessaria ad bonum cujuscumque generis, adeo ut sine illa nihil boni fieri possit; ad faciendum enim opus honestum ordinis naturalis non requiritur gratia superni ordinis.

Contra tertio, quia esto vocabulum illud, *Efficax*, de se esset æquivocum; at ex circumstantia codicis Quesnelliani passim Jansenizantis, ac rejectantis a natura lapsa gratiam sufficientem, necnon ex circumstantia temporis, & loci, in quibus lues Janseniana grassatur, aperte determinatur ad significandam gratiam efficacem in actu secundo: Constat enim, ut dicemus in Thesi decima, propositionem æquivocam ex circumstantiis determinari ad hanc potius, quam ad illam significationem; sicut propositio ista, *Absolvo te*, ex circumstantia fori Sacramentalis determinatur ad significandam absolutionem a peccatis, & ex circumstantia fori externi determinatur ad significandam absolutionem a pœnis debitis. In hunc ferme modum contendebant Bajani non fuisse proscribendam thesim illam Baji 55., ubi dicitur: *Deus non potuisset ab initio creare hominem, prout nunc nascitur*; quia videtur esse æquivoca; nam si fiat sensus, quod non potuisset homo ab initio creari prout nunc nascitur, videlicet cum peccato originali, ea est verissima; quomodo enim poterat cum originali creari, si nullum præsupponeretur peccatum alienum, quod per originem contraheretur? Si vero fiat sensus, quod non potuisset Deus hominem ab initio creare, prout nunc nascitur, videlicet cum rebelli concupiscentia, & cum lege membrorum legi mentis repugnante, ea longe aberrat a veritate, & censuræ Theologicæ est obnoxia. Quod autem juxta hunc sensum sumenda sit in codice Bajano, atque adeo citra ullam explicationem proscribenda fuerit, ex eo pariter constat, quod ex circumstantia Bajani codicis, temporis, ac loci, in quibus hic error passim disseminatur, ad hunc erroneum sensum determinetur. Perperam itaque Quesnellus excusatur.

XI. Quod vero in Codice Quesnelliano passim Jansenii proscriptæ theses recudantur, atque adeo thesis isthæc, (sicut etiam aliæ ejusdem furfuris) esto esset de se æquivoca, ex circumstantia tamen codicis intelligenda sit ad mentem Jansenii de medio tollentis in natura lapsa gratiam sufficientem, ac proinde absolute, & citra ullam explicationem proscribi potuerit, non erit abs re hic breviter demonstrare. Duplici autem via satis, superque id demonstrabitur, Primo conferendo Jansenianas Theses cum Quesnellianis: Deinde summatim recolendo sententiam Juridice latam ab Illustriss. Archiepiscopo Mechliniensi adversus Quesnellum, in qua ejus pervicacia in tuendis, & edocendis Baji, & Jansenii erroribus usque ad senectam capularem protracta sub oculis ponitur.

Confero itaque utriusque Theses, & ostendo sigillatim omnes proscriptas Jansenii Theses damnatas tanquam hæreticas non semel in hisce Quesnellianis Thesibus edoceri, atque inculcari. Et quod attinet ad primam Jansenianam, qua dicuntur, Aliqua Dei præcepta etiam justis impossibilia esse, ut serventur, ac deesse illis gratiam, qua possibilia reddantur; expendo prius Jansenii verba, quæ habentur lib. 3. de Grat. Salvat. cap. 13. ubi sic legitur. *Hæc igitur omnia planissime, plenissimeque demonstrant, nihil esse in S. Augustini doctrina certius, & fundatius, quam esse præcepta quædam, quæ hominibus, non tantum infidelibus, excæcatis, obduratis, sed fidelibus quoque, & justis volentibus, conantibus, secundum præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia; deesse quoque gratiam, qua possibilia fiant*. Ecce tibi quam diserte primam ex suis proscriptis thesibus docet: illam autem deinde suadere conatur exemplo D. Petri, aliorumque, qui passim tentantur ultra quam sustinere possint. Idem pariter docuerat ibidem cap. 5. dicens: *Si generatim loquendo toti Judaico Populo, præter paucos, sufficiens implendæ legis gratia subtracta fuit, nemo miretur, si & Christianis fidelibus nonnullis idem durissimæ institutionis genus adhiberi dicamus*. Docueratque ante Quesnellum Jansenius, hominibus post lapsum non solum deesse frequenter gratiam ad adimplenda præcepta, sed etiam deesse gratiam, qua orare, ac petere possint gratiam illam ad implenda præcepta requisitam, ut eatenus nec proxime possint ex defectu gratiæ ea implere, nec possint remote ex defectu gratiæ requisitæ ad orandum: Hæc sunt Jansenii verba loco laudato: *Ita discimus, non solum Judæis, sed & Christianis, non solum carnalibus, sed & spiritualibus gratiam talem sufficientem ad id faciendum, quod jubetur, frequenter subtrahi, ut nec pro tali gratia adipiscenda deprecandi similis sufficiens gratia habeatur*. Doctrinam hujusce thesis a veritate abhorrere, blasphemam esse, ac impiam, nec non hæreticam definivit Innoc. X. idque innovavit in sua Bulla Alex. VII., necnon anno 1705. Clemens XI. Illam pariter esse rationi dissonam, verbis Scripturarum, Conciliorum, ac Patrum adversam, ac a mente ipsius Augustini omnino alienam, in expositio-

ſitione theſium Janſenianarum ſatis, ſuperque demonſtratum eſt.

Oſtenditur nunc, quod idem prorſus virus in hiſce theſibus Queſnellianis propinetur, ut palam fiat Queſnellum paſſim Janſenizare. Et ſane, dum in prima theſium iſtarum dicitur, peccator premi *impotentia generali ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum*, quid aliud denotatur, quam præceptum reſipiſcendi peccatori impoſitum impleri non poſſe, ac deeſſe illi non ſolum gratiam, qua poſſit illud implere, ſed etiam gratiam, qua orare poſſit ad impetrandum auxilium requiſitum ad ponendam reſipiſcentiam præceptam? Verum in aliis quæ ſequuntur theſibus idem error magis indefinite & univerſalius proponitur. Etenim dum in ſecunda theſi dicitur, quod ſine gratia efficaci *non ſolum nihil fiat, ſed nec fieri poſſit*, id ipſum docetur, quod in ea prima ſua theſi delirando docuerat Janſenius; etenim ſi ſine gratia efficaci nihil fieri poteſt, conſequens eſt, quod illi, qui mandata tranſgrediuntur, & non orant ad impetrandam gratiam ad ea implenda requiſitam (cum careant gratia efficaci, qua unice per Queſnellum id præſtari poteſt) careant ſimpliciter tum gratia, qua poſſint præcepta ſervare, tum etiam gratia, qua poſſint orare ad illam gratiam obtinendam; atque adeo deſit illis gratia, qua præcepta impoſita poſſibilia fiant. Similiter dum in vigeſima harum theſium dicitur, Idea gratiæ eſſe, quod Deus velit ſibi a nobis obediri, & obediatur, imperet, & omnia fiant; dum in undecima habetur, Gratia *aliud* non eſſe, quam voluntas omnipotentis Dei jubentis, & facientis, id, quod jubet; Et in decimaoctava, quod Gratia ſemper afferat fructum ſuum; ac in decimanona, quod Dei gratia nihil aliud ſit, quam omnipotens ejus voluntas, & ſic in plurimis aliis, in quibus de medio tollitur gratia ſufficiens condiſtincta ab efficaci, quid aliud contendit Queſnellus, quam primam Janſenii theſim aliis, aliiſque phraſibus inculcare? Dum enim docet, gratiam ſemper eſſe efficacem, ſemper afferre fructum ſuum, ac operari in nobis, quod Deus jubet, ineluctabili illatione deſcendit, quod tranſgredientibus Divina mandata, ſeu non exequentibus, quod Deus jubet, ſive juſti ſint, ſive peccatores, deſit gratia ad obtemperandum requiſita; Unde verum ſit, quod Janſenius comminiſcitur, videlicet Deum impoſſibilia iis præcipere, ac deeſſe gratiam, qua ea poſſibilia fiant. Quinimo quod Janſenius in ea confixa theſi docuit de quibuſdam tantum præceptis relate ad juſtos, Queſnellus amplіat relate ad omnia præcepta ſive juſtis, ſive peccatoribus impoſita, quæ de facto gratia efficaci deficiente non ſervantur.

Præterea, quod Queſnellus in hiſce theſibus voluerit Janſenianam iſtam luem longe, lateque diffundere, ex eo etiam conſtat, quod non ſemel in ſuis obſervationibus utatur inſtar Janſenii exemplo D. Petri, qui ſibi relictus, hoc eſt gratia quacumque orbatus, atque adeo tentatus ultra quam poſſet ſuſtinere, Chriſtum negavit. Hæc ſunt ejus verba in cap. 19. Jo. n. 25. *Tribus Mariis hujus gratiæ victricis primitiæ conceduntur: Petrus autem ſibi relictus modo Chriſtum negavit metu ancillæ, & aliquorum ſervorum*; Quomodo autem percipi poteſt, quod Petrus negando Chriſtum peccaſſet, ſi deſtitutus a Deo fuiſſet auxilio ſufficienti ad non negandum, itaut etiam illi deeſſent vires ad orandum, & ad obtinendum tale auxilium? Id ſane ab Auguſtino percipi non poterat, cum exclamarit lib. 3. de lib. arb. cap. 18. *Quis peccat in eo, quod nullo modo caveri poteſt?* Unde proſcripta fuit theſis illa Baji 67. dicens: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod neceſſario facit*; Profecto rueret, quod in noſtrum ſolatium dicitur Joan. 5. verbis illis: *Mandata ejus gravia non ſunt*, ſi aliquando deeſſent homini vires ad ea exequenda. Et objurgationes, quæ paſſim adverſus peccatores in Sacris Bibliis habentur, eſſent contemnendæ, non ſecus ac contemptui habentur objurgationes factæ ligneæ, aut lapideæ ſtatuæ, quod non loquatur; ſi tam peccatoribus deeſſent vires requiſitæ ad ſervanda præcepta, quam ligneo ſimulachro deſunt vires ad loquendum: Deridenda pariter eſſent conſilia, & ſuaſiones, quibus peccator excitatur ad opera, quæ ad reſipiſcentiam diſponant, ut ſunt orationes, jejunia, eleemoſynæ, actus fidei, ſpei, timoris, & ſimiles, ſi deeſſet illi gratia requiſita ad ea præſtanda.

Quod attinet ad ſecundam ex Janſenii theſibus pariter hæreticam, ubi dicuntur in natura lapſa nunquam homines gratiæ reſiſtere, non ſemel etiam a Queſnello, & in ſuis hiſce theſibus edocetur. Janſenius lib. 2. de Grat. Chriſti Salvat. cap. 24. habet: *Non eſſe ejus naturæ medicinalem Chriſti gratiam, ut ejus effectus a voluntate ſuſpendatur, ſed illius ut per eum effectum potentiſſime invehat, inſeratque voluntati, non operando, ſi voluntas velit, ſed operando, atque determinando, ut velit*. Additque in hac etiam hæreſi fuiſſe D. Auguſtinum, quod ſcilicet gratia in ſtatu Innocentiæ non donaret meritum, ſed illud libero arbitrio voluntatis relinqueret; ſe-

secus vero gratia in statu naturæ lapsæ, dicens : *Gratiam Augustinus ita victricem statuit supra voluntatis arbitrium, ut non raro dicat, hominem operanti Deo per gratiam non posse resistere*; Idemque docet Jansenius cap. 27. Quæ tamen, ut fuse diximus in expositione hujus secundæ Jansenianæ thesis, apertissime repugnant tum Scripturis passim dicentibus, quod Spiritui Sancto resistamus, quod in vacuum gratia Dei recipiatur, quod simus rebelles lumini ; tum etiam Tridentino sess. 6. cap. 5., ubi docet, quod possit homo divinam inspirationem abjicere ; ac Senonensi dicenti, *Non esse hujusmodi Dei trahentis auxilium, cui resisti non possit*; Ipsique etiam Augustino repugnant, quippe qui pluribus in locis, ac præsertim de Spir. & lit. cap. 34. disertissime docet, vocationem quidem a Deo prodire ; *consentire autem, vel dissentire propriæ voluntatis esse*.

Ostenditur nunc, quod in thesibus Quesnellianis hæc secunda Jansenii thesis non semel eructetur. Etenim in nona thesi dicitur, *Gratia Christi esse suprema, sine qua confiteri Christum nunquam possumus, & cum qua nunquam illum abnegamus?* In decima etiam dicitur : *Gratia esse operatio manus Dei omnipotentis, quam nihil impedire potest, aut retardare*. Idemque Auctor docet in plurimis ex sequentibus thesibus, præsertim in 13. ubi dicit, quod si Deus animam *tangat interiori gratiæ suæ manu, nulla voluntas humana ei resistit*; ac in 16. ubi habet: *Nullæ sunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ, quia nihil resistit Omnipotenti*. Quod pariter habetur in 19. & quinque aliis sequentibus thesibus, ubi Quesnellus tradit Ideam gratiæ; sicut etiam in 35. & 36., in quibus docet discrimen dari essentiale inter gratiam Adamicam, seu gratiam collatam naturæ innocenti, & gratiam Christianam, seu collatam naturæ lapsæ. Quare non semel secunda ex Jansenianis thesibus a Quesnello obtruditur, quamvis ea a summis Pontificibus tamquam hæretica profligata sit.

Tertia ex Jansenianis thesibus iisdem Censuris inusta asserit, ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiri libertatem a necessitate, sed sufficere libertatem a coactione. Jansenius lib. 7. de Grat. Salvator. cap. 1. docet voluntatem ita determinari ad volendum, ut a volendo abstinere non possit; non secus ac anima vi visionis beatæ determinatur, & necessitatur ad Deum amandum ; Hoc pacto vult a gratia necessitari voluntatem ad operationes meritorias, sicut etiam a Concupiscentia ad operationes demeritorias, unde lib. 6. cap. 3. habet : *Libertas Beatorum multo invictius demonstrat, simplicem illam necessitatem, sublata omnino indifferentia & contrarietatis, & contradictionis, non officere in sententia Sancti Doctoris libertati Arbitrii*; Et lib. 8. cap. 5. dicit: *Nunquam, vel semel, vel ex professo Augustinus tradit, nec per transennam insinuat, salvam eatenus manere sub gratia libertatem ejus, quatenus actum volendi sic exerit, ut eum possit suspendendo continere*. Hujus tamen Jansenianæ thesis falsitas constat, tum ex censura illi inusta a Pontificibus ; tum ex eo quod diserte docuit Angelicus q. 6. de malo ar. 6. ubi inquirens, *Utrum homo habeat liberam electionem suorum actuum, an ex necessitate eligat?* respondet : *Quidam posuerunt quod voluntas hominis ex necessitate moveatur ad aliquid eligendum, nec tamen ponebant, quod voluntas cogeretur*. Addit tamen : *Hæc opinio est hæretica, tollit enim rationem meriti, ac demeriti in humanis actibus : Est etiam annumeranda inter extraneas Philosophiæ opiniones, quia non solum contrariatur fidei, sed subvertit omnia principia Philosophiæ moralis ; Si enim non sit liberum aliquid in nobis, sed ex necessitate moveamur ad volendum, tollitur deliberatio, exhortatio, præceptum, & laus, & vituperatio, circa quæ moralis philosophia consistit : Ad hujusmodi autem positiones ponendas inducti sunt aliqui homines, partim quidem propter proterviam, partim propter aliquas rationes sophisticas, quas solvere non potuerunt*. Qua itaque fronte Jansenius Auctorem hujus enormissimi erroris facit Augustinum? qui disertissime lib. de Spiritu, & litera cap. 34. dixit, *Consentire vocationi Dei, vel ab ea dissentire propriæ voluntatis est*: Scripturæ hanc libertatem a necessitate homini inesse passim docent; dicitur enim Ecclesi. 5. *Qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit*; & 1. Cor. 7. *Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suæ voluntatis*; ut proinde Trid. sess. 6. can. 4. anathematizet qui dixerit, *liberum hominis arbitrium a Deo motum, & excitatum Deo excitanti, atque vocanti non posse dissentire, si velit*.

Ostenditur nunc tertiam hanc Jansenianam thesim in thesibus Quesnellianis non semel immisceri. Etenim in sexta, septima, & octava diserte docetur, quod in Judaico fœdere ab hominibus in sua impotentia relictis Deus exigebat fugam peccati, ac legis implementum; in Christiano autem fœdere, Deus donat, quod petit a nobis. Pariter in decimaquarta docetur, quod oporteat hominem dare manus gratiæ; ac in vigesima prima, & quatuor aliis sequentibus thesibus, in

in quibus operatio gratiæ confertur cum aliis divinis operationibus erga homines, qui ad illas nullatenus libere cooperantur, apertissime Quesnellus docet, operationes humanas vi gratiæ meritorias non aliam habere libertatem, quam a coactione. Idemque docet in trigesima septima, dum vult gratiam Christianam esse omnipotentem, & dignam Filio Dei; contra vero operationes humanas sine gratia esse demeritorias per solam libertatem a coactione; Idem pariter in trigesimanona, & sequentibus, ac præsertim in quadragesimaquinta, ubi dicit, necesse esse, quod regnet cupiditas in corde peccatoris, omnesque ejus actiones corrumpat, ubi non amplius regnat Dei amor.

Quarta Jansenii thesis, quatenus negat gratiam talem esse, cui possit humana voluntas resistere, aut obtemperare, consequitur ad tertiam; Siquidem si sub gratia voluntas non habet libertatem a necessitate, seu libertatem indifferentiæ ad non ponendum actum salutarem, evidens est, quod non possit tali gratiæ contraniti; unde gratia non est talis, cui possit voluntas resistere, aut obtemperare. Quare sicut Quesnellus in suis Thesibus non semel tertiam Jansenianam thesim edocet, ita etiam quartam. Imo ex eodem capite, quo docet secundam ex thesibus Jansenianis, quod scilicet nunquam in natura lapsa gratiæ obsistatur, docet etiam hanc quartam, quod scilicet voluntas gratiæ resistere non possit. Etenim non alia ratione ducitur ad dicendum, quod gratiæ nunquam resistatur, nisi quia notio, & idea gratiæ (ut habetur in decima ex Quesnellianis thesibus, in decimaquarta, decimanona, & sequentibus,) est quod ea sit operatio manus omnipotentis, quam nihil impedire potest, aut retardare; quod sit omnipotens Dei voluntas, quæ imperat, & omnia fiunt; quod sit imitatio operationis Dei incarnantis Filium suum, producentis creaturas ex nihilo, mortuos in vitam revocantis, &c.; atqui hæc omnia ferunt, quod non solum gratiæ non resistatur, sed etiam quod resisti non possit; Quare manifestum est, quod Quesnellus quartæ etiam Jansenianæ thesis virus non semel in suis thesibus, & asceticis observationibus non obscure incautis propinarit. Quæ tamen tanquam hæretica ab Innoc. X. damnata fuit; Constat quippe ex Scripturis, Conciliis, Patribus, ac præsertim ex Augustino, posse voluntatem humanam gratiæ contraniti, & in vacuum illam recipere. Quod in confutatione hujus quartæ Jansenianæ thesis suo loco fuse prosecuti sumus.

Quinta demum Jansenii thesis vult Christum D. mortem non oppetiisse, nec Sanguinem fudisse pro omnibus omnino hominibus; Hæc enim habet Jansenius lib. 3. de Gratia Salvatoris cap. 20; *Nec enim juxta doctrinam antiquorum pro omnibus omnino Christus aut mortuus est, aut pro omnibus omnino tam generaliter sanguinem fudit; Cum hoc potius tamquam errorem a fide Catholica abhorrentem doceat esse respuendum;* Ac deinde cap. 21. docet, Pro iis, quos Deus prædestinavit ad Gloriam, Christum D. semetipsum tradidisse, tamquam pro veris ovibus suis, ac pro iis vivificandis mortuum esse, & pro iisdem rogasse Patrem suum, *Non pro cæteris, qui a fide, & a charitate deficientes in iniquitate moriuntur; pro his enim in tantum mortuus est, & in tantum propitiatio peccatorum est, & intantum rogavit Patrem, in quantum temporalibus quibusdam Divinæ gratiæ effectibus exornandi sunt:* Hæc autem thesis damnatur ab Innoc. X., *ut falsa, temeraria, scandalosa, & intellecta eo sensu, ut Christus pro salute dumtaxat Prædestinatorum mortuus sit, ut impia, blasphema, contumeliosa, Divinæ pietati derogans, & hæretica:* dicitur enim ad Rom. 8. *Pro nobis omnibus tradidit illum;* quod ex aliis etiam Scripturæ locis, ex Trid. ex Patribus; ac præsertim ex Augustino apertissime colligitur, adeo ut in sole ipso cæcutiat, qui id in dubium revocat, ut suo loco ostendimus.

Hanc autem hæresim iterum exsuscitari a Quesnello in nonnullis suis thesibus, nemo est, quin videat. Etenim in Thesi 30. habet, *Omnes, quos Deus vult salvare per Christum, infallibiliter salvantur*, denotando, quod Reprobos Deus salvare nolit, tamquam non redemptos pretiosissimo Christi Sanguine: Similiter dum in 31. dicit, desideria Christi semper habere effectum suum, denotat, Christum non desiderasse salutem Reproborum, atque adeo pro illis mortuum non fuisse. Disertius Jansenii hæresim expressit Quesnellus in thesi 32. ubi dicit: *JESUS Christus se morti tradidit ad liberandum pro semper suo Sanguine Primogenitos, idest Electos, de manu Angeli exterminatoris;* indicans cum Jansenio, quod Christus morte sua Electos liberarit *pro semper* e potestate Dæmonis, obtinendo illis fidem, charitatem, & in ea perseverantiam usque in finem; nonnullis vero aliis obtinuerit temporarios Divinæ Gratiæ effectus, nempe fidem, immo etiam charitatem, non tamen perseverantiam finalem. Ex quibus omnibus perspicuum est, Quesnellum passim jansenizare, & ad insinuandas, & insufflandas omnes Jansenii hæreses evulgasse asceticas illas obser-

vationes in novum Testamentum, propinando venenum in vase sacro.

XIII. Denique hoc idem apertissime demonstratur ex sententia juridice lata adversus Quesnellum ab Archiepiscopo Mechliniensi, quæ refertur in vulgato Codice, qui inscribitur *Causa Quesnelliana*, in qua fusissime habentur Expostulationes Procuratoris fiscalis, & validissimæ probationes, quibus convincitur in foro externo reus Quesnellus plurimorum facinorum, de quibus accusabatur, adeo ut oportuerit invocare auxilium brachii Sæcularis, ut carceri manciparetur, quod Jussu Regio præstitit Excellentissim. Marchio de Bedmar tunc temporis Moderator Belgii; Quia tamen post aliquot menses effracto Carcere erupit, ac evasit, juridice citatus fuit ad respondendum personaliter ad ea, quæ objiciebantur; ob quæ plenissime probata damnatus, ac mulctatus ab Archiepiscopo fuit, ut resipisceret. Quoniam autem ea omnia plurimum conferunt ad ostendendum, quod hic intendimus, videlicet Quesnellum in eo totum fuisse, ut Jansenianas hæreses edoceret, atque adeo quod in sensu Janseniano theses omnes confixas usurparit, nullam in sensu Catholico, idcirco operæ pretium videtur ex laudato Codice causæ Quesnellianæ hic ad verbum referre Edictum citatorium, quo citatus fuit ad comparendum, ut faceret satis iis, quæ opponebantur; necnon sententiam Juridicam Archiepiscopalem, ex qua palam fit, Quesnellum Jansenianis erroribus semper addictum fuisse; sicut etiam, quod in Thesibus confixis, in quibus loquitur de excommunicatione injusta, & obloquitur adversus Ecclesiam, ejusque ministros, adversus Potestates omnes, & adversus Juramenta, quæ ab Ecclesia aliquando gravibus de causis exiguntur, ac in aliis plurimis eo semper collimarit, ut Ecclesiæ Judicium, ac thesium Jansenianarum condemnatio contemnatur, ac nulla habeatur ratio de excommunicationibus latis adversus Jansenii asseclas, nulla de juramentis, quæ exiguntur in formula ab Alexandro VII. proscripta, in qua theses Jansenii ejurantur; nulla de Judicio Ecclesiæ in personis, ac libris damnandis; Quod ex iis etiam, quæ in expositione istarum thesium dicemus perspicuum fiet.

Nec quicquam momenti habet, quod in sua Apologia Quesnellus confixas Jansenii theses damnarit, ac ejurarit. Etenim non temere dixeris eas in speciem dumtaxat, non ex animo damnasse, ac ejurasse; Cum nunquam dixerit se illas damnare *in sensu Jansenii*, in quo sensu ab Ecclesia damnantur: quod certe in hisce circumstantiis a Quesnello exprimendum erat, ne videretur eludere damnando illas in sensu, quem Janseniani illis appingunt, apertissime erroneo, qui nulla indigeat proscriptione: Imo ne cogeretur illas damnare in sensu Jansenii, ac Formulario Alexandri VII. subscribere, hæc unica fuit causa, cur Oratorii Berulliani desertor e Gallia profugerit, ut in Articulo I. Causæ Quesnellianæ demonstratur: Validissimis quoque probationibus in eo Codice relatis in ea Curia Archiepiscopali convictus fuit Jansenianas hæreses in sensu Jansenii audacter passim edocuisse, atque adeo Bajanas, & Calvinianas hæreses recudisse; cum Jansenius non secus ac Bajus virus suum e Calvini fœcibus hauserint, ac inflatis buccis usquequaque diffundere conati sint; quod nomen ipsum Jansenii literis aliter dispositis fideliter edisserit; etenim ex his vocibus, *Cornelius Jansenius*, illud purum enascitur Anagramma: *Calvini sensus in ore*.

Ut autem ex hac Archiepiscopali juridice lata sententia adversus Quesnellum liquido constet, quænam fuerit ejus mens in propugnandis, ac propagandis Jansenii erroribus, & quomodo in aliis & aliis criminibus se se involverit ad id assequendum, operæ pretium arbitror ad verbum referre prius Edictum citatorium, quo citatus fuit ad respondendum personaliter ad ea, de quibus in foro contentioso convincendus erat innumeris documentis, ac testibus omni exceptione majoribus: deinde sententiam Archiepiscopi Mechliniensis, qua actis omnibus actitatis, ac mature discussis juridice damnatus fuit ob gravissima ab eo patrata facinora ad disseminandas hæreses Jansenianas, ac pœna medicinali mulctatus, ut resipisceret, & ad bonam frugem rediret.

EDICTUM CITATORIUM.

HUMBERTUS GUILLIELMUS

A PRECIPIANO

Dei, & Apostolicæ Sedis Gratia Archi-Episcopus Melchliniensis; Primas Belgii, ad Exercitus Regios Delegatus Apostolicus, suæ Majestati a Consiliis Status, &c.

Omnibus Presbyteris, Clericis, Notariis, Tabellionibus publicis, & Apparitoribus Curiæ Nostræ Juratis Salutem in Domino.

Exposuit nobis Procurator Officii Curiæ Nostræ Ecclesiasticæ Bruxellis, quod Pater Paschasius Quesnel, Presbyter, origine Parisiensis, antehac detentus, ac sequestratus in Palatio nostro Archi-Episcopali hujus Oppidi, postquam citatus fuisset, ut personaliter responderet ad Libellum Conventionalem Exponentis, Sequestrum suum violaverit, & effracto de nocte, opera nonnullarum personarum, carcere, eruperit, & hactenus latitet; cumque Publici intersit dictum Profugum, & Latitantem via Juris adigi ad hoc, ut personaliter responleat ad præfatum Libellum, Vobis, & singulis vestrum Mandamus, ut ad instantiam præfati Exponentis citetis coram Nobis personaliter, & peremptorie ad certum diem juridicum per Vos designandum (intra quem, & diem Citationis vestræ sint ad minus quatuor Septimanæ intermediæ) aut si ille juridicus non fuerit, ad alium tunc immediate sequentem, præfatum Patrem Paschasium Quesnel, antehac detentum, & sequestratum in Palatio nostro Archiepiscopali Bruxellis; *dicto Procuratori Officii responsurum super sequentibus:*

I. Quod postquam anno 1678. *in Comitiis Oratorii* Berulliani *omnibus, & singulis ejusdem Congregationis injunctum fuisset subscribere Formulæ rejiciendi in Scholis* Heresim Jansenianam, *& ipse pertinaciter recusasset subscribere*, Galliam *deseruerit; &, quamvis Presbyter, latitaverit* in Belgio Catholico, *sub veste laica.*

II. Quod ibidem, & in vicinis Provinciis plures turbas, & dissidia excitarit, Presbyteros commoverit adversus proprios Episcopos, Clerum Batavicum *impulerit adversus Summum Pontificem.*

III. Quod damnatam in Michaele Bajo Doctrinam renovaverit, atque laudaverit novam Operum ejusdem Baji editionem.

IV. Quod proscriptam Jansenii *doctrinam extulerit passim, ac propugnaverit, & damnatas* Jansenii *Hæreses suis passim scriptis inseruerit.*

V. Quod Pontificis Decretis in Causa Jansenii *latis liberaliter detraxerit, quasi iisdem aliquid per fraudem, & citra Pontificum voluntatem fuisset insertum.*

VI. Quod scripserit esse sacrilegum, & toti Ecclesiæ injuriosum exigere Subscriptionem, & Juramentum Facti, uti ajunt, Janseniani, *quod Formulario Alexandri VII. continetur.*

VII. Quod post Breve, & Decretum Innocentii XII. de anno 1694. *contenderit, sensum obvium Formularii non requirere, ut Propositiones damnentur* in Sensu ab Authore intento, *ediderítque, & omnium suorum nomine editam declaraverit Formularii explicationem, in qua protestatur, quod per Formularii Subscriptionem non subscribatur Condemnationi libri* Jansenii.

VIII. Quod, quamvis Alexander VII. declaraverit esse falsum, patensque mendacium, quod sub Innocentio X. non fuerit examinatum id, quod vocatur Factum Jansenii, *nihilominus præfatus Pater Quesnel ausus fuerit palam asserere, & Scriptis suis propalare, non fuisse sub Innocentio X. examinatum id, quod vocatur* Factum Jansenii.

IX. Quod dixerit publice, nondum advenisse tempus reddendi justitiam Jansenio, *& illatam ipsi inju-*

injuriam reparandi ; & interim ipse per minaces Literas jactaverit , se aliquando Jansenii *Defensionem suscepturum contra* Clerum Gallicanum.

X. Quod pertinaciter adhæserit Factioni eorum, qui adversus Ecclesiæ Decreta, & adversus Edicta Principum conjurarunt, Librum , & Doctrinam Jansenii *tueri : Quod illa Factio late per* Galliam, Belgium, & Hollandiam *sit diffusa, & a Factiosis appelletur* Ordo*: Quod illa Factio habeat suas , uti vocant , Abbatias , Prioratus , Collegia , Domos , Hospitia , & Eremos: Quod illa Factio plures complectatur Seculares, & Regulares, quorum alios Visitatores, alios Priores, alios simpliciter Patres , alios Fratres appellant : Quod a morte Dom. Arnaldi , quem* Patrem Abbatem *nuncupabant , Pater Quesnel Factionem hanc consiliis suis rexerit sub titulo* Patris Prioris*: Quod varias instituerit Visitationes, exigens a præcipuis, ut ad ipsum referrent quæcunque possent promovere dictam Factionem : Quod ad eum effectum procurarit distributiones pecuniarum, quibus Procuratores Factionis tam* Romæ, *quam* Parisiis, *& alibi existentes possent Causas Factionis sustinere.*

XI. Quod in Literis Factionem concernentibus passim usus fuerit Cifra fictorum nominum , ne celata Mysteria, & Conspirationes possent, eveniente casu interceptionis litterarum , detegi.

XII. Quod ad novam editionem correxerit libellum , cui titulus : Phantome du Jansenisme, *dum ipse ejusmodi prætensi Phantasmatis erat Dux, & Antesignanus.*

XIII. Quod cum Romæ *damnatum fuerat Opus ab ipso* Parisiis *editum, cui titulus :* Dissertationes, Notæ, Observationes, Emendationes, Interpretationes, Annotationes, Apostillæ ad S. Leonis Magni Opera, & ad Codicem Canonum Constitutionum Sedis Apostolicæ, *ausus sit adversus Decretum desuper latum scribere plurima infamia, & Sacræ Congregationi summe injuriosa.*

XIV. Quod tam scripserit , quam ab intimis suis receperit Literas Regi Nostro Catholico , Regi etiam Christianissimo, & præcipuis utriusque Regis Ministris, imo & Summis Pontificibus, Cardinalibus , & Episcopis graviter obtrectantes ; quodque illos , a quibus ejusmodi litteras recepit, continuaverit colere uti intimos.

XV. Quod indigno modo perstrinxerit Regium Senatum Montibus Hannoniæ *residentem, uti & Montensem Magistratum.*

XVI. Quod literis suis laudaverit, & probaverit plura Opuscula Patris Gabrielis Gerberon, *quæ a Sede Apostolica sunt proscripta : Quodque eidem subministraverit varia Manuscripta , ex quibus dicta Opuscula conderet.*

XVII. Quod limaverit plura Scripta seditiosa, & perniciosa exarata manu Dom. Ernesti Ruth d'Ans.

XVIII. Quod acriter invectus sit in eos , qui damnarent quadraginta Doctores Sorbonicos , propter resolutionem famosi Casus Conscientiæ ; perfidiam objecerit iis ex quadraginta Doctoribus, qui ad saniorem mentem reversi, se Eminentissimo Cardinali de Noyailles, Archi-Episcopo suo , subjecerunt.

XIX. Quod , postquam ipsemet erga Eminentissimum Cardinalem Noyaillium , suum Archi-Episcopum, summam publice professus esset venerationem, suosque libros illius emendationi absolute subjecisset, interim dictum Eminentissimum Dominum literis suis ad amicos scriptis indignis modis perstrinxerit , & dum Libellum eidem Eminentissimo Domino summe injuriosum detestari simularet , eundem ad familiares suos scribens , summe laudaverit tanquam moderatissime , ac nervosissime scriptum.

XX. Quod in hoc Belgio, *& sub Archi-Diœcesi nostra, reimprimi, & distrahi curaverit varia Scripta jam antea a Sede Apostolica prohibita, ac ediderit plurima Anonyma , uti & varia non solum carentia Approbatione Censoris, sed & Authorem, & Typographum mentientia.*

XXI. Quod ob scandala inde orta, & errores, falsitates, ac injurias in illis contentas, jam nunc aliqua ex dictis Scriptis Decretis Sedis Apostolicæ fuerint condemnata, & etiam in Belgio *manu Tortoris combusta.*

XXII. Quod Bruxellis absque ulla Approbatione Censoris Ordinarii loci, curarit imprimi Historiam Congregationum de Auxiliis*; postquam petitum desuper Privilegium Regium ipsi fuerat denegatum.*

XXIII. Quod illo ipso tempore, quo ductus fuit ad locum sequestri , actualiter incumberet edendis variis Libris, & Scriptis absque ulla Approbatione, aut Privilegio Regio ; & signanter : Lettre d'un Eveque à un Eveque, l'Annèe Chretienne, *operi bis a Sede Apostolica condemnato.*

XXIV. Quod etiam præparaverit Compilationem centum quinquaginta sex Opusculorum , a nata Hæresi Janseniana *in publicum editorum , quorum etiam plurima a Sancta Sede sunt damnata : illaque omnia perpetraverit cum magno Christifidelium scandalo, & obloquio ; Et super aliis de Jure,*

re, Consuetudine, Concordatis, ac alias ad cognitionem nostram pertinentibus die prima serviente latius deducendis, quod videbitur responsurum: Et cum præfatus Paschasius Quesnel, ut dictum est, sit profugus ac latitet, volumus, ut Executio præsentium, quæ fiet ad Portam Palatii nostri in hoc Oppido, ad Valvas Insignis Ecclesiæ Collegiatæ Divorum Michaelis & Gudilæ, & ad ultimum Citati in hoc Oppido Domicilium, (missa Citato, si fieri possit, harum, & Executionis vestræ Copia) ejusdem sit valoris, & roboris, ac si in propriam ipsius Personam facta foret; & pro tali eam authorizamus, & quid de eo feceritis, Nobis fideliter rescribatis. Datum Bruxellis die decimatertia mensis Februarii Anni millesimi septingentesimi quarti.

Locus ✠ Sigilli.

De Mandato Illustrissimi, ac Reverendissimi Archiepiscopi præfati.

J. L. Herman loco Graph.

Hoc Edictum Citatorium ad Valvas publicas affixum fuit die 15. Febr. 1704., omnesque articulos in eo contentos, necnon alios expressos in Libello accusatorio verificare, & sub oculos ponere conatus est Procurator Fiscalis (ut videre est in laudato Codice Causæ Quesnellianæ) postulando, ut ad juridicam sententiam, atque ad mulctam debitam deveniretur. Præmisit proinde postulationem suam coram Judice, ejusque Assessoribus, in qua ingemiscens conquestus est, quod in Belgio hæresis Janseniana grassaretur, non sine ingenti vicinorum Heterodoxorum lætitia; Quod Constitutiones Pontificiæ adversus hanc hæresim editæ tanquam subreptitiæ, nullæ, ac injustæ non sine magno scandalo exibilarentur; quod Decreta Catholici Regis adversus suspectos de hac hæresi convellerentur, tanquam contraria regulis æquitatis naturalis. Quibus de causis jussu Regio Excellentissimus Marchio de Bedmar Belgii moderator auxiliarem opem Archiepiscopo tulit ad capiendos hujusce Sectæ Primipilos, ac Dei favore obtentum fuit, ut irrequieta illa Capita Quesnelli, Gerberonis, & Brigodæi die 30. Maji 1703. ad Palatium Archiepiscopale Bruxellis deducerentur, ac sequestro manciparentur. Qua de re summus Pontifex, ac pientissimus Monarcha Archiepiscopi zelum commendarunt, qui Saulos istos deprehenderat, ne amplius Ecclesiam persequerentur. Quia tamen Gerberon, & Brigodæus, qui erroribus Jansenii adhæserant, in se reversi emendationem promiserunt, idcirco benigna adversus utrumque lata fuit sententia, ac mulcta inflicta: Contra vero cum Quesnellus e carcere aufugiens libertati scribillandi, ac propugnandi amatam Jansenii hæresim iterum se dederit, ideo Procurator Fiscalis adversus hunc profugum merita causæ pro virili exposuit, ut meritam pœnam lueret suorum delictorum, sic concludendo suam postulationem.

Profecto ignominiosa hæc Carceris, seu Sequestri effractio juxta omnia jura priores Quesnelli excessus auget, majoremque meretur pœnam. Quare cum Reipublicæ intersit, ut delinquentium malitia refrænetur, & ne pergat homuncio maledicus novis suis scriptis quietem publicam impune commovere, ac Sacerdotii, & Imperii Capitibus insultare, Causam Officii nostri contra hunc fugitivum per contumaciam, ac post Decretum de probando, probationesque instructam, ad Vestrum, Illustrissime, ac Reverendissime Domine Judex, Amplissimi, Eximii, Eruditissimi, Consultissimique Domini Assessores, sisto judicium.

Et licet fugiens e carcere pro convicto habendus sit, tamen cum de gravibus excessibus, imo & de hæresi criminum omnium (uti habemus in jure pluribus locis) gravissimo agatur, æquitatem Causæ hujus Fiscalis, veritatemque omnium articulorum contra Citatum illum fugitivum deductorum per legitimas insuper probationes, ob oculos ponere absolute convenit, & publicam super illis reddi Sententiam.

Primo ut obtrectantium ora occludantur; Nam Quesnellus fluido suo, ac fucato calamo ex bona sui præsumptione innocuum se in libellis sustinet, & Asseclæ ejus more hæreticis consueto, tum ore, tum scripto plangentes depingunt Quesnellum tanquam virum Sanctum, omnisque erroris, & excessus purum, persecutionemque patientem injustam; qualia lamenta tempore Pelagianorum sæpius personuerunt Ecclesiam, uti videre est in eorum Epistolis ad Innocentium Papam, ac in libello fidei Cœlestini, & Pelagii, ac in Baronio ad annum 430.

Secun-

Secundo, quia Ecclesiæ, & Reipublicæ bonum requirit, ut mali cognoscantur, præsertim Auctores perniciosorum librorum, ne in iis nocere pergant, maxime cum Quesnellus varios e libris suis exterioris pietatis, & moralis severioris fuco multum liniverit: Auctore hoc sine ullo velamine, Ecclesiæ, & publico exposito, spes erit, ut fucus ille nocere desinat.

Tertio, ut per publicam Sententiam Coryphæus ille publicæ tranquillitatis perturbatorum, ac iniquitatis filiorum digne corripiatur, ut tam ipse, quam discipuli ejus ad meliorem frugem reducantur, & salvi fiant.

Hactenus Procurator Fiscalis, qui statim orsus est a verificatione omnium articulorum, quos Edictum illud Citatorium ad Valvas publicas affixum complectebatur, ac deinde ad verificationem aliorum articulorum, quos Libellus accusatorius continebat, quibus ad evidentiam demonstratis, lata fuit ab Archiepiscopo juridica, quæ hic subjicitur, Sententia. Ex qua luculenter ostenditur, Quesnellum Jansenii erroribus semper adhæsisse, ac suas confixas theses in sensu Janseniano usurpasse, & Sedi Apostolicæ, necnon Potestatibus omnibus tam Ecclesiasticis, quam Sæcularibus semper injurium, ac contumeliosum fuisse, contemnendo censuras, quibus ab Ecclesia feriuntur Janseniani, ac damnando juramenta, quæ ab Ecclesia exiguntur, juxta formulam Alexandri Septimi in Gallia ab Ecclesiasticis, ut Jansenianas hæreses rejiciant, & ejurent.

ARCHIEPISCOPALIS SENTENTIA

In Patrem QUESNEL lata.

HUMBERTUS GUILLIELMUS

A PRECIPIANO,

Dei, & Apostolicæ Sedis Gratia Archi-Episcopus Mechliniensis, Primas Belgii, ad Exercitus Regios Delegatus Apostolicus, Suæ Majestatis a Consiliis Status, &c.

IN causa Officii coram Nobis mota, & indecisa pendente inter Procuratorem ejusdem Officii Actorem ex una, & P. Paschasium Quesnel Parisinum, Oratorii nominis Jesu in Gallia Presbyterum, non ita pridem in Palatio nostro Archi-Episcopali jussu nostro sequestratum, & postmodum violata sequestratione per iteratas literas Edictales cum debito intervallo publice in locis consuetis affixas, & in rotula reproductas respective 17. Martii, & 14. Aprilis hujus anni 1704. citatum, sed non comparentem, ac contumacem ex altera partibus. Visis ejusdem causæ actis, & actitatis, notanter etiam recusatione pro parte Citati contra Nos Judicem ordinarium proposita, quam uti notorie frivolam rejecimus, prout adhuc rejicimus, omnibusque mature examinatis, & perpensis, præsertim Decreto nostro 9. Junii novissimi dato, quo Actorem pro utilitate trium contumaciarum ad probandum admisimus, & probationibus, quas in Vim ejusdem Decreti produxit, de plurium Ecclesiæ nostræ Metropolitanæ Dominorum Capitularium, ac aliorum Sacræ Theologiæ Doctorum, & Licentiatorum, uti & Jurisperitorum consilio & assensu, Christi nomine invocato, & nil nisi justitiam præ oculis habentes, dicimus, decernimus, & declaramus, ex iisdem actis, & probationibus constare, eundem Citatum renuisse simpliciter (licet admoneretur, rogaretur, ac instanter ad hoc premeretur a Superioribus suis) formulæ Doctrinali præscriptæ in Comitiis Generalibus præfati Oratorii Gallici; idque ea præcipue de causa, quod Formula ista contineret damnationem Doctrinæ Jansenii, *&* Baji, *quam contumaciam adversus Superiores suos ne deponeret, ex* Gallia *profugus ab anno 1685. in* Belgio *variis in locis, sed potissimum in hoc Oppido* Bruxellensi *sub fictis nominibus latitavit, & ex latebris suis contumaciæ suæ malum ulterius communicavit, varia edendo, ac publicando opuscula, quibus hæresim* Jansenianam *non obscure sustinuit: Idque ea continuatione audaciæ, ut asseruerit, quod Summis Pontificibus in Causa* Jansenii *fuisset obreptum, & aliquid præter mentem Pontificiam Bullæ Urbani VIII. insertum: Simul & indigno modo scribendo de Summis Pontificibus, & male perstringendo S. R. E. Cardinales, Episcopos, aliosque Ecclesiæ Ministros, & viros dignitate, ac doctrina eximios: Neque ab obtrectationibus adversus Reges, neque a contumeliis erga Regios Ministros abstinendo. Insuper pertinaciam suam prodidit asserendo inter alia* Jansenismum *non esse nisi* Phantasma; *faciendo notas multum injurias, & contumeliosas Decreto S. Congregationis Indicis lato 22. Junii 1676. quo prohibebantur* Dissertationes *ipsius ad S. Leonis Opera; approbando, & laudando plura opera Domini Gabrielis Gerberon, quæ a Sede Apostolica dein fuerunt reprobata; uti novam operum Baji editionem, & Historiam Jansenismi; suscipiendo quoque Causam quadraginta Doctorum Parisiensium circa famosum casum Conscientiæ; Concurrendo ad impressionem in hoc Oppido factam* Historiæ Congregationum de Auxiliis *sine ulla approbatione Censoris ordinarii, & non expectata Censura nostra; ad quam tamen per apostillam datam in Supremo Concilio Brabantiæ fuerat remissa. His accedit, quod plura etiam scripserit, quibus Oratorii Montensis Presbyteros Oratorio Gallico subjectos a subscriptione*

præ-

præmemoratæ formulæ averteret, & quod inter scripta ejus inventum etiam fuerit aliquod manu ejus exaratum, complectens 33. paginas in folio, quod hunc præfert titulum, l' Inquisition, &c. *in quo quidam Senatus Regius indigne excipitur, sicut & Magistratus Montensis, seu aliqui ex illo acerbe traducuntur per ejus libellum manu tortoris combustum, cui titulus:* Remontrance justificative pour les Pretres de l' Oratoire de Mons. *Præterea asseruit Citatus non fuisse a S. Sede examinatum illud, quod vocant* Factum Jansenii; *& scripsit, nondum tempus advenisse reddendi justitiam* Jansenio *debitam, ac reparandi injuriam ipsi illatam; Addendo, quod si Discipuli S. Augustini existimassent, quod sensus* Jansenii *esset condemnatus per Innocentii X. Bullam, eidem sese non submisissent; Quantum autem ad Bajanas propositiones, sustinuit inter illas aliquas esse, quæ continent genuinam S. Augustini Doctrinam: Propositionem vero, quæ spectat Infidelium actiones, esse præcise illam, quæ præ aliis sustineri posset, quæque esset adeo in S. Augustino, ejusque Discipulis fundata; ut existimandum non sit, S. Sedem illam erroris damnare voluisse, sed tantum prohibuisse ne tunc temporis defenderetur propter rationes tunc, non nunc militantes. Ulterius patet, ipsum post Breve, & Decretum Innocentii XII. anno 1694. editum pertinaciter contendisse, sensum obvium Formularii non requirere, ut quinque propositiones damnentur* in sensu ab Authore intento, *edendo istum in finem ceu publicam, & communem explicationem, in qua affirmat, quod per Formularii subscriptionem non subscribatur condemnationi libri* Jansenii. *Impugnavit quoque scriptis suis Decretum Alexandri VIII. in 31. propositiones latum; & dogma Immaculatæ Conceptionis Deiparæ Virginis numeravit inter opiniones novas, & contrarias veritati Scripturarum, inferentesque perniciosam sequelam: Atque damnatam sententiam de gemino capite Ecclesiæ satis aperte sustinuit: Ac Decreta Sacrarum Congregationum, quibus libri quidam proscribebantur, audacter sugillavit, & redarguit. Plura edidit scripta anonyma, & Authorem, typographum, ac locum impressionis mentientia, eaque imprimi, reimprimi, & distrahi curavit; Et inter illa etiam quædam a Sede Apostolica publicis Decretis antea condemnata. Oratorium domesticum erexit propria auctoritate pro libitu in eo Sacrum dicens: Cum variis personis noxium literarum commercium fovit sub fictis nominibus. Denique per effrænem suam scribendi licentiam magnas in hoc Belgio, ac in nostra Diœcesi turbas excitavit, & dissensiones; Et non raro Clerum, & populum adversus proprios suos commovit Episcopos; Ac præcipue scripto quodam insolentiis pleno Clerum Batavicum contra Sanctissimi D. N. Clementis XI. Decreta seditiose incitavit. Quibus omnibus consideratis declaramus Citatum, uti de* Jansenismo, & Baianismo, *aliisque excessibus supramemoratis convictum, incidisse in excommunicationem, aliasque pœnas per Bullas Apostolicas in hujusmodi delinquentes latas; Monentes omnes & singulos Christifideles, ut ipsum uti talem habeant, & evitent: Injungentes Citato, ut se recipiat ad Monasterium aliquod in Patria Catholica situm, ibidemque per integrum ab adventu suo mensem Exercitia spiritualia obeat; ac dein in spiritu pœnitentiæ ibidem sequestratus maneat, legendo singulis diebus septem Psalmos Pœnitentiales, ac jejunando diebus Veneris in aqua tristitiæ, & pane doloris, donec summo Pontifici quoad doctrinam suam fecerit satis, ac absolutionem ab excommunicatione obtinuerit. Insuper inhibemus ei, ne ad Diœcesim nostram unquam revertatur; minus in eadem aliquid scribat, edat, aut imprimi faciat sine prævia nostra licentia; vel similes excessus committat sub pœna, quod perpetuis carceribus mancipabitur, aliisque pœnis gravioribus in jure contra hujusmodi transgressores statutis punietur; Condemnantes ipsum in expensas sequestrationis, & contumaciales ad nostram taxam. Ita in his scriptis sententiamus. Datum Bruxellis in Palatio nostro Archi-Episcopali die 10. Novembris 1704. Et erat signatum H. G. Archi-Episcopus Mechliniensis. Et ad latus appositum erat Sigillum præfati Illustrissimi, ac Reverendissimi D. Archi-Episcopi in hostia rubra.*

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim II.

SEcunda thesis, dum docet [Jesu Christi gratiam esse cujusvis boni principium efficax, nihilque fieri posse absque hujusmodi gratia efficaci, luculentissime pariter in eosdem scopulos impingit; docet siquidem divinis vocationibus renuentem non peccare, atque adeo puniri, ac exprobrari non posse; Quomodo enim peccat, si destitutus gratia efficaci, libero arbitrio caret, ita ut nihil omnino boni facere possit? Certe homo in foveam lapsus non surgendo non est reus, si aliter surgere non possit, nisi actu extrahatur ope aliena; sic pariter peccator invitatus ad contritionem, non peccat illam omittendo, quoties destituitur gratia efficaci, qua actu conteratur, si verum est, quod sine hac gratia (quæ prin-

principium efficax fit contritionis) ea nullatenus poni potest; nec infidelis invitatus ad fidem amplexandam peccat, si illam non amplectatur; quippe qui destituitur gratia efficaci, sine qua fidem amplexari non potest. Utraque itaque primarum istarum thesium diserte docet, peccatori, qui vi gratiæ efficacis actu non resipiscit, denegari gratiam sufficientem, qua resurgere possit, & qua ad resurrectionem se disponat, ut proinde non peccet, si non resipiscat. Utraque pariter docet, infideli, qui vocatus ad fidem illam non amplectitur, denegari gratiam sufficientem, qua possit illam amplecti; unde nec peccat, si in sua infidelitate persistat: Utraque exprobrationes, quæ passim in Scripturis a Deo fiunt peccatori, si non convertatur, ac infideli, si non credat mysteria fidei revelata, vult esse fatuas, ac pœnas peccatoribus, ac infidelibus obduratis inflictas non spectare ad rectissimam Dei justitiam, sed ad tyrannidem, ac summam impietatem. Nemo quippe reus est, nec exprobratione, ac pœna dignus, si ponere negligat, quod a se poni non potest. Præterquamquod præceptum Dei indicens peccatori pœnitentiam, & infideli amplexum fidei, comminando pœnam renuentibus, esset præceptum pariter fatuum, ac Deo indignum; sive gratiam efficacem illis conferret, sive non: esset quidem indignum Deo, si conferret gratiam efficacem, quia sub illa peccator, & infidelis carerent libertate ad obtemperandum, cum non possit gratia efficax frustrari effectu suo; Indignum etiam Deo esset, si gratiam efficacem non conferret, quia sine illa obtemperare non possent; ut propterea Augustin. lib. de fide contra Manichæos cap. 102. dixerit: *Quis non clamet, stultum esse dare præcepta ei, cui liberum non est, quod præcipitur facere; & iniquum esse eum damnare, cui non fuit potestas jussa complere?* Denique utraque thesis Jansenizat docendo, præcepta, quæ peccatoribus, ac infidelibus imponuntur, circumscripta gratia efficaci, qua actu obtemperent, esse impossibilia, ac deesse illis gratiam sufficientem, qua possibilia fiant.

Ubi etiam ad percipiendam hujus Auctoris mentem, ac scopum, quo collineat, adverto, istarum thesium plurimas, ac plerasque aliis, atque aliis verborum ambagibus ejectare, ac expungere gratiam pure sufficientem in natura lapsa, quam Jansenius Quesnelli didascalus lib. 3. de Gratia Christi cap. 3. vocavit Monstrosam, qua nihil monstrosius, quia scilicet *Numquam ab initio lapsus humani usque ad diem Judicii ullum in humana voluntate effectum habuit, aut habitura est.* Propterea solum admittitur ad naturam lapsam sublevandam gratia Christi medicinalis efficax, invincibilis, irresistibilis, omnipotens, (ut ostendemus in thesi decima) qua Deus operatur in corde id, quod præcipit; ac donat, quod petit a nobis; perinde quasi gratia aliud non sit, quam voluntas omnipotentis Dei jubentis, & facientis quod jubet, ut habet undecima istarum thesium. Quare obtrudendo passim enormissimum hunc errorem, Dei bonitati, ac Christi meritis valde injuriosum, ita Quesnellus Jansenizat, ut omnes simul quinque proscriptas hæreses Jansenii in eo non obscure delitescentes in medium adducat. Nequit enim cohærere, quod solum detur gratia isthæc efficax in natura lapsa, nullatenus vero gratia pure sufficiens, quin simul verissimæ sint theses omnes Jansenianæ, quas falsas, & hæreticas esse Innocentius X. declaravit. Quod sic paucis ostendo. Si peccator, cui præcipitur contritio, ac infidelis, cui præcipitur, quod fidem amplectatur, reatum contraherent non obtemperando, & simul deesset illis gratia sufficiens, verum esset, quod iis præciperetur aliquid impossibile, (cum non possit naturæ viribus poni contritio supernaturalis præcepta disponens ad justificationem; sicut nec fides) & simul verum esset, quod deficeret iis gratia, qua præcepta isthæc possibilia fiant, ita ut poni possit id, quod præcipitur, juxta primam Jansenii thesim. Rursus, si idem peccator gratia efficaci instruatur, & contritionem præceptam ponat, quin possit talis gratiæ effectum impedire, nec illi resistere, (ita scilicet ut ea ipsa ob resistentiam præstitam non sit efficax, nec cum contritione conjungatur, sed remaneat pure sufficiens, atque adeo sejuncta a contritione præcepta) sequeretur, quod nunquam homo in statu naturæ lapsæ gratiæ interiori resisteret, nec gratia esset talis, cui posset voluntas humana resistere, vel obtemperare, juxta secundam, & quartam Jansenii thesim. Præterea si peccator sub gratia illa, quæ de facto est efficax, non esset liber ad omittendam contritionem præceptam; aut si non esset liber ad ponendam contritionem sub carentia gratiæ efficacis ex defectu gratiæ sufficientis, sequeretur, quod contritio sub gratia efficaci esset meritoria, & omissio contritionis sub carentia cujuscunque gratiæ esset demeritoria citra libertatem a necessitate per meram libertatem a coactione, juxta tertiam Jansenii thesim. Denique si ob Christi merita solum daretur peccatori,

ri, qui de facto conteritur, necnon aliis omnibus bene operantibus gratia efficax, cui resistere non possent; contra vero peccatori omittenti contritionem præceptam, aliisque male operantibus nulla omnino daretur gratia interior sufficiens, sequeretur, Christum non esse mortuum, nec sanguinem fudisse pro omnibus omnino hominibus, juxta quintam Jansenii thesim: Quomodo enim dici poterit, quod Christi mors oblata fuerit pro iis, quibus nullatenus ea prodest; quippe nulla iis ob merita Christi gratia confertur, qua possint salutariter operari? Ecce tibi quomodo negando passim Quesnellus in plurimis istarum thesium gratiam sufficientem, omnes simul quinque Jansenii theses hæreseos nota inustas in medium adducit, ac lethiferam hanc luem incautis propinat.

PROPOSITIO III.

In vanum Domine præcipis, si Tu ipse non das, quod præcipis. *Ita Quesnel. Act.* 16. *num.* 10. *in edition.* 1693. *&* 1699.

SINOPSIS.

I. *Inutilem docet esse Quesnellus Gratiam Sufficientem, quam Jansenius vocat Monstrosam, & Janseniani Perniciosam. II. Præceptum esset indignum Deo præcipiente, si non posset impleri.*

III. Gratiam Sufficientem dari peccatoribus, ne præceptum violent, ostendunt Scripturæ. IV. Et quidem etiam in natura lapsa. V. Constat id etiam ex parabola vineæ. VI. Necnon ex Tridentino, & Augustino. VII. Ac plurimis Theologicis ratiocinationibus.

VIII. Gratia Sufficiens est ingens beneficium, quod ex peccatoris socordia redditur inutile, & damnosum. IX. Explicatur, in quonam sensu bonum fuisset Judæ, si natus non fuisset. X. Gratia pure sufficiens duo involvit, alterum valde utile, quod a Deo misericorditer confertur; alterum noxium, quod est unice ex culpa voluntatis. XI. Obduratis non datur in pœnam gratia sufficiens, sed solum denegatur in pœnam gratia uberior, aut efficax, quam cæteroquin essent accepturi. XII. Explicatur gratiæ efficacitas. XIII. Et quid importet Prædestinatio.

I. Calvinus, & Lutherus gratiam sufficientem prout condistinctam ab efficaci negarunt dari in natura lapsa. Jansenius in prima ex suis proscriptis Thesibus negavit, justis conferri gratiam relate ad observantiam nonnullorum præceptorum, dicens: *Aliqua Dei præcepta hominibus justis, &c. sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.* Eatenus autem negavit gratiam istam conferri, quia si conferretur, cum ea deberet esse efficax ex suis principiis omnino erroneis, (quatenus, ut habet in secunda Thesi, *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*) nullum unquam præceptum Justi transgrederentur, atque adeo nunquam peccarent; perinde quasi non possit justis dari gratia per Christum, qua valeant præceptum implere, non tamen impleant. Quinimmo usque adeo negat Jansenius dari gratiam ullam condistinctam ab efficaci, ut gratiam pure sufficientem lib. 3. de Gratia Christi cap. 3. appellet *Monstrosam*, quatenus *Nunquam ab initio lapsus humani, usque ad diem judicii ullum in humana voluntate effectum habuit, aut habitura est.* Propterea indignum reputat, quod ex meritis Christi pullulet monstrosa isthæc gratia pure sufficiens, cui voluntas reluctetur. Nonnulli e schola ista Janseniana ulterius progressi sunt ad dicendum, gratiam istam pure sufficientem non solum esse monstrosam, verum etiam esse perniciosam; Istorumque fuit thesis illa sexta ab Alexandro VIII. profligata: *Gratia sufficiens statui nostro, non tam utilis, quam perniciosa est, sic ut proinde merito possimus petere, A gratia sufficienti libera nos Domine.* In Sole tamen cæcutit, qui non videt esse ingens beneficium, quod nobis per gratiam pure sufficientem, nostra culpa inefficacem, confertur ex Christi meritis. Ex iis autem, quæ adversus thesim illam passim a Theologis congeruntur, liquido constat etiam error] præsentis thesis, quæ mitioribus verbis, ac mira calliditate doctrinam Jansenianam animis imperitorum ingerit, dum observantiam præceptorum unice a Deo expectandam esse contendit.

II. Verum quamvis id pietatem sapere videatur; cum negari non possit, collationem gratiæ efficacis, qua ponatur a nobis observantia præceptorum, esse donum indebitum divinæ munificentiæ: nihilominus Jansenianus error sub splendido verborum hujus thesis pallio iterum occultatur. Etenim si verum est, quod in vanum Deus præcipiat, quando non instruit hominem gratia efficaci, qua det illi quod ipse præcipit, consequens est, ut inobedientes divinis mandatis, quibus Deus non dat id, quod præcipit, frustranee omnino instruantur gratia suf-

sufficienti ad obediendum; unde posset cum Jansenio gratia ista appellari omnino inutilis, atque adeo monstrosa. Quinimmo ab hoc Jansenii discipulo non solum frustranea dicitur esse gratia sufficiens, quoties peccatores præcepta divina transgrediuntur; sed dicitur etiam frustraneum ipsum præceptum; ut propterea in hac thesi in speciem pia impie divinis ipsis præceptis illudatur: In dubium enim revocari non potest, quod præceptum sit inane, ac fatuum, si impleri non possit; ut proinde indignum Deo esset præceptum, quod fieret aut lapidi, ut ratiocinetur, aut homini gratia gratis data patrandi miracula destituto, quod miracula patret. Quare cum citra blasphemiam dici non possit, quod inane, ac fatuum sit divinum præceptum injungens v. gr. peccatori contritionem, sequitur apertissime, quod peccatori omittenti contritionem præceptam non desit gratia sufficiens ad illam ponendam requisita, ne dicatur Deus in vanum illam præcipere. Quod diserte docuit Augustinus lib. de grat. & lib. arb. cap. 4. dicens: *Homo ergo gratia juvatur, ne sine causa voluntati ejus jubeatur.*

III. Et sane quod gratia pure sufficiens de facto detur peccantibus, ut peccatum declinare possint; & quod non incassum Deus præcipiat iis, quibus ex propria culpa deest gratiæ efficacitas, constat non solum ex possibilitate (ut innuimus) præceptorum relate ad inobedientes; sed etiam ex Scripturis, Conciliis, Patribus, & innumeris rationibus, quas passim congerunt Catholici adversus Heterodoxos. Apertissime id ostenditur ex eo, quod dicitur Isaiæ 5. *Et nunc viri Juda judicate inter me, & vineam meam; Quid est quod ultra debui facere vineæ meæ, & non feci? An quod expectavi, ut faceret uvas, & fecit labruscas?* Ex quibus verbis palam fit, & quod gratia sufficiens sit debita, posito quod expectetur uva ex vinea, seu bona operatio a voluntate; & quod eam Deus dederit facienti labruscas, seu male operanti; sicut etiam, quod defectus uvæ, seu bonæ operationis evidenter non sit ascribendus divinæ providentiæ, sed uni voluntati peccatoris; Cum Deus ipsos peccatores velit esse judices ad justificandam providentiam suam, & ad condemnandam malitiam voluntatis non producentis uvam expectatam.

IV. Neque dicant Janseniani, quod hic textus intelligendus sit de homine in statu naturæ integræ, non in statu naturæ lapsæ. Nam communiter Patres, & Expositores illum intelligunt de populo Israelitico, & accommodant populo Christiano, quos Deus etiam post Adæ lapsum ingentibus donis tanquam vineas suas coluit, ut fructus vitæ salutares referrent, quos ab his populis & exigere, & expectare fatetur. Erroneum autem est, quod communi Patrum, & Interpretum expositioni contradicit. Præterquamquod tam in statu naturæ integræ, quam in statu naturæ lapsæ obedientia divinis præceptis Deo Auctori principaliter ascribenda est, gratiam efficacem seligenti ex speciali affectu erga obtemperantes; unde in utroque statu deberet gratia sufficiens esse inutilis, & in vanum diceretur Deus in utroque statu præcipere, si non conferret gratiam efficacem; quod tamen Jansenii asseclæ non admittunt, contendentes, quod solum in natura integra Angelis, & Protoparentibus peccantibus datum fuerit Adjutorium sine quo non, seu gratia sufficiens ad non peccandum; in natura vero lapsa ob ejus imbecillitatem dicunt requiri adjutorium quo, seu gratiam efficacem, & quidem necessitantem ad bonum, quod in sequentibus fusius explodendum est.

V. Confirmatur ex parabola vineæ a Christo D. proposita Matth. 24. *Homo erat Paterfamilias, qui plantavit vineam, & sepem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & ædificavit turrim, & locavit eam colonis.* Ubi Chrysostomus Hom. 69. in Matth. habet: *In his omnibus nihil ab eo, quod ad salutem pertinet, derelictum demonstrat.* Quod si aliquid subtraxisset eorum, quæ ad productionem uvæ, seu bonæ operationis necessaria sunt, frustra, & ficte diceretur Deus illam expectare: quis enim, nisi fatuus, expectat, quod fieri nullatenus potest? atqui sine viribus gratiæ nullatenus prodire potest bona operatio salutaris, quam Deus dicitur expectare: ergo non desunt voluntati vires necessariæ, seu gratia sufficiens ad illam ponendam.

VI. Præterea Tridentinum sess. 6. can. 10. anathematizat, qui dixerit, *eum, qui post baptismum lapsus est, non posse per gratiam resurgere.* Ubi notandum, quod Tridentinum non loquatur conditionate, videlicet, si detur gratia ad resurgendum, sed absolute, quatenus unusquisque post lapsum absolute potest resurgere adjutus gratia superna; atqui multi de facto non resurgunt; ergo iis datur gratia sufficiens ad resurgendum, quin ea reddatur efficax a bona operatione, quæ culpabiliter a peccatore omittitur. Hinc proscripta fuit propositio illa Baji 55. dicens: *Definitiva hæc sententia, Deum homini nihil præcepisse impossibile, falso*

tribuitur Augustino, cum sit Pelagii: Contendebat quippe Bajus lib. de peccato cap. 12. Pelagium docere, quod sine auxilio indebito gratiæ, tam in natura lapsa, quam in integra, posset homo totam legem servare, quia Deus non præcipit impossibilia; Augustinum vero docere, quod in natura lapsa non debeantur homini vires gratiæ, cæteroqui necessariæ ad totam legem implendam, atque adeo quod in natura lapsa obligaretur homo destitutus gratia ad impossibile; dum obligatur ad servandam totam legem. Temeritas ista Baji, hanc personam calumniæ imponentis Augustino, in ea Thesi damnatur: Augustinus enim pluribus in locis ostendit, omnibus, etiam inobedientibus, dari gratiam sufficientem ad ponendam operationem præceptam: præsertim lib. 1. in Genes. cap. 3. exponens illud Jo: 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, ita loquitur: *Illud lumen non irrationabilium oculos pascit, sed pura corda eorum, qui Deo credunt, & ab amore visibilium rerum, & temporalium se ad ejus præcepta servanda convertunt; quod omnes homines possunt, si velint: quia illud lumen omnem hominem illuminat venientem in hunc mundum.* Lumen istud non est, nisi gratia pascens corda eorum, qui credunt Deo, quod omnes præstare possunt, si velint; atque adeo ex Augustino omnibus datur sive proxime, sive saltem remote auxilium sufficiens ad credendum; Et in Psalm. 102. habet; *Blasphematur quotidie, & facit solem suum oriri super bonos, & malos. Vocat undique ad pœnitentiam, vocat beneficiis naturæ*, &c.; Et D. Prosper Augustini discipulus gratiam Dei omnibus communicatam deprædicans lib. 2. de Vocat. Gentium cap. 5. *Universitati*, inquit, *hominum ita multiplex, atque ineffabilis bonitas Dei consuluit semper, & consulit, ut neque ulli pereuntium excusatio suppetat de abnegato sibi lumine veritatis, neque cuique sit liberum de sua justitia gloriari.* Idemque passim docent Patres.

VII. Confirmantur hæc omnia rationibus Theologicis. Primo quidem, quia si homo lapsus careret auxilio sufficienti ad ponendum opus præceptum, contraheret necessitatem peccandi; At ex Augustino: *Quis peccat in eo, quod caveri non potest?* Secundo; quia solum delusorie Deus vellet omnes homines salvos fieri, si non conferret illis vel proxime, vel remote vires sufficientes ad salutem obtinendam. Tertio, quia auxilia externa gratiæ, nempe exhortationes, miracula, exempla, &c. dantur omnibus; ergo etiam interna; siquidem ex lege præsentis providentiæ, in qua homo elevatus est ad finem supernaturalem, auxiliis externis gratiæ annectuntur interna: ergo utraque communia sunt, etiam non bene operantibus, atque adeo istis datur gratia sufficiens. Denique intantum supervacanea censetur a Jansenianis gratia sufficiens in natura lapsa, inquantum hæc per peccatum contraxit eam imbecillitatem, & ægritudinem, quæ solum per gratiam efficacem medicinalem curari possit; sed hoc est falsum; nam imbecillitas naturæ orta ex rebellione appetitus non reddit impossibilem, sed solum difficilem operationem bonam, si detur gratia sufficiens ad illam ponendam; Aliter liberum arbitrium non esset dumtaxat attenuatum per peccatum, sed extinctum.

Quibus adde, quod cum homo in hac vita sit in via, non in termino, non potest auxiliis gratiæ sufficientibus ad salutem obtinendam omnino destitui. In hoc enim discriminatur Viator ab eo, qui est in termino damnationis, quod ille possit accedere ad terminum, atque adeo habet vires sufficientes ad progrediendum; secus vero damnatus, qui est in termino viæ; Quod si Viator careret his auxiliis, esset in statu deteriori quam damnatus, per hoc quod iste in suo termino non posset amplius peccare, secus vero Viator.

VIII. Opponunt Janseniani, quod gratia pure sufficiens in vanum detur, ut proinde in vanum Deus præcipiat, si solum conferat gratiam sufficientem, & non simul det ipse per gratiam efficacem id, quod præcipit, prout dicitur in hac thesi. Assumptum videtur evinci primo, quia gratia isthæc nunquam conjungitur cum bona operatione, propter quam dicitur conferri, ut proinde a Jansenio lib. 3. de Gratia Christi appelletur Monstrosa; ergo est omnino inutilis, & supervacanea. Secundo ex Augustino, qui li. de Grat. & lib. arb. cap. 15. habet: *Tunc utile est velle, cum possumus, & tunc utile est posse, cum volumus; nam quid prodest, si quod non possumus, volumus; aut si quod possumus, nolumus?* ergo ex Augustino gratia pure sufficiens, per quam nunquam volumus, quod possumus, est prorsus inutilis; quinimmo & noxia, ob ingratitudinem nostram, quæ ad illam consequitur; propterea Christus D. Matth. 26. dixit de Juda: *Bonum erat illi, si natus non fuisset homo ille*; eo quod gratiæ sufficienti restiterit.

Tertio, quia sicut bonum est, quod omnes appetunt; ita malum est, a quo omnes refugiunt; Quis autem non refugiat a pecten-

tenda a Deo gratia pure sufficienti ? immo quis non illam deprecetur ? non est ergo utilis, & proficua, sed potius noxia, & mala; quæ proinde sæpe datur a Deo in pœnam peccatorum præcedentium, quando obdurat cor peccatoris; cum non aliter Deus obduret, quam denegando gratiam efficacem, & conferendo iteratis vicibus gratiam pure sufficientem.

His tamen paralogismis satisfacere tenentur ipsimet Janseniani, qui in statu innocentiæ Adjutorium sine quo non, seu gratiam pure sufficientem non inficiantur. Quare sicut in eorum sententia dæmones, & Protoparentes, quando peccarunt, instructi a Deo fuerunt gratia sufficienti, quæ tamen non fuit illis inutilis, sed ingens beneficium; non secus ac beneficium est dare alicui oculos, ut videre possit, quamvis velit palpebras claudere: ita prorsus dicendum de gratia pure sufficienti in statu naturæ lapsæ. Quare negatur assumptum. Ad primum sophisma dicendum, gratiam pure sufficientem esse valde utilem per hoc, quod conferat simpliciter posse relate ad operationes supernaturales, quibus vitam æternam promereamur: Etenim gratia sufficiens unice ob culpam voluntatis est mere sufficiens, & inefficax; quia scilicet voluntas non utitur illa, sicut posset, ad bene operandum; Non enim Deus illam confert ut inefficacem, seu ex amore culpæ, sed potius intendit bonam operationem; quam præcipit, & si sub illa prævidisset bonam operationem sequuturam, adhuc illam ipsam dedisset, & quidem libentius, non vero selegisset aliam inefficacem. Quare quod ob culpam voluntatis nihil operetur, & peccator illa instructus sit exprobrandus, non debet id aut in Deum, aut in supervacaneitatem, seu malitiam gratiæ refundi, sed in propriam peccatoris socordiam nolentis uti beneficio adeo ingenti. Hinc Hugo de S. Victore in epist. ad Rom. cap. 9. advertit, quod sicuti qui in fovea reperitur, offerenti manum, ut possit inde educi, gratias referre debet ob beneficium sibi collatum, quamvis ob suam desidiam nolit manum oblatam apprehendere, & idcirco nolit extrahi: ita innumeras debet grates peccator Deo, velut manum offerenti, dum confert gratiam auxiliarem sufficientem, ut possit e tartarea peccati fovea evocari; quamvis ob desidiam & torporem nolit gratia oblata uti, & a peccato liberari.

IX. Ad secundum. Quis dixerit in vanum fuisse a Christo patrata miracula, instituta Sacramenta, data exempla, monita, præcepta, &c. relate ad eos, qui iis abutuntur in propriam perniciem? Qui confert arma innocenti, ut sese ab hostibus tueatur, sibi imputet, si iis male utens sibi potius mortem consciscat; Quare juxta mentem Augustini, si quod possumus vi gratiæ sufficientis, nolumus, tunc illa de se non est inutilis, nec noxia, sed fit nobis inutilis ex vitio voluntatis, quæ proinde exprobrationi, & pœnæ est obnoxia: Sicut sacramenta, aut prædicatio divini verbi sunt de se valde nobis utilia, quamquam si quod per ipsa possumus, nolumus, tunc redduntur nobis inutilia, & vertimus in nostram perniciem vitio voluntatis. Hinc melius fuisset Judæ natum non fuisse, quam fuisse cum gratia sufficienti simul, & cum propria culpa, ratione cujus gratiæ non correspondit: non tamen melius fuisset illi, non fuisse, quam fuisse cum gratia sufficienti ad bene operandum, præscindendo a consensu, vel dissensu a voluntate ponendo.

X. Ad tertium, Gratia pure sufficiens duo involvit; qua sufficiens importat ingens beneficium divinum, qua pure sufficiens includit culpam voluntatis illi obluctantis. Gratia sufficiens petenda est a Deo, gratia pure sufficiens, seu inefficax est deprecanda, non qua sufficiens, sed quatenus annectitur illi culpa voluntatis; sicuti deprecandum est medicamentum ab eo, qui prævidet, quod ob impatientiam ægroti fit nociturum. In eo tamen differt Medicus prævidens medicamentum ob culpam ægroti nociturum, a Deo prævidente, quod peccator gratia sufficienti ob culpam voluntatis sit abusurus, quod medicus tenetur ex charitate impedire culpam, & damnum ægroti; Deus tamen ex munere Primæ Causæ non tenetur impedire culpam, & damnationem reproborum; quia aliter non posset condere creaturas liberas, nec exercere erga illas sua attributa Misericordiæ, Justitiæ, Longanimitatis, &c.

XI. Ad id quod additur; Deus non dat obduratis in pœnam auxilium sufficiens, ut emolliantur; quomodo enim potest in pœnam conferri bonum illud, quo si velit uti obduratus potest vitam æternam consequi, & pœnas æternas declinare? In pœnam solum denegatur sæpe gratia uberior, quæ forte esset efficax, & expugnans necessitatem moralem ad peccandum, quam patitur obduratus. At gratia sufficiens, quamvis prævideatur inefficax, non confertur in pœnam, cum non detur qua inefficax, seu eo animo, ut si prævideretur ista esse efficax, seligeretur alia inefficax, sed datur a Deo, ut sufficiens, intendendo ex illa bonam operationem, quam consulit Deus, & præcipit,

esto videat illam ob culpam voluntatis defuturam. Sed hac de re redibit sermo in sequenti thesi, necnon in trigesima, in quibus pariter gratia sufficiens ab Auctore speciosis verbis rejectatur.

XII. Opponitur ulterius, quod gratia sufficiens non solum in vanum, sed etiam in perniciem conferatur; (unde in vanum Deus præcipiat, nisi conferat vi gratiæ efficacis id, quod præcipit) quia nullatenus ea confert ad salutem, sed solum deservit ad nostram condemnationem. Et ratio hujus est, quia nemo præditus gratia mere sufficienti salutem consequitur; quinimmo qui gratia sufficienti præditus negligit ponere operationem præceptam, ob hoc ipsum damnatur, quia sub illa gratia poterat illam ponere, & non posuit; ergo gratia sufficiens solum deservit ad nostram condemnationem, nullatenus vero ad salutem consequendam.

Respondeo, gratiam sufficientem deservire, ut operatio salutaris poni possit ad arbitrium voluntatis, unde possit homo, si velit, salutem consequi; sin autem gratiæ illi resistat, & vocatus a Deo non respondeat, damnabitur quidem, non tamen quia gratiam sufficientem ad salutariter operandum misericorditer habuit; sed quia illi culpabiliter ex sua socordia noluit consentire, cum præsto ea esset ad adjuvandum: Quare damnatio Reproborum non est ascribenda gratiæ sufficienti, sed culpæ voluntatis; ubi ex opposito salus Electorum est ascribenda gratiæ, sine qua operatio salutaris poni non poterat; quinimmo ad salutarem operationem ponendam gratia excitavit, illam suasit, & ad eandem principalissime influxit, quamvis cum determinatione voluntatis: Ad eum modum quo principalius ascribitur homicidium mandanti, quam exequenti, unde ille prius in omnium sententia ad restitutionem obligabitur, & hic solum in ejus defectum; & multo magis operatio salutaris ascribitur gratiæ, quam homicidium mandanti; siquidem sine mandato adhuc potest homicidium poni ab exequente, secus vero voluntas sine gratia operationem salutarem ponere non potest: Præterea mandans non influit in homicidium, nisi solum moraliter, Deus vero in operationem salutarem influit etiam physice: Denique mandans homicidium non influit in illud influxu morali infrustrabiliter: Deus vero moraliter, & physice influit in operationem salutarem infrustrabiliter, ita ut nequeat frustrari sine intento. Seligit quippe auxilium prævisum efficax speciali affectu; ut proinde bona operatio necessario sit futura, necessitate tamen consequente, quæ non derogat ejus libertati.

Instant Adversarii dicendo, verum quidem esse, quod operatio salutaris, & electio ad gloriam sit tribuenda gratiæ, ea tamen non est tribuenda gratiæ sufficienti, sed efficaci, cum ad salutem consequendam non satis sit gratia sufficiens, quæ solum dat posse, nisi detur etiam gratia efficax, quæ pariat ipsam operationem salutarem præceptam: Propterea recurrit, quod Deus in vanum præcipiat, & in vanum conferat gratiam sufficientem, nisi det simul sua gratia efficaci id, quod præcipit. Et ratio ulterior est, quia ad salutariter operandum, & ad salutem assequendam præter gratiam sufficientem, quæ det posse, ita necessaria etiam est gratia efficax, quæ det agere, ut bona ipsa operatio non sit in manu creaturæ citra specialem Dei beneficentiam; ut proinde consentiens a non consentiente non discriminetur dumtaxat ex eo, quod ille consentiat, hic vero dissentiat, sed discriminetur etiam ex eo, quia consentiens instructus est gratia efficaci, quæ facit facere, & dat ipsam operationem, qua gratia caret dissentiens. Neque hoc revocari potest in dubium: Primo quia ex Apost. ad Philip. 2. *Deus est, qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate*; unde Deo ascribitur non solum, quod possimus salutariter operari, sed etiam quod velimus. Secundo, quia si non esset gratia indebita ipse consensus, sequeretur, quod consentiens a non consentiente, & electus a reprobo non discerneretur a Deo, sed a seipso: cum tamen Apostolus dicat, uni Deo tribuendam esse hanc discretionem verbis illis 1. Cor. 7. *Quis est, qui te discernit?* Ubi August. lib. 2. contra duas Epistolas Pelag. cap. 7. habet: *Non aliter Deus discernit, nisi quia unde discernaris impertit*. Certe quia dissentienti ascribitur culpa, & dissensus, idcirco dissentiens discernit se a consentiente, & reprobus ab electo, ut dicitur in Ep. Judæ Apostoli n. 19. *Hi sunt, qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes*: Quare ex opposito, si consentienti ascriberetur consensus, & non gratiæ, quæ facit, ut consentiamus, sequeretur, quod consentiens se discerneret, & non Deus illum discerneret. Tertio, quia quodcunque bonum supernaturale est omnino naturæ indebitum, & ex sola Dei misericordia confertur; unde idem Apostolus loco laudato subdit: *Quid habes, quod non accepisti? aut quid gloriaris, quasi non acceperis?* quare consensus salutaris agnoscendus est tanquam novum Dei beneficium, qui præter posse dat etiam ipsum agere in ordine ad salu-

salutem. Quarto demum, quia Augustinus inquirens, cur ex duobus æque vocatis a Deo alter consentiat, alter vero dissentiat, non respondet, quia ille vult consentire, & iste renuit, sed refundit diversitatem ad inscrutabilia Dei judicia, qui uni vult esse specialiter misericors conferendo gratiam efficacem, alteri est solum misericors, quatenus solum illi confert gratiam sufficientem: Hæc enim habet lib. de spir. & lit. cap. 34. *Jam si ad illam profunditatem scrutandam quisquam nos coarctet, Cur illi ita suadeatur, ut persuadeatur; illi autem non ita: Duo sola occurrunt interim, quæ respondere placeat, O altitudo divitiarum! &, Nunquid iniquitas apud Deum?* Similiter Augustinus inhærens doctrinæ Apostoli docet, bonam operationem non esse ascribendam homini volenti, sed Deo miserenti, ac conferenti speciali affectu gratiam efficacem, non quidem determinando ad consensum, sed conferendo auxilium opportunum, ac vocando vocatione congrua, & in iis circumstantiis, in quibus non erit spernenda: quod his verbis declarat lib. 1. ad Simplicianum qu. 2. *Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, qui hoc modo vocavit, quomodo aptum erat eis, qui secuti sunt vocationem*. Et deinde addit: *Cujus miseretur, sic eum vocat, quomodo scit congruere, ut vocantem non respuat*. Pariter lib. de grat. & lib. arbitr. c. 5. habet: *Ut Apostolus Paulus efficacissima vocatione converteretur, gratia Dei erat sola*: siquidem ipsa actualis libera conversio voluntatis donum est solius Dei, qui vocat misericorditer ea vocatione, ad quam consequatur libera voluntatis conversio. Quod explicat S. Doctor in eodem libro cap. 16. dicens: *Certum est, nos velle, cum volumus; sed ille facit, ut velimus bonum, de quo dictum est, quod præparatur voluntas a Domino*: Et cap. sequenti addit: *Ut velimus sine nobis operatur; cum autem volumus, ut faciamus, nobiscum cooperatur*: Quibus verbis docet, vocationem supernam, qua velimus, unice a Deo esse; quamvis ipse nobiscum cooperetur, quando ita volumus, ut faciamus. Ex quibus omnibus fit perspicuum, ipsam liberam nostram cooperationem gratiæ excitanti, seu gratiam efficacem esse speciale Dei donum indebitum, quod uni Deo acceptum referre debemus, quo non collato nunquam salutariter operamur, nec salutem consequimur; atque adeo in vanum Deus præcipit, & frustra gratiam sufficientem confert, nisi ipse etiam det id, quod præcipit.

Respondeo primo argumentum solvendum esse, ut supra diximus, a Jansenianis ipsis, qui docent, in statu naturæ sanæ, ac integræ Deum non præcepisse in vanum Angelis prævaricatoribus, nec Protoparentibus nostris, quamvis non dederit illis id, quod præcepit. Sicut enim utiliter, & misericorditer collata iis fuit gratia sufficiens ad salutariter operandum, quamvis ipsi defuerint gratiæ, & ideo defuit illis gratia efficax; ita in statu naturæ lapsæ. Et sane sicut in Angelis malis causa principalis culpæ fuit eorum voluntas, quæ gratiæ sufficienti libere restitit; in Angelis vero bonis causa principalis bonæ operationis non fuit voluntas, quamvis ipsa se determinaverit ad salutariter operandum, sed fuit Deus, qui sua gratia efficaci dedit eis misericorditer non solum posse, sed etiam velle; unde ex Augustino lib. de correp. & gratia cap. 10., & ex Anselmo lib. de casu diaboli c. 1. etiam de Angelis bonis intelligendum est illud Apostoli, *Quid habes, quod non accepisti?* Ita idem dicendum in statu naturæ lapsæ. Propterea non est astruenda a Quesnello differentia essentialis inter gratiam Adamicam, & Christianam, seu inter gratiam collatam Adamo in statu naturæ integræ, & gratiam medicinalem, quæ ex meritis Christi jam exhibiti confertur in statu naturæ lapsæ; quasi vero hæc determinet ad salutariter operandum, illa vero non determinaret; cum utraque relinquat in voluntate libertatem indifferentiæ, quamvis in utroque statu gratia efficax sit beneficium unice a Deo collatum, unde in neutro statu in vanum Deus præcipit, seu quamvis non conferat gratiam efficacem.

Respondeo secundo directe, quod Deus in vanum præciperet, si non daret gratiam sufficientem, qua poni posset id, quod præcipit; sicut in vanum v. g. præcipitur cæco, quod videat, si non conferatur illi potentia visiva, quandoquidem præceptum de re impossibili est fatuum, & Deo indignum; unde Tridentinum sess. 6. cap. 11. docet, temerariam, & a Patribus sub anathemate prohibitam esse sententiam illam, quod Dei præcepta non possint a justo observari; cum Deus impossibilia non præcipiat. At vero non præcipit in vanum Deus, si præcipiendo conferat solum gratiam sufficientem, non vero efficacem, seu conferat voluntati facultatem, qua possit obtemperare, si velit, quamvis non conferat illi ipsum velle, conferendo auxilium prævisum efficax; cum non teneatur ex munere causæ primæ impedire culpam voluntatis, si nolit ista gratiæ sufficienti misericorditer collatæ consentire. Gratia sufficiens, quæ voluntati det posse salu-

tariter operari; proculdubio est ingens Dei beneficium; (sicut in ordine naturæ est magnum beneficium potentia visiva, qua possit homo ad arbitrium videre, si velit palpebras aperire) Hoc tamen beneficium est separabile a gratia efficaci, qua Deus voluntati præter posse confert etiam ipsum agere; quatenus seligit ex speciali dilectione auxilium opportunum, & congruum, quod prævidet conjungendum ex libera determinatione voluntatis cum ipsa salutari operatione; & ideo gratia efficax, qua Deus dat id, quod præcipit, est beneficium indebitum; quin tamen ex hoc inferatur, quod non sit Dei beneficium gratia sufficiens, ratione cujus non confertur modo explicato id, quod præcipitur, confertur tamen voluntati facultas ad ponendum, si velit, id, quod præcipitur.

Hallucinatio Adversariorum consistit in hoc, quod putent sine gratia efficaci poni non posse id, quod præcipitur, & ideo docent, Deum in vanum præcipere, quamvis conferat gratiam sufficientem, si non conferat etiam vi gratiæ efficacis id, quod præcipit. Sed falsum omnino est, sine gratia efficaci poni non posse id, quod præcipitur; si enim hoc verum esset, sequeretur, quod peccator omittens contritionem præceptam non peccaret, eo quod careret gratia efficaci, qua unice per Adversarios poni potest id, quod præcipitur, cum nemo peccet per hoc, quod non ponat id, quod a se poni non potest. Quare sine gratia efficaci poni quidem potest vi gratiæ sufficientis id, quod præcipitur, quamvis observantia ipsa præceptorum sine gratia efficaci nunquam ponatur; & sine illa existere non possit. Ad eum modum quo ab eo, qui libere claudit palpebras ad non videndum, poni potest visio, quamvis careat concursu Dei in actu secundo ad visionem; sed sine hoc concursu visio non ponitur, & sine illo existere non potest; Sic etiam Antichristus peccaturus sine præscientia Dei de ejus bona operatione potest bene operari, & non peccare, sed bona ejus operatio sine hac præscientia non ponitur, nec sine illa existere potest. Universim enim dari potest integra facultas ad aliquid libere ponendum, quamvis non detur id, quod essentialiter connectitur cum ipsa actuali operatione ponenda; unde peccator præditus gratia sufficienti bene potest ponere contritionem præceptam, quamvis careat gratia efficaci, sine qua contritio nunquam ponitur, cum sine illa existere non possit.

Dices: Intantum qui claudit palpebras potest videre, etiamsi non videat, quia est in manu sua, quod ponatur visio; At non est in manu voluntatis, quod sibi conferatur a Deo gratia efficax; ergo voluntas destituta gratia efficaci non potest salutariter operari; unde recurrit, quod Deus in vanum præcipiat, si non det, quod præcipit. Minor constat ex dictis, quod gratia efficax sit Dei donum indebitum, & quod unice a Deo conferatur; unde illa non est in manu voluntatis.

Respondetur, non esse in manu voluntatis, quod Deus velit seligere auxilium prævisum efficax ex speciali dilectione; esse tamen in manu voluntatis, quod auxilium sufficiens sibi collatum conjungatur cum operatione præcepta, unde ipsa hic & nunc instruatur gratia efficaci requisita ad hoc ut operatio præcepta ponatur (sive dicatur gratia efficax constitui per ipsam operationem, sive dicatur illam trahere juxta varias opiniones Theologorum) & ideo resistendo gratiæ sufficienti voluntas peccat.

XIII. Ubi adverte, quod cum dicimus gratiam efficacem a Deo conferri per hoc, quod conferat auxilium prævisum conjungendum libere ex determinatione voluntatis cum bona operatione, præscindimus ab ea quæstione Scholastica, Num Deus prævideat actus liberos conditionate futuros per scientiam mediam, seu in seipsis? An eos prævideat in decreto suo absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte objecti per scientiam visionis; cum satis sit, quod scientia ista conditionalium in Deo non desit, ut possit conciliari efficacitas gratiæ, & infrustrabilitas divinæ voluntatis præfinientis bonam operationem cum hujus libertate; & quod operatio salutaris Deo principalissime tribuenda sit, quatenus seligenti auxilium prævisum efficax ex speciali misericordia. Non solum autem communissime Doctores docent, præscientiam futurorum conditionalium in Deo negari non posse citra injuriam Divinitatis, sed ex Scripturis manifeste constat eam dari: quomodo enim Christus D. dicere potuisset Matth. 11. *Væ tibi Corozain; væ tibi Bethsaida; quia si in Tyro, & Sidone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio, & cinere pœnitentiam egissent*, si defuisset illi scientia hæc conditionalium? Quomodo Deus Davidi interroganti 1. Reg. 23. *Si tradent me viri Ceilæ in manus ejus; & si descendet Saul?* respondere potuisset, *Tradent*, *descendet*, ubi id ignoraret? Quomodo posset Deus specialem benevolentiam, ac misericordiam præstare erga illos, quos ex hoc mundo eripit, antequam incidant in laqueum diaboli, prout dici-

dicitur Sap. 4. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus*, si careret scientia futurorum conditionalium ? Hanc scientiam, sine qua Deus non esset omniscius, nec posset providentiam suam erga creaturas liberas qua liberas exercere, Augustinus non semel appellavit nomine præscientiæ docendo, quod electio, ac prædestinatio Sanctorum non aliter habeatur, nisi quia Deus, cui ratione suæ omnipotentiæ non desunt infinita media, ac auxilia congrua, quibus possit a creaturis liberis consensum liberum obtinere, præscius omnium actuum liberorum conditionate futurorum, seligit auxilium opportunum, sub quo creatura libera finaliter est bene operatura; ut proinde infallibiliter salvetur ille, quem prædestinat, citra eversionem libertatis. Hæc sunt verba S. Doctoris lib. de Bono persev. cap. 14. *An quisquam dicere audebit, Deum non præscisse, quibus esset daturus, ut crederent, aut quos daturus esset Filio suo, ut ex eis non perderet quemquam? Quæ utique si præscivit, profecto beneficia sua, quibus nos dignatur liberare, præscivit. Hæc est Prædestinatio Sanctorum, nihil aliud; præscientia scilicet, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicunque liberantur*. Hoc etiam similiter docuit Augustinus ibidem num. 41. dicendo: *Namque in sua, quæ falli, mutarique non potest, præscientia, opera sua futura disponere, id omnino, nec aliud quicquam est, prædestinare. Ista igitur sua dona quibuscunque Deus donat, procul dubio se donaturum esse præscivit, & in sua præscientia præparavit.*

Propterea Prædestinatio non solum involvit præscientiam actuum liberorum sub conditione, quod dentur hæc, vel illa auxilia futurorum, sed etiam importat præparationem istorum donorum, seu collationem talium auxiliorum; unde S. Doctor lib. de Prædest. Sanct. cap. 10. dixit: *Prædestinatio est, quæ sine præscientia esse non potest; potest autem esse sine Prædestinatione Præscientia*. Quod autem non desint in Deo infinita auxilia congrua, & opportuna, quibus Deus possit a creaturis liberis consensum liberum obtinere, ex eo constat, quia aliter Omnipotentia divina non esset perfectissima, & qua major excogitari non potest, si non posset in creaturas liberas qua liberas hoc pacto dominari: propterea Proverb. 21. dicitur: *Cor Regis in manu Domini, quocunque voluerit, inclinabit illud*: Et ad Rom. 9. *Cujus vult, miseretur, & quem vult indurat*: Quod pariter Augustinus docuit lib. de corr. & grat. cap. 14. dicens: *Sine dubio habet Deus humanorum cordium, quo placet, inclinandorum omnipotentissimam potestatem: magis enim habet in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas*. Et in Enchirid. c. 88. ubi habet: *Quis tam impie desipiat, ut dicat, Deum non posse malas hominum voluntates, quando voluerit, & quomodo voluerit, in bonum convertere?* Falsum autem hoc esset, (quod scilicet possit Deus malas hominum voluntates in bonum convertere quomodo voluerit) si solum posset illas cum eversione libertatis determinare in bonum, & non etiam posset ab iis obtinere consensum liberum infallibiliter per collationem auxilii prævisi efficacis: Hoc autem pacto Deum ostendere specialem suam dilectionem erga bene operantes, (videlicet seligendo auxilium opportunum, quod illis conferat, ut iis præter posse, det etiam agere, atque adeo infallibiliter libera, ac salutaris operatio sequatur) docuit Augustinus lib. 1. ad Simplician. quæst. 2. iis verbis: *Cum ergo alius sic, alius autem sic moveatur ad fidem, eademque res sæpe alio modo dicta moveat, alio modo dicta non moveat, aliumque moveat, alium non moveat; quis audeat dicere defuisse Deo modum vocandi, quo etiam Esau ad fidem mentem applicaret, voluntatemque coniungeret? Cujus autem miseretur, sic eum vocat, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat.*

Ex quibus omnibus fit perspicuum, Primo, quod gratia efficax habeatur per hoc, quod Deus ex speciali sua misericordia conferat homini auxilium congruum, & opportunum, quod prævidet per scientiam conditionalium conjungendum cum consensu, si illud daretur; seu per hoc quod vocet hominem, quomodo scit congruere, ut vocantem non respuat, atque adeo vocatione, quæ non solum suadeat, sed etiam persuadeat, ita docendo, ut homo discat, & veniat ad Christum, illum attrahendo citra necessitatem, sed cum voluptate, ac libere. Hæc autem vocatio ab Apostolo dicitur esse *secundum propositum*: cum dicat Roman. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, iis, qui secundum propositum vocati sunt Sancti*. Et hoc auxilium congruum, & efficax ab Apostolo appellatur *Opportunum*; dicit enim Hebr. 4. *Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno*.

Secundo constat, quod vi gratiæ efficacis Deus faciat, ut faciamus, & ut in præceptis suis libere ambulemus, unde gratia efficax sit donum indebitum, ac distinctum a gratia sufficienti, qua solum Deus dat posse nos ad arbitrium salutariter operari. Quamvis

vis autem per gratiam efficacem Deus faciat, ut faciamus, juxta illud Ezechiel. 11. *Dabo vobis cor novum, & spiritum novum ponam in medio vestri, & faciam, ut in praeceptis meis ambuletis*: id tamen non efficit Deus fine libera nostra cooperatione, ratione cujus nos etiam dicimur idipsum ex Dei misericordia per virtutem gratiae efficere: Unde hanc ipsam cordis novitatem Deus per eundem Prophetam cap. 18. a nobis expostulat, dicens: *Projicite a vobis praevaricationes vestras, & facite vobis cor novum, & spiritum novum*. Quinimo quamvis impii conversio, & vivificatio virtuti gratiae efficacis tribuatur; hoc tamen non obstat, quo minus ipse impius dicatur animam suam vivificare cooperando gratiae. Hinc ibidem additur: *Cum averterit se impius ab impietate sua, quam operatus est, & fecerit judicium, & justitiam, ipse animam suam vivificabit*.

Tertio, quod licet creatura libere consentiat, Deus tamen sit, qui discernit consentientem a non consentiente, & electum a reprobo, juxta illud Apostoli: *Quis est qui te discernit?* cum Deus misericorditer seligat auxilium praevisum efficax, quod conjungitur cum consensu, qui formaliter constituit consentientem. Unde Deus discernit causaliter, & consensus discernit formaliter.

Immo licet verum sit, quod consentiens discernat se causaliter a dissentiente, tanquam immediata causa consensus, nihilominus, ut advertit Bellarm. lib. 1. de Lib. Arb. c. 13. Deus est prima causa, cur consentiens discernatur a dissentiente, tanquam seligens speciali affectu auxilium, quod praevisum est conjungendum cum consensu. Ubi e converso dissentiens est immediata, & simul principalis causa dissensus: unde si duo aequali omnino gratia a Deo instruantur, & unus libere consentiat, alter dissentiat, ille discernitur a Deo tanquam principali causa consensus, hic vero discernitur a seipso, cum sibi tantum culpa ascribatur, non Deo, qui contulit gratiam sufficientem, ut sub ea consensus poneretur. Et hac de causa in extremo die reprobis dicetur: *Ite in ignem aeternum, qui paratus est diabolo, & angelis ejus*; Electis vero dicetur: *Venite benedicti, possidete regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi*; quia scilicet artifex infernae domus fuit culpa daemonum, unde post culpam extructa fuit domus illa tormentorum: Contra vero opifex Empyrei fuit divina bonitas, quae ex speciali benevolentia antecedenter ad operationes salutares decrevit electis conferre auxilia efficacia, quibus non solum possent gloriam promereri, sed etiam illam promererentur.

Quarto, quod consensus, seu operatio salutaris, quamvis libere ponatur a voluntate, adhuc sit donum acceptum a Deo seligente tale auxilium, unde infallibiliter, ac libere ea sequatur; & ideo verificatur illud Apostoli 1. Corinth. 4. *Quid habes, quod non accepisti?* Sicut etiam quod idem Apostolus habet Rom. 9. *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei*.

Quinto, quod licet voluntas libere ponat operationem salutarem, non proinde possit de ea gloriari tanquam propria, cum ex misericordia divina seligente auxilium efficax illa ponatur; & ideo subdit Apostolus: *Aut quid gloriaris, quasi non acceperis?* Non prohibetur tamen, quod de ea gloriemur in Domino tanquam ab illo accepta cum libero nostrae voluntatis consensu; cum idem Apostolus dicat 1. Corinth. 1. *Qui gloriatur, in Domino glorietur*. & 2. Corint. 12. dicit: *Si voluero gloriari, non ero insipiens*. Insipienter tamen homo gloriatur de bona operatione, quasi illam non acceperit; ubi e converso sapienter tristatur, & confunditur homo de culpa tanquam omnino sua, cum non acceperit illam a Deo, qui non confert auxilium sufficiens praevisum inefficax ex intentione, quod culpa sequatur, sed sincero animo illud confert, ut vi illius sequatur bona operatio; quam si praevideret secuturam, libentius conferret illud ipsum auxilium, non vero conferret aliud, quod praevideret inefficax.

Sexto, quod reprobus non possit conqueri de Deo quod sibi non contulerit gratiam efficacem, quam contulit electis; siquidem contulit misericorditer illi gratiam sufficientem ad salutem consequendam, & per ipsum stetit quominus illam assequeretur, unde gratias tenetur Deo referre, quamvis noluerit Deus (utpote dominus) esse illi specialiter beneficus, ita ut etiam gratiam efficacem conferret; cum ad conferendum hoc secundum beneficium Deus non teneatur: Unde Augustinus loco laudato dicit: *Nunquid iniquitas apud Deum?* Propterea iis, qui murmurabant adversus Patremfamilias, quod tam acceperint denarium illi, qui primo mane vocati erant ad laborandum in vinea, quam qui circa undecimam horam, ille respondit Matth. 20. *Amice non facio tibi injuriam; nonne ex denario convenisti mecum? Tolle, quod tuum est, & vade: Aut non licet mihi, quod volo facere? An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?*

Septimo fit perspicuum, quare Augustinus quae-

quærens eodem laudato loco, cur Deus uni ita suadeat, ut persuadeat, non vero alteri, non aliter respondeat, quam, *O altitudo divitiarum! Numquid iniquitas apud Deum?* Et in Epist. 105. ad Sixtum habet: *Cur illum potius, quam illum liberet, aut non liberet, scrutetur, qui potest, judiciorum ejus tam magnum profundum; tamen caveat præcipitium.* Etenim cum sit Dominus, divitias suas juxta inscrutabilia sua consilia elargitur, cui maluerit, citra uniuscujusque injuriam: propterea nemo debet ab eo quærere, quare Paulum converterit sua gratia efficaci, Judæ vero non contulerit gratiam, qua ad pœnitentiam converteretur, sed solum contulerit illi gratiam ad id præstandum sufficientem? non enim aliter quæsito huic fiet satis, quam dicendo, Dominus est: potuit ergo specialem misericordiam erga Paulum exercere, quin teneretur eandem specialem misericordiam exercere erga Judam; cui pariter satis superque fuit misericors, ac beneficus vocando illum vi gratiæ sufficientis ad resipiscentiam. Hinc Apostolus Rom. 9. habet: *O homo, tu quis es, qui respondeas Deo? Non habet potestatem figulus luti, ex eadem massa facere aliud vas in honorem, aliud vero in contumeliam?*

O[illegible] constat, quare sæpe Ecclesia postulet a [illegible], ut nobis conferat non solum posse bene operari, sed etiam ipsam bonam operationem, agnoscendo, quod utrumque sit Dei donum, ut in oratione Dominicæ duodecimæ post Pentecosten, ubi dicit: *Omnipotens sempiterne Deus, de cujus munere venit, ut tibi a Fidelibus tuis digne, & laudabiliter serviatur, tribue quæsumus nobis, ut ad promissiones tuas sine offensione curramus.* Et in una ex orationibus Sabbati Sancti habet: *Da nobis & velle, & posse, quæ præcipis.* Quamvis enim in nostra potestate sit ipsum velle, quia tamen ex speciali dono auxilii prævisi efficacis fit, quod de facto velimus, idcirco a Deo omnipotenti, ac misericordi hujusmodi auxilium humiliter postulamus. Hinc ita Joel. 2. dicitur, *Convertimini ad Dominum Deum vestrum*, ut etiam Psal. 84. dicatur: *Converte nos Deus salutaris noster*; quia scilicet conversio nostra, quamvis libere a nobis ponatur, Dei tamen est donum, dum confert auxilium, sub quo illa ponatur.

Nono fit satis difficillimæ illi quæstioni, quomodo quando Deus prædefinit aliquam bonam operationem, & ad illam obtinendam confert auxilium prævisum efficax, infrustrabilitas divinæ voluntatis cohæreat cum libertate actus prædefiniti? Usque adeo difficile est id explicare, ut Augustinus lib. 2. de Peccat. merit. cap. 18. dixerit: *Quærentem vehementer angustat, ne sic gratiam defendamus, ut liberum arbitrium auferre videamur; rursum, ne liberum sic efferamus arbitrium, ut superba impietate ingrati gratiæ Dei judicemur.* Et Cajet. in cap. 9. Epist. ad Rom. dixit: *Scio verum vero non esse contrarium, sed nescio hæc jungere, sicut nescio mysterium Trinitatis.* Dicimus tamen, quod cum impossibile sit falsificari Præscientiam divinam de actibus nostris liberis conditionate futuris, eo ipso ac Deus prævidet, quod si conferatur auxilium, voluntas consentiet, prædefinitio talis consensus est infrustrabilis, & simul consensus est liber. Sicuti quia impossibile est falsificari scientiam divinam de actibus liberis absolute futuris, revelatio consequens ad hanc scientiam, v. g. de negatione Divi Petri, aut de peccato Antichristi, falsificari non poterat, & tamen libera fuit negatio Divi Petri, & liberum erit peccatum Antichristi; non enim ex ea revelatione contrahitur necessitas ulla antecedens, sed solum consequens, quæ non officit libertati actus. Hoc expressit August. lib. de correpr. & grat. cap. 7. ubi loquens de Prædestinatis ait: *Horum si quisquam perit, fallitur Deus*: (hoc est fallitur præscientia ejus, qua neminem acceptis infallibilibus ad salutem mediis periturum prævidit) *Sed nemo eorum perit, quia non fallitur scientia*: Hoc est, quia ejus præscientia non fallitur. Ex quo fit, quod gratia efficax dici possit invictissima, insuperabilis, indeclinabilis, omnipotentissima, quamvis verum sit, quod libere voluntas cum illa operetur, possitque gratiæ interiori resistere: Stat enim, quod operatio salutaris prævisa sub auxilio efficaci ponatur infallibiliter, & simul possit omitti; non secus, ac peccatum Antichristi prævisum, ac revelatum a Deo infallibiliter ponetur, & tamen poterit non poni. Fit etiam, quod homo possit resistere gratiæ, & simul verum sit, quod habet August. lib. de correpr. & grat. cap. 14. videlicet, quod *Deo volenti salvum facere nullum possit arbitrium resistere*, quandoquidem si Deus vult efficaciter efficacia simpliciter dicta salvari hominem per collationem auxilii efficacis, impossibile est, quin ponatur operatio salutaris meritoria salutis æternæ, quamvis possit voluntas huic auxilio dissentire.

Decimo enodatur illa alia gravissima difficultas, Num scilicet possint duo eadem omnino gratia, & sub iisdem circumstantiis affecti, alter consentire, alter vero dissentire? Ex una parte videtur, quod non; quia dissentiens solum habet gratiam suffi-

cientem, qua consentire possit; contra vero consentiens duplex habet a Deo beneficium, & quod possit consentire, in quo convenit cum dissentiente, & quod actu consentiat, in quo ab illo disconvenit; unde non est eadem gratia in utroque; præsertim quia ipse actualis consensus est quædam gratia, quæ uni Deo tribuenda est, ex Aug. lib. de Grat. & lib. arbitr. cap. 5. ubi habet: *Ut Apostolus Paulus efficacissima vocatione converteretur, Gratia Dei erat sola*. Ex altera parte videtur, quod possint sub eadem gratia duo diversimode se habere, ita ut unus consentiat, alter dissentiat; tum quia hoc spectat ad conceptum libertatis; tum etiam quia aliter indigna fuisset Christo D. exprobratio illa facta Judæis, quod scilicet si in Tyro, & Sidone factæ fuissent eædem virtutes, pœnitentiam egissent; siquidem possent Judæi respondere, quod Tyrii, & Sidonii pœnitentiam agerent, quia duplex illis gratia conferretur, altera qua possent converti, altera, qua converterentur; at ipsis solum gratia data fuit, qua possent converti: Hinc August. lib. de Prædest. cap. 15. docet, quod licet Nabuchodonosor, & Pharao ambo essent homines, ambo Reges, ambo captivum populum possidentes, ambo flagellis moniti, atque adeo ambo similiter ad pœnitentiam vocati; ille solum ingemuit, hic vero libero contra misericordissimam veritatem pugnavit arbitrio.

Quæstionis tamen hujus facilis est solutio, si in gratia efficaci distinguatur entitas gratiæ a connexione illa infallibili, quam habet cum consensu, ex hoc quod Deus præparet illam in sua Præscientia in ordine ad illum inducendum: Quo præsupposito dicendum, quod possit eadem entitative gratia esse in duobus, quorum alter consentiat, alter dissentiat; At in tali casu illa specialis Dei dilectio, ac speciale beneficium, quod præeligatur auxilium efficax in ordine ad inducendum infallibiliter consensum liberum, non confertur dissentienti, sed confertur soli consentienti: & ideo hic dicitur duplicem habere gratiam, ille vero unam tantum. Ex quo non sequitur, quod possent Judæi excusari, quod non egerint pœnitentiam, quam Tyrii, & Sidonii egissent, quia nihil illis defuit, quod necessarium esset, ut possent converti, si voluissent; cum specialis illa dilectio, ac præelectio auxilii efficacis, unice Deo arbitraria, non requiratur, ut possit consensus poni, quamvis numquam sine illa consensus ponatur; Sicuti ex. gratia non requiritur scientia Dei ab æterno de bona operatione Antichristi, ad hoc ut possit hic bene operari, & non peccare, nunquam tamen bene operatur, quin præfuerit ab æterno talis scientia. Sicut enim scientia ista pertinet ad perfectionem divini intellectus, & quia logice præsupponit nostram liberam operationem, non evertit ejus libertatem, quamvis tempore illam antecedat: ita prædefinitio illa nostræ bonæ operationis commendat benignissimam Dei voluntatem; & quia pariter consequitur logice ad nostram liberam operationem, (quatenus ideo datur præscientia ab æterno de nostra libera operatione sub tali auxilio, ac præfinitio illius, quia voluntas sub eo auxilio libere consentiret, & non viceversa ideo consentiret, quia datur illa præscientia, ac præfinitio) non evertit ejus libertatem, quamvis physice, & ab æterno illam antecedat. Ex hoc autem quod prælectio auxilii efficacis sit uni Deo arbitraria, idcirco Augustinus conversionem Apostoli uni gratiæ ascripsit; quamvis revera non sine libera cooperatione voluntatis conversio facta fuerit. Potest itaque sub eadem entitative gratia Titius consentire, Cajus dissentire; & idem Titius sub eadem gratia potest hodie consentire, cras dissentire; aliter non diceretur liber. Quinimmo potest Titius sub gratia remissa consentire, & Cajus dissentire sub gratia magis intensa: & ideo Matth. 12. dicitur: *Viri Ninivitæ surgent in judicio cum generatione ista, & condemnabunt eam*; quia scilicet Judæi majoribus auxiliis vocati, quam Ninivitæ, non egerunt pœnitentiam Ninivitarum.

Denique fit perspicuum, quod Deus non in vanum præcipiat, quoties gratiam sufficientem confert, quamvis non det id, quod præcipit, seu non conferat gratiam efficacem. Quæ omnia in decursu harum thesium non semel recurrent; præsertim in decima, necnon in vigesimaquarta, & vigesimaquinta, ac in trigesima.

Quesnelli Asseclæ ad decipiendum incautos obtrudunt hic verba illa Psalmi 126. *Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam*; perinde quasi idem his verbis significetur, ac verbis hujus thesis dicentis, In vanum Deum præcipere, nisi det quod præcipit.

Sed crassa nimis ignorantia laborant, si utriusque propositionis sensum confundant, & decipiantur; nimis vero vafre, ac maliciose docent eas univocari, si advertentes ad germanum utriusque propositionis sensum velint rudes decipere. Erroneum sensum hujus tertiæ thesis jam exposuimus, quod scilicet frustraneum sit præceptum Divi-

vanum v. g. de contritione a peccatore ponenda, si solum Deus conferat gratiam sufficientem ad illam ponendam, & non simul det gratiam efficacem, unde frustranea pariter sit talis gratia sufficiens, si minus perniciosa; Quod certe catholicis doctrinis refragatur. Sensum autem verborum illius Psalmi esse diversissimum, & catholicum cecus est, qui non advertat; denotatur quippe verbis illis, ut advertit August. in expositione Psalmi laudati, quod in vanum laborent ædificando Ecclesiam, qui prædicant verbum Dei, & Ministri Sacramentorum, nisi ipse Christus Dominus ædificet Ecclesiam suam: Hæc sunt verba S. Doctoris: *Nos loquimur foris, ille ædificat intus; ipse monet, ipse terret, ipse intellectum aperit, ipse ad fidem aperit sensum vestrum, & tamen laboramus & nos tamquam operarii; sed nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt ædificantes eam.* Similiter docet Episcopos, & Patres in vanum vigilare, nisi Dominus custodierit Ecclesiam suam, addens: *Laboramus in custodiendo, sed vanus est labor noster, nisi ille custodiat, qui videt cogitationes nostras:* Denique verba illa Psalmi, *Vanum est vobis ante lucem surgere*, sic exponit: *Si surgatis antequam surgat lux, necesse est, ut in vanitate remaneatis, quia in tenebris eritis*, denotans, quod illustrationes dumtaxat supernæ, quæ ex Christi meritis proveniunt, conferant ad vitam æternam assequendam: Illos autem dicit ante lucem surgere, qui volunt se anteponere Christo, qui est lux nostra; Istos autem currere in vanum, imo & in ruinam, in confesso est. His adde, verbis Psalmi laudati denotari pariter posse, quod labores nostri, quibus Templum Dei in nobis ipsis ædificamus, mercede æterna, & coronide frustrandi sint, nisi Deus ipse conferat nobis misericorditer perseverantiam, & coronidem huic ædificio imponat; quippe quam de condigno mereri non possumus. Hæc autem omnia toto Cœlo differunt a sensu hujus confixæ thesis: in hac enim erronee dicitur esse frustraneum Dei præceptum, & Gratia sufficiens, nisi Deus conferat id, quod præcipit: In Psalmo vero dicuntur esse frustranei nostri labores, ac vigiliæ, nisi suam deinde misericordiam Dominus superaddat ædificando Ecclesiam suam, & illam custodiendo.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim III.

Tertia thesis docens in vanum a Deo præcipi quicquid præcipit, nisi id ipsum ille conferat, quod præcipit, perfricta fronte de Deo tanquam de insipiente obloquitur; quippe qui sæpe præcipit v. gr. peccatori contritionem, quin tamen illam conferat, cum peccator non conteratur; Unde docet, frustranea esse isthæc præcepta, & ideo indigna, quæ a Deo summe sapiente ferantur. Ex August. enim lib. de nat. & grat. cap. 69. *Firmissime creditur, Deum justum, & bonum impossibilia non potuisse præcipere*: Cui consonat Basilius in Regulis brevioribus Respons. 57. dicens: *Sine dubio non præcepisset hoc, qui bonus, & justus est, nisi facultatem, qua id faceremus, fuisset largitus.* Quod si præter gratiam efficacem, qua peccator efficit contritionem, quæ a Deo præcipitur, agnosceret Quesnellus in peccatore, qui culpabiliter non convertitur, divinis vocationibus obluctando, gratiam sufficientem, quæ vires præbeat ad conterendum, peccator tamen culpa sua illis non utitur, certe non frustra Deus contritionem præciperet, excitando illum ad pœnitentiam, nec immerito deinde illum puniret, etiam ob neglectum contritionis præceptæ: Secus vero puniendus non esset: Etenim ex doctrina Angelici qu. 24. de Veritate, *Nemo debet puniri, vel præmiari in eo, quod non est in ejus potestate facere, vel non facere.*

PROPOSITIO IV.

Ita Domine: Omnia possibilia sunt ei, cui omnia possibilia facis, eadem operando in illo. *Quesnellus Marc. 9. 22. in editione 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Iterum in hac thesi Gratia sufficiens de medio tollitur a Quesnello.

II. Retorquetur præcipuum Jansenistarum telum, quo Gratiam Sufficientem insectantur, dicendo, quod ea Obduratis, & Obcæcatis denegetur. III. Eam obduratis non deesse multipliciter constat ex Scripturis, & Patribus.

IV. Im-

IV. Impotentia ad bene operandum in obduratis non est physica, & antecedens, sed moralis, & consequens. V. Cæcitas corporis semper habet Deum auctorem; At cæcitas mentis, quamvis qua parte est pœna involvens subtractionem auxiliorum uberiorum, & efficacium, habeat pariter Deum auctorem, non tamen qua parte involvit culpam, seu aversionem voluntatis a divina illustratione. VI. In quonam sensu intelligendum est, quod Deus Cujus vult miseretur, & quem vult indurat. *VII. In statu naturæ integræ nemini deerat sufficientia moralis ad perseverandum in gratia; in statu vero naturæ lapsæ, ubi datur impotentia moralis, ea oritur ex culpa præterita. VIII. Quicquid sit, an post certum numerum peccatorum denegetur peccatori etiam potentia physica ad bene operandum. IX. Auxilium, quod a Deo confertur, aliquando est sufficiens proxime; aliquando vero solum remote.*

I. ETiam thesis isthæc vafre virus propinat, perinde quasi sensus sit, quod omnem nostram potestatem ad bene operandum, necnon ipsam bonam operationem Deo acceptam referre teneamur; quod nemo sanæ mentis in dubium revocare potest. Thesis tamen tum juxta proprium verborum sensum, tum etiam ad mentem Auctoris in aliis thesibus expressam, contendit, quod omnis & sola potestas ad actus honestos sit in nobis a Deo conferente potestatem, & simul operante in nobis tales actus per gratiam Christi efficacem, omnipotentem, & invincibilem; ut proinde iterum in hac thesi idem error recudatur, ac in superiori, dum negatur possibilitas orta vi gratiæ sufficientis, qua Deus faciat quidem nobis possibilem nostram bonam operationem, illam tamen non operetur in nobis. Quid enim sonat illud, omnia esse possibilia nobis, quæ fiunt a Deo possibilia, dum illa in nobis operatur, quam dicere, non esse nobis possibilem aliam bonam operationem ab ea, quæ per gratiam efficacem ponitur a Deo, non quidem cooperante nobiscum, sed operante illam in nobis? Sicuti enim, si quis diceret, Omnia sunt in hoc Mundo, quæ Deus fecit esse in hoc Mundo, nisi vellet verbis ludere, procul dubio denotare intenderet, quod nihil sit in hoc Mundo, quod aliunde sit, quam ex divina dispositione: Ita dum dicitur, Omnia sunt possibilia, quæ Deus facit possibilia, eadem operando, denotatur, nihil esse possibile homini, quod non faciat Deus possibile, illud operando in eodem homine, atque adeo non esse possibilem homini bonam operationem, quam non faciat Deus possibilem, eam operando in illo vi gratiæ efficacis. Et ratio est, quia juxta consuetum morem loquendi hujusmodi locutio habet vim conditionalis, & fit sensus, Omnia esse possibilia illi, cui Deus possibilia facit, in hypothesi tamen, quod ea in illo Deus operetur, videlicet sua gratia efficaci: Ad eum modum quo propositio ista: Omnia sunt physice possibilia creaturæ, quæ Deus facit illi physice possibilia, exhibendo illi suum concursum, facit sensum hypotheticum, hoc est, dummodo Deus exhibeat illi suum concursum, ut proinde hoc circumscripto, nihil sit possibile creaturæ; Sicut etiam si dicatur, confici Sacramentum a Ministro, qui ponit materiam, & formam, intendendo facere, quod Christus instituit, fit sensus conditionalis, quod scilicet si desit talis intentio, Sacramentum non conficiatur; Quare pariter in hac confixa thesi fit sensus hypotheticus, quod scilicet non sint nobis possibilia, nisi quæ Deus facit possibilia vi suæ gratiæ efficacis, qua Deus eadem in nobis operetur.

Hoc autem usque adeo abhorret a Catholica veritate, ut certum omnino sit, esse possibilem peccantibus bonam operationem, quamvis Deus non faciat illam possibilem, operando eandem in illis, eo quod solum illis conferat gratiam sufficientem, non vero efficacem. Quod si conferret efficacem, non operaretur Deus bonam operationem in illis sine concursu, & determinatione voluntatis, atque adeo cum eorum voluntate Deus cooperaretur. Præcipuum tamen intentum hujus thesis (ut etiam præcedentis) est de medio tollere gratiam sufficientem, qua sublata, nemo posset rationabiliter timere a Divinis exprobrationibus; Quomodo enim exprobrari posset ingratitudo, & culpa iis, qui peccant ob defectum auxilii ad declinandas culpas, & ad bene operandum requisiti?

II. Quare iterum ad conterendam hanc Hydram insurgo; & quamvis innumera tela subministrentur a Scripturis, Conciliis, Patribus, ac Theologis ostendentibus passim necessitatem gratiæ sufficientis in iis, qui peccant, ut possit illis peccatum imputari, eo dumtaxat hic utor, quod deservit ad enervandum præcipuum Adversariorum argumentum, quod Catholicis objectant, ductum ex obduratione, & obcæcatione Judæorum, quibus videtur defuisse gratia sufficiens, & potestas antecedens necessaria ad conversionem; quod multis Janseniani conantur ostendere, ut dicemus in thesi sexta, & septima. Interim sic arguo.

Ob-

Obduratis, & obcæcatis datur auxilium sufficiens ad conversionem, ita ut possibilis sit horum conversio, quin fiat a Deo possibilis per hoc, quod illam in iisdem operetur: ergo in natura lapsa denegari non potest auxilium sufficiens, quod simul non sit efficax. Revincitur antecedens ex adhortationibus, reprehensionibus, comminationibus, quæ passim in Sacris literis fiunt obduratis, ut convertantur; quæ supponunt potestatem antecedentem, & sufficientem ad avertendum se a peccatis, & ad convertendum se ad Deum; nisi velimus dicere eas esse delusorias, & fatuas. Ezechiel. 33. *Convertimini a viis vestris pessimis*. Prov. 29. *Qui corripientem dura cervice contemnit, repentinus ei superveniet interitus*. Eccl. 3. *Cor durum habebit male in novissimo*. Sed expressius id sub oculos ponitur ab Apostolo ad Roman. 2. ubi obduratis objicit contemptum donorum, & divitiarum gratiæ sibi a Deo concessæ, dicens: *An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis ejus contemnis? Ignoras, quod benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Tu autem secundum duritiam tuam, & impœnitens cor tuum thesaurizas tibi iram*. Quod autem Apostolus nomine divitiarum bonitatis Dei intelligat abundantiam, nedum sufficientiam gratuitam, constat ex Epist. ad Ephes. 1. ubi dicitur: *In quo habemus remissionem peccatorum secundum divitias gratiæ ejus, quæ superabundavit in nobis*; & cap. 2. *Ut ostenderet abundantes divitias gratiæ suæ in bonitate*. Et sane nisi Deus obduratis abundantiam, & non solam sufficientiam gratiarum concederet, non posset Apostolus illis bonitatem, & longanimitatem, & divitem Dei misericordiam improperare; & immerito iis diceret, quod thesaurizent sibi iram Dei ob contemptum longanimitatis, & bonitatis divinæ, si iis etiam sufficientia, nedum excessus gratiæ ad pœnitentiam requisitæ deesset. Hinc Augustinus in Psal. 102. exponendo verba illa, *Longanimis, & multum misericors*, & conferendo illa cum hoc Apostoli textu dicit: *Quid tam longanime? quid tam multum in misericordia? Peccatur, & vivitur: accedunt peccata, augetur vita. Blasphematur quotidie, & solem suum oriri facit super bonos, & malos: vocat undique ad pœnitentiam, vocat beneficiis creaturæ; vocat impertiendo tempus vivendi; vocat per lectorem; vocat per intimam cogitationem; vocat per flagellum correctionis; vocat per misericordiam consolationis, longanimis, & multæ misericordiæ. Sed observa, ne longitudine misericordiæ Dei abutendo tu tibi thesaurizes, ut ait Apostolus, iram in die iræ*. Ecce superabundantiam gratiarum, quas Deus largitur obduratis; qui tamen divitias istas divinæ bonitatis, patientiæ, & longanimitatis contemnentes, nec reformidantes thesaurum iræ, quam Apostolus comminatur, pœnitentiam negligunt: Itaque gratiarum abundantia a Deo replentur, quas tamen propria culpa reddunt inefficaces.

III. Confirmatur, quia ex Sacris etiam Literis constat, in libera obduratorum potestate positum esse, ne obdurentur; ut proinde dici non possit, quod careant gratia hujusmodi potestatem conferente, quæ dicitur auxilium sufficiens. Psal. 94. *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra*: 2. Paralip. 30. *Nolite indurare cervices vestras, sicut Patres vestri: tradite manus Domino*: Et Deuter. 10. *Ne obduretis amplius*. Et Basilius in Psal. 94. laudatum insinuat, quod intendimus, dicendo: *Ostendit mentis liberum arbitrium: non enim dixit, ne obdurescite, sed, nolite obdurare corda vestra; edocens, ipsos esse Architectos hujus duri cordis*.

Pluribus etiam Scripturæ locis ostenditur, & providentia divina erga obduratos non destituens illos auxiliis suis, ut ad cor redeant; & simul potestas eorum libera ad pœnitendum. Jerem. 3. *Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, tamen revertere ad me, dicit Dominus, & ego suscipiam te*. Similiter ut obdurationem exprobret, addit: *Frons meretricis facta est tibi, noluisti erubescere*. Et ut suam providentiam ostendat, & ejus libertatem, allicit illam Deus suo invitatu dicens: *Ergo saltem amodo voca me, Pater meus, dux virginitatis meæ tu es*. Cum enim obduratis sit quidem potentia physica, ut vi gratiæ sufficientis emolliantur; adsit tamen etiam impossibilitas moralis; idcirco hortatur Deus, ut precibus a se Patre clementissimo obtineant auxilium uberrimum, quo impossibilitas illa moralis expugnetur, & citra difficultatem durities cordis emolliatur.

Confirmatur ulterius, quia ipse Christus D. Jo. 4. ostendens non defuisse Judæis obduratis lumen sufficiens ad credendum, dixit: *Si essetis cæci, non haberetis peccatum: nunc autem dicitis, quia vidimus, peccatum ergo vestrum manet*. Ecce quomodo ex ipsius Christi testimonio peccatum non contrahitur ab eo, qui caret sufficientia ad non peccandum; atque adeo peccantibus datur semper gratia sufficiens, cui si consentirent, non peccarent; & si non consentiant, non possunt nisi propriæ voluntati culpam ascribere, non vero defectui sufficientiæ, aut cæcitati, aut ignorantiæ invincibili; Quod etiam Christus D. innuit Jo. 15. dicens: *Si non venissem, & locutus non fuis-*

fuissem, peccatum non haberent; nunc autem excusationem non habent de peccato suo; Et Patres passim idem docent: August. lib. de Prædest. & Grat. cap. 14. *Geme*, inquit, *quicumque induratus es;* & quod non possint causari defectum sufficientiæ, subdit: *Nec ii, qui indurati, atque damnati sunt, excusationem culpæ ex hoc habere credant, quod nullam, qua converterentur, sint misericordiam assecuti*. Pariter D. Prosper lib. 2. de vocat. Gentium cap. 13. cum expressisset beneficia omnibus communia divinæ misericordiæ, ait: *Quæ beneficia licet obduratis nihil remedii, & emendationis attulerint, probant tamen aversionem eorum non divinæ fuisse constitutionis, sed propriæ voluntatis*. Chrysost. etiam loquens de Pharaone Rom. 6. c. 17. ascribit ejus obstinationem propriæ voluntati, non defectui auxilii; Quoties enim Deus illum monuit? quoties minatus est? quoties flagellavit? quot miracula patravit ad emolliendum cor illius? *Neque enim*, inquit Sanctus Doctor, *Deus quicquam non fecit, quod ad illius correctionem conferret; neque ipse Pharao quicquam omisit, quod ad suam perditionem faceret;* Profecto si nihil Deus omisit, quod conferret ad correctionem Pharaonis obdurati, negari non poterit, quod habuerit iste auxilium sufficiens, ut corrigeretur; propterea unica suæ perditionis causa fuit propria voluntas; & ideo rite concludit Chrysostomus: *Quod autem salvatus non est, totum per suam voluntatem stetit*. Hinc Exodi 10. exprobravit Dominus Pharaonis pervicaciam dicens illi: *Usquequo non vis subjici mihi?* quibus verbis dilucide denotatur, quod quamvis cor ejus esset obduratum, adhuc in manu suæ voluntatis erat se subjicere Deo, ac ejus imperata facere. Augustinus pariter in Ps. 102. dixit: *Deus sanat omnem quemcunque languidum, sed non sanat invitum. Quid autem te beatius, quam ut tanquam in manu tua sic habeas in voluntate sanitatem tuam?* Quod vero etiam de obduratis ibi loquatur, qui peccato aliquo implicatos se esse sentiunt, aperte colligitur ex iis verbis, quæ subduntur: *Ergo hoc tibi dicitur omnis homo, si te ægrotantem labor ipse convincit*.

IV. Opponunt Janseniani primo, quod obdurati consentire non possint, ergo deficit illis auxilium sufficiens. Antecedens videtur constare ex verbis Jo: 12. ubi de Judæis obduratis dicitur: *Non poterant credere*: Et similiter Jo: 8. dicitur: *Quare loquelam meam non cognoscitis? quia non potestis audire sermonem meum*: Et ibidem: *Quo ego vado, vos non potestis venire*.

Respondeo tamen in his textibus exprimi impotentiam moralem, & consequentem, non vero impotentiam physicam, & antecedentem: quod enim est moraliter impossibile, ita ut non possit poni citra magnam difficultatem, dici solet absolute impossibile; ut docet D. Th. 3. p. q. 86. ar. 1. ad 2., & quod est impossibile consequenter, seu ex suppositione, quod voluntas sit libere ad unam partem determinata, dici pariter solet absolute impossibile; & in utroque hoc sensu Judæi non poterant credere; tum scilicet quia ob duritiem cordis non sine magna difficultate poterant se determinare ad credendum, unde moralem impotentiam patiebantur; tum etiam quia determinati jam & fixi ad non credendum, in sensu composito hujus determinationis fieri non poterat, quod crederent; quæ est solum impotentia consequens compossibilis cum libertate ad utramque partem contradictionis, non vero antecedens eversiva libertatis indifferentiæ. Joan. 12. dicitur: *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias, Excæcavi oculos eorum, & induravi cor eorum, ut non videant oculis, & non intelligant corde, & convertantur, & sanem eos*. Quæ verba sic exponit Sanctus Augustinus: *Quare credere non poterant, si a me quæris, cito respondeo, quia nolebant: non poterant credere, non quia homines mutari in melius non possunt; sed quamdiu talia sapiunt, non possunt credere. Hinc obdurantur, hinc obcæcantur, quia negando divinum adjutorium, non adjuvantur*. Ubi adverte, Augustinum dumtaxat velle, quod non adjuventur a Deo auxilio efficaci, non vero auxilio sufficienti; aliter non dixisset, quod *possent in melius mutari*, & credere, si lucem, quam præ oculis habebant, volebant admittere: sed quia renuebant, erant cæci, non quidem cæcitate impossibilitatis, sed voluntatis. Idem Augustinus tr. 47. in Jo. ad verba illa laudata capitis 8. *Non potestis audire sermonem meum*, addit; *Ideo non poterant, quia corrigi credendo nolebant*. Denique locum laudatum Jo. 8. *Quo ego vado, vos non potestis venire*, sic exponit Cyrillus lib. 5. in Jo. cap. 12. *Cum igitur me nunc sequi renuistis ad virtutis laborem, non poteritis me etiam sequi ad præmium; non ob negatam bene agendi facultatem, sed ob propriam animi vestri malignitatem, viam salutis amplecti recusantem*: Ubi expresse notatur, quod non sit iis denegata bene agendi facultas, seu gratia sufficiens; ut proinde impotentia non sit antecedens, sed consequens, non physica, sed moralis. Passim enim ipsa repugnantia voluntatis ad aliquid agendum vocari solet impotentia, quod advertit Nazianzenus orat. 36. dicens:

cens: *Quarta significatione hoc fieri non posse dicitur, a quo nostra voluntas abhorret: cujusmodi est illud: Non poterat illic signa facere propter incredulitatem eorum: & illud: Non potest mundus non odisse vos: &, Quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali? Quo enim pacto aliquid horum impossibile est, nisi quod voluntas repugnet?*

V. Opponunt secundo, quod si obduratio, & obcæcatio sit ob culpam antecedentem, est immediate homini involuntaria; ergo saltem in tali casu deest obduratis gratia sufficiens ad bene operandum, quamvis ad pœnitentiam obligentur. Quare potest a Deo præcipi aliquid, quod est impossibile impotentia consequente ad culpam præteritam. Antecedens significatur ab Augustino, qui lib. 1. contra Julianum habet: *Eademque cæcitas si peccati pœna non esset, si de Dei judicio non veniret, non legeremus: Obscurentur oculi eorum, ne videant. Quis porro volens cæcus est corde, cum velit nemo cæcus esse corpore?* Et lib. 2. contra Adverf. leg. cap. 8. docet, illuminationem cæci, ac obcæcationem a divina voluntate pendere, conferendo illuminationem tanquam beneficium, & obcæcationem tanquam supplicium. *Ille*, inquit, *qui secundum Apostolicam sententiam, cujus vult miseretur, & quem vult obdurat, procul dubio quem vult illuminat, & quem vult excæcat.*

Respondeo tam cæcitatem corporis, quam cordis, si importet privationem potestatis antecedentis, & sufficientis ad videndum, a Deo auctore pendere, qui sicut confert, ita aufert videndi potestatem; Et hujusmodi cæcitas mentis est physica, & pura pœna, quam humana natura per peccatum originale contraxisset, nisi ex meritis Christi Redemptoris fuisset reparata. At cæcitas mentis moralis, quæ partim est pœna, partim culpa, importat impotentiam videndi consequentem, & culpabilem, & qua parte est pœna, habet Deum auctorem, qua parte est culpa, pendet unice a libero arbitrio; & ideo Basilius in Ps. 49. hujus excæcationis vocat hominem *Architectum*, & Cyrillus *Auctorem præcipuum*. Ea enim partim complectitur subtractionem auxiliorum intensorum, & efficacium, & hæc sæpe est pœna peccati, & immediate a Deo est; partim complectitur aversionem voluntatis a divina illuminatione sufficienti, quæ per talem aversionem redditur inefficax, & in hoc est culpabilis, & soli arbitrio imputabilis. Quod docuit Augustinus lib. 5. contra Julianum dicens: *Cæcitas cordis, quam solum removet illuminator Deus, & peccatum est, quo in Deum non creditur, & pœna peccati, quo cor superbum digna animadversione punitur.* Dum S. Doctor dicit, quod solus Deus illuminator removeat hanc cæcitatem, ostendit, quod a solo Deo expectari debeant illustrationes intensæ, & efficaces, quibus illa removeatur; dum vero docet esse peccatum, ostendit eam non excludere sufficientiam gratiæ illustrantis, vi cujus possit obcæcatus illustrationi consentire; aliter non consentiendo non peccaret; demum dicendo, quod sit pœna peccati, ostendit defectum illustrationis intensæ, & efficacis consequi ad culpas præteritas in pœnam; quamvis enim non semper sit pœna defectus illustrationis efficacis, sed sæpe oriatur a divina voluntate, quæ ratione suæ Providentiæ non tenetur omnibus gratias dumtaxat efficaces conferre; at defectus illustrationis intensæ, & quæ aliquando requiritur ad superandam citra difficultatem, & sine morali impossibilitate vim concupiscentiæ, semper est pœna peccati præteriti, cum nunquam Deus sinat creaturas rationales esse cum impossibilitate morali ad consequendum ultimum finem; nisi ipsæ sponte sua in eam se conjiciant, demerendo auxilia uberiora.

VI. Quando autem dicitur Rom. 9. quod Deus *cujus vult miseretur, & quem vult indurat*: sicut etiam quando dicitur Isaiæ 6. *Excæca cor populi hujus, & aures ejus aggrava, & oculos ejus claude, ne forte videat oculis suis, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat, convertatur, & sanem eum*; non est sermo de obduratione, & cæcitate physica, quæ pendet a solo Deo, sed de morali, quæ involvit subtractionem auxiliorum efficacium, ac etiam intensorum in pœnam culparum præteritarum, & simul liberam aversionem voluntatis ab illustratione sufficienti ad bene operandum: Esto sæpe Deus alicujus misereatur, & alium induret, aut æqualibus meritis, ac demeritis præcedentibus in utroque, aut nullis præcedentibus meritis in eo, cujus miseretur, & nonnullis præcedentibus demeritis in eo, quem indurat, ut docuit Augus. lib. de bono persev. cap. 11. dicens: *Investigabilis ergo est misericordia, qua cujus vult miseretur, nullis ejus præcedentibus meritis, & investigabilis veritas, qua quem vult obdurat, ejus quidem præcedentibus meritis, sed cum eo, cujus miseretur, plerumque communibus.*

VII. Opponunt ultimo speciosam auctoritatem Augustini dicentis de correct. & Grat. cap. 11. *Si hoc adjutorium vel Angelo, vel ho-*

homini, cum primum facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sine divino adjutorio posset manere, si vellet, non utique sua culpa cecidisset. Adjutorium quippe defuisset, sine quo manere non possent. Nunc autem, quibus deest tale adjutorium, jam pœna peccati est: quibus autem datur, secundum gratiam datur, non secundum debitum. Quibus verbis innuitur, quod in statu naturæ integræ Angelo, & homini datum fuerit Adjutorium sine quo non, seu auxilium sufficiens, quippe si defuisset, sine illo manere non possent; In natura vero lapsa deest aliquibus in pœnam peccati, & quibus datur, non datur ut debitum, sed gratis, & ex meritis Christi D. Quare videtur aperte colligi, quod auxilium sufficiens desit peccantibus in pœnam originalis, & obstinatis in pœnam culparum præteritarum.

Respondeo Augustinum ibi loqui de adjutorio requisito, non ad quamcunque bonam operationem, sed ad perseverandum, quod quidem debuit in statu innocentiæ Angelis, & Protoparentibus innocentibus dari, ita tamen ut de facili possent bene operari, & in gratia perseverare; si enim Deus innocenti conferret auxilium adeo remissum, ut citra magnam difficultatem non posset bene operari, tunc impossibilitas ista moralis ad perseverandum tribueretur Deo, quatenus denegaret vires moraliter sufficientes ad ponendam perseverantiam: Sicuti si quis pauperi indigenti cibo, ne pereat, offerat cibum, quem non potest accipere sine magna difficultate, diceretur illum occidere; non secus ac si cibum omnino denegaret, juxta illud; *Non pavisti, occidisti:* secus vero si offerat cibum facile parabilem, sed ille sua culpa ponat se in eo statu, in quo impossibile moraliter est, ut eo possit vesci. Quare in natura lapsa, in qua per peccatum originale concupiscentia est effrænis, homo sua culpa patitur impotentiam moralem ad bene operandum, & ad perseverandum cum auxiliis ordinariis gratiæ; & ideo naturæ lapsæ non debetur auxilium sufficiens, quo de facili possit perseverare, sicut debebatur Angelis, & homini in statu innocentiæ: Solum itaque aliquibus hoc datur ex Divina misericordia, & ob merita Redemptoris: omnibus tamen datur sive proxime, sive remote physica sufficientia ad non peccandum: alioquin Deo culpa tribueretur, non vero peccantibus.

Hinc Augustinus loco laudato dixit: *Adam non habuit Dei gratiam: Immo vero habuit magnam, sed disparem*: disparitatem autem inter gratiam collatam Adamo in statu naturæ innocentis, & illam, quæ confertur in statu naturæ lapsæ in eo reposuit, quod gratia Adamica de se satis erat, ut posset homo non solum physice, sed etiam moraliter, seu citra magnam difficultatem bene operari, ac perseverantiam obtinere: Gratia vero Christiana, quæ scilicet ex meritis Christi D. nobis confertur, debet esse uberior, ac intensior, ut possit adversus concupiscentiam rebellem conferre potestatem moralem ad honeste operandum, ac perseverandum: Propterea subdit: *Ille non opus habebat adjutorio illo, quod implorant isti, cum dicunt: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati; quoniam in eis caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem, & in tali certamine laborantes, & periclitantes dari sibi pugnandi, vincendique virtutem per Christi gratiam poscunt. Ille vero nulla tali rixa a seipso adversus seipsum tentatus, atque turbatus in illo beatitudinis loco sua secum pace fruebatur. Proinde etsi non interim lætiore nunc, verumtamen potentiore gratia indigent isti.*

Responderi secundo potest, Augustinum loqui de auxilio proxime sufficienti ad simpliciter bene operandum collato Angelis, & Protoparentibus: illud quippe consonum erat naturæ rationali in statu innocentiæ, supposita elevatione ad beatitudinem supernaturalem, ut proxime ea sperari posset, ac obtineri: Hoc enim circumscripto, illi manere non potuissent. At in statu naturæ lapsæ hujusmodi auxilium proxime sufficiens nonnullis deest in pœnam peccati sive originalis, sive actualis: nemini tamen denegatur auxilium saltem remote sufficiens ad perseverandum (ut ostendemus in thesi trigesima) nempe auxilium requisitum ad orandum, & petendam gratiam requisitam, ut de facili possimus bene operari, ac perseverare: Aliter quomodo homines obligari possent ad bene operandum, si auxilio tum proxime, tum remote sufficienti ad id requisito destituerentur?

VIII. Utrum autem Deus aliquibus post certum numerum peccatorum deneget omnino auxilia sufficientia ad resurgendum, ita ut istorum obduratio sit solum physica, & pura pœna peccati, non vero moralis, & imputabilis; ad eum modum, quo sinit Deus, ut aliquis post peccatum sensibus, & usu rationis destituatur, aut incidat in amentiam, ita ut non possit amplius resipiscere; disputat Suar. disp. 8. de Pœnit. sect. 2., & Amicus disp. 18. de Grat. sect. 4. Profecto magis consonum Divinæ pietati, ac rationi vide-

detur, quod nulli unquam Deus post quemcunque peccatorum numerum deneget auxilia sufficientia ad resurgendum: dicitur enim ad Tit. 2. *Qui dedit semetipsum pro omnibus, ut nos redimeret ab omni iniquitate*. Propterea præceptum pœnitendi, ac sperandi nunquam cessat; cessaret autem, quoties deessent auxilia sufficientia ad pœnitendum, ac sperandum.

IX. Ex quibus habes, non solum obduratis, sed etiam justis, qui laborant aliquando impotentia aliqua ad legem servandam, duplex genus auxiliorum a Deo conferri; Aliquando enim confert Deus gratiam agendi, seu auxilia, quibus proxime possint legem implere; Aliquando vero solum confert Gratiam orandi, seu auxilia, quibus possint orare, ac obtinere Gratiam agendi: Quod expressit August. lib. de Grat. & Lib. Arb. dicens: *Homo, qui voluerit, & non potuerit, nondum se plene velle cognoscat, oret, ut habeat tantam voluntatem, quanta sufficit ad implenda mandata*; Propterea si deest aliquando potentia immediata servandi præcepta, nunquam tamen deest potentia mediata, quatenus nunquam deest potentia ad orandum, & ad impetrandum auxilium necessarium ad ea, quæ jubentnr implenda. Semper itaque, juxta mentem Augustini, cum mandato annectitur vel potentia agendi, vel saltem potentia orandi, ne mandatum sit tyrannicum, ac Deo indignum: Cum autem etiam obduratis resipiscentia præcipiatur; idcirco etiam obduratis tempore opportuno confertur saltem auxilium ad orandum, & ad petendam a Deo gratiam, qua possint etiam de facili resipiscere: Quod denotant verba illa Augustini tract. 26. in Ioan. *Si non traheris, ora ut traharis*; Trahitur enim homo non solum per gratiam efficacem, sed etiam per gratiam sufficientem, qua allicitur ad veniendum, ut dicemus in thesi 17., & luculentius idem expressit S. Doctor li. 3. Oper. imperf. dicens: *Hæc imperat Deus, quæ fieri possunt, sed ipse dedit, ut faciant eis, qui facere possunt, & faciunt; & eos, qui non possunt, imperando admonet, a se poscere, ut possint*.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim IV.

QUarta asserens, illi possibilia esse omnia, cui Deus ea facit possibilia, eadem operando in illo, in eodem luto, ac fæce volutatur, ac præcedens. Siquidem docet, peccatori tunc esse possibilem v. g. contritionem, quando illam Deus sua gratia efficaci in eodem operatur: ex quo fit, peccatorem renuentem ponere contritionem præceptam non peccare, eo quod tunc ea esset illi impossibilis: quinimo Deus insipienter operaretur præcipiendo illi contritionem, quam ponere non potest. Augustinus lib. de nat. & grat. c. 47. hac in re ita loquitur: *Aut ego non intelligo quid dicam, aut ipse. Quomodo enim in potestate nostra est videndi possibilitas, si in potestate nostra non est videndi necessitas?* Neque verum est, hanc thesim solum asserere, quod possibilia sint, quæ Deus possibilia facit, eadem operando sua gratia efficaci, quin etiam asserat, quod non sint possibilia ea, quæ Deus efficaciter non operatur; unde bene cohæreret, quod possit peccatori præcipi sapientissime contritio, quæ possit ab illo poni, quin tamen ponatur ob defectum gratiæ efficacis. Nam dum thesis dicit, ea omnia esse possibilia, quæ Deus facit possibilia, eadem operando sua gratia efficaci, aperte dicit, quod independenter a gratia efficaci ea non sint possibilia; Non enim diceret, quod Deus faciat ea possibilia per gratiam efficacem, si hac circumscripta adhuc essent possibilia (aliter verbis luderet, dicendo esse possibilia, quæ Deus facit possibilia) ergo aperte thesis ista docet, peccatori, cui contritio præcipitur, esse impossibilem contritionem præceptam, si Deus eam non reddat possibilem, per hoc quod illam operetur vi suæ gratiæ efficacis. Recurrit itaque, quod peccator omittens contritionem præceptam non peccet, & quod insipienter Deus illam præcipiat, quoties eandem non operatur efficaciter. Quo quid absurdius? Perspicuum itaque est, thesim hanc non discrepare a prima ex Iansenianis proscriptis thesibus, in qua impie asseritur, Aliqua Dei præcepta esse impossibilia, ac deesse nobis gratiam, qua possibilia fiant; quod aperte repugnat Tridentino sess. 6. cap. 11. ubi habet: *Nemo temeraria illa, & a Patribus sub anathemate prohibita voce uti debet; Dei præcepta homini justificato ad observandum esse impossibilia; nam Deus impossibilia non jubet*, &c.

PROPOSITIO V.

Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem gratiæ suæ, exhortationes, & gratiæ interiores non inserviunt, nisi ad illud magis obdurandum. *Quesnellus Rom. 9. 18. in edit. 1693.*

SYNOPSIS.

I. Adhortationes, & sana consilia dicuntur obesse potius, quam prodesse, si desit gratia interior, qua cor emolliatur. II. Descendit hic error ex erroribus Calvini, Baji, Jansenii, docentium, voluntatem gratiis istis exterioribus posse dumtaxat resistere in natura lapsa, secus vero gratiæ interiori, ob insuperabilem hujus delectationem. III. Sicut Janseniani juxta thesim sextam ab Alexandro VIII. proscriptam docebant, Gratiam interiorem sufficientem esse perniciosam; ita nunc Quesnellus docet de gratiis exterioribus ab interiori gratia sejunctis.

IV. Verum sicut gratia sufficiens interior est ingens beneficium, esto duplex sit beneficium, si ea non respuatur, sed a voluntate reddatur efficax; ita gratiæ exteriores sunt Dei beneficium; duplex tamen est beneficium, si eis annectatur gratia interior efficax, quæ cor durum emolliat.

V. Ex hoc quod Deus prævideat nos gratiis, quas confert, esse abusuros, non fit, quominus eas conferat animo sincero, ut prosint, unde sit erga nos benevolus simul, & beneficus. Medicus tenetur denegare pharmacum quantumvis pretiosum, si prævideat illud ex culpa ægroti nociturum: At Deus ex munere Primæ Causæ non tenetur denegare gratias, quibus homo non est bene usurus. VI. Revera nemo gratia utitur ad peccandum, sed solum ansam ab illa arripit ad novam culpam patrandam. VII. Sicut Eucharistiæ institutio est ingens beneficium, quod confertur etiam peccatori, qui illam sacrilege sumit; ita gratia sufficiens. VIII. Quod a Jansenianis dicendum in statu naturæ integræ. IX. In præsenti providentia gratiæ exteriores ab interioribus non solent sejungi; unde si gratiæ exteriores sejunctæ ab interiori gratia efficaci essent perniciosæ, idem dicendum esset de gratia interiori sufficienti. X. Obdurationis causa non est Deus nolens gratiam conferre, sed voluntas nolens illam recipere. XI. Explicatur illud Apostoli: Litera occidit; spiritus autem vivificat.

I. EO verba thesis collineant, ut retrahant nos a concionibus, exhortationibus, & sanis consiliis audiendis, quæ dicuntur cadere in perniciem, si Deus sua gratia interiori efficaciter non adigat nos ad bene operandum; cum enim in natura lapsa nulla detur juxta Auctoris sententiam gratia interior pure sufficiens (quam in tertia thesi dixit esse supervacaneam,) & gratia efficax medicinalis detur solum Electis, pro quibus dumtaxat Christus oravit, & sanguinem fudit pretiosissimum; & in syllabum Electorum ascribat Deus homines pro arbitratu suo, juxta illud Roman. 9. *Cujus vult miseretur, & quem vult indurat*; idcirco fucosis verbis, (quibus videtur velle, quod petamus a Deo cor carneum, & ut auferat cor lapideum, juxta locutionem Ezechielis cap. 36.) in hac thesi insinuat Quesnellus, etiam exhortationes, sana consilia, Divini Verbi prædicationem, aliasque exteriores gratias, quibus ad bene operandum inducimur, esse supervacaneas, immo etiam perniciosas: etenim si nomina nostra scripta sunt in libro Vitæ, gratiæ interiores emollientes cor infallibiliter nobis a Deo conferentur, circumscriptis istis concionibus, & consiliis, quoniam Deus, quos vult salvare per Christum salvat infallibiliter, ut dicitur in trigesima thesi; qui vero in reproborum numero recensentur, in libro mortis ascripti, non solum exhortationibus, & gratiis exterioribus non adjuvantur, sed ingens etiam ex iis detrimentum reportant; solum quippe deserviunt, ut homines obdurentur magis, & novum culpæ reatum contrahant, dum citra profectum conciones audiunt, & pia monita in vacuum recipiunt.

II. Error hic originem ducit suam ab erroribus tum Pelagii apud Suar. 5. 4. de Gratia cap. 3. tum Jansenii, qui duplicem agnovit gratiam in natura lapsa, & per Christum reparata, alteram exteriorem, seu prædicationis, alteram interiorem, seu illuminationis, asserendo, quod possit homo gratiæ dumtaxat externæ prædicationis resistere, non vero suggestioni internæ Spiritus Sancti, eo quod nulla detur gratia interior in natura lapsa, nisi efficax, & necessitans, juxta errores Calvini, ac Baji, in quorum schola virus hoc hausit ore plenissimo, & innumeris ad necem propinavit: Duplicem pariter idem agnovit in natura lapsa delectationem victricem, alteram mundanam ortam ex concupiscentia, quæ ineluctabiliter culpam trahit; alteram celestem propriam gratiæ medicinalis, quæ ineluctabiliter trahit bonam operationem, exclusa in utroque

actu

actu bono, & malo libertate indifferentiæ, seu a necessitate, putans ad meritum, & demeritum sufficere in natura lapsa solam libertatem a coactione, ut habet in sua tertia thesi ab Innoc. X., & Alex. VII. profligata. Hinc arbitratur, quod delectatio orta a concupiscentia, & cupiditate semper vincat delectationem, quæ reperiri potest in actu honesto, nisi huic delectatio gratiæ invincibilis annectatur, & ideo semper actum ortum a cupiditate triumphante esse peccaminosum; Si tamen unctio gratiæ interioris ægritudinem naturæ corruptæ sanet, & delectatio orta a gratia interiori superet delectationem ortam a concupiscentia, actus bonus erit dignus tanta gratia, & idcirco erit actus perfectæ charitatis, ac meritorius vitæ æternæ. Delectatio autem, quæ sit orta a gratia mere sufficienti, & quæ vincatur a delectatione terrena concupiscentiæ, rejicitur a Iansenio tanquam indigna suo auctore Christo Redemptore; (ut diximus in thesibus superioribus) injuria enim irrogaretur suis meritis, si adeo imbecillem gratiam nobis obtinuisset, quæ superari posset a concupiscentia. Hinc lib. 3. de Grat. Salvatoris cap. 31. dixit; *Veram Christi Gratiam semper agere, & peragere effectum suum, & quæ hæc non facit, ab Augustino relegari ad legem, & doctrinam*; hoc est ad gratiam exteriorem, cui dumtaxat potest voluntas contraniti.

III. Hisce Jansenii errantibus vestigiis inhæret Auctor in hac Thesi, dum docet gratias exteriores legis, & doctrinæ, exhortationum, & consiliorum non solum esse supervacaneas, sicut esset gratia interior mere sufficiens, sed etiam deservire ad cor magis obdurandum, & ad graviorem condemnationem, nisi gratia interior unctione Spiritus Sancti illud emolliat; atque adeo tanquam perniciosas esse fugiendas. Quod etiam Janseniani docuerunt de gratia interiori, quæ solum vires haberet sufficientes ad obtinendum a voluntate libera consensum, non tamen obtineret, ut dicitur in sexta thesi ab Alex. VIII. confixa, quæ habet: *Gratia sufficiens statui nostro non tam utilis, quam perniciosa est, sic ut proinde merito possimus petere, A gratia sufficienti libera nos Domine*.

IV. Verum ex iisdem capitibus, ex quibus ad evidentiam ostenditur, gratiam interiorem sufficientem non modo non esse inutilem, ac perniciosam, quin potius esse ingens beneficium, quod Deus in manu nostra reponit, ac nos posse de facili cum illa æternam vitam consequi, quamvis id non contingat ex nostra socordia, evincitur pariter, gratias exteriores, miracula, exempla, conciones, consilia non solum non esse supervacanea, ac perniciosa, deserviendo solum ad obdurandum, quando ab eorum ductu retrahimur a cupiditate prædominante; quin potius esse multiplex, ac ingens Dei beneficium, quo avertimur a lapsu in gehennam, & in Infernum culpæ ipso Inferno inferiorem; quamvis œstro concupiscentiæ perculsi instar aspidis surdæ obturantis aures suas, non desistamus ab incepto itinere, quod ducit ad perditionem, & monita respuamus. Utraque gratia tam interior, quam exterior ex intentione Dei illam benignissime concedentis natura sua deservit ad illuminandum cor, & ad excitandum illud, ut ad patriam pergat per bonas operationes, & a culpa retrahatur: Quod si voluntas annuat, duplex a Deo recipit beneficium, & quod possit bene operari, & quod bene operetur, cum hæc ipsa nostra bona operatio principalius sit Dei intendentis illam affectu speciali, dum seligit auxilium efficax, ut illa ponatur; Sin voluntas renuat, tunc caret quidem sua culpa beneficio bonæ operationis, non caret tamen beneficio a Deo accepto, quod possit arbitratu suo ponere operationem salutarem meritoriam vitæ æternæ: Ad eum modum quo si conferatur Petro gladius, ut possit se a Leone ingruente tueri, & ille sibi mortem eo gladio consciscat, gratias debet donanti gladium, mortem vero debet sibi, juxta illud Oseæ 13. *Perditio tua Israel; tantummodo in me auxilium tuum*.

V. Opponitur primo, non esse beneficium, sed maleficium collationem boni nocituri; ut si Medicus det ægroto potionem valde pretiosam, qua mors acceleretur; Deus autem prævidet gratias istas sive interiores, sive exteriores esse nocituras, si in vacuum recipiantur; nec alius ex earum collatione fructus reportatur, quam nova culpa, & major obduratio; ergo non merentur nomen gratiarum: Qua de de causa Jansenius censet gratiam interiorem mere sufficientem nullatenus conferri a Deo intendente bonum creaturæ: A gratiis vero exterioribus Auctor hujus Thesis censet abstinendum, quoties cor non emollitur gratia efficaci; non secus ac abstinendum ab ipsis Sacramentis, si ea non digne, sed sacrilege sumantur. Quamvis enim institutio Sacramentorum de se sit ingens beneficium hominibus a Christo collatum, ut per ea tanquam per instrumenta suæ passionis nobis gratia, & gratiæ augmentum conferatur; nihilomi-

nus quando susceptioni Sacramenti sacrilegium annectitur, quamvis ob culpam ipsiusmet suscipientis, proculdubio retrahendus hic est a tali sacrilega susceptione. Quid præstantius *Eucharistia*, quæ juxta celebre purum anagramma sonat, *Vis theriaca?* Venenum tamen est indigne suscipienti. Unde Ecclesia canit: *Mors est malis, vita bonis.* Et in naturalibus bene cecinit Vates Sulmontinus: *Igne quid utilius? si quis tamen urere tecta comparat, audaces instruit ille manus.*

Confirmatur, quia Pharaoni tot exhortationes, minæ, miracula solum deserviebant ad magis illum obdurandum, & fuerunt illi in perniciem: Pariter Apostolatus cessit Judæ in majorem condemnationem, ut proinde de illo dixerit Dominus: *Bonum erat illi, si natus non fuisset homo ille*: quare licet gratiæ exteriores de se sint dona Dei: at si nullus ex iis fructus referatur, ut de facto accidit, quando deest unctio gratiæ interioris emollientis cor, deserviunt ad obdurandum, & ad perditionem.

Respondeo, inconcussum esse, quod gratiæ tam interiores, quam exteriores conferantur nobis a Deo animo sincero, ut prosint nobis, & quod si culpa nostra iis abutamur, non sit culpandus Deus, sed nostrum liberum arbitrium, quod vertit antidotum in venenum. Ex hoc autem, quod Deus prævideat peccatores gratiis suis esse abusuros, non sit inde, quod sit minus, quinimmo aliquatenus magis est beneficus erga illos, quam esset, si independenter ab ea præscientia iisdem gratias elargiretur: Sicut enim est magis beneficus, cæteris paribus, dum dona sua confert inimicis, a quorum malitia animus retrahitur, quam dum confert amicis, erga quos est propensus: ita magis est aliquo pacto beneficus, dum iis confert beneficia, quos prævidet fore inimicos, & ipsissimis suis donis pugnaturos adversus Benefactorem, quam si ingratitudinem istam non prævideret, *vincente præscientiam bonitate*, ut loquitur Chrysostomus. Quamvis non idem accidat in Medico largiente potionem pretiosam abusuro: tenetur quippe Medicus impedire damnum proximi: non tenetur tamen Deus impedire culpas, & perditionem creaturarum ex munere primæ causæ, ut alias diximus, eo quod non posset aliter condere creaturam liberam, & erga illam ostendere sua attributa.

VI. Hinc fit primo, gratias a Deo collatas deservire secundum se in bonum nostrum: & ad istud obtinendum conferri, quamvis voluntas non solum nolit iis uti in bonum, sed potius contemnendo Benefactorem ansam inde arripiat, ut novam ingratitudinis culpam patret, & sic magis obduretur. Ubi advertendum, neminem posse gratiis ipsis re vera uti ad peccandum; ad eum scilicet modum, quo potest quis igne v. g. uti ad combustionem culpabiliter damnificativam; siquidem gratia solum influit in operationes salutares, non in peccaminosas, ignis vero tam ad utilem, quam ad culpabiliter noxiam combustionem exerit vires suas.

VII. Fit secundo, Sacramentorum institutionem etiam relate ad ea indigne suscipientes esse beneficam, & iis conferri, ut inde tanquam ex fontibus Salvatoris aquam cum gaudio hauriant, nempe gratiam Sacramentalem; ac præsertim Eucharistiæ institutionem, in qua, ut habet Tridentinum sess. 13. cap. 2. *Salvator noster divitias divini sui erga nos amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium suorum.* Quod autem sacrilege ab aliquibus sumatur, non fit quominus etiam relate ad illos Christus D. fuerit mirum in modum beneficus, quatenus, ut habetur Ecclesiastici 29. *Hospitabitur, & potabit ingratos, & ad hæc amara audiet.*

VIII. Fit tertio, hoc idem a Jansenianis dicendum in statu naturæ integræ, in quo non negant Angelis, & Protoparentibus peccantibus datum fuisse a Deo *Adjutorium sine quo non*, seu gratiam *interiorem sufficientem*: Immo nec defuit dæmonibus gratia exterior; nempe exemplum Angelorum, & Archangeli Michaelis adhortatio. Sicut autem gratiæ istæ non dicuntur in eo statu deservisse solum ad obdurandum, sed *deservisse* ex intentione largientis ad inducendos actus salutares, quamvis ex illorum culpa frustrata fuerit intentio largitoris; ita in statu naturæ lapsæ.

IX. Ubi adverte, gratias exteriores in statu elevationis naturæ ad finem supernaturalem visionis Dei, ex lege præsentis providentiæ, saltem ut plurimum, non sejungi a gratiis interioribus; quoties enim datur opportunitas eliciendi actum naturalem honestum, regulariter præsto est gratia interior supernaturalis, cum qua voluntas eliciat actum supernaturalem, si ad honeste operandum se determinet; atque adeo si verum esset, quod gratiæ externæ solum deservirent ad magis obdurandum, quoties non datur gratia efficax, idem dicendum esset de gratia sufficienti interna, & ideo ambæ deberent dici perniciosæ: quod quantum a veritate abhorreat, nemo est, quin videat.

X. Ad confirmationem recurrit eadem respon-

ſponſio. Cor Pharaonis ſua culpa obduratum eſt, & in eo dumtaxat ſenſu obdurari potuit a Deo, in quo conſonum eſt Divinæ Bonitati, & Juſtitiæ aliquando corda hominum obdurare, & excæcare, prout explicavimus in theſi ſuperiore; Sic etiam cor Judæ ſua culpa obduratum eſt, nec poteſt negari beneficium præſtantiſſimum fuiſſe illi collatum per vocationem ad Apoſtolatum, & per tot ſigna divini amoris; præſertim quando Chriſtus Dominus ſacram illi Synaxim porrexit, quamvis præviderer, quod indigne eam eſſet ſumpturus, ita ut poſt buccellam ingreſſurus in eum eſſet Satanas, ut dicitur Jo. 13. Si ſolum hæc omnia deſerviſſent ad magis obdurandum, non præſtitiſſet ea Chriſtus in ſignum amoris, & benevolentiæ: ſed contuliſſet in pœnam, & odium, quod nemo dixerit. In eo tantum ſenſu bonum fuiſſet Judæ, ſi natus non fuiſſet, in quantum præſtat non eſſe, quam eſſe cum ingentibus Dei donis, & ſimul cum culpa: Si Deus creaſſet Judam, & innumeris gratiis cumulaſſet intendendo pariter ejus culpam, profecto non eſſet beneficus, ſed maleficus erga illum, & hujuſmodi intentio obſtreperet divinæ bonitati. At conferendo illi ingentia dona, non ut obduretur, ſed ut unam occupet ex duodecim Apoſtolorum ſedibus in Patria, fuit illi valde munificus, & Judas Deo valde ingratus obdurationem reportans ex culpa arbitrii, non ex donis Dei, juxta doctrinam Angelici in 1. diſtinct. 40. quæſt. 4. art. 2. ubi loquens de cauſa obdurationis habet: *Dicunt Sancti communiter, Dionyſius, Auguſtinus, Anſelmus, quod cauſa, quare iſte non habet gratiam, eſt, quia noluit accipere, non quia Deus noluit dare: quia lumen ſuum omnibus offert, quod tamen non ab omnibus recipitur.* Quare cor non obduratur adhortationibus, & aliis exterioribus gratiis per hoc, quod Deus illud non emolliat unctione ſuæ interioris gratiæ, ſed per hoc, quod liberum arbitrium renuat gratiæ cooperari; ut proinde obduratio huic dumtaxat imputabilis ſit, nullatenus Deo. Propterea Chriſtus D. Matth. 11. improperavit Judæis eorum duritiem, quod prædicationi ab ipſomet factæ, & tot ſignis munitæ cor ſuum obduraverint, dicens: *Viri Ninivitæ ſurgent in Judicio cum generatione iſta, & condemnabunt eam, quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Jonæ; & ecce pluſquam Jonas hic. Regina Auſtri ſurget in Judicio cum generatione iſta, & condemnabit eam, quia venit a finibus terræ audire ſapientiam Salomonis; & ecce pluſquam Salomon hic.*

XI. Opponitur deinde auctoritas Apoſtoli, & Auguſtini dicentium obeſſe potius, quam prodeſſe gratias exteriores doctrinæ, & exhortationum, ſi deſit gratia interior, qua doctrinam excipiamus, & legi obtemperemus: Etenim 2. Corinth. 3. dicitur: *Litera occidit, ſpiritus autem vivificat:* nomine literæ hic intelligitur ex Auguſtino lex, & doctrina, quæ ſunt gratiæ exteriores, ſed obdurationem, & mortem afferunt ſine gratia efficaci vivificante. Et S. Doctor de ſpir. & lit. cap. 4. hæc habet: *Doctrina quippe illa, qua mandatum accipimus continenter, recteque vivendi, litera eſt occidens, niſi adſit ſpiritus vivificans*, atque adeo obeſt potius, quam proſit: quod docuit idem S. Doctor epiſt. 107. dicens: *Agnoſcamus gratiam, quæ facit prodeſſe doctrinam; quæ gratia ſi deſit, videmus obeſſe doctrinam.*

Reſpondeo Auguſtinum in hiſce laudatis locis velle revincere Pelagianos contendentes, nullum aliud adjutorium proviſum eſſe a Deo ad opera ſalutaria, quam legem, & doctrinam externam; ex quo deliramento, ſi verum haberet, rite inferretur, quod doctrina, & lex obeſſent potius, quam prodeſſent; ad quod probandum adducitur textus laudatus Apoſtoli dicentis: *Litera occidit, ſpiritus autem vivificat*; Si enim ſolum daretur lex, & doctrina exterior obligans nos ad operationes ſalutares meritorias vitæ æternæ, & deeſſet nobis gratia ſupernaturalis, qua poſſemus adjuvari ad illas ponendas, profecto talis lex, & doctrina obeſſet, & occideret; quandoquidem redderet nos inevitabiliter reos gehennæ; eo quod nullatenus eam legem ſine adjutorio gratiæ implere poſſimus: Quod ſi doctrinæ exteriori, ſeu literæ annectatur gratia interior ſufficiens ad ponendas operationes ſalutares præceptas, tunc a tali ſpiritu vivificamur, non per hoc quod neceſſario eas ponamus, ſed per hoc quod reddamur potentes ad eas libere ponendas: Quare auctoritas Apoſtoli, & Auguſtini intorquetur contra Adverſarios contendentes nullam dari gratiam ſufficientem interiorem, & gratias exteriores obeſſe nobis, ſi deſit gratia efficax interior. Etenim ſi litera occideret, hoc eſt ſi lex, & gratiæ exteriores denudatæ a gratia interiori ſufficienti, qua vires dentur ad legem implendam, redderent nos gehennæ reos, & occiderent, (ut docet Auguſtinus adverſus errores Pelagii) ſequitur, quod nunquam detur nobis gratia exterior ſine interiori dante nobis ſufficientiam ad operationes ſalutares præceptas. Quod autem gratia iſthæc interior mere ſufficiens exteriori ſuperaddita non ſit nobis perniciosa, etiamſi non

si non sit efficax, sed potius sit ingens Dei beneficium, quamvis non adeo præstans, sicut esset gratia efficax, abunde constat ex iis, quæ diximus adversus sextam Thesim ab Alexandro VIII. confixam, in qua id asserebatur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim V.

QUinta docens exhortationes, & gratias exteriores sejunctas ab interiori gratia efficaci, qua de facto cor emolliatur, deservire solum ad obdurandum, atque adeo esse perniciosas, non videtur esse absimilis Thesi illi Jansenianorum (quæ sexta est inter proscriptas ab Alexandro VIII.) in qua dicitur Gratia sufficiens esse perniciosa, adeo ut possit quilibet petere, A gratia sufficienti libera nos Domine. At sicut ingens beneficium est gratia sufficiens, qua vires dantur homini ad salutariter operandum, quamvis ipse ex sua socordia iis culpabiliter non utatur; ita pariter exhortationes, & aliæ exteriores gratiæ, quibus homo exterius excitatur ad bene operandum, sunt pariter Dei beneficium, præsertim quia cum illis regulariter conjungitur etiam internum Dei auxilium; ideoque non deserviunt ullatenus ad obdurandum, sed per se ordinantur ad emolliendum cor peccatoris, quamvis hic illis contranitatur, ac sua culpa obduretur, ut proinde desit gratia interior efficax, qua cor actu emolliatur. Ea quippe gratia efficax non deest, ex eo quia Deus velit illam denegare, ita ut Deo ascribi possit cordis obduratio, sed ea potius deest, quia voluntas humana interiori gratiæ, ac vocationi, qua simul cum exhortationibus, proborum exemplis, flagellis a Deo inflictis, aliisque externis gratiis excitatur ad resipiscendum, ac salutariter operandum, obsistit culpabiliter, ac reluctatur: Ad eum modum, quo ingens Dei beneficium est, quod nobis naturæ Auctor confert, dum simul dat potentiam visivam, & lumen, quod exterius objecta illuminet, quamvis homo oculos claudat, & nihil aspiciat; & nemo dixerit, quod potentia visiva, ac lumen exterius conferantur huic ad obcecationem, sed conferuntur, ut ad arbitrium iis possit uti ad videndum: Quod si actu non videat claudendo palpebras, per summam injuriam ascriberetur id Auctori naturæ in hoc valde benefico, per hoc præcise quod conferat potentiam proximam ad videndum, quamvis non conferat ipsam visionem, non quia non vult ad illam concurrere, sed quia homo libere renuit potentiam illam proximam in actum secundum reducere. Propterea Angelicus dist. 40. q. 4. art. 2. loquens de causa obdurationis habet: *Dicunt Sancti communiter, Dionysius, Augustinus, Anselmus, quod causa, cur iste non habeat gratiam, est, quia noluit accipere, non quia Deus noluit dare. Hinc illud Oseæ 13. Perditio tua Israel, in me tantummodo auxilium tuum.*

PROPOSITIO VI.

Discrimen inter Fœdus Judaicum, & Christianum est, quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis a peccatore, relinquendo illum in sua impotentia: in isto vero Deus peccatori dat, quod jubet, illum sua gratia purificando: *Quesnel. Rom. 11. 27. in edition. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Erroneum est, quod in hac thesi supponitur, (videlicet defuisse Judæis gratiam sufficientem ad legem implendam) Erroneum pariter, quod in ea asseritur, nempe Fidelibus nonnisi gratiam efficacem conferri; eaque non adjuvari peccatores, sed solum purificari.

II. Quid absurdius, quam quod Deus reliquerit Judæos cum impotentia sua ad servandam legem, quam implere tenebantur? III. Etiam relate ad Judæos militant argumenta omnia, quæ Catholici coacervant ad ostendendam gratiæ sufficientis necessitatem.

IV. Sine deliramento fingi nequit, quod Deus clementissimus obliget sub reatu pœnæ æternæ ad impossibile. V. Commentitium est, quod Judæos solum ad felicitatem temporalem, & non etiam ad æternam Deus ordinarit. VI. Non deerat Judæis gratia sufficiens ad legem implendam, quamvis non pauci ad legis observantiam ducerentur timore servili, & cum affectu ad culpam: Fidelibus tamen, qui non ducuntur spiritu servitutis, sed spiritu filiorum Dei, uberior gratia confertur, qua legem implere possint. VII. Judæi solum ignorabant mysteria novi testamenti, non vero auxilia supernaturalia, quibus indigebant, & quamvis ea ignorassent, non inde fieret, quod iis caruissent. VIII. Status

tus veteris Testamenti præfigurabat solum mysteria Christianorum propria, non vero auxilia supernaturalia utrique statui communia. IX. Discrimen inter Judæos, & Gentiles in eo dumtaxat erat, quod illi verum Deum colerent; isti vero Idola, & Dæmones; Utrisque tamen gratia sufficiens ad salutem conferebatur.

X. Fucosa hujusce thesis verba tricipitem anguem occultant.

I. ENormiter claudicat utroque pede Thesis isthæc (sicut etiam duæ aliæ, quæ proxime sequuntur) tum in eo quod falso supponit, videlicet in veteri lege Judæis defuisse gratiam sufficientem; tum in eo, quod deinde deducit, ac asserit, videlicet Christifidelibus non aliam conferri gratiam per Christum, præter efficacem, qua Deus peccatori dat, quod jubet; & quidem non adjuvando, ut Catholici docent, sed purificando illum gratia sua, prout Auctor exprimit in vigesima, & tribus aliis thesibus proxime sequentibus.

II. Quod attinet ad primum, quid absurdius dici, aut fingi poterit, quam quod Deus summe clemens, & erga Judæos valde propensus reliquerit populum illum in sua impotentia ad peccati fugam, & ad legis implementum? quid iniquius contra Dei tum bonitatem, tum etiam justitiam excogitari potest? Quid vero accommodatius ad horrorem incutiendum erga Quesnellianam doctrinam, (cui tamen non pauci tanquam piæ, & immerito confixæ, non verentur astipulari) quam asserere, quod Judæi *ex vi* sui status a lege obligarentur, & tamen viribus essent universim destituti ad legem implendam? quod sane tam aperte dissonat naturali rationi, necnon innumeris tum Scripturæ testimoniis, tum Conciliorum, ac præsertim Tridentini definitionibus. Si Quesnelliana hæc thesis cum prima ex quinque confixis Jansenii thesibus conferatur, ea profecto longe deterior, quam isthæc: Jansenius enim ibi loquitur indefinite de impotentia ad aliqua solum præcepta servanda; Quesnellus vero generalem impotentiam statuit relate ad Judæos, ex vi status illius sub veteri fœdere, seu testamento, atque adeo impotentiam tum respectu omnium præceptorum, tum etiam respectu omnium populi illius, sive justi essent, sive peccatores. Præterea Jansenius cum ea impotentia pro statu præsenti annectit potentiam quandam remotam servandi præcepta, nempe sub conditione, quod daretur gratia, quæ per ipsum frequentissime, immo satis communiter solum justis confertur in præsenti statu: At in statu veteris fœderis hujusmodi remota, & conditionata potentia non habebatur, (eo quod status ille communiter esset status servitutis) nec etiam respectu justorum, hoc est illorum, qui justificati fuissent ex fide parentum, aut per circumcisionem. Ex quo fit, quod omnes Judæi, paucis exceptis, qui ad novum testamentum pertinebant, fuissent massa jam tunc vere damnata, & populus non Electus, sed Reprobus. Quod tamen apertissime Scripturis omnibus adversatur, in quibus Deus tam honorifice, tamque amanter loquitur de populo illo, quem vocat filium suum, & quidem primogenitum: Falso pariter in Scriptura diceretur populus ille sæpe generaliter ad Deum toto corde conversus fuisse: Ac demum irrita, ac inania fuissent suffragia a Juda Machabæo indicta pro salute defunctorum in prælio; quæ tamen in Scriptura commendantur 2. Machab. 12. ubi dicitur: *Sancta ergo, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur.*

III. Sed audiamus Jansenianos sic paralogizantes, ut evincant, Judæis pariter, & Christifidelibus deesse gratiam sufficientem ad legem servandam. Si Judæis, inquiunt, nulla data fuit gratia interior, neque sufficiens, neque efficax, sed sola gratia exterior legis, & doctrinæ, quam implere non poterant ex defectu gratiæ auxiliantis, eodem prorsus pacto dici potest, quod Christifidelibus in Lege Euangelica detur quidem propter Christi merita gratia medicinalis efficax, desit tamen iisdem peccantibus gratia interior mere sufficiens: Sicut enim Judæi poterant Judaica lege ligari, quamvis deesset illis gratia conferens potestatem ad illam servandam: ita Christifideles possunt Christi D. præceptis obligari, etiam quando carent gratia per Christum efficaci, quamvis, cum denudentur etiam alia sufficienti gratia interiori, desit illis potestas ad obtemperandum.

Et sane: Si Deus post peccatum Adæ aliquibus daturus fuisset interiorem gratiam sufficientem ad legem implendam ante adventum Christi Salvatoris, maxime contulisset illam Judæis; tum quia præ omnibus aliis nationibus fuerunt a Deo dilecti; tum etiam quia relate ad illos adamussim conveniunt argumenta omnia, quæ a Catholicis Doctoribus congeruntur ad ostendendam necessitatem gratiæ sufficientis ad obediendum, & non peccandum in iis, qui non implent præcepta, & peccant. Quod vero Judæis legem non implentibus, & peccanti-

 bus

bus defuerit gratia interior requisita, ut possent imperata facere, Janseniani variis ex rationibus, & S. Augustini textibus conantur evincere. In hac thesi exponimus, & evacuamus eorum ratiocinationes; in sequenti vero sermo erit de mente S. Doctoris.

IV. Arguunt primo; Synagoga Judæorum erat Congregatio hominum terrenis dumtaxat bonis inhiantium, & ad terrenam dumtaxat felicitatem aspirantium, & Deum colentium solum ad obtinendum temporales prosperitates; Qua de causa a Deo solum bona temporalia iis promittebantur: Et qui inter illos probi existimabantur, servabant quidem Decalogi, & Legis præcepta, non tamen amore aut Dei, aut cœlestium bonorum, sed solum amore, ac timore temporali, & carnali, quia solum hæc bona appetebant, & solum mala his contraria formidabant: Gratia autem interior supernaturalis, & cœlestis datur a Deo in ordine ad amorem cœlestium, & æternorum; Ergo cum Judæi horum essent incapaces, frustranea fuisset in illis gratia interior sufficiens, atque adeo illa carebant: nec efficaci ulla gratia donabantur, utpote danda per Redemptorem in Christiano fœdere; quamvis eam Deus ex sua benignitate contulerit nonnullis Sanctis valde dilectis, præsertim Christi Progenitoribus.

Confirmatur, quia passim in Scripturis Judæi vocantur Servi, hoc est ducti timore servili, & metu pœnæ ad Deum colendum; Christifideles vero vocantur Dei filii, & amici, qui amore perfectæ charitatis ducuntur ad Deum diligendum, ejusque legem servandam. Ad Rom. 8. sic alloquitur Apostolus suos Christifideles: *Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum filiorum Dei, in quo clamamus Abba, Pater*. Joan. 15. pariter Christus Dominus comparans suos discipulos cum Judæis dixit: *Jam non dicam vos servos, quia servus nescit, quid faciat Dominus ejus; vos autem dixi amicos, quia omnia quæcunque audivi a Patre meo, nota feci vobis*. Ad Galat. 4. *Itaque jam non est servus, sed filius*; & Joan. 1. ubi est sermo de gratia per Christum danda, dicitur: *Dedit eis potestatem filios Dei fieri*: Quare Judæi tanquam servi carebant regulariter (nonnullis exceptis) gratia quacunque supernaturali, qua ad cœlestia anhelarent, & vere obligabantur præceptis naturalibus (præsertim diligendi Deum ex toto corde) quæ sine gratia servari non poterant. Propterea eo pacto, quo potuit Deus obligare Judæos ad impossibilia, quatenus potuissent ea præcepta servare, si non peccassent in Adamo; ita potest obligare Christifideles ad impossibilia, videlicet ad servanda præcepta sine gratia interiori ad eorum observantiam necessaria; quia pariter potuissent ea servare, si in Adamo non peccavissent.

Arguunt secundo, quia Judæis in eo statu erat omnino ignota, & occulta gratia interior: nulla quippe de ea in Scripturis fit mentio. Quis autem dixerit, quod si eadem gratia interiori instruerentur a Deo, tam Judæi tunc, quam nunc Christifideles, non fuissent facti de illa certiores, ut agnoscerent propriam indigentiam, & Deum Auctorem omnium gratiarum quotidie exorarent ad concedendas cœlestes potius gratias, quam temporales?

Arguunt tertio, quia totus status veteris Testamenti fuit figurativus, & prænunciativus gratiæ per Christum futuræ in novo Testamento: ergo in ea veteri lege non dabatur gratia, quæ nunc datur in lege nova; aliter non differrent figura, & figuratum, umbra, & lux. Quibus adde, quod in eo dumtaxat Judæi discrepabant, & præstabant Gentilibus, ut advertit August. in Psal. 72. quod illi bona temporalia solum a Deo vero peterent, & expectarent: isti vero a Dæmonibus, & ab Idolis. Quare si Gentiles carebant gratia *sufficienti*, pariter & Judæi.

Respondeo, *deliramenta isthæc non esse* perceptibilia, quod scilicet Deus obligaret Judæos ad legem servandam, ac præsertim præceptum diligendi Deum super omnia, itidem quod sine gratia sufficienti id præstare non possent, & tamen iis gratiam sufficientem denegarit. Quid absurdius dici, aut excogitari potest? Poteritne in Deo clementissimo hæc voluntas reperiri obligandi homines ad impossibilia, ac puniendi illos pœna æterna, si non obtemperent, quam in iniquissimo tyranno non reperias? Dicendum propterea cum communi Catholicorum, quod tam Judæi, quam etiam Gentiles nunquam fuerint sine gratia sufficienti, quando sine illa præceptum aliquod sive naturale, sive positivum servari non poterat; & si illa tunc caruissent, peccatum non esset illis imputabile, nec propter hujusmodi transgressionem contrahere poterant reatum odii Divini, ac ullius pœnæ, nedum æternæ; Quod enim sola libertas in causa, nempe in peccato Adæ, non sufficiat ad hoc, ut nunc culpa, & demeritum contrahatur sine libertate formali, quæ sit etiam liber-

tas indifferentiæ, & non libertas solum a coactione, constat ex iis, quæ diximus in loco adversus primam ex thesibus ab Alexandro VIII. confixis, in qua id asserebatur: Augustinus autem usque adeo ab errore hujus thesis abhorruit, ut lib. 3. ad Bonifac. cap. 3. refellens calumniam sibi a Pelagianis impositam, quod docuerit negatam fuisse a Deo Judæis gratiam sufficientem, exclamarit: *Quis Catholicus dicat, quod nos dicere jactitant, Spiritum Sanctum adjutorem virtutis in veteri testamento non fuisse?* Immo quod non pauci in eo fœdere fuerint justi, & usque ad mortem perseveraverint, constat ex eo, quod Joa. Apocal. 7. viderit ex qualibet tribu filiorum Israel duodecim millia signatorum, qui ad cœlestem Hierusalem pervenerunt, & postea viderit *Turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus Gentibus, & tribubus, & populis, & linguis stantes ante thronum, & in conspectu Agni, amicti stolis albis, & palmæ in manibus eorum.* Cum autem dicantur palmis ornati, denotatur non fuisse turbam illam ex solis infantibus ab originali mundatis, quibus gloria datur solum ut hæreditas, sed etiam ex adultis, quibus gloria datur ut corona.

V. Ad primam rationem in contrarium adductam dico, quod si Deus *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, ut dicitur Jo: 1. (quod communius intelligunt de illustratione superna) *Nec est, qui se abscondat a calore ejus*, ut habetur Psalm. 18. adeo ut Paganis ipsis non desit gratia sufficiens, qua ad fidem venire possint, (ut dicemus in Thesi 26. & constat ex Thesi quinta ab Alexandro VIII proscripta) a fortiori non defuit Judæorum Synagogæ a Deo olim prædilectæ, cui ingentia contulit beneficia, & innumeris miraculis, ac propheticis vocibus igniculos semper injecit ad diligendum suum dilectorem, ad cultum Religiosum, ad justitiam, gratitudinem, misericordiam, & cujusvis alterius virtutis exercitium, ac præsertim ad veram peccatorum pœnitentiam; his quippe admonitionibus eloquia prophetica, & veteris Testamenti scripta affluebant. Cum autem tunc temporis, sicuti nunc, natura elevata esset ad finem supernaturalem, oportebat, ut auxilia gratiæ interioris annecterentur tot gratiis exterioribus. Quare horridum est auribus Catholicorum, quod Ianseniani asseverant, videlicet Deum Iudæis non providisse, quo æternam salutem consequi possent, sed solam terrenam felicitatem; quando terrenam felicitatem, quam creaturis rationalibus Deus confert, semper ordinat ad cœlestem, propter quam eas condidit. Verum quidem est, quod passim Deus bona temporalia Iudæis promitteret, ac comminationibus pœnarum temporalium eos terreret; sed quia hominibus illis hæc media videbantur maxime idonea, ut via muniretur ad Dei amorem, & ad omnem actum virtutis supernaturalis: Etenim ipse amor Dei mercenarius, & timor Dei servilis potest esse salutaris, & elicitus ab auxiliis gratiæ (ut dicemus in Thesi sexagesima, & constat ex thesibus decimatertia, & decimaquarta proscriptis ab Alexandro VIII.) hi autem actus solent esse prævii, ac disponere ad Dei amorem, & ad justificationem peccatoris. Verum tamen est, quod plerique ex Iudæis nec Deum ex toto corde diligerent, nec veras virtutes excolerent ex amore cœlestium bonorum; at non proinde verum est, quod ad id carerent physica sufficientia, & auxilio gratiæ; alioquin obligari non possent ad acquirendum finem ultimum supernaturalem, ad quem erant a Deo elevati, & ordinati. Solum plerumque carebant potentia morali ad tales operationes ponendas, ut diximus de peccatoribus obstinatis in 4. thesi, & dicendum etiam de Gentilibus, qui omnes indigent speciali auxilio valde intenso gratiæ, quod paucis ex divina misericordia confertur, ad expugnandam impossibilitatem moralem, quam passim experiuntur, qui a pueritia incipiunt deserere ductum rationis, & a semita virtutis exorbitare.

VI. Ad confirmationem. In tantum dicuntur Iudæi habuisse spiritum servitutis, & nos habere spiritum filiorum Dei, quia Iudæi passim ad colendum Deum ducebantur ex amore mercenario, & timore servili in quantum servili, qui non potest esse supernaturalis, cum sit vitiosus, (videlicet ob solam spem bonorum temporalium, & timorem pœnarum cum affectu ad culpam, si talis spes, aut timor cessarent) & ratio quare hoc servili spiritu ducebantur, est, quia raro admodum conferebatur iis gratia supernaturalis valde intensa, ut possent expugnare moralem necessitatem ad peccandum, ortam a concupiscentia per peccatum originale rebelli rationi, & ob propria uniuscujusque vitia. At in lege Euangelica per merita Christi D. passim nobis hæc gratia confertur, qua facile Deum diligamus, ac veram justitiam sectemur, & ideo dicimur ab Apostolo habuisse spiritum filiorum Dei; & Christus D. apud Joannem loco laudato dixit, nos non esse jam servos, sed amicos.

VII. Ad

VII. Ad secundam rationem in contrarium: Judæis erant solum ignota mysteria novi Testamenti, nempe Sacrificium Eucharisticum, Sacramenta, & abundantia gratiæ ab his conferenda, non tamen erat ignota gratia sufficiens ad obtemperandum Divinis mandatis, neque quod ea esset Dei donum, quod enixe deprecandum esset: dicitur enim Sapient. 8. *Et scivi, quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det; & hoc ipsum erat sapientiæ, scire cujus esset hoc donum: adii Dominum, & deprecatus sum illum, & dixi ex totis præcordiis meis.* Adde quod quamvis gratiæ sufficientis necessitatem ignorarent, non proinde poterant ea carere in hypothesi, quod obligarentur ad eas operationes ponendas, quæ sine gratia poni non possunt; potest siquidem talis gratia ignorari simul, & possideri: sicut omnes tenemur elicere actus fidei supernaturalis, ad quos eliciendos indigemus auxiliis supernaturalibus, quæ profecto nobis non desunt, quamvis sub experientiam non cadant.

VIII. Ad tertiam: Status veteris Testamenti non fuit præfigurativus gratiæ sive habitualis, sive actualis dandæ in statu Testamenti novi, eo quod utraque isthæc gratia in utroque statu conferretur a Deo, quamvis non eodem modo; datur quippe nobis abundanter, juxta illud Christi D. Joann. 10. *Ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.* Quare solum in veteri lege præfigurabantur beneficia Christianorum propria, videlicet Sacrificium, & Sacramenta novæ legis, & alia id genus.

IX. Ad id quod additur, non negatur, quod notat Augustinus, in eo discrepasse Judæos a Gentilibus, quod illi verum Deum, isti vero dæmones, & idola colerent; negatur dumtaxat, quod aut Judæis, aut Infidelibus defuerit gratia sufficiens ad ponendas operationes salutares, ad quas tenebantur. Et sane passim Judæi ad Idola culpabiliter convertebantur, passim pœnitentia ducti revertebantur ad cultum veri Numinis: Ergo non defuit illis tum gratia sufficiens, ne ad Idola converterentur, tum gratia efficax, qua ad Deum revertebantur.

X. Ad authoritatem Augustini, qua Janseniani nituntur pro hac hæresi tuenda, fiet satis in thesi sequenti. Interim recolo non bicipitem dumtaxat, sed tricipitem etiam anguem sub hac thesi occultari. Ea enim errat primo, & a sensu Catholicorum recedit, dum docet, in Judaico fœdere Deum exegisse peccati fugam, & observantiam legis, relinquendo homines in sua impotentia ad id præstandum, & gratia sufficienti destitutos; quod primo aspectu erroneum esse, nemo est quin videat. Errat præterea dum docet, in Christiano fœdere dare Deum peccatori universim id, quod jubet; etenim, ut dicemus in thesi undecima, non semper Deus dat, nec semper facit id, quod jubet; nam quando peccatores transgrediuntur mandata, Deus tunc jubet observantiam, & tunc illam non dat, neque facit; cum non conferat tunc gratiam efficacem, qua datur, & fit a Deo ex libera determinatione, & cum libera cooperatione nostræ voluntatis, id quod præcipitur. Ut Deus possit creaturæ liberæ jubere, non requiritur, quod det id, quod jubet, sed sufficit, quod det creaturæ potestatem ad imperata facienda; ad quod non requiritur collatio gratiæ efficacis. Errat denique in eo, quod velit Deum sua gratia efficaci dare, quod jubet, & sic purificare peccatorem ex libera dumtaxat voluntate Divina, atque adeo citra exercitium liberum libertate indifferentiæ voluntatis creatæ; quod licet in hac thesi non exprimat Author apertis verbis, apertissime tamen explicat in thesi 21., & sequentibus, ubi indolem suæ gratiæ efficacis comminiscitur, æquiparando illam operationi Dei Incarnantis, ac Resuscitantis Filium suum, necnon operationi Omnipotentis, qua creaturas e nihilo extrahit, ac mortuos revocat ad vitam, & ægris corporibus restituit sanitatem.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim VI.

SExta, in qua dicitur Deus in Judaico fœdere exegisse fugam peccati, ac legis implementum a peccatoribus, relinquendo illos in sua impotentia, atque adeo non adjuvando illos sua gratia qua potuissent, si voluissent, a culpa averti, ac legem implere: Contra vero in fœdere Christiano Deus sua gratia efficaci conferre peccatoribus contritionem v. gr. quam præcipit; apertissimam præsefert in utroque asserto absurditatem. Tam enim absonum est, quod a peccatoribus tunc exegerit Deus legis observantiam, si non poterant illam servare, quam absonum est, quod nunc præcipiendo contritionem Deus, illam eatenus conferat vi suæ gratiæ efficacis, qua peccator purificetur. Hinc enim fieret, quod que-

quoties peccator non conteritur, tunc ei contritio non præcipiatur: nam si hæc præciperetur, juxta hanc thesim Deus illam conferret. Ex quo etiam sequeretur, quod in Christiano fœdere post primum peccatum non posset homo amplius peccare; Etenim vel præciperetur ei aliquid a Deo, (v. gr. quod ponat contritionem, quod identidem eliciat actus Theologales fidei, spei, & charitatis, &c.) vel id non præciperetur; si nihil de novo illi præciperetur, procul dubio amplius peccare non posset; quomodo enim potest dari culpa, ubi nullius præcepti datur transgressio? Quod si de novo peccatori post primum peccatum præcipiatur sive contritio, sive actus Theologalis, sive aliud, Deus præsto est sua gratia efficaci, qua actu ponatur id, quod præcipitur: unde pariter erit a culpa immunis. Quinimmo si Deus in Christiano fœdere dat peccatori id, quod jubet, a fortiori dicendum est, quod pariter det, quod jubet Christifideli innocenti, in quo nullus datur obex gratiæ: ac proinde nemo prorsus, sive peccator, sive innocens in Christiano fœdere peccare posset. Neque in fœdere Judaico peccare peccatores poterant juxta hanc thesim, si Deus illos in sua impotentia relinquebat ad observantiam legis; non enim peccat, qui eatenus legem non implet, quia illam implere non potest, cum nemo ad impossibile obligetur: Propterea omnis culpa in utroque fœdere esset impossibilis. Quare dicendum, & quod in fœdere Judaico dabatur Judæis gratia sufficiens ad legis observantiam: ut eatenus proscripta sit ab Alexandro VIII. quinta illa thesis, in qua dicitur: *Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis nullum omnino accipiunt a JESU Christo influxum, adeoque hinc recte inferes, in illis esse voluntatem nudam, & inermem, sine omni gratia sufficienti*: & rursus quod in fœdere Christiano peccatori, cui præcipitur v. g. contritio, detur pariter gratia sufficiens ad illam ponendam, ita tamen ut possit ad arbitrium vel consentire gratiæ, vel illi dissentire, (in quo casu gratia illa esset mere sufficiens) juxta doctrinam Tridentini, quod sess. 6. cap. 5. declarat, nos libere gratiæ assentiri, ita ut tangente Deo cor nostrum per Spiritus Sancti illustrationem possimus inspirationem, quam recipimus, etiam abjicere.

PROPOSITIO VII.

Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati, imponendo ipsi suam legem? Quæ vero felicitas non est, admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit a nobis? *Quesnel. Hebr. 8. 7. in edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Idem multiceps anguis sub hac speciosa thesi, ac in præcedenti, necnon etiam in subsequenti, delitescit. II. In his contendit Auctor, quod in Christiano fœdere voluntas gratiæ interiori nunquam resistat; nec libere cum illa cooperetur. III. Et quod in veteri lege Deus instar tyranni Judæis legis jugum imposuerit, quod ferre non poterant negando iis vires ad illud ferendum.

IV. Iisdem telis confodiendæ theses istæ, quibus tertia Jansenii, ac prima ab Alexandro Octavo proscripta. V. Jansenius inepte ad sensum hujus thesis detorquet doctrinam Augustini; Quod antea Calvinus præstiterat.

VI. Augustinus docuit solum, quod in lege scripta gratia non expugnabat necessitatem moralem ad peccandum, sicut expugnat gratia, quæ confertur in lege Evangelica. VII. Ubi Augustinus docuit, quod Judæi præcepta datæ legis implere non poterant, vocavit impossibile (ut passim fit) quod sine magna difficultate fieri non potest. VIII. Et ubi docuit, quod Judæis deerat Gratia, sensus est quod deerat gratia uberrima novi Testamenti, non vero gratia sufficiens. IX. Quid sonet per Augustinum, esse Ante Legem, *esse* Sub Lege, *& esse* Sub Gratia? *X. Quomodo intelligendum illud Augustini*: Da Domine, quod jubes: & jube, quod vis? *Et quomodo Regula credendi legem statuat supplicandi?*

I. IN eosdem impingit scopulos thesis isthæc, ac proxime præcedens, & subsequens: splendidis, ac ornatis verbis videntur eæ ad gratitudinem erga Redemptorem nos excitare, dum deprædicant Christiani fœderis, ac status felicitatem, in quo Deus ob merita Christi Dom. dat, donat, operatur quod jubet, & petit a nobis, idque sua gratia medicinali, ac sanativa: Ubi ex opposito in Lege Scripta homines in sua relinquebantur infirmitate, impotentes omni-

omnino ad ferenda onera legis impositæ. Verum monstra, quæ in superiori thesi deteximus, iterum in hac, & in sequenti erumpunt; Iterumque nos illa aggredimur Theologicis, & Catholicis telis confodienda.

II. Et sane dum dicitur, quod Deus nobis donet, quod petit a nobis, si fiat sensus, quod bona operatio, quam Deus præcipit, & petit, nobis donetur ab ipso Deo, dum speciali affectu confert nobis auxilium prævisum efficax, neglectis inefficacibus, ut proinde ea potius Deo tribuenda sit, quam nobis cum tali auxilio cooperantibus, nemo est, qui in dubium revocet: At si fiat sensus, qui videtur ab Auctore intentus, ut ostendimus in thesi antecedenti, quod scilicet bona operatio, quam Deus a nobis postulat, non solum principalius, sed simpliciter, & adæquate uni Deo tribuatur, (non secus ac uni Deo tribuitur unio hypostatica collata humanitati assumptæ, siquidem in thesi vigesima prima gratia dicitur imitari operationem Dei Incarnantis Filium suum) quin ad illam voluntas suam habeat liberam cooperationem, adeo ut possit ad arbitrium gratiæ resistere, ac efficere, quin ponatur bona operatio, quam Deus præcipit, ac postulat, etiamsi gratiam conferat ex intentione, ut ea ponatur, procul dubio thesis hæc Catholicæ veritati refragatur.

III. Deinde refragatur pariter Catholicæ veritati, quin etiam primo aspectu ipsi rationis lumini, quod in ea præjacitur, videlicet in veteri lege, ac Judaico fœdere Deum legem imposuisse hominibus relinquendo illos in propria imbecillitate, & impotentia, destitutos gratia sufficienti ad obtemperandum: perinde quasi vellet Deus imponere ceco, ut videat, relinquendo illum in sua cæcitate; aut surdo, ut audiat, relinquendo illum in surditate sua; aut si compedibus præpedito præcipiat, ut fugiat, nec a vinculis illum expediat.

IV. Hæc assertio profecto originem suam trahit ab erroribus Baji dicentis in 39. ex suis proscriptis thesibus: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit*; & ab erroribus Jansenii dicentis in sua tertia ex proscriptis thesibus, quod ad meritum, & demeritum satis sit libertas a coactione; & ab illo pariter Janseniano errore, qui habetur in prima ex proscriptis thesibus ab Alex. VIII. quod ad peccatum formale, & demeritum in natura lapsa sufficiat libertas in causa, seu libertas, quam habuimus in Adamo peccante, quando contraximus originale. Hisce erroribus astipulatur hoc assumptum, quod Deus imponat hominibus legem, relinquendo illos infirmitati suæ, & exigat a peccatore fugam peccati, & implementum legis, relinquendo illum in sua impotentia, ac denegando illi gratiam sufficientem ad obtemperandum: peccat siquidem in hoc casu, qui legem non implet, quamvis ex necessitate non impleat, ob solam libertatem, quam habet a coactione, seu ob libertatem indifferentiæ, quam habuit in causa, hoc est in Adamo peccante. Cum autem abunde dixerimus adversus hæc deliramenta locis laudatis, & in thesi proxime præcedenti evacuaverimus ratiocinationes, quibus Janseniani nituntur ad dicendum hoc accidisse in Judaico fœdere, seu in lege veteri, operæ pretium est exponere præcipuos textus D. Augustini, quos in confirmationem sui erroris agglomerat Janseniana (seu potius Calviniana) schola semper adversa gratiæ sufficienti.

V. Hæc enim habet Jansenius lib. 3. de Grat. Christi cap. 4. contendens juxta doctrinam Augustini, quam ipse ineptissime interpretatur, Judæis (nedum infidelibus) denegatam esse gratiam sufficientem ad implendam legem, eo quod talis gratia cum illius legis scopo pugnabat; hæc, inquam, habet: *Augustinus legem, & præcepta idcirco superbis hominibus data esse, & plerumque dari docet, ut agnoscant se ad legem implendam non sufficere, sed multitudine prævaricationum confusi, ac territi, ipsaque confusione, ac timore humiliati, discant ad gratiam, quam non habent, implorandam fugere*; & cap. 5. subdit: *Non solum non dabatur illis gratia sufficiens implendi, quod jubebatur, multo minus gratia sufficiens ad salutem; sed e contrario talis gratia lationi legis, ac scopo Dei capitaliter repugnabat*. Idcirco autem dicit Jansenius, quod gratia sufficiens repugnabat scopo illius legis, quia ad eum finem putat legem illam esse latam, ut agnoscendo suam imbecillitatem excitarentur ad implorandam gratiam efficacem, ac medicinalem dandam per Salvatorem; sic interpretando dictum illud Augustini de Spirit. & lit. cap. 9. *Lex data est, ut gratia quæreretur, gratia data est, ut lex impleatur*.

Hæc autem ipsissima Jansenii doctrina tradita olim fuerat in Schola Calviniana. Siquidem Calvinus pestifer Præceptor lib. 2. Instit. cap. 5. pariter docet, scopum Mosaicæ legis esse, ut *homines suæ impotentiæ admoniti ad gratiam confugiant. Quo pertinent istæ solemnes Augustini sententiæ: Jubet Deus, quæ non possumus, ut noverimus, quid ab illo petere debeamus, &c.*

VI. Ar-

VI. Arguunt itaque Janfeniani primo ex textu laudato Auguftini : Lex Judæis data eft, ut quærerent gratiam dandam per Chriftum Redemptorem , quæ requiritur , & datur, ut lex impleatur : ergo ex Auguftino in Judaico fœdere nulla dabatur gratia fufficiens ad legem implendam . Et fimiliter ferm. 13. de verbis Apoft. dicit, legem datam effe, *non ut morbus fanaretur*, *fed ut prævaricatione morbo crefcente*, *medicus*, *ideft gratia*, *quæreretur*.

Arguunt fecundo ex aliis Auguftini textibus, ubi videtur hic docere , quod lex Judaica impleri non poterat ; ex quo inferunt defuiffe tunc gratiam fufficientem . Qu. 7. in Exod. loquens de Judæis S. Doctor habet : *Præcepta datæ legis implere non poffunt* , *dum ferviunt cupiditatibus carnalibus*; Et ferm. de 5. portic. *Voluerunt fanari*, *& cognoverunt fe laborare*, *quod non cognofcerent* , *nifi datam legem implere non poffent* ; Et ferm. 6. de verbis Apoftoli cap. 7. *Lex jubebat* , *& non implebat* , *quia caro* , *ubi non erat gratia* , *invictiffime refiftebat*.

Arguunt tertio , quia Auguftinus paffim docet, legem Judæis datam fuiffe ante gratiam , eofque fub lege fuiffe nondum adjutos gratia : ergo defuit illis gratia fufficiens . In expofit. propof. ex Epift. ad Rom. n. 13. habet : *Sub lege pugnamus* , *fed vincimur* , *& quia nondum eft gratia* , *fuperamur* . Lib. 83. qq. quæft. 65. *Sub iftis paffionibus tanquam fub viro dominante agebat anima*, *antequam veniret gratia* . Hinc celebris illa divifio ftatuum apud Auguftinum , videlicet *Ante legem* , feu in ftatu legis naturalis ; *Sub lege*, nempe Scripta, feu Mofaica ; *& fub gratia*; qua divifione videtur Auguftinus oftendere, quod folum lex Euangelica fit lex gratiæ , ita ut in hoc tantum ftatu detur nobis gratia medicinalis, & efficax ob merita Chrifti Salvatoris .

Quibus addunt Janfeniani id , quod diximus in calce thefis proxime fuperioris , videlicet ex Auguftino legem , & doctrinam obeffe potius , quam prodeffe fine gratia , juxta illud Apoftoli 2. Cor. 3. *Litera occidit*, *Spiritus autem vivificat* : quibus verbis ineptiffime Janfenius putavit fignificari , quod lex , & doctrina data fuerit Judæis abfque ulla gratia fufficienti.

Refpondeo mirum effe , quod audacter pro hoc errore adducatur Auguftinus , qui non femel Catholicam oppofitam fententiam uncialibus literis difertiffime docuit : Etenim Serm. 191. de Tempore , *Execramur* , inquit , *blafphemiam eorum* , *qui dicunt impoffibile aliquid homini a Deo effe præceptum* , *& mandata Dei non a fingulis*, *fed ab omnibus in communi poffe fervari* . Et lib. 2. de peccatorum meritis , & remiff. fimiliter dixit : *Dubitare non poffum* , *nec Deum aliquid impoffibile homini præcepiffe* , *nec Deo ad opitulandum*, *& adjuvandum* , *quo fiat* , *quod jubet* , *impoffibile aliquid effe* : *ac per hoc poteft homo* , *fi velit*, *effe fine peccato*, *adjutus a Deo*. Nec folum de hac veritate Sanctus Doctor dicit fe dubitare non poffe , verum etiam docet , nemini eam effe ignotam : hæc enim habet cap. 16. de Grat. & libero arbitr. *Magnum aliquid Pelagiani fe fcire putant* , *quando dicunt* , *Non juberet Deus* , *quod fciret non poffe ab homine fieri*. *Quis hoc nefciat? Sed ideo jubet aliqua* , *quæ non poffumus* , *ut noverimus*, *quid ab illo petere debeamus* ; *Ipfa enim eft fides* , *quæ orando impetrat* , *quæ lex imperat* . Refponfio autem ad textus a Janfenianis adductos eft facillima . Ad primum ; Auguftinus docet, Legem Scriptam, in qua multa opera imponebantur, datam effe poft legem naturalem , ut tot oneribus gravatus homo quæreret ftatum gratiæ, in quo fublevaretur ; non quia in ftatu legis fcriptæ non daretur gratia fufficiens ; fed quia fufficiens, quæ tunc dabatur , non expugnabat impoffibilitatem moralem ad legem implendam , ficut expugnat gratia fufficiens , quæ in ftatu legis Euangelicæ datur abundanter per merita Chrifti D. Et fane in tantum poffet tunc homo quærere gratiam , & petere a Deo Redemptore , in quantum daretur illi a Deo gratia fufficiens ad orandum, cum fine gratia oratio poni non poffet; ergo faltem in eo ftatu collata fuit gratia fufficiens ad orandum , atque adeo non fuit in fœdere Judaico omnis defectus gratiæ fufficientis. Quibus adde, legem datam effe Judæis, prout loquitur Auguftinus, ut gratia quæreretur, & gratiam datam effe, ut lex impleretur : quia lex vetus ratione fui neque juftificabat , neque vires præbebat ad obfervantiam mandatorum ipfius legis ; fed hoc totum in veteri lege habebatur ab hominibus in ea , & fub ea pofitis dependenter a lege gratiæ, feu per fidem in Chriftum venturum , qui fons eft , & Auctor totius gratiæ; & ideo ipfa juftificatio , quam tunc Judæi confequebantur , ab Apoftolo ad Rom. 5. vocatur *Juftitia fidei*; & ad Rom. 3. dicitur : *Juftitia Dei per fidem Jefu Chrifti in omnes*, *& fuper omnes*, *qui credunt in eum*. Et ad Galat. 3. idem pariter fufius docetur, ut videre eft apud Expofitores.

Quamvis itaque in lege veteri nulla daretur Gratia in virtute ipfius legis , ejus quippe Sacramenta , ut habet Apoftolus ad Ga-

Galat. 4. *erant infirma*, *& egena elementa*, non per hoc deerat tunc gratia sufficiens ad præcepta servanda: Ea enim conferebatur a Deo ob merita Christi venturi omnibus, qui credebant in illum. Quia tamen onera Mosaicæ legis erant gravia, adeo ut non sufficientiam dumtaxat, verum etiam abundantiam Gratiarum exposcerent, ut ferri possent, ideo quærebatur tunc, & expectabatur anxie lex gratiæ; in qua virtute ipsius legis, & ex meritis Christi jam præsentis gratia ubertim confertur. De hujus enim Sacramentis hæc definit Tridentinum: *Sacramenta nova multum ab antiquis differunt; Illa enim non causabant Gratiam, sed eam per Passionem Christi dandam esse configurabant; Hæc vero & continent gratiam, & ipsam digne sumentibus conferunt*. Et in Tridentino sess. 14. can. 2. anathematizatur, qui dixerit utriusque legis Sacramenta non differre, nisi penes alias, & alias cæremonias, & ritus externos; differunt enim penes vim causativam Gratiæ ex opere operato; Et ideo Jo. 1. dicitur: *Lex per Moysen data est*, *Gratia*, *& Veritas per Jesum Christum facta est*. Quinimo hac de causa lex nova dicitur lex Gratiæ, quia scilicet vi talis legis Gratiam uberem haurimus in gaudio de fontibus Salvatoris.

VII. Ad secundum, Augustinus ibi solum vult, quod in eo statu daretur impossibilitas moralis servandi legem, quia Judæi carnalibus, & temporalibus bonis inhiantes, concupiscentiam perduellem, atque adeo difficultatem magnam in sectanda justitia experiebantur. Passim enim, ut in quarta thesi annotavimus, dicitur impossibile, quod sine magna difficultate fieri non potest; teste Anselmo de concordia Grat. & Lib. arb. cap. 3. ubi habet: *Sæpissime asserere solemus*, *impossibile nobis esse*, *quod sine difficultate perficere non possumus*; Hæc autem moralis impossibilitas servandi legem Evangelicam non datur in fœdere Christiano, ut diximus: (nisi quis suis culpis sit artifex talis impossibilitatis moralis) haurimus enim in gaudio, & ad satietatem aquas de fontibus Salvatoris: non defuit itaque Judæis gratia sufficiens, qua possent legem implere.

VIII. Ad tertium, Augustinus, dum docet, Judæos non fuisse adjutos gratia, non loquitur de gratia quacunque Theologica, cum non potuerit iis deesse gratia sufficiens, sed loquitur de gratia novi Testamenti, quæ datur affluenter ad superandam difficultatem in observantia legis ortam a concupiscentia effræni: hæc enim antonomastice venit nomine Gratiæ opposite legi; ea quippe non solum elevat vires naturales, sicut gratia, quæ in lege veteri conferebatur, sed etiam enervat difficultatem operandi, quæ provenit a rebellione partis inferioris adversus superiorem, quam profecto difficultatem gratia veteris legis non expugnabat.

IX. Ex quibus constat, statum naturæ *ante legem*, quæ præceptis dumtaxat naturalibus tenebatur, & statum naturæ *sub lege*, quando tenebatur innumeris etiam præceptis positivis, non opponi statui *sub Gratia* per hoc, quod in utroque illo statu deesset gratia Theologica dans vires sufficientes ad legem implendam, sed per hoc, quod defuerit illi gratia Evangelica, affluenter concessa, & de se edomativa difficultatis, seu moralis impotentiæ ad bene operandum; Quod Augustinus docuit lib. 83. QQ. qu. 66. dicens: *Ubi ergo non est gratia Liberatoris*, *auget peccandi desiderium prohibitio peccatorum*: *Accedente autem gratia*, *id ipsum*, *quod lex onerose jusserat*, *jam sine onere*, *& libentissime implemus*. Quare phrasis illa Augustini, quod aliqui sint *sub lege*, solum denotat, quod lex illis dominatur, seu *quod reos facit lex non implentes legem*, ut habet Epist. 19. & tract. 3. in Jo: ubi dicit: *Facti erant homines sub lege non implendo legem*; *qui enim legem implet*, *non est sub lege*, *sed cum lege*: Contra vero aliquos esse *sub gratia*, est illis gratiam dominari, ita ut per gratiam legem impleant; quod innuit S. Doctor lib. de Grat. & Lib. arb. cap. 12. dicens: *Peccatum vobis non dominabitur*; *non enim estis sub lege*, *sed sub gratia*; propterea cum dicatur esse sub lege, qui legem non implet, sequitur, quod huic solum desit gratia adjuvans, & efficax, qua legem impleat, non vero sufficiens, qua possit legem implere. Quod ipse Jansenius docuit lib. 2. de Grat. Christi cap. 27. dicens: *Plurimos*, *qui ab immunditiis carnis se continere non possunt*, *vehementer tamen optare continentiam*, *cujusmodi vota divinæ gratiæ sunt munera*, *& majoris gratiæ provocativa*. Quare ex Jansenio isti, qui legem non servant, atque adeo sunt sub lege, adhuc sunt instructi gratia præveniente, & solum quærunt adjuvantem.

Ad id quod additur, satis superque loco laudato explicavimus mentem Augustini, necnon Apostoli dicentis, *Litera occidit*, *spiritus autem vivificat*.

X. Quesnelliani ad suadendam secundam hujus, & præcedentis thesis partem, quod scilicet Deus nobis donat, quod petit a nobis, & dat, quod jubet, adducunt celebre

bre illud Augustini dictum: *Da, Domine, quod jubes, & jube, quod vis; dum remuneras merita nostra, coronas dona tua:* Cum enim ex eodem Augustino formula orandi sit regula credendi, si a Deo petimus non solum gratiam sufficientem, seu possibilitatem bene operandi, sed etiam gratiam efficacem, qua bene operemur, atque adeo ipsam bonam operationem, sequitur credendum esse, quod non alia nobis detur gratia præter efficacem, qua Deus donat ipsam bonam operationem, quam petit a nobis, & dat, quod jubet; sic enim verum est, quod remunerando merita nostra, coronet dona sua.

Sed contra est primo, quia id ipsum, quod nunc a Deo petimus, videlicet quod det id, quod jubet, petendum erat in Judaico fœdere; quare ex hoc quod nunc petimus, nempe gratiam, qua bene operemur, non infertur discrimen ullum inter gratiam, quæ dabatur in veteri, & illam, quæ datur in novo fœdere. Effatum quippe illud Augustini solum docet, quod credere debeamus, ex dono Dei gratuito nobis obvenire quicquid ab illo postulare monemur.

Contra secundo, quia rite petimus a Deo præter gratiam sufficientem, qua possimus implere præcepta, etiam gratiam efficacem, qua imperata ipsa facimus, quin ex hoc sequatur, quod sola gratia efficax nobis in Christiano fœdere conferatur: possunt enim nonnulli hanc petitionem ex socordia negligere, & potest Deus hanc petitionem indebito modo factam non exaudire; unde ex hoc quod rite petamus a Deo gratiam efficacem in fœdere Christiano, non infertur, quod sola isthæc gratia concedatur, & nunquam detur sola gratia mere sufficiens, atque adeo non semper in novo fœdere Deus nobis donat, quod petit a nobis. Et, ut dicemus in thesi vigesima, omnino erronea est idea, quam tradit Quesnellus gratiæ, quod scilicet Deus velit a nobis obediri, & obediatur, imperet, & omnia fiant, loquatur tanquam Dominus, & omnia sibi submissa sint.

Contra tertio, quia quamvis & rite petatur a Deo gratia efficax, & ea misericorditer conferatur, non per hoc sequitur, quod Deus conferendo gratiam efficacem donet nobis id, quod jubet, ita ut operatio præcepta, quæ a nobis ponitur vi gratiæ efficacis, sit Dei merum donum, prout Quesnellus contendit; cum enim in thesi vigesimaprima, & sequentibus dicat, gratiæ operationem imitari operationem Dei Incarnantis Filium suum, producentis creaturas ex nihilo, mortuos ad vitam revocantis; vult consequenter, quod sicut est merum Dei donum Unio hypostatica, creatio, & mortuorum resurrectio, ita sit merum Dei donum operatio præcepta, ad quam proinde voluntas humana non cooperetur libere libertate indifferentiæ ad meritum requisita; Sicut non cooperatur libere voluntas Humanitatis assumptæ ad productionem Unionis hypostaticæ: Est autem Catholicum dogma, quod licet Deus sua gratia efficaci faciat nos facere, ut in tertia thesi explicavimus, & operetur in nobis velle, & perficere, ut habetur ad Philipp. 2. nihilominus ad hanc Dei operationem libere voluntas cooperatur libertate indifferentiæ; & ideo ea est meritoria, quin desinat esse donum Dei: etenim, ut habet Trident. sess. 6. cap. 16. *Tanta est Dei erga omnes homines bonitas, ut eorum velit esse merita, quæ sunt ipsius dona*; & hinc Augustinus docet, quod dum Deus remunerat merita nostra, coronat dona sua.

Contra quarto, quia etiam dum Deus confert gratiam mere sufficientem ad ponendam operationem præceptam, dicitur donare, quod jubet; quia conferendo gratiam sufficientem, confert gratiam, quæ ex parte Dei semper est efficax, & solum ex socordia nostræ voluntatis ea aliquando est cassa, & inefficax; Quod denotant verba Apostoli 1. ad Cor. 6. *Videte, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis*; quasi dicat, quod gratia ex parte Dei nunquam est vacua, sed ex parte nostra potest in vacuum recipi, & sine fructu: Quare licet petamus a Deo, quod det nobis id, quod præcipit, non sequitur, quod solum conferat in Christiano fœdere gratiam simpliciter efficacem, videlicet tum ex parte Dei, tum ex parte nostræ voluntatis; quandoquidem dando gratiam sufficientem, donat etiam ex parte sua id, quod præcipit nobis.

Contra quinto, quia loquendo de gratia simpliciter efficaci, tunc verum est, quod Deus illam conferat, quando ita donat, quod præcipit, ut operatio præcepta sit simul donum Dei, & meritum nostrum, non vero quando id, quod præcipit, a nobis demeritorie omittitur. Hinc falsum est, quod absolute dicitur in his thesibus, videlicet Deum donare nobis, quod præcipit, quasi vero semper ac præcipit bonam operationem, conferat nobis gratiam simpliciter efficacem; ex hoc enim sequeretur, quod peccator omittens contritionem non peccaret, quia cum denegetur illi gratia simpliciter efficax, qua contritio ponatur, inferretur, quod Deus

illam non præcipiat; unde per omissionem contritionis nullum præceptum peccator transgrederetur, & ideo non peccaret. Præterquamquod ex alio capite omittens contritionem præceptam non peccaret, quia scilicet deesset illi juxta hanc thesim gratia sufficiens ad illam ponendam: & quia hac deficiente in novo fœdere contritio est impossibilis, & nemo obligatur ad impossibile, ideo per omissionem contritionis peccator nunquam peccaret.

Contra demum, quia, esto transmitteretur, quod secunda pars hujus thesis posset in bono sensu accipi, adhuc integra thesis digna fuisset, quæ proscriberetur, quatenus docet, hominibus in veteri fœdere relictis propriæ infirmitati legem a Deo impositam esse, ita ut peccarent non implendo legem, quamvis illam implere non possent. Sed de hoc Augustini effato recurret sermo in thesi trigesima ad secundum.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim VII.

SEptima aliis phrasibus idem virus eructat, dum docet, Judæis in veteri fœdere præceptam fuisse legis observantiam, quam tamen implere non poterant, quia Deus illos in sua imbecillitate relinquebat, denegando iis gratiam sufficientem: in Christiano autem fœdere Christifidelibus conferri gratiam efficacem, vi cujus donat, quod petit a nobis. Recurrit tamen idem inconveniens; nam si Deus donat non solum auxilium ad ponendum id, quod petit, sed etiam illud ipsum, quod petit a nobis, rite infertur, quod si non ponatur contritio a peccatore, ea non petatur, nec præcipiatur a Deo; atque adeo peccator illam omittens non peccet, cum nullum præceptum violet. Recurrit etiam, quod Judæi legem non implendo non peccarent; quia in sua imbecillitate relicti carerent viribus ad legem implendam requisitis. Neque dici potest, quod propter virium imbecillitatem laborarent solum impotentia morali, non physica ad legem implendam, unde non excusarentur a culpa. Nam si in sua imbecillitate relinquebantur, ita ut gratia sufficienti destituerentur, laborabant etiam impotentia physica ad implenda præcepta supernaturalia; non enim poterant physice ponere contritionem, aut Dei dilectionem supernaturalem, (quæ illis præcipiebatur, ut ad justificationem disponeret) sine concursu gratiæ actualis; quæ tamen iis denegabatur, dum erant propriæ imbecillitati relicti. Præterquamquod etiam quando Deus præcipit moraliter impossibilia, offert petentibus gratiam suam, qua moralis impossibilitas expugnetur; ut docet Trid. sess. 6. cap. 11. dicens: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere, quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat, ut possis*. Propterea Deus perfrictæ frontis peccatores, qui sine magna difficultate non resipiscunt, ad orandum invitat, ut gratiam obtineant, qua de facili possint resipiscere, verbis illis Jerem. 3. *Frons meretricis facta est tibi, noluisti erubescere; ergo saltem amodo voca me, Pater meus, dux virginitatis meæ tu es*. Quare in utroque fœdere datur a Deo sufficiens gratia ad legem implendam, & peccatoribus ad resipiscendum; quamvis gratia, quæ nobis per Christi merita confertur, & per sacramenta novæ legis communicatur, sit longe uberior. Quinimmo sacramenta antiquæ legis nullatenus gratiam causabant, ut docet Florentinum, sed solum erant conditiones requisitæ, ut Deus ob merita Christi futuri gratiam conferret digne suscipientibus, ut notat Amicus, disp. 9.; & hac tantum de causa lex antiqua vocatur infirma, & inutilis ab Apostolo ad Hebr. 8. ubi dicitur: *Reprobatio fit præcedentis mandati propter infirmitatem ejus, & inutilitatem*. Ejus quippe legis sacramenta erant *infirma, & egena elementa*, ut dicitur ad Galat. 4. Contra vero sacramenta novæ legis ex eodem Florentino *gratiam continent, & ipsam digne suscipientibus conferunt*; Et ideo sola lex gratiæ vivificat, non vero lex antiqua; ut dicitur ad Galat. 3. Ex quo tamen non sequitur, quod in lege antiqua non conferretur gratia sufficiens ad observantiam legis, & ad salutem, ut advertit Angelicus p. 2. q. 98. ar. 2. ad 4. ubi habet: *Quamvis lex vetus non sufficeret ad salvandos homines, tamen aderat aliud auxilium a Deo hominibus simul cum lege, per quod salvari possent*.

PROPOSITIO VIII.

Nos non pertinemus ad novum fœdus, nisi in quantum participes sumus ipsius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit. *Quesnellus Hebr.* 8. 10. *in editione* 1693. *&* 1699.

SYNOPSIS.

I. Triplex hic error obtruditur, prout in duabus thesibus antecedentibus.

II. Ostenditur, quod nec defuerit in veteri, nec desit in novo fœdere gratia sufficiens ad legem implendam. III. Hallucinatio Jansenii oritur ex eo, quod non distinguat inter gratias exteriores, & interiores.

IV. Retorquetur adversus eundem Jansenium auctoritas D. Augustini, qui videtur negasse Judæis gratiam sufficientem, docens datam iis esse legem, tanquam pædagogum, a quo perducerentur ad Gratiam. V. Retorquetur pariter ejusdem Jansenii similitudo, quasi quis diceret Cajo, Pete ea, quibus indiges, dum tamen ei linguam præcideret, qua petere possit. VI. Gratia veteris legis in quo differat a gratia legis Euangelicæ? VII. Hinc triceps hujus thesis anguis confoditur.

I. IN hac, & duabus superioribus thesibus idem triplex error variis, ac fucosis phrasibus obtruditur; nempe insinuando verbis subdolis, quod expressius in duabus superioribus thesibus docebatur, videlicet, quod in veteri lege nulla fuerit gratia sufficiens; & quod in nova detur nobis dumtaxat Gratia efficax; & quod ista operetur in nobis id, quod nobis Deus præcipit; quibus verbis liberam cooperationem voluntatis callide de medio tollit Quesnellus; Quod tamen apertius docet in vigesima prima, & tribus sequentibus thesibus, in quibus datur idea gratiæ Jansenianæ.

II. In tergeminum hunc Jansenianum aspidem suum trisulcum telum contorsimus in duabus proxime præcedentibus thesibus: Ad ulterius illum conterendum addo hic, negari non posse, in veteri fœdere Davidi, Salomoni, aliisque, qui in primam culpam lethalem prolapsi sunt, collatum fuisse a Deo auxilium sufficiens, ne laberentur; ergo etiam in Christiano fœdere datur consimile sufficiens auxilium justis, qui primum peccatum mortale committunt; Unde pariter sequitur, quod gratia, quæ per Christum conceditur iis, qui bene operantur, non sit gratia necessitans, sed gratia, cui potest voluntas resistere, eo ipso, ac potest peccare. Ex qua ratiocinatione corruunt tres errores, qui in hac thesi sub splendidis illis verbis callide conteguntur.

Porro in hac ratiocinatione antecedens dumtaxat demonstrandum est, duæ quippe consequentiæ ex illo aperte descendunt. Probatur itaque antecedens, quia ex Augustino lib. de nat., & grat. cap. 26. *Deus non deserit, si non deseratur, & pie semper, justeque vivatur*; & infra addit: *Ut non adjuventur in ipsis itidem causa est, non in Deo.* Utrumque autem hoc effatum non subsisteret, si Davidi, Salomoni, & aliis veteris Testamenti gratiam sufficientem Deus negasset, ne in primum peccatum mortale proruerent; Deus quippe eos desereret, antequam ab eis desereretur; & ut non adjuvarentur causa fuisset in Deo, non in ipsis, qui nullam antea causam dederant, quare gratia auxiliante privarentur: ergo. Præterea etiam in Judæos cadit illud Augustini lib. de natura, & gratia cap. 67. *Quis peccat in eo, quod caveri nullo modo potest?* atqui si caruissent Judæi gratia sufficienti ad reportandam victoriam tentationum, lapsus caveri nullo modo posset. Ergo Judæi tentationibus succumbentes non peccarent. Apertissime autem de Judæis loquens August. lib. de grat., & lib. arb. cap. 12. ait: *Gratiam repellebant, & in Christum propterea non credebant.*

III. Quare inepte nimis loquitur Jansenius lib. 3. de Grat. Christi cap. 7. dicens, *non adfuisse hominibus sub lege viventibus gratiam sufficientem servandi legem, vel ullum præceptum ejus*. In eo autem consistit hallucinatio Jansenii, quod non distinguat inter legem, seu gratiam exteriorem, & gratiam interiorem, qua homines adjuvantur ad legem servandam. Verum quidem est, quod lex Mosaica non conferebat gratiam sufficientem ad non peccandum: (sicut nec nobis illam confert nuda lex Euangelica) At tam iis, qui erant sub lege (seu quibus iniquitas dominabatur, ut explicavimus in thesi superiore,) quam iis, qui sunt sub gratia, (seu quibus gratia dominatur) adjutorium, quod confertur, non est a nuda lege, quæ est gratia exterior, sed est a gratia interna, seu illustratione Spiritus Sancti, quæ in lege Mosaica universim erat remissa, non expugnans impotentiam moralem ad servandam legem, ortam ab insultibus concupiscentiæ, sed conferens solum sufficientiam physicam ad nonpeccandum, essentialiter requisitam ad peccatum formale, & ad demeritum; in lege vero Euangelica ea est intensior, ac vividior ex meritis Christi D. apta expugnare moralem illam impotentiam. Duo isthæc, quæ Jansenius non distinguebat, D. August. lib. de Grat., & lib. arb. cap. 17. dilucide expressit in hæc verba: *Cum dicitur, diligamus invicem, lex est; cum dicitur, quia dilectio ex Deo est, gratia est; Sapientia quippe Dei legem, & misericordiam in lingua portat; unde scriptum est in Psalmo: Etenim benedictionem dabit, qui legem dedit.* Distinguitur itaque lex, seu gratia exterior a gratia, seu ab illustratione, & inspiratione superna; Deus tamen, qui legem dedit tam Mosaicam, quam Euangelicam, misericor-

diam in lingua portans, in utraque lege gratiam confert sufficientem, ut servari possit, quamvis valde uberem in lege gratiæ iis, qui sunt sub gratia, præ illis, qui in lege Mosaica erant sub lege. In eo autem sensu dicitur gratia conferri in novo fœdere, seu in lege gratiæ, non vero in fœdere veteri, seu in lege Mosaica, quatenus in lege gratiæ Sacramenta tanquam actiones Christi D. principaliter operantis continent, & causant gratiam, si rite suscipiantur; contra vero in lege Mosaica Sacramenta, utpote *infirma*, *& egena elementa*, (ut loquitur Apostolus ad Gal. 4.) ad summum erant conditiones, quibus positis ex liberali divina promissione gratia conferebatur. E. g. Baptismus tanquam operatio Christi D. principaliter baptizantis causat gratiam, quam Christus, ejusque operatio in se continent: At circumcisio non erat operatio assumpta a Christo D. & ideo solum erat conditio a Deo requisita, ut gratia conferretur infanti, qui circumcidebatur.

IV. Opponit Jansenius illud Augustini serm. 53. de Verb. Apost. cap. 2. Legem Judæis datam esse, ut agnita propria ægritudine, ratione cujus facile labebantur, *Medicus*, *idest gratia adjuvans*, *quæreretur*. Ergo ex Augustino gratia adjuvans, & efficax solum datur in lege Evangelica; in lege vero Mosaica nulla dabatur gratia; alioquin non esset ratio, cur medicus quæreretur in lege gratiæ. Propterea idem S. Doctor qu. 55. super Exodum dicit, datam fuisse Judæis legem, *ut de sua infirmitate*, *ac peccatis per legem convincerentur*, *ut lex fieret illis Pædagogus*, *a quo perducerentur ad gratiam*, *quæ est in fide Jesu Christi*. Et similiter Conc. 27. in Psalm. 116. *Ad hoc data est lex*, *ut te de magno parvulum faceret*, *ut te ad faciendam legem vires de tuo non habere monstraret*, *ac sic opis indigens*, *& egenus ad gratiam confugeres*, *& clamares*, *Miserere mei Domine*. Et in Ps. 118. similiter addit: *Ut jam corde humiliato discas clamare: Infelix homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?*

Respondeo, adversus eundem Jansenium facile argumentum retorqueri. Nam si data est lex Judæis, ut cognita propria imbecillitate ad medicum confugerent, hoc est ad gratiam adjuvantem, qua possent legem implere, manifeste sequitur, quod dederit eis Deus gratiam sufficientem, ut possent orare, & petere gratiam immediate adjuvantem ad ferenda onera legis; non secus ac in lege Euangelica, quando quis ob habitum vitiosum acquisitum experitur moralem impotentiam ad abstinendum a culpis, non caret auxilio gratiæ sufficientis, qua possit petere a Deo auxilium validum ad expugnandam illam difficultatem ortam a pravis habitibus, prout docuit Trident. sess. 6. cap. 11. ubi dixit: *Deus impossibilia non jubet*, *sed jubendo monet*, *& facere quod possis*, *& petere quod non possis*, *& ajuvat ut possis*: Aliter nisi de facili possemus orare, & petere auxilium, quo de facili deinde possemus legem implere, non esset verum, quod statim Tridentinum subdit: *Cujus mandata gravia non sunt; cujus jugum suave est*, *& onus leve*. Præterquamquod ex hoc ipso, quod Deus desideria, ac preces contulerit Judæis pro obtinendo auxilio ad ferenda onera legis necessario, rite infertur, quod hujusmodi auxilium illis communiter non denegarit. Ut quid enim eos excitaret ad desiderandum, & postulandum id, quod in eo statu nullatenus possent impetrare?

V. Confirmatur retorquendo similitudinem, quam Jansenius adhibet lib. 3. de gratia Christi cap. 5. ad ostendendum, quod in Judaico fœdere non solum deesset gratia sufficiens ad implendam legem, sed etiam gratia sufficiens ad petendum a Deo hujusmodi auxilium sufficiens, ac necessarium ad ferenda onera legis. Sic ipse loquitur: *Si quis verbis alicui diceret*, *Quia non sufficis implere quod jubeo*, *ora pro gratia*, *qua sufficias*; *stultus esse profecto crederetur*, *si jam ei potestatem*, *qua sufficeret*, *donavisset*. Censet enim Iprensis, quod habens potestatem petendi sufficientiam, pariter haberet ipsam immediatam sufficientiam ad implendum, quod jubetur. At sic retorquendo telum insurgo: Si quis verbis alicui diceret; Quia non sufficis implere, quod jubeo, ora pro gratia, qua sufficias; stultus profecto foret, & tyrannide imbutus, si linguam illi præcideret, & potestatem orandi denegaret. Idemque dicendum esset de Deo, si denegasset Judæis auxilium sufficiens ad implendam legem, & iis dixisset: Quia non sufficitis implere quod jubeo, orate pro gratia, qua sufficiatis; & deinde gratiam ad orandum sufficientem, & necessariam pariter denegasset. Quod citra blasphemiam dici non potest de Numine clementissimo.

Directe ad argumentum Jansenii dicendum, vere Judæis legem gravem fuisse impositam, ut quærerent Medicum; & ut lex ipsa fieret eis Pædagogus, a quo ad gratiam, quæ est in fide Christi D. perducerentur. Quamvis autem lex illa esset gravis, non deerat tamen illis gratia sufficiens, qua possent orare, & petere a Deo auxilia uberiora, quibus citra difficultatem possent legi ob-

obtemperare. Quoniam vero deerat illis gratia illa uberior, quæ datur in lege Euangelica per merita Christi D (qui venit, ut vitam, seu gratiam habeamus, & abundantius habeamus) idcirco promissione bonorum temporalium, & comminatione similium pœnarum sæpe a Deo ad legem servandam excitabantur, ac proinde sæpe illam servabant, & ad Deum peccatores revertebantur, ducti amore mercenario, & timore servili; qui tamen adhuc erat salutaris, nec poterat poni sine gratia sufficienti superna, ut constat ex proscriptione thesis decimæquartæ facta ab Alex. VIII. quæ dicit: *Timor gehennæ non est supernaturalis:* potest siquidem etiam timor pœnarum temporalium esse supernaturalis; si pœnæ istæ lumine superno cognoscantur infligendæ a Deo vindice propter nostra delicta. Ex hoc autem timore servili gradum deinde faciebant ad amorem Dei filialem; timor enim pœnæ passim inducit ad Charitatem a Spiritu S. infusam, propriam filiorum Dei. Et in hoc sensu accipiendum est, quod in argumento dicitur ex Augustino, videlicet legem ægrotis Judæis datam, ut quærerent medicum, & esset illis Pædagogus, a quo perducerentur ad gratiam, quatenus ex timore illo servili pœnæ, quo passim ducebantur, possent implorare medicum, seu gratiam adjuvantem, & sic perduci ad spiritum dilectionis proprium novi Testamenti; juxta illud Apostoli ad Rom. 8. *Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, Pater.*

VI. Ex quibus omnibus colligitur, primo gratiam novi Testamenti in duobus differre a gratia veteris Testamenti. Primo quia gratia in lege Euangelica confertur per merita Passionis Domini affluenter; juxta illud Apostoli ad Rom. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis*; propterea de facili possumus expugnare difficultatem, & impotentiam moralem ad legem implendam, ortam ex concupiscentia effræni, saltem si orationibus illam impetremus; qua de causa dicitur 1. Thessal. 5. *Sine intermissione orate*, & Lucæ 18. *Oportet semper orare*; certissima quippe nobis inest securitas obtinendi, quod petimus; Sponsor enim est ipse fidelissimus Dominus, qui sic alloquitur Marci 11. *Dico vobis, omnia quæcunque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis*; Etenim cum in novo Testamento Deus homines velut filios habeat, non ut servos, sicut habebat homines in lege veteri, juxta illud Apostoli ad Gal. 4. *Jam non est servus, sed filius, quod si filius, & hæres per Deum*; idcirco facillimas præbet aures nostris petitionibus; quod ipse Dominus, ut nos ad orandum impelleret, arguendo a Patre terreno, & improbo, ad cœlestem, & clementissimum, dixit Lucæ 11. *Si vos, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester de cœlo dabit Spiritum bonum petentibus se?*

Secundo differt gratia novæ legis a gratia veteris legis, quia supposita ea lege perterrefaciente, tunc ut plurimum homines sub auxiliis gratiæ ad observantiam præceptorum inducebantur solum timore; in nova autem lege nunc inducuntur sæpe homines etiam amore, ac timore filiali. Quod innuunt verba laudata Apostoli ad Rom. 8. *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed spiritum filiorum Dei*; & docuit Augustinus qu. 15. super Deuteron. dicens: *Homo potest facere opus legis per charitatem justitiæ, quod non potest per timorem pœnæ; Quæ charitas gratia est novi Testamenti*: quamvis enim timor servilis, si procedat ex motivo lumine fidei attacto, sit supernaturalis, & indigeat auxiliis gratiæ, ut dicemus in thesi 60. nihilominus spiritus hujus timoris, qui in veteri lege habebatur, non est adeo efficax ad inducendam observantiam mandatorum, sicut est efficax amor filialis, ad quem de se inducit gratia, utpote uberior, novæ legis; & in hoc sensu dicit Augustinus, quod non possit homo opus justitiæ sanus, quod potest facere per timorem pœnæ, quod potest facere per Charitatem, quæ est gratia novi testamenti. Quibus adde, quod multo minus poterant Judæi legem implere, si solum ducebantur timore servili formaliter, seu in quantum servili, qui, ut habet D. Th. 2. 2. q. 19. a. 4. est peccaminosus, eo quod ita quis legem servet, ob timorem pœnæ, ut hac circumscripta, lex non impleretur. Similiter Augustinus in Epist. ad Gal. ubi dixerat, quod Judæi ducebantur timore servili, addit: *Ideo quædam opera legis implebant, quæ in Sacramentis sunt; illa vero, quæ ad bonos mores pertinent, implere non poterant; Non enim implet ea, nisi charitas*; sive dicatur, quod ea impleat charitas, seu spiritus amoris, & quidem de facili, & alacriter; sive dicatur, quod ea impleat charitas late sumpta pro amore supernaturali cujuscunque honestatis, ut explicat Vasq. p. 2. disp. 192. c. 2. Et idem S. Doctor loquens de gratia novi Testamenti dicit lib. de fide, & operibus c. 23. *Ab hoc reatu graviore liberat gratia Spiritus Sancti per Christum, quæ diffusa charitate in cordibus nostris donat justitiæ dilectionem, qua immoderatio concupiscentiæ su-*

peretur. Et in Pſ. 90. habet: *Data eſt illi lex ad timorem, non ad amorem; ut autem timor convertatur ad amorem, occiſus eſt juſtus, ac venit Spiritus Sanctus in plenitudine amoris, non in pœna timoris*. Quare auxilia gratiæ in novo teſtamento pertinent ad charitatem potius, & ad amorem juſtitiæ, quam ad timorem: Secus vero auxilia gratiæ veteris legis. Quia tamen lex antiqua terrens erat introductoria ad legem novam charitatis; ideo cultores illius, & quicumque ex puro timore legem ſervant, ab Auguſtino dici ſolent alieni a gratia, quatenus ſunt alieni ab illa ſpeciali gratia amoris, quæ eſt propria novi Teſtamenti, & quæ antonomaſtice venit nomine Gratiæ. Prӕterquamquod, ut annotavimus in theſi antecedenti, lex antiqua ratione ſui ſicut non juſtificabat, ita nec vires præbebat ad ſervanda præcepta; utrumque tamen tunc habebatur dependenter a lege gratiæ, ſeu per fidem in Chriſtum venturum, qui eſt Auctor, & pelagus omnium gratiarum.

VII. Colligitur etiam ex dictis falſitas hujus theſis, & duarum præcedentium; tum in eo, quod ſupponitur, caruiſſe ſcilicet Judæos gratia ſufficienti ad legem implendam; tum in eo, quod implicite aſſeritur, videlicet in nova lege nullam conferri gratiam ſufficientem, ſed quamcumque eſſe efficacem; tum demum in eo quod ſubdolis verbis exprimitur, videlicet, quod gratia efficax in lege nova non ſit talis, ut requirat liberum conſenſum voluntatis, ut proinde non operetur in nobis Deus, quod præcipit independenter a noſtra libera cooperatione, ratione cujus poteſt eſſe verum (& utinam non ſæpiſſime accideret:) quod Deus conferat ſuam gratiam ſufficientem ad obtemperandum, & imperet, non tamen per gratiam illam operetur in nobis id, quod nobis præcipit, ex contranitentia, quam voluntas exercet vocationi, & Gratiæ.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim VIII.

Octava docet, eos dumtaxat ad fœdus Chriſtianum pertinere, qui novi Teſtamenti gratiam participant, ideſt efficacem, quæ quicquid Deus nobis præcipit, in nobis operatur: eos vero, qui gratia efficaci deſtituuntur, quæ ſcilicet non operatur quicquid nobis Deus præcipit, pertinere ad fœdus antiquum, ſeu Judaicum, in quo Deus legis obſervantiam exigebat, relinquendo illos in ſua ægritudine, & impotentia; atque adeo in novo hoc Chriſtiano fœdere peccatores efficacis gratiæ expertes, qua v. g. contritionem præceptam de facto ponant, deſtitui pariter gratia ſufficienti ad ponendam, ſi velint, præceptam contritionem; atque adeo laborare omnimoda impotentia ad obtemperandum. Quod ſi verum haberet, proculdubio non peccarent, ut diximus, contritionem omittendo, & fatue illis contritio præciperetur, ſi illam ponere neutiquam poſſent. Hinc Doctor Angelicus in cap. 1. Epiſt. 1. ad Cor. exponens illa verba: *Fidelis Deus, per quem vocati eſtis in ſocietatem Filii ejus*, addit: *Non videtur eſſe fidelis Deus, ſi nos vocaret ad ſocietatem Filii, & nobis denegaret, quantum in ipſo eſt, ea, per quæ ad eum devenire poſſimus; unde Joſue dicitur: Non te deſeram, neque derelinquam*. Negari itaque non poteſt, quod in utroque fœdere peccatori contritionem præceptam omittenti detur a Deo gratia ſufficiens ad obtemperandum; ita ut dicatur, Deum per ſummam injuriam proterere, & conculcare, qui tranſgreditur præcepta, quæ vi gratiæ collatæ implere poteſt, non tamen adimplet: Quod innuit Apoſtolus dicens ad Hebr. 10. graviſſima mereri ſupplicia eum, qui ſpiritui gratiæ contumeliam fecerit. Quod ſi gratia ſufficiens non conferretur peccatori contritionem præceptam culpabiliter omittenti, nulli unquam gratiæ fieret contumelia; non quidem gratiæ efficaci, ut patet, quia ſub illa obtemperatur; neque ſufficienti, quia ea non obtemperantibus denegatur; unde nemo Gratiæ contumeliam faceret, & ſic laudata Apoſtoli verba eſſent deridenda.

PROPOSITIO IX.

Gratia Chriſti eſt gratia ſuprema, ſine qua confiteri Chriſtum nunquam poſſumus, & cum qua nunquam illum abnegamus. *Queſnellus* 1. *Cor.* 12. 3. *edit.* 1693.

SYNOPSIS.

I. Gratiam Queſnellus vult eſſe libertatis a neceſſitate interemptivam, ad mentem Janſenii putantis, ad meritum, ac demeritum ſatis eſſe libertatem a coactione.

II. Longe differt theſis iſthæc a ſententia Prædeterminantium, ut Janſenius ipſe fatetur. III. Cum prædeterminatione ad conſenſum admittitur a Prædeterminatoribus potentia ad diſſenſum in

ſen-

sensu diviso; secus vero cum gratia Janseniſti-ca. IV. Praeterea voluntas ipsa se determinat sub praedeterminatione; non tamen sub gratia medicinali. V. Phrases hujus thesis sunt longe diversae a phrasibus Praedeterminantium. VI. Praedeterminantes enim in opere honesto, ac turpi agnoscunt libertatem indifferentiae, quam Janseniani de medio tollunt. VII. Jansenianae haereses in hac thesi edocentur.

I. QUid in hac Thesi, necnon in proxime sequentibus Auctor contendat? An gratiam Christi ad supremum, quod excogitari potest, solium evehere, & ipsimet Omnipotentiae quodammodo aequiparare? Ita sane, si corticem verborum spectemus; at si nucleum introspiciamus, illico palam fiet, quid lateat sub hoc verborum apparatu, videlicet Gratia nimis ingrata, quippe quae non est confortativa arbitrii, sed libertatis interemptiva; non enim evehit supra naturae vires arbitrii facultatem, sed omnino prosternit, & abjectat in ordine ad operationem salutarem producendam; a qua proinde meritum vitae aeternae ita amandat, ut reddat illius incapacem ex defectu libertatis. Propterea licet ad gratiae commendationem spectet, quod Thesis exprimit, eam scilicet esse supremam, ita ut sine illa confiteri Christum nunquam possimus ex defectu virium naturalium ad talem actum omnino supernum; falsissimum tamen est, quod affecti gratia interiori, qua vires suppetunt ad Christum confitendum, nunquam illum abnegemus, in vacuum recipiendo supernas illas vires, quas exhibet gratia; Hoc enim non ad commendationem, sed ad depressionem gratiae spectat, quae non confert arbitrio vires, sed evertit omnino arbitrii potestatem, qua possit obsequium debitum Christo praestare, illum libere confitendo, & sibi praemium consentaneum, atque adeo aeternum promereri. Constat quippe ex proscriptione tertiae thesis Jansenianae, libertatem a coactione ad meritum non sufficere; sicut nec sufficit libertas in causa sine libertate formali indifferentiae, ut contendebat prima ex thesibus ab Alexandro VIII. confixis.

II. In patrocinium hujus thesis putarunt nonnulli adduci posse sententiam Praedeterminantium, qui pariter docent, Praedeterminationem physicam ejus indolis esse, & efficacitatis, ut sine illa ad confitendum Christum non inducamur, & cum illa nunquam Christum abnegemus.

Verum quantum distet gratia medicinalis Janseniana a physica praemotione, quam Scholastici Praedeterminantes admittunt, docet ipse Jansenius, qui lib. 1. de Grat. Christi cap. 2. haec habet: *Qui medicinalem Christi gratiam sic defendere conantur, ut eam in praedeterminationem physicam transforment, omni statui hominum lapsorum, & innocentium, ex vi Primae Causae, & indifferentiae voluntatis necessariam, magis profecto Aristotelici, quam Augustiniani sunt. Nam talis praedeterminatio sic asserta non solum nullo ejus testimonio probari potest, sed potius universam ejus doctrinam innumeris locis traditam inexplicabili confusione perturbat: tollit enim differentiam integrae, lapsaeque voluntatis; necnon duplicis adjutorii quo, & sine quo non, cum quorum altero Adamus velle, stareque potuit; & Angeli re ipsa voluerunt, steteruntque; lapsi homines velle, & stare non possunt: tollit, obscuratque veram radicem gratiae medicinalis; nec sinit intelligere veram naturam ejus, dum aequaliter statuit illam praedeterminationem omnibus necessariam.* Hactenus Iprensis; Cujus discipulus in hac thesi non intendit per gratiam medicinalem invehere subjectionem debitam Primo libero, ad quam Praedeterminatores putant necessariam esse physicam praemotionem, quam nolunt esse libertatis indifferentiae violativam; Aliter sicut a praedeterminantibus ponitur in quocumque statu naturae tam integrae, quam lapsae necessaria, ita gratia isthaec medicinalis deberet in utroque pariter statu reperiri, ut Jansenius annotavit. Vult itaque gratiam medicinalem esse solum necessariam in statu naturae lapsae ob naturae imbecillitatem a culpa originali contractam, & simul vult vi illius poni operationem salutarem citra formalem libertatem indifferentiae; a qua certe haeresi Catholica Praedeterminantium Schola omnino abhorret. Docet siquidem rite cohaerere in voluntate cum Praedeterminatione ad actum bonum liberam facultatem ad illum non ponendum, quamvis nec Praedeterminatio illa stare possit sine eo actu, nec actus unquam ponatur, & subsistere possit sine tali Praedeterminatione: Esto negotium non leve facessat mysterium id explicare; adeo ut Cajetanus 1. part. quaest. 22. art. 4. adlaborans in conciliand inevitabilitate actus praedeterminati cum ejus contingentia, dixerit: *Ad hanc dubitationem nihil reperi in Divo Thoma: In aliis vero Doctoribus nihil hactenus comperi ad quaestionem istam, nisi quae communiter dicuntur de sensu composito, & diviso, de necessitate consequentiae, & consequentis, de libertate electionis Divinae in aeternitate, deque natura causarum ad utrumlibet. Sed haec omnia animum non quie-*

quietant, quia non de necessitate, & contingentia, sed de compossibilitate inevitabilium eventuum cum contingentia, & libertate eorundem est quæstio.

Cæterum, sive facilis, sive perdifficilis sit, qui dissolvatur hic nodus apud Scholasticos, assertio Prædeterminantium est Catholica, & juxta definitionem Tridentini definientis sess. *6.* can. 4. *Liberum arbitrium assentiendo Deo excitanti posse dissentire, si velit*; explicando hanc potentiam ad dissentiendum per libertatem formalem indifferentiæ ad utramque partem. Janseniani vero negant hanc libertatem indifferentiæ, & docent, quod arbitrium possit dissentire, si velit, potentia solum remota, seu conditionata, quatenus posset dissentire, si careret gratia medicinali, qua determinatur ad consensum: eo pacto, quo vinculis præpeditus posset ambulare, si esset a vinculis expeditus. Quod cum etiam Calviniani a Tridentino damnati admittant, dum docent, gratiam necessitare arbitrium ad consensum, dicendum non subsistere hanc laudati Canonis interpretationem; atque adeo sententiam Calvinianam, & Jansenianam in hac re recedere a tradita Concilii definitione.

III. Et ratio discriminis inter Prædeterminatores, & Jansenianos est, quia prædeterminantes docent voluntatem sub prædeterminatione ad consensum retinere potentiam ad dissensum in sensu diviso ab illa: nec obesse libertati, quod ab ea voluntas se dividere non possit, vel quia Prædeterminatio se tenet ex parte actus secundi, ut docent Neoterici, vel quia est ipsa applicatio causæ secundæ ad agendum facta a primo libero, voluntas autem, & judicium indifferens, quantum est ex se, cum utroque actu componi possunt in sensu diviso, & ideo voluntas sub prædeterminatione ad consensum remanet cum libertate indifferentiæ ad consensum, vel dissensum: siquidem prædeterminatio non spectat ad posse, sed ad agere. At per Jansenianos gratia medicinalis non spectat ad agere, sed ad posse, quatenus sine illa juxta eorum erroneam doctrinam, non datur gratia sufficiens, unde sine illa non potest voluntas ponere operationes salutares, & ab illa dumtaxat recipit vires supernas, & potestatem ad eas ponendas: & idcirco destruit libertatem indifferentiæ a Catholicis requisitam ad ponendos actus meritorios, ac salutares.

IV. Præterea Janseniani docent, voluntatem a gratia unice determinari ad consensum: At Prædeterminatores, si subscribant Angelico Præceptori, docent, quod voluntas a se ipsa suo modo determinetur, & ideo sit formaliter libera. Hæc enim habet D. Thomas in 2. dist. 39. quæst. 1. art. 2. *Ratio culpæ in actu deformi est in hoc, quod procedat ab eo, qui habet dominium sui actus: hoc autem est in homine secundum illam potentiam, quæ ad plura se habet, nec ad aliquod eorum determinatur, nisi ex se ipsa: quod tantum voluntati convenit.* Utrum autem salvari possit, quod voluntas dum a Deo prædeterminatur, ipsa dicatur libere se determinare, quatenus *magis habet Deus in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas*, ut loquitur August. de Corrept. & Grat. cap. 14. inquirant Scholastici, cum id ad Polemicos non pertineat. Nobis satis sit ostendisse, quod Janseniani gratiam ejus indolis comminiscentes, ut sine illa confiteri Christum nunquam possimus, & cum illa nunquam abnegemus, nullum præsidium a sententia Prædeterminantium habeant; eo quod isti admittant libertatem indifferentiæ sub prædeterminatione ad consensum: admittunt etiam possibilem gratiam sufficientem, & quod possit voluntas gratiæ resistere: quæ omnia non subsistunt admissa gratia medicinali in sensu Janseniano.

Quod autem Prædeterminatores omnes diserte fateantur citra errorem in fide negari non posse in natura lapsa gratiam sufficientem ab efficaci condistinctam, atque adeo ab hoc Janseniano errore abhorreant, in quo omnes quinque Jansenii theses hæreseos damnatæ continentur (ut ostendimus in Anacephalæosi thesis secundæ) satis est eorum Codices, & scripta revolvere. Bannez 1. p. q. 23. a. 3. cum docuerit, necesse esse, quod peccantes adversus aliquod præceptum supernaturale, puta fidei, pœnitentiæ, &c. receperint gratiam ad implendum præceptum sufficientem, addit, id esse certum ex fide; ac probat tum ex illo Jo. 15. *Si non venissem, & locutus non fuissem eis, peccatum non haberent*; tum etiam ex eo, quod nemo peccat non faciendo, quod facere non potest, quod pariter dicit esse certum ex fide. Alvarez lib. 8. de Auxiliis disp. 71. n. 12. sic ratiocinatur. *Si non daretur gratia vere sufficiens, sequeretur, quod illi omnes, qui non convertuntur, revera converti non possent, aut salvari; quod tamen non potest admitti. Probatur antecedens: nam illi non habent gratiam efficacem, alias enim converterentur, & salvarentur; hæc enim gratia tribuit actualiter bene operari, vel perseverare usque in finem: ergo si non habeant vere gratiam sufficientem,*

quæ

quæ tribuit posse, omnes illi converti, pie operari, vel salvari non possent; & ita non imputaretur eis ad culpam, quod non converterentur, nec adimplerent divina mandata; & consequenter Deus irrationabiliter conquereretur de illis, & sine causa illos increparet; quod tamen Sacrarum Literarum testimoniis videtur repugnare. Pariter Jo: à S. Thoma in p. 2. tom. 2. q. 3. disp. 24. art. 1. aperte docet, omni homini, cui ponitur præceptum, dari auxilium sufficiens ad talis præcepti impletionem; immo dicit Conclusionem hanc esse inter Theologos communem; illamque demonstrat, *quia omne præceptum debet imponi habenti facultatem ad implendum illud; alioquin si facultas non suppetit, præceptum deobligat: qui habet facultatem, habet gratiam sufficientem, quæ præcise dat ipsum posse.* Franciscus Zumel tom. 3. variarum disputationum disp. 4. sect. 1. dicit: *Certum esse de fide, quod detur hominibus auxilium sufficiens, quibus interdum non donatur efficax; quia Deus non præcipit aliquid impossibile: sed præcipit omnibus peccatoribus, ut convertantur ad ipsum: ergo omnibus dat auxilium gratiæ sufficientis, quo possint converti: Vel non sunt digni reprehensione, & damnatione, eo quod non convertantur; quod est contra expressas Scripturas, & contra universam doctrinam Ecclesiæ, & SS. Patrum.* Idem Pariter asseverant Thomistæ omnes, qui propterea gratiam Jansenianam tanquam tartareum monstrum ejurant.

V. Ex quibus infertur, non iisdem, sed longe diversis verbis loqui Prædeterminantes, ac loquatur præsens Thesis. In hac quippe dicitur, quod sine gratia Christum confiteri non possumus; & quod cum ea nunquam illum abnegemus. Prędeterminantes vero non docent, quod voluntas, quæ peccat omittendo actum præceptum, dum caret prædeterminatione ad talem actum, non possit sine tali prædeterminatione illum ponere: nam si ponere illum non posset, non esset libera: unde dispar ratio in utraque sententia.

VI. Ratio autem radicalis hujus discriminis est, quia Auctor hujus thesis solum admittit cum Jansenio libertatem a coactione tam in peccante, & demerente, quam in bene operante per gratiam Christi medicinalem, & merente; & ideo in hac sententia qui caret gratia ad Christum confitendum, non potest illum confiteri: Contra vero Prædeterminatores cum Angelico requirunt in merente libertatem indifferentiæ, & ideo consequenter docent, quod carens prædeterminatione ad Christum confitendum adhuc possit illum confiteri, quamvis si confiteretur, non sine prædeterminatione illum confiteretur: Ad eum prorsus modum, quo omnes dicimus, quod carens concursu Dei ad consensum adhuc possit consentire, dum peccat; quamvis si consentiret, non haberetur consensus sine concursu Dei ad illum: Et similiter dicimus, quod Antichristus absque præscientia de bona operatione ab eo ponenda, adhuc possit bene operari, & non peccare, quamvis si esset bene operaturus, isthæc bona operatio non haberetur sine præscientia de illa; Quicquid sit, quod ista præscientia, quæ antecedit tempore nostros actus, consequatur ad illos logice, & idcirco sit a nobis impedibilis, & non eversiva libertatis; prędeterminatio vero sit omnino antecedens, & inimpedibilis, ut proinde in dubium revocari possit, num sit eversiva libertatis: Quod tamen, ut diximus, ad Scholasticas concertationes spectat, non ad Polemicas. Usqueadeo autem sanctum est apud Thomistas, quod requiratur in merente libertas a necessitate, & non sufficiat libertas a coactione, ut Angelicus quinque ab hinc seculis dixerit, sententiam docentem, nos esse dumtaxat liberos a coactione, esse hæreticam: Hæc siquidem habet de Malo quæst. 8. de elect. art. unico. *Opinio, qua quidam dicunt voluntatem hominis ex necessitate moveri ad eligendum, nec tamen cogi, est hæretica; tollit enim rationem meriti, ac demeriti, & subvertit omnia principia Theologiæ moralis: Si enim ex necessitate movetur ad volendum, tollitur deliberatio, exhortatio, & præceptum, & laus, & vituperium.*

VII. Oppones pro Quesnello, quod in hac thesi duo asserantur: Alterum est, quod sine gratia non possimus Christum confiteri; & de hoc nemo potest ambigere, cum non possit actus supernaturalis prodire sine coinfluxu comprincipii supernaturalis; Alterum vero, quod sub gratia nunquam Christum abnegemus; quod non fert eversionem libertatis ad illum abnegandum, cum non dicatur, quod sub gratia non possimus Christum abnegare; Quare sicut omnes Catholici docent, quod sub gratia efficaci nunquam Christum abnegamus; ita potest citra ullum inconveniens Quesnellus dicere, quod sub Christi gratia nunquam illum abnegemus.

Sed contra est primo, quia licet vera sit prima pars hujus thesis, quod scilicet sine gratia non possimus Christum confiteri, falsum tamen est: quod non possimus Christum confiteri sine ista gratia, de qua

verum sit, quod nunquam cum illa Christum abnegamus; nam qui Christum abnegat, caret proculdubio tali gratia, & tamen potest Christum confiteri; aliter non peccaret illum non confitendo. Sic etiam licet verum sit, quod sine gratia non possit homo conteri; commentitium tamen est, quod sine gratia efficaci homo non possit conteri; peccator enim qui culpabiliter omittit contritionem præceptam, caret gratia efficaci, & tamen potest contritionem ponere, aliter non peccaret, illam omittendo. Contra est secundo, quia dum in altera parte hujus thesis dicitur, quod cum gratia Christi nunquam illum abnegamus, apertissime docetur secunda thesis Jansenii, quæ proscripta est tanquam hæretica, quod scilicet *In statu naturæ lapsæ interiori gratiæ nunquam resistatur*. Contra est tertio, quia quando peccator omittit contritionem præceptam, vel habet gratiam, qua possit illam ponere, vel non. Si dicas primum, ergo falsum est, quod cum gratia nunquam peccemus; sin dicas secundum, ergo hic peccator est sine libertate indifferentiæ ad non peccandum, sed cum sola libertate a coactione, juxta tertiam Jansenii proscriptam thesim; cum enim careat gratia requisita ad contritionem ponendam, necesario illam omittit, unde caret libertate a necessitate, seu libertate indifferentiæ. Præterquamquod præciperetur illi contritio, quam ponere non posset sine gratia, & tamen gratia illi deesset; unde vera etiam esset prima ex quinque proscriptis Jansenii thesibus. Contra est quarto, quia qui instructus gratia ista Quesnelliana Christum confitetur, vel potest illum abnegare, vel non potest; si non potest, ecce tibi eversionem libertatis indifferentiæ; sin dicas, quod possit, ergo cohærere possunt hæc duo, quod scilicet homo habeat gratiam, & simul Christum abneget.

Ad id quod additur de gratia efficaci. Primo falsum est, ut diximus, quod sine gratia efficaci non possimus Christum confiteri. Nam qui culpabiliter Christum abnegat, caret gratia efficaci, & tamen potest illum confiteri, aliter non peccaret. Deinde licet verum sit, quod cum gratia efficaci nunquam Christum abnegemus, falsissimum tamen est, quod cum gratia nunquam abnegemus illum. Disparitas est, quod gratia efficax importat gratiam, quæ vel trahit, vel involvit consensum, seu Christi confessionem: quid autem mirum est, quod ubi adsit gratia involvens, seu trahens consensum, ibi nunquam sit dissensus? At gratia secundum se, ut præscindens ab efficaci, & pure sufficienti, tam potest conjungi cum consensu, quam cum dissensu, & ideo potest esse verum, quod cum gratia dissentiamus, & Christum abnegemus: & de facto qui culpabiliter omittit Christum confiteri, habet gratiam sufficientem, qua possit ponere hunc actum supernaturalem præceptum; aliter vel non peccaret illum omittendo, vel peccaret cum *sola* liberta-te a coactione. Hæreses itaque Jansenianæ ex hac thesi usquequaque erumpunt; sicut etiam ex plurimis aliis sequentibus.

Instabis. Tam in sententia Prædeterminantium verum est, quod sine prædeterminatione ad consensum non possit voluntas consentire, & quod cum ea nunquam dissentiat, quam in sententia Societatis verum est, quod sine concursu Dei in actu secundo ad consensum non possit voluntas consentire, & quod cum illo nunquam dissentiat: ergo bene etiam poterit in hac thesi Quesnellus præscindens ab utraque illa sententia Scholastica in suis Asceticis Observationibus pariformiter dicere, quod sine gratia non possimus Christum confiteri, & quod cum gratia nunquam illum abnegemus.

Sed falsissimum, & erroneum est antecedens. Solum verum est in utraque illa sententia, quod sine prædeterminatione ad consensum, vel sine concursu Dei in actu secundo ad consensum nunquam consentiamus; at non est verum, quod sine illis non possit voluntas consentire; quandoquidem voluntas omittens contritionem præceptam illis caret, & tamen ponere potest contritionem: aliter non peccaret illam omittendo, cum nemo possit ad impossibile obligari. Propterea sicut in utraque illa sententia verum est, quod sine Predeterminatione, aut sine concursu Dei in actu secundo ad consensum potest voluntas consentire, & quod cum illis nunquam dissentit: ita Quesnellus loquens de gratia simpliciter (& non de gratia efficaci duntaxat) deberet viceversa dicere, quod sine gratia non potest voluntas Christum confiteri, & quod cum gratia possit Christum abnegare, ac sæpe etiam abneget; Aliter Jansenismum non effugeret. Rem totam paucis perstringo. Vel thesis loquitur de gratia efficaci, & falsum est, quod sine illa non possimus Christum confiteri; Vel loquitur de Gratia ut præscindente ab efficaci, & sufficienti, & falsum est, quod cum illa nunquam voluntas Christum abneget; atque adeo alterutrum hujusce thesis assertum in utroque sensu est erroneum. Hæc autem obiter attingere non abs re

fuit,

fuit, ut omnibus perspectum sit, perperam Jansenianos pallio Doctrinæ Thomisticæ abuti ad suas technas obtegendas, ac omnino inanem esse nonnullorum formidinem, ne Constitutio isthæc *Unigenitus* libertati Scholarum, præsertim Angelicæ, officiat.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim IX.

NOna docens Christi gratiam esse illam sine qua non possumus Christum confiteri; & cum qua illum non abnegamus, luculenter insinuat, Christi gratiam esse unice gratiam efficacem, cum qua Christus non abnegatur, (aliter non esset efficax) & sine qua Christum confiteri non possumus; cum non possit homo gratia denudatus solis naturæ viribus Christi fidem profiteri. Iterum proinde in hac thesi expungitur gratia sufficiens ad Christum confitendum in eo, qui culpabiliter illum abnegat, ita ut eatenus sit odii Divini, ac pœnæ æternæ reus, quia gratiæ ad Christum confitendum collatæ contumeliam facit, illum abnegando. At si gratia sufficiens deesset illi, cui Christi confessio præcipitur, quomodo peccaret illum abnegando? Augustinus lib. de duabus animabus cap. 2. diserte hæc habet: *Peccati reum teneri quempiam, quia non fecit, quod facere non potuit, summæ iniquitatis est, & insaniæ.* Quare quamvis verissimum sit, & quod sine Christi gratia illum salutariter confiteri non possimus, & quod muniti gratia efficaci nunquam illum abnegemus: erroneum tamen est asserere, quod instructi gratia, ac viribus sufficientibus ad Christum confitendum, illum abnegare non possint, nec unquam illum abnegent. Aliter inepte Apostolus 1. ad Corinth. 2. diceret: *Hortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* Quid enim est in vacuum recipere, nisi ejus effectum frustrari? Prædeterminatorum asserta toto cœlo ab hac hæresi discrepant; docent quidem, quod cum prædeterminatione ad consensum nunquam dissentiamus; negant tamen, ac pernegant, tam quod Deo vocanti, & gratiam conferenti nunquam homo dissentiat, ac peccet, quam quod cum prædeterminatione ad consensum non possit pariter voluntas dissentire; cum de fide sit ex Tridentino sess. 6. can. 4. humanum arbitrium a Deo motum posse ipsi Deo excitanti, atque vocanti dissentire, si velit.

PROPOSITIO X.

Gratia est operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare, *Quesn. Matth.* 30. 34. *edit.* 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Gratia isthæc est libertatis eversiva. II. Ex Quesnello operatio Gratiæ est operatio solius Dei, & nullatenus voluntatis creatæ.

III. Scripturæ luculenter docent effectum gratiæ posse a voluntate impediri, ac retardari. IV. Ex Tridentino damnatur duplex error hujus Thesis. V. Ea quippe Lutheranismum simul sapit, & Calvinismum.

VI. Voluntas creata quamvis impedire non possit, quod Deus vult efficaciter efficacia simpliciter dicta: potest tamen divinæ voluntati resistere, si hæc velit aliquid efficaciter solum quantum est ex parte sua: & ideo potest effectum gratiæ impedire, ac retardare. VII. Deus discernit Electos a Reprobis per hoc, quod gratiam prævisam efficacem conferat qua efficacem. VIII. Bona nostra operatio Deo principalius tribuitur, non nobis. IX. Operatio tamen prava nullatenus Deo tribuitur, quamvis possit illam impedire. X. Ex hoc quod Deus prævideat culpam secuturam, non fit, quod illam amet, ac directe reprobationem intendat.

XI. Nequit Quesnellus a Jansenismo hic excusari.

I. ECce tibi quam basilice Gratia describatur; & quantum ejus vires extollantur! suspicienda sub oculos ea ponitur, non solum tanquam operatio manus Omnipotentis Dei, sed etiam tanquam ipsamet Omnipotentia, cui nihil possit resistere, & contraniti; cum ne retardari quidem possit, nedum impediri ejus effectus. In thesi 21. ea pariter dicitur esse fortis, potens, suprema, invincibilis; & passim Jansenius cum Calvino vocat illam omnipotentem, insuperabilem, invictam. Bracteata tamen isthæc verba eo tendunt, ut seducant incautos. Etenim quo magis illa videntur gratiam commendare, eo magis deprimunt; & dum beneficium a Christo collatum, promerendo nobis gratiam, extollunt, illud extenuant, ac prosternunt; Quandoquidem si ejus indolis esset gratia, ut voluntas non posset ejus effectum impedire, aut retadare,

ea non esset beneficium naturæ lapsæ collatum, sed quadantenus maleficium, quippe quæ, ut alias innuimus, libertatem everteret, meritum omne de medio tolleret, solicitudinem, & curam de nostra salute amandaret, & ad delicias hujus sæculi captandas hortaretur; quoniam justificatio, & salus non esset conferenda laborantibus, vigilantibus, orantibus cum adjutorio gratiæ actualis, sed iis dumtaxat, pro quibus Christus D. ad arbitrium orare voluit, & quos voluit inter Electos annumerari.

II. Quid autem sonet apud Auctorem, quod gratia sit operatio manus Omnipotentis Dei, satis advertet, qui vigesimamprimam ex hisce proscriptis thesibus percurret, ibi enim, & in tribus proxime sequentibus apertius exprimitur, quod Gratia ita sit operatio voluntatis omnipotentis, sicut est ejusdem operatio productio Unionis hypostaticæ, Creatio mundi, Resurrectio mortuorum, & alia id genus, in quibus non primas dumtaxat, sed omnes habet partes Omnipotentia, nullas arbitrium humanum. Ex quo legitima deductione infertur, quod nihil possit gratiam impedire, aut retardare, sicut nihil potest impedire, aut retardare Incarnationem Verbi, Mundi Creationem, aut Resurrectionem mortuorum, quandocunque Deus ea velit operari. Præterea cum dicatur in thesi, quod nihil possit gratiæ operationem impedire, aut retardare, ex vi verborum negatur omnis impedibilitas, ac retardabilitas gratiæ; atque adeo non solum negatur, quod possit impediri, ac retardari infusio gratiæ, sed etiam ejus fructus & efficacia.

III. Verum nemo est, quin videat, quantum hæc omnia a Catholicis veritatibus aberrent: Siquidem ex Scripturis, Conciliis, Patribus, ac Ratione manifeste docemur, Gratiæ operationem ita esse operationem manus Dei omnipotentis, ut voluntas etiam debeat gratiæ cooperari, & quidem non ut determinata, sed ut libera, ac determinans; qua de causa potest Divinam gratiæ operationem & impedire, & retardare, & sic etiam gratiæ resistere: Quod etiam liquido constat ex iis, quæ dicuntur adversus secundam, & quartam ex quinque Jansenii proscriptis thesibus, in quibus idem prorsus error asserebatur.

Et sane, si non posset operatio Gratiæ a libero arbitrio impediri, sed necessario deberet actum salutarem operari, frustra Apostolus 2. ad Cor. 6. diceret; *Hortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis*, Quid enim est in vacuum recipere gratiam, nisi ejus effectum impedire? quod si impediri non posset, nunquam in vacuum gratia reciperetur; adhortatio proinde illa esset omnino frustranea, & Apostolo indigna. Pariformiter si effectus gratiæ non posset retardari, incassum peccator terribilibus illis comminationibus moneretur Eccles. 5. *Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem; subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te*. Potius deberet peccator veluti manibus in sinu compressis otiari, & suis dumtaxat miseriis quodammodo implorare Dei misericordiam, ne differat gratiam conferre ad obtinendam suam conversionem, si unice a gratia medicinali, efficaci, & irresistibili, & non etiam a sufficienti converti posset. Præterea si effectus gratiæ retardari non posset a voluntate peccatoris, frustra Deus expectaret ejus conversionem: quin potius solus peccator deberet gratiam medicinalem misericorditer conferendam expectare, ut illa convertatur; & tamen Isaiæ 1. dicitur: *Expectavi, ut faceret uvas, fecit autem labruscas*: potest itaque peccator retardare, ac etiam prorsus impedire gratiæ sufficientis effectum a Deo per illam intentum, & sic reddi odii Divini, ac pœnæ æternæ reus.

IV. Confirmatur ex 2. Petri 3. ubi dicitur: *Patienter Deus agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad pænitentiam converti*. [Quænam autem patientia exerceri posset erga illos, quibus non esset integrum gratiæ effectum impedire, aut retardare, ut proinde absque ullo reatu omitterent ad pœnitentiam converti? Quare citra omnem dubitationis aleam positum est, & a Concilio etiam Senonensi in decreto 15. fidei definitum, *Non esse tale Dei trahentis auxilium, cui resisti non possit*; Quamvis autem istud Concilium non fuerit Generale, ejus tamen auctoritas tanti sit in Ecclesia, ut sine temeritate nemo possit illi contradicere, ut notat Suar. de Gratia Proleg. 6. cap. 5. Quin etiam a Tridentino sess. 6. can. 4. definitur, posse hominem gratiæ dissentire, atque adeo posse illi resistere, ejusque effectum a Deo intentum impedire, aut retardare, si velit; anathematizatur enim, *Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium a Deo motum, & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam justificationis gratiam se disponat, ac præparet, neque posse dissentire, si velit*. Ecce quomodo ex laudatis Concilii verbis utrumque damnatur, quod in hac Thesi audacter asseritur, & quod gratia sit sola operatio manus Dei omnipotentis, cum dicatur liberum

rum arbitrium gratiæ cooperari; & quod effectus gratiæ non possit impediri, aut retardari, cum possit arbitrium inspirationi, seu gratiæ dissentire, si velit.

V. Ubi notandum, tam Lutherum, quam Calvinum negasse, quod divina gratia cohærere possit cum arbitrii libertate; Lutherus tamen negavit arbitrium gratiæ cooperari, putans illud se habere mere passive, & tanquam aliquid inanime. Calvinus vero admisit concursum voluntatis cum gratia, eo pacto quo Thomistæ docent intellectum Beati videre Deum, quamvis tota ratio agendi sit lumen gloriæ: negavit tamen posse arbitrium abjicere gratiam impediendo ejus operationem; sicut intellectus Beati non potest abjicere lumen gloriæ, ejusque operationem impedire: Adversus utramque hæresim definivit Tridentinum, & quod liberum arbitrium cooperetur gratiæ, & quod possit illam abjicere, dissentiendo, si velit. Utraque itaque hæresis in hac thesi continetur, quæ proinde Lutheranismum simul sapit, & Calvinismum.

VI. Opponitur primo: Cum gratia detur a Deo, ut per illam ponatur bona operatio, non vero mala, qui resisteret gratiæ, & ejus effectum impediret, resisteret pariter divinæ voluntati, & impediret effectum volitum a Deo; atqui nemo potest voluntati Divinæ resistere; dicitur enim Isaiæ 47. *Non resistet mihi homo*; & Estheris 13. *Dominus omnium tu es, nec est qui resistat majestati tuæ*: ergo non potest arbitrium humanum gratiæ resistere, ejusque operationem impedire.

Respondeo argumentum probare, quod *neque* detur gratia sufficiens in statu innocentiæ, atque adeo quod Demones non potuerint resistere gratiæ in eo statu; cum tamen per Jansenianos de facto restiterint. Quare aliud est, quod quis possit resistere divinæ gratiæ excitanti, & vocationi divinæ dissentire, non obtemperando ejus præceptis, & sic impedire quod Deus vult efficaciter solum quantum est ex parte sua: Aliud vero impedire quod a Deo est absolute volitum, & efficaciter efficacia simpliciter dicta: sive illud sit aliquid necessarium, sive sit aliquis actus liber creaturæ. In primo sensu certum est, quod possit creatura libera Deo resistere; eo enim ipso ac est libera, potest nolle ponere, quod Deus vult, ac præcipit: In secundo sensu nihil potest resistere Deo aliquid efficaciter volenti efficacia simpliciter dicta: Potest quippe Deus etiam a creatura libera infrustrabiliter obtinere consensum liberum conferendo illi auxilium indifferens prævisum efficax; Propterea Proverb. 12 dicitur: *Cor Regis in manu Domini, quocunque voluerit inclinabit illud*: Jer. 18. *Sicut lutum in manu figuli, ita vos in manu Dei*: & ad Rom. 3. *Cujus vult miseretur, & quem vult indurat*; Potest etiam pariter Deus citra præjudicium suæ bonitatis peccatum creaturæ permittere (quamvis non possit illud intendere) conferendo illi auxilium prævisum inefficax, sincero tamen animo, ut per illud ponatur bona operatio; ut proinde illud idem daret, & quidem libentius, si illud prævideret efficax. Relate vero ad actum bonum liberum obtinendum potest dare auxilium efficax intendendo ejus efficaciam; quinimmo potest conferre auxilium A efficax qua efficax, hoc est eo animo, ut si prævideretur inefficax, non conferret illud, sed aliud ex efficacibus (saltem intra certam seriem) seligeret; quare sic infrustrabiliter potest velle actus liberos nostros citra detrimentum nostræ libertatis. Necessitas quippe actus præfiniti non est necessitas antecedens, sed consequens illum actum prævisum liberum per scientiam conditionalium, (sive ea sit scientia media, qua cognoscantur actus liberi conditionate futuri in seipsis, sive sit scientia visionis, qua hujusmodi actus cognoscantur in decreto divino absoluto ex parte actus, conditionato ex parte objecti, quod ad Polemicos non pertinet) sicut necessitas quod sit futurum peccatum Antichristi, est solum necessitas consequens ad peccatum prævisum per scientiam visionis, & ideo cohæret cum ejusdem libertate. Hinc Augustinus cap. 14. de corrept. & grat. dixit: *Sine dubio habet Deus humanorum cordium, quo placet inclinandorum omnipotentissimam potestatem: magis enim habet in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas.*

VII. Opponitur secundo, quod si voluntas posset ad libitum consentire, vel dissentire gratiæ, & ejus operationem impedire, sequeretur, quod ipsa se discerneret a reprobis, & electio ad gloriam tribueretur voluntati creatæ, non Deo; quod tamen est contra Apostolum dicentem 1. ad Cor. 4. *Quis enim te discernit? quid autem habes, quod non accepisti?* Ergo gratiæ operatio non est impedibilis a creatura. Etenim non aliter Deus discernit electos a reprobis, nisi conferendo illis gratiam ineluctabilem, ut docet August. lib. 2. contra duas epist. Pelag. cap. 7. dicens: *Nec aliter Deus discernit, nisi quia unde discernaris impertit*; & in hoc sensu dicitur Deus Rom. 9. *Ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam*; quatenus uni dat ineluctabilem

bilem vim gratiæ suæ, quam alteri ratione sui dominii citra injustitiam denegat.

Respondeo hoc etiam argumentum militare contra gratiam sufficientem, ac resistibilem in statu innocentiæ, in quo Janseniani illam admittunt possibilem. Etenim etiam Angelis dici potest, *Quis est, qui te discernit? quid autem habes, quod non accepisti?* & tamen Angelorum electio ad gloriam non tribuitur voluntati Angelicæ, quæ pie voluit gratiæ consentire, sed tribuitur Deo, qui illud quo discernerentur impertivit, videlicet gratiam prævisam efficacem, non tamen ineluctabilem, & læsivam libertatis, ut contendunt Janseniani, sed cui ita consensere, ut potuerint dissentire. Et juxta hunc sensum verum est, quod Augustinus dicit in Enchir. cap. 96. *Neque enim veraciter Deus vocatur omnipotens, nisi quia quicquid vult, potest, nec voluntate cujuspiam creaturæ voluntatis omnipotentis impeditur effectus*. Gratiæ sufficientis effectus impediri potest a libero arbitrio: At voluntatis Divinæ effectus a nemine impediri potest, & ei *volenti salvum facere nullum hominis resistit arbitrium* (ut habet idem August. lib. de corrept. & grat. cap. 14.) *Sic enim velle, & nolle in volentis, aut nolentis est potestate, ut Divinam voluntatem non impediat, nec superet potestatem*; Cum impediri non possit, quod habeatur consensus liber a Deo efficaciter intentus, si conferat illi auxilium prævisum efficax: Inde fit, quod simul cum libertate voluntatis creatæ cohæreat infrustrabilitas voluntatis Divinæ, quando Deus vult aliquem prædestinare ad gloriam ut coronam: quod expressit Augustinus verbis illis loco laudato: *Non est itaque dubitandum, voluntati Dei, qui in cælo, & in terra omnia quæcumque voluit fecit, humanas voluntates non posse resistere, quominus faciat ipse, quod vult*.

VIII. Quod autem ista electio ad gloriam, & actus bonus liber creaturæ tribuatur Deo principalius, & non ipsi creaturæ determinanti gratiam ad consensum, ut Deus dicatur discernere Electos a Reprobis, ex eo evincitur; tum quia, ut diximus in thesi octava, non solum posse, sed etiam ipsum bene agere nostrum, Dei beneficium est, juxta laudatum textum Apostoli: *Quid habes quod non accepisti? aut quid gloriaris, quasi non acceperis?* tum etiam quia Deus speciali affectu intendit nostras bonas operationes, quando confert nobis auxilium prævisum efficax; quandoquidem non solum præstat nobis vires requisitas, prout confert dissentientibus, relinquendo arbitrio facultatem iis utendi, si velit; verum etiam seligit auxilium illud congruum præ incongruis, ut infallibiliter ponatur libera operatio meritoria vitæ æternæ, & sic infallibiliter Prædestinati salventur, citra eversionem libertatis ad dissensum, quo æternam mererentur pœnam, & inter Reprobos recenserentur. Hinc Deo principalius bona operatio, & salus nostra ascribitur: Sicut victoria magis tribuitur Duci conferenti arma militibus, & omnia apte ad triumphandum disponenti, quam militibus in bello pugnantibus; Et homicidium magis tribuitur Mandanti illud, & auxilium porrigenti, quam Sicario Exequenti; ut proinde ad restitutionem damni prius teneatur Mandans, & solum in ejus defectu Exequens: præsertim quia Deus bene operanti dat simpliciter posse, & influit etiam physice in bonam operatioem, & ex affectu speciali seligit auxilium prævisum efficax, ut infallibiliter ea sequatur, quod non contingit in Duce relate ad triumphantes, & in Mandante relate ad Sicarium. Definit quidem Tridentinum sess. 6. can. 32. *Hominis justificati bona opera ita esse Dei dona, ut sint etiam bona ipsius justificati merita*; at non proinde nostra merita æque debentur Deo, a quo donantur, ac voluntati nostræ, a qua ponuntur; & multo minus debentur nobis principalius, qui cum gratia ad bonam operationem ponendam cooperamur, quam Deo exhibenti concursum resistibilem; idque ob rationes adductas; & ideo Tridentinum in eadem sess. 6. cap. 16. habet: *Absit tamen, ut Christianus homo in seipso vel confidat, vel glorietur, & non in Domino; cujus tanta est erga omnes homines bonitas, ut eorum velit esse merita, quæ sunt sua dona*.

IX. Reprobi autem de Deo conqueri non possunt, quod gratia efficaci destituantur; cum Deus dando illis auxilium sufficiens, in manu voluntatis posuerit, quod illud redderetur efficax, & ob voluntatis culpabilem socordiam redditum est inefficax; non enim collatum fuit a Deo, ut esset inefficax, & intendendo culpam (eo pacto quo dat Electis auxilium ut sit efficax, & intendendo efficaciter bonam operationem) quin potius etiam dum confert auxilium inefficax, bonam operationem quantum est ex se intendit, suadet, præcipit, exhibetque vires sufficientes, ut voluntas annuat; & idcirco unice voluntati, non Deo ascribitur dissensus, & ex illo consequens reprobatio. Quod docuit Angelicus 1. p. qu. 112. art. 3. dicens: *Defectus gratiæ prima causa est a nobis; collationis vero gratiæ prima causa est a Deo secundum illud Oseæ 13. Perditio tua Israel; tantummodo in me auxilium tuum*.

Ne-

Neque dicas, quod Deus posset culpam, & reprobationem nostram impedire, si scilicet conferret auxilium prævisum efficax, quod certe non deest in ærario suæ omnipotentiæ; & ideo etiam Deo, quatenus non impedienti, poterit nostra reprobatio ascribi.

Nam & culpa, & damnum nullatenus ascribitur non impedienti illud, quando aliquis impedire non tenetur, licet possit. Sic naufragium non ascribitur Angelo non apponenti impedimentum, sed Nauclero, quia Nauclero, & non Angelo incumbit illud impedire: Non tenetur autem Deus ex munere Primæ Causæ impedire nostras culpas; quinimmo ad ejus providentiam spectat permittere peccata: siquidem, ut notavit Augustinus in Enchirid. cap. 72. *Melius Deus judicavit ex malis bona facere, quam mala nulla esse permittere*. Propterea licet in nostris bonis operibus primæ quidem partes sint Dei: at aliquas etiam in eis habet partes arbitrium: ut proinde dixerit Apostolus 2. ad Corin. 12. *Si voluero gloriari, non ero insipiens*; quamvis præmonuerit 1. ad Cor. 1. *Qui gloriatur, in Domino glorietur*. Verum relate ad opera prava nullas omnino habet partes Deus, sed omnes arbitrium; Siquidem non confert Deus auxilium inefficax eo animo, ut sit inefficax, sed eo animo, ut a nobis reddatur efficax, illud ipsum daturus, & quidem libentius, si prævisum fuisset efficax.

X. Ex eo autem, quod præviderit Deus ejus inefficaciam, & adhuc illud dederit, tantum abest, ut inde inferatur culpæ prævisæ amans, & auctor, ut potius ex hoc ipso a Sanctis Patribus ejus bonitas mirum in modum commendetur: quatenus prævidens culpam, & audacissimam ingratitudinem ejus, cui ingens beneficium gratiæ sufficientis confertur, non per hoc retrahitur ab eo misericorditer conferendo; ut ex hoc arguatur ejus beneficentia etiam relate ad ingratos: Quod annotavit Chrysostomus hom. 5. de Anathemate, ubi habet: *Mortuus est Christus pro inimicis, quos tales ante constitutionem mundi sciebat, eosque præsciens formavit, vincente præscientiam bonitate*.

XI. In calce hujus thesis adverte, conari nonnullos Quesnelli Asseclas illum excusare, quod scilicet tam hanc, quam duodecimam, & decimamtertiam thesim usurpavit in sensu Catholico; in quo sensu verum est, quod dicitur Estheris 13. *Domine Deus omnipotens, in ditione tua cuncta sunt posita; & non est qui possit resistere tuæ voluntati, si decreveris salvare Israel*: non vero in sensu Janseniano, & hæretico, quod scilicet in natura lapsa nunquam gratiæ interiori resistatur; nec gratia interior ejus indolis sit, ut possit humana voluntas illi resistere, aut obtemperare. Quod ex eo putant suadere, quia Quesnellus aliis in locis ejusdem sui Codicis non semel dixit, hominem gratiis a Deo oblatis repugnare; præsertim in cap. 19. Lucæ v. 42. in cap. 14. ejusdem Lucæ v. 1. in cap. 22. Matth. v. 4. & alibi. Ex quibus etiam conantur excusare Quesnellum in aliis hisce thesibus de Gratia, in quibus videtur docere, quod gratia interior semper sit efficax, perinde quasi solum velit gratiam cooperantem, qua scilicet bene utimur, esse efficacem, non vero omnem quamcunque gratiam.

Sed contra est primo, quia, ut thesis aliqua proscriptionem mereatur, satis est, ut secundum se in germano, ac obvio verborum sensu a veritatibus Catholicis discordet, quoties aut ex contextu, aut ex aliis adjunctis in sano sensu eam usurpari non constiterit: hujusmodi autem est thesis hæc decima, necnon duodecima, ac decimatertia, quæ diserte loquuntur de gratiæ irresistibilitate: (& idem dicas de aliis, in quibus gratia semper dicitur esse efficax) Cum enim de fide sit, multos damnari ob impedimentum libere appositum operationi gratiæ, & de fide etiam sit Deum velle omnes homines salvos fieri, & quidem voluntate quantum est ex se efficaci, ut proinde ad id conferat auxilium sufficiens, perspicuum fit, quod errorem contineat tam thesis hæc absolute dicens, quod gratiæ operatio impediri, aut retardari non possit; quam duodecima docens, quod Deo volente animam salvam facere, indubitabiliter hic effectus sequatur; necnon decimatertia, ubi dicitur, quod nulla voluntas resistat Deo volenti animam salvam facere, ac tangenti illam interiori manu gratiæ suæ. Universim enim in thesibus dogmaticis spectandus est germanus, ac obvius verborum sensus; ut proinde verba Bibliorum, & Conciliorum semper in proprio sensu accipienda sint, ut docet Augustinns, nisi aliunde liquido constet, quod in sensu minus proprio usurpentur: Alioquin nihil certi ab iis haberi posset.

Contra est secundo, quia licet theses istæ essent æquivocæ (quales reapse non sunt) possentque tam in sensu Catholico, quam in sensu Janseniano usurpari, de facto tamen ex adjunctis temporis, loci, & codicis passim Jansenizantis, obvius earum sensus est Jansenianus; atque adeo ex hoc etiam capite

pite erant proscribendæ; Certum quippe est, quod propositio æquivoca ex circumstantiis ad hunc potius, quam ad alium sensum determinatur: (sicut hæc verba *Absolvo te*, ex circumstantiis Confessionis Sacramentalis determinantur ad significandam absolutionem a peccatis, & in circumstantiis fori externi significant absolutionem a reatu pœnæ) Quare cum theses istæ doceantur post condemnationem thesium consimilium Jansenii, & in iis locis, ubi Jansenius eos errores disseminavit, & in codice, qui passim Jansenizat, ex his circumstantiis determinantur ad sensum Jansenianum, adeo ut Auctor excusari non possit, dum verbis illis ambiguis loquitur; præsumitur quippe id fieri ad fallendum, & ad censuras effugiendas. Quod iterum magis perspicuum fiet in expositione thesis quinquagesimæ primæ.

Contra est tertio, quia falsum est, quod in aliis ejusdem codicis textibus Quesnellus unquam asseruerit, humanam voluntatem posse gratiæ interiori resistere in natura lapsa. Etenim in locis adductis vel loquitur solum de gratiis exterioribus, ac de exhortationibus, quas in thesi quinta dixit non inservire, nisi ad cor magis obdurandum, si desit unctio gratiæ interioris; vel loquitur de illustratione, impulsu, ac viribus naturalibus, quibus ad bene operandum invitamur; & de his denudatis gratia interiori (quæ sufficientiam conferat ad operationes salutares) dicit in thesi trigesimanona, quod *Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, nisi ad aberrandum, ardoris, nisi ad se præcipitandum, virium, nisi ad se vulnerandum*. Semper autem ac loquitur Quesnellus de gratia interiori, vult illam cum suo effectu conjungi, unde nusquam agnoscit interiorem gratiam, cui voluntas resistat, & quæ ita sit sufficiens ad salutariter operandum, ut sit pure sufficiens. Quare theses istæ ex triplici titulo proscribendæ fuerunt; Et quia in proprio, ac obvio verborum sensu veritatibus Catholicis refragantur; Et quia ex adjunctis loci, temporis, & Codicis erroneum sensum præseferunt: Et quia sensus Catholicus, ad quem Quesnelliani verba illa conantur detorquere, non solum nusquam ab Auctore docetur, quin etiam alibi passim docetur sensus erroneus, quem exhibent verba. Unde sicut Innocentius XII. in literis datis ad Episcopos Belgii in forma Brevis anno 1694. & 1696. declaravit quinque propositiones ex libro Jansenii excerptas damnatas esse, tum in sensu obvio, quem ipsamet verba exhibent, ac præseferunt, tum in obvio sensu, quem in Jansenii libro habent, ac in sensu intento a Jansenio; ita dicendum de thesibus istis e Quesnelli libro excerptis, quod similiter in iisdem sensibus proscribi meruerint.

Addunt etiam ad excusandum Quesnellum, non in alio sensu voluisse, quod gratia semper sit efficax, nisi in quantum semper aliquid efficit, juxta doctrinam Angelici p. 2. qu. 110. art. 1. ubi docet, gratiam semper ponere aliquid in anima: Quod autem noluerit Quesnellus gratiam esse irresistibilem juxta theses proscriptas Jansenii, videtur satis colligi ex eo, quod non semel dixerit, nos resistere gratiæ; etenim in cap. 20. Lucæ v. 10. dicit, contumeliam facere Spiritui Dei, qui gratias rejicit; & in cap. 22. Matth. v. 4. habet: *Etsi repulsam passus, & cordis resistentiam Deus, haud tamen a proposito cessat*.

Hæc tamen non est excusatio, sed elusio. Angelicus enim loco laudato solum docet, quod Deus conferendo gratiam aliquid ponat in anima, non vero quod gratia semper efficiat id quod Deus jubet, quin possit illam voluntas impedire, aut retardare, ut vult Quesnellus. Deinde ubi Quesnellus dicit voluntatem resistere gratiæ, vel loquitur de gratia interiori, quæ det sufficientiam ad ponendum actum præceptum, puta contritionem; vel de gratia, quæ non conferat hanc sufficientiam; Non potest intelligi, quod loquatur de gratia sufficiente, cum illam passim in his thesibus rejiciat; in prima enim dicit, in peccatore adesse impotentiam generalem ad quodcunque opus bonum; in secunda, quod sine gratia efficaci nihil fieri possit; & sic in aliis plurimis. Quod si loquatur de gratia interiori, quæ non det sufficientiam ad ponendum actum præceptum, puta contritionem, sed solum sit in causa, quod peccator, ob omissionem contritionis præceptæ damnetur; certe talis gratia esset, & non esset gratia; esset quidem, quia esset donum supernaturale, ut supponitur; non esset vero, quia si per illam peccator non redderetur potens ponere contritionem præceptam, solum deserviret in ejus condemnationem, unde non esset beneficium, sed ingens maleficium, a quo rationabiliter peteremus liberari: Ad eum modum, quo si præcipiatur homini volatus, & non conferantur vires sufficientes ad volandum, sed solum conferantur vires tenues, ratione quarum damnetur, si non volet, certe vires istæ non essent beneficium, sed maleficium, quippe quæ solum deservirent, ut omittens volatum possit condemnari, prout docet Quesnellus in thesi 39.

ut

ut proinde nequeat a Jansenismo excusari, dum docet, gratiæ effectum non posse a voluntate impediri, aut retardari.

Denique Quesnellum excusant, quia non negat posse hominem gratiæ interiori aliquatenus resistere, aut quia dum consentit sub gratia efficaci, concupiscentia contranititur impressioni gratiæ; aut quia voluntas consentiens sub gratia efficaci adhuc retinet potestatem sibi intrinsecam, & essentialem, qua possit etiam cum dissensu conjungi.

Sed contra est, quia si voluntas solum hoc pacto posset gratiæ interiori resistere, non posset illi resistere in sensu Catholico, seu retinendo libertatem indifferentiæ ad consentiendum, vel dissentiendum; sed solum posset resistere ad mentem Jansenianorum cum sola libertate a coactione; Unde neque juxta hanc viam Jansenismus declinatur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim X.

Decima errat enormiter docendo, quod gratia sit operatio manus omnipotentis Dei, quam nemo potest impedire, aut retardare. Errat quidem, dum vult gratiam semper esse efficacem, (hoc est semper efficere consensum) nec dari gratiam, cujus unquam effectus aut impediatur, aut retardetur. Errat pariter dum docet, gratiæ ipsi efficaci, sub qua de facto ponitur consensus, non posse hominem contraniti, impediendo, aut retardando consensum, adeo ut gratia hæc, quæ de facto est efficax, & conjungitur cum consensu, ex libera determinatione voluntatis, non potuerit hac efficacia carere, adeoque potuerit consensus, qui sub hac gratia de facto ponitur, culpabiliter impediri, aut retardari. Etenim si homo libere operatur ponendo sub gratia ista sibi collata consensum, ac reddendo illam efficacem, seu consensus effectivam, consequens est, ut possit etiam consensum non ponere, retinendo solum potentiam ad consentiendum absque consensu ab ea causato, (atque adeo retinendo gratiam, sine qua isthæc potentia non habetur) unde gratiam retineret pure sufficientem ad ponendum consensum liberum, exclusa ejus efficacia. Hoc fert ipse conceptus libertatis a necessitate, sine quo meritum consistere non potest, ut docent Catholici adversus tertiam Jansenii proscriptam thesim. Hoc etiam diserte docet Tridentinum sess. 6. can. 4. ubi definit, liberum hominis arbitrium a Deo motum, & excitatum ita assentiri Deo excitanti, & vocanti, ut simul *possit dissentire, si velit*. Potest itaque homo eo ipso, ac sub gratia efficaci operatur libere, eidem gratiæ resistere, ejusque effectum impedire, aut retardare; propterea adversus quartam Jansenii proscriptam thesim definitum est, Gratiam talem esse, cui possit humana voluntas resistere, aut obtemperare. Quod si effectus gratiæ retardari non posset, quomodo diceretur Ecclesf. 5. *Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem?* Si enim gratia conferretur peccatori, cui conversio præcipitur, cum ejus effectus juxta hanc thesim retardari non possit, inepte præciperetur, quod converti non tardet; quod si nulla eidem gratia conferretur, pariter inepte cita conversio præciperetur; non secus ac destituto pedibus diceretur, Ne tardes ambulare. Neque dici potest, quod ei conferatur gratia quædam debilis, cui de facto resistit, ut explicabimus in Anacephalæosi thesis decimætertiæ.

PROPOSITIO XI.

Gratia non est aliud, quam voluntas omnipotentis Dei jubentis, & facientis, quod jubet. *Quesnel. Marc.* 3. 11. *edit.* 1693. *&* 1699.

SYNOPSIS.

I. Sub his paucis verbis quatuor hæreses latent. II. Quas tamen alias fuse rejecimus. III. Iterum ex Tridentino demonstratur, ad merendum, & demerendum requiri libertatem indifferentiæ. IV. Non sufficere libertatem a coactione, quam astruit Jansenius, olim etiam proscriptum fuerat. V. Nodus Gordianus, qui habetur in conciliandа efficacia Gratiæ cum libertate arbitrii, multas hæreses invexit. VI. Ex quo fit, Jansenianam doctrinam non subsistere. VII. Explicatur quomodo Deus expectet, ut misereatur nostri. VIII. Et quomodo gratia efficax ad bonam operationem sit necessaria, quamvis hæc poni possit circumscripta gratia efficaci. IX. Ex socordia duntaxat voluntatis oritur, quod Gratia sufficiens careat effectu a Deo per illam intento. X. Diluuntur objecta adversus gratiam Sufficientem.

I. In roseto harum thesium, si speciem spectemus, in dumeto tamen, si spectemus doctrinam, non una dumtaxat latitat pes-

pestilens fera: passim reperias Amphisibænam, bicipitem anguem: passim Cerberum trifaucem: passim Hydram Lernæam, quæ usquequaque virus eructat. Quam multi errores paucis dolosæ hujusce thesis verbis conteguntur! Quod gratia sit Dei voluntas; quod eidem competat vis quædam omnipotens, cui nemo adversetur: quod nulla sit cooperatio voluntatis ad operationes salutares; denique quod gratia natura sua faciat, quod jubet.

II. Quod attinet ad primum; in thesi 19. quæ huic est valde affinis, ostendemus, neque gratiam habitualem, neque gratiam actualem esse Dei voluntatem, sed utramque esse qualitatem animæ intrinsecam, & inhærentem; juxta doctrinam Tridentini, & Patrum. Quod attinet ad secundum, ostendimus in superiore thesi, voluntatem creatam ratione propriæ libertatis posse effectum a Deo per gratiam intentum impedire; Cum hoc omnipotentiam divinæ voluntatis, & gratiæ exaltet potius, quam extenuet: etenim Dei omnipotentiam commendat, quod possit condere creaturas liberas, quibus integrum sit divinam voluntatem, & legem impie contemnere, ac illi contraniti; unde possit Deus sua Attributa Misericordiæ, ac Justitiæ erga illas exercere: Quod attinet ad tertium, dicemus in thesi 21. & sequentibus ita gratiam Christi efficacem operari in nobis, quod Deus jubet, ut cum gratia etiam voluntas libere cooperetur; adeo ut hæc operationem gratiæ non impediat. Quoad ultimum diximus in octava thesi, & in duabus aliis illi proxime præcedentibus gratiam per Christum non semper esse efficacem, idque ex sola culpa nostræ voluntatis, non ex gratiæ defectu; ac proinde non semper Dei omnipotentis voluntas gratiam conferens operatur in nobis, seu facit, quod jubet.

III. Quoniam autem ex eadem infecta radice tot erroneæ theses, & venenata germina pullulant, videlicet ex eo, quod nulla agnoscatur a Jansenianis gratia pure sufficiens in natura lapsa juxta antiquam hæresim Joviniani, Calvini, Molinæi, & aliorum Heterodoxorum, idcirco operæ pretium est iterum Hydram hanc insectari, novisque semper telis contundere, confodere, ac conterere. Et sane Tridentinum sess. 6. can. 6. anathematizat, *Qui dixerit, non esse in potestate hominis vias suas malas facere, sed mala opera, ita ut bona, Deum operari, non permissive solum, sed etiam proprie & per se, adeo ut sit proprium ejus opus non minus proditio Judæ, quam vocatio Pauli*. Hoc autem non subsisteret, si solum daretur gratia ista Janseniana, qua Deus facit, quod jubet; nam quomodo esset in potestate hominis vias suas malas facere, si deessent illi vires sufficientes ad viam bonam capessendam, & ad declinandum a mala? Cum autem vires sufficientes ad capessendam viam, quæ ducit ad vitam, subministrentur a gratia sufficienti, ubi ista desit, jam non est amplius in potestate hominis divertere a via, quæ ducit ad perditionem. Ex quo etiam fit, quod opera mala hominis, æque ut bona, Deus operaretur; non enim esset integrum homini operari mala opera, ita ut Deus ea solum permittat; cum ex defectu gratiæ sufficientis non sit liberum homini illa declinare; non secus ac non est liberum homini a bonis operibus abstinere, ubi donatur a Deo gratia Janseniana, qua irresistibiliter Deus facit in nobis, quod ipse jubet.

Hanc autem libertatem ad viam mandatorum Divinorum arripiendam, & ad odio habendam viam iniquitatis passim Scripturæ commemorant. Eccles. 31. *Beatus dicitur, qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit*. Zachar. 5. *Convertimini ad me, & convertar ad vos*. Isaiæ 55. *Derelinquat impius vias suas, & vir iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dominum, & miserebitur ei, quoniam multus est Dominus ad ignoscendum*: Eccles. 15. *Apposuit tibi aquam, & ignem; ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum, quod placuerit ei, dabitur illi*. Quibus Scripturæ locis Patres concinunt uniformiter: August. lib. 1. contra duas Epist. Pelag. cap. 2. *Quis nostrum dicat, quod primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere?* & Basil. Homil. in Psalm. 61. *Unicuique nostrum intus est statera quadam a Conditore nostro fabricata*. Quod autem per has, aliasque innumeras auctoritates indicetur libertas indifferentiæ, ad quam gratia sufficiens est omnino necessaria, & non sola libertas a coactione, nemo nisi fatuus, qui sit in sua pervicacia obduratus, poterit inficiari; proinde Bellarm. l. 3. de Grat. & lib. arb. cap. 5. ait, *libertatem a necessitate omnino requiri ad liberum arbitrium; neque satis esse libertatem a coactione, demonstrari potest ex testimonio Scripturæ, ex definitione Ecclesiæ, ex traditione Patrum, ex lumine rationis*.

IV. Jansenius tamen (cui auctor harum thesium, ac multi Asseclæ astipulantur) perfricta fronte audacter dixit lib. 8. de Grat. Christi cap. 15. *Gratia quantumcumque efficax, etiam talis, qualis in Cœlo cum summa delectatione dabitur, nullo modo tollit libertatem*, idque

que ob eam dumtaxat rationem sanæ Philosophiæ, nedum Theologiæ, adversam, quam tradit cap. 19. quia scilicet sola vis, & coactio (cujus est incapax voluntas relate ad actus suos) adversatur libertati: *Nulla*, inquit, *gratiæ efficacia, nulla necessitas actibus liberis formidanda est, sed sola vis, coactio, & necessitas violentiæ*: Vis autem, coactio, & necessitas violentiæ cadere non possunt in ipsos actus elicitos voluntatis, sed solum cadere possunt in actus imperatos aliarum potentiarum, qui solum possunt provenire ab extrinseco contra voluntatis inclinationem; & ideo Janseniani docent nullum actum voluntatis esse necessarium, sed quemcumque liberum, libertate videlicet a coactione, quam docent ad meritum, ac demeritum esse satis. Utrumque autem proscriptum fuit olim a Pio V. Greg. XIII. & Urb. VIII. in thesibus Baji dicentis: *Quod voluntarie fit, etiamsi necessario fiat, libere tamen fit*; Ea scilicet libertate, quæ ad meritum, & demeritum sit satis, prout Bajus contendit, dicendo in alia thesi: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit*.

V. Addo, hinc validissime confirmari, quod in peccante detur libertas indifferentiæ ad non peccandum, atque adeo gratia pure sufficiens ad declinandum peccatum, ex hoc ipso, quod in explicanda, ac stabilienda concordia gratiæ efficacis cum libero arbitrio adversus Hæreticos, Doctores Catholici jam inde a primordiis Ecclesiæ semper desudarint: Ea enim difficultate pressi multi cum Pelagio gratiam, alii vero cum Monachis Adrumetinis liberum arbitrium de medio sustulere, ut notavit Augustinus in Epistola ad Valentinum illorum Abbatem, dicens: *Quidam in vobis sic gratiam prædicant, ut negent hominis liberum arbitrium*. Quod pariter Pennottus Tapperus, aliique Calvino exprobrant, quasi renovarit hæresim Joviniani, & aliorum, qui gratiæ vim ita extulere, ut humanæ voluntatis libertatem funditus everterint. Et Jansenius ipse lib. 5. de hæresi Pelag. cap. 14. annotavit, in hac perdifficili quæstione tam errasse qui gratiæ vim extulerunt, ita ut liberum arbitrium everterent; quam eos, qui ut sartum tectumque servarent arbitrium, gratiæ efficaciam enervarunt; Enormius autem errasse tum Pelagianos, tum Monachos Adrumetinos, qui difficultate pressi negarunt gratiæ vim, & efficaciam cum libero arbitrio posse conciliari; Hæc addens: *Illud tamen inter utrosque discrimen est, quod Pelagiani, ne libertas tolleretur, gratiam sustulere; Adrumetini, ut salva maneret gratia, libertatem. Nempe quia illi erant hæretici inimici crucis Christi; hi Catholici, qui quidlibet sibi tolli mallent, quam gratiam Dei*. Verum quamvis Adrumetini Catholicos imitarentur in hoc, quod mallent Cœlo ipso privari, quam gratia, seu amicitia divina; Hæreticis tamen astipulabantur negando arbitrii libertatem. Veritas quippe Catholica habet, quod Deus utrumque nobis benigne contulerit, & liberum arbitrium, & gratias auxiliares, quæ ab arbitrio determinarentur ad salutares operationes: Quoniam autem id percipere non valebat Jansenius, Calvinianam hæresim in medium adduxit, dicendo, ad ponendas operationes salutares vitæ æternæ meritorias satis esse libertatem a coactione; pietatem quidem in speciem, ac vafre ostentavit verbis illis exprimentibus, malle se libero arbitrio privari, quam gratia, supposita eorum incompossibilitate; sed revera ultra modum impie adversus Catholicas veritates pugnavit contendendo, quod gratiæ efficacia cum arbitrii libertate a necessitate absolute cohærere non posset.

VI. Sed redeamus ad vim nostræ ratiocinationis: Perdifficile semper penes Catholicos fuit explicare viam conciliandi efficaciam gratiæ cum arbitrii libertate, ut proinde tot hæreses in hac re passa sit Ecclesia; atqui si subsisteret concordia ista, quam in medium adducit Jansenius, dicendo gratiam esse ineluctabilem per hoc, quod arbitrium solum polleat libertate a coactione, non libertate indifferentiæ, nulla prorsus esset difficultas in ea concordia explicanda, ac percipienda: ergo sententia ista Janseniana nullatenus subsistit.

VII. Confirmatur ulterius directe ex verbis illis Isaiæ 30. *Expectat Deus, ut misereatur vestri*. Quid autem Deus a peccatore expectat, nisi pœnitentiam, ut possit illi suam misericordiam elargiri, non elargiturus, si pœnitentiam, & conversionem negligeret? ergo potest peccator & conversionem ponere, cum ea expectetur a Deo, & conversionem omittere, cum ad illam Deus hortetur, illamque jubeat; atqui nisi daretur in peccatore negligente suam conversionem gratia sufficiens ad illam ponendam, non posset Deus illam expectare; sicut non potest expectari visio a cæco, cui deest potentia ad videndum; ergo datur in natura lapsa gratia pure sufficiens, qua posita Deus jubet, nec tamen facit id quod jubet, ex culpabili contranitentia arbitrii. Quomodo autem verum sit, quod Deus in sensu Catholico, & non in sensu Semipelagiano expectet nostras operationes, ut misereatur no-

nostri, explicabimus thesi 18. ubi dicemus, non moveri Deum ad conferendam nobis misericorditer gratiam suam sive prævenientem, sive justificantem a nostris naturalibus operationibus honestis, sed a supernaturalibus dumtaxat, quas ponimus adjuti a sua gratia auxiliante, moveri Deum ad ulteriores gratias conferendas. In scholis autem fuse Catholici explicant, unusquisque juxta sua principia, Gordianum, & implexum nodum de concordia gratiæ efficacis cum libero arbitrio.

VIII. Illud hic videtur negotium facessere, quonam pacto dici possit, quod gratia efficax, qua Deus cum cooperatione voluntatis facit, quod jubet, sit absolute necessaria ad bonam operationem præceptam, ut de facto est, & tamen sine gratia efficaci adhuc possit ea operatio poni vi gratiæ pure sufficientis: ut proinde non possit peccator in excusationem suæ transgressionis adducere defectum gratiæ efficacis ad habendam operationem præceptam pernecessariæ. Videtur enim aciem intellectus effugere, quod A fieri possit sine B, quando ad habendum A est ineluctabiliter necessarium ipsum B.

Sed advertenti facile est percipere, quod B sit aliquando necessarium, ut ponatur, quin vero sit necessarium ut possit poni A; sicut visio est necessaria, ut habeatur oculus videns, seu ut ponatur denominatio videntis, quin tamen ea sit necessaria, ut possit poni ista denominatio; sufficit enim solus oculus, ut possit poni visio, & per illam ponatur oculus videns: Sic etiam, ut ponatur peccatum necesse est, quod illud præcognoverit Deus ab æterno: at ut possit poni peccatum ab eo, qui libere legem implet, non est necesse, quod fuerit ab æterno præscientia de peccato: Et ut Judas salvetur, requiritur ejus prædestinatio ab æterno: quæ tamen non requiritur, ut possit salvari: Nam de facto poterat ad Dominum reverti, & salvari, quin fuerit ulla ejus prædestinatio ab æterno. Eodem prorsus pacto, ut ponatur bona operatio requiritur gratia efficax, sive quia ea trahit, sive quia involvit ipsam bonam operationem: at vero ut possit bona operatio poni, satis est gratia pure sufficiens, quippe quæ dat sufficientes vires ad bene operandum: Et hinc est, quod non possit in sententia Catholica peccator excusationem adducere de peccato suo, & Deum causari, quod denegarit sibi gratiam efficacem: Sufficit enim, quod sibi non defuerit gratia sufficiens, ut eatenus dici possit, quod ipse defuerit gratiæ, non gratia sibi: ac proinde omittendo operationem præceptam reus sit odii Divini, & pœnæ æternæ; & insuper defectus gratiæ efficacis imputari debeat uni arbitrio, quod culpabiliter noluit gratiæ sufficienti sibi præstitæ consentire, & cum illa cooperari, non vero Deo conferenti gratiam prævisam pure sufficientem, cum posset conferre aliam gratiam ex prævisis efficacibus. Deus quippe, dum confert gratiam pure sufficientem, ac prævisam inefficacem, non confert illam qua inefficacem, videlicet aut intendendo inefficaciam, aut conferendo illam eo animo, ut si prævideretur efficax, illam denegaret, & aliam seligeret ex inefficacibus; siquidem intendendo inefficaciam gratiæ, intenderet Deus ipsam culpam; quod obstrepit Bonitati Divinæ; unde Deus esset peccati auctor, & peccatum hominis tribueretur principalius Deo: sicut principalius tribuitur Deo bona hominis operatio, quando Deus in ordine ad illam confert auxilium prævisum efficax, aut si conferat auxilium A efficax qua efficax, hoc est eo animo, ut si auxilium A prævisum fuisset inefficax, non fuisset collatum illud, sed aliud seligendum ab efficacibus.

IX. Ex hoc autem, quod Deus auxilium inefficax solum conferat qua sufficiens, non qua inefficax, seu intendendo ejus sufficientiam dumtaxat, non vero inefficaciam, sequitur, quod culpa, & inefficacia gratiæ uni creaturæ tribuatur, quæ licet gratiæ illi culpabiliter desit, in vacuum illam recipiendo, adhuc tenetur rependere Deo grates ob ingens beneficium sibi collatum per collationem gratiæ sufficientis ex intentione, quod per illam a nobis ponatur bona operatio: Ad eum modum quo (ut exemplificat Hugo de S. Victore) existens in fovea grates debet offerenti manum, ut ex ea possit extrahi; quamvis ille ob desidiam nolit manum oblatam apprehendere, ut extrahatur. Et quamvis majus beneficium conferret Deus peccatori, si vice gratiæ, quam prævidit inefficacem, conferret aliam efficacem, non per hoc poterit ille juste conqueri, aut in excusationem suæ culpæ adducere defectum gratiæ efficacis, quam diximus necessariam, ut habeatur bona operatio; Etenim ea non est necessaria, ut bona operatio possit poni: Nec Deus ex munere causæ primæ tenetur semper creaturæ conferre gratiam prævisam efficacem: aliter non posset peccatum permittere, nec posset condere creaturas liberas ad peccandum: unde nec posset erga istas exercere sua attributa misericordiæ, justitiæ, liberalitatis, & alia id genus. Hinc Augustinus lib. 11. de Genesi

ad litt. cap. 9. inquirens, Cur Adamum Deus non præservaverit a culpa, conferendo ei gratiam efficacem? respondet: *Posset plane: Cur ergo non fecit? quia noluit: Cur noluerit, penes ipsum est.* Quæ omnia fusius in tertia thesi explicavimus.

X. Quia tamen multa congerunt Janseniani ad tollendam de medio gratiam sufficientem in statu naturæ lapsæ, paucis hic ea subjicimus, quæ negotium aliquod videntur facessere, ut eorum futilitas etiam parum in Theologica palæstra instructis innotescat.

Primo quidem objectant. Si gratia ejus indolis esset, ut posset voluntas pro libito illi consentire, vel dissentire, ejusdemque ductum prosequi, aut respuere, ut proinde præter gratiam efficacem daretur gratia sufficiens, sequeretur, quod non gratia (seu Deus per gratiam) subjiceret sibi voluntatem, sed potius gratia Dei voluntati hominis subjiceretur. Quid enim importat alteri subjici, quam ad alterius arbitrium operari? quare sicut habitus acquisitus vere subjicitur voluntati; quia ad ejus nutum operatur, ita prorsus gratia voluntati subjiceretur: quod tamen derogat conceptui gratiæ; siquidem gratia, seu Deus per gratiam, est, quæ operari facit voluntatem, non vero liberum arbitrium, quod operari facit gratiam, reddendo illam pro libito efficacem, vel inefficacem; etenim ut dicitur ad Philipp. 2. *Deus est, qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate.* Et sane jure merito ab Innocentio XI. confixæ fuerunt die 23. Novembris 1679. duæ illæ theses tanquam ad minimum temerariæ, & novæ, videlicet, *Deus donat nobis omnipotentiam suam, ut ea utamur, sicut aliquis donat alteri villam, aut librum*: necnon, *Deus subjicit nobis suam omnipotentiam*; quare a fortiori digna, quæ proscribatur, erit hæc thesis: *Deus donat nobis suam gratiam, ut ea utamur, sicut aliquis donat alteri librum*: necnon hæc alia: *Deus subjicit nobis suam gratiam*; quod importaret Deum subjicere nobis suam omnipotentiam in ordine ad operationes liberas supernaturales.

Respondetur tamen primo, argumentum hoc solvendum ab ipsis Jansenianis, qui docent gratiam collatam Angelis, & Protoparentibus in statu innocentiæ non determinasse voluntatem ad operationes supernas, sed in eorum potestate fuisse, ut ea ad arbitrium uterentur. Deinde dicendum, quod licet omnipotentia cooperetur cum voluntate ad hujus arbitrium in ordine ad operationes naturales, & Gratia in ordine ad operationes supernas, non eatenus dici potest in rigore, quod aut Omnipotentia, aut Gratia voluntati subjiciatur, aut quod donentur nobis, ut iis utamur, sicut donatur villa, aut liber. Et ratio est, quia (ut diximus in Appendice Trutinæ §. 4. exponendo duas istas confixas theses ab Innocentio XI.) dissonant perfectissimo Dei dominio erga creaturas, necnon conceptui gratiæ locutiones istæ: quandoquidem quando Omnipotentia præparat concursum suum in actu primo indifferentem, ut possit voluntas ad arbitrium operari, tunc adhuc retinet suum perfectissimum dominium erga creaturas liberas qua liberas, quatenus nihil creatura potest libere operari citra Divinam prædefinitionem, aut permissionem; Unde non potest dici, quod voluntati creatæ subjiciatur. Illud autem intercedit discrimen inter Dominum creatum, & supremum Dominum, quod si Dominus creatus det servo facultatem, ut ad arbitrium operetur, hic eatenus ab ejus subjectione eximitur; At si Deus det facultatem creaturæ, ut libere operetur, adhuc creatura est Deo subjecta, etiam relate ad operationes liberas, quatenus videlicet potest Deus prædefinire, aut permittere operationes liberas creaturæ; dicitur enim Prov. 21. *Cor Regis in manu Dei, quocunque voluerit inclinabit illud*; Et Jerem. 18. *Sicut lutum in manu figuli, ita vos in manu Dei*; & disertissime Augustinus de Spir., & lit. cap. 14. *Sine dubio habet Deus humanorum cordium, quo placet inclinandorum omnipotentissimam potestatem; magis enim habet in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas.* Hinc licet omnipotentia, & Gratia ponatur in manu voluntatis, non eatenus dici potest, quod Omnipotentia, & Gratia voluntati creatæ subjiciantur, aut quod creaturæ donentur, sicut donatur villa, aut liber. Ubi advertendum, quod licet voluntas utatur præstito sibi concursu Omnipotentiæ in actu primo indifferenti parato ad concurrendum in actu secundo tam ad operationes honestas liberas, quam ad peccaminosas; Gratia tamen, quæ potest ad arbitrium voluntatis influere ad operationes supernas, potest quidem ad eas non influere, non tamen potest influere ad operationes peccaminosas; cum non indigeant operationes peccaminosæ concursu Gratiæ, indigeant tamen concursu Omnipotentiæ. Hinc deridendi sunt, qui gratiam ex libertate voluntatis influentem in actum bonum vocant per ludibrium *gratiam versatilem*, perinde quasi possit utroque verti, & tam ad actum bonum, quam ad malum influere, quod est falsissimum.

Præterea illud est discrimen inter Gra-

 tiam,

tiam, & habitum naturalem requisitum, quod licet ad arbitrium voluntatis tam Gratia, quam habitus iste operetur, nihilominus non determinamus nos gratiam ad operandum, sed voluntas ex virtute gratiæ determinat se ipsam ad consensum cum potestate dissentiendi, quatenus determinatio ad consensum principalius est a gratia, seu a Deo per gratiam intendente infallibiliter consensum: Contra vero voluntas non determinat se ad actum ex virtute habitus acquisiti, seu per virtutem ab eo acceptam; unde habitus non est principalis causa actus; imo voluntas sine tali habitu potest actum ponere, (quamvis non cum eodem conatu, & facilitate) Quare licet habitus acquisitus dici possit subjici voluntati, non tamen Gratia, nec Omnipotentia; & ideo primæ partes relate ad actum non sunt habitus, sed sunt ipsius voluntatis; contra vero primæ partes relate ad consensum salutarem sunt gratiæ, non voluntatis. Et ratio a priori est, quia gratia congrua confertur ut medium infallibiliter inductivum consensus liberi, supposita præscientia divina de consensu secuturo, & ideo relate ad hunc consensum primæ partes sunt gratiæ; at habitus acquisitus non est hujusmodi, ut patet; unde dispar ratio; Etenim licet tam gratia, quam habitus acquisitus ex determinatione voluntatis influant in actum liberum, determinatio tamen voluntatis ad consensum salutarem est ex virtute gratiæ, quæ infallibiliter est inductura talem consensum, supposita ea præscientia; at determinatio voluntatis ad actum liberum naturalem non est ex virtute habitus acquisiti, sed ex propria virtute.

Secundo objectant: Sive dicatur cum nonnullis, in potestate hominis esse, ut gratiam faciat efficacem, quæ de se esset solum sufficiens, (quorum modum loquendi rejicit tanquam alienum a mente D. Augustini, & a locutionibus Scripturarum Bellarm. lib. 1. de Grat. cap. 12.) sive dicatur cum aliis, esse solum in potestate hominis, quod vocatio sit congrua, & gratia sit efficax saltem in actu secundo, quatenus possumus illi libere consentire cum potestate dissentiendi; esse tamen in potestate, ac libertate solius Dei, quod homini conferatur vocatio congrua, & gratia efficax: Sive cum aliis dicatur, quod liberum arbitrium in virtute gratiæ possit se determinare ad consensum resistibiliter; ita ut determinatio ad consensum sit a gratia principaliter, quatenus voluntas potestate accepta a gratia determinat seipsam ad consensum, quin tamen gratia a voluntate determinetur ad coagendum: Ad eum videlicet modum, quo a voluntate determinatur ad coagendum habitus acquisitus; cum voluntas non habeat ab habitu potestatem ad ponendum actum liberum, habeat vero a gratia facultatem ad ponendum consensum salutarem, ut proinde in virtute gratiæ illum ponat: Sive quocunque alio modo explicetur libertas indifferentiæ in voluntate relate ad actum salutarem, nunquam Semipelagianismus declinatur; ergo non est ejus indolis gratia, ut possit voluntas illi aut obtemperare, aut obsistere; atque adeo præter gratiam efficacem, qua voluntas indeclinabiliter, ac necessario ad consensum determinatur, nulla alia datur gratia sufficiens. Antecedens probatur, quia Semipelagianismus in hoc consistit, quod initium salutis sit a nobis, non a gratia; atqui si non est gratia, quæ determinat voluntatem, sed voluntas est primum eligens, & determinans relate ad consensum salutarem, initium salutis esset a voluntate, seu a nobis, non vero a gratia; ergo nisi dicatur gratia determinare voluntatem, non declinatur Semipelagianismus.

Respondetur, utrumque scopulum esse vitandum, nimirum tam Calvinismum, ac Lutheranismum, quo negatur liberum arbitrium, & dicitur esse titulus sine re, quam Semipelagianismum, quo dicatur, Initium salutis esse a nobis, & non a gratia; Si dicatur voluntas in virtute gratiæ se determinare ad consensum salutarem, liberum arbitrium non est titulus sine re, sicut esset si gratia determinaret arbitrium irresistibiliter ad mentem Jansenianorum; unde vitatur a nobis, non a Jansenianis Calvinismus; Vitatur etiam Semipelagianismus, quia initium salutis non est ratione operationum naturalium, ut somniabant Semipelagiani, sed initium salutis est in nobis a gratia, seu ab illustrationibus, ac inspirationibus supernis gratis omnino nobis collatis, quibus tamen libere consentimus, ut proinde consensus hic salutaris non sit naturalis, quamvis facultas naturalis nostræ voluntatis ad illum concurrat; Quia scilicet non concurrit ad illum voluntas viribus suis, sed elevata a gratia: Propterea Augustinus lib. de Gratia, & Lib. arb. cap. 17. habet: *Ut ergo velimus, sine nobis operatur; cum autem volumus, & sic volumus, ut faciamus, nobiscum operatur;* Etenim relate ad illustrationes, & inspirationes nulla datur nostra libera cooperatio, sed illæ uni Deo omni ex parte debentur; relate vero ad nostrum consensum salutarem, ita debetur in radice uni Deo, ut etiam

iam voluntas ad illum cooperetur; Quod expressit Augustinus in eod. lib. de Grat. & Lib. arb. cap. 5., expendens illud Apostoli: *Non ego, sed gratia Dei mecum*, ubi ait: *Nec gratia Dei sola, nec ipse solus; sed gratia Dei cum illo. Ut autem a Cælo vocaretur, & tam magna, & efficacissima vocatione converteretur, gratia Dei erat sola.*

Ex quibus sequitur, quod licet voluntas se determinet tam ad consensum, quam ad dissensum, quia tamen ad dissensum non se determinat virtute accepta a gratia, sed viribus suis; contra vero virtute accepta a gratia determinat se relate ad consensum, ideo voluntas est causa suæ perditionis, gratia vero principalissima causa est nostræ salutis. Quare dum dicitur, quod voluntas relate ad consensum sit primum eligens, seu primum determinans, non alia primitas conceditur voluntati, nisi primitas secundum quid, & logica, seu in genere causæ formalis, non vero primitas simpliciter, & physica, seu in genere causæ efficientis; Sicut etiam rationale v. gr. in homine solum logice est prius animali, habet enim prioritatem solum a subsistendi consequentia, quatenus ex rationali infertur animal, & non e contra: quia non potest dari rationale, quod non sit animal; potest tamen e converso dari animal, quod non sit rationale: Ita in casu nostro ex hoc, quod voluntas virtute gratiæ eligat, ac se determinet ad consensum, infertur, quod gratia, seu Deus per gratiam, principaliter concurrat ad talem consensum, & non e contra; quia non potest voluntas se determinare ad consensum, quin Deus sua gratia principaliter ad illum concurrat; Potest tamen e converso Deus aliquem effectum supernaturalem causare in voluntate, quin ad illum voluntas cooperetur, ut accidit quando Deus gratiam infundit, & illi voluntas resistit.

Tertio objectant: Si daretur gratia, cui voluntas posset dissentire, sequeretur, quod voluntas gratiam redderet efficacem, quando consentit; Hoc autem dici non potest, quia si voluntas gratiam redderet efficacem libere consentiendo, consensus ascriberetur voluntati, non gratiæ, seu Deo per gratiam operanti, unde voluntas esset, quæ se discerneret, non Deus discerneret Electos a Reprobis.

Respondeo, quamvis voluntas ita consentiat gratiæ efficaci, ut possit dissentire, juxta doctrinam Tridentini, nihilominus castigatius videtur dici, quod non sit voluntas, quæ gratiam reddit efficacem, quandoquidem, ut supra diximus, non est voluntas, quæ determinat gratiam ad consensum, sed voluntas ex virtute gratiæ prævisæ efficacis, & collatæ a Deo ex intentione absoluta consensus per ipsam infallibiliter secuturi, determinat se ipsam ad consentiendum, ita tamen, ut possit dissentire; ut proinde infallibiliter quidem ratione Divinæ præscientiæ, sed tamen contingenter consentiat. Hinc fit primo, quod consensus Deo magis tribuatur, illum per gratiam infallibiliter inducenti, quam voluntati se determinanti ad consentiendum; sicut Homicidium v. gr. magis tribuitur mandanti, quam exequenti, ut fusius explicavimus in thesi antecedenti. Fit secundo, quod Deus sit, qui discernat, non voluntas discernat se ipsam, cum primæ partes sint gratiæ, non voluntatis. Fit tertio, quod Deus per gratiam operetur in nobis velle, & perficere, quamvis voluntas libere se determinet ad consensum, quia hoc ipsum se determinare ad consensum habet voluntas vi gratiæ prævisæ efficacis, & ad hunc finem a Deo collatæ, ut infallibiliter consensum operetur. Fit quarto, quod nostra prædestinatio non sit currentis, neque volentis, sed miserentis Dei, quippe qui misericorditer seligit auxilia prævisa efficacia, ad quæ indubitanter salus consequatur, ut proinde vi talis gratiæ habeatur infallibilitas nostræ prædestinationis. Fit quinto, quod cum possimus huic gratiæ infallibiliter inducenti consensum dissentire, consensus noster meritorius sit, & salutaris. Fit ultimo, quod sic explicando gratiam efficacem serventur tum jura omnia Divini dominii, tum jura omnia libertatis creatæ: servantur quidem jura Divini dominii, quia hoc pacto Deus habet omnipotentissimam potestatem inclinandorum, quo libet, cordium, quin tamen dissensus, & culpa ullatenus Deo tribuatur; quando gratia collata est pure sufficiens per resistentiam nostræ voluntatis; Servantur etiam jura libertatis creatæ, sine qua nullum haberetur meritum, aut demeritum, quia gratia efficax infallibiliter simul, & contingenter consensum inducit, eo quod possit voluntas illi libere dissentire.

Denique objectant, quia si daretur gratia pure sufficiens, sequeretur primo, quod gratia efficax non aliunde esset efficax, nisi ex libera determinatione voluntatis; Unde, quod est potissimum in auxilio efficaci, & in nostra prædestinatione, esset a nobis, non a Deo. Secundo sequeretur, quod homo posset resistere gratiæ efficaci, quod videtur absonum, quia ea procedit ex proposito Dei absoluto, intendente simpliciter, & ab-

& absolute nostrum consensum; Huic autem divinæ prædefinitioni quis resistat? Tertio sequeretur conversionem peccatoris ultimate resolvi in humanam, non in divinam voluntatem; Unde si a Deo Petrus, & Judas vocentur, & Petrus consentiat, Judas dissentiat, ultimata ratio hujus diversitatis esset humana voluntas, quia scilicet Petrus vult consentire, & Judas vult dissentire; Cum tamen ex Scripturis dicendum sit, ideo Petrum consentire, quia Deus illum benignissime traxit, juxta illud Jo. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit illum*, ac propterea non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei conversio, & salus peccatoris.

Respondeo cum Suar. lib. 5. de grat. cap. 29., Gratiam habere ex se suam efficaciam, quamvis illam exercere non possit sine concursu voluntatis, quæ potest illi contraniti, ejusque efficaciam impedire: idemque dicas de habitu infuso charitatis, qui non recipit efficaciam in actu primo a voluntate, sed ex se est determinatus ad causandum actum charitatis, esto non possit causalitatem hanc exercere absque coinfluxu, & determinatione voluntatis. Quod etiam in sententia Prædeterminantium est dicendum; si transmittatur, quod Prædeterminatio cum voluntatis libertate cohæreat. Auxilium quippe prædeterminans efficere non potest consensum sine libera cooperatione voluntatis, nec proinde efficaciam suam illud haurit a voluntate, sed habet formaliter a se ipso, quamvis in actu secundo exerceri non possit absque exercitio libero voluntatis, eo quod auxilium (sicut etiam habitus infusus) non est integrum principium actus, ad quem de se habet determinationem, sed indiget concausalitate voluntatis; quæ propterea dicitur posse dissentire, si velit, & efficaciam auxilii, seu habitus infusi impedire. Quod si auxilium consideretur non secundum se, sed ut confertur a Deo præsciente, quod sit conjungendum cum consensu, tunc habet infallibilem, quamvis contingentem, connexionem cum consensu, & ideo in ejus collatione elucet specialis Dei misericordia; ut notavit August. de Spir. & lit. cap. 34. Ubi adverte, quod sicut scientia visionis v. gr. de consensu absolute futuro Petri supponit hunc consensum solum tanquam conditionem prærequisitam, non tanquam prædeterminativam intellectus Divini ad illum exprimendum, cum Divinus intellectus ex se sit essentialiter determinatus ad omnem veritatem exprimendam; ita consensus Petri conditionate prævisus per Scientiam conditionalem est conditio solum prærequisita, non tamen est determinativum gratiæ ad illum infallibiliter causandum, cum gratia de se sit determinata ad causandum consensum, quem tamen causare non potest sine concausalitate voluntatis; Et idem dicas de habitu infuso charitatis.

Ex quibus patet, id, quod potissimum est in gratia efficaci, & in nostra Prædestinatione, tum secundum intentionem, seu propositum Dei, tum etiam secundum executionem, non esse a nobis, sed a gratia, seu a Deo per gratiam suam; Primo, quia gratia non datur nobis propter consensum nostrum conditionate futurum, quippe qui in statu illo conditionato nullum habet meritum, sed confertur gratia, ut consensus conditionate futurus sub tali gratia sit infallibiliter, & contingenter futurus sub illa; ut proinde Apostolus 1. ad Ephes. 4. dicat, *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus Sancti*, non vero dicit, Elegit nos, quia futuri eramus Sancti; Et 1. ad Cor. 7. ut advertit Arausicanum can. 25. ex August. dicitur: *Misericordiam consequutus, ut sim fidelis*, non vero quia eram fidelis: Et diserte August. lib. de Prædest. Sanctor. cap. 19. *Non quia credidimus, sed ut credamus vocamur*. Aliter etiam Tyriis, & Sidoniis debuisset dari auxilium efficax, sub quo prævidebantur a Deo pœnitentiam acturi, si verum esset, quod consensus conditionate prævisus sub aliquo auxilio esset ratio, cur a Deo conferatur tale auxilium; Quare quod est potissimum in gratia efficaci secundum propositum Dei, est ab ipso Deo, non a nobis. Deinde quod est potissimum in gratia efficaci secundum executionem, neque est a nobis, sed a Deo, quia quamvis ad consensum ponendum requiratur determinatio, seu concausalitas voluntatis, hæc tamen determinatio, & concausalitas est principaliter a Deo conferente gratiam prævisam efficacem, ut per illam consensus ponatur a voluntate; ut proinde consensus principalissime tribuatur Deo, & gratiæ ad illum ponendum de se determinatæ, & solum aliquatenus tribuatur voluntati, quæ potest impedire efficaciam gratiæ illi reluctando, & non impedit.

Ad secundam sequelam dicendum, voluntatem posse resistere gratiæ efficaci specificative, non reduplicative, hoc est potest resistere gratiæ efficaci spectatæ secundum entitatem suam, aliter a gratia efficaci everteretur libertas, quod repugnat Tridentin., Senonensi, & Augustin. dicenti lib. 3. de liber. arbitr. cap. 8. *Quæcunque*

causa est voluntatis, si ei resisti non potest, sine peccato ei ceditur. Non potest tamen voluntas resistere gratiæ efficaci, inquantum efficaci, quia inquantum est efficax, vel trahit, vel involvit consensum prævisum in Divina præscientia, & prædefinitum a Deo sub tali auxilio: & ideo sicut repugnat, quod in sensu composito consensus detur dissensus, ita repugnat, ut voluntas gratiæ efficaci in quantum efficaci, atque adeo involventi consensum resistat; Sic enim poneret dissensum in sensu composito consensus; quod est implicatorium.

Ex quibus sequitur primo, auxilium efficax de se, & in actu primo non distingui a sufficienti; quandoquidem auxilium sufficiens est de se efficax, seu habet sufficientem efficaciam, ut ponatur consensus cum concausalitate voluntatis, potentis tamen dissentire: at auxilium efficax in quantum efficax distinguitur a sufficienti, quia illud præter entitatem gratiæ importat præscientiam consensus conditionate futuri, ac prædefinitionem talis consensus ponendi sub eo auxilio, unde importat etiam ipsum consensum prædefinitum infallibiliter ac libere ponendum. Sequitur secundo, auxilium efficax specificative sumptum, & secundum entitatem suam non esse per se efficax in actu secundo, sed solum in actu primo: Contra vero auxilium efficax in quantum efficax supposita congruitate est per se ac necessario efficax, sic enim sumptum essentialiter involvit consensum a Deo prædefinitum.

Sequitur ultimo, conversionem peccatoris non esse unice, ac immediate resolvendam in divinam voluntatem, ita ut vera sit hæc causalis, Ideo unice peccator convertitur, quia Deus vult, ut convertatur; sic enim conversio non esset libera: quare immediate debet resolvi in voluntatem peccatoris, dicendo, Ideo peccator libere convertitur, quia vult converti, & non vult gratiæ resistere, prout posset; At ultimate conversio libera peccatoris resolvitur in divinam voluntatem, dicendo, Ideo peccator libere convertitur, quia Deus confert illi gratiam prævisam efficacem prædefiniendo liberam conversionem; Unde talis conversio non debet unice, & immediate in solam voluntatem divinam resolvi, sed in divinam simul, & humanam; in hanc quidem immediate, in illam ultimate.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XI.

UNdecima pariformiter errat vehementer, dum similiter docet, gratiam esse dumtaxat voluntatem Omnipotentis Dei jubentis, & facientis, quod jubet; quasi vero nulla alia agnoscatur gratia in natura lapsa præter efficacem, quæ semper conjungitur in corde hominum cum actibus supernis liberis a Deo imperatis: ut proinde horum actuum omissio non sit tribuenda socordiæ voluntatis, sed defectui gratiæ, atque adeo ipsi Deo nolenti gratiam, ac vires requisitas conferre ad obtemperandum, non homini, qui ad impossibile obligari non potest, prout a Tridentino definitum est sess. 6. can. 18. Quomodo enim dici posset 1. Joann. 5. *Mandata ejus gravia non sunt*; & Matth. 11. *Jugum meum suave est, & onus meum leve*, si peccatori contritionem præciperet, nec gratiam, seu vires requisitas ad illam ponendam ullatenus conferret? Quomodo peccantibus exprobrare posset Deus illud Isaiæ 5. *Quid est, quod debui ultra vineæ meæ facere, & non feci? An quod expectavi, ut faceret uvas, & fecit labruscas?* Certe qui vineam non irrigat, ita ut valeat uvam producere, nonnisi fatue dicitur ab ea uvam expectare: debuerat ergo Deus non solum vineam sepire, ac electam plantare, ædificando turrim in medio ejus, & torcular in ea extruere, sed etiam vi sufficientis auxilii illam irrigare, ut uvæ defectus posset vineæ ascribi; unde Dominus jure conqueri de illa possit, quod fecisset labruscas, & comminationibus illis insectari: *Auferam sepem ejus, & erit in direptionem; diruam maceriam ejus, & erit in conculcationem, & ponam eam desertam; non putabitur, & non fodietur, & ascendent vepres, & spinæ, & nubibus mandabo, ne pluant super eam imbrem.*

Objectatur passim a Jansenii Asseclis non percipientibus vim gratiæ efficacis, & sufficientis, quod si Deo ascribenda esset culpa peccatoris omittentis contritionem præceptam, per hoc quod non contulerit illi gratiam sufficientem necessariam ad illam ponendam, pariter ejusdem peccatoris culpa ascribenda esset Deo, per hoc quod illi non conferat (prout potest) gratiam efficacem, quæ etiam necessaria est ad ponendam contritionem præceptam; quod tamen nemo dixerit. Sed pueriliter hallucinantur. Siquidem gra-

tia sufficiens necessaria est, ut possit poni contritio, gratia vero efficax non est necessaria, ut contritio poni possit, sed solum ut ea ponatur. Ad eum modum quo in homine potentia visiva, & facultas aperiendi oculos requiruntur, ut possit videre: visio vero non requiritur, ut possit videre, sed ut sit videns. Et ratio a priori est, quia gratia efficax juxta varias Scholasticorum opiniones, de quibus non disputo, vel trahit, vel involvit ipsam bonam operationem, non secus ac denominatio videntis involvit ipsam visionem; & ideo sicut omnino necessaria est visio, ut oculus sit videns, non vero ut possit videre: ita necessaria est gratia efficax, ut voluntas bene operetur, non vero ut possit bene operari. Propterea sicut Deo adscriberetur, quod homo non videat, si denegaret illi potentiam visivam, & facultatem ad aperiendos oculos, aut si non esset paratus concurrere ad visionem, quoties oculi libere aperiuntur; contra vero homini ascribitur, quod non videat, si iis positis nolit oculos aperire: Ita prorsus Deo ascriberetur, quod a peccatore non ponatur contritio præcepta, si illi denegaret gratiam sufficientem, & non esset paratus cum illa concurrere ad contritionem, quandocunque libere vellet ea uti peccator ad obtemperandum: contra vero peccatori ascribendum, quod non conteratur, si nolit libere gratia sufficienti sibi collata uti ad contritionem ponendam. Quare universim illud est alicui imputabile, quod est ei liberum: hinc cum non sit liberum homini videre, si caret potentia visiva, sit autem liberum, si habens potentiam visivam nolit oculos aperire, idcirco in hoc secundo casu est illi imputabile, quod non videat, non vero in primo: & eodem modo, quia non est libera peccatori contritio, si careat gratia sufficienti, sit autem ei liberum dolere, si instructus gratia sufficienti nolit ea uti ad ponendam contritionem; idcirco in hoc secundo casu imputatur peccatori contritionis omissio, non vero in primo. Idemque dicas in sententia Prædeterminantium, qui communissime nunc docent, præmotionem physicam non spectare ad actum primum, sed ad actum secundum; & ideo peccatori est imputabile, quod non consentiat, quia quamvis ei desit præmotio, non deest tamen integra potentia ad consentiendum.

Adde demum, in eo etiam errare thesim istam, quod asserat, gratiam esse Dei omnipotentis voluntatem: cum tamen re vera non sit Divina voluntas, sed effectus divinæ voluntatis animæ intrinsecus; siquidem gratia habitualis ex Tridentino sess. 6. can. 11. in cordibus nostris per Spiritum Sanctum diffunditur, atque illis inhæret; gratia vero actualis, cum consistat in supernis illustrationibus, & inspirationibus, quæ sunt actus vitales, pariter intrinseca nobis esse debet; unde neutra est Dei omnipotentis voluntas.

PROPOSITIO XII.

Quando Deus vult salvare animam, quocunque tempore, quocunque loco effectus indubitabilis sequitur voluntatem Dei. *Quesnel. Marc.* 2. 11. *edit.* 1693. *&* 1699.

SINOPSIS.

I. Si thesis hæc subsisteret, incassum laboraremus, & oraremus ad salutem assequendam.

II. Falsa veris permiscent heterodoxi ad decipiendum, dum docent, in manu Dei esse salutem hominum.

III. Dupliciter potest Deus velle salutem hominum, videlicet volitione solum efficaci quantum est ex se, & volitione efficaci simpliciter. IV. Janseniani docent, Deum nullatenus velle salutem Reproborum. V. Multipliciter explicant, quod docet Apostolus, Deum scilicet velle omnes homines salvos fieri. VI. Calvinus docet, sumi Omnes homines non pro singulis generum, sed pro generibus singulorum. VII. D. Augustinus, & D. Prosper aperte docent Deum velle salutem omnium omnino hominum. VIII. Damnatur Jansenius, qui docet id sapere Semipelagianismum.

IX. Videtur in præsenti providentia Deus prædefinire omnes nostros actus salutares in particulari sub circumstantiis temporis, ac loci. X. Non tamen juxta sensum hujus thesis. XI. Consensus prædefinitus est solum necessarius necessitate consequente, seu necessitate dicti, non vero necessitate antecedente, seu rei.

I. Quis non dixerit, eo Auctorem in hac thesi tendere, ut palam faciat hominibus, ubinam absconditus nostræ salutis thesaurus deprehendi possit, ad hoc ut proni ad Deum recurramus, dicentes cum Psalmista Psal. 30. *In manibus tuis sortes meæ?* At subdole, & non obscure ad oscitantiam incitamur, dum in ea asseritur, infallibilem nostræ salutis effectum unice a Divina voluntate pendere, ita ut illi dumtaxat salventur indubitabiliter, quorum Deus vult salutem. Hinc implicite in hac thesi dicitur, quod relate ad eos, qui non sal-

salvantur, nullam Deus habeat voluntatem illos salvandi, ne inefficacem quidem, & solum ex parte sua efficacem; Unde fieret, quod Reprobi salutem non consequantur, ex eo quod nullatenus Deus velit illos salvare, & non ex defectu propriæ voluntatis nolentis gratiæ auxiliis cooperari. Quod verbis luculentioribus infra Quesnellus exprimit tum in thesi vigesimaprima, & tribus sequentibus, ubi docet, gratiæ operationem imitari operationem Dei Incarnantis Filium suum, producentis creaturas ex nihilo, & sanantis corpora: tum in trigesima, quæ habet: *Omnes, quos Deus vult salvare per Christum, salvantur infallibiliter*. Frustra proinde Apostolus Philipp. 2. inclamaret: *Cum timore, & tremore salutem vestram operamini*, si nullatenus ad salutem conferrent nostræ operationes, sed salus unice, & indubitabiliter conferenda esset ad arbitrium Divinæ voluntatis; non secus ac ad arbitrium Divinæ voluntatis huic potius, quam alteri Humanitati Unio hypostatica collata est, quin ullatenus ad illius unionis productionem liberum Humanitatis assumptæ arbitrium influxerit. Frustra pariter Divinum adjutorium imploraremus verbis illis Ps. 26. *Adjutor meus esto, ne derelinquas me*, si Deus non præberet opem conantibus, & laborantibus ad salutem consequendam, sed illam ad arbitrium conferret indubitabiliter, nulla expectata voluntatis creatæ opera, ac sedulitate, ne a recto tramite exorbitet. Frustra demum 2. Pet. 1. diceretur: *Fratres, magis satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis*, si certus, & indubitabilis salutis effectus unice a Divina voluntate promanaret, quæ quando vult animam salvare, quocunque tempore, quocumque loco id velit, salvat infallibiliter.

II. Qua in re falsis vera permiscentur, ut falsitas occultetur, juxta solemnem Heterodoxorum morem, ut possint de facili incautis insidiæ comparari. Quod notavit August. lib. 2. Quæst. Euang. cap. 40. dicens: *Nulla falsa doctrina est, quæ non falsis vera intermisceat*. Etenim quod indubitabiliter salutem assequantur, etiam per proprias operationes liberas, & meritorias, quotquot Deus efficaciter salvare desiderat, nemo est qui ambigat. Competit quippe Divino dominio in creaturas liberas, qua liberas, *Omnipotentissima potestas*, ut loquitur Augustinus, *inclinandorum quo libet cordium*, atque adeo potest ineluctabiliter Deus conferendo auxilium prævisum efficax obtinere a qualibet voluntate creata consensum liberum, & salutarem, & sic conferre illi gloriam ut coronam: & huc referri possunt verba illa Mardochæi, quæ habentur Estheris 13. *Domine Deus omnipotens in ditione tua cuncta sunt posita, & non est, qui possit resistere tuæ voluntati, si decreveris salvare Israel:* At in eo Catholici a Jansenianis discrepant, quod illi doceant, Deum omnium omnino salutem velle, etiam Reproborum, conferendo ad hunc finem illis auxilium sufficiens, quo possint illam pro libito consequi per operationes meritorias, quin tamen relate ad Reprobos effectus salutis a Deo intentæ proveniat, idque ex culpa dumtaxat ipsorum Reproborum: Janseniani ex opposito docent, Deum nullatenus voluisse salutem Reproborum, itemque negant, ac pernegant, conferri illis auxilium sufficiens ad salutem; putantes, quod si Deus eorum salutem vere, ac sincero animo voluisset, gratiam illis contulisset efficacem, irresistibilem, & omnipotentem, qua posita indubitabilis sequeretur effectus, nempe salvatio reproborum præintenta. Isthæc falsitas illi veritati Catholicæ in hac thesi non incallide permiscetur.

III. Ad eam infringendam duplex in Deo distinguenda est voluntas salvandi homines; Altera efficax dumtaxat quantum est ex parte sua, ita ut nihil deneget voluntati creatæ necessarium, ut salutem adipiscatur; & in hoc sensu Apostolus 1. ad Timot. 2. dicit: *Deus omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*; addens, quod in hunc finem Christus D. *Mediator Dei, & hominum dedit redemptionem semetipsum pro omnibus*. Altera vero est voluntas salvandi homines efficax simpliciter, qua ponatur non solum quod se tenet ex parte Dei, videlicet auxilium sufficiens, sed etiam quod se tenet ex parte creaturæ, videlicet bona operatio salutaris, qua auxilium a Deo collatum reddatur efficax ex electione libera voluntatis. Quoties autem Deus vult hoc secundo modo homines salvare, tunc confert auxilium prævisum efficax præfiniendo bonam operationem, & sic indubitabiliter sequitur effectus Divinæ voluntatis, atque adeo animæ salus: Quod si non dignatur hoc pacto salutem hominum prædefinire, sed solum juxta primam viam vult homines salvos fieri, (ut de facto vult relate ad Reprobos) tunc tenetur dumtaxat gratiam sufficientem conferre, qua posita quantum est ex parte Dei salus indubitabiliter sequeretur, nisi culpabiliter voluntas creata resisteret gratiæ, ejusque operationem impediret.

Co-

Cohærenter ad hanc duplicem voluntatem Divinam, diversimode passim loquutus est Augustinus, adeo ut imperitis videatur loquutus esse pugnantia, & sibimet contrarius fuisse, quod de tanto Doctore affirmare, non leve piaculum est. Ex contextu quippe facile est animadvertere, quod modo loquatur de voluntate Divina salvandi homines speciali, quæ sit simpliciter efficax, & absoluta, ratione cujus non solum confert auxilia sufficientia, sed etiam auxilia per scientiam conditionalium prævisa efficacia; & huic Divinæ voluntati neminem resistere posse firmiter asseverat, ut proinde infallibiliter salventur quotquot hac voluntate salvare decernit, ac semper ad hanc voluntatem indubitabilis effectus subsequatur: Modo vero loquatur de voluntate Divina salvandi homines generali, quæ sit efficax solum quantum est ex parte Dei; unde sit absolute efficax tantum relate ad media, seu relate ad auxilia conferenda, sit tamen conditionata relate ad salutem inducendam, si scilicet homo bene utatur auxiliis sufficientibus, & non in vacuum illa recipiat; & relate ad hanc Divinam voluntatem docet, posse humanum arbitrium resistere, ac effectum a Deo serio intentum impedire; Unde fit, quod licet Deus hac voluntate velit Reprobos salvare, non proinde salvantur ob resistentiam ab iis appositam Gratiæ. De priori voluntate simpliciter efficaci loquitur Augustinus lib. de corrept., & grat. cap. 14., ubi habet: *Deo volenti salvum facere nullum humanum resistit arbitrium; Sic enim velle, seu nolle in volentis, aut nolentis est potestate, ut Divinam voluntatem non impediat, nec superet potestatem*. Et infra pariformiter addit: *Non est itaque dubitandum, voluntati Dei, qui in cœlo, & in terra omnia quæcunque voluit fecit, humanas voluntates non posse resistere, quominus iis faciat, quod vult*: Dum dicitur Divina voluntas impediri non posse, nec Divina potestas superari, sermo dumtaxat esse potest de voluntate simpliciter efficaci, & absoluta, qualis est voluntas prædestinans; ut proinde idem S. Doctor lib. de dono perseverantiæ cap. 14. definiat Prædestinationem, quod sit *Præscientia, ac Præparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicunque liberantur*. Quamvis enim per media, seu auxilia indifferentia salus obtinenda sit; at præsupposita præscientia de eorum efficacia, contingenter quidem, sed indeclinabiliter salutem operantur; & ideo huic Divinæ voluntati resisti non potest: De eadem absoluta Dei voluntate loquitur lib. 1. ad Simplic. quæst. 2. n. 13. dicens: *Effectum misericordiæ non esse in hominis potestate, ut frustra Deus misereatur, si homo nolit*. De posteriori vero voluntate, quæ est efficax solum ex parte Dei, & conditionata, loquitur Augustinus lib. de Spir., & lit. cap. 33., ubi docet, velle Deum omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire: *Non sic tamen, ut iis adimat liberum arbitrium, quo bene, vel male utentes justissime judicentur; Quod cum sit, Infideles quidem contra Dei voluntatem faciunt; cum ejus Euangelio non credunt; Nec ideo tamen eam vincunt, sed seipsos fraudant magno, & summo bono, malisque pœnalibus implicant, experturi in suppliciis ejus potestatem, cujus in donis misericordiam contempserunt*. Manifeste hic sermo est de voluntate Divina conditionata, & solum ex parte ipsius Dei efficaci, cui humanum arbitrium resistere potest, cum dicantur Infideles contra voluntatem Dei facere, dum non credunt Euangelio, & misericordiam Divinam contemnere. Addit tamen S. Doctor, quod Divinam hanc voluntatem homines non vincant per hoc, quod illi resistant; Tunc enim vinceretur, ut habet idem Augustinus loco laudato, *quando non inveniret, quid de contemptoribus faceret, aut illo modo possent evadere, quod de talibus ille constituit*; hoc est quando possent evadere pœnas, quas Deus comminatus est iis, qui suæ voluntati resistunt, & misericordiam contemnunt: Similiterque de hac posteriori voluntate loquitur Augustinus lib. 3. de Lib. Arbit. cap. 19. dicens: *Non tibi deputatur ad culpam, quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis*; quando enim homines volenti sanare resistunt, & volentem misereri contemnunt, tunc voluntas sanandi, & miserendi in Deo est solum efficax ex parte sua, non vero efficax simpliciter, & absolute. De hac pariter voluntate disertis verbis docet S. Doctor lib. de catech. rud. num. 51., quod possimus illi resistere, dicens: *Omnia visibilia transeunt, & omnis hujus sæculi pompa, & deliciæ, & curiositas interibunt, & secum ad interitum trahunt amatores suos, a quo interitu, hoc est pœnis sempiternis, Deus misericors volens homines liberare, si sibi non sint inimici, & non resistant misericordiæ Creatoris sui &c.* Cum dicatur, quod velit liberare homines ab interitu misericors Deus, si ejus misericordiæ non resistant, aperte vult, quod possit homo gratiæ, ac voluntati Dei resistere, ut proinde voluntas isthæc miserendi dici debeat solum efficax quantum est ex parte Dei, seu ex parte mediorum, & conditionata ex parte nostra, si scilicet nos gratiæ non resistamus, non ve-

pro sit absoluta simpliciter, cui nullum humanum arbitrium resistere possit.

IV. Calvinus, & cum eo Jansseniani, ut suum errorem tueantur, (quod scilicet non possit Deus aliter in natura lapsa velle salutem hominum, quam conferendo gratiam efficacem eversivam libertatis a necessitate, qua posita indubitanter sequatur salus a Deo volita) audacter pernegant Deum ullatenus velle salutem Reproborum; & ad textum Apostoli laudatum, ubi dicitur Deus velle omnes homines salvos fieri, multiplicem adhibent elusionem.

Primo quidem dicunt, Deum velle omnes salvos fieri, quatenus nemo salvatur, nisi quem Deus salvare voluerit: In quo sensu 1. Cor. 15. dicitur: *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur*; quatenus nemo vivificatur, nisi per Christum; & simili locutione dicitur Jo. 1. *Qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, quatenus nemo illuminatur, nisi per Christum: Cui explicationi videtur favere Augustinus lib. 4. contra Julianum cap. 8. ubi habet: *Sic ergo debet intelligi, quod dictum est: Omnes homines vult salvos fieri: quemadmodum intelligitur, quod dictum est: Per unius justificationem in omnes homines ad justificationem vitæ.*

V. Secundo dicunt, textum illum intelligendum esse cum distributione accommoda, videlicet non pro singulis generum, sed pro generibus singulorum, itaut non sit sensus, quod velit Deus salutem omnium omnino hominum in particulari cujuscumque conditionis, sed solum quod velit ex omni hominum classe, ac genere dari prædestinatos, vid. ex Judæis, Paganis, divitibus, pauperibus, magnatibus, servis, doctis, & indoctis, parvulis, & viris, &c. Quod videtur etiam esse de mente Augustini, qui lib. de correpț. & grat. cap. 14. habet: *Hic unum dicam; ita dictum est: Omnes homines vult salvos fieri, ut intelligantur omnes Prædestinati, quia omne genus hominum in eis est; sicuti dictum est Pharisæis: Decimatis omne olus: ubi non est intelligendum, nisi omne quod habebant; neque enim omne olus, quod erat in orbe terrarum decimabant. Secundum istum locutionis modum dictum est: Sicut & ego omnibus per omnia placeo.*

Tertio dicunt, Deum velle omnium salutem, quatenus facit, ut nos omnium salutem velimus, & optemus; dum enim hoc desiderium nobis non solum præcipit, sed etiam inspirat, videtur ipse etiam in idem conspirare. Quod etiam docuit Augustinus lib. de correpț. & grat. cap. 15. dicens: *Potest sic intelligi, quod omnes homines Deus vult salvos fieri, quoniam nos facit velle: Sicut misit Spiritum Filii clamantem Abba, Pater; idest nos clamare facientem.*

VI. Ex hisce tribus expositionibus laudati textus, secundæ potissimum fidit Calvinus, qui lib. 3. Instit. cap. 4. in 1. ad Timoth. 2. habet: *Quo nihil aliud profecto significat, quam Deum nulli hominum ordini viam salutis præclusisse*. & infra addit: *Pueriliter hallucinantur, qui hunc Pauli locum prædestinationi opponunt: Si Deus, inquiunt, indifferenter vult salvos fieri, falsum est, alios ad salutem, alios ad exitium, æterno ejus judicio, esse prædestinatos; Aliquid forte dicerent, si Paulus hic de singulis hominum ageret*; Et juxta hanc expositionem videtur locutus Augustinus serm. 22. de divers. cap. 5. dicens: *Prorsus nullum genus hominum de sua vocatione desperet; pro omnibus passus est Christus. Veraciter de illo scriptum est: Qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.*

VII. Verum ex hisce expositionibus, auctoritate dilucida D. Augustini vallatis non evincitur, quod Deus non velit salutem etiam reproborum modo explicato. Nam primo tres istæ expositiones juxta mentem Augustini solum deserviunt ad ostendendum quonam pacto dici possit, quod Deus volitione simpliciter efficaci velit omnium hominum salutem, cum tamen nolit hoc pacto salutem reproborum. Deinde tres istæ expositiones prout ab Augustino indicantur, ita sunt veræ, ut tamen non contradicant quartæ illi expositioni communissime a Sanctis Patribus, & ab Ecclesia admissæ, quod scilicet Deus velit omnes, & singulos homines salvos fieri, volitione non simpliciter efficaci, sed solum efficaci quantum est ex parte ipsius Dei. Immo ipsemet Augustinus lib. de correpț. & grat. cap. 14. dicit multis modis exponi posse textum Apostoli, quin unus alteri contradicat. Et quod etiam in hoc quarto sensu accipi possit, & debeat, pluribus in locis docet idem Sanctus Doctor, præsertim lib. de Catechizandis rudibus c. 26. ubi habet: *A quo interitu, hoc est pœnis sempiternis, Deus misericors volens homines liberare, si sibi non sint inimici, & non resistant misericordiæ Creatoris sui, misit Unigenitum Filium suum.* Quare ex Augustino Deus etiam reprobos vult ab interitu liberare, & ad æternam salutem perducere, si per ipsos non stet. Apertius idem docuit D. Prosper lib. 2. de vocat. Gent. cap. 31. distinguens inter voluntatem Dei simpliciter efficacem, quam Deus habet relate ad salutem Electorum, & voluntatem efficacem quan-

quantum est ex parte ipsius Dei relate ad salutem Reproborum, distinguendo pariter inter gratiam efficacem, quæ datur electis, & sufficientem, quæ datur reprobis; hæc enim habet: *Gratiam Dei omnibus hominibus adfuisse, providentia quidem pari, & bonitate generali, sed multimodo opere, diversaque mensura; Quoniam sive occulte, sive manifeste ipse est, ut Apostolus ait, Salvator omnium hominum, maxime fidelium. Quæ sententia subtilissimæ brevitatis, & validissimi roboris, si tranquillo consideretur intuitu, totam hanc, de qua agimus, controversiam dirimit; dicendo enim: Qui est Salvator omnium hominum, confirmavit bonitatem Dei super omnes homines esse generalem; Adjiciendo autem, Maxime fidelium, ostendit esse partem generis humani, quæ merito fidei divinitus inspiratæ, ad summam, atque æternam salutem specialibus beneficiis provehatur.*

VIII. Huic apertissimæ catholicæ veritati Semipelagianismi notam inurere ausus est Jansenius, quasi vero initium salutis nostræ esset quodammodo a nobis destitutis auxilio gratiæ: Quod usqueadeo aberrat a veritate, ut proscripta fuerit ab Innoc. X. thesis illa quinta Jansenii dicens: *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse*. De qua thesi ita in sua Bulla Summus Pontifex enunciavit: *Falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute dumtaxat Prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

IX. Alia plura in hanc rem dicemus in expositione trigesimæ thesis, quæ similiter habet: *Omnes, quos Deus vult salvare per Christum, salvantur infallibiliter*. Quoniam autem impræsentiarum dicitur, quod si Deus vult animam salvare, quocunque tempore, quocunque loco indubitabilis effectus sequatur Dei voluntatem; idcirco præscindendo ab ea quæstione inter Theologos valde celebri, Num in omni providentia necessaria sit in Deo prædefinitio nostrorum actuum honestorum, de qua fuse dixi in Cursu Theolog. p. 3. disp. 2. q. 2. hic solum ut appareat discrimen inter hanc erroneam thesim, & doctrinam communissimam Theologorum, paucis innuo, pro certo haberi a Theologis apud Ruiz de Providentia disp. 9. sect. 3. quod Deus de facto in præsenti providentia actus nostros salutares efficaciter prædefiniat, & quidem in particulari, sub omnibus suis circumstantiis, ut proinde effectus Divinæ voluntatis volentis animam salvare sequatur infallibiliter juxta sensum Catholicum (videlicet citra præjudicium libertatis) pro eo tempore, loco, & aliis adjunctis, sub quibus actus salutares fuerunt prædefiniti. Constat quippe ex Scripturis, & Sanctis Patribus, quod Deus de facto omnes actus honestos universim prædefiniat, ac efficaciter velit efficacia simpliciter dicta, & quidem sub omnibus circumstantiis suis. Diserte D. Prosper hæc habet: *Dubium non est, Deum & præscisse simul, & prædestinasse, quæ ipso erant Auctore facienda, vel quæ malis meritis justo erant judicio retribuenda; præscisse autem, & non prædestinasse, quæ non ex ipso erant causam operationis habitura*. Isaiæ enim 45. dicitur *Sanctus Israel Plastes ejus*; hoc est tanquam figulus præfiniens per decretum efficax, & absolutum operationes honestas, & non per meram velleitatem, aut per voluntatem conditionatam, quæ communis sit tam relate ad Electos, quam relate ad Reprobos. Quod autem Deus operationes honestas prædefiniat etiam in particulari, & sub omnibus suis circumstantiis temporis, loci, &c. luculenter exprimitur verbis illis Psal. 32. *Qui finxit sigillatim corda hominum*, videlicet, ut advertit Augustinus, *cogitationes & volitiones*. Et ratio videtur esse, quia cum Deus sit prima causa, fons, & origo omnis boni, inde fit, quod bonum quodcunque, & a fortiori operationes honestas causet per se, & ex intentione efficaci causandi illas, atque adeo illas prædefiniendo sub suis adjunctis: Si enim capillus non nascitur citra divinam prædefinitionem, seu voluntatem efficacem, cum non possit aliter poni effectus necessarius; a fortiori idem dicendum de actibus honestis, qui sunt bonum præstantius. Quod etiam evincitur ex gratitudine, ad quam naturæ instinctu inclinamur erga Deum, gratias illi rependendo, non solum quia contulit nobis posse bene operari, sed etiam quia contulit ipsam bonam operationem; quæ tamen non esset novum beneficium, nisi illam efficaciter prædefiniret; ita ut Deo magis, quam nobis adscribatur.

X. Neque dicas, quod si Deus juxta communem hanc sententiam in præsenti providentia efficaciter prædefinit omnes actus honestos sub suis adjunctis temporis, & loci relate ad eos, quos vult salvare, jam admittitur, quod asseritur in hac thesi, quam diximus erroneam, videlicet, quod effectus indubitabilis sequatur voluntatem Dei.

Nam contra est, quia thesis non est erronea per hoc, quod asserat indubitabiliter sequi actum bonum, & salutem efficaciter a Deo volitam, & prædefinitam; sed est erronea tum per hoc, quod implicite asserat

Deum

Deum nolle salutem reproborum efficaciter quantum est ex se, dum dicit, quod relate ad eos, quorum salutem vult, (quacunque videlicet voluntate, quod denotatur per verba illa, *Quando Deus vult*, seu quandocunque, & qualicunque voluntate) indubitabilis effectus sequatur; tum per hoc quod velit effectum hunc indubitabilem sequi non ratione Divinæ volitionis infrustrabilis immediate, sed immediate ratione gratiæ medicinalis a Deo volitæ efficacis, & eversivæ libertatis a necessitate, ut ex contextu Quesnellianarum thesium fit perspicuum.

Et sane ignorant Janseniani conciliare infrustrabilitatem Divinæ volitionis cum libertate actus a Deo efficaciter voliti in statu naturæ lapsæ. Et tamen ista conciliare debent in statu naturæ integræ, in quo admittunt possibilitatem gratiæ pure sufficientis, necnon gratiæ efficacis non eversivæ libertatis. Catholici omnes ea conciliare tenentur in utroque naturæ statu, quamvis non unam omnes viam teneant ad ea concilianda, sed unusquisque ratiocinatur juxta principia suæ Scholæ; ita ut solum ad Scholasticum institutum spectet discutere, num hæc, vel illa via sit expeditior; non vero, an ea simpliciter concilianda sint: Ad eum modum, quo Catholici omnes tenentur conciliare necessitatem Divinæ voluntatis cum contingentia decretorum, quæ cum illa identificantur realiter; & solum inter Scholasticos pervestigatur, num hoc, vel illo pacto ea in concordiam adducantur. Doctores Societatis juxta sua principia putant concordiam inter infrustrabilitatem Divinæ volitionis, & libertatem actus efficaciter voliti, ac prædefiniti facile explicari beneficio scientiæ conditionalium: Sicut enim optime conciliatur in omnium sententia infallibilitas Divinæ præscientiæ cum libertate actus præsciti, ita ut sit æque verum, & quod infallibiliter sit futurum peccatum Antichristi præscitum a Deo, & quod tale peccatum libere sit ponendum ab Antichristo, quatenus si non esset ponendum, ejus præscientia non fuisset ab æterno; ita prorsus docent, quod optime concilietur infrustrabilitas Divinæ prædefinitionis cum libertate consensus prædefiniti, quatenus si non esset ponendus consensus sub tali auxilio indifferenti, non fuisset ab æterno prævisus a Deo per scientiam conditionalium sub illo auxilio, & sic Deus talem actum liberum non prædefinisset. Utrum autem scientia ista conditionalium attingat actus liberos conditionate futuros in seipsis, an vero in decreto absoluto ex parte actus, conditionato ex parte objecti, discutiant Scholastici; Sufficit nobis, quod ea scientia in Deo negari non possit.

XI. Ex quibus fit, verum esse, quod indubitabiliter, & necessario ponendus sit consensus a Deo prædefinitus, quamvis talis consensus non sit necessarius necessitate antecedente, sed solum consequente; sicut verum est, quod peccatum Antichristi præscitum a Deo sit indubitabiliter, & necessario ponendum, quamvis citra necessitatem antecedentem. Admittit Angelicus, quod peccatum Antichristi supposita ejus præscientia possit dici necessarium, videlicet necessitate dicti, non vero necessarium necessitate rei, quatenus necessario verum est hoc dictum, quod res sit prout cognoscitur a Deo, quamvis ea res sit libera, & non procedens a causa determinata ad unum. Et in hoc eodem sensu potest dici, quod consensus a Deo prædefinitus sit necessarius necessitate solum dicti, non vero rei, quatenus pariter est necessario verum hoc dictum, quod res sit, prout præfinitur a Deo; quamvis ea res sit libera, & non profluens a causa ad eam ponendam determinata. Hæc tamen, quæ ad Scholasticos spectant, non abs re fuit primoribus labris delibasse. De iis, quæ ad Polemicos in hac thesi pertinent, recurret sermo in thesi vigesimatertia, necnon in trigesima, quæ huic est affinis. Quæ vero perperam adducuntur a Quesnelli Asseclis ad illum excusandum, perinde quasi possit hæc thesis benigne accipi in sensu Catholico, retulimus in calce thesis decimæ.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XII.

Duodecima asserens indubitabiliter salvari animam, quam Deus vult salvam esse, adversatur Catholicæ doctrinæ, & Apostolo dicenti, Deum velle omnes homines salvos fieri; cum tamen non omnes salventur. Stat ergo, quod Deus voluerit animam Judæ v. g. salvam esse, quin tamen ab ea divina voluntate talis effectus promanarit, non quidem ex defectu gratiæ illi collatæ, qua potuisset consequi salutem a Deo volitam, sed ex culpa propriæ libertatis, quæ gratiæ collatæ cooperari renuit. Propterea Ecclesi. 5. dicitur: *Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum, quod placuerit ei, dabitur illi*: quibus verbis indicatur disertissime in manu nostræ voluntatis esse, & cooperari gratiæ, & consequi salutem æternam. Aliter delusorie 2. Petri 1. hortaremur verbis

bis illis: *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis*: Incassum enim esset nostra sedulitas, si nostra electio unice adscribenda esset voluntati Omnipotentis.

PROPOSITIO XIII.

Quando Deus vult animam salvam facere, & eam tangit interiori gratiæ suæ manu, nulla voluntas humana ei resistit. *Quesn. Luc.* 5. 13. *edit.* 1693.

SYNOPSIS.

I. Iterum Quesnellus docet, Gratiæ voluntatem resistere non posse.

II. Hujus thesis falsitas hic demonstratur ex præcepto Spei. III. Firmitas Spei Theologicæ oritur ex divina Fidelitate, & Misericordia, quæ infallibiliter collatura est omnibus auxilium sufficiens ad salutem: deficeret autem ea firmitas, si Reprobis gratia sufficiens denegaretur. IV. Promissiones etiam divinæ essent deceptoriæ. V. Timor, qui Spei annectitur, solum est, ne nos Gratiæ desimus, non vero ne Gratia desit nobis.

VI. Verum quidem est, quod petitio non sit de iis, quæ sunt in manu nostra adæquate; at bona operatio ita est in manu nostra, ut principalius illa sit Dei, & ideo a Deo petimus bonas operationes. VII. A Deo pariter petimus gratiam, qua possimus moraliter operari salutariter, quamvis non desit gratia, qua possimus physice. VIII. Ne ad orandum quidem conari teneremur, si non possemus gratiæ resistere. IX. Possumus de bonis operibus in Domino gloriari, quamvis ea a Deo acceperimus.

X. Explicatur, in quo sensu nemo possit resistere voluntati divinæ, cum re vera qui peccat, illi resistat.

I. Illud interest inter hanc, & superiorem thesim, quod in ea indubitabilis effectus salutis Electorum ascribatur Deo volenti illam; In hac vero tribuatur immediate ipsi gratiæ a Deo collatæ iis, quos vult salvos facere; In utraque tamen thesi eadem est Auctoris calliditas, quam jam deteximus, sub verbis istis speciem quandam pietatis, ac inconcussæ veritatis præseferentibus. Cæterum sicut Deus potest salutem reproborum velle, & de facto vult, prout in superiori thesi ostendimus, non quidem voluntate simpliciter efficaci, sed solum efficaci quantum est ex parte sua, ut proinde vero, ac sincero animo velle possit, ac de facto velit salutem eorum, qui nunquam illam assecuturi sunt; ita potest Deus ad obtinendam eorundem salutem conferre gratiam sufficientem, prout de facto confert, tangendo omnes interiori gratiæ suæ manu, quin tamen omnes ab hoc contactu de se salutari curentur, & salvi fiant, eo quod interiori isti gratiæ reluctentur.

In hac itaque thesi Auctor reponit subdole secundam Jansenii propositionem, hæreseos nota inustam ab Innoc. X., ubi dicitur; *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*; Cum enim Deus gratiam interiorem conferat homini ex voluntate salvandi illum, si verum est, quod nulla voluntas resistat gratiæ interiori, quando Deus vult animam salvare, ut hic Quesnellus docet, verum pariter erit juxta errorem Jansenii, quod interiori gratiæ in natura lapsa nunquam resistatur. Quinimo si verum est, quod nunquam voluntas gratiæ interiori resistat, verum pariter erit, quod gratia interior non sit ejus indolis, cui possit humana voluntas resistere, vel obtemperare, juxta quartam Jansenii thesim, cui pariter nigrum theta præfixit idem Innoc. X. Etenim si nunquam gratiæ interiori resistitur, consequens est, quod peccatori, cui præcipitur v. gr. contritio, desit gratia interior, quando non conteritur; unde non confertur illi gratia, cui possit resistere, aut obtemperare, atque adeo nunquam confertur hujus indolis gratia interior: Si enim ea huic peccatori conferretur, de facto illi resisteret omittendo contritionem præceptam.

Non pauca diximus adversus hunc Jansenianum, ac pestiferum errorem in decima ex hisce thesibus Quesnellianis, in qua pariter dicebatur, *Gratia est operatio manus omnipotentis, quam nihil impedire potest, aut retardare*. Quamvis autem Theologica pharetra innumeras Catholicis Doctoribus sagittas subministret ad monstrum hoc confodiendum, equidem amentatam hastam illam hic intorqueo, quæ ex Theologica Spe omnibus præcepta robur accipit validissimum. Sic itaque ratiocinationem contexo.

II. Non solum Electi, sed etiam Reprobi tenentur spe certa, & firmissima sperare a Deo gratiam, si sint in statu peccati, & gloriam, si sint in statu gratiæ; ergo etiam Reprobis confertur gratia sufficiens ad salutem assequendam, cui resistere possunt, & cui de facto resistunt, posito quod non salventur. Antecedens est indubitatum; tum quia idcirco infunduntur in justificatione simul

mul cum gratia habitus ſupernaturales Fidei, Spei, & Charitatis, ut docet Trident. ſeſſ. 6. cap. 6., & idcirco amiſſa per peccatum gratia, habitus infuſi Fidei, & Spei non amittuntur (niſi peccatum his virtutibus opponatur,) ut poſſimus hujuſmodi actus exercere; & ne fruſtra infundantur, & conſerventur, tenemur aliquando eos exercere; Tum etiam quia Tridentinum diſerte docet ſeſſ. 6. cap. 13. id nobis a Deo præcipi, dicens: *In Dei auxilio firmiſſimam ſpem collocare, & reponere omnes debent*: Aliter ſi ſpes non eſſet omnibus præcepta, ſed ſolis Electis, nemo peccaret adverſus præceptum ſpei, cum nemo ſciat ſe eſſe in numero Electorum, qui eatenus eo præcepto obligentur: Præterquamquod uniuſcujuſque ſpes eſſet incerta, ac trepida, cum nemo citra revelationem poſſit eſſe de ſua prædeſtinatione ſecurus; unde quilibet ambigere poſſet, an comprehendatur in eorum numero, qui certo, ac firmiſſime ſperare poſſent nixi auxilio Dei indefectibili; nititur quippe ſpes noſtra fundamento firmiſſimo Divinæ fidelitatis promittentis nobis auxilia ſufficientia ad ſalutem conſequendam, Quod docuit Apoſtolus ad Hebræos 10. dicens: *Teneamus ſpei noſtræ confeſſionem indeclinabilem; fidelis enim eſt, qui repromiſit*.

Conſequentia itaque probatur, quia ſpei noſtræ firmitas omnino deficeret, ſi deficere poſſit gratia nobis promiſſa ſufficiens de ſe ad promerendam gloriam, ita ut reapſe illam conſequamur, ſi per nos non ſtet, per hoc quod gratiæ reſiſtamus; & conſequenter verum eſt, quod Deus velit Reprobos ſalvare, & ſimul tangat illos interiori gratiæ ſuæ manu, & tamen humana eorundem voluntas ei reſiſtat. Hinc D. Thom. in epiſt. 1. ad Cor. 1. ſect. 1. ex fidelitate Divina infert firmitatem noſtræ ſpei, & quod ſperanti non defuturum ſit auxilium ſufficiens, cui tamen nos deficere poſſimus: hæc enim habet: *Non videretur Deus eſſe fidelis, ſi non vocaret ad ſocietatem Filii, & nobis negaret quantum in ipſo eſt ea, per quæ pervenire ad illum poſſemus; Unde Joſue 1. dicit: Non te deſeram, neque derelinquam*. Quod etiam docuit 2. 2. quæſt. 18. ar. 8. dum inquirit, quomodo poſſit ſpes noſtra eſſe certa, & firmiſſima, cum multi poſt actus plurimos ſpei ſupernaturalis beatitudinem non conſequantur? Ad quod reſpondet: *Hoc quod aliqui habentes ſpem deficiant a conſecutione beatitudinis, contingit ex defectu liberi arbitrii ponentis obſtaculum peccati, non autem ex defectu divinæ potentiæ, vel miſericordiæ, cui ſpes nititur: unde hoc non præjudicat ſpei*. Et ſane ſicut certitudo fidei nititur in auctoritate Dei revelantis, qui nec fallere poteſt, nec falli; ita certitudo noſtræ ſpei nititur in divina fidelitate, ac miſericordia, quæ infallibiliter collatura eſt auxilium promiſſum de ſe ſufficiens ad ponendas operationes ſalutares, itaut de facto eas ponamus, ſi illud non rejectemus: ut proinde incertitudo, quod de facto ſimus gloriam adepturi, non proveniat ex eo, quod ſimus incerti de auxilio ſufficiente nobis conferendo, ſed ſolum quia ſumus incerti, an illi ſimus reſtituri: poteſt proinde humana voluntas reſiſtere interiori auxilio nobis collato ad ſalutem conſequendam, quam Deus vult quantum eſt ex ſe nobis conferre.

III. Confirmatur, quia ſi Deus denegaret Reprobis auxilium ſufficiens ad ſalutem obtinendam, quam non obtinent ex eo, quod illi reſiſtant, ſequeretur, quod ſpei ſupernaturalis firmitas, & certitudo omnino deficeret: quia quamvis certiſſimum ſit, Deo non deeſſe omnipotentiam ad auxiliandum, & fidelitatem ad exequendum, quod promiſit, necnon miſericordiam, qua inclinetur ad miſerendum: nihilominus ſi Reprobis de facto hoc auxilium denegaſſet, dicendum eſſet, quod non omnibus illud promiſerit, nec velit omnium miſereri: unde incertum eſſet, an Deus mihi hoc auxilium eſſet collaturus: & ideo ſpes a me elicita de gloria obtinenda, ſi per me non ſteterit, careret certitudine illa ad id requiſita nixa in Dei fidelitate, & miſericordia, quod mihi etiam collaturus ſit auxilium ſufficiens.

IV. Confirmatur ulterius, quia Deus præcipiendo nobis ſpem firmiſſimam nixam ſuis promiſſionibus, & miſerationibus, illuderet, ſi negaret deinde auxilia ſufficientia ad ſalutem obtinendam neceſſaria: ſicut dives illuderet pauperi, ſi ſuis promiſſionibus, ac mellitis verbis erigeret illum ad ſperandum felicem ſtatum, & deinde denegaret, quod eſt illi neceſſarium, ut liberetur ex anguſtiis, quibus premitur; eſſent quippe promiſſiones doloſæ, & indignæ viro cordato, & fideli: ut habetur Eccleſ. 53. ubi deſcribuntur divites hujus ſeculi, qui ſuis promiſſionibus, & benignis exhibitionibus inducunt pauperes ad ſperandum, & deinde illos decipiunt, & ſubſannant: *Subridens ſpem dabit, narrans tibi bona, & dicet; Quid opus eſt tibi? Et confundet te in cibis ſuis, donec exinaniat te bis, & ter, & in noviſſimo deridebit te*. Nonne ſimilis deceptoriæ huic ſpei eſſet ſpes, quam nobis præcipit Deus, & ad quam hortatur, & inducit ſuis promiſſionibus, ſi auxilia ſufficientia denegaret iis, quos

quos prævidet salutem non esse consecuturos? dum enim Deus peccatores consolatur, & narrat iisdem bona, ad quæ destinavit, ut erigantur ad ea speranda; dum interrogat, quid vobis est opus, ut ea adipiscamini? si tamen vellet denegare, quod necessarium est ad ea obtinenda, certe illos deciperet, & in novissimo illos derelinquens derideret.

V. Neque dicas, quod spei nostræ theologali timor annectendus sit ex Apostolo dicente ad Phil. 2. *Cum metu, & tremore salutem vestram operamini*. Quid autem timere debemus, nisi quod subtrahat nobis Deus auxilium suum? ergo non confertur omnibus auxilium sufficiens, cui voluntas humana possit resistere.

Nam contra est, quia ex hoc timore nobis necessario potius infertur, quod Deus conferat nobis auxilium sufficiens ad salutem, cui possimus reluctari; etenim hujusmodi timor est filialis, quo non a Deo, sed a nostra voluntate timemus nobis malum culpæ, ratione cujus iram divinam lacessamus, & sic a Deo deseramur; cum enim Deus non deserat, nisi prius deseratur, injuriam illi irrogaremus, si timeremus, ne sponte nos deserat; & rationabiliter, ac salutariter timemus, ne nos illum deseramus, unde & deseramur ab illo. Timere autem debemus ex D. Bernardo serm. 54. in Cant. & cum adest gratia, ne non digne cum illa operemur; & subtracta gratia, ne Deum sentiamus iratum; & post recuperatam gratiam, ne denuo amittatur; hinc dicitur Proverb. 28. *Beatus homo, qui semper est pavidus*: Hæc sunt verba melliflui Doctoris: *In veritate didici, nihil æque efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quam si omni tempore coram Deo inveniaris non altum sapere, sed timere: Beatus homo, qui semper est pavidus: Time ergo, cum arriserit gratia, time cum abierit, time cum denuo revertetur, & hoc est semper pavidum esse*. Quare cum timor hic non sit mundanus, & cum affectu ad culpam, sed filialis, & cum affectu erga Deum, & ejus amicitiam; & dato quod sit quodammodo servilis, quatenus timemus iram divinam, adhuc tamen est virtuosus, & procedens ex auxilio gratiæ, ut dicemus in thesi 62., idcirco ex hoc timore, qui spei theologali annectendus est, manifeste colligitur, quod conferat Deus nobis gratiam ad timendum, cui resistere possit humana voluntas: quæ si timore prætermisso in superbiam efferatur, & dicat in abundantia sua, quod habetur in Ps. 29. *Non movebor in æternum*, in causa erit, ut Deus avertat faciem suam, & gratiam subtrahat.

Ex hoc itaque, quod possimus, & teneamur sperare spe certa, ac firmissima salutem æternam, infertur, quod gratia sufficiens ad illam obtinendam non sit nobis citra culpam nostram ex mero divino beneplacito defutura; ex hoc vero, quod cum metu & tremore debeamus salutem nostram operari, infertur, quod possimus gratiæ *illi* a Deo summe fideli nobis conferendæ contraniti; unde fit, quod possit Deus velle animam salvare, & eam tangere interiori gratiæ suæ manu, & tamen voluntas humana ei resistat. Et ratio a priori est, quia gratiæ *consentire, vel dissentire propriæ voluntatis est*, ut advertit Augustinus cap. 34. de spir. & lit., aliter non daretur in voluntate libertas indifferentiæ, quæ ad meritum, & demeritum est omnino necessaria, ut definitum est adversus tertiam Jansenii thesim.

VI. Opponunt Janseniani primo: Si in manu voluntatis esset consentire gratiæ vocanti, vel dissentire, unde posset homo gratiæ resistere, sequeretur, quod frustra peteremus a Deo consensum salutarem, & victoriam tentationum; siquidem ex August. lib. de natura, & gratia cap. 18. *Quid stultius, quam orare, ut facias, quod est in tua potestate?* consentire autem gratiæ esset in nostra potestate; ergo frustra hujusmodi consensum peteremus a Deo.

Opponunt secundo, quia ex Apostolo ad Philipp. 2. *Deus est, qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate*; ergo si consensum nostrum operatur in nobis gratia divina, non potest dici, quod consensus sit in manu voluntatis, & quod possimus gratiæ dissentire, ac obluctari.

Opponunt tertio id, quod dicitur Esther is 13. *In ditione tua cuncta sunt posita, & non est qui possit resistere voluntati tuæ, si decreveris salvare Israel: Dominus omnium es, nec est qui resistat Majestati tuæ*. Quo quid luculentius dici potest ad comprobandum assertum hujus thesis, vid. quod quando Deus vult animam salvam facere, tangendo illam sua interioris gratiæ manu, nulla voluntas humana ei resistit? Præsertim quia August. lib. de corrept. & grat. c. 14. pene iisdem verbis hujus thesis usus est, dicens: *Deo volenti salvum facere nullum hominum resistit arbitrium*.

Ad primum tamen sit satis primo, quod argumentum æque militet in natura lapsa, ac in statu naturæ integræ, quando in sententia Jansenianorum erat in manu voluntatis Angelorum, & Protoparentum consentire, vel dissentire gratiæ, seu Adjutorio

sine quo non; & tamen etiam tunc tenebantur illi petere a Deo victoriam tentationum, & bonam ipsam operationem præceptam; ut egregie ostendit P. Stephanus de Camps lib. 3. disp. 3. cap. 9. tum auctoritate dilucida Gelasii Pontificis, qui in dicto cap. adversus hæresim Pelagianam diserte docet, ideo Protoparentes cecidisse, quia non oraverunt, & ideo in acceptis donis non perseverasse, quia de iisdem gratias Deo debitas non retulerunt; nec ut eadem intemerata durarent, suppliciter implorarunt: Tum etiam multiplici auctoritate Augustini, ac validis ratiocinationibus. Etenim si gratia efficax, & perseverantia in manu Dei est, & ab eo misericorditer dumtaxat conferri potest, oportebat illa infimis precibus deprecari ab ipso Deo, qui omnipotentissimam habet humanorum, quo libet, cordium inclinandorum potestatem: Unde Augustinus l. 11. de Genesi ad literam habet: *Quis audeat credere, aut dicere, ut neque Angelus, neque homo caderet, in Dei potestate non fuisse?*

Perperam itaque Jansenius lib. 3. de Gratia Christi cap. 1. adversus hanc patentissimam veritatem docet, Angelos, & Adamum in statu innocentiæ nullatenus oratione indiguisse, ne caderent, quia scilicet præditi erant auxilio sufficienti, quo adjuti in manu propria perseverantiam habebant; perinde quasi bonum, quod ex propria libertate cum Dei adjutorio pro libito creatura ponit, illud non sit potius Dei, quam creaturæ liberæ, itaut principalius Deo ascribatur. Hæc enim sunt verba Gelasii Pontificis, quibus ea falsa opinatio prorsus eliditur: *Si in ipsis primis hominibus, dum sua nimium felicitate confidunt, & tantam Dei gratiam in vacuum recipientes, non orando (quod utique nusquam fecisse referuntur) nec de perceptis gratias referendo, nec ut eadem intemerata durarent suppliciter implorando, incolumes constare nequiverunt; quanto magis post prævaricationis ruinam, in quam mala sui confidentia Creatorem nullatenus inquirendo lethaliter inciderunt, absque Divino munere suis viribus, vel ægri stare non possunt, sine quo nec integri persistere valuerunt?* Adversatur itaque doctrina catholica errori Jansenii; cum Edicto hoc Gelasii Pontificis doceamur, ideo Protoparentes nostros cecidisse, quia non oraverunt, & ideo in donis acceptis non perseverasse, quia ut ea intemerata durarent suppliciter non implorarunt.

Deinde directe dicimus, quod habens a Deo gratiam sufficientem, qua possit vincere tentationes, & salutariter operari, unum recipit beneficium, & quidem valde ingens; qui vero habet a Deo gratiam adjuvantem, seu auxilium prævisum efficax, per quod Deus vult efficaciter, & prædefinit ipsam liberam operationem salutarem, novum recipit a Deo beneficium; & hoc est illud, quod nostris orationibus petimus a Deo, cui, ut alias diximus, principalius tribuitur nostra bona operatio, quam nobis, juxta illud Apostoli: *Non ego, sed gratia Dei mecum; Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei.* Quod tamen non accidit in humanis; si enim dives dat pauperi potestatem accipiendi pecuniam, non petit ab illo, quod det etiam ipsam pecuniæ acceptionem, quia hæc unice dependet a paupere, nullatenus a divite.

VII. Adde ulterius, quod licet non desit nobis gratia sufficiens, cui possimus physice consentire, vel dissentire, deest tamen sæpe in penam culparum præteritarum gratia, qua possimus etiam moraliter consentire: cum sæpe ex concupiscentia effræni insurgat impossibilitas moralis ad consentiendum: & ideo hanc etiam uberem gratiam, qua expugnetur moralis ista impossibilitas, petere debemus a Deo, & quidem instanter, ac sine intermissione, ut loquitur Apostolus: Et hujusmodi orationem esse pernecessariam docuit ipse Christus Dominus Lucæ 18. dicens: *Oportet semper orare, & non deficere*; etenim vi orationis de facili expugnatur moralis impossibilitas implendi legem: Quod innuit Trident. sess. 6. cap. 11. dicens: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis*; & ideo statim subdit: *Cujus mandata gravia non sunt: Cujus jugum suave est, & onus leve.* Ad orandum tamen non facile quis patitur impossibilitatem moralem, cum Divina gratia semper in promptu sit, qua ad orandum excitemur, nostra ipsa miseria, & ægritudine ad id extimulante magis, quam miseria, aut ægritudo corporalis extimulet homines ad implorandam opem a divite, aut ab Archiatro: Nisi forte ad eam cæcitatem quis devenerit, ut miseriam suam non videat, juxta illud Apoc. 3. *Dicis quod dives sum, & locupletatus, & nullius egeo; & nescis, quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus.* De hoc enim apte dici poterit: *Nihil miserius misero non miserante seipsum*; ut proinde solum expectare possit opem a Divina clementia, illam implorans, non suis orationibus, sed suis miseriis, juxta illud Psalmi 41. *Abyssus abyssum invocat:* quod Sancti Patres ita exponunt: Abyssus miseriarum invocat Abyssum misericordiarum.

VIII. Addo demum, quod vel Jansenia-ni contendunt esse in manu voluntatis consentire, vel non consentire gratiæ invitanti ad orandum, vel non: Si primum, jam admittunt, quod possit voluntas resistere gratiæ: Et sic poterit resistere gratiæ invitanti directe ad legis observantiam, & ad victoriam tentationum. Si secundum, ergo ne ad orandum quidem tenemur conari, cum pariter gratia efficax ad orandum conferatur a Deo solis Electis: & ita recurrit, quod frustra Christus D. & præcepisset orationem, & docuisset nos orandi modum, cum ille solum oret, & quidem necessario necessitate antecedente, cui Deus confert gratiam efficacem ad orandum, & is, cui hæc deficit, orare non potest. Ecce barathrum, quo perducit hæresis Janseniana.

IX. Ad secundum; jam diximus quomodo nostra cooperatio Divino auxilio sit novum Dei beneficium distinctum a collatione gratiæ sufficientis, & quod nostra bona operatio magis tribuatur Deo conferenti vires ad illam, & simul eandem prædefinienti per collationem auxilii prævisi efficacis, quam nostræ voluntati determinanti se ad illam ponendam, ut fusius ostendimus in thesi tertia, & decima. Hinc dicitur *Deus operari in nobis velle, & perficere pro bona voluntate*. Quoniam autem bona operatio principalius est Dei, & ipsi ascribenda, ac ipsi accepta referenda est, ideo simpliciter, & absolute de ea gloriari non possumus, dicente Apostolo: *Quid habes, quod non accepisti? aut quid gloriaris, quasi non acceperis?* Verum quia ad hanc eandem bonam operationem libere cooperatur voluntas, (licet ex speciali Dei beneficio) idcirco possumus aliquatenus de ea gloriari, non quidem præsumptuose, quasi vero ex nostris viribus cooperati simus gratiæ, sed modeste, humiliter, & in Domino. Quod idem Apostolus monet 1. ad Cor. 1. *Qui gloriatur, in Domino glorietur*, quatenus hæc ipsa libera voluntatis determinatio novum Dei donum est. Et in hoc sensu Apostolus 1. ad Cor. 4. dixit: *Si voluero gloriari, non ero insipiens:* Etenim, ut habetur ad Rom. 2. *Gloria, & honor, & pax omni operanti bonum.*

X. Utrum autem gratia efficax sit efficax ab intrinseco, quia trahit ineluctabiliter consensum liberum, aut quia per ipsum consensum liberum constituitur, discutiant Scholastici. Illud inconcussum esse debet apud Polemicos, Gratiam efficacem non esse eversivam libertatis ad dissentiendum; nec voluntatem peccare, si destituta auxilio efficaci careat libertate ad consentiendum, constituta per gratiam sufficientem ad ponendum consensum præceptum: Quod disserte docuit Augustinus lib. 3. de libero arbitrio, ubi postquam fuse in hanc rem disseruisset, paucis omnia complectitur dicendo: *Si laboriosum est omnia mandare memoriæ, hoc brevissimum tene: Quæcunque ista causa est voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur.*

XI. Ad ultimum. In thesi antecedenti, & in decima jam explicavimus, quomodo utrumque sit verum, & quod non sit, qui possit resistere voluntati Divinæ, (quæ scilicet aliquid velit, sive necessarium, sive liberum absolute, & efficaciter efficacia simpliciter dicta) & quod possit voluntas humana resistere tum gratiæ Divinæ, tum voluntati ipsius Dei aliquid suadentis, vel præcipientis, & volentis illud efficaciter efficacia solum quantum est ex parte sua. Aliter quomodo diceretur Act. 7. *Vos semper Spiritui Sancto resistitis?* Quomodo Christus Dominus Matth. 13. Judæos exprobraret verbis illis: *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti?* Cæterum creaturæ non liberæ nullatenus Deo resistere valent, & ideo Deus *Omnia quæcunque voluit fecit in Cœlo, & in terra. Ipse dixit, & facta sunt*; Creaturæ vero liberæ ita possunt divinis mandatis resistere, ut tamen competat Deo *omnipotentissima potestas inclinandorum, quo libet cordium*, ut loquitur Augustinus, itaut possit ineluctabiliter ab eis obtinere consensum, non solum necessarium, prædeterminando ad illum, sed etiam liberum, conferendo scilicet auxilium prævisum efficax, cum non desint in ærario omnipotentiæ infinita auxilia, sub quibus prævideatur creatura libere consensura; adeout communissime doceant, repugnare creaturam inemollibilem, seu quæ prævideatur omnibus auxiliis dissensura, unde emolliri non possit, obtinendo ab illa liberum consensum; Quicquid sit, an pariter repugnet creatura inobdurabilis, quæ scilicet omnibus auxiliis prævideatur consensura, unde obdurari non possit, permittendo ejus liberum dissensum. Denique quod verba hujus thesis neque secundum se, neque ex adjunctis possint in sensu Catholico accipi, ostendimus in calce thesis decimæ. Contra vero quod verba laudata Augustini dicentis, *Deo volenti salvum facere nullum hominum resistit arbitrium*, sumi debeant in sensu Catholico, constat, tum quia passim Augustinus docet homines Spiritui Sancto, seu gratiæ interiori resistere; tum ex ipso contextu, quia in tantum eo loco asserit nullum hu-

humanum arbitrium resistere voluntati divinæ volenti salvum facere, quia ibidem docet, *Deum habere humanorum cordium, quo placet, inclinandorum omnipotentissimam potestatem*; propterea nemo illi resistit, quando vult alicujus consensum liberum, non solum efficaciter quantum ad se spectat, (in quo sensu vult etiam salutem reproborum) sed efficaciter efficacia simpliciter dicta.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XIII.

DEcimatertia Jansenizat, dum docet, hominem, quem Deus vult salvare, nunquam resistere gratiæ interiori ad salutem libere promerendam collatæ: Omnes siquidem Reprobos Deus vult salvos esse, omnibus gratiam confert, cui si cooperarentur, salutem profecto sibi compararent, illam tamen non assequuntur, quia culpabiliter vocationi gratiæ non respondent; atque adeo omnium Reproborum voluntas gratiæ interiori resistit, quamvis Deus velit illos salvos fieri: vult enim Deus eorum salutem voluntate solum efficaci quantum est ex se, itaut per ipsum non stet, quominus illam assequantur; cum quo bene stat, quod eorum voluntas voluntati huic divinæ resistat; sicut suo modo divinæ voluntati repugnat, qui divinis mandatis non obtemperat. Hinc Actor. 7. dicitur: *Vos semper Spiritui Sancto restitistis*: & a Concilio Senonensi in decreto 15. fidei definitur: *Non esse tale Dei trahentis auxilium, cui resisti non possit*, ut deliravit in quarta ex suis proscriptis thesibus Jansenius. Ubi notandum, quod Quesnellus tam in hac, quam in decima thesi (ubi pariter dicit, non posse hominem gratiæ resistere) diserte loquatur de gratia interiori juxta hæresim Jansenianam: Propterea quando in aliis locis videtur docere, quod voluntas gratiis resistat, vel ibi loquitur de gratiis exterioribus, quarum mentionem facit in thesi quinta; vel loquitur de illustrationibus, ac piis desideriis, quæ solum deserviunt ad aberrandum, & ad se præcipitandum (ut habet in thesi 39.) non vero de iis, quæ sufficientiam dent ad operandum salutariter.

Ad excusandum Quesnellum ejus Asseclæ dicunt, eum admisisse gratiam interiorem, cui voluntas resistat, cum non semel doceat, homines resistere illustrationibus, ac piis desideriis, quæ non sunt gratia exterior, sed interior; unde non est notandus, quod secundæ, & quartæ ex proscriptis Jansenii thesibus subscripserit.

Sed perperam id effingunt. Primo enim nusquam Quesnellus diserte docuit, hominem gratiæ interiori resistere, passim vero diserte docet, quod gratiæ interiori resistere non possit, ut in hac, & multis aliis subsequentibus thesibus: unde ubi loquitur de illustrationibus, & piis desideriis, quibus voluntas resistit, non est intelligendus de illustrationibus supernis, quæ sunt gratia interior, sed de illustratione, & propensione naturali, quæ in sententia Quesnelli passim præfocatur a cupiditate victrici eversiva libertatis. Deinde si voluisset ab hæresi Janseniana recedere, debuisset aliquando disertis verbis explicare, quod voluntas possit interiori gratiæ contraniti; aliter præsumitur, quod semper loquatur in sensu Janseniano, quem præseferunt verba, dum docet in plurimis thesibus, nullam voluntatem gratiæ interiori resistere, ut explicabimus in Anacephalæosi thesis 51. Denique si illustrationes, & inspirationes, quibus voluntas dicitur a Quesnello resistere, essent gratia interior; vel hæc gratia esset sufficiens ad ponendam operationem salutarem præceptam, vel non: Si sufficeret, jam rueret tota machina Quesn., necnon Idea gratiæ interioris, quam in thesibus sequentibus vult esse, quod *Deus imperet, & omnia fiant*; ac proinde in peccatore, qui non convertitur, daretur gratia, qua posset converti, quod in his thesibus non admittitur, & omnes Janseniani mordicus negant, ac pernegant. Sin autem ea gratia interior, cui voluntas resistit, dicatur esse adeo debilis, ut non sit sufficiens ad ponendam operationem salutarem præceptam, ea non posset dici gratia, sed esset ingens maleficium, a quo rationabiliter peteremus liberari: Etenim ea solum daretur ad nostram condemnationem, non ad salutem; quippe quæ solum deserviret ad aberrandum, ad se præcipitandum, ad se vulnerandum, ut dicitur in thesi 39. atque adeo solum deserviret ad purum, ac æternum animæ detrimentum. Ad eum modum quo, si Sacerdoti detur lumen exiguum, quod non sit sufficiens ad Breviarium illuminandum, itaut posset legere Horas Canonicas, & ob omissionem Horarum ille deberet damnari, certe tale lumen non daretur ad hoc, ut posset legere Horas, & sic evadere gehennam, sed daretur ad hoc ut posset illi exprobrari, quod accepto lumine Horas non legerit, & sic posset in gehennam detrudi; propterea parvum illud lumen non esset gratia, & beneficium, sed ingens male-

leficium: Ita prorsus in casu nostro. Quare prorsus nequit Quesnellus a Jansenianismo excusari.

PROPOSITIO XIV.

Quantumcumque remotus a salute sit peccator obstinatus, quando JESUS se videndum exhibet lumine salutari suæ gratiæ, oportet, ut se dedat, accurrat, sese humiliet, & adoret Salvatorem suum. *Quesnel. Marc. 5. 7. edition. 1693.*

SYNOPSIS.

I. Per verbum, Oportet, indicat Quesnellus dari de hoc necessitatem physicam, non moralem. II. Constat id a veritate abhorrere exemplo Judæ. III. Necnon ex ratione conjugii spiritualis inter Christum, & animam justam, quod ex parte Sponsæ dirimi potest. IV. Sicut non est necesse, quod Christi sponsa a suo Sponso non recedat; ita nec est necesse, quod Sponsa per peccatum adultera, illustrata lumine gratiæ ad illum revertatur. V. Ex hoc quod multi sint vocati, pauci vero Electi, infertur, quod non pauci irradiati superno lumine gratiæ non statim se dedant Salvatori suo.

I. ITerum, iterumque Auctor in eodem luto, ac fœce volutatur, contendens in hac thesi, oportere, ut Peccator obstinatus superno lumine gratiæ illustratus ad pedes Redemptoris se prosternat, illumque humiliatus adoret, exclamando vocibus Apostoli Thomæ: *Dominus meus, & Deus meus.* Si Jansenii discipuli per verbum illud *oportere* solum denotare vellent, quod aliquando gratia extraordinaria (qualis data fuit v. gr. Apostolo Paulo, & Mariæ Magdalenæ) moraliter necessitet peccatorem ad resipiscendum, etiamsi valde remotus sit a salute, & obstinatus, nemo est, qui refragetur. At per verbum illud *oportere* Janseniani solam libertatem a coactione admittentes, quæ conferat ad meritum, & demeritum, indicant necessitatem gratiæ physicam, prout aperte illam admittebat Calvinus eorum Antesignanus: & idcirco thesis hæc longe aberrat a Catholica veritate, quæ ad meritum, ac demeritum libertatem a necessitate requirit. Quod autem in hoc sensu loquatur Quesnellus, ex eo patet, quia docet, peccatorem quantumcunque remotum a salute, & obduratum, citra ullam gratiam extraordinariam, si solum sese conspiciendum exhibeat Christus Dom. lumine suæ gratiæ, oportere se dedere, illumque adorare; cum autem ex quacunque gratia necessitas moralis ad consentiendum non detur, sequitur, quod ad mentem Quesnelli necessitas ista ad consentiendum per quamcunque gratiam, præsertim in peccatore obdurato, non sit moralis, sed physica.

II. Profecto quis non credat, Judam superno lumine Divinæ Gratiæ irradiatum fuisse, quando Christus Dom. sese obtulit, non videndum dumtaxat, verum etiam osculandum, benignissime illum nuncupando Amicum, ac dicendo, *Amice ad quid venisti?* Quanam salutaris gratiæ luce non perfusum existimabimus, quando ad suos pedes provolutum conspexit Dominum, qui eum ab omni labe mundaret? Nihilominus in sua fixus perfidia, nec se dedit gratiæ, nec sese humiliavit, nec adoravit Salvatorem suum; sed triginta argenteis venditum tradidit illum suis hostibus crucifigendum: Usqueadeo verum est, quod libere peccator gratiæ consentiat, utut intensæ, & speciali affectu collatæ.

III. Et sane cum possit justus cœlesti lumine irradiatus gratiæ resistere, ac Deum per culpam contemnere, a fortiori poterit idipsum peccator consimili gratia instructus. Quod autem Justus Sponsum animæ suæ contemnere possit, non ex eo, quod sibi desit gratia ad perseverandum in amore requisita, sed ex eo, quod ipse desit gratiæ, constat ex ipsa ratione spiritualis conjugii inter Deum, & Animam justam initi, quod sacræ literæ commemorant; præsertim Apostolus, 2. ad Corinth. 11. dicens: *Despondi vos uni viro virginem castam exhibere Christo*, quod sonat, Despondi exhibere vos Christo, velut virginem castam uni viro. Sicut autem conjugium fert vinculum perpetuum, & indissolubile, juxta illud Matth. 19. *Quos ergo Deus conjunxit, homo non separet*, ita desponsatio tam Animæ, quam Ecclesiæ cum Christo Domino fert vinculum ex parte ipsius Dei indissolubile, ut habetur Oseæ 2. *Sponsabo te mihi in sempiternum, & sponsabo te mihi in justitia, & in misericordia, & in miserationibus.* Quare ex parte Dei fides istius conjugii promittitur sempiterna, nec unquam violatur, aut dirimitur, dando libellum repudii, nisi quando repudii causa datur ab ipsa Sponsa, quæ cœlestem amatorem aspernans, alteri deceptori potius, quam amatori tanquam adultera adhæret: de quo conqueritur Jeremias, dicens: *Quomodo si contemnat mulier amatorem suum, sic contempsit me domus Israel,*

Israel, *dicit Dominus*. Anima itaque justa peccando amatorem suum deserit, & contemnit, quin unquam hic ab amore deficiat, nisi prius illa desciscat: At deficeret Christus Sponsus ab amore suæ Sponsæ, & repudium ipse inchoaret, si nullis Sponsæ culpis ad iram provocatus illam desereret, denegando auxilium gratiæ sufficiens ad suam legem servandam necessarium; Propterea inficiari nemo potest, quod animæ nunquam desit gratia sufficiens ad servandam fidem conjugii cum Christo initi, atque adeo ad non peccandum; cum hoc ferat amor proprius Sponsi, qui non cohæret cum subtractione talis auxilii. Ex quibus fit, quod possit Justus conjugii, ac necessitudinis vinculis Deo astrictus, & multo magis peccator iisdem solutus, si superno lumine gratiæ illustretur, citra ullam necessitatem Deum diligere, ita ut per ipsum stare possit, quin se dedat amoribus Redemptoris, accurrat, ac se se illi humiliet.

IV. Confirmatur ex iis, quæ habentur Jeremiæ 3. *Tu autem fornicata es cum amatoribus multis*, *tamen revertere ad me*, *dicit Dominus*, *& ego suscipiam te*. *Frons meretricis facta est tibi*, *noluisti erubescere*, *ergo saltem amodo voca me*. Deus itaque tantam beneficentiam ostendit erga eos, quos de facto odit, benignissime revocando ad se, & dando vires sufficientes, ut revertantur; quomodo itaque poterit Sponsæ, quam de facto diligit, vires sufficientes denegare, ne discedat a se, quærendo alium amatorem? Quod si vires sufficientes præbet, & tamen sæpe deseritur a sponsis, & amicis suis, manifeste deducitur præsentis thesis falsitas, quod scil. oporteat, ut illustratus superno lumine peccator revertatur ad Redemptorem suum, quando nec est necesse, quod Christi Sponsa lumine gratiæ irradiata a suo Sponso non recedat.

V. Confirmatur iterum, quia ut habetur Matt. 2. *Multi sunt vocati*, *pauci vero electi*. Nunc sic; Vel vocati ad pœnitentiam illustrantur lumine gratiæ, ita ut habeant sufficientes vires ad resipiscendum, vel non; Si non illustrantur, & carent gratia sufficienti, frustra vocantur; non secus ac frustra invitatur ad volandum homo alis destitutus. Quod si illustrantur a Spiritu Sancto, & tamen pauci divinis vocationibus respondent, sequitur, non oportere, sed liberum esse peccatori, præsertim obstinato, quod statim ac lumine superno, ac salutari gratiæ videt Salvatorem suum expansis ulnis eundem expectantem, & ad se vocantem, illi se dedat, accurrat, se humiliet, & illum adoret; alioqui omnes peccatores salvarentur, cum omnes ad pœnitentiam invitentur, ac obligentur, & ad viam salutis capessendam lumine superno gratiæ sufficientis adducantur; nisi quis delirando velit, quod incassum, ac delusorie ad pœnitentiam invitentur peccatores, qui in suis fæcibus volutantur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XIV.

Decimaquarta docet, oportere, ut Salvatorem suum adoret peccator, quantumvis obstinatus, si lumine gratiæ illustratus illum conspiciat. At si oportet gratiæ consentire, nonne evertitur a tali gratia libertas arbitrii? nonne radix meriti, ipsumque meritum corruit? Ita sane, si velimus a Janseni, erroribus recedere, qui docuit, meritum, ac demeritum consistere cum sola libertate a coactione, quæ vere, & proprie libertas non est. Unde Bellarm. lib. 3. de Grat. & Lib. Arbit. dixit: *Libertatem a necessitate omnino requiri ad liberum arbitrium*; *neque satis esse libertatem a coactione*, *demonstrari potest ex testimonio Scripturæ*, *ex definitione Ecclesiæ*, *ex traditione Patrum*, *ex lumine rationis*.

PROPOSITIO XV.

Quando Deus mandatum suum, & suam æternam locutionem comitatur unctione sui Spiritus, & interiori vi gratiæ suæ, operatur illa in corde obedientiam, quam petit. *Quesn. Luc.* 9. 60. *edit.* 1693. *&* 1699.

SYNOPSIS.

I. Thesis hæc Janseniana contendit deesse gratiam ad obediendum in iis, *qui non obtemperant mandatis divinis*.

II. Deus non præcipit impossibilia. *III. Si verum haberet*, *quod omnes*, *quibus interior gratia confertur*, *divinis mandatis obedirent*, *& omnes gratia destituti non obedirent*, *nemo deberet esse de sua salute solicitus*.

IV. Tyrannidem sapit præceptum de re impossibili. *V. Idque etiam in natura lapsa*. *VI. Inutile*, *ac Deo indignum esset præceptum*, *si executioni mandari non posset*. *VII. Quamvis peccatores gratiam obtinerent ad implenda præcepta*,

pta, si orarent; at si non orarent, solum puniri possent ob orationem omissam, non ob transgressionem præceptorum. VIII. Quoties Deus in natura lapsa præcipit impossibilia moraliter, tunc ex Tridentino petendæ a nobis vires sunt, ut possimus moraliter; non petimus tamen, ut possimus physice implere præcepta, quia nunquam Deus nos obligat præceptis suis, si ea physice implere non possumus.

I. Utinam semper homo divinis mandatis obtemperaret, quoties æternam Dei præcipientis locutionem comitatur Spiritus Sancti gratia interior sufficiens ad jussa exequenda! Cum enim nunquam desit gratia ista sufficiens, (nisi velimus asserere, quod Deus præcipiat impossibilia, non dando vires, nec gratiam, qua possibilia fiant, prout contendebat Jansenius in prima ex suis confixis thesibus) nunquam deesset obedientia debita divinis mandatis. At Auctor in hac thesi inhærens vestigiis sui Antesignani, profligatam illam thesim sub verbis istis hypocritis, & fucosis, pietatem quandam ostentantibus, iterum obtrudit, dum docet, gratiam operari semper obedientiam divinorum mandatorum, atque adeo deesse gratiam ad obediendum in iis, qui mandatis non obtemperant; Quod si desit gratia ad obediendum necessaria, eo ipso mandatis divinis voluntas obtemperare non potest, unde Deus mandat, ac præcipit ea, quæ præstari non possunt.

II. Nemo tamen adeo est hebes, ac stupidus, quin videat, Deum non præcipere impossibilia, nec impossibilem esse Divinæ legis observantiam, prout Lutherus, & Calvinus effutiebant, jure merito damnati a Trid. sess. 5. can. 18. ubi habetur: *Si quis dixerit, Dei præcepta homini etiam justificato, & sub gratia constituto esse ad observandum impossibilia, anathema sit.* Quod si nunquam desunt vires gratiæ ad obtemperandum mandatis, quæ sine gratia executioni mandari non possunt, ut est peccatoris resipiscentia, manifeste infertur thesis hujusce falsitas, quæ docet, semper divinam gratiam operari obedientiam, quam petit. Aliter semper peccatores a gratia cœlesti adjuti ad ponendam pœnitentiam præceptam, illam ponerent. Augustinus serm. 191. de Tempore habet: *Execramur blasphemiam eorum, qui dicunt impossibile aliquid homini a Deo esse præceptum, & mandata Dei non a singulis, sed ab omnibus in communi posse servari.* Et lib. 2. de peccat. merit. & remiss. *Dubitare non possum, nec Deum aliquid impossibile homini præcepisse, nec Deo ad opitulandum, & adjuvandum quo fiat, quod jubet, impossibile aliquid esse; ac per hoc potest homo, si velit, esse sine peccato adjutus a Deo:* Et lib. de lib. arb. c. 18. *Quis peccat in eo, quod nullo modo caveri potest?* Hinc proscripta fuit prop. 54. Baji dicentis: *Definitiva hæc sententia, Deum homini nihil impossibile præcepisse, falso tribuitur Augustino, cum Pelagii sit;* Necnon 67. *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit.* Sed quid plura? cum plurima dixerimus hac de re in expositione primæ thesis Jansenii, necnon in expositione primæ thesis ab Alex. VII. confixæ, quæ habet: *In statu naturæ lapsæ ad peccatum formale, & demeritum sufficit illa libertas, qua voluntarium, & liberum fuit in causa sua, peccato originali, & libertate Adami peccantis.* Aug. lib. 1. contra duas epistolas Pelagii habet: *Quis nostrum dicat, quod per hominis peccatum perierit liberum arbitrium de humano genere?*

III. Illud dumtaxat recolo, vafre, & subdolis verbis in plurimis hisce thesibus commendare Quesnellum gratiæ interioris efficaciam, tamquam humanæ infirmitatis sanativam vi meritorum Christi D., sed fucosis istis verbis contendit, etiam sub gratia Christi D. libertatem formalem ad meritum, ac demeritum requisitam esse a natura lapsa extorrem, eosque dumtaxat homines ad bonam frugem se recipere, quibus Christus Dominus suam gratiam largitur, & pro quibus in Cruce oravit, reliquos carere bonis operationibus ex defectu dumtaxat divinæ gratiæ, qua destitutis vires deficiunt ad bene operandum. Quod si hæc omnia verum haberent, nemo esset, qui de sua æterna salute deberet esse solicitus, nemo qui bonis operibus daret operam; siquidem illustratus lumine gratiæ non posset carere salutaribus operibus, nec posset iisdem supernis illustrationibus adjutus non consequi vitam æternam; destitutus vero gratia, quantumcumque viribus naturalibus conaretur ad salutariter operandum, incassum laboraret, cum non valeat natura sine viribus gratiæ salutarem ponere operationem; Propterea doctrina Calvini, Baji, Jansenii, & Quesnelli eo tendit, ut homines ad libere vivendum, atque adeo ad perditionem inducat, quamvis sub cortice pietatis commendet maximopere gratiam Christi medicinalem ac salutarem.

IV. Descendo nunc ad ostendendam necessitatem gratiæ sufficientis ex vi mandatorum divinorum, ut appareat, quomodo non ii dumtaxat illustrationibus Sancti Spiritus, & vi gratiæ interioris muniantur, qui obedientiam, quam Deus petit, operantur, sed

etiam

etiam ii, qui mandatis non obtemperant, & per hoc desunt gratiæ, & in vacuum illam recipiunt. Præcepta non solum obligant eos, qui obediunt, sed etiam transgressores, qui proinde contrahunt culpæ, & pœnæ reatum; ergo utrisque confertur sufficiens gratia, & Spiritus S. illustratio, & inspiratio; aliter qui non obediunt, obligarentur ad impossibile, quod quamvis a Bajo, & Jansenio transmittatur, omnibus tamen non Catholicis dumtaxat, sed etiam ratione utentibus videtur absonum, & inopinabile. Quis enim usque adeo tyrannide imbuitur, ut legem subditis imponat, quam implere non possunt, & pœnas exigat ob transgressionem? Quod si possit quidem lex impleri, sed nonnisi mediis in solius præcipientis potestate constitutis, & ea media legislator suis subditis denegaret, nonne hic esset iniquorum iniquissimus? Quomodo autem hoc somniari potest de clementissimo Numine, quod sic dilexit homines subditos, ac rebelles, ut pro iis Filium suum Unigenitum daret? Deuteron. 30. dicitur: *Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, neque procul positum, sed juxta te est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illum. Considera, quod proposuerim in conspectu tuo vitam, & bonum, & e contrario mortem, & malum; elige ergo vitam.* At quomodo eligere possemus, si gratiæ vires necessariæ ad eligendum non exhiberentur? Matth. 11. *Jugum meum suave est, & onus meum leve.* & 1. Jo. 5. *Mandata illius gravia non sunt.* quomodo autem non essent gravia, si executioni mandari non possent? Trid. sess. 5. c. 11. *Nemo temeraria illa, & a Patribus sub anathemate prohibita voce uti debet, Dei præcepta homini justificato ad observandum esse impossibilia.* Et August. de nat. & grat. c. 69. *Eo ipso quo firmissime creditur, Deum justum, & bonum impossibilia non potuisse præcipere, hinc admonemur, & in facilibus quid agamus, & in difficilibus quid petamus.* Cum autem peccatoribus obduratis, & a salute remotis difficilis sit resipiscentia, facile tamen sit iis orare, ac petere a Deo non solum uberem gratiam, ut facile possint resipiscere, sed etiam unctionem Sancti Spiritus, qua de facto resipiscant; idcirco ut præceptum revertendi ad Dominum impleant, tenentur media necessaria adhibere, videlicet orationem, qua postulent gratiam illam a Domino; advertentes, quod ut nostræ petitiones vim habeant apud Dominum, ipse etiam Spiritus Sanctus, ut habetur Rom. 8. *adjuvat infirmitatem nostram; nam quid oremus, sicut oportet, nescimus; sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* In eandem sententiam reliqui SS. PP. conspirant apud Rip. disp. 23. n. 118. præsertim Basilius dicens: *Sine dubio non præcepisset hoc, qui bonus, ac justus est, nisi etiam facultatem, qua id faceremus, fuisset largitus:* & D. Leo, *Juste nobis instat præcepto, qui præcurrit auxilio.*

V. Respondent Janseniani, Deum præcipere non posse impossibilia in natura integra, quia id saperet tyrannidem, non tamen in natura lapsa, quia potest in pęnam peccati originalis auxilium cæteroqui debitum subtrahere. Sed Scripturæ, Concilia, & Patres adducti loquuntur de præceptis Divinis, quæ de facto dantur in natura lapsa. Quamvis enim ob peccatum originale potuerint homines tamquam filii iræ privari gratia justificante naturæ indebita, non poterant tamen novis præceptis onerari, quæ implere non possent, & ob eorum violationem pęna æterna puniri. Cum enim ista nova transgressio non esset culpabilis, non poterat pœnam demereri; Sicut qui Breviarium projicit reddendo se impotentem ad Horas præceptas recitandas, poterit quidem ob Breviarii projectionem a Deo puniri, non tamen ob omissionem Horarum pro quando ea non est culpabilis, nisi in causa; & similiter nec homicidium in ebrietate patratum puniri potest a Deo nova pœna præter illam, quam meruit homicida inebriando se, & prævidendo periculum homicidii secuturi. Aliter amens a nativitate, si post susceptum baptismum, & gratiam baptismalem alium inculpabiliter occideret, & decederet, deberet in infernum detrudi propter tale homicidium, tanquam culpabile in sua causa, nempe in peccato originali, quod reddit homines amentiæ obnoxios, vi cujus citra libertatem formalem patratum fuit hujusmodi homicidium. Quis autem id deglutiat?

VI. Adde, quod præcepta Divina essent prorsus inutilia, si finis illorum, nempe opus præceptum, obtineri non posset; non secus ac esset inutile, ac indignum Deo præceptum impositum catenis vincto, ut ambulet, si catenæ non solvantur, quamvis ob culpas præteritas in vincula fuerit conjectus; & fatuum esset præceptum impositum homini, ut mortuos exuscitet, si desit illi gratia miraculorum patrandorum.

VII. Quod si reponant Adversarii, præceptum deservire hominibus, ut orent, & petant gratiam medicinalem efficacem, qua præceptum impleant, juxta illud Trident. sess. 6. cap. 11. *Impossibilia non jubet, sed jubendo*

bendo monet, *& facere quod possis*, *& petere quod non possis*: Contra est, quia in tali casu si solum urgerentur præcepto orandi, ut possent gratiam sufficientem consequi ad alia præcepta servanda, solum peccarent, & punirentur ob neglectam orationem, quam possent ponere, non propter transgressionem præceptorum, quæ non possent implere. Præterquamquod si urgentur præcepto orandi; ergo jam habent sufficientiam ad orandum, & sic ad obtinendas vires requisitas ad alia præcepta implenda; atque adeo falsum omnino est, quod desit in natura lapsa auxilium sufficiens ad legem implendam.

VIII. Neque replicent, quod obduratis, & obcæcatis hæc auxilia desint. Nam si aliquando isti carent gratia sufficienti ad implenda præcepta, tunc si non adimpleant, nullam certe contrahunt novam culpam distinctam ab ea, qua gratiæ subtractionem meruerunt. Hinc si peccator in pœnam suæ culpæ de cœlo tangatur, quin possit elicere actum dilectionis Dei præceptum in articulo mortis, non punietur in inferno per hoc, quod hunc actum omiserit, quem physice ponere non potuit, sed solum ob culpam, ob quam meruit de cœlo tangi, & carere auxiliis, quæ Deus aliis non denegat in articulo mortis ad ponendos actus Theologales præceptos. Cæterum quando a Tridentino monemur ad orandum, & petendum, quod non possumus, ut præcepta, ceteroqui impossibilia, servemus, non solum est sermo de impossibilitate physica, sed etiam de morali: Potest quippe Deus præcipere, quæ sunt moraliter impossibilia, sed semper est paratus oranti dare vires, ut facile ponatur, quod cæteroqui esset moraliter impossibile; quod August. lib. de Perfect. justorum cap. 3. docuit docens: *Ut cum se non posse perspexit, medicinam requirat*: Hac de causa Tridentinum sess. 6. cap. 11., ubi docet, Deum impossibilia non jubere, sed jubendo simul monere, ut faciamus quod possumus, & quod non possumus, petamus, quia adjuvat ut possimus, statim subdit, quod habetur Matth. 11. Mandata ejus gravia non esse, sed ejus jugum esse suave, ac onus leve, ut doceret, licet aliquando jubeat, quæ sine magna difficultate executioni mandari non possunt, unde de se sunt moraliter impossibilia, si tamen petamus ab eo auxilium, ut facile obtemperare possimus, illud benignissime nobis esse conferendum, ut præcepti durities gratia emolliatur, & nullum facessat negotium ejus observantia. Idque Augustinus advertit lib. de perfect. justit. n. 21. dicens: *Oret gemitu voluntatis*, *& impetret donum facilitatis*; necnon Leo serm. 5. de Quadrages. ubi habet: *Si quid arduum in mandatorum effectibus experitur*, *non in se remaneat*, *sed ad jubentem recurrat*, *qui ideo dat præceptum*, *ut excitet desiderium*, *& præstet auxilium*.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XV.

Decimaquinta pariter docet, Deum vi interioris gratiæ operari in humano corde obedientiam illam, quam petit. Ex quo fit, eum, qui non obedit, gratia destitui, atque adeo carere viribus requisitis ad obtemperandum: Quod si verum haberet, nullatenus hic peccaret non obtemperando. Etenim ex Augustino de liber. arbit. cap. 48. *Quis peccat in eo*, *quod cavere nullo modo potest?* Quid autem absurdius, quam de se citra culpam transgredi mandata divina? Nisi quis subscribere velit thesi illi Bajanæ, quæ habet: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo*, *quod necessario facit*.

PROPOSITIO XVI.

Nullæ sunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ, quia nihil resistit Omnipotenti. *Quesn. Act.* 8. 12. *edit.* 1693. *&* 1699.

SYNOPSIS.

I. Gratiæ illecebræ non semper necessitant moraliter, *nedum physice*.

II. Aliter aut nunquam, *aut raro admodum homines invitamentum gratiæ respuerent*. *III. Parabola invitantis ad cœnam*, *quam levibus de causis invitati recusarunt*, *symbolum est gratiæ invitantis ad salutariter operandum*. *IV. Janseniani admittunt in peccatoribus tenuem quandam gratiam interiorem insufficientem ad operandum*, *quippe quæ præfocatur a cupiditate victrici*. *At quomodo possent a Deo exprobrari*, *si deesset illis gratia omnino sufficiens? V. Ex Scripturis*, *& Tridentino perspicuum fit*, *posse hominem illecebris gratiæ*, *ac ipsi Omnipotenti suo modo resistere*; *quamvis verum pariter sit*, *quod nemo possit resistere voluntati divinæ*.

I. Quis

I. QUis dubitet illecebras gratiæ usque adeo posse crescere, ut necessitatem moralem inducant ad bene operandum? non secus ac illecebræ humanæ cupiditatis usque adeo sæpe crescunt, ut inducant moralem necessitatem ad peccandum; quamvis Deus id non permittat, nisi in pœnam culparum præteritarum, quibus circumscriptis, *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra illud, quod potestis*, ut habetur 1. ad Cor. 10. Neque enim Deus solum non patitur nos tentari supra illud, quod physice possumus, cum tentatio non cadat nisi relate ad ea, quæ physice omitti possunt, nec requiritur ulla Dei benigna promissio, aut fidelitas ad non permittendam tentationem adversus ea, quæ physice poni non possunt: sed nec patitur nos tentari ab illecebris hujus seculi supra id, quod moraliter possumus, nisi nosmet culpis nostris ingentes vires tentationibus, ac illecebris superaddamus. Ex hoc autem quod illecebræ gratiæ sint secundum se longe præstantiores, & efficaciores quibuscumque aliis illecebris, non fit, quod Deus semper ac gratiam suam donat nobis, simul necessitatem moralem ad bene operandum imponat, & multo minus necessitatem physicam, quam Auctor hujus thesis contendit, enunciando, quod nihil Omnipotenti resistat, ex dictis in thesi decima quarta.

II. Hujusce asserti falsitas ex eo elucet, quia si gratia imponeret necessitatem physicam ad bene operandum, nullum meritum haberetur in nostris operationibus, sicut non habetur meritum, aut demeritum in motibus primo primis; Si vero solum imponeret necessitatem moralem, sequeretur, quod aut nunquam, aut raro admodum homines gratiam invitantem respuerent, atque adeo vix esset in hominibus peccata reperire; cum tamen stultorum, seu peccatorum infinitus sit numerus; ut dicitur Eccles. 1.; ergo illecebræ non semper necessitatem moralem inducunt, & nunquam necessitant physice.

III. Ad vivum exprimit gratiæ invitamentum ad bene operandum parabola illa Christi Domini Lucæ 14. de homine invitante ad cœnam; ad quam alii ex invitatis alias intexuerunt excusationes, hic, quod villam emptam esset invisurus, ille quod juga boum, quæ emerat, erat probaturus, alius quod uxorem duxerit; ecce quomodo magnis cœnæ illecebris levibus de causis nuncium omnes remiserint. Qua de causa iratus homo ex vicis, & plateis Civitatis pauperes, ac debiles, cæcos, & claudos introduxit, compellendo etiam illos ad ingressum; quod fuit symbolum gratiæ compellentis; hoc est moraliter necessitantis suis illecebris pauperes Spiritu, cœcos ad hujus sæculi vanitates, & simpliciter debiles, & claudos, qui malunt uno dumtaxat oculo, ac pede in Cœlum ingredi, quam duobus mitti in gehennam.

IV. Jansenius, & Jansenii asseclæ admittunt in natura lapsa in iis, qui legem transgrediuntur, quandam tenuem gratiam interiorem, sed insufficientem ad bene operandum, eo quod a cupiditate victrice præfocetur: Hujus tantum gratiæ illecebris putant posse hominem citra libertatem indifferentiæ resistere, quoad effectum, quem illa posset producere, si non præfocaretur a cupiditate, quem tamen numquam producit, nec Deus vult, ut producatur. Quod si illecebræ gratiæ ex Christi meritis collatæ ad curandam ægritudinem naturæ lapsæ vincant illecebras cupiditatis, eo ipso voluntas citra libertatem indifferentiæ producit infallibiliter effectum, quem Deus intendit, & vult, ut producatur. At Catholici ex opposito docent, quod non possit homo transgredi legem demeritorie, quin polleat gratia de se sufficienti ad bonam operationem ponendam, & cui possit voluntas aut consentire, aut resistere impediendo effectum, seu legis observantiam, quam Deus intendit, ac præcipit. Quomodo enim posset peccatori Deus exprobrare, quod in vacuum gratiam Dei receperit, quod fuerit lumini rebellis, quod gratiæ defuerit, si nullatenus posset gratiæ illi consentire? Sicut enim non potest exprobrari ægroto, quod non curetur, si careat pharmaco sufficienti ad illum curandum, & solum propinetur illi cibus, qui sufficeret ad curationem, ubi vis morbi vires talis cibi non præfocaret; nec potest exprobrari mancipio, quod non se redimat, si solum detur ei pecunia insufficiens ad se redimendum; nec quisquam, cui cor sapiat, exprobrabit compedibus præpedito, quod non fugiat, si careat viribus ad effringendas compedes necessariis; ita non potuisset Christus D. Judæis exprobrare, quod non egerint pœnitentiam, quam Tyrii, & Sidonii egissent, si tot signa, & virtutes vidissent, ubi Judæis defuit gratia interior non præfocata a cupiditate victrice, sufficiens ad pœnitentiam agendam, quæ Tyriis, & Sydoniis non defuisset; nec potest ulli exprobrari, quod desit gratiæ, si hæc superata, ac depressa a cupiditate solum producit effectum, quem potest producere, & Deus vult, ut producat, non producit tamen bonam operationem, eo quod illam producere non

pot-

poteſt, nec Deus vult, ut producatur, juxta doctrinam, ſeu potius errores Janſeniſtarum. Negata quippe gratia de ſe ſufficienti nemo peccaret tentationibus ſuccumbendo, ac violando præcepta, cum nemo peccet ex Auguſt. in eo, quod vitare non poteſt. Ubi adverte, Janſenianos, ut videantur recedere a ſecunda Janſenii proſcripta theſi, in qua dicitur, *Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur*, commentum hoc effinxiſse, quod ſcilicet omnis gratia ſit efficax, in quantum quælibet habet effectum, quem Deus vult illam habere; non tamen omnis gratia ſit victrix, cui non reſiſtatur, quandoquidem aliqua gratia Deo annuente ſuperatur, ac vincitur a concupiſcentia prævalente, & a carnis delectationibus, unde ex Dei voluntate nequeat actum ſalutarem præceptum, puta contritionem peccatoris, producere, quamvis ſpectata dumtaxat natura, ſeu entitate ſua poſset illam producere. Sed effugium eſt omnino inane, ac excogitatum ad fucum faciendum rudibus Catholicis, & incautis: Etenim juxta hanc viam voluntas non poſset gratiæ reſiſtere in ſenſu Conciliorum, videlicet cum libertate indifferentiæ ad ponendum, vel non ponendum actum ſalutarem præceptum. Quomodo enim gratiæ voluntas reſiſtit reſiſtentia proprie dicta, ſi neceſsario determinatur a delectatione carnali, & trahitur ad actum pravum? Quomodo dici poſset, quod Deus ſit Adjutor, & Auxiliator noſter in bello, in quo jugiter verſamur adverſus carnem, ejuſque deſideria, ſi nullam nobis opem ferret, aut ejus indolis præſtaret auxilium, ut impar eſset ad carnis deſideria, ac delectationes expugnandas?

V. Conſtat itaque, quod in ſtatu naturæ lapſæ detur gratia ſufficiens, cujus illecebris voluntas reſiſtat, per hoc quod nolit illi conſentire, prout Deus præcipit: Et juxta hunc ſenſum poteſt humana voluntas ipſi Omnipotenti obluctari; quamvis in alio ſenſu (quem in theſi 13. explicavimus) nemo ſit, qui divinæ voluntati reſiſtere poſſit. Hinc Prov. 1. dicitur: *Vocavi, & renuiſtis*: & Trident. ſeſſ. 6. cap. 6. *Tangente Deo cor hominis*, &c. *inſpirationem illam recipiens abjicere poteſt*. Idemque pariter definivit Concilium Senonenſe anno 1528. in decr. Fidei 15. dicens: *Non eſt hujuſmodi trahentis Dei auxilium, cui reſiſti non poſſit*. Quod confirmatur ex eo, quod Trid. ſeſſ. 6. cap. 11. docet ex Auguſt. de nat. & grat. c. 26. dicens: *Deus ſua gratia ſemel juſtificatos non deſerit, niſi ab eis prius deſeratur*; non poteſt autem aliter homo Deum deſerere, quam divinæ gratiæ obluctando. Quare poteſt voluntas humana illecebras gratiæ omnipotentis Dei reſpuere; ſicut etiam poteſt illas libere amplecti, conſentiendo gratiæ, ac obtemperando Omnipotenti.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XVI.

DEcimaſexta negat, illecebras gratiæ ſuperari poſſe a quibuſcunque aliis illecebris, puta concupiſcentiæ, docens id oriri ex eo, quod nihil poſſit reſiſtere Omnipotenti. Falſum tamen eſt primo, quod in eo, qui moraliter ad peccandum neceſſitatur, non ſint vividiores illecebræ, quas habet a concupiſcentia, quam ſint illecebræ, quas habet a gratia, a qua vires habet requiſitas ad reſiſtendum illecebris concupiſcentiæ: (ſi enim ea gratia careret, ſuccumbendo illecebris concupiſcentiæ, procul dubio non peccaret) quis enim ignoret, ſæpe nos magis allici a delectabili, quam ab honeſto? Falſum pariter eſt, quod homo gratiæ, ac ipſi omnipotenti Deo nunquam reſiſtat, cum non aliter poſſit homo peccare, quam reſiſtendo gratiæ, qua ſit potens, & allicitur ad non peccandum, ac reſiſtendo omnipotenti voluntati Divinæ, omittendo, quæ Deus vult, ac præcipit, & ponendo, quæ Deus non vult, ac prohibet.

PROPOSITIO XVII.

Gratia eſt vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad JESUM Chriſtum; Quicunque ad eum non venit, poſtquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus eſt doctus a Patre,. *Queſn. Jo: 6. 45. edit.* 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Queſnellus ex Calvino negat eſſe doctum a Patre, ſeu præditum gratia ſufficienti ad ſalutem, qui non didicit, nec venit ad Chriſtum per operationes ſalutares.

II. Verum quidem eſt, quod omnis, qui didicit, & venit ad Chriſtum, ſit doctus a Patre: at non e converſo; plures quippe illuſtrantur lumine ſuperno, & audiunt doctrinam Patris, quin tamen diſcant, & veniant ad Chriſtum.

III. Erronee dicitur, quod qui non diſcit, nec venit

venit ad Christum, nullatenus a Patre edoceatur, & illustretur. IV. Ex Tridentino, qui inspirationem, seu doctrinam Patris recipiunt, possunt illam abjicere per dissensum, & sic non discere. V. Delusorie Christus Dominus invitaret omnes, ut veniant ad se, si denegaret illis illustrationem præbentem vires, qua venire possent.

I. Item in hac thesi diserte docet Auctor, deesse peccantibus Gratiam interiorem sufficientem ad non peccandum, cum dicat nullatenus esse doctum a Patre, qui ad Filium non vadit, postquam ejus exteriorem vocem invitantem audivit. Videtur thesis hæc niti verbis Christi dicentis Jo. 6. *Omnis, qui audivit a Patre, & didicit, venit ad me.* Ex quibus videtur inferri, quod qui non venit, non didicerit, atque adeo non sit doctus a Patre. Quod videtur etiam innuere ipse Augustinus lib. de prædest. Sanct. cap. 8. ubi, *Quid est*, inquit, *Omnis, qui audivit a Patre, & didicit, venit ad me, nisi, Nullus est, qui audiat, & discat a Patre, & non veniat ad me? Absit, ut quisque non veniat, qui a Patre audivit, & didicit.* Quibus Augustini verbis inaniter nixus Calvinus, ut gratiam sufficientem a Tridentino assertam expugnaret, in Antid. Conc. Trident. sess. 6. cap. 4. dixit: *Aperte repugnat, quod hic pronunciant Tridentini Patres, cum illa sententia, Quisquis audivit a Patre, & didicit, venit ad me. Nam ut prudenter advertit Augustinus, inde sequitur nullum a Deo audire, & discere, quin simul in Christum credat; motumque Spiritus S. sic esse efficacem, ut fidem gignat: Constituere autem hoc in hominis optione, ut Dei inspirationi, si velit, auscultet, hoc nullo modo conciliari potest.*

II. Verum quod nec verba Christi D. nec Auctoritas Augustini faveat huic thesi, expungenti gratiam pure sufficientem, ex eo manifeste colligitur, quod Calvinus testatur, videlicet sententiam hanc repugnare doctrinæ Synodi Tridentinæ, quæ loco laudato anathematizat, qui dixerit liberum arbitrium a Deo motum, & excitatum non posse Deo excitanti, & vocanti dissentire, si velit; atque adeo ex Tridentino stare potest, quod Deus excitet, & vocet hominem, & hic audiat a Patre docente, quid facere debeat, quin tamen consentiat, & discat veniendo ad Filium. Quare verba laudata Christi D. significant, (prout exponuntur ab Angelico in Jo. Lect. 5.) quod quicunque a Patre interius illustrante, ac inspirante audierit, & simul libere consentiendo didicerit, venit ad Filium per fidem, spem, & dilectionem supernaturalem. Propterea Augustinus loco laudato docet impossibile esse, quin veniat ad Filium, qui audivit a Patre, & simul consentiendo didicerit, non tamen negat multos vocari, edoceri, & audire, quin tamen libere consentiendo discant, & veniant; quia scilicet gratiæ vocanti, ac Spiritui Sancto inspiranti resistunt, nolentes profectum a doctrina Patris reportare.

III. Et sane, quod possit homo vocari a Patre, & vocem audire, ac suo modo in actu primo edoceri de via salutis capessenda, quin veniat per fidem, spem, & dilectionem ad Filium, atque adeo quin discat, & veluti in actu secundo edoceatur, profectum ex auditione doctrinæ reportando, constat ex Scripturis passim id testantibus: Prover. 1. dicitur: *Vocavi, & renuistis*, Psal. 94. *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra.* 2. ad Cor. 7. *Exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* Quid enim est respuere vocantem, & cor obdurare vocibus invitantis ad pœnitentiam, ac in vacuum gratiam recipere, nisi a superna gratia, & cœlesti doctrina illustrari, & moneri, nolle tamen doctrinam excipere, seu in actu secundo per liberum consensum edoceri, ac discere? Hæc enim optime cohærent, quod aliquis doctrinam audiat, & ab ea illustretur, & quadantenus doceatur, quin tamen in actu secundo edoceatur, seu discat, doctrinam excipiat, illique adhæreat. Profecto Judæi suo modo a Christo D. edocebantur, quando Lucæ 14. *erat quotidie docens in Templo*, & quando Jo. 9. Judæi dixerunt: *In peccatis natus es totus, & doces nos?* Nihilominus doctrina Christi ita illustrabantur, ut illi non acquiescerent; unde non discebant, nec in actu secundo per liberum consensum edocebantur. Hinc dici non poterat, quod nullatenus edoceantur a Patre (prout exprimit hæc thesis Quesnelliana) qui audiunt vocem, ac doctrinam Filii, & ad illum non vadunt, nec satagunt ediscere. Et in hoc eodem sensu accipiendum est id, quod dicitur etiam Jo. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*; non enim significatur, quod non possit venire, nisi qui trahitur in actu secundo, ita ut de facto veniat, videlicet per gratiam efficacem; sed fit sensus, quod non possit venire, nisi per gratiam sufficientem trahatur, seu alliciatur; ut proinde vere trahatur, ac possit venire, etiam qui non venit; Sicut vere docetur, ac potest discere, etiam qui non discit: Aliter non diceretur Ps. 94. *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra*, si idem esset audire, & doceri,

ac

ac discere, idemque esset trahi, ac venire. Quod ex eo fit perspicuum, ut advertit Suar. lib. 5. de Grat. cap. 16. quia cum dicatur nemo posse ad Christum venire, nisi trahatur, aperte sequitur e converso, quod qui potest venire, de facto trahatur; atqui etiam per gratiam sufficientem homo potest ad Christum venire; ergo etiam per gratiam sufficientem, & non dumtaxat per efficacem homo trahitur a Patre, quamvis ad Christum venire renuat.

IV. Confirmatur, quia Trid. sess. 6. cap. 5. habet: *Tangente Deo cor hominis*, &c. *inspirationem illam recipiens abjicere potest*, quibus verbis denotatur apertissime, quod in peccatoribus divinam inspirationem abjicientibus detur gratia sufficiens, qua edoceri possint in actu secundo, seu discere per liberum consensum; quia tamen dissentiunt, solum habent internam inspirationem, & illustrationem, atque adeo doctrinam velut in actu primo, quin tamen inspirationem illam recipiant ediscendo, ac debitum ex illa profectum reportando. Quare nequit dici, quod nullatenus sit edoctus a Patre quicumque non didicit, & eatenus ad Christum non venit, postquam vocem Filii exterius audivit.

V. Quod si deficeret iis gratia interior sufficiens, ut ea adjuti ad Filium venire possint, quomodo a Christo D. invitarentur verbis illis Matth. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos?* Nonne delusorie ivitantur ii, qui venire non possunt? Ne ergo dicamus, quod delusorie invitentur, dicendum, omnibus, etiam peccatoribus, & infidelibus gratiam sufficientem interiorem ex Christi meritis conferri, qua illustrati, & sufficienter edocti a Patre, ac adjuti discere possint, & ad Filium per fidem, & liberum consensum venire, excipiendo doctrinam ab eo traditam; dicitur enim Eccles. 32. *Qui timet Dominum, excipiet doctrinam ejus.*

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XVII.

DEcimaseptima definit gratiam, dicendo esse Interiorem doctrinam Patris, quæ facit hominem ad Christum venire; additque nullatenus esse doctum a Patre, hoc est, nullam habere gratiam interiorem eum, qui audiendo vocem exteriorem Filii, puta adhortationes, ac conciones, ad illum non venit. Ex quo fit, quod peccator non veniens ad Christum careat interiori gratia; cæteroqui ad veniendum requisita, unde ad veniendum sit impotens, & ideo non veniendo non peccet. Adversus hanc thesim Concilium Coloniense par. 7. cap. 32. declarat: *Quanquam nemo convertatur ad Dominum, nisi tractus per Patrem; attamen nemo hic excusationem prætexat, quod non trahatur: cum ille semper stet ante ostium pulsans, nimirum per internum, & externum verbum, commonens, ut convertamur a via nostra pessima.* Falsum itaque est, quod nullatenus sit doctus a Patre, hoc est, nulla gratia interiori sit instructus, qui audiendo exteriorem vocem Filii, ad illum non vadit, & tanquam Doctore destitutus non discit: Et hac de causa peccat, qui audiendo voces exteriores Filii, ad illum non vadit, quia scilicet etiam vocatur, ac instruitur interius, & ex sua socordia non proficit.

PROPOSITIO XVIII.

Semen verbi, quod manus Dei irrigat, semper affert fructum suum. *Quesn. Act. 11. 29. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Apertissime thesis hæc a veritate aberrat: passim quippe semen Verbi a Deo sine fructu irrigatur.

II. Aliter frustra a ficulnea illa Lucæ 13. per alium annum fructus expectaretur. III. Nec poterat exprobrari vineæ illi apud Isaiam 5., quod fecisset labruscas, ubi uvæ expectabantur. IV. Uvæ tamen, seu bonæ operationes dicuntur a Deo expectari in sensu Catholico, non in sensu Semipelagiano. V. Semen, quod Deus irrigat gratia efficaci, semper affert fructum suum, non tamen quod irrigat gratia sufficienti.

I. SIcut non semper qui audit interius Patrem vocantem homines, ut ad Filium veniant, vocationi consentit, ut diximus in thesi proxime præcedente; ita non semper semen verbi, quod manus Dei irrigat, affert fructum suum. Semen verbi divini semper irrigatur Sanguine Redemptoris, quatenus ex meritis Christi Domini datur unicuique gratia sufficiens ad fructum ex tali semine reportandum (ut constat ex thesibus quarta, & quinta proscriptis ab Alex. VIII., in quibus dicebatur, quod Christus Dom. dederit semetipsum pro omnibus, & solis

solis Electis: & quod Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis nullum recipiant a Jesu Christo influxum; unde careant omni gratia sufficienti) fructus tamen solum reportatur a semine, quod cadit in terram bonam, in qua retinetur, & fructum affert in patientia, non vero a semine, quod seminatur secus viam, aut supra petram, aut supra spinas, ut dicitur Luc. 8.; non quia manus Dei illud non irrigat, sed quia si secus viam cadat semen Verbi, diabolus venit, & tollit illud; si supra petram, radices non ponit, sed arescit, unde in tempore tentationis non fert auxilium opportunum; si supra spinas, hoc est inter solicitudines, divitias, & voluptates vitæ, suffocatur, & non refert fructum expectatum: Defectus itaque hujus fructus non est a Deo seminante verbum, & irrigante semen, sed a terra nostri cordis, quæ illud non custodit a Diabolo, & a tentationibus, ac illecebris seculi.

II. Apertius id innuitur in parabola de quærente fructum in ficulnea, quæ per triennium non dederat fructum; unde Dominus dixit cultori, Lucæ 13. *Succide illam: ut quid etiam terram occupat?* At ille respondens dixit: *Domine dimitte illam & hoc anno, usquedum fodiam circa illam, & mittam stercora; Et si quidem fecerit fructum, sin autem, in futurum succides eam.* Quare defectus fructuum non oriebatur nisi ex defectu, & socordia cultoris, non ex defectu humoris, qui ficulneæ deesset; Aliter frustra dominus vineæ expectaret per alium annum ad illam succidendam; cum nonnisi fatuus a trunco, & stipite, aut a lapide carentibus humore debito fructum potuerit expectare.

III. Adhuc apertius id exprimitur verbis illis Isaiæ 5. *Quid est, quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci ei? An quod expectavi, ut faceret uvas, & fecit labruscas?* Si Dominus fecit vineæ id, quod potuit; *sepivit eam, & lapides elegit ex illa, & plantavit eam electam, & ædificavit turrim in medio ejus, & torcular extruxit in ea;* Vinea vero loco uvarum dat labruscas, defectus est solum ex parte vineæ male utentis beneficiis a Domino præstitis. Quod si defectus esset etiam ex parte Domini non irrigantis illam, frustra hic expectaret uvas, nec posset vineæ illi exprobrare, quod ipse fecerit quodcunque potuit, ut uvas produceret.

IV. Ubi adverte, in duplici sensu posse dici, quod Deus expectet nostram operationem bonam; quorum alter est Semipelagianus, alter Catholicus. Sensus Semipelagianus est, quod Deus expectet nostram operationem bonam naturalem, ut conferat gratiam supernaturalem, *ne penitus dormienti*, (ut loquitur Cassianus Semipelagianorum Antesignanus, coll. 13. cap. 13.) *aut inerti otio dissoluto sua dona conferre videatur*. Sed adversus hosce hæreticos Concilium Arausicanum damnat has theses, videlicet can. 6. *Sine auxilio gratiæ credentibus, volentibus, orantibus adjungitur gratia*; & can. 25. *In opere bono nos incipimus, & postea per Dei misericordiam adjuvamur*. Et ratio est, quia si bonis operationibus naturalibus adjungeretur gratia, illæ essent quoddam meritum ad gratiam, unde gratia daretur ut præmium, & ut debita illis operationibus, atque adeo gratia non esset gratia; quod aperte docet Apostolus ad Roman. 11. *Si autem gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia jam non est gratia*. Et ad Rom. 4. *Ei qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum*. Utrum autem operationes naturales possint ad gratiam disponere saltem mere negative, itaut Deus exigat illas solum ut conditionem ad gratiam conferendam, non vero tanquam dispositiones positivas, & meritum congruum? discutiant Scholastici. Equidem in Cursu Theologico p. 3. disp. 1. q. 8. negandum censui, quia nisi lis sit de voce, adhuc haberent rationem meriti congrui; eatenus enim conferretur gratia suppositis illis operibus honestis naturalibus, quia congruum est, ut hæc potius, quam alia opera aut indifferentia, aut mala viam muniant ad gratiam.

Sensus deinde Catholicus est, quod Deus expectet nostram operationem bonam, quatenus expectat nostram cooperationem auxilio gratiæ suæ, ut expleatur voluntas sua conferendi gratiam illam propter bonam nostram operationem. Hoc posito non potest a Deo hæc nostra cooperatio expectari, nisi detur gratia, cui cooperamur. Quod si Deus hanc nostram cooperationem expectat, etiam quando non cooperamur, & ex propria culpa illam subtrahimus, consectarium est, quod detur gratia sufficiens, etiam quando nostra operatio desideratur; dari autem gratiam sufficientem sine nostra operatione salutari, nihil aliud est, quam semen verbi a manu Dei irrigari, quin afferat fructum suum.

Confirmantur hæc omnia verbis illis 2. Cor. 6. *Exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis*. Quæ verba expendentes D. Ambrosius, & D. Thomas apud Suar. lib. 5. de Grat. cap. 31. dicunt: *Tunc gratia in vacuum recipitur, quando nullus ex ea fructus percipitur*, juxta illud Isaiæ 55. *Sic erit verbum meum, quod egredietur de ore meo, non revertetur*

tur ad me vacuum, sed faciet quaecunque volui. Quare ne derisioni exponatur Apostoli adhortatio, dicendum, conferri saepe a Deo gratiam sufficientem, seu gratiam, quae ex intentione divina producat effectum salutarem, nisi ex nostra culpa impediatur, unde in vacuum ea recipiatur: Propterea Augustinus lib. de Gratia, & lib. Arbit. cap. 5. execrans gratiam, quae imponat necessitatem utendi illa, ostendit frustraneam fore hanc Apostoli adhortationem, si gratia deberet necessario esse efficax, & non posset ad arbitrium nostrae voluntatis esse mere sufficiens, dicendo: *Ut quid eos rogat, si gratiam sic susceperunt, ut amitterent liberum arbitrium?*

Hanc pariter Catholicam veritatem diserte insinuant verba illa Apostoli 1. Cor. 15. *Gratia Dei sum id, quod sum, gratia ejus in me vacua non fuit;* si enim efficax gratia Paulo collata non potuisset esse vacua, & inefficax, inepte gloriaretur, quod abundantius aliis Apostolis laborasset: Quia tamen gloriatio isthaec non erat de propria virtute, sed de virtute gratiae, ideo subdit: *Non ego, sed gratia Dei mecum;* quasi diceret, ut exponit Augustinus, *Nec gratia Dei sola, nec ipse solus, sed gratia Dei cum illo;* Quandoquidem gratia Dei efficaciam non habet sine habitudine ad liberam arbitrii cooperationem, ex qua fit, ut vocatio non sit vacua, seu pure sufficiens, sed sit efficax; Quod pariter docuit Angelicus in 1. Thessalon. 5. ubi exponens verba illa, *Spiritum nolite extinguere*, ac declarans quibus modis possit extingui Spiritus Sanctus, non quidem in se, sed in nobis, docet unum ex modis esse, quod ejus vocationem reddamus vacuam, impediendo, ne semen Verbi fructum afferat a Spiritu Sancto intentum, dicens: *Cum aliquis bonus motus surgit, & homo impedit, extinguit Spiritum Sanctum. Act. 7. Vos semper Spiritui Sancto resistitis.*

V. Ex quibus fit, semen, quod Deus irrigat gratia sua efficaci, semper afferre fructum suum, non tamen semen, quod Deus irrigat gratia sufficienti; non quod ista non sit satis, ut fructus detur, aut quod Deus non det eo animo gratiam sufficientem, ut fructus inde exurgat, sed quia voluntas culpabiliter renuit gratiae cooperari. Hinc Augustinus Psalm. 124. dixit: *Cor eorum congelascit adversus Deum, & fit durum adversus imbrem gratiae ipsius, ne fructum ferat.* Dari autem gratiam sufficientem, & quidem etiam Infidelibus, constat ex proscriptione quintae thesis facta ab Alexandro VIII. quae habet: *Pagani, Judaei, Haeretici, aliique hujus generis nullum omnino accipiunt a Jesu Christo influxum; adeoque hinc recte inferes, in illis esse voluntatem nudam, & inermem sine omni gratia sufficienti.* Quare semen verbi Sanguine Christi Dom. irrigatur etiam relate ad Infideles, quin tamen fructus reportetur ex ipsorum culpa; quod fusius dicendum in thesi vigesimasexta.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XVIII.

Decimaoctava vult, semen Verbi a Deo irrigatum semper afferre fructum suum, hoc est semper homines obtemperare Deo, si verbum Dei, quo ad obediendum incitantur exterius, cum gratia interiori conjungatur: Ut proinde Quesnellus velit, gratia omni interiori destitui peccatorem, qui verbum Dei audit, & non affert fructus contritionis, ac poenitentiae. Cum autem inconcussum sit, requiri in peccatore gratiam interiorem supernam ad ponendam contritionem praeceptam, quae ad justificationem disponat (cum non possit actus naturae viribus elicitus ad gratiam disponere) sequitur, quod si ea gratia careat peccator excitatus a Concionatoribus ad resipiscentiam, non peccet non ponendo resipiscentiam, quippe quam ponere non potest. Sequitur etiam, quod nunquam gratiae interiori peccator resistat, contritionem omittendo: (quae est ipsissima haeresis Janseniana) non enim resistit gratiae interiori efficaci, quippe quae semper affert fructum suum; neque gratiae interiori sufficienti, si quoties datur gratia, semper conjungitur cum fructu intento: ergo nulli unquam gratiae interiori in natura lapsa resistitur: hac etiam de causa nunquam peccatur.

PROPOSITIO XIX.

Dei Gratia nihil aliud est, quam ejus omnipotens voluntas: haec est idea, quam Deus ipse nobis tradit in omnibus suis Scripturis. *Quesn. Rom. 14. 4. edit. 1693.*

SYNOPSIS.

I. Duplex error sub his verbis obtruditur, & quod gratia sit extrinseca, & quod sit irresistibilis.

II.

II. Quod habitualis gratia sit nobis inhærens, & intrinseca docet Tridentinum. III. Ea quippe radix est habituum supernaturalium, qui nobis infunduntur velut quædam potentiæ supernaturales, quæ connaturaliter sunt intrinsecæ. IV. Diversimode Adam fuit caput generis humani, ac Christus Dominus est caput omnis principatus, & potestatis; idcirco licet per peccatum Adæ posteris extrinsecum physice potuerint infantes evadere peccatores; gratia tamen Christi nobis physice extrinseca non reddit homines justos.

V. Gratia pariter actualis, de qua hic est sermo, est etiam nobis, saltem connaturaliter, intrinseca. VI. Hanc consistere in actibus intellectus, & voluntatis innuit Tridentinum. VII. Idea gratiæ in sensu Auctoris, quæ scilicet sit extrinseca, & irresistibilis, pugnat cum Scripturis, Conciliis, & Patribus. VIII. Perperam, ac insulse nonnulli hic Quesnellum excusare contendunt.

I. Biceps anguis latet sub verbis adeo speciosis, videlicet & quod gratia sit Dei voluntas, & quod sit omnipotens. Etenim nec apte dicitur, quod gratia sit Dei voluntas, ita ut excludatur gratia, quæ sit homini intrinseca; quod videtur exprimi in Thesi 36., & 37.; ubi dicitur Gratia Adami in statu Innocentiæ recipi in propria persona, secus vero gratia Christiana; (quamvis non videatur in hac sententia fuisse Jansenius) Nec apte dicitur, quod Gratia sit Omnipotens, ita scilicet, ut non possit homo gratiæ interiori resistere in natura lapsa. Quod attinet ad hoc secundum, satis superque hactenus diximus, necnon in expositione 2. & 4. ex quinque Thesibus Jansenianis.

II. Quod attinet ad primum; sive sermo sit de gratia habituali justificante, & gratum faciente, sive de Actuali, qua hic, & nunc dantur in nobis vires supernaturales ad salutariter operandum, utraque est gratia intrinseca, & non mera extrinseca, & Dei voluntas, aut gratia Christi per Dei voluntatem, tanquam per formam extrinsecam, nobis appropriata. Et sane circa gratiam habitualem justificantem varie errarunt Heterodoxi; Lutherus docuit, haberi per justitiam Christi nobis imputatam; quod pariter docuit Calvinus; quamvis hic voluerit, quod solum remissionem peccatorum nobis conferret; Osiander docuit haberi per justitiam Dei nobis imputatam; Bucerus, & Pichius duplicem causam formalem justificationis nostræ agnoscebant, alteram imperfectam consistentem in virtutibus inhærentibus, alteram perfectam consistentem in imputatione justitiæ Christi in nobis. Doctrina tamen Catholica exprimitur a Tridentino sess. 6. cap. 7. ubi dicitur, unica esse causa formalis nostræ justificationis, Justitia Dei, *non qua justus est, sed qua nos justos facit, qua videlicet ab eo donati renovamur spiritu mentis nostræ, & non modo reputamur, sed filii Dei nominamur, & sumus*. Et can. 11. ab eodem Trid. anathematizatur, qui dixerit, *Homines justificari vel sola imputatione Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa gratia, & charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, atque illis inhæreat*. Quare esto possit in multorum sententia divinitus haberi effectus formalis gratiæ habitualis per formam extrinsecam, nempe per Dei voluntatem, qua det homini jus ad amorem sui amicabilem, & ad hæreditatem, de facto tamen juxta propriam connaturalitatem est forma intrinseca, & nobis inhærens, ut loquitur Concilium laudatum.

III. Et ratio apud Theologos est, quia dantur de facto in nobis actus Theologales Fidei, Spei, & Charitatis, ad quos aliquando exercendos obligamur; ergo debent etiam in nobis dari principia intrinseca horum actuum, videlicet habitus supernaturales harum virtutum: ergo dari pariter debet gratia justificans habitualis nobis intrinseca, & inhærens, quæ sit qualitas physica permanens supernaturalis, prima radix tam habituum, quam actuum supernaturalium. Utraque consequentia est probanda. Prima evincitur, quia quamvis Deus posset speciali concursu assistere potentiis naturalibus ad eliciendos actus supernaturales; at connaturalis modus operandi potentiæ creatæ postulat, ut per principium intrinsecum reddatur proxime potens, atque adeo connaturaliter dari debent principia intrinseca, & permanentia ad actus Fidei, Spei, & Charitatis supernaturales eliciendos, nempe habitus infusi: Ad eum modum, quo connaturaliter datur in Beatis lumen gloriæ intrinsecum in ordine ad producendam visionem Dei. Altera consequentia ex eo elucet, quia cum habitus infusi sint quædam potentiæ, & proprietates supernaturales, quæ dant simpliciter posse relate ad actus supernaturales, debent pariter supponere naturam ejusdem ordinis, quæ sit qualitas permanens, & intrinseca, cujusmodi est gratia, quæ dicitur esse supernaturalis, seu prima radix omnis supernaturalitatis, a qua habitus infusi vel physice, vel moraliter fluunt, ita ut ab iis exigantur hic, & nunc auxilia supernaturalia in ordine ad actus supernaturales eliciendos.

IV. Opponunt illud Apostoli ad Rom. 5. Si-

Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita per obedientiam unius justi constituuntur multi; cum autem inobedientia Adæ constituerit homines peccatores, & non per formam intrinsecam, sed per hoc, quod peccatum Adæ fuerit nobis moraliter, & interpretative proprium, sequitur, quod obedientia Christi reddat nos pariter justos, & non per formam intrinsecam, sed per imputationem justitiæ Christi factam per voluntatem Dei tanquam per formam extrinsecam.

At longe diverso modo inobedientia Adæ reddit infantes injustos, ac obedientia Christi reddit eosdem justos per lavacrum Baptismi. Etenim peccatum Adæ non poterat physice ad infantes profluere; & propterea peccatum originale est proprium infantium proprietate actionis moralis: eo modo, quo voluntas Tutoris contrahentis est moraliter propria pupilli, ex hoc quod Tutor a Republica sit constitutus caput pupilli in ordine ad contrahendum; At Christus D. non est eodem modo constitutus caput morale fidelium; itaut obedientia Christi sit moraliter, & interpretative propria fidelium per unionem moralem voluntatum nostrarum cum voluntate Christi, eo pacto quo Adam fuit constitutus caput hominum; Sed Christus est nostrum Caput, in quantum ex meritis illius obtinemus gratiam physice inhærentem cum suis proprietatibus, seu virtutibus infusis exigentibus auxilia supernaturalia ad ponendos actus salutares meritorios vitæ æternæ. Quod docuit Trid. sess. 6. cap. 16. dicens: *Cum enim ille ipse Christus Jesus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipsos justificatos jugiter virtutem influat, quæ virtus bona eorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur, & sine qua nullo pacto meritoria esse possunt, &c.* In hoc etiam sensu dicitur ab Apostolo ad Ephes. 1. *Ipsum dedit Caput supra omnem Ecclesiam*: Et ad Coloss. 2. *Estis illo repleti, qui est caput omnis principatus, & potestatis.* Non est autem Christus Caput Ecclesiæ eo modo tantum, quo Pontifex (videlicet in ordine ad gubernationem) sed est etiam Caput in ordine ad meritum gratiæ, & influxum in justificatos, tanquam in sua membra. Cum autem non sit mortuus ad Angelos redimendos, idcirco non dicitur Caput Angelorum per hoc, quod illis gratiam meruerit, & in illos gratiam influat ex meritis suis, sed inquantum est illorum dominator, itaut cum debito obsequio ejus mandatis morem gerant.

V. Quod attinet vero ad gratiam actualem, quod scilicet pariter sit intrinseca, & non sit Dei voluntas extrinseca, constat, tum quia debent auxilia actualia proportionari habitibus infusis, & gratiæ habituali, a quibus exiguntur; tum etiam quia actus naturales voluntatis connaturaliter procedunt a principio adæquate intrinseco. Cum autem Gratia, juxta commune effatum, accommodet se naturæ, sequitur, quod connaturaliter etiam actus supernaturales procedere debeant a principio adæquate intrinseco; atque adeo auxilium supernaturale, quo producitur actus salutaris connaturaliter est intrinsecum voluntati. Tum demum quia nomen hoc gratiæ actualis, seu auxiliaris proprie convenit actibus intellectus, & voluntatis, videlicet piis, & supernaturalibus cogitationibus, per quas, ut habet August. *apparet, quod latebat*, & sanctis ac supernaturalibus inspirationibus, ac delectationibus, per quas, ut habet idem Sanctus Doctor, *suave fit, quod non delectabat*; nec in Scripturis, Conciliis, & Patribus, aut Traditionibus fit mentio auxilii ullius supernaturalis consistentis in alia forma, aut qualitate mortua, seu non vitali, quæ disponat, & moveat voluntatem ad salutariter operandum; cum autem hujusmodi illustrationes, & inspirationes supernaturales sint actus vitales, proculdubio sunt qualitates physice inhærentes animæ; atque adeo gratia actualis, & auxiliatrix non est voluntas Dei omnipotentis, sed aliquid animæ intrinsecum, quod fit in nobis sine nobis, hoc est sine nobis libere operantibus; siquidem a Deo illustrationes istæ, & inspirationes nobis infunduntur, & iis adjuti ponimus actus liberos supernaturales, quos gratia efficax infallibiliter sive trahit, sive involvit, ut explicavimus in thesi tertia.

VI. De his illustrationibus, & inspirationibus supernaturalibus mentionem facit Trident. sess. 6. cap. 5. dicens: *Itaut tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens, quippe qui illam & abjicere potest; neque tamen sine gratia Dei movere se ad justitiam coram illo libera sua voluntate possit*: Necnon Concilium Milevitan. cap. 4. ubi habet: *Utrumque est donum Dei, & scire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus*: Quod pariter Augustinus lib. 2. de peccat. meritis, & remiss. cap. 19. dixit: *Cum a Deo adjutorium deprecamur, quid aliud deprecamur, quam ut aperiat quod latebat, & suave fiat, quod non delectabat?* Et sane Deus in ordine gratiæ accommodat se naturæ, ut omnes fatentur, atque adeo per gratiam

auxi-

auxiliarem movet homines ad salutariter operandum modo consentaneo naturæ rationali; modus autem naturæ rationali consentaneus est, ut ad bonum prosequendum moveatur, tum ab illius cognitione, tum a complacentia, & delectatione, quæ ex eadem cognitione consurgit. Deus itaque in ordine gratiæ ad actus salutares pariter tam per cogitationes, quam per delectationes supernaturales movet voluntatem; atque adeo in his actibus, non in Dei voluntate consistit ratio gratiæ actualis,

VII. Denique quod Deus non tradat in omnibus suis Scripturis hanc ideam gratiæ, prout Auctor in hac Thesi comminiscitur, ex eo fit perspicuum, quod Scripturæ omnes conciliari debent cum sensu Conciliorum, quæ hac in re laudavimus: Juxta Concilia autem, quæ verum Scripturarum sensum nobis edisserunt, Gratia Dei, quæ nobis confertur, sive habitualis ea sit, sive actualis, non est voluntas Dei, nisi in sensu causali, non formali, quatenus a Divina voluntate nobis confertur; Et quando in Scripturis dicitur, quod Dei voluntas sit Omnipotens, quin possit quisquam ei resistere, intelligendum est juxta sensum in decimatertia, & in decimasexta thesi expositum, quod scilicet beneficio scientiæ conditionalium possit ineluctabiliter Deus a quacumque voluntate consensum liberum obtinere; cum habeat, ex Augustino, *inclinandorum, quo libet, cordium omnipotentissimam potestatem*: Propterea si per scientiam conditionalium (sive scientia media illa sit attingens futura libera conditionalia in seipsis, sive sit scientia *Visionis* illa attingens in decreto absoluto ex parte actus, conditionato ex parte objecti) prævideat consensum sub auxilio A, illumque præfiniat conferendo tale auxilium ex animo consensus obtinendi, fieri non potest quin consensus ponatur. Nihilominus potest homo in alio sensu voluntati Omnipotenti Dei resistere, & contraniti, quatenus libere potest non ponere, quod Deus præcipit, & sic Divinam transgredi voluntatem.

VIII. Ad excusandum Quesnellum comminiscuntur nonnulli, quod in hac thesi solum loquatur de Gratia efficaci, quæ in bono aliquo sensu dici potest Omnipotens, quatenus quomodocunque explicetur, ea est infrustrabilis, & nunquam caret effectu suo. Sed quisnam excusationem hanc non derideat? Etenim sive germanus verborum sensus spectetur, sine mens Auctoris in aliis Thesibus non semel diserte explanata, sermo est de gratia secundum se, & in sua ampla significatione, unde non potest apte dici, quod thesis loquatur de Gratia in sensu restricto: Præsertim quia in hac thesi traditur Idea, ac definitio Gratiæ. Quare sicuti si quis diceret Animalis ideam esse, quod sit Principium discurrendi, derideretur, si deinde ad excusandum errorem diceret, se loqui de Animali in sensu restricto, seu de Animali rationali: ita prorsus in casu nostro deridenda est excusatio, dum dicitur, quod hic ubi traditur Idea Gratiæ secundum se, sermo solum sit de Gratia in sensu restricto, seu de Gratia efficaci; quæ tamen neque est Dei voluntas. Præterquamquod cum dicatur in hac thesi Dei gratia nihil aliud esse, quam ejus omnipotens voluntas, expresse excluditur a conceptu gratiæ quicquid non habet rationem gratiæ efficacis.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XIX.

DEcimanona audacter asserit, gratiæ ideam ex omnibus Scripturis desumptam, esse dumtaxat omnipotentem Dei voluntatem. Quomodo autem ex Scripturis desumi potest, quod omnino a veritate abhorret, sicut est isthæc gratiæ Idea? Siquidem ex Conciliis, & Patribus perspicuum fit, gratiam tam habitualem, quam actualem esse homini intrinsecam, atque adeo non esse meram Dei voluntatem extrinsecam. Præterquamquod nomine voluntatis Dei omnipotentis significatur voluntas ejus, qui potest omnia, quæ vult, atque adeo ejus, qui de facto ponit quicquid vult; aliter quomodo vellet, si non poneret id, quod vult simul, & potest ponere? In hoc autem sensu, qui procul dubio est sensus verborum proprius, ac legitimus, latent errores Jansenianorum, quod scilicet omnis gratia sit efficax, eo quod omnis gratia dicatur esse Dei voluntas omnipotens ponens de facto quicquid vult; cum tamen constet dari in peccatoribus gratiam sufficientem ad ponendam contritionem præceptam, quin tamen ista ponatur, non quidem ex defectu divinæ voluntatis, sed ex defectu proprii arbitrii nolentis gratiæ cooperari: Vult enim Deus a peccatore contritionem, quæ dependenter ab ejus arbitrio ponatur. Præterea si omnipotens Dei voluntas esset gratia, sequeretur, quod relate ad reprobos, quibus deest gratia Prædestinationis, deesset pariter Dei voluntas omnipotens, quod salventur

unde verum non esset illud Apostoli 1. ad Timoth. 2. *Deus omnes homines vult salvos fieri.*

PROPOSITIO XX.

Vera Gratiæ idea est, quod Deus vult sibi a nobis obediri, & obeditur; imperat, & omnia fiunt, loquitur tanquam Dominus, & omnia sibi submissa sunt. *Quesn. Marc.* 3. 39. *edit.* 1693. *&* 1699.

SYNOPSIS.

I. Non semper ac Deus vult obediri a creaturis liberis, obeditur; aliter nunquam peccarent.

II. Jansenius docuit, thesim hanc esse D. Augustini. III. Cum potius sit Calvini, Lutheri, & aliorum docentium inobedientibus non dari a Deo vires ad obediendum. IV. Quod si verum haberet, inanis fuisset exprobratio Judæis facta a Christo Domino. V. Divina providentia exigit, ut gratiis externis, quas Christus non denegat peccatoribus, conjungantur internæ sufficientes ad imperata facienda. VI. Quod Patres communiter docent, præsertim exemplo Pharaonis, & Nabuchodonosoris, qui iisdem donis a Deo fuerunt instructi, hic tamen ingemuit, illius vero cor libere obduratum fuit.

VII. Delectatio victrix Janseniana sive concupiscentiæ ad malum, sive gratiæ ad bonum exponitur, & exploditur.

I. IN hac Thesi eundem Auctor recudit errorem, quem in superioribus, præsertim in undecima, & decimaquinta, cum quibus etiam phrasibus hæc valde concordat. Si vult Deus a creaturis irrationabilibus obediri, obeditur statim. *Ventis, & mari imperat, & obediunt ei*, Lucæ 8. loquitur tamquam Dominus, & creaturas ad nutum de nihilo extrahit. *Ipse dixit, & facta sunt, ipse mandavit, & creata sunt*: Psalm. 32. At creaturis rationalibus liberis imperat, & passim non obeditur. Jerem. 35. *Populus iste non obedivit mihi.* Rom. 50. *Non omnes obediunt Euangelio.* Quesnellus id tribuit defectui gratiæ, quam docet esse in natura lapsa adeo efficacem, ut impossibile sit Deum aliquid præcipere, quin obediatur. At si non obtemperantibus deesset gratia sufficiens ad ponendam operationem præceptam, nonne præceptum esset Deo indignum, & inobedientia ascriberetur Deo potius non subministranti vires, quam creaturis non obtemperantibus? Ad eum modum, quo si Deus Soli præciperet, ut Orbem illuminet, nec vires daret ad illuminandum, si igni ut calefaciat, nec vellet præbere suum concursum omnino necessarium ad quamcumque operationem creaturæ, nonne mandatum hujusmodi esset Deo indignum, & ipsi dumtaxat imputabilis inobedientia? Quare ut possit homo, etiam in natura lapsa, libere mandatis divinis obtemperare, requiritur, ut gratia supernaturalis, quæ ex Christi meritis confertur obtemperantibus, non auferat libertatem indifferentiæ ad non obtemperandum; & ea, quæ confertur iis, qui non obediunt, pariformiter cohæreat cum libertate ad obediendum, atque adeo sit sufficiens ad ponendam operationem salutarem præceptam. Aliter Deus præciperet impossibilia, nullam conferens gratiam, qua possibilia fiant, quæ est prima ex quinque Thesibus Jansenii, quam hæreseos notavit Innocentius X.

II. Docet tamen Jansenius in hanc suam sententiam ivisse Div. August. Hæc enim habet lib. 7. cap. 2. *Dico igitur S. Augustini principiis insistendo, aliquid omnino esse præter nudam voluntatis facultatem, quod eam faciat velle, vel nolle, quo omnino absente, sit impotens, præsente potens, sive ad bonum, sive ad malum.* & cap. 2. dicit id esse *delectationem victricem*; quatenus si in voluntate delectatio supernaturalis orta a gratia præfocet, & vincat delectationem cupiditatis, tunc voluntas fit potens ad bene operandum; si vero delectatio cupiditatis præfocet, ac vincat quandam tenuem delectationem ortam a charitate, tunc voluntas fit determinata ad malum, & impotens ad bonum; Cum autem uni Deo tribuatur gratia, quæ vincat delectationem ortam a cupiditate, idcirco uni Deo tribuitur bona operatio; & quia sine tali delectatione voluntas est impotens ad bene operandum, idcirco qui caret gratia efficaci, impotens est ad obtemperandum Deo præcipienti; quando vero confertur gratia efficax, & delectatio victrix, tunc Deus vult sibi a nobis obediri, & obeditur, imperat, & omnia fiunt, loquitur tanquam Dominus, & omnia sibi submissa sunt.

III. Verum tam auctor hujus thesis, quam ejus magister Jansenius perperam jactitant id hausisse ex fontibus purissimis doctrinæ Augustinianæ, cum re vera hauserint ex lacunis Hæreticorum, quod fuse ostendit Rip. disp. 23. sect. 2. Calvinus l. 2. Instit. cap. 7. habet. *Sit extra controversiam, impossibile esse in*

se in hac carne legis implementum; & ibid. §. *Ejusmodi argutia vexabant Augustinum Pelagiani, injuriam fieri Deo, si plus jubeat, quam per ejus gratiam præstare queant fideles.* Et Lutherus in Confut. Rationis Latonomianæ: *Tot scripturæ testimonia probant mandatum esse impossibile nobis, ut nihil sit manifestius.* Similiter Melanchtonius ad cap. 4. Epist. ad Rom. *Cum mandat lex diligi Deum, perinde impossibilia jubet, ac si præcipiat nobis transvolare Caucasum.* Et Chemnitius ad sess. 6. Trid. can. 4. & 5. *non sunt frustra præcepta, etsi nihil possit liberum arbitrium sine gratia necessitante, quam soli Electi habent*; quæ est ipsissima Quesnelli pestilens doctrina in hisce proscriptis thesibus; cum doceat, præcepta divina, quibus aliquis actus supernaturalis injungitur, (puta contritio peccatori) si adsit gratia, eo ipso adjunctam habere secum obedientiam, seu contritionem præceptam; Quod si desit obedientia, seu contritio injuncta, tunc deesse etiam gratiam, sine qua contritio supernaturalis poni non potest; atque adeo tunc præceptum de ponenda contritione esse præceptum de re impossibili.

IV. Adversus hæc placita militant Scripturæ, Concilia, Patres, & rationes in superioribus thesibus adductæ, & infra etiam ulterius adducendæ: Exprobrationes quippe, quæ in Scripturis passim fiunt inobedientibus comparative ad alios obedientes Divinis Mandatis, indicant, utrosque gratia sufficienti, & ad minus æquali esse instructos ad legem servandam, cæteroqui vana esset exprobratio: possent enim exprobranti reponere, quod ea de causa sint inæquales relate ad obedientiam, quia fuerunt inæquales in ordine ad obediendi potestatem, ex defectu gratiæ sufficientis. Celebris est illa exprobratio facta Judæis Matth. 11. & Lucæ 10. *Tunc cœpit exprobrare Civitatibus, in quibus factæ sunt plurimæ virtutes ejus, quia non egissent Pœnitentiam. Væ tibi Corozain, væ tibi Bethsaida, quia si in Tyro, & Sidone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cinere, & cilicio pœnitentiam egissent.* Ubi sedulo advertendum, increpationem Christi fieri Judæis, quod non agant pœnitentiam sub illis virtutibus non solum externis, sed etiam internis gratiæ, sub quibus Gentiles pœnitentiam egissent; alioquin recurrit, quod exprobratio non esset justa, & efficax, sed vana. Quare cum Gentiles egissent pœnitentiam sub virtutibus externis, & sub gratia interiori, sequitur, quod pariter Judæi debuerint esse affecti consimili gratia interiori, sub qua Gentiles pœnitentiam egissent; Cum autem pœnitentiam non egerint Judæi, sequitur, quod habuerint gratiam pure sufficientem, cum qua possent bene operari, & ex culpa voluntatis bene operati non sint.

V. Ratio autem a priori, cur virtutibus externis, seu signis, & miraculis, quæ Christus operatus est in Judæa, ut ad fidem illos adduceret, adjuncta fuerint auxilia gratiæ interioris, est, quia hoc spectat ad providentiam divinam, ut ex cultura externa possit homo ferre fructus internos salutares. Propterea saltem regulariter in præsenti providentia, in qua homo elevatus est ad finem supernaturalem, quoties datur cogitatio naturalis, qua possit voluntas viribus suis ponere actum bonum naturalem, consurgit simul, & infundit Deus animæ illustrationem ejusdem objecti honesti supernaturalem, ut voluntas possit viribus gratiæ concurrere ad operationem supernaturalem. Quare Christus D. non objectavit Judæis solas virtutes externas, sed etiam auxilia interna, quibus erant præditi, nempe gratiam sufficientem.

VI. Quod innuit D. Anselmus in eum locum dicens: *Sed quare Deus negat gratiam libenter suscepturis, & gratiæ consensuris, videlicet Gentibus; eligit vero non consensuros gratiæ, scilicet Judæos? non est nostrum scire.* Et Theophylactus Matth. 11. *Postquam monstravit*, inquit, *quod quæcumque oportebat, fecerat, & manserunt absque pœnitentia, consequenter exprobrat: Væ tibi Corozain*, &c. Non dedisset autem Judæis *quæcumque oportebat*, si iis gratiam sufficientem interiorem denegasset. Hinc Augustinus comparans Pharaonem cum Nabuchodonosore lib. de Prædest. & Grat. cap. 15. ostendit, utrumque iisdem affectum fuisse donis; Pharaonis tamen impœnitentiam non ascribit defectui gratiæ sufficientis, sed solum libero ejus arbitrio; hæc enim habet: *Quantum ad naturam ambo homines erant, quantum ad dignitatem ambo Reges, quantum ad causam ambo captivum populum possidebant, quantum ad pœnam ambo flagellis clementer admoniti. Quid ergo fines eorum fecit esse diversos, nisi quod unus manus Dei sentiens in recordatione propriæ iniquitatis ingemuit, alter libero contra Dei misericordissimam veritatem pugnavit arbitrio?* Quod apertius expressit Chrysostomus Rom. 9. serm. 16. dicens: *Unde igitur alii quidem vasa sunt iræ, alii vero misericordiæ? Ex propria voluntate. Deus vero quoniam bonus est erga utrosque, bonitatem suam declarat; nec enim eorum tantummodo, quos salvavit, sed etiam quantum*

in se fuit, Pharaonis misertus est: Quod autem salvatus non est, totum per suam ipsius voluntatem stetit; quantum ad Deum attinebat, nihil ab illis qui salvati sunt, minus habuit. Quare sicut Pharaoni, ita peccatoribus omnibus gratiam sufficientem interiorem benignissime Deus confert, ut possint resipiscere, & ad bonam frugem redire. Ea autem gratia collata Deus vult obediri, & non obeditur, imperat, & imperata non fiunt, loquitur ut Dominus, & tamen cor peccatoris submissum non habet; longe itaque diversa est Idea gratiæ ab ea, quam in hac thesi auctor comminiscitur.

VII. Opponitur, quod Augustinus in Epist. ad Galat. dicat: *Quod amplius nos delectat, secundum illud operemur necesse est*: ergo ex Augustino voluntas necessario sequitur delectationem præponderantem, sive cupiditatis ad malum, sive gratiæ, & charitatis ad bonum; cum autem gratia medicinalis in natura lapsa conferatur ad sanandam ægritudinem contractam per peccatum, & ægritudinem non sanaret, nisi pareret majorem delectationem in bono honesto, quam pariat cupiditas in bono delectabili, idcirco necesse est, ut sequamur ductum gratiæ medicinalis, ubi illa conferatur; atque adeo vera Idea hujus gratiæ est, quod Deus velit sibi a nobis obediri, & obediatur, imperet, & omnia fiant.

Respondeo, sensum illorum verborum non esse, ut Janseniani contendunt, quod a delectatione victrici, ac prædominante, sive cupiditatis ad malum, sive gratiæ, & charitatis ad bonum evertatur libertas indifferentiæ in voluntate; cum hoc adversetur Catholicæ veritati; sed sensus est, quod voluntas proposito sibi duplici bono opposito, puta honesto, & delectabili, necessario illud amplectatur, in quo magis sibi complacet, & majorem percipit oblectationem, etiamsi ab altero opposito magis alliciatur. Quare si bonum delectabile turpe, v. gr. comestio carnis vetita, magis alliciat, quam bonum honestum, v. g. observantia præcepti, voluntas poterit sibi libere magis complacere, & delectari in hoc bono honesto præeligendo istud; & hoc pacto necessario necessitate consequenti operatur voluntas juxta allicientiam objecti honesti, minus quidem allicientis, sed in quo magis oblectatur, libere illud amplexando, ac respuendo bonum delectabile, quod magis allicit, sed in quo minus vult oblectari. Sicut enim de Judæis dicitur Jo. 17. quod non poterant credere, utpote excæcati; sed Augustinus advertit, hanc impotentiam non fuisse antecedentem eversivam libertatis ad credendum, sed consequentem, & ideo sic exponit ea verba Sanctus Doctor: *Quare non poterant credere? si a me quæris, cito respondeo: Quia nolebant. Non poterant credere, non quia homines mutari in melius non possunt, sed quandiu talia sapiunt, non possunt credere*: Ita pariter in casu nostro, dictum illud Augustini intelligendum est de necessitate consequente, quatenus in sensu composito, quod voluntas libere magis oblectatur in bono honesto, in quo est minor allicientia, necesse est, ut operatio voluntatis tendat in tale bonum. Vel dicas expeditius, quod operatio externa, puta observantia præcepti, quæ non est formaliter libera, necessario sequatur ad id, in quo magis voluntas oblectatur, & quod præelegit, vid. ad amplexum boni honesti.

Ubi advertendum, quod in voluntate, antequam se determinet ad amplexum unius boni præ alio, puta boni honesti præ delectabili turpi, consurgunt regulariter duo motus indeliberati, ac necessarii, quibus fertur erga utrumque bonum. Cum enim voluntas a natura habeat inclinationem inditam in bonum in genere, statim ac apparet bonum aliquod particulare, consurgit motus quidam, seu amor necessarius, ac indeliberatus erga illud, qui eo est intensior, & magis inclinat voluntatem ad liberum amplexum talis boni, quo bonum illud est præstantius, seu vividius repræsentatur. Quando autem repræsentantur duo bona incompossibilia, ut sunt honestum, ac turpe, tunc consurgunt duo illi amores indeliberati, & necessarii, sed voluntas alterutrum præeligit amplexando illud amore libero, & sic in eo magis oblectatur, quamvis illud remissius alliciat. Hinc patet, quomodo necesse sit, quod secundum illud operemur, quod amplius nos delectat, seu quod præeligimus; quia illud, quod præeligimus, quamvis minus alliciat, amamus tum amore illo indeliberato, ac necessario, tum amore libero, & sic dupliciter in illius amplexu oblectamur: relate vero ad bonum, quod respuimus, solum habemus amorem indeliberatum, qui naturaliter in voluntate consurgit.

Quod autem in hoc sensu loquutus sit Augustinus dicens, necesse esse, quod operemur secundum id, quod amplius delectat, videlicet ob amorem, & amplexum illius necessarium simul, seu indeliberatum, ac liberum, constat, quia lib. 8. Confess. cap. 4. diserte docet, se olim non operatum fuisse secundum id quod amplius delectabat so-

solum delectatione indeliberata, & præveniente, seu secundum id, quod magis alliciebat, sed operatum fuisse secundum id, quod amplius delectabat, delectatione scilicet libera, & concomitante; Hæc sunt verba S. Doctoris: *Non faciebam, quod incomparabili affectu amplius mihi placebat*: ubi luculenter distinguit inter delectationem indeliberatam, quæ erat valde magna de bono, quod respuebatur, & deliberatam, ac liberam, quæ erat de bono, quod minus alliciebat; propterea ibidem subdit: *Et mox ut vellem, possem*, indicans, quod si vellet libere ferri in bonum illud, quod magis alliciebat, procul dubio posset; cum possit voluntas ad arbitrium oblectari delectatione libera, & concomitante, tam in bono, quod allicit magis, & incomparabili affectu amplius placet, quam in bono, quod allicit minus; Quod pariter Augustinus docuit lib. de spir. & lit. cap. 33. dicens, Deum nos sua misericordia prævenire alliciendo ad fidem, sed vocationi Dei *consentire, vel non consentire propriæ voluntatis est*. Hinc illud Poetæ: *Video meliora, proboque, deteriora sequor*; quia scilicet voluntas libere sequi potest, & amplius delectari delectatione libera in deterioribus bonis, respuendo meliora, quæ magis oblectant delectatione indeliberata, & necessario consurgente ad prospectum cujuscunque boni juxta mensuram vividæ repræsentationis, quæ de illo habetur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XX.

Vigesima iterum vult, veram Gratiæ ideam esse, quod Deus velit a nobis obediri, & obediatur, imperet, & omnia fiant. At si res ita se haberet, peccator, cui contritio imperatur, & illam negligit, destitueretur gratia sufficienti ad illam ponendam, & solum esset præditus gratia efficaci ille, qui contritionem præceptam poneret; atque adeo juxta hanc etiam thesim alia gratia non datur præter efficacem; quod non semel diximus repugnare: Etenim si peccator ad contritionem supernaturalem ponendam obligatur, & caret gratia sufficienti, reus non esset, si illam omitteret, sicut reus non fit homo per hoc, quod v. g. non ambulet, si pedibus, aut viribus careat ad ambulandum necessariis. Et sicut citra summam impietatem, aut dementiam non posset huic præcipi, quod ambulet; ita nec peccatori præcipi posset, quod conteratur, quando denegatur illi gratia ad talem actum ponendum requisita. Quocirca Jansenianæ hæreses in hac, & aliis ejusdem furfuris thesibus aperte recuduntur: quod scilicet peccatori non ponenti contritionem præceptam præcipiatur aliquid impossibile, nec tribuatur illi gratia sufficiens, qua contritio reddatur possibilis; sicut etiam, quod ad demeritum ab hujusmodi peccatore contrahendum in omissione contritionis præceptæ non requiratur gratia sufficiens, eo quod non requiratur libertas a necessitate, sed satis sit libertas a coactione. Recurrit etiam, quod ponens contritionem sub gratia efficaci, poneret illam sub gratia, sub qua ineluctabiliter fit, quod imperatur a Deo, atque adeo sub gratia irresistibili, ad mentem Jansenii.

PROPOSITIO XXI.

Gratia Jesu Christi est gratia fortis, potens, suprema, invincibilis, utpote quæ est operatio voluntatis Omnipotentis, sequela, & intentio operationis Dei incarnantis, & resuscitantis Filium suum. Quesn. 2. ad Cor. 5. 21. edit. 1693.

SYNOSIS.

I. In hac, & quatuor sequentibus thesibus uni gratiæ tribuit Quesnellus operationes nostras salutares. II. Sicut uni voluntati Divinæ tribuitur operatio Incarnationis, & Resurrectionis.

III. Duplex tamen in his error continetur; & quod mere passive se habeat voluntas in ordine ad operationes salutares, & quod non possit gratiæ obluctari. IV. Pluribus ostenditur, quod voluntas non se habeat mere passive. V. Non sufficit, quod voluntas agat ut quæ recipiendo gratiam, qua agit. VI. Idemque suadetur ex conceptu actus vitalis, & liberi.

VII. Non esset libera voluntas, si Gratiæ operatio esset instar operationis Dei Incarnantis, ac Resuscitantis Filium suum. VIII. Non sufficit ad meritum, ac demeritum libertas essentialis ad mentem Jansenii, seu libertas a coactione.

I. In hac, & quatuor sequentibus thesibus virus eructat suum Auctor. Consueta calliditate, verbis pigmento quodammodo delibutis Gratiam Dei efficacem summopere commendat, eamque fortem nuncupat, supremam, invincibilem: Addit tamen eam esse voluntatis Omnipotentis operationem, atque

atque ad vivum adumbrare operationem Dei Incarnantis, ac Resuscitantis Filium suum.

II. Quod gratia interior non sit invincibilis, seu irresistibilis, ostendimus in expositione thesis decimæ, sicut etiam decimætertiæ, ac decimæsextæ, ubi effugia Quesnellianorum præclusimus, & elusiones deteximus: Constatque ex proscriptione secundæ thesis Jansenii, quæ habet: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*. Quod vero gratia, quæ Dei Incarnantis, ac Resuscitantis Filium suum operationem consequitur, illam non imitetur, apertissime ostenditur, quia tam operatio Dei Incarnantis, seu producentis unionem hypostaticam inter Verbum, & Humanitatem, quam operatio Dei Resuscitantis Filium suum, seu producentis unionem inter Animam, & Corpus Humanitatis assumptæ jam vita functæ, est operatio solius Divinæ voluntatis Omnipotentis, cui nihil ullatenus potest reluctari; Contra vero operatio Dei operantis *in nobis esse, & perficere pro bona voluntate*, ut loquitur Apostolus ad Philipp. 2., seu operantis in nobis gratiam efficacem, & consensum salutarem, non est operatio solius voluntatis Divinæ, sed est etiam operatio voluntatis creatæ, quæ ratione suæ libertatis potest Divinæ voluntati resistere, impediendo hujusmodi divinam operationem, ut diximus in thesi tertia, & decima; ergo latissimum discrimen intercedit inter operationem Dei Incarnantis, & Resuscitantis Filium suum, ac operationem Dei conferentis nobis gratiam, & consensum salutarem. Quod si dicatur voluntas Christi D. potuisse mereri, immo etiam de facto meruisse Resurrectionem corporis sui, adhuc diversissima est operatio Gratiæ ab operatione Dei Resuscitantis Filium suum; tum quia licet potuerit voluntas Christi Domini esse causa meritoria Resurrectionis; non potest tamen voluntas esse causa meritoria primæ gratiæ; cum prima gratia non possit cadere sub meritum: tum etiam quia unio inter animam, & corpus Christi Domini, quæ causatur a Deo resuscitante Filium suum, non est formaliter libera, debet tamen esse formaliter liber consensus salutaris causatus a gratia.

III. Duo proinde errores Heterodoxorum proprii sub pallio istorum verborum continentur in hac Thesi; Primus est quod voluntas creata relate ad consensum salutarem, (qui proculdubio est gratia Jesu Christi) omnino passive se habeat; non secus ac omnino passive se habet Humanitas in operatione Dei Incarnantis Filium suum, & omnino passive se habent Corpus, & Anima in operatione Dei Resuscitantis eundem; Alter est, quod non possit voluntas gratiæ interiori resistere, sed quod ab illa necessitetur ad consensum; sicut non potest Humanitas reluctari operationi Dei assumentis illam, nec potest Anima, & Corpus Christi Domini resistere, aut impedire operationem Dei Resuscitantis illum. Propterea Lutheranismus in primo, Calvinismus in altero errore callide hic ab Auctore insinuatur, ut annotavimus in thesi decima.

IV. Quod attinet ad primum: Voluntatem creatam relate ad consensum salutarem, quem in nobis Deus operatur, non se habere tantum passive, sed Deo cooperari, itaut primas partes habeat Deus in ratione efficientis, & intendentis consensum, & creatura in ratione eligentis, constat ex Scripturis. Apostolus enim 1. Cor. 15. dicit: *Non ego, sed gratia Dei mecum*, atque adeo gratia, & operatio Dei simul cum creatura, ponunt consensum salutarem. Psal. 16. dicitur: *Dominus factus est adjutor meus*; & Rom. 8. *Spiritus adjuvat infirmitatem nostram*: & Psal. 23. *Nisi quia Dominus adjuvit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea*; & passim in Scripturis dicitur gratia hominem adjuvare ad salutariter operandum; ubi denotatur, quod gratia promoveat operationem arbitrii, atque adeo arbitrium non se habeat passive ad gratiam, sed cum illa operetur, & agat. Quod innuit Augustinus tract. 4. in Epist. Joan. ubi habet: *Si dicis, Adjutor meus esto, aliquid agis; nam si nihil agis, quomodo ille adjuvat?* Quod etiam docuit D. Thom. pluribus in locis, præsertim quæst. 27. de Verit. tract. 4. Et quamvis Thomistæ doceant, solam gratiam esse totam rationem agendi, seu producendi actum salutarem, non proinde docent, quod voluntas nostra omnino passive se habeat; cum velint, quod gratia agat ut quo: voluntas vero agat ut quod. Sicut enim ignis est id, quod ignem producit; tota vero ratio producendi ignem per Thomistas est solus calor, producens ignem ut quo, seu tanquam virtus ignis; ita in eorundem sententia voluntas est, quæ libere ponit actum salutarem, sicut intellectus est, qui videt Deum: tota vero ratio productiva hujus consensus ut quo est sola gratia, & tota ratio producendi Visionem beatam est solum lumen gloriæ. Præterea Tridentinum sess. 6. cap. 4. anathematizat, qui dixerit: *Liberum hominis arbitrium a Deo motum, & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam justificationis gratiam se disponat, ac præparet: neque posse dissentire, si velit,*

velit, sed velut inanime quoddam nihil omnino agere, mereque passive se habere. Quare ex Tridentino voluntas aliquid agit, & gratiæ cooperatur, ac proinde gratia non est operatio solius voluntatis Omnipotentis, & invincibilis, sed est pariter operatio voluntatis creatæ, cui in quantum liberæ competit posse operationem gratiæ impedire, & sic illi resistere.

V. Nec valet responsio, quod voluntas sit Agens ut quod recipiendo gratiam, qua agit; nam hoc non negabatur ab Hæreticis, quos damnat Tridentinum; negabatur solum, quod voluntas libere se determinet ad consensum, & quod possit gratiæ operationem impedire; Et adversus hanc hæresim Concilium docet, quod voluntas non se habeat mere passive.

VI. Confirmatur tum ex conceptu actus vitalis, tum ex conceptu actus liberi, qualis est consensus salutaris. Quatenus enim consensus est actus vitalis, est motus ab intrinseco, atque adeo procedere debet a principio vitali se ipsum movente, ac perficiente altiori modo, quam perficiantur inanimata. Quatenus vero est actus liber, est Electio libera, & ideo debet esse a principio eligente, seu a voluntate; ac proinde actus salutaris procedere debet a gratia cum concursu voluntatis; cum sola voluntas sit potentia electiva consensus præ dissensu: gratia vero non potest esse electiva, cum non possit influere in alteram partem, videlicet in actum malum, sicut potest voluntas.

VII. Quod spectat ad secundum errorem hujus thesis, quod scilicet non possit voluntas operationem gratiæ impedire, ac veluti expugnare victricem delectationem gratiæ efficacis, ad eum modum, quo non potest Humanitas impedire operationem Dei Incarnantis Filium suum, ex eo falsitas elucescit, quia si hujusmodi esset gratia, esset omnino læsiva libertatis indifferentiæ, quæ proculdubio ad meritum, & demeritum requiritur: Quomodo enim voluntas sub operatione Voluntatis Divinæ omnipotentis, qua vult consensum, posset dici libera ad consensum omittendum, si operationem istam gratiæ superare non posset? Sicut non potest Humanitas dici libera ad carendum unione hypostatica, si non potest impedire operationem Dei Incarnantis Filium; nec possunt anima, & corpus Humanitatis assumptæ habere libertatem indifferentiæ, ad hoc ut Christus revocetur, vel non revocetur ad vitam, si non possunt impedire operationem Dei producentis unionem inter animam, & corpus, ac resuscitantis Christum.

VIII. Quod demum libertas hæc indifferentiæ requiratur in voluntate ponente actum salutarem meritorium vitæ æternæ, quin sufficiat sola libertas a coactione, constat ex proscriptione tertiæ ex quinque Jansenii thesibus, qui lib. 7. de Gratia Christi hæc habet: *Libertati arbitrii solam necessitatem coactionis, quæ, etsi nolumus, efficit id, quod potest, esse contrariam, omnemque actum voluntarium, seu spontaneum esse liberum*. Hanc autem libertatem, quam vocat essentialem, consistentem in eo, quod actus sit voluntarius, seu procedens a voluntate cum cognitione prævia finis, ac plena advertentia, sufficere ad meritum, ac demeritum, circumscripta indifferentia voluntatis ad bonum, & malum, docent communissime Jansenii Asseclæ ex Bajo, cujus sunt illę theses proscriptæ: *Quod voluntarie fit, etiamsi necessario fiat, libere tamen fit. Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit*. Catholici tamen omnes docent, neminem esse aut pœnæ reum, aut præmio dignum ob operationes necessarias, etiamsi voluntarias, dicente Augustino lib. 3. de lib. arbit. cap. 18. *Quis peccat in eo, quod nullo modo caveri potest?* Et lib. de duab. animab. cap. 12. *Dicere reum teneri quempiam, quia non fecit, quod facere non potuit, summæ est iniquitatis, & infamiæ*. & Chrysost. homil. 22. in Genes. habet: *Quia post gratiam in nostra potestate totum relictum est, ideo locum habet retributio*. Hinc nemo sanæ mentis dixerit esse pœna æterna dignum, qui die festo non audit Sacrum, si compedibus irretitus non potest illud audire; nec dixerit esse præmio dignum, qui aut cæcus, aut in tenebris positus in objecta turpia non figit obtutum; idque quia ad hujusmodi actus caret indifferentia formali, quamvis non careat indifferentia radicali, quam unice Janseniani admittunt, videlicet indifferentia potentiæ volitivæ de se vertibili ad bonum, & malum, aut indifferentia remota, & conditionata, sicut habet cæcus ad videndum, quatenus videre posset, si careret cecitate. Hinc Angelicus quæst. 6. de malo docet: *Quidam posuerunt, quod voluntas hominis ex necessitate moveatur ad aliquid eligendum, nec tamen ponebant, quod voluntas cogeretur: Hæc autem opinio est hæretica: Tollit enim rationem meriti, ac demeriti in humanis actionibus; Non enim videtur esse meritorium, aut demeritorium, quod aliquis sic ex necessitate agit, ut vitare non possit*: Hanc autem libertatem indifferentiæ de facto dari in natura lapsa, in thesi sequenti adversus Jansenium ostendemus.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXI.

VIgesimaprima docet, Gratiam esse invincibilem, quippe quæ est operatio voluntatis omnipotentis, ac imitatio operationis Dei Incarnantis, & Resuscitantis Filium suum. Omnimoda cæcitate laborat, qui non advertit quot erroribus ea scateat. Gratiam esse invincibilem fert, quod gratiæ non possit humana voluntas obluctari, juxta hæresim Jansenianam. Gratiam esse operationem voluntatis omnipotentis fert, ut supra ostendimus, gratiam semper esse efficacem; atque adeo eum, qui culpabiliter omittit actum supernaturalem præceptum, carere gratia sufficienti ad illum ponendum, & ideo non peccare, dum peccat. Denique gratiam esse operationem omnipotentis voluntatis, quæ imitatur operationem Dei incarnantis Filium suum fert, quod sicut citra ullam libertatem, aut cooperationem Humanitatis assumptæ fuit operatio Incarnationis, ita citra libertatem, aut cooperationem humanæ voluntatis sit operatio gratiæ; quo nihil absurdius fingi, aut excogitari potest.

PROPOSITIO XXII.

Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero ipsius voluntatis consensu demonstratur illico nobis in Incarnatione, veluti in fonte, atque archetypo omnium aliarum operationum misericordiæ, & gratiæ; quæ omnes ita gratuitæ, atque ita dependentes a Deo sunt, sicut ipsa originalis operatio. *Quesnel. Luc.* 1. 38. *edit.* 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Operatio Dei incarnantis Filium suum discordat ab operatione Gratiæ; illa quippe est necessaria Humanitati assumptæ, hæc vero est libera voluntati. II. Negat Quesnellus voluntatem in natura lapsa posse gratiæ resistere, & habere libertatem indifferentiæ ad bonum, & malum.

III. Multipliciter ostenditur falsitas adversus Jansenium. IV. Non salvant Lovanienses libertatem indifferentiæ per hoc, quod voluntas possit omittere actum in sensu diviso a prærequisitis ad actum. V. Augustinus longissime abest ab hac hæresi Janseniana. VI. Vanum est effugium Quesnellianorum.

I. NOn concordia, sed apertissime discordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero ipsius voluntatis consensu illico demonstraretur, si talis esset isthæc operatio Dei in corde hominis gratiam operando, sicut est operatio Dei in Incarnatione operando unionem Hypostaticam: hæc enim est quidem fons omnium aliarum gratiarum, sed non est Archetypum omnium omnino aliarum operationum misericordiæ, & gratiæ. Et ratio est, quia quamvis omnis gratia ex conceptu gratiæ sit omnino gratuita, excedens omnem naturalem exigentiam tam physicam, quam moralem: non tamen omnis gratiæ operatio ita dependet a Deo, sicut ipsa originalis operatio, nempe sicut operatio Dei in Incarnatione, quæ est origo reliquarum gratiarum; siquidem, ut explicavimus in Thesi superiore, operatio Dei in Incarnatione est operatio solius Dei, atque adeo ipsi uni libera, & omnino dependens a solo Deo; contra vero operatio Dei operantis in corde hominis consensum liberum non est operatio solius Dei, sed est pariter operatio voluntatis creatæ, quæ ex ratione suæ libertatis potest Dei operationem impedire: ut proinde valde discrepet ab operatione Dei in Incarnatione: Hæc enim Humanitati assumptæ est omnino necessaria; operatio vero Dei in corde hominis est operatio voluntati hominis prorsus libera. Hinc si in Incarnatione, tanquam in Archetypo, demonstraretur Dei operatio in corde hominis, demonstraretur hanc discordare cum libero ipsius voluntatis consensu: quandoquidem consensus deberet esse voluntati necessarius: non secus ac in Incarnatione necessaria est Humanitati assumptæ operatio Dei producentis unionem Hypostaticam.

II. Quesnellus eo semper tendit, ut ostendat in natura lapsa non dari libertatem indifferentiæ ad bonum, & malum, sed vel dari gratiam Redemptoris efficacem, quæ sit operatio Dei omnipotens unice dependens a Deo, non secus ac operatio Dei infundentis alias gratias nullatenus dependentes ab arbitrio voluntatis creatæ; Vel nullam aliam dari gratiam sufficientem, qua possit voluntas ponere operationem salutarem, & ex propria culpa illam non ponat

Con-

Censent enim omnes Jansenii Asseclæ, quod post lapsum natura humana ea infirmitate laboret, ut semper a cupiditate vincatur, nisi de ista triumphet inexpugnabiliter medicinalis gratia Redemptoris, cui humana voluntas contraniti non possit.

III. Verum quod in natura lapsa detur libertas indifferentiæ ad bonum, & malum sub gratia Redemptoris, itaut viribus gratiæ adjutus possit homo ponere consensum salutarem citra ullam necessitatem; atque adeo si illum ponat, gratia dicatur, & sit efficax; si vero non ponat, gratia dicatur, & sit pure sufficiens, & solum efficax quantum est ex parte Dei, constat ex Scripturis, Conciliis, Patribus, & Ratione. Eccles. 31. dicitur: *Beatus vir, qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit*: Ad Cor. 7. *Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suæ voluntatis, & hoc judicavit in corde suo, servare virginem suam, bene facit*. Trident. sess. 6. can. 5. habet: *Siquis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum extinctum, & amissum esse dixerit, anathema sit*. Quamvis ergo natura lapsa fuerit in culpa, liberum tamen arbitrium sartum tectum remansit, prout erat in statu innocentiæ; atque adeo eadem quoad substantiam libertas indifferentiæ est in utroque statu; esto in natura lapsa sæpe cum libertate physica stet necessitas moralis ad peccandum in pœnam culparum præteritarum; & in natura per Christum reparata sæpe ex vi meritorum Christi Domini detur gratia moraliter necessitans ad bene operandum. Idem docet passim Augustinus, præsertim lib. 1. retract. cap. 7. dicens: *Quis peccat in eo, quod nullo modo caveri potest?* & lib. de nat. & grat. cap. 47. *Aut ego non intelligo quid dicam, aut ipse. Quomodo enim in potestate nostra est videndi possibilitas, si in potestate nostra non est videndi necessitas?* Et ratio est, quia deficiente in natura lapsa libertate indifferentiæ, deficeret radix meriti, ac demeriti, ut diximus in thesi superiore; nequeunt enim in laudem, ac pœnam imputari, quæ in præcurrente necessitate consistunt, ut patet in pueris, & amentibus, qui in suis operationibus nec laudantur, nec exprobrantur. Propterea D. Th. q. 24. de veritate dixit: *Nullus debet puniri, vel præmiari in eo, quod non est in ejus potestate facere, vel non facere*. Quare cum de facto homo puniatur, ac præmietur ob turpes, aut rectas operationes, consequens est, ut de facto detur in voluntate libertas indifferentiæ ad bonum, & malum. Propterea Eccles. 15. dicitur: *Ante hominem vita, & mors; ad quodcumque voluerit extendit manum suam*. & ibid. *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilii sui. Adjecit mandata: Si volueris ea servare, conservabunt te*. Fatetur autem diserte Jansenius lib. 7. cap. 14. huic libertati indifferentiæ diametraliter opponi operationem divinæ gratiæ, quam ille comminiscitur, dicens: *Et sane, si non est alia libertas nostræ voluntatis, quam agendi, & non agendi, operatio divinæ gratiæ diametraliter opponitur philosophicæ libertati, seu indifferentiæ libertatis; quia illam extrahit ab indifferentia agendi, eamque determinate facit agere, & non agere, velle, & non velle*.

IV. Putarunt nonnulli ex Neotericis Lovaniensibus, haberi sufficientem libertatem indifferentiæ requisitam ad meritum, aut demeritum, si voluntas possit omittere actum in sensu diviso a prærequisitis ad actum; sicut per Prædeterminantes voluntas potest omittere consensum prædeterminatum in sensu diviso a prædeterminatione ad consensum prærequisita. Hæc tamen doctrina nec est ad mentem Jansenianorum, (quippe qui necessitatem gratiæ cum libertate voluntatis solum conciliant per hoc, quod voluntas sit libera tantum a coactione) nec est vera; quia si voluntas sub requisitis ad agendum non posset non agere, componendo cum iisdem requisitis omissionem operationis, proculdubio necessario poneret actum, & careret libertate indifferentiæ ad meritum, & demeritum requisita: Sicut qui compedibus irretitus non potest ponere ambulationem, necessario non ambulat, & caret libertate indifferentiæ ad non ambulandum; quamvis posset in sensu diviso a compedibus ambulare: ad libertatem enim formalem indifferentiæ spectat, ut cum omnibus requisitis ad operandum tam possit componi operatio, quam omissio operationis. Utrum autem ex his principiis inferatur, quod pariter prædeterminatio physica sit eversiva libertatis, quamvis spectet ad actum secundum, aut sit applicatio causæ secundæ ad agendum facta a Primo Libero? discutiant Scholastici, qui acerrime hac in re digladiantur. Illud indubium est, Prædeterminatorum asserta ab assertis Jansenianis hac in re toto cœlo dissidere, ut fuse ostendimus in thesi nona; siquidem Prædeterminantes non contendunt Prædeterminationem necessitare ad Actum prædeterminatum, ut docet Jansenius; a quo etiam recedunt, dum contendunt, non deesse in natura lapsa gratiam pure sufficientem: esto in Scholasticis concertationibus conentur Adversarii sententiam illam Prædetermi-

minantium ad has angustias adigere, & in obsequium Angelicæ doctrinæ conentur pariter ostendere, Divo Thomæ prædeterminationis nomen, ac munus fuisse prorsus ignota.

V. Quare concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominum cum libertate consensus habetur juxta Jansenii Asleclas per hoc solum, quod voluntas non agat coacte, sed sponte, esto agat citra libertatem indifferentiæ, juxta doctrinam, quam per calumniam tribuunt D. Augustino; ut constat ex his verbis Jansenii lib. 8. de Gratia Christi cap. 8. *In hoc unice concordiam gratiæ, & liberæ voluntatis ab Augustino statui, quod arbitrium non instar trunci velit, & cogatur invitum, sed simul etiam propria voluntate velit, & agat, tam est perspicuum, & toties repetitum, ut profecto necesse sit vel cæcum esse, qui non viderit, vel contentiosissimum, qui negaverit.* Augustinus tamen longe abest ab hac hæresi, ut multis ostenditur a Stephano de Champs, Ripalda, & aliis; habet enim in Homil. 15. cap. 50. *In tua potestate est, consentire, vel non consentire*: & lib. 2. contra Felic. Manich. cap. 4. *Habet unusquisque in voluntate eligere, quæ bona sunt, & esse arbor bona; aut eligere, quæ mala sunt, & esse arbor mala*, & sic alibi passim. Immerito itaque, & per summam injuriam Augustino tribuitur a Jansenio, quod voluntati humanæ in natura lapsa solum competat libertas a coactione, eo quod per peccatum Adæ (ut habet lib. 1. cap. 9.) ita in imperium libidinum præcipitarit, ut necessario sequatur delectationem victricem, sive terrenam concupiscentiæ ad malum, sive cœlestem a Deo infusam ad bonum; adeo ut si delectatio terrena sit intensa, e. g. ut quinque, & cœlestis intensa ut quatuor, illa debeat prævalere, & e converso, unde necessario juxta delectationem victricem operetur.

VI. Ad excusandum in hac Thesi Quesnellum, dixerunt nonnulli, solum docuisse, quod concordia Omnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero ejus consensu demonstretur in Incarnatione, hoc est in libero consensu B. Virginis, quem præstitit, quando dixit: *Ecce Ancilla Domini*: Sicut enim Deus postulavit a B. Virgine consensum, quem sine ulla necessitate exhibuit: ita postulat a nobis consensum salutarem, quem citra ullam necessitatem exhibemus: qua in re nullus error continetur. unde thesis non videtur fuisse proscribenda. Hæc sunt verba Quesnelli in caput primum Lucæ n. 38. in latina editione 1695. *Creaturam suam honorat Deus* (nempe B. Virginem) *postulando ejus consensum in id, quod ipse in ea operaturus est, sed ipse dat, quod postulat. Omnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero voluntatis humanæ consensu concordia jam nobis in Incarnatione exhibita est veluti in origine, & exemplari operationum omnium misericordiæ, & gratiæ, quæ non minus gratuitæ sunt, nec minus a Deo pendent, quam hæc operatio originaria.*

Sed excusatio isthæc ulterior criminatio est. Nam primo ex verbis relatis perspectissimum fit, conferri a Quesnello operationem divinam, relate ad consensum liberum voluntatis humanæ, non quidem cum consensu B. Virginis, sed cum Incarnatione, seu cum operatione Dei Incarnantis Filium suum, (ut loquitur idem Quesnellus in thesi antecedenti) atque adeo cum operatione, qua producitur Unio hypostatica. Quod ex eo etiam patet, quia hæc est fons, & origo omnium aliarum operationum misericordiæ, & gratiæ. Unde sicut productio Unionis hypostaticæ non fuit libera Humanitati assumptæ, ita nec voluntas esset libera relate ad consensum salutarem, sed mere passive se haberet ad illum. Deinde si Gratia per Quesnellum est operatio voluntatis Omnipotentis, quæ imitatur operationem Dei Incarnantis Filium suum, sequitur, quod sicut consensus noster salutaris non est nobis liber, (ut non fuit libera Humanitati assumptæ Unio hypostatica) ita nec fuerit liber libertate indifferentiæ consensus ille supernus B. Virginis. Ex quo fieret, quod frustra Deus a Virgine postulasset consensum, si daturus erat illum, eo modo quo dedit Unionem Hypostaticam Christi Humanitati: Sicuti frustra, ac fatue (ut diximus ex Augustino in thesi 2.) Deus præciperet peccatori contritionem, si non præberet illi sufficientes vires, unde liber esset ad obtemperandum. Quomodo autem concordia Omnipotentis voluntatis Dei in corde hominis cum libero ejus consensu explicari facili negotio possit, diximus in thesi tertia, & iterum in thesi sequenti innuemus; quatenus sicut bene cohæret infallibilitas Divinæ præscientiæ cum libertate actus prævisi, ita optime cohæret infrustrabilitas Divini decreti cum libertate consensus prædefiniti.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXII.

Vigesima secunda putat, apte demonstrari in Incarnatione, tanquam in Archetypo

typo omnium aliarum operationum misericordiæ, & gratiæ, concordiam omnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero consensu voluntatis; quatenus sicut Incarnatio est omnino gratuita, ac dependens a Deo, ita omnino gratuita, ac dependens a Deo sit gratiæ, seu omnipotentis voluntatis Dei in corde hominum operatio. Verum quanta inter utramque operationem intercedat diversitas, ac discordia, clarius est ipsa luce meridiana. Siquidem in Incarnatione operatio divina ita est gratuita, ac dependens a Deo, ut ad illam nullatenus cooperetur Humanitas assumpta, nec ab istius etiam arbitrio dependeat: Contra vero ad operationem gratiæ debet voluntas humana libere cooperari, ita ut ab hujus etiam libertate ea dependeat; quatenus gratia non operaretur consensum voluntatis, nisi voluntas libere cum illa cooperaretur, juxta illud Apostoli: *Non ego, sed gratia Dei mecum.*

PROPOSITIO XXIII.

Deus ipse nobis ideam tradidit omnipotentis operationis suæ gratiæ, eam significans per illam, qua creaturas e nihilo producit, & mortuis reddit vitam. *Quesnel. Rom.* 4. 17. *edit.* 1693. *&* 1696.

SYNOPSIS.

I. Operatio gratiæ, cum sit libera voluntati, omnino discordat ab operatione Divina, quæ aliquid creat, aut mortuos revocat ad vitam, quippe quæ creaturis est necessaria.

II. Quamvis arduum sit infrustrabilitatem Divinæ prædefinitionis cum libertate arbitrii conciliare, potius fateri debemus hebetudinem nostri intellectus, quam in dubium revocare, quod ea concilianda sint. III. Videntur beneficio scientiæ conditionalium facili negotio ea posse componi. IV. Sicut fatue olim negabant nonnulli Divinam libertatem, eo quod ignorarent quonam pacto cohærere illa posset cum necessitate existendi; ita fatue negatur in nostra voluntate libertas indifferentiæ, per hoc quod difficile sit eam cum infustrabilitate Divinæ voluntatis componere. V. Tridentini, & Augustini auctoritas hac in re est perspicua. VI. Jansenii interpretatio est inepta.

VII. Explicatur in quonam sensu ab Apostolo peccator mortuo comparetur.

I. Iterum redit ad ingenium Auctor, eumdemque errorem in hac thesi recudit, quem in duabus thesibus proxime superioribus; videlicet, Omnipotentem operationem gratiæ æquiparari, ac denotari per illas Dei operationes, quibus creaturas de nihilo extrahit, & mortuos revocat ad vitam. Ostendimus ulnare, nedum palmare, discrimen inter istas operationes divinas, qua aliquid creat, aut unionem producit inter corpus, & animam vita functorum, ac illam, qua ponit consensum liberum in voluntate hominum; ista quippe est operatio Dei simul, & creaturæ consentientis cum plena libertate ad dissentiendum, atque adeo cum potestate ad impediendam Dei operationem citra ullum præjudicium omnipotentissimæ voluntatis divinæ; quippe quæ communicando creaturæ libertatem, communicat pariter facultatem resistendi auxiliis gratiæ, & suæ divinæ voluntati præcipienti bonam operationem, & conferenti auxilium sufficiens ad illam ponendam; cum ex subjectione creaturæ liberæ magis omnipotentia commendetur, quam si solum sibi subjicerentur creaturæ non liberæ, relate ad quas non potest sua attributa Misericordiæ, Justitiæ, & alia hujusmodi exercere: Contra vero illæ divinæ operationes, quibus creaturas producit Deus, & mortuis reddit vitam, cum sint operationes solius Dei, nullam exigunt cooperationem, aut determinationem a creaturis; unde nullatenus possunt creaturæ hujusmodi operationes impedire; sicut potest impediri a voluntate creata operatio divina relate ad consensum salutarem liberum, (qui procul dubio est gratia per Christum) non secus ac potest ipse consensus ab eadem impediri.

II. Quomodo autem cohæreat infrustrabilitas divinæ voluntatis præfinientis consensum liberum, & omnipotentis Dei operatio cum libertate voluntatis, atque adeo cum potestate impediendi hujusmodi consensum, ac Dei operationem, nodus est valde implexus; & quamvis in eo extricando desudent Theologi, non idcirco aures præbendæ erroribus Hæreticorum, qui potius inscitiam propriam fateri deberent ingenue, quam a recta Fidei Catholicæ semita declinare, aut negando in libero arbitrio libertatem indifferentiæ ad consensum, vel dissensum, aut invehendo necessitatem ullam in gratia Salvatoris. Et sane sicut in statu innocentiæ, in quo admittitur a Jansenio, ejusque Asseclis gratia pure sufficiens, optime conciliatur infrustabilitas divinæ voluntatis præfinientis consensum cum libertate voluntatis

ad illum non ponendum ; ita conciliantur hæc in natura lapsa ; esto alii alias vias ineant ad id explicandum ob materiæ arduitatem: Etenim, ut habet Augustinus lib. de Grat. Christi cap. 47. *Ista quæstio, ubi de libero arbitrio voluntatis, & de Dei gratia disputatur, ita est ad discernendum difficilis, ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur, quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri*. Et lib. 2. de peccat. meritis cap. 17. *Si tibi proponam quæstionem: Quomodo Deus Pater attrahat ad Filium homines, quos in libero dimisit arbitrio? fortasse eam difficile soluturus es. Quomodo enim attrahit, si dimittit, ut quis quod voluerit eligat? Et tamen utrumque verum est, sed intellectu hoc penetrare pauci valent*.

III. Nihilominus, ut diximus in thesi tertia, nodus hic Gordianus solvitur præsupponendo sententiam communissimam, quod in Deo detur scientia conditionalium, qua prævideat quid Petrus facturus esset, si vocaretur: sicut prævidit, ac revelavit, quid facturi essent Tyrii, & Sidonii, si vocati fuissent ad pœnitentiam; dicitur enim Lucæ 10. *Væ tibi Corozain, væ tibi Bethsaida, quia si in Tyro, & Sidone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio, & cinere sedentes pœniterent*. Quamvis enim in scholis disputetur, num Deus videat actus liberos conditionate futuros in seipsis, seu per scientiam mediam, an in decreto absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte objecti per scientiam visionis; certum tamen est, quod eos de facto Deus cognoscat; & Amicus disp. 12. docet id esse de fide, cum ex Scripturis liquido constet; & plerique Thomistæ docent, id negari non posse sine injuria Divinitatis. Hanc scientiam conditionalium in Deo dari expresse docuit August. lib. de Bon. Persev. n. 35. dicens: *An quisquam dicere audebit, Deum non præscisse, quibus daturus esset, ut crederent, aut quos daturus esset Filio suo, ut ex eis non perderet quenquam? Quæ utique si præscivit, profecto beneficia sua, quibus nos dignatur liberare, præscivit. Hæc est prædestinatio Sanctorum, nihil aliud; Præscientia scilicet, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicunque liberantur*.

Hoc posito, dicendum, quod sicut optime conciliatur infallibilitas scientiæ Divinæ de peccato futuro Antichristi cum hujus libertate ad non peccandum, quatenus si non esset hic peccaturus, non fuisset ea præscientia; ita conciliatur infrustrabilitas divinæ voluntatis præfinientis consensum liberum Petri prævisum ponendum sub tali auxilio per scientiam conditionalium cum libertate voluntatis ad non consentiendum, quatenus si Petrus non consentiret, non fuisset prævisum efficax tale auxilium per illam scientiam, & sic consensus liber non fuisset prædefinitus: Unde sicut Antichristus Præscientiam Dei infallibilem non potest falsificare, sed impedire; ita Petrus divinam voluntatem infrustrabilem de tali consensu non potest frustrare, sed solum impedire, impediendo scientiam illam conditionalium prærequisitam ad talem prædefinitionem.

IV. Verum utut ista concilientur, sicuti fatue ab aliquibus Philosophis Ethnicis negatur Deo libertas, eo quod ignorent contingentiam actuum liberorum conciliare cum necessitate existendi, & identificandi secummet suos actus, quæ debetur Aseitati; ita fatue negatur humanis actibus libertas ab iis, qui nequeunt illam conciliare cum infrustrabilitate Divinæ prædefinitionis præfinientis bonos actus liberos; cum Scripturæ, Concilia, Patres, experientia, ac innumeræ ratiocinationes indifferentiæ libertatem in hominibus ostendant; ut proinde sicut fatalis necessitas, quæ a Gentilibus asserebatur relate ad nostros actus, communiter tanquam humano generi injuriosa, ac redolens insipientiam exploditur, adeo ut Augustinus dixerit, *Fatum non ponunt, nisi fatui*; ita necessitas ista ad operationes salutares inducta a gratia Redemptoris, tanquam ipsi etiam Redemptori injuriosa exibilanda sit.

V. Pro omnibus, quæ in hanc rem adduci possent, satis sit Tridentini Canon 4. sess. 6. ubi anathematizatur, qui dixerit, *Liberum hominis arbitrium a Deo motum, & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, atque vocanti; quo ad obtinendam justificationis gratiam se disponat, ac præparet; neque posse dissentire, si velit*. Quod antea docuerat August. lib. de Spiritu, & Lit. cap. 33. dicens. *Ipsum bonum velle Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia ejus prævenit nos; consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire propriæ voluntatis est*. Nonne verbis istis clarius, quam solaribus radiis illustratur veritas Catholica de libertate a necessitate etiam in natura lapsa? Propterea Bellarm. lib. 3. de Gratia, & Lib. Arbit. cap. 5. advertit: *Qui potest consentire, vel dissentire, acceptare, vel rejicere, non solum a coactione, sed etiam a necessitate liberum se esse demonstrat*. Quod usqueadeo verum est, ut Calvini Breviator Joannes Scharpius non audeat Tridentini verba ad hæresim Calvinianam detorquere interpretatione aliqua

val-

valde impropria, ut faciunt Janseniani, qui volunt haberi Catholicæ fidei sectatores; sed aperte affirmat Tridentini verba cum doctrina Calviniana omnino pugnare, dicens: *Status controversiæ inter nos, & Pontificios est; Sitne homo post lapsum vere liberi arbitrii in iis rebus, quæ pertinent ad salutem; & quamvis nihil possit sine auxilio gratiæ, tamen per gratiam prævenientem excitatus, & a Deo adjutus ita valeat operari, ut possit etiam non operari? Affirmativam partem tuetur Tridentinum sess. 6. Nos vero dicimus, in homine post lapsum Deum ita efficaciter agere, & voluntatem flectere, ut hominis voluntas Deum conversionem hominis volentem, & operantem non sequi non possit, licet non coacte, sed sponte sequatur.*

VI. Jansenius ergo lib. 6. de Gratia Salvat. cap. 35. ne videatur a Tridentino recedere, sic illud ineptissime interpretatur, ut sensus illorum verborum sit, posse arbitrium dissentire, si velit, non tamen posse id velle: Sicut diceretur de Beato, qui ad Deum amandum necessitatur, quod posset non amare, si velit, quamvis non possit id velle. Sed adversus hanc interpretationem sic loquitur Gabriel Pennotus lib. 9. cap. 15. *Quando Concilium docet liberum arbitrium Divinæ gratiæ posse dissentire, si velit, supponit posse velle dissentire; alioquin nihil contra Hæreticos definivisset, quia & Calvinus, & ipse Vvigleph, & quilibet alius Fati assertor sine ulla contradictione admitteret hanc conditionalem, Voluntas a Deo mota per gratiam potest divinæ motioni dissentire, si velit; sed negabunt illam posse velle. Quare debet Catholicus ab istis Glossis frigidis cavere.*

Pariter verba laudata Augustini insulse interpretatur cum Martino Chemnitio Jansenius l. 2. de Grat. Christi cap. 34. dicens, quod consentire, vel non consentire sit propriæ voluntatis, quatenus utrumque spectat ad voluntatem; sicuti cum dicimus, quod intelligere spectet ad intellectum, & velle ad voluntatem; non vero quod voluntas affecta gratia per Christum possit ad arbitrium consentire, vel dissentire. Hæc sunt verba Jansenii. *Non significatur aliud istis, & similibus locis, quam quod velle, & nolle consentire, & dissentire, credere, vel non credere, officia sunt voluntatis.* Sed quam futilis sit ista interpretatio aperte ostendit Bellarminus; tum quia Augustinus verbis illis ostendere voluit, quod consensus, & dissensus sit voluntati liber, non vero volitio indeliberata; tum etiam quia si solum intendebat asserere, quod assensus, & dissensus spectent ad voluntatem, non diceret, *consentire, vel dissentire*, sed diceret, *consentire, & dissentire propriæ voluntatis est*; quandoquidem utrumque ad voluntatem spectat, non vero alterutrum. Quare ex Tridentino, & Augustino aperte constat, gratiam efficacem non evertere libertatem indifferentiæ ad consentiendum, vel dissentiendum. Quod apertius Tridentinum dixit sess. 6. cap. 5. iis verbis: *Tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agit inspirationem illam recipiens; quippe qui & illam abjicere potest: neque tamen sine gratia Dei movere se ad justitiam coram illo libera sua voluntate potest.* Ex quibus omnibus fit, operationem omnipotentis Dei relate ad hominem creandum diversam esse ab operatione omnipotentis Dei per gratiam relate ad ponendum consensum liberum in corde hominis. Illa quippe est operatio uni Deo libera; hæc vero libera etiam arbitrio humano. Unde illud Augustini: *Qui creavit te sine te, non salvabit te sine te.*

VII. Illud videtur huic thesi favere, quod dicitur Ephes. 2. *Cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo, cujus gratia estis salvati.* Mortui autem non cooperantur Deo, si forte velit eos ad vitam revocare; neque liberum est eis, aut resurgere, aut in morte remanere: ergo gratia Christi citra nostram libertatem nos vivificat; atque adeo idea gratiæ optime significatur per operationem, qua Deus mortuis reddit vitam.

Respondeo tamen cum Bellarmin. lib. 6. de Lib. Arbitr. cap. 13. ex hoc textu recte inferri, quod peccator, utpote mortuus, non possit propriis viribus in vitam restitui; non vero quod non possit per gratiam prævenientem excitatus, & adjutus a Deo ad vitam revocante eidem libere cooperari: Id enim non præstaret ut mortuus, sed ut habens vitalem virtutem a Deo: Ubi notandum, similitudines non debere in omnibus convenire; hinc licet cadavera, quæ omnibus modis mortua sunt, non possint ad propriam resurrectionem cooperari; qui tamen sunt mortui in peccatis, quoniam adhuc vivunt vita naturali, quamvis non vivant vita gratiæ, possunt, non ut mortui, sed ut viventes uno genere vitæ cooperari libere ad resurrectionem spiritualem, si virtutem cooperandi a Deo accipiant. Facultatem istam nostræ voluntatis expressit Augustinus lib. 3. de Lib. Arbit. cap. 1. disputans cum Manichæis, & ostendens discrimen inter motum lapidis descendentis deorsum, & motum, quo liberum arbitrium cupiditate abstractum, & illectum inferiora diligit, dicens: *Hic motus, si culpæ deputatur, voluntarius est, & in potestate voluntatis; in eoque simi-*

milis est illi motui, quo deorsum versus fertur lapis, quod sicut iste proprius est lapidis, sic ille animi: Verumtamen in eo dissimilis, quod in potestate lapis non habet cohibere motum, quo fertur inferius; animus vero, dum non vult, non ita movetur, ut superioribus desertis, inferiora deligat. Propterea quid opus est quærere, unde iste motus existat? cum eum nonnisi animi, & voluntarium, atque in nostra positum potestate, & ob hoc culpabilem esse fatemur; ut eo motu improbato, atque cohibito, voluntatem nostram ad fruendum sempiterno bono ab amore temporalium convertamus. Sicut autem ratione libertatis indifferentiæ diversimode lapis movetur deorsum, ac voluntas a cupiditate trahitur ad inferiora; ita ratione ejusdem libertatis diversimode mortuus revocatur ad vitam, & creaturæ a Deo extrahuntur ex nihilo, ac peccator Deo mortuus revocatur libere ad vitam gratiæ, & ex nihilo meritorum creat Deus in eo cor mundum, & innovat spiritum rectum in visceribus illius.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXIII.

VIgesimatertia vult Ideam omnipotentis operationis gratiæ significari per operationem, qua Deus creaturas extrahit e nihilo, & mortuos revocat ad vitam. Propterea iterum vult exulare a nobis libertatem ad bene operandum, & nostram cooperationem operationi gratiæ. At Trident. sess. 6. can. 4. docet, liberum arbitrium excitatum a Deo, ut ad justificationis gratiam se disponat, ac præparet, gratiæ excitanti cooperari, & posse dissentire, si velit, atque adeo posse operationem gratiæ impedire: creatura autem ad suam creationem, & cadaver ad suam resurrectionem non cooperantur, nec possunt illam impedire. Quare Quesnelliana isthæc idea operationis gratiæ Catholicæ doctrinæ refragatur; ac diserte D. Augustino dicenti serm. 15. de Verbis Apostoli: *Sine te fecit te Deus; non enim adhibuisti consensum, ut te faceret Deus; qui ergo fecit te sine te, non justificat te sine te: ergo fecit nescientem, justificat volentem.*

PROPOSITIO XXIV.

Justa idea, quam Centurio habet de omnipotentia Dei, & JESU Christi in sanandis corporibus solo motu suæ voluntatis, est imago ideæ, quæ haberi debet de omnipotentia suæ gratiæ in sanandis animabus a cupiditate. *Quesn. Luc.* 7. 7. *edit.* 1693. *&* 1699.

SYNOPSIS.

I. Operatio Dei sanantis corpora non potest esse justa idea operationis Dei curantis animam: in hac quippe nos Dei actionem, & concursum determinamus; in illa vero Deus determinat. II. Justa idea esset curatio illius languidi, cui dixit Christus Joan. 5. Vis sanus fieri? III. Sicut in statu innocentiæ, ita in natura lapsa gratia non evertit libertatem.

IV. Sex celeberrimis Augustini auctoritatibus, quas pro se Janseniani adducunt, fit satis.

I. EX hactenus dictis in tribus proxime superioribus thesibus dilucide infertur, non haberi justam ideam gratiæ ex operatione omnipotentis Dei relate ad effectus uni sibi liberos, & secundum se necessarios, ut est operatio Dei incarnantis, ac resuscitantis Filium suum, aut operatio, qua Deus creaturas producit ex nihilo, & mortuos ad vitam revocat: quandoquidem operatio omnipotentis voluntatis, qua dat nobis actum salutarem, est etiam nobis libera; unde possimus Dei omnipotentis operationem impedire citra detrimentum nostræ subjectionis, suæque omnipotentiæ, ac infrustrabilitatis suæ voluntatis, qua consensum nostrum liberum ab æterno prædefinit. Hinc fit, quod quamvis omnipotens operatio gratiæ curantis omnes nostros languores, & ægritudines analogiam quandam habeat cum operationibus Christi Domini, quibus corpora sanabat solo motu suæ voluntatis; nihilominus idea, quam Centurio habuit de Omnipotentia Dei, & JESU Christi in sanandis corporibus, non est imago ideæ, quæ haberi debet de Omnipotentia gratiæ in sanandis animabus a cupiditate, & a vulneribus culpæ. Et ratio est eadem, quia operatio Dei sanantis corpora est uni Deo libera, operatio vero, qua Deus operando in nobis consensum salutarem sanat nostra vulnera, est operatio nobis etiam libe-

bera; & ita libera, ut nos modo libertati consentaneo determinemus Dei concursum operantis in nobis velle, & perficere pro bona voluntate, ut loquitur Apostolus, non vero Deus determinet nos ad cooperandum cum illo. Quamvis enim Deus sit primum liberum, a quo omnis creata libertas, & sit etiam primum in genere causæ efficientis, & intendentis nostrum consensum; in ratione tamen eligentis consensum præ dissensu primas partes obtinet creata voluntas, (licet hæc ipsa electio voluntatis creatæ non fiat sine Deo nobiscum agente, & cooperante, & eandem electionem antecedenter intendente) aliter non ipsa se determinaret, sed determinaretur a Deo, atque adeo non esset libera; nec posset dici, quod bonum opus justificati ita sit Dei beneficium, ut sit etiam ipsius Justi meritum, juxta doctrinam Trident. quod sess. 6. can. 36. definit. *Si quis dixerit hominis justificati bona opera ita esse Dei dona, ut non sint etiam bona ipsius justificati merita, anathema sit.*

II. Itaque justa idea operationis gratiæ desumi deberet potius ab ea operatione, qua Christus languidum in piscina jacentem (ut habetur Joann. 5.) sanavit, dicendo prius, *Vis sanus fieri?* qui certe si respondisset, se nolle curari, sanitatem, quam Christus illi dare cupiebat, non reportasset; eo quod non vellet Christus Dominus sanitatem illi conferre absolute, sed dependenter a sua voluntate.

III. Quod autem hujusmodi sit operatio gratiæ relinquens nobis libertatem indifferentiæ ad dissentiendum divinæ vocationi, & nullatenus necessitans ad consensum, jam multis ostendimus in thesibus superioribus. Addo hic, futiles omnino esse ratiocinationes, quibus conantur Janseniani invehere in natura lapsa gratiam sanitatis medicinalem necessitantem, non agnoscentes illam in Angelis, & in Adamo in statu innocentiæ; in quibus solum agnoscunt *Adjutorium sine quo non*, seu gratiam supernaturalem sufficientem, sine qua non poterant salutariter operari, & cui poterant resistere, ut de facto Dæmones, & Protoplastæ peccando restiterunt; in natura vero lapsa agnoscunt *Adjutorium quo*, seu gratiam sanitatis efficacem, cum qua ineluctabiliter homines ex meritis Christi Domini salutariter operantur citra libertatem indifferentiæ cum sola libertate a coactione.

IV. Primum argumentum ducunt ex iis Augustini textibus, in quibus passim docet, gratiam Christi *operari ipsum velle*, *efficere ut velimus*, *largiri voluntatem bonam*, *dare nobis virtutes*, *& merita*; quibus verbis Calvinus, & Jansenius putant indicari, quod gratia Christi necessitatem inducat, perinde quasi idem sit *efficere, ut velimus*, ac efficere ut velimus necessario; *operari ipsum velle*, ac operari cum necessitate.

Secundum, ut habet Calvinus lib. 2. Instit. cap. 3. *ex precationibus sanctorum, quæ sic compositæ leguntur; Inclinet cor nostrum ad se Dominus*; & ut habet Jansenius lib. 2. de gratia Christi cap. 17. *ex precibus Ecclesiæ, quæ actualem motionem datricem voluntatis, & operationis implorant, & quibus ipsa voluntatis determinatio a Deo poscitur:* perinde quasi idem sit petere a Deo bonam voluntatem, ac petere gratiam necessario efficientem talis consensus.

Tertium ex eo, quod D. Augustinus velit divino munere concedi nobis perseverantiam; perinde quasi non possit a Deo perseverantia nobis concedi citra gratiam necessitantem.

Quartum ex eo, quod gratia electos discernat a reprobis: quasi vero non possit discretio ab ea gratia prodire, quam voluntas repudiare potest, si velit.

Quintum ex eo, quod Augustinus gratiam efficacem vocet *indeclinabilem*, *efficacissimam*, *omnipotentissimam*, *insuperabilem*; percipere quippe non possunt Janseniani, quod isthæc prædicata competant gratiæ, quin inferat necessitatem bonæ operationis.

Sextum ex eo, quod passim Augustinus gratiam medicinalem vocet *Adjutorium quo*, illamque comparet beatitudini, qua, cum data fuerit homini, *continuo fit beatus*, ubi gratiam datam Angelis, & Adamo in statu innocentiæ vocat *Adjutorium sine quo non*; ex quibus verbis Calvinus, & Jansenius inferunt essentiale discrimen inter gratiam in statu innocentiæ, & gratiam Christianam, quod illa cohæreat cum libertate indifferentiæ, ista necessitatem inducat.

Verum quam infirmis fundamentis machina hæc gratiæ necessitantis erigatur, ex hactenus dictis in superioribus thesibus, præsertim in tertia, facile est intelligere. Profecto ea æque militant pro gratia status innocentiæ, ac pro gratia in statu naturæ per Christum reparatæ; atque adeo sicut in eo statu per Calvinum, & Jansenium gratia non inferebat necessitatem bonæ operationis, ita neque in natura lapsa auxilium efficax, quod confertur ex meritis Christi Domini; imo a fortiori, quia gratia per Christum non debet esse inferioris, sed altioris conditionis, quam gratia in statu innocentiæ gratis a Deo collata, & non intuitu

tuitu meritorum Christi; atque adeo non debet illa necessitatem inferre, & radicem meriti, nempe libertatem, evertere. Non inficior, nodum esse Gordianum, & valde implexum, efficaciam divinæ gratiæ explicare conciliando infrustrabilitatem divinæ voluntatis in gratiæ efficacis collatione simul cum libertate creaturæ; nos illam explicavimus in thesi tertia, sicut etiam in præcedenti, ubi advertimus, potius confitendam esse nostram imbecillitatem, si id percipere non possimus, quam contra Catholicam veritatem deliramenta esse comminiscenda.

Ad primum itaque argumentum adductum a Calvino, & Jansenio respondetur, in utroque statu, tam innocentiæ, quam naturæ per Christum reparatæ, Deum *efficere, ut velimus, & largiri nobis bonam voluntatem*, quatenus ex animo, ut sequatur consensus, largitur nobis gratiam, quam prævidit efficacem, qua collata Deus non solum confert nobis posse, sed etiam operatur ipsum velle.

Ad secundum. Huc etiam tendunt orationes Sanctorum, & preces Ecclesiæ, ut impetrent auxilia prævisa efficacia, non vero gratiam necessitantem: sicut enim potuit, & debuit Adam petere a Deo, *ut non caderet*, ut ostendimus in thesi 13. ex Augustino ipso, (necnon petere post lapsum, ut voluntatem in bonum converteret, dicendo: *Converte me Domine*, juxta doctrinam ejusdem Augustini) quod poterat per gratiam efficacem non eversivam libertatis obtinere, ut Calvinus, & Jansenius admittunt; ita possumus nos idem a Deo petere, & eodem modo.

Ad tertium. Sicut Angelos bonos Deus misericorditer custodit, ita potest nobis perseverantiam conferre, conferendo semper auxilia prævisa efficacia.

Ad quartum, Deus sua gratia discrevit Angelos bonos a malis; cum ad Angelos etiam pertineat illud Apostoli: *Quis est, qui te discernit? Quid autem habes, quod non accepisti?* & sic discernit electos a reprobis vi auxilii prævisi efficacis, (ut explicavimus in tertia, ac in decima thesi) videlicet conferendo illud eo animo, ut infallibiliter bene operentur Electi, & salutem æternam consequantur: Reprobis vero datur auxilium sufficiens prævisum inefficax, non quidem ut inde mala operatio consurgat, cum non requiratur hujusmodi auxilium supernaturale ad malam operationem; sed potius confertur eo animo, ut consurgat salutaris operatio, ad quam prærequiritur; nec datur illud qua inefficax, seu eo animo, ut si prævisum fuisset efficax, non daretur illud, sed datum fuisset aliud inefficax; quin potius si prævisum fuisset efficax, libentiori animo illud ipsum a Deo collatum fuisset.

Ad quintum; vere in utroque statu tam innocentiæ, quam naturæ reparatæ gratia efficax est ineluctabilis, indeclinabilis, omnipotentissima, ut loquitur *Augustinus*, non tamen eversiva libertatis, ut in thesi antecedenti explicavimus.

Ad ultimum, pariter in utroque statu agnoscendum est tam adjutorium sine quo non, seu auxilium sufficiens, quam adjutorium quo, seu gratia efficax non necessitans. In duplici autem sensu sumi potest adjutorium quo: Primo pro causa efficiente, quatenus a gratia adjuvante efficienter fit consensus liber, sicut a gratia sufficiente, seu ab adjutorio sine quo non efficienter fieri potest consensus liber supernaturalis: Secundo pro causa *formali*, seu pro ipso consensu libero, quo sanatur anima a sua cupiditate, & homo fit bonus, & perseverans in gratia.

In hoc secundo sensu sumitur ab Augustino, quando lib. de corrept. & grat. cap. 12. comparat illud beatitudini, qua homo formaliter fit beatus: dicit enim: *Beatitudo, quam non habet homo, cum data fuerit, continuo fit beatus: adjutorium est enim, non solum sine quo non fit, verum etiam quo fit propter quod datur*. Et quod in hoc secundo sensu *Adjutorium quo* datum fuerit Angelis, nemo est quin videat. Quare sicut in hoc sensu in statu innocentiæ *Adjutorium quo* non indicabat in gratia necessitatem antecedentem, sed solum consequentem, quæ non pugnat cum libertate indifferentiæ in voluntate Angelorum; ita in statu naturæ reparatæ *Adjutorium quo* sumptum in sensu formali importat solum in voluntate affecta gratia medicinali necessitatem consequentem compossibilem cum libertate indifferentiæ, vi cujus posset voluntas gratiæ resistere. Quod si *Adjutorium sine quo non* importet gratiam in sensu efficienti, procul dubio in statu innocentiæ datum fuit Angelis, qui efficienter adjuti a gratia actuali consensum liberum posuerunt; & eodem pacto datur hujusmodi in natura reparata per Christum; eo quippe elevatur voluntas supra vires naturales ad efficiendum consensum supernaturalem, & quidem liberum, cum detur hujusmodi gratia tam Angelis, quam hominibus, ut ad arbitrium voluntatis agat, ac influat in talem consensum.

Quod autem ab Augustino *Adjutorium*

quo

quo sumatur in sensu formali, unde solum involvat necessitatem consensus consequentem, non vero antecedentem eversivam libertatis, ex eo etiam liquet, quia criminatus invidiosissime Sanctus Doctor a Massiliensibus Presbyteris, quod in lib. de correp. & gratia capite duodecimo videretur perseverantiæ donum prædestinatis concessum ita commendare, ut quandam perseverandi necessitatem agnosceret, in hæc verba scripsit ad Hilarium suum olim discipulum, qui in Galliis degebat. *Sed nolunt, ut scribitis, isti fratres ita hanc perseverantiam commendari, ut non vel suppliciter emereri, vel amitti contumaciter possit. Ubi quid dicam, parum diligenter attendite: De illa enim perseverantia loquitur, qua perseveratur usque in finem; quæ si data est, perseveratum est usque in finem; si autem non est perseveratum usque in finem, non est data. Hoc sane donum suppliciter emereri potest, sed cum datum fuerit, amitti contumaciter non potest.* Ecce quomodo *Adjutorium quo*, relate ad perseverandum, ab Augustino solum sumatur in sensu formali invehente solam necessitatem consequentem. Idipsum exemplificat ibidem dicendo, quod sicut denominatur *castus, qui habet castitatem, sive sit, sive non sit in ea mansurus; ita qui aliud divini muneris habet, quod teneri, vel amitti potest, dicimus eum habere quamdiucumque habet; & si amiserit, dicimus habuisse.* Quare *Adjutorium quo*, seu gratia efficax sumpta in sensu formali pro ipsa gratia efficaci in actu secundo involvente ipsum consensum liberum, & operationem liberam creaturæ, nullam importat necessitatem antecedentem, sed solum consequentem, quatenus in sensu composito talis consensus adjutorium quo, & gratia sanativa sine suo effectu formali consistere non potest: ad eum modum quo denominatio volentis libere, constituta per liberam volitionem, absque tali effectu formali consistere non potest; cum quo bene stat, quod voluntas libere suscipiat denominationem volentis, & quod eam libere amittere possit; sicut etiam quod gratia efficax a Deo nobis misericorditer conferatur, & quod Deus operetur in nobis & velle, & perficere pro bona voluntate.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXIV.

Vigesima quarta in idem recidit, contendendo, quod Idea, quæ haberi debet de omnipotentia gratiæ in sanandis animabus a cupiditate, sit ea ipsa, quam Centurio habuit de Omnipotentia Dei, ac, Christi Domini in sanandis corporibus solo nutu suæ voluntatis. Si res ita se haberet, sicut uni voluntati Divinæ, ac voluntati Christi Domini liberum est curare corpora, ac morbos depellere: ita pariter uni gratiæ liberum foret animarum morbis mederi, & cupiditates cohibere, ac depellere. Hinc non deberet Apostolus ad Philipp. 2. dicere: *Cum timore, ac tremore salutem vestram operamini*; sed potius dixisset, Nihil est cur ad operandum conemini, cum solus Deus operetur in vobis velle, & perficere. Ex quo fieret, quod in operationibus gratiæ nullum esset nobis meritum, cum radix meriti sit libertas a necessitate; nec possemus nos gratiæ resistere, ac illius operationem impedire: Utrumque autem a doctrina Catholica omnino abhorret, & ad Theses Jansenianas spectat, quæ tanquam hæreticæ proscriptæ fuerunt ab Innocentio X. quam deinde proscriptionem Alexander VII. ac regnans Pontifex Clemens XI. in suis constitutionibus confirmarunt.

PROPOSITIO XXV.

Deus illuminat animam, & eam sanat æque ac corpus sola sua voluntate; jubet, & ipsi obtemperatur. *Quesn. Luc.* 18. 42. *edit.* 1693 & 1699.

SYNOPSIS.

I. Triplex error in hac Thesi recuditur: quod Deus voluntate dumtaxat sua peccatores sanet: quod semper ac jubet, ipsi obtemperetur: & quod non aliter Deus sanet animam, ac corpus.

II. Ostenditur tam gratiam habitualem, quam actualem esse nobis intrinsecam. III. Ostenditur etiam, sæpe Deum lumine suæ gratiæ illustratis aliquid præcipere, quin tamen ipsi obediatur. IV. Ostenditur demum inter sanitatem corporis, & animæ discrimen palmare intercedere.

V. Satisfit pluribus Scripturæ locis, quæ ex Calvino objectant Janseniani.

I. IN eadem iterum fæce volutatur Auctor recudendo in hac thesi eundem errorem, quem valde affinibus, ac fucosis verbis in superioribus thesibus in medium adduxerat, præsertim in undecima, ubi pariter dixit, Gratiam esse voluntatem Omnipotentis Dei jubentis, & facientis id quod jubet; necnon in vigesima, ubi dixit, veram ideam gratiæ esse, quod Deus vult sibi a nobis obediri, & obeditur, imperat, & omnia fiunt: Addit nunc in hac thesi, quod anima vi gratiæ illustrantis sanetur æque, ac corpus, quod in antecedenti thesi aliter expresserat. Non pauca hactenus jacula intorsimus ad Cerberum istum trifaucem confodiendum, seu ad tres istos errores expugnandos, videlicet: Quod Deus illuminet ac sanet sola sua voluntate, & non per gratiam intrinsecam voluntati: Quod semper ac jubet iis, quos sua gratia illustrat, 'statim obediatur: & Quod non aliter sanetur divina gratia corpus, ac anima.

II. Adversus primum errorem ostendimus in thesi decimanona, non solum gratiam justificantem habitualem esse nobis intrinsecam, sed etiam de facto, & connaturalius esse intrinsecam gratiam actualem, nempe illustrationes intellectus supernaturales, quibus *apparet nobis*, *quod latebat*, ut loquitur Augustinus, & Inspirationes cœlestes, quibus *suave fit*, *quod non delectabat*, & hujusmodi auxilia esse actus vitales non liberos: quamvis enim posset divinitus per assistentiam specialem omnipotentiæ elevari voluntas ad ponendos actus liberos supernaturales citra comprincipium supernum intrinsecum, connaturalius tamen hujusmodi actus procedunt a principio adæquate intrinseco, atque adeo a gratia actuali intrinseca, quæ se teneat ex parte objecti, & ab habitibus infusis, (si præsupponantur in anima) qui se teneant ex parte potentiæ: non secus ac Visio beatifica connaturalius procedit a lumine gloriæ intrinseco; esto posset divinitus elevari intellectus Beati ad producendam visionem beatam absque ulla forma intrinseca vi specialis influxus exhibiti ab Omnipotentia, ut docent complures Theologi adversus Thomistas, qui putant, ne divinitus quidem id accidere posse.

III. Adversus alterum errorem diximus in thesi vigesima, passim Deum sua gratia illustratis imperare, quin illi obediant, non quidem ex defectu gratiæ, (nam si hæc non esset sufficiens, excusarentur, si non obtemperarent, & Deus insipientiam ostenderet, & tyrannidem exerceret imperando impossibilia, & puniendo eos, qui hujusmodi mandata transgrediuntur) sed ex culpa voluntatis, quæ gratiæ reluctatur, & renuit imperata facere. Quod si non libere obtemperaremus mandatis Dei, ut quid tot promissiones Divinæ obedientibus? ut quid tot comminationes transgredientibus, & non custodientibus divinam legem? Quare non est universim verum, quod si Deus *illuminet* animam, ac jubeat, ipsi obtemperetur. Quis autem non advertat, thesim hanc absolute prolatam sensum facere universalem, ac denotare, jussionem divinam sub illustratione superna semper subsequi nostram obtemperationem?

IV. Adversus tertium, in superiore thesi, & aliis proxime antecedentibus palam fecimus discrimen inter corporis, & animæ curationem, quod *illud citra* propriam operationem *curetur*, & *solum passive se habeat*, quoties *divinitus curatur*, *nullatenus* cooperando divinæ operationi sanativæ; *secus vero* anima curatur vi gratiæ per *Christum* libere consentiendo divinis auxiliis, & *iis* cooperando, ita ut sanitas a voluntate propria impediri possit, si hæc renuat gratia a Deo sponte oblata utiliter uti; unde ipsa desit gratiæ de se curativæ, non vero gratia sibi. Ex quibus fit, & quod Deus nec *illuminet*, nec sanet *animam sola sua voluntate*, & quod non *sanet æque animam*, ac corpus, & quod non semper ac jubet, ipsi a nobis obtemperetur, quamvis animam illuminet supernis illustrationibus, & *muniat* illam gratia ad curandum idonea, ac parata.

Et sane nisi cum illustratione superna staret in voluntate libertas ad obtemperandum, vel non obtemperandum divinis mandatis, & simul ad volendam, vel nolendam animæ sanitatem, consentiendo divinæ vocationi, aut illam libere respuendo, sequeretur primo nullum esse meritum obedientiæ in iis, qui superna luce illuminantur; Sicut nullum fuisset meritum obedientiæ in Christo Domino impeccabili, si aliquo modo non fuisset liber ad declinandam mortem præceptam, ut fatentur Theologi communiter: quamvis in concilianda Christi impeccabilitate cum hac libertate desudent. Secundo nullum esse demeritum in iis, qui divinis mandatis non obtemperant, si ea illustratione ad obediendum necessaria carerent: immo nullum in his haberent locum præcepta, cohortationes, consilia, objurgationes, comminationes, exempla, aliaque

que id genus; Sicuti nullum est demeritum in iis, qui non prophetant, non patrant miracula, non linguis loquuntur, si careant gratia gratis data ad hæc præstanda omnino necessaria: Imo nullum in his haberent locum præcepta, promissiones, minæ: quis enim nisi fatuus exigat prophetias, & miracula ab iis, qui destituti sunt viribus ad ea præstanda necessariis? Tertio tolleretur etiam de medio omnis diligentia, conatus, & industria ad augenda, & excolenda opera pietatis; ad eum modum, quo frustra homo conatur, & diligentiam adhibet ad prophetandum, si dono prophetiæ non sit instructus; posset proinde quilibet, veluti manibus in sinu compressis, otiari, ac stertere.

V. Opponunt Heterodoxi nonnullos Scripturarum textus, quibus videmur nos gratiæ non cooperari, sed gratia operari in nobis, quæ Deus jubet, & vult a nobis. Psal. 50. dicitur: *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis*: Sicut enim nemo cooperatur ad propriam creationem, ita videtur, quod non cooperemur gratiæ creanti in nobis cor mundum: Jo. 6. *Omnis qui audivit a Patre, & didicit, venit ad me*; quibus verbis videtur non esse in potestate hominis gratiam recipere, vel respuere, alioquin posset aliquis audire, & non venire. Ezech. 36. *Auferam a vobis cor lapideum, & dabo vobis cor carneum; Spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam, ut in præceptis meis ambuletis*: Cor lapideum denotat malam hominis voluntatem; Sicuti autem nulla esset lapidis cooperatio, si deberet in carnem converti; ita nulla videtur esse hominis cooperatio, si ejus mala voluntas in bonam convertatur: præsertim quia additur: *faciam, ut in præceptis meis ambuletis*, & non dicitur, *ut ambulare possitis*: 1. ad Cor. 12. *Qui operatur omnia in nobis*; & ad Philip. 2. *Qui operatur velle, & perficere pro bona voluntate*; operari autem velle, non est solum adjuvare, ut velle possimus, sed est simpliciter facere, ut velimus. Denique ad illud 1. Jo. 3. *Qui natus est ex Deo, non potest peccare, quia semen Dei manet in eo*, addit Calvinus: *Citra controversiam elicitur ex verbo Joannis, sic efficaciter gubernari divinitus piorum corda, ut inflexibili affectu sequantur*.

Sed hæc, & alia Scripturæ loca, & consimiles Sanctorum Patrum, præsertim Augustini, locutiones solum evincunt, quod nostra salutaris operatio principalius Deo ascribatur, ac suæ erga nos beneficentiæ, ratione cujus confert nobis auxilium non solum sufficiens, sed etiam congruum, & efficax, seligendo illud ab inefficacibus; non probant tamen, quod nos non cooperemur libere auxilio misericorditer collato, unde possimus cum Apostolo dicere: *Non ego, sed gratia Dei mecum*: Etenim quod nos gratiæ cooperemur, definitum est in Trid. sess. 6. can. 4. ubi habetur: *Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium a Deo motum, & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam justificationis gratiam se disponat, ac præparet; neque posse dissentire, si velit, sed velut inanime quoddam nihil omnino agere, mereque passive se habere, anathema sit*.

Ad primum itaque fit satis dicendo, quod non creetur cordis substantia in justificatione, sed solum creetur mundities in corde, seu in voluntate præsupposita; propterea potest voluntas præsupposita cooperari ad suam conversionem, & munditiem, si divina gratia adjuvetur; sicut diximus in thesi 23., quod in peccatis mortuus cooperetur ad suam spiritualem vivificationem: Dicitur autem Deus creare munditiem, quia ex nulla prævia exigentia, sive physica, sive morali confert nobis suam gratiam; alioquin gratia, ut advertit Apostolus, non esset gratia. Cæterum similitudines non debent in omnibus convenire, ut annotavimus loco laudato.

Ad secundum, in thesi 17. explicavimus, in quo sensu verum sit, quod *Omnis, qui audivit a Patre, & didicit, venit ad Filium*, videlicet, qui doctrinam Patris ita audivit, ut libere consentiendo voluerit discere, ac velut in actu secundo edoceri: discere enim est persuaderi, & credere; qui autem ita persuasus est de veritate Euangelicæ doctrinæ, in sensu composito non potest non credere, & ad Filium venire; quamvis absolute possit non venire, eo quod possit nolle persuaderi, ac discere. Aliter non clamaret Propheta Psal. 94. *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra*.

Ad tertium, cor lapideum, & carneum præsupponit ipsum cor, seu voluntatem hominis, quæ potest recipere sive formam lapidis, seu peccati duritiem, sive formam carnis, seu gratiæ teneritudinem. Quamvis autem non possit voluntas lapidea citra Dei gratiam convertere se ad Deum, & fieri carnea, potest tamen excitata a gratia præveniente, & ab illa adjuta cooperari libere ad suam ipsius conversionem. Hinc licet Deo principaliter nostra conversio tribuatur, unde dicimus, *Converte nos Deus salutaris noster*, nobis tamen libera est nostra conversio; unde ea nobis præcipitur verbis illis Oseæ 14. *Convertimini ad Dominum*. Immo

I 2 Za-

Zachar. 1. dicitur: *Convertimini ad me, dicit Dominus exercituum, & convertar ad vos*; quia quamvis a Deo unice conferatur nobis gratia sufficiens, ut possimus ad illum converti; at determinatio ad liberam conversionem debet a nostra voluntate haberi; esto hæc ipsa nostra libera conversio debeat tribui Deo, tanquam primo efficienti, ac intendenti illam speciali affectu. Hinc non solum dicitur Deus facere, ut in præceptis suis ambulare possimus, sed etiam ut ambulemus.

Ad quartum recurrit eadem responsio. Cum Deus operatur in nobis velle, non solum dat posse, sed excitat, & adjuvat, ut reapse velimus, atque adeo non operatur in nobis velle citra nostram cooperationem: Aliter Apostolus non diceret ad Philip. 2. *Cum timore, & tremore salutem vestram operamini*, sed potius diceret: Metum, ac solicitudinem in iis, quæ ad salutem spectant, deponite; cum solus Deus operetur in vobis velle, & perficere.

Ad ultimum, nomine seminis D. Jo. ibi non intelligit gratiam auxiliarem necessitantem ad operationem salutarem, ut interpretatur Calvinus, sed ipsam gratiam justificantem, ut notat Augustinus tract. 5. in Epist. Joannis, & constat ex verbis laudatis. Siquidem non dicitur, quod habens hujusmodi semen non possit non converti, sed dicitur, quod non possit peccare, videlicet in sensu composito talis seminis, seu gratiæ justificationis; quæ dicitur esse nativitas ex Deo, seu id per quod homo ex Deo natus est, & est filius Dei, qualis est ipsa Charitas infusa in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis, vi cujus filii Dei nominamur, & sumus. Habens itaque hujusmodi Dei semen lethaliter peccare non potest, dum manet in eo, seu in sensu composito, quamvis peccare possit in sensu diviso, quatenus Charitatem amittere potest, quin etiam abjicere, & peccare.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXV.

Vigesima quinta apertius easdem hæreses inculcat dicendo, quod æque Deus sola sua voluntate animam illuminat, & sanat, ac sanet corpus; ita ut jussum Dei haud aliter sequatur corporis, quam animæ curatio. Non solum autem in hac thesi Quesnellus errat dicendo, quod æque corpus, ac anima sanentur, in quo nullam agnoscit in anima libertatem, & cooperationem ad sui curationem; sed etiam in eo, quod velit Deum illuminare, & curare animam sola sua voluntate; quibus verbis excluditur gratia animæ intrinseca, non solum actualis consistens in illustrationibus, & inspirationibus supernis, sed etiam habitualis, ubi Tridentinum sess. 6. cap. 6. docet, causam formalem nostræ justificationis, seu curationis esse Charitatem Dei diffusam in cordibus nostris, ac nobis inhærentem; Non enim adoptamur a Deo mera extrinseca ejus voluntate, sicut fit adoptio in humanis, sed per participationem divinæ naturæ, qua filii Dei nominamur, & sumus, ex 1. Joann. 3. Errat denique thesis in eo, quod velit semper Dei jussum sequi obedientiam in ordine ad animæ curationem; Constat autem, quod non semper ac peccatori præcipitur conversio, qua sive formaliter, sive dispositive, juxta varia Theologorum placita, justificetur, & curetur, ea ponatur: Neque dici potest, quod præceptum illud imponatur absque collatione gratiæ sufficientis ad ponendam justificationem præceptam: Nam in tali casu præceptum esset Deo indignum, ac fatuum, nec reatum ullum peccator incurreret, si conversionem omitteret; ut propterea Basilius in Regulis brevioribus respons. 176. dixerit: *Sine dubio non præcepisset hoc, qui bonus, & justus est, nisi etiam facultatem, qua id faceremus, esset largitus.*

PROPOSITIO XXVI.

Nullæ dantur gratiæ, nisi per fidem. *Quesnellus Luc.* 8. 48. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO XXVII.

Fides est prima gratia, & fons omnium aliarum. *Quesnel. 2. Petr.* 1. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO XXVIII.

Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, est peccatorum remissio. *Quesn. Marc.* 11. 25. *edit.* 1693. *&* 1699.

PRO-

PROPOSITIO XXIX.

Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia. *Quesnel. Luc.* 10. 35. & 36. *edit.* 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Recuduntur hic theses alias profligatæ, quæ si verum haberent, neque Infideles, neque Fideles de salute æterna deberent esse soliciti. II. Rejectatur a Quesnello præsertim Gratia sufficiens, qua possint Infideles fidem amplecti, & peccatores resipiscere; aliaque hæreses hic exuscitantur.

III. Falsitas fit perspicua, tum ex obligatione, quam habet, & Infidelis perquirendi veram Religionem, & peccator disponendi se ad reconciliationem cum Deo; tum ex voluntate Dei salvandi omnes. IV. Alia etiam incommoda sequuntur. V. Errores Heterodoxorum in hac re quinam fuerint. VI. Augustinus perperam in patrocinium adducitur; cum Scripturis, Conciliis, ac rationum momentis dilucide ostendatur, Deum non deesse omnibus auxilio suo, ut possint salutem consequi. VII. Idemque Patres deprædicant. VIII. Præsertim ipse Augustinus pluribus in locis.

IX. Neque Infidelibus, neque Ethnicis, neque Fidelibus deesse potest auxilium sufficiens ad ponendum, quod sibi a Deo præcipitur. X. Sub oculis ponitur absurditas Jansenianæ responsionis, quod scilicet impotentia sit imputabilis in causa. XI. Sicut etiam, quod voluntatis impotentia ab ipsa voluntate sit supplebilis. XII. Exponitur mens Augustini, & Concilii Arausicani, quorum verba ad suos errores tuendos incassum Janseniani detorquent.

I. QUid contendat Auctor Thesibus hisce, quibus Christiana fides magnifice commendatur tanquam fons, & origo gratiarum omnium, & Ecclesia tanquam receptaculum omnium donorum? Nunquid ut advertentes ad magnitudinem beneficii nobis per Christi sanguinem collati, Benefactori grates debitas rependamus? Sed quis non videat quantum sint ipsi Benefactori injuriosæ, dum beneficentissimum sui amoris erga omnes homines animum ad solos fideles, & ad solum Ecclesiæ suæ ovile coarctant? Non multis ab hinc annis Alex. VIII. proscripsit quintam illam thesim, quæ habet: *Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis nullum omnino accipiunt a Jesu Christo influxum; adeoque hinc recte inferes, in illis esse voluntatem nudam, & inermem sine ulla gratia sufficienti.* Post hanc proscriptionem enormis hic error, Christi sanguini, & Christi amori, ac divinæ bonitati usque adeo injuriosus debuisset obmutescere: At iterum clangentibus tartareis tubis reboat, nec semel in hisce Quesnellianis thesibus vult audiri, ut altius audiatur, & altius ejus virus ebibatur. Negat Quesnellus ullam gratiam Infidelibus conferri ante fidem; negatque ullam gratiam peccatoribus conferri ante peccatorum remissionem. Ex quibus id aperte conficitur, quod nemo debeat esse de sua salute solicitus, sed quilibet ad arbitrium vivere possit; nec Infidelis inquirere debeat de vera Religione, quam amplectatur; nec Fidelis de capessenda via salutis, quam aggrediatur; quoniam sola gratia efficax ad arbitrium danda Electis, citra ullam eorum cooperationem, & libertatem, & Infideles ad fidem perducit, & Fideles peccatores ad peccatorum remissionem, nulla præmissa iisdem gratia sufficienti, qua libere possent Infideles ad veram fidem converti, & peccatores fideles reverti ad Dominum per pœnitentiam.

II. Quare dum primo in hisce thesibus dicitur, quod nullæ dentur gratiæ, nisi per fidem, ecce tibi denegatur Infidelibus gratia sufficiens, qua possint veram fidem inquirere, & amplecti, prout deliravit Jansenius lib. 3. de Gratia Christi Salvatoris cap. 11. cujus titulus est: *Infideles carent gratia sufficienti ad salutem, tam proxima, quam remota, & omnibus principiis ejus.* Dum deinde iteratur, quod fides sit prima gratia, & fons omnium gratiarum, manifeste excluditur eadem gratia sufficiens, quæ ante fidem conferenda esset, ut possit vera fides pervestigari. Dum tertio dicitur prima gratia, quam Deus peccatori concedit, esse peccatorum remissio, nulla alia agnoscitur gratia per merita Christi peccatori conferenda, qua possit ad justificationem se præparare actibus præviis supernaturalibus fidei, spei, timoris, doloris, & charitatis, juxta modum a Tridentino expressum sess. 6. cap. 6. quo impius ad justificationem disponitur; quæ tamen *non est sola peccatorum remissio,* ut dicitur cap. 7. *sed & sanctificatio, & renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum, unde homo ex injusto fit justus, & ex inimico amicus, & fit hæres secundum spem vitæ æternæ;* quod ab Heterodoxis apud Bellarm. lib. 2. de Justificat. cap. 1. negabatur, putantibus justificationem haberi per solam peccatorum remissionem, ut videtur hæc thesis subdole innue-

re. Denique dum dicitur, quod extra Ecclesiam nulla concedatur gratia, iterum, iterumque expungitur gratia sufficiens, qua possit quis conari, ut in Ecclesiam ingrediatur, & sit intra septa ovilis Christi Domini, si sit infidelis, aut ad Ecclesiam regrediatur, si fuerit Hæreticus, Apostata, aut per excommunicationem a gremio Sanctæ Matris Ecclesiæ ejectus, & a consortio totius Christianitatis eliminatus.

Ubi notandum, in thesi 72. & sequentibus ab Auctore satis diserte indicari, quod nomine Ecclesiæ veniant omnes electi, & justi omnium sæculorum, ut proinde dum dicitur hic, quod extra Ecclesiam nulla concedatur gratia, manifeste significetur, quod nulla alia detur gratia sufficiens, sed sola detur gratia medicinalis efficax, & irresistibilis, quæ solis Prædestinatis conceditur. Quare clanculum hic etiam exuscitari videtur hæresis antiqua Joan. Vviglephi, Joan. Huss, & aliorum a Concilio Constantiensi damnata apud Bellarmin. lib. 3. de Concil. cap. 1. quæ docebat, Ecclesiam esse Prædestinatorum congregationem; ita ut soli, & omnes Electi illam componant, nec sint de Ecclesia Præsciti, quamvis aliquando sint in statu gratiæ, nec desinant esse de Ecclesia Prædestinati, si quando excidant a statu gratiæ, ut dicitur in laudato Concilio sess. 15. art. 5. his Vviglephi verbis: *Præscitus, etsi aliquando sit in gratia secundum præsentem justitiam, tamen nunquam est pars Sanctæ Ecclesiæ; & Prædestinatus semper manet membrum Ecclesiæ, licet aliquando excidat a gratia adventitia, sed non a gratia Prædestinationis*. Ecclesia autem Catholica apud eundem Bellarminum definitur, quod sit *Cœtus hominum ejusdem Christianæ fidei professione, & eorumdem sacramentorum communione colligatus, sub regimine legitimorum Pastorum, ac præcipue unius Christi in terra Vicarii Romani Pontificis*. Unde fit, & quod possint aliqui ex Infidelibus esse ex numero Prædestinatorum, quin tamen sint de Ecclesia, antequam illam ingrediantur per fidem, & per baptismum; & viceversa, quod possint aliqui fideles esse de numero reproborum, & interim esse de Ecclesia Catholica: quæ omnia fusius in thesi 72. discutientur.

III. Quod autem Infidelibus, & omnibus extra Ecclesiam existentibus non desit vel proxime, vel remote gratia sufficiens, ut converti possint, necnon peccatori, ut possit ad obtinendam remissionem peccatorum se disponere, unde quatuor istæ theses corruant, facile ostenditur ex non semel dictis: Præsertim quia tam Infideles obligantur ad amplectendam fidem Catholicam, quam peccatores ad reconciliationem cum Deo: cum autem hæc præstari non possint sine auxilio gratiæ, manifestum est iis conferri a Deo auxilium sufficiens: ne dicamus, quod Deus obliget ad impossibile, quod sapit tyrannidem, & summam iniquitatem. Præterea cum Deus velit omnes omnino homines salvos fieri, (ut dicemus in thesi 30.) & Christus pro omnibus omnino mortuus sit, (ut constat ex proscriptione quintæ thesis Jansenianæ) nec possit utrumque subsistere, si Deus deneget, & Christi merita non obtinuerint etiam infidelibus, & peccatoribus gratiam sufficientem ad salutem; manifesta deductione infertur, gratiam istam etiam Infidelibus, & peccatoribus a Deo conferri.

IV. Confirmatur primo, quia si fidelis per peccatum infidelitatis non solum gratiam, & charitatem, sed etiam fidem amisit, & prima gratia, quæ illi confertur, est fides, & peccatorum remissio, sequitur, quod fides a peccati remissione non distinguatur; unde homo per fidem formaliter justificetur: quod veritati Catholicæ adversatur, ut dicemus in thesi quinquagesimaprima.

Confirmatur 2. Si nulla datur gratia, qua Infidelis ad fidem amplectendam, & fidelis peccator ad justificationem disponatur, sequitur, vel quod sine ulla prævia dispositione fides, & justificatio habeantur, vel quod dispositiones illæ ponantur sine gratia: primum adversatur Tridentino loco laudato: secundum est error Pelagianorum: ergo neque prima gratia, quæ Infideli confertur, est fides; nec prima gratia, quæ confertur peccatori fideli, est peccatorum remissio: nec est verum, quod extra Ecclesiam nulla gratia concedatur. Quod apertius constabit ex dicendis in expositione thesis septuagesimæ secundæ, ubi ostendemus, quid veniat nomine Ecclesiæ Catholicæ.

V. Antequam difficultates in contrarium evacuem, adverto, errorem Calvini, Calvinianorum, ac deinde Jansenii nunc iterum in hisce thesibus in medium adduci. Calvinus quippe lib. 2. Instit. cap. 3. dicit, deridendos esse, qui putant auxilium supernum a Deo *promiscue dari omnibus, quod speciale est gratuitæ electionis testimonium:* Petrus Molinæus celebris Calvinianæ doctrinæ Assentator in Epistola ad Synodum Dordrectanam rigidorum Calvinistarum habet: *Gratiam universalem datam omnibus hominibus, quæ vel mediate, vel immediate sufficiat ad perveniendum ad salutem, non agnosco*. Petrus Martyr pariter Calvini sectator de Prædest.

n. 38. sic loquitur: *Nos nequaquam dicimus omnibus communem esse gratiam, sed aliquibus concedi, aliis vero Dei arbitrio non dari. Atque pro ista sententia hæc Scripturæ loca inducimus: Jo. 6. Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum*, &c. *mirorque Adversarios dicere, omnes homines a Deo trahi, sed non omnes velle accedere*. Denique Jansenius lib. 3. de Grat. Christi, capiti 11. hunc titulum præfigit: *Infideles carent gratia sufficienti ad salutem, tam proxima, quam remota, & omnibus principiis ejus*: conaturque id ostendere ex doctrina Augustini, cujus plura adducit loca, quæ videntur ostendere: Primo, quod Judæis gratia sufficiens defuerit, atque adeo desit etiam Infidelibus, qui carent notitia rerum agendarum, & fugiendarum, qua fuerunt Judæi a Deo instructi: Secundo, quod gratia haberi nequeat sine dilectione, & hæc sine fide non consistat; unde Infideles carentes fide carent dilectione, & communiter carent gratia. Quod videtur docere Augustinus in Psal. 67. dicens: *Ea sola bona opera dicenda sunt, quæ fiunt per dilectionem Dei: Hæc autem necesse est ut antecedat fides, ut inde ista, non ab istis incipiat illa, quoniam nullus operatur per dilectionem, nisi prius credat in Deum*. Quod pariter docet lib. 4. contra Julianum cap. 3. Tertio, quia Concilium ipsum Arausicanum canone ultimo sic definivit: *Deus nobis fidem, & amorem sui prius inspirat, ut cum ipsius adjutorio ea, quæ sibi sunt placita, implere possimus*.

VI. Sed quantum ab hac hæresi distet mens Augustini, & Concilii, nemo non videt. Communis enim est Sanctorum Patrum, & ipsius etiam Augustini sensus Scripturis, Conciliis, & rationi nixus, quod nemini gratia per Christum denegetur, qua possit ad salutem pervenire. Jo. 1. dicitur: *Erat lux, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*; quod Chrysostomus, Clemens Alexandrinus, & alii interpretantur de illustratione supernaturali omnes illustrante, quantum est ex parte lucis; ad eum modum, quo, ut exemplificat D. Thomas, Sol omnes illuminat, nisi quis velit oculos claudere. Præterea Isaiæ 65. dicitur: *Expandi manus meas tota die ad populum non credentem, & contradicentem mihi*. Nec aliud Christus D. in Cruce expansis manibus sitiebat, quam ut omnes ad fidem converterentur, ut dicemus in thesi 31. Similiter 2. Petri 3. habetur: *Patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam converti*: Ut autem Dei voluntas ista non sit indigna Deo, quæ ita vellet pœnitentiam a peccatore, sicuti qui vellet patrationem miraculi ab homine relicto in solis viribus naturalibus, sequitur, quod omnibus omnino conferat auxilium sufficiens ad salutem. Quod diserte Concilium Coloniense parte 7. cap. 3. docuit his verbis: *Quamquam nemo convertatur ad Dominum, nisi tractus per Patrem; attamen nemo hic excusationem prætexat, quod non trahatur; quod ille semper stat ante ostium pulsans, nimirum per internum, & externum verbum commonens, ut convertamur a via nostra pessima*. Infidelibus autem, quibus Euangelium non prædicatur, idcirco non prædicatur, quia internæ inspirationi resistunt, qua ad naturalem legem implendam impelluntur; si enim ductum rationis sequerentur, ac præcepta naturalia servarent, & supernis inspirationibus faciles aures præberent, Deus citra miraculum, ut advertit Vasquez, potuisset ita causas secundas combinare, ut ibi præsto adesset Concionator Evangelicus, qui istos instrueret de mysteriis credendis, ac deinde baptismo lustraret; Immo si opus esset, etiam Angelorum ministerio uteretur, ut docet Angelicus, quo possent isti instrui mysteriis necessario credendis, ut deinde possent saltem baptismo flaminis lustrati ad Patriam pervenire. Cum enim *sine fide impossibile sit placere Deo*, ad Hebr. 11. & fides stricte dicta sit ex auditu, qui non habetur sine Prædicante, juxta illud ad Rom. 9. *Quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audient sine Prædicante?* idcirco iis mediis præternaturalibus Deus uteretur, ut Infideles sectantes rationis ductum possent per fidem stricte dictam, & per baptismum sive fluminis, sive saltem flaminis salutem a Deo iis concupitam consequi. Quod iterum firmabitur in thesi insequenti.

VII. Passim etiam idem edocent Sancti Patres: Dilucide Ambrosius serm. 8. in Psalm. 118. *Sol justitiæ omnibus ortus est, omnibus venit, omnibus passus est, & omnibus resurrexit. Si quis autem non credit in Christum, generali beneficio ipse se fraudat; ut si quis clausis fenestris radios Solis excludat, non ideo Sol non est ortus omnibus, quia calore ejus se ipse fraudavit; sed quod Solis est, prærogativam suam servat; quod imprudentis est, communis a se gratiam lucis excludit*. Similiter Chrysostomus exponens verba illa Joan. 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, aperte docet gratiam illuminantem omnibus a Deo per Christi merita conferri, volente omnes homines salvos fieri, addens: *Qui autem ejus munere frui negligunt, hanc suam cæcitatem sibi ipsis imputare debere; cum enim detur omnibus, omnibus pateat, & a nemine prohibeatur, perditi quidam, & nequam homines propria dumtaxat*

vat malitia ingredi recusant. Quod si auxilium sufficiens ex Dei arbitrio, ut docent Jansseniani, denegaretur a Deo, non esset verum, quod ob propriam dumtaxat malitiam non ingrederentur, sed ob impotentiam.

VIII. Augustinus ipse, quem pro suis erroribus stare contendunt Janseniani, pluribus in locis Catholicam hanc sententiam confirmat: præsertim lib. 83. quæstionum, quæst. 68. ubi dicit, omnes ad Cœnam Euangelicam vocari, quod tamen non omnes veniant, sibi imputent, cum sit in eorum libera potestate: additque: *Vocatio ergo ante meritum voluntatem operatur; qui autem vocatus non venit, sicut non habuit meritum præmii, ut vocaretur, sic inchoat meritum supplicii, cum vocatus neglexerit*. Et lib. 3. de libe. arb. cap. 19. adversus illos, qui conqueruntur de ignorantia, & concupiscentia orta ex originali peccato, perinde quasi desit sufficiens auxilium ad addiscendam viam salutis, & ad concupiscentiam compescendam, dicit: *Breviter respondetur, ut quiescant, & adversus Deum murmurare desistant. Recte enim fortasse quererentur, si erroris, & libidinis nullus hominum victor existeret: Cum vero ubique sit præsens, qui multis modis per creaturam sibi Domino servientem aversum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem, diligentem adhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem; non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras; sed quod negligis quærere, quod ignoras; neque illud, quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis*: Ubi vides alterum assertum Jansenianum ab Augustino in hoc loco prostratum, videlicet quod ignorantia invincibilis juris naturæ non excuset a peccato formali operantem ex ipsa, quod in secunda ex thesibus ab Alex. VIII. proscriptis effutiebatur.

IX. Ad primam rationem in contrarium a Jansenio propositam, quod scilicet Judæi caruerint gratia sufficienti, (& a fortiori idem dicendum de Infidelibus) jam supra in thesi 6. & 7. ostendimus, Judæos non fuisse destitutos gratia interiori, qua possent culpas declinare, & vitam æternam consequi: Nec in alia sententia fuisse Augustinum, quamvis in aliquibus locis ibidem perpensis videatur oppositum docere; Lib. 3. ad Bonif. cap. 3. habet: *Quis Catholicus dicat, quod nos dicere jactitant, Spiritum Sanctum adjutorem virtutis in veteri Testamento non fuisse?* Et sane quomodo a Deo obligari poterant ad legem implendam, si illam ex defectu gratiæ auxiliantis implere non poterant? Hinc idem Augustinus lib. de fide contra Manichæos cap. 10. verbis meridiana luce clarioribus habet: *Quis non clamet, stultum esse, dare præcepta ei, cui liberum non est, quod præcipitur, facere; & iniquum esse eum damnare, cui non fuit potestas jussa complere?* Et lib. de natura, & grat. c. 69. *Firmissime creditur, Deum justum, & bonum impossibilia non potuisse præcipere*. Quæcunque enim divinæ clementiæ, justitiæ, & bonitati adversantur, nec ponuntur, nec possunt a Deo poni, ita ut hæc impotentia commendet, & compleat ipsam Divinam Omnipotentiam. Cum autem non possit eatenus Deus præcipere impossibilia, sequitur, quod non potuerit præcipere Judæis observantiam legis, negata gratia interiori sufficienti, citra quam lex servari non poterat. Quod pariter Basilius docuit in Regulis brevioribus responf. 176. dicens: *Sine dubio autem non præcepisset hoc, qui bonus, & justus est, nisi etiam facultatem, qua id faceremus, esset largitus*. Hæc autem omnia æque militant pro Judæis, ac pro Infidelibus; æque pro iis, qui erant *ante legem*, seu qui solis præceptis naturalibus tenebantur, ac pro iis, qui erant *sub lege*, hoc est tenebantur etiam præceptis positivis latis in lege scripta; & eodem modo militant etiam pro iis, qui sunt *sub gratia*, seu pro iis, qui tenentur legem Euangelicam servare, quibus gratia per Christum datur uberior; & ideo nemini deesse potest gratia sufficiens ad legem implendam, quam implere tenetur.

X. Ad hæc respondet Jansenius tom. 3. lib. 3. cap. 14. & ante illum Calvinus lib. 2. Instit. cap. 5. & in Antidoto Trident. ad cap 11. sess. 6. posse inobedientiam imputari hominibus ad culpam, & ad pœnam, quamvis careant gratia sufficienti ad obtemperandum, eo quod isthæc impotentia orta est a culpa originali, & ideo est culpabilis in causa sua.

Sed adversus hanc responsionem plura diximus in expositione primæ Thesis ab Alex. VIII. proscriptæ, in qua id asserebatur. Illud hic addo, ut ejus absurditas perspicua fiat. Fingamus, quod Rex Principem aliquem omnibus bonis denudarit ob crimen perduellionis, & deinde eidem in extrema necessitate constituto præcipiat, ut in abundantiam annonæ centum millia aureorum quotannis suppeditet, comminando illi mortem, si non obtemperet, quamvis id nullatenus possit. Quis non execraretur Regis hujus tyrannidem, seu potius insaniam? quamvis enim ex culpa perduellionis factum fuerit, ut nequeat nunc hos sumptus subministrare, quos cæteroqui subministrare potuisset: at posita actuali impotentia, non potest hic, & nunc obli-

obligari ad id, quod hic, & nunc exhiberi non potest. Quod si hæc citra tyrannidem, & insaniam præcipi non possunt a Rege, quomodo Calvinus, & Jansenius citra delirium asserant, quod ea præcipi possint a Deo Clementissimo, Optimo, Maximo? Et ex eo magis absurditas patet, si supponatur, quod culpa antecedens fuerit remissa, sicut hominibus per circumcisionem in lege scripta remittebatur originale, & olim in lege naturæ per aliud signum externum, quo Deus infantibus opitulabatur, (& probabiliter ex August., & Beda illud consistebat in protestatione externa facta a Parentibus, quod homines per Christi adventum essent salvandi, qua de causa dicebantur parvuli illi salvari in fide parentum, ut fusius dixi in Cursu Theol. p. 7. disp. 1. qu. 1.) & in lege gratiæ remittitur adæquate quoad culpam, & pœnam per Baptismum. Hinc fingamus iterum, quod servus sua culpa factus sit impotens ad currendum, quia scilicet volens ascendere per fenestras ad furandum decidit, ita ut ejus crura frangerentur; dominus autem condonet prorsus illi culpam hanc, sed præcipiat, ut currat sub pœna mortis: Quid sentirent de tali domino Calvinus, & Jansenius? Hoc idem sentiunt de Deo, qui post remissam culpam originalem comminatur hominibus pœnam mortis æternæ, si legem non observent, ad cujus observantiam vires non habent ratione peccati originalis jam remissi.

XI. Replicat Jansenius lib. 3. de Grat. Christi cap. 15. dicendo, duplicem esse impotentiam, alteram insupplebilem a voluntate, ut est impotentia ad currendum in eo, qui pedibus caret; & quæ ita sunt impossibilia, præcipi non possunt a Deo: Alteram vero a voluntate supplebilem; ut est impotentia ad legem servandam, quam servare possent homines, si perfecte vellent, quamvis ob culpam originalem non possint perfecte velle sine auxiliis gratiæ; & quæ sic sunt impossibilia, præcipi a Deo possunt, cum impotentia illa sit voluntatis, atque adeo voluntaria.

Sed quis hæc percipiat? impotentia ista non aliter est voluntaria, nisi quatenus spectat ad voluntatem: Cæterum tam est impotens ad currendum, qui caret pedibus, quam est impotens ad volendum servare legem, qui caret auxilio necessario ad ponendam hanc volitionem; unde utrobique par ratio. Aliter Stoici, Priscillianistæ, Planetarii, aliique fati assertores adversus argumentationes Augustini, & aliorum Patrum contendentium, quod peccatores vacarent culpa in iis, quæ male operantur, si non operantur libere, possent pariter respondere, quod licet necessitate adacti vi fati, & stellarum male operentur, adhuc tamen peccant, quia impotentia ad bene operandum est in ipsa voluntate, licet sit necessaria, & si perfecte vellent, non male operarentur.

XII. Venio nunc ad auctoritatem adductam Augustini dicentis, quod ea dumtaxat dicenda sint bona opera, quæ fiunt per dilectionem Dei, ad quam fides antecedat. Ibi Augustinus solum loquitur de operibus bonis, quæ ad vitam æternam conferunt; ea enim gratia proxime ab hominibus accipi non potest ante fidem, cum ex Apostolo impossibile sit placere Deo sine fide, & quidem stricte dicta nixa auctoritati Dei loquentis. In quo sensu loquutus est etiam August. lib. 1. ad Simplic. cap. 2. dicens, non posse hominem bene operari, nisi perceperit gratiam; & addit: *Incipit autem percipere gratiam, ex quo incipit credere Deo, vel interna, vel externa admonitione monitus ad fidem.*

Ad auctoritatem adductam Arausicani recurrit eadem responsio; loquitur enim de operibus Deo placitis in ordine ad merendam de condigno gloriam; ad ea quippe præcedere debet fides, & dilectio Dei prius nobis ab ipso Deo inspirata.

Ex quibus omnibus constat, corruere scopum Auctoris harum thesium, qui est expungere in lege Euangelica gratiam sufficientem ad eam servandam in iis, qui peccant, ex hoc motivo, quod Infideles peccant sine gratia sufficienti ad non peccandum, eo quod nulla gratia fidem antecedat. Si enim Infidelibus Deus eam gratiam non denegat, ut hactenus ostendimus, a fortiori illam non denegat Christifidelibus, quos specialissime dilexit. Hinc D. Thom. in cap. 1. epist. 1. ad Cor. exponens verba illa: *Fidelis Deus, per quem vocati estis ad societatem Filii ejus*, addit: *Non videretur esse fidelis Deus, si nos vocaret ad societatem Filii, & nobis denegaret quantum in ipso est ea, per quæ pervenire ad eum possemus. Unde Josue 1. dicitur: Non te deseram, neque derelinquam.*

Corruit itaque primo, quod habetur in thesi 26., videlicet Nullam dari gratiam, nisi per fidem: cum certum sit, Infideles a Deo ad fidem vocari, atque adeo dari iis gratiam, qua possint veram fidem amplecti: Hæc autem gratia procul dubio fidem præcedit, unde ea non confertur per fidem.

Corruit secundo, quod dicitur in thesi 27. videlicet fidem esse primam omnium gratiarum; Etenim gratia, qua infidelis ad fidem vocatur, & qua fit potens ad

fidem

fidem libere amplectendam, fidem antecedit; atque adeo prima inter gratias, quæ a Deo nobis conferuntur, non est fides: esto omnis gratia, quæ fidem antecedit, conferatur in ordine ad reddendam fidem liberam, ac meritoriam; siquidem fides, in quantum est imperata ab actu libero supernaturali piæ affectionis ad fidem, a Trident. sess. 6. cap. 8. dicitur esse *humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis; sine qua impossibile est placere Deo, & ad filiorum ejus consortium pervenire.*

Corruit tertio, quod habetur in 28. videlicet primam peccatoris gratiam esse peccatorum remissionem; quandoquidem antequam peccata ei remittantur, confertur eidem gratia, qua vocatur ad pœnitentiam, confertur etiam gratia, qua per actus supernaturales fidei, spei, timoris, aliosque id genus ad pœnitentiam se disponat, & ad obtinendam justificationem; quare multæ aliæ gratiæ peccatori conferuntur, antequam gratiam remissionis consequatur.

Corruit denique, quod in 29. asseritur, videlicet nullam conferri a Deo gratiam extra Ecclesiam: Cum enim Infideles, Schismatici, Hæretici, & excommunicati extra Ecclesiam sint, ut dicemus in thesi 72., illisque gratiam Deus conferat, qua possint ad Ecclesiæ gremium confugere, consectarium est, quod etiam extra Ecclesiam innumeræ a Deo gratiæ benignissime conferantur. Quæ omnia usqueadeo sunt perspicua, ut mirum sit, quod possint in dubium revocari. Quia tamen Quesnellus Janseniana lue infectus nullam aliam agnoscit gratiam in natura lapsa præter gratiam efficacem medicinalem, qua fides conferatur, quæ non sit sine amore, & fiducia, & in qua, tanquam in suo germine, omnia alia salutis media contineantur, ut dicitur in thesi quinquagesima secunda, idcirco in hos scopulos impingit.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXVI.

Vigesima sexta vult, nullas dari gratias, nisi per fidem; atque adeo vult, infideles destitui gratia supernaturali, qua vocentur ad fidem libere amplexandam; perinde quasi illi dumtaxat converti possint, quibus datur gratia efficax, qua actu convertantur; qui vero non convertuntur, eatenus non convertantur, quia deest illis gratia, qua possint converti. Hoc autem contradicit doctrinæ Augustini dicentis lib. 1. ad Simplicianum: *Nisi ergo vocando præcedat Misericordia, nec credere quisquam potest, ut ex hoc incipiat justificari.* Fert etiam, Christi sanguinem iis, qui non convertuntur, nullatenus profuisse. Fert demum, quod attinet ad eosdem, qui non convertuntur, vocationes divinas, exprobrationes, comminationes esse frustraneas, ac fatuas; non secus ac fatue præciperetur homini, quod volet, si denegentur illi vires sufficientes ad volandum: Nec possent Infideles in inferno puniri ob ullam culpam personalem, eo quod destituti semper fuerunt gratia efficaci juxta doctrinam Baji, ejusque Sectatoris Quesnelli requisita ad eas culpas declinandas.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXVII.

Vigesima septima docens fidem esse primam gratiam, & fontem omnium aliarum, illud ipsum aliis phrasibus reponit, quod in superiori thesi confutatum est. Et sane si non conferretur antecedenter gratia Infidelibus, qua possent fidem amplexari, deridendum esset, quod dicitur *Isaiæ 65. Expandi manus meas tota die ad populum non credentem, & contradicentem mihi:* Commentitium pariter esset, quod de summa Dei beneficentia dicitur Jo. 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum:* Verum quidem est, quod fides sit *Humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis*, ut habet Tridentinum sess. 6. cap. 8. Fides tamen non est radix omnis justificationis, nisi in quantum meritoria, ac libere imperata relate ad adultos per actum supernaturalem piæ affectionis ad fidem; & ideo ad talem actum, utpote supernum, præire debet gratia, seu auxilium sufficiens, vi cujus libere possit voluntas fidem amplecti. Unde fides non nude sumpta, & a Deo infusa absque ullo exercitio libero voluntatis humanæ ad mentem Jansenianorum, sed fides, prout libere, ac meritorie imperata, est humanæ salutis initium; atque adeo ad actum fidei supernum intellectualem præire debet gratia sufficiens, qua voluntas possit libere fidem amplexari. Eam tamen excludit pervicacia Janseniana, quæ toto conatu nititur expungere gratiam sufficientem, tam in Infidelibus, qui culpabiliter renuunt veram fidem amplecti, quam in Fidelibus, qui re-

renuunt culpabiliter divinis mandatis obtemperare.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXVIII.

VIgesima octava docens primam gratiam, quæ peccatori conceditur, esse peccatorum remissionem, non solum negat dari gratiam sufficientem ad resipiscendum in peccatore, qui culpabiliter non resipiscit, (si enim ea gratia daretur, ea non esset peccatorum remissio) sed etiam vult, aut non præcedere fidem in peccatore, antequam justificetur, (quod repugnat Apostolo dicenti ad Heb. 11. *Sine fide impossibile est placere Deo*) aut vult, fidem formaliter justificare, quæ fuit Calvini hæresis; Adversus quam Tridentinum sess. 6. can. 28. definivit, quod non semper, amissa per peccatum gratia, fides amittatur; & can. 9. anathematizat, qui dixerit, sola fide impium justificari. Quibus adde, ad justificationem obtinendam debere hominem disponi, ac præparari per actus supernaturales fidei, spei, timoris, contritionis, ut habet idem Concil. sess. 6. cap. 6., atque adeo præire debere gratiam ad hos actus eliciendos, antequam peccator justificetur. Quomodo ergo prima gratia, quæ peccatori confertur, est peccatorum remissio?

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXIX.

VIgesima nona asserens extra Ecclesiam nullam gratiam a Deo concedi, iterum crambem recoctam, ac lethiferam obtrudit; quæ non stomachum modo, verum etiam iracundiam, ac zelum commoveat. Si Infidelibus vel proxime, vel remote non conferretur sufficiens gratia, qua possint libere Ecclesiam ingredi, ac veram fidem amplexari; Si Apostatis, Hæreticis, Excommunicatis, a consortio fidelium separatis deesset gratia sufficiens, qua possint ad Ecclesiam regredi, inculpabiliter extra ovile supremi Pastoris remanerent, & incassum vocarentur, ut venirent, si destituerentur gratia requisita ad veniendum. Propterea illi dumtaxat Ecclesiam ingrederentur, & ad Ecclesiam redirent, quos Deus vellet sua gratia efficaci admittere ad suum ovile; atque adeo per Deum staret, quominus alii admitterentur; cum non sit iis integrum velle admitti ex defectu virium supernaturalium, sine quibus nemo potest fidem libere amplecti, & ad Ecclesiam confugere. Quibus adde, quod, ut possit Infidelis credere, & Ecclesiam ingredi, (sicut Excommunicatus, Apostata, & Hæreticus ad Ecclesiam regredi) requiritur ante actum fidei, qui est actus intellectus, actus liber, ac meritorius piæ affectionis ad fidem, qui est actus voluntatis: ut proinde dicat Apostolus ad Rom. 10. *Corde creditur ad justitiam:* hic autem actus liber voluntatis esse debet supernaturalis, ut ad fidem disponat, atque adeo prodire debet ex gratia, cui potest Infidelis reluctari: ut proinde si reluctetur, extra Ecclesiam remaneat; non tamen sine gratia, qua libere potuisset fidem amplecti, & Ecclesiam ingredi, aut ad illam regredi. Confert itaque Deus gratias etiam extra Ecclesiam.

PROPOSITIO XXX.

Omnes, quos Deus vult salvare per Christum, salvantur infallibiliter. *Quesnellus Joan. 6. 40. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Contenditur hic, quod Deus nolit omnium salutem, & quod per Deum stet, ne Reprobi salventur.

II. Certum est, eos, qui salvantur, salvari ex affectu Dei speciali erga illos; Sicut etiam, quod Deus dominetur in creaturas liberas, qua liberas, ita ut possit ab iis consensum salutarem infallibiliter obtinere. III. Nostra prædestinatio uni Deo debetur; reprobatio vero nostræ pravæ voluntati. IV. Deus non deserit, nisi deseratur. V. Quod intelligendum non solum de gratia habituali, sed etiam de actuali.

VI. Quos Deus vult efficaciter omni efficacia, & non solum quantum ad se spectat, salvare, illi salvantur ineluctabiliter, necessitate tamen consequente, non antecedente.

VII. Reproborum salutem Deus vult efficaciter, solum quantum est ex parte sua, non vero simpliciter. VIII. Quænam auxilia Deus deneget in pœnam culparum. IX. Adulti non privantur in pœnam peccati originalis auxilio sufficienti ad salutem.

X. Consensus liber creaturæ est quidem Dei donum, sed ita, ut ad illum elective concurrat arbitrium creatum; non secus ac in statu naturæ in-

væ integræ. XI. Pluribus de causis Ecclesia orat, ut omnes salventur, quandoquidem quod Deus nemini denegat, est solum auxilium sufficiens ad salutem. Ubi explicatur illud Augustini, quod Lex credendi legem statuat supplicandi. XII. Etiam infantium sine Baptismo decedentium Deus, quantum est ex se, salutem exoptat. XIII. Num Deus voluerit omnium omnino salutem in priori, an in posteriori signo ad lapsum Adæ?

I. Videtur thesis infrustrabilitatem divinæ voluntatis extollere, necnon efficaciam nostræ Redemptionis per JESU Christi Sanguinem, dum docet, infallibiliter salvari quotquot vult Deus ob Christi merita, & per Christi gratiam salvos facere. Sed piæ istæ, & Catholicæ veritates, quas omnes ad unum deprædicamus, longe absunt non solum a mente Auctoris, verum etiam a sensu legitimo verborum, sub quibus vafre error occultatur. Et sane si sensum spectemus, quem hujus thesis verba præseferunt, Auctor directe contendit, Deum nolle omnium omnino salutem; Cum enim non omnes de facto salventur, consectarium est, quod Deus istorum salutem non velit, si verum esset, quod salventur infallibiliter omnes, quos Deus vult salvare per Christum: Ex quo pariter sequitur, quod Christus D. non pro omnibus omnino mortuus sit, ac sanguinem fuderit; Quæ quantum a Catholicis veritatibus aberrent, fuse osten dimus in expositione thesis duodecimæ, quæ huic est affinis. Verum si introspiciamus, quod per hanc thesim a Quesnello insinuatur, illud est, quod gratia Christi medicinalis sit fortis, inexpugnabilis, ac necessitans arbitrium; & ideo qui hac gratia donantur, salvantur infallibiliter; eatenus enim dicitur, Deus electorum salutem velle, quatenus hanc illis gratiam confert; & quia reprobi de facto non salvantur, nulla iis juxta Quesnellum datur gratia sufficiens, qua possint, si velint, salutem consequi, & ideo Deus non vult eorum salutem; atque adeo per Deum stat, ne salventur; quod quantum divinæ bonitati, ac Christi sanguini sit injuriosum, nemo est quin videat.

II. Plurima diximus in hanc rem in thesi 3. & 4. sicut etiam in duodecima, quæ pariter habet: *Quando Deus vult salvare animam, quocumque tempore, quocunque loco, effectus indubitabilis sequitur voluntatem Dei.* Hic addendum, in controversiam revocari non posse, quod qui salvantur, unice salventur ob gratiam efficacem sibi collatam ex affectu speciali Dei intendentis eorum salutem. Nec poterit quisquam dubitare, quod si Deus efficaciter efficacia simpliciter dicta vult aliquem salvare, prædestinando illum ad gloriam ut coronam (hoc est conferendam propter operationes liberas salutares, ac meritorias vitæ æternæ) infallibiliter hic salvandus sit, cum non desit in Deo humanorum cordium, quo placet, inclinandorum potestas omnipotentissima, ut advertit Augustinus, qui in Enchir. cap. 88. addit: *Quis tam impie desipiat, ut dicat Deum non posse malas hominum voluntates, quando voluerit, & quomodo voluerit, in bonum convertere?* Competit quippe supremo Dei dominio utroque modo voluntates hominum ad bonum convertere, videlicet & citra libertatem prædeterminando illos ad bonum, & per operationes liberas ponendas sub auxilio indifferenti; Alioquin dominium Dei non esset latepatentissimum, & quo majus excogitari non potest, si solum dominari posset creaturis liberis quidem, sed non qua liberis, hoc est infundendo in illis actum bonum necessarium, quin posset ad arbitrium obtinere ab iis ineluctabiliter per auxilium indifferens operationem liberam salutarem. Hinc idem August. in Enchir. cap. 96. advertit: *Neque enim veraciter ob aliud vocatur Omnipotens, nisi quia quicquid vult, potest, nec voluntate cujuspiam creaturæ voluntatis omnipotentis impeditur effectus.*

III. Quamobrem in eo dumtaxat sensu Catholica doctrina a Janseniana discordat, quod Catholici velint, de facto Deum voluisse efficaci quidem voluntate, sed solum quantum est ex parte sua, (esto non efficaci simpliciter) omnes omnino salvari, *etiam* Reprobos, eo quod omnibus omnino contulerit auxilium quantum est ex se sufficiens ad eorum salutem; non tamen salventur Reprobi, eo quod defectus salutis unice provenerit ex eorum libera voluntate, quæ noluit gratiæ consentire: ut proinde erronea sit thesis hæc Janseniana, quod scilicet omnes, quos Deus vult salvare per Christum, salventur infallibiliter; non enim omnium salutem æqualiter Deus decrevit: Reproborum salutem voluit animo sincero, & benefico, conferendo illis vires sufficientes ad illam assequendam; ad eum modum quo vult sincero affectu vitam mendici esurientis, qui præbet illi cibum, quo possit ad arbitrium vesci: Electorum tamen salutem voluit animo specialiter benefico, conferendo illis auxilium, quod sufficiens simul esset, & simul efficax, seligendo illud ab inefficacibus, ad quod ex munere primæ causæ Deus non tenetur, ut proinde beneficium prædestinationis uni Deo acceptum referatur ab Electis, & æter-

& æterna damnatio nullatenus possit in defectum gratiæ, aut divinæ voluntatis refundi, sed unice in voluntatem reproborum libere dissentientium gratiæ sufficienti: quod verbis illis expressit Isidorus lib. 2. sentent. cap. 5. *Ut pereas tuo merito, ut salveris meo auxilio*. Et glossa ordinaria ex Ruperto habet: *Ac si dicat; Tu ipse perditionis tuæ causa es: tu tibi perditionem thesaurizasti recedendo a me, qui solus tibi poteram, & consueveram auxiliari, & nusquam tibi auxilium est, nisi apud me, si pœnitentiam agere velis*. Unde Angelicus part. 2. q. 112. art. 3. docet: *Defectus gratiæ prima causa est ex nobis; sed collationis gratiæ prima causa est a Deo, secundum illud Oseæ 13. Perditio tua Israel, tantummodo in me auxilium tuum.*

IV. Hinc illud Ecclef. 15. *Ne dixeris, per Deum abest*; vel ut legunt Septuaginta, & August. de grat. & lib. arb. 1. 2. *Non dixeris, propter Dominum recessi*; quo diserte significatur, per solum liberum arbitrium stare desertionem, & reprobationem, quia sola arbitrii culpa, & non antecedens Dei voluntas potest esse causa absentiæ gratiæ, & operationis salutaris, cum omnes Deus quantum est ex se salvos velit.

Confirmatur, quia ex Sacrorum Bibliorum, & Sanctorum Patrum doctrina descendit effatum illud: *Deus non deserit, nisi deseratur*, quod habetur in Trident. sess. 6. cap. 11. ubi dicitur: *Deus sua gratia justificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur*. Apostolus enim ad Hebr. 13. docet, Deum nos non deserere: *Ipse dixit, non te deseram, neque derelinquam, ut confidenter dicamus, Dominus mihi adjutor, non timebo, quid faciat mihi homo*. Et Jerem. 51. dicitur, quod Deus non deserat, nisi quia deseri volumus: *Curavimus Babylonem, & non est sanata, derelinquamus eam*. Ecce quomodo Deus nunquam deserit, neque derelinquit, ut habet Apostolus, videlicet quantum est ex se, quia semper auxilium suum exhibet paratissimum, ut possimus confidenter dicere, *Dominus mihi adjutor*. At si auxilium respuamus, & curari negligamus insanientes in medicum, tunc ne Deus donorum suorum non liberalis, sed prodigus habeatur, nos derelinquit, ut Jeremias docet; aut quia non dat amplius locum pœnitentiæ, aut quia denegat auxilia uberiora, quibus necessitas moralis succumbendi tentationibus expugnetur, conferendo dumtaxat sufficientiam physicam ad resistendum; vel demum quia denegat in pœnam auxilia efficacia, quæ cæteroqui esset daturus. Conciliant proinde Patres utrumque Apostoli, & Jeremiæ textum, videlicet, & quod Deus non deserat quantum est ex se, & quod deserat nolentes curari; unde verum sit, quod Deus *non deserit, nisi deseratur*. Ex quo fit, & quod efficaciter Deus quantum est ex se velit omnes homines salvos fieri, ut proinde conferat omnibus ad id assequendum gratiam sufficientem: & simul quod non omnes, quos ita vult salvare, salventur infallibiliter, ex eo quod multi renuant auxiliis gratiæ consentire.

V. Janseniani docent cum nonnullis apud Suarez lib. 3. de Grat. cap. 2. effatum istud, *Deus non deserit, nisi deseratur*, intelligi solum de gratia habituali, non de gratia actuali sufficiente; quatenus Deus neminem privat sua gratia justificante, nisi propter culpam, qua Deus deseritur; non vero quod neminem privet gratia actuali, nisi propter culpam personalem, (quamvis sæpe deneget propter culpam originalem) docentes cum Jansenio, quod nec justis, qui peccant, detur gratia sufficiens ad non peccandum, nec infidelibus non credentibus detur gratia sufficiens ad credendum, cum a gratia sufficiente, tamquam a monstro, abhorreant. Hinc inferunt, salvari solum Electos, & quidem infallibiliter, quia solum electis datur gratia per Christum medicinalis efficax, & irresistibilis: Reprobos vero non salvari, non quia ipsi nolunt gratiæ consentire, sed quia Deus nullam iis vult gratiam conferre, ut salventur.

Verum quam absona, quam erronea, quam blasphema, & meritis Christi, ac immensæ Dei bonitati injuriosa hæc sint, nemo est, quin videat: quod in duabus thesibus proxime sequentibus iterum, iterumque palam fiet. Passim enim & Scripturæ, & Patres docent nunquam per Deum stare, ne quis salvetur; atque adeo neminem deseri, non solum per amissionem gratiæ habitualis, sed etiam per denegationem gratiæ actualis, nisi prius per culpam gratiæ sufficienti præstitæ restiterit. Neque sola culpa originalis est in causa, cur Deus deneget infidelibus auxilia sufficientia, ut credant, & salventur; Aliter pretiosissimus Christi sanguis nihil iis profuisset, quod citra hæresim sustineri non potest, ut constat ex quinta Jansenii proscripta thesi. Et licet culpa originalis officeret Infidelibus, ea tamen officere non potest iis, qui lavacro baptismi mundati sunt; cum per baptismum reatus omnis culpæ, & pœnæ abradatur. Quare justificati per baptismum, si labantur, & damnentur, non labuntur, & damnantur ex defectu gratiæ auxiliaris, & quia Deus vult illos cum reprobis annumerari; sed labuntur, quia de-

desunt gratiæ sufficienter collatæ a Deo volente eorum salutem. Hinc August. tr. 2. in Joann. loquens de lumine gratiæ, quo Deus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, habet : *Opus est , ut tu non recedas ab eo , qui nunquam recedit ; opus est, ut non deseras , & non desereris : noli cadere, & non tibi occidet : Si tu feceris casum, ille tibi faciet occasum* : Quibus verbis ostendit, non solum gratiam habitualem , sed etiam illustrationes gratiæ actualis , de quibus loquitur, non denegari a Deo, nisi prius nos illum deseramus, resistendo gratiæ jam collatæ, ne peccemus. Quod expressius docuit D. Prosper in respons. ad cap. Gall. cap. 11. dicens : *Cum vero aliquos a Deo aut traditos desideriis suis, aut obduratos legimus, aut relictos, magnis peccatis suis hoc ipsos meruisse profitemur*. Et post pauca addit: *Vires itaque obedientiæ non ideo cuique subtrahit, quia eum non prædestinavit , sed quia recessurum ab ipsa obedientia esse prævidit* . Et lib. 2. de vocat. gent. cap. 28. *Fit manifestum , quod diversis, atque innumeris modis omnes homines vult Deus salvos fieri : sed qui veniunt , Dei auxilio diriguntur ; qui non veniunt , sua pertinacia reluctantur*. Quod si per Deum staret, ne venirent, eo quod nollet inter Electos recensere , non dicerentur non venire ob pertinaciam, sed ob impotentiam, ex defectu scilicet gratiæ auxiliaris . Similiter Chrysostomus, Euthymius, Hilarius, & alii Sancti Patres exponentes illud Matthæi 23. *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti? Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta ; dico enim vobis : non me videbitis amodo , &c.* docent, his verbis significari auxilia gratiæ, quæ dantur in ordine ad salutem , & quæ denegantur in posterum illis, qui noluerunt adjuvari ; indigni quippe sunt novo beneficio , qui relate ad beneficium antecedenter collatum fuerunt ingrati . Quod etiam significatur verbis illis Isaiæ 2. *Nunquid non istud factum est tibi, quia dereliquisti Dominum Deum tuum eo tempore , quo ducebat te per viam ?* Si per viam salutis Deus nos ducit , ergo adjuvat gratia sufficienti ; si nos illum derelinquimus, jam gratiæ resistimus ; si propterea punit, ergo in pœnam privat nos novis beneficiis, & auxiliis gratiæ , aut efficacibus , aut intensis , quibus sine morali impotentia curramus viam mandatorum suorum, & ita curramus, ut comprehendamus.

VI. Ex quibus fit primo , omnes , quos Deus vult salvare efficaciter efficacia simpliciter dicta, (ut sunt omnes Electi , quibus confert auxilium prævisum efficax ex amore efficaciæ) salvari infallibiliter, non quia gratia per Christum est ineluctabilis, & necessitans ad bonam operationem, ut docent Janseniani, sed quia bona operatio, quæ est libera, necessario est futura, necessitate solum consequente in hypothesi , quod prævideatur futura sub tali auxilio , quod benignissime a Deo confertur; non secus ac trina illa negatio Christi facta a D. Petro ex. grat. necessario erat futura, necessitate duntaxat consequente, non læsiva libertatis, in hypothesi quod esset prævisa , & revelata a Christo Domino.

VII. Fit secundo , quod licet peccatores reprobi non salventur , adhuc verum est, quod Deus velit illos salvos fieri. Ratio est, quia in tantum non salvantur , in quantum peccant ; & in tantum peccant , quia resistunt gratiæ , non quia carent gratia sufficienti ad non peccandum ; Si enim ea carerent, non peccarent: Quod si præditi sunt gratia, cui resistunt, *eo ipso* verum est, quod Deus gratiam illam contulerit , ut bene operentur , & salventur, cum non possit Dei bonitas conferre auxilium inefficax eo animo, quod sit inefficax , ac intendendo culpam creaturæ; ergo Deus vult salutem peccantium Reproborum, quin eatenus salventur.

VIII. Fit tertio , quod Deus ei , qui gratiæ sufficienti resistit, deneget in pœnam sæpe alia auxilia , aut efficacia , aut intensa, quæ esset daturus, si culpa non præcessisset ; ut proinde abyssus unius peccati abyssum alterius invocet usque ad æternam damnationem ; nunquam autem novum peccatum contingit absque nova gratia conferente saltem mediate , vi scilicet orationis præviæ , physicam potestatem (esto non semper moralem) ad illud declinandum. Et quia nunquam confertur a Deo gratia sufficiens sine sincera voluntate, quod ea homo utatur in ordine ad salutem comparandam, (sicut nemo a viro cordato ad prandium v. g. invitatur , sine sincera ejus voluntate , quod a convivio non sit excludendus , si annuat) sequitur , quod iterantibus culpas Deus iteret semper sua beneficia , & benevolum animum, quem habet de eorum salute: Sic enim poterit in extremo die vincere cum judicaverit , exprobrando iis iterata beneficia, & ingratitudinem iteratam.

IX. Fit quarto, quod nemo ex adultis ob culpam originalem privetur auxiliis sufficientibus ad salutem , ubi pervenerit ad usum rationis. Ratio est , quia istorum nemo damnatur citra culpam personalem: culpa autem personalis haberi non potest , nisi de-

tur gratia sufficiens ad non peccandum; atque adeo nemo adultus caret auxiliis sufficientibus ad salutem ob meram culpam originalem.

X. Sed audiamus Jansenianos, qui percipere non possunt, quod Deus possit velle salutem Reprobis dependenter ab eorum voluntate, & sub conditione, quod velint gratiæ sufficienti consentire. Sic enim paralogizant. Nisi Deus infallibiliter salvos faceret, quoscumque vult salvare per Christum, sed posset velle aliquos, nempe Reprobos, salvare sub conditione, quod velint gratiæ consentire, ut proinde si non consentiant, non salventur, sequeretur, quod Deus vel vellet absolute Reproborum salutem, & ideo deberent infallibiliter salvari, vel nollet illam absolute, & sic vera esset hæc thesis, quod infallibiliter salventur, quoscunque Deus vult salvare, cum reproborum salutem nullatenus velit. Sequela revincitur, quia ipse consensus voluntatis creatæ est in manu Dei, & est Dei donum; ergo dum Deus vult salutem reproborum, si velint consentire gratiæ, eo ipso vult eorum salutem, si ipse velit donare illis talem consensum; quare vel vult dare talem consensum, & absolute vult eorum salutem, quia voluntas Dei conditionata per purificationem conditionis evadit absoluta; vel non vult consensum donare, & absolute non vult eorum salutem. Ad eum modum, quo decernens dare centum Petro, sub conditione quod det illi decem, eo ipso vel absolute vult dare centum, ubi se determinet ad dandum decem, vel absolute non vult dare centum, si se determinet ad non dandum decem; quandoquidem purificatio conditionis unice dependet ab eodem, qui ore tenus decernit conditionate, ubi revera decernit absolute.

Respondeo, nego sequelam: Ad probationem distinguo antecedens, consensus creaturæ est in manu Dei, & Dei donum, ita ut unice dependeat a voluntate Divina, & nullatenus a voluntate creata, nego; ita ut pendeat principalius a voluntate Divina, sed elective ad illum cooperetur voluntas creaturæ, quæ possit impedire existentiam talis doni, & resistere gratiæ, efficiendo ut gratia, quæ est efficax, non sit efficax, sed sit pure sufficiens, concedo antecedens, & distinguo similiter consequens; & sic patet disparitas ad casum adductum de decernente dare centum, sub conditione uni sibi libera, non vero libera alteri, ut est in casu nostro. Quod ipsi Jansenii fautores admittere tenentur in statu naturæ integræ, in quo admittunt possibilitatem auxilii sufficientis, & simul tenentur dicere, quod consensus sit donum Dei, sed donum dependens a libera determinatione creaturæ. Unde Trid. sess. 6. cap. 16. docet, *tantam esse divinam erga omnes homines bonitatem, ut eorum velit esse merita, quæ sunt ipsius dona*.

XI. Opponunt ulterius ex Jansenio lib. 3. de Grat. Christi, cap. 1. quod si Deus vellet quantum est ex se salutem reproborum, quin isti infallibiliter salventur ex defectu propriæ voluntatis dissentientis gratiæ, sequeretur, quod frustra Ecclesia Deum exoraret, ut velit omnes homines salvos fieri; cum tamen Apostolus 1. ad Timoth. 2. hortetur, ut oremus pro omnibus hominibus, quippe quos omnes Deus vult salvos fieri. Sequela autem probatur, quia frustra quis rogatur, ut ponat id, ad quod ponendum est jam determinatus; Deus autem a sua voluntate, quam habet salvandi omnes, est jam determinatus ad ponendum, quod a se dependet, ut possint omnes salvari, vid. auxilium sufficiens; propterea non videtur ipse rogandus, ut omnes salvet, sed potius homines rogandi sunt, ut gratiæ consentiant, & salventur, Quod ante Jansenium opposuerat Catholicis Calvini discipulus David Paræus lib. 2. de lib. arb. cap. 8. dicens: *Si omnibus semper daretur auxilium sufficiens vitandi infidelitatem, & peccata, frustra oraret Ecclesia; quia sufficiens auxilium, cum fingatur universale esse, non est ex eorum beneficiorum genere, quæ precibus, & supplicationibus sunt impetranda.*

Confirmatur ex eodem Jansenio, quia nusquam Ecclesia orat, ut fideles possint salvari, si velint, sed solum petit ipsum velle: ergo Deus solum confert gratiam efficacem, qua infallibiliter salventur, non vero gratiam sufficientem, qua salventur, si velint. Quod prius docuerat Calvinus lib. 2. Instit. cap. 3. dicens: *Sic & precationes Sanctorum leguntur compositæ: Inclina cor nostrum, dicebat Salomon, ut servemus mandata tua*. Quod ex eo etiam suadetur, quia ex Augustino Regula credendi legem statuit supplicandi; propterea cum non petamus a Deo potentiam dumtaxat ad pœnitendum, ac perseverandum, sed ipsam pœnitentiam, ac perseverantiam, credendum est, quod pro isto statu Deus non conferat nobis gratiam sufficientem, seu potentiam nudam ad hos actus salutares, sed gratiam efficacem, seu potentiam cum ipsis actibus conjunctam; quare falsum est, quod quantum est ex se velit salutem reproborum, & quod illis conferat auxilium, quo possent salvari, si vellent.

Re-

Respondeo, rogandum esse Deum, ut velit omnes salvos facere, quamvis id velit quantum est ex se; tum quia potest conferre auxilia efficacia, ad quæ non est determinatus ex illa sua voluntate quantum est ex se efficaci salvandi omnes; tum etiam quia potest conferre auxilia intensiora, & frequentiora; tum denique quia potest Deus ita causas secundas disponere, ut facilitatem conferant ad intentum, ad quæ omnia non tenetur: propterea Ecclesiæ preces, ut omnes salventur, non sunt frustraneæ.

Ad confirmationem: Ecclesia non orat, ut Deus conferat omnibus, ut possint salvari, si velint, quia auxilium sufficiens nulli denegatur; orat, ut salventur, aut petendo ad id gratias efficaces, non quidem Jansenianas eversivas libertatis, sed gratias efficaces Catholicas, quibus libere de facto salvantur, aut petendo gratias sufficientes uberiores, & frequentiores, quibus facile possint salutem obtinere, & sic cum morali necessitate salventur. Ad id, quod additur ex Augustino, non pauca diximus in calce thesis septimæ circa illud effatum, quod Regula credendi sit etiam regula supplicandi; quatenus credere debemus, ex dono Dei gratuito provenire, quicquid ab illo postulare monemur. Ex quo solum sequitur, quod dum petimus a Deo gratias efficaces, illas ex divina munificentia expectare debeamus; non sequitur tamen quod Deus gratias sufficientes non conferat, etiamsi non petantur. Neque sequitur, quod non possimus a Deo petere gratias sufficientes frequentiores, cum non semper, & singulis momentis illæ de facto dentur, quamvis semper offerantur; unde rite petentibus ex Dei dono conferuntur. Possumus pariter petere gratias sufficientes uberiores, ac intensiores, quæque præstent potentiam non solum physicam, sed etiam moralem, nec solum remotam, sed etiam proximam, nec solum urgente præcepto, verum etiam extra casum præcepti ad exequenda consilia: Quæ omnia ex sola Dei benignissima liberalitate promanant.

XII. Opponunt ultimo. Si Deus vellet omnes salvare sub conditione, quod ipsi velint, vel sub hac generali voluntate comprehenduntur etiam infantes, vel non: Primum non potest dici, cum talis conditio relate ad infantes non sit purificabilis; Si dicatur secundum, ergo sicut absolute Deus denegat infantibus auxilia sufficientia ad salutem, ita dicendum, quod ea deneget adultis reprobis; ac proinde verum est, quod infallibiliter salventur, quotquot Deus vult salvos facere per Christum.

Confirmatur, quia Augustinus pluribus in locis videtur docere, quod Deus nolit salutem Infantium decedentium sine baptismo, & quod non providerit illis de remedio ad salutem. Nam lib. de natura, & grat. cap. 12. habet: *Plerumque festinantibus parentibus, & paratis Ministris, ut baptismus parvulo detur, Deo tamen nolente, non datur*. Et lib. de correct. & grat. cap. 8. *Quid clarius, ut asseratur per Deum stare, quominus parvuli salutem accipiant?* Ergo sicut Deus peccati originalis vindex in pœnam voluit infantibus denegare remedium sufficiens ad salutem: ita dicendum, quod voluerit etiam adultis reprobis auxilium sufficiens denegare: etiam dato, quod voluerit omnes omnino salvos facere, si in Adamo non peccassent.

Respondeo, a Scholasticis in quæstionem adduci, An, & quomodo Deus providerit infantibus omnibus de remedio ad salutem, cum nihil hac in re definitum sit. Quamvis communius Theologi doceant, Deum, quantum est ex se, voluisse omnium infantium salutem, nisi susceptio baptismi a creaturis sive naturalibus, sive liberis impediatur: Equidem tamen in Cursu Theologico p. 3. disp. 1. quæst. 6. probabilius existimavi, quod Deus providerit infantibus de hoc remedio dependenter a voluntate, ac piis operibus, & orationibus parentum, juxta doctrinam D. Prosperi dicentis lib. 2. de vocat. Gent. cap. 23. *Non irreligiose arbitror credi, neque inconvenienter intelligi, quod isti paucorum dierum homines ad illam pertineant gratiæ partem, quæ semper universis est impensa nationibus, qua utique si bene uterentur Parentes, etiam ipsi per eosdem juvarentur*. Quamvis enim in carmine de ingratis dicat:

Nec meritis istud poteris aptare parentum,
Cum videas multos Sanctis Genitoribus ortos
Nullo salvari studio potuisse suorum:

non per hoc denotat, quod nunquam defectus baptismi relate ad hos infantes proveniat ex defectu orationis, aut ex alia culpa Parentum, cum jam oppositum docuerit loco laudato; sed solum denotat, quod non semper proveniat ex hac speciali Parentum culpa, videlicet ob ignaviam, ob quam hic & nunc baptismus non confertur. Ad rem nostram usurpare possumus verba, quæ Augustinus lib. 14. cap. 8. contra Julianum habet: *Numquid parvuli homines non sunt, ut non pertineant ad id quod dictum est: Vult omnes homines salvos fieri?* Neque dicas, quod Apostolus solum loquatur de adultis, cum ad-

addat: *Et ad agnitionem veritatis venire*. Nam etiam parvulos Deus vult ad agnitionem veritatis pervenire, quando ad visionem Dei facilem perveniunt; & per baptismum habent in via fidem habitualem, qua credunt habitu, si minus actu; creduntque pariter fide Ecclesiæ. Juxta hanc sententiam ad argumentum respondetur, quod Deus velit infantes salvos fieri, etiam sub ea conditione, *si velint*, non quidem per se ipsos, cum hujus voluntatis sint incapaces, sed per suos parentes, quos Deus tanquam infantium tutores destinavit. Sicut autem plures adulti non salvantur, ob propriam culpam, non ex defectu gratiæ sufficientis: ita plures infantes non salvantur ob culpam, & defectum orationis parentum, ut ostendi loco laudato, per quos stat, ne iis baptismus applicetur: non vero quia Deus in pœnam peccati originalis absolute voluit illis denegare proximam baptismi applicabilitatem.

Deinde etiam transmisso, quod Deus in pœnam originalis ita statuerit, juxta rigidam sententiam Vasquii parte 1. disp. 96. adhuc verum est, quod Christus dederit seipsum aliquo pacto redemptionem pro his infantibus, & non pro dæmonibus, atque adeo quod Deus voluerit eorum salutem, videlicet sub conditione, quod Christus Dominus voluerit absolute, & efficaciter pro iisdem orare, non vero inefficaciter, & quatenus ad gloriam Patris conferret; sicut oravit, ut transiret a se Calix Passionis solum inefficaciter. Unde juxta hanc etiam viam verum est, quod Deus quantum est ex se velit horum infantium salutem, & tamen non salventur infallibiliter.

Ad confirmationem: Augustinus docuit, ut diximus, etiam infantes pertinere ad id, quod dictum est, *Vult omnes homines salvos fieri*. Quare ad auctoritates adductas dicendum, vel quod baptismus iis non conferatur Deo nolente, voluntate consequente ad culpam parentum, non vero voluntate antecedente: (sicut non vult salutem Judæ voluntate consequente ad ejus peccatum) & in hoc sensu per Deum stat consequenter ad culpam parentum, quod parvuli salutem non accipiant: vel dicendum, quod id contingat Deo nolente, hoc est non volente voluntate efficaci simpliciter dicta; in quo etiam sensu Judas non salvatur, eo quod Deus non habuerit voluntatem efficacem simpliciter dictam illum salvandi: Quando enim vult aliquem salvare, non solum efficaciter quantum est ex parte sua, ut vult salvare reprobos, sed omnino efficaciter, sicut salvat electos, tunc confert auxilium prævisum efficax, præfiniendo actum liberum bonum sub tali auxilio: & sic infallibiliter per operationes meritorias illum perducit ad salutem. In quo sensu D. Prosper in carmine de Ingratis cap. 15. dixit:

At vero omnipotens hominem cum Gratia salvat,
Ipsa suum consummat opus; cui tempus agendi
Semper adest, quæ gesta velit; non moribus illi
Fit mora: non causis anceps suspenditur ullis.

Hunc tamen specialem affectum, quem Deus exercet erga electos, non tenetur ex munere primæ Causæ exercere erga omnes illos, quos efficaciter quantum est ex parte sua vult salvos fieri. Propterea Deus Moysi dixit Exodi 33. prout habetur etiam Rom. 9. *Miserebor, cui voluero, & clemens ero, in quem mihi placuerit.*

In calce adverto, perperam in hac thesi Quesnellum excusari, perinde quasi solum velit, salvari infallibiliter omnes, quos Deus vult salvare efficaciter efficacia simpliciter dicta, quin neget Deum velle omnes omnino, etiam reprobos, salvos fieri voluntate efficaci quantum est ex parte sua; cum non semel dixerit, præsertim in cap. 22. Lucæ v. 49. in cap. 20. Joan. v. 16. & alibi, Christum D. pro omnibus mortuum esse. Nam contra est, quia etiam Heterodoxi negantes Christum mortuum esse pro reprobis docent, Christum pro omnibus mortuum esse, sed in triplici illo dumtaxat sensu, (ut explicabimus in thesi 32. quæ huic est affinis) videlicet pro generibus singulorum hominum, aut quatenus mors Christi poterat omnes salvare, vel quia Christus suscepit causam omnibus communem. Quare si Quesnellus adversus hæresim Jansenianam vellet, quod Christus pro omnibus omnino, seu pro omnibus, & singulis hominibus mortuus sit, & quod Deus etiam reproborum velit salutem, debuisset aliquando id exprimere, ne videatur sentire cum Jansenio in quinta ex suis proscriptis thesibus id negante: Cum autem hoc nusquam præstiterit, dicendum, quod juxta germanum verborum sensum neget in hac thesi Deum velle ullatenus salutem reproborum; & ideo ea tam in proprio, quem verba exhibent sensu, quam ad mentem Auctoris, fuit proscribenda.

XIII. Post hæc operæ pretium videtur aliquanto accuratius hic enucleare dignam scitu controversiam illam, Num scilicet Deus omnes, & singulos homines salvos fieri voluerit

luerit solum in priori signo ad lapsum Adæ, quatenus dedit Adamo justitiam, per quam omnes salvari possent: an vero etiam post Adæ lapsum, ita ut singulis hominibus in posteriori ad prævisionem peccati Adæ conferat vel proxime, vel remote auxilia sufficientia ad salutem? Videtur enim non facile explicari posse, Primo, quod ea conferat omnibus Infidelibus; Cum enim fides necessaria ad salutem necessitate medii sit ex auditu, & audiri mysteria fidei non possint sine Concionatore Euangelico, juxta illud Apostoli Rom. 10. *Quomodo audient sine Prædicante?* plurimis autem Infidelibus desit hujusmodi Instructor, videntur consequenter deesse illis media ad salutem necessaria. Secundo, non facile explicatur, quomodo Reprobis justificatis conferat Deus auxilia necessaria ad salutem, cum non conferat illis donum perseverantiæ, sine quo salvari nequeunt. Tertio, quomodo eadem auxilia conferantur obduratis peccatoribus, qui sæpe ob cordis duritiem converti non possunt: immo sæpe in pœnam denegatur illis auxilium, quo convertantur. Denique quomodo Deus velit infantes omnes in utero matris decedentes salvos fieri, cum plurimi, Deo nolente, ut diximus ex Augustino, non possint sacro baptismate ablui, sine quo salvari neutiquam possunt.

Respondeo ad hæc breviter, & Dico primo, Deum voluisse singulorum hominum salutem quantum est ex se, non solum in priori signo ad Adæ lapsum, quatenus condidit totam naturam humanam in Adamo, illique ut capiti contulit justitiam pro tota posteritate, nemine excepto, adeo ut singuli ejus originalem justitiam participassent, si Adam in ea permansisset; sicut singuli contrahunt originalem culpam ob ejus lapsum: sed etiam voluisse Deum in posteriori signo ad peccatum Adæ singulos homines salvos fieri, conferendo scilicet illis media, quibus possent a culpa liberari, & salutem consequi. Ita communiter Sancti Patres docent apud Suarez lib. 4. de Prædest. cap. 1. Id evincitur ex textu illo Apostoli 1. Timoth. 2. dicentis, Deum velle omnes homines salvos fieri: ubi loquitur apertissime de hominibus jam lapsis, pro quibus orare præcipit, & pro quibus Christus dedit semetipsum in redemptionem. Et sane cum Deus ordinaverit Christum in redemptionem omnium hominum post prævisum originale peccatum, atque adeo contulerit medium universale sufficiens ad omnium, & singulorum hominum salutem, consequens est, quod quantum est ex se, omnium, & singulorum salutem voluerit, etiam post lapsum Adæ, in quo omnes perierunt, & Christi D. redemptione indiguerunt; Excepta tamen Deipara, quæ ob dignitatem Matris sapientia, & gratia infinito propemodum intervallo sapientiam, & gratiam Adæ collatam superabat; unde non erat in ejus voluntate tanquam in voluntate Tutoris includenda; & ideo a culpa originali fuit immunis.

Confirmatur primo, quia si sola culpa originalis esset in causa, cur aliqui damnentur, sequeretur, quod nullatenus iis profuisset pretiosissimus Christi Sanguis; quod non solum est falsum, temerarium, & scandalosum, sed si fiat sensus, quod Christus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus sit, est etiam impium, blasphemum, contumeliosum, Divinæ pietati derogans, & hæreticum, ut habet censura quintæ thesis Jansenii lata tam ab Innocentio Decimo, quam ab Alexandro Septimo ex Cathedra loquentibus.

Confirmatur secundo ex verbis Apostoli 1. Corinth. 15. *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes vivificabuntur*, quatenus per Christum omnibus lapsis datur vel proxime, vel remote auxilium sufficiens, quo possint vivificari. Et Rom. 5. dicitur: *Non sicut delictum, ita & donum, si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei, & donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit*. Ac demum Apostolus concludit. *Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic & per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitæ*. Cum autem omnes omnino homines lapsi sint per Adæ peccatum, omnes pariter omnino homines per Christi mortem quantum est ex parte Dei justificantur; omnibus quippe confertur auxilium, quo justificari possint, & salvari. Idemque pariter significatur verbis illis 1. ad Timoth. 4. *Speramus in Deum vivum, qui est Salvator omnium hominum, maxime Fidelium*; quatenus omnium Salvator est quoad sufficientiam, sed maxime Salvator est Fidelium, seu in fide viva ambulantium, ac perseverantium: istorum quippe Salvator est etiam quoad efficaciam.

Opponitur id, quod dicitur Joan. 6. *Nemo potest ad me venire, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*; ergo ille, qui non trahitur a Patre sua gratia efficaci, non potest ad Christum venire: unde carent auxilio sufficienti ad salutem, quotquot gratia efficaci destituuntur.

Confirmatur, quia ibidem dixit Christus D. *Omnis, qui audivit a Patre meo, & didicit*,

cit, venit ad me: Ergo qui non venit ad Christum, non audivit a Patre, nec didicit; atque adeo caruit auxilio sufficienti ad salutem. Quod pariter videtur docuisse Augustinus lib. 1. Retract. cap. 5. dicens: *Qui autem cogenti cupiditati bona voluntate resistere non potest, jam hoc ita peccatum est, ut sit etiam pœna peccati*. Quare ex Augustino in pœnam peccati potest homo carere auxilio sufficienti ad non patrandam novam culpam, ac reddi impotens ad resistendum cupiditati cogenti, ut proinde salutem consequi non possit.

Respondetur primo, non esse idem trahere, ac venire; trahitur enim etiam qui allicitur ad veniendum, quamvis venire renuat: propterea verum est, quod non possit ad Christum venire, qui caret auxilio requisito, quo trahatur ad veniendum; non est tamen verum, quod qui non venit, non trahatur, nec habeat sufficientes vires ad veniendum. Secundo, etiam dato, quod ille solum dicatur trahi, qui actu venit, atque adeo qui instruitur gratia efficaci, nihilominus qui caret auxilio efficaci, & non trahitur, nec venit ad Christum, in tantum dicitur non posse venire, in quantum infallibiliter non veniet, seu in quantum est determinatus ad non veniendum; atque adeo non potest impotentia solum consequente, non antecedente. Sic Patres exponentes verba illa Joan. 12. *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias, Excæcavit oculos eorum*, docent, impotentiam istam esse consequentem, quatenus in sensu composito, quod vellent in sua cæcitate permanere, credere non poterant. Et Augustinus tract. 7. in Joan. exponens verba illa Joa. 8. *Non potestis audire sermonem meum*, hæc habet: *Ideo non poterant, quia corrigi credendo nolebant*.

Ad confirmationem: Non dixit Christus Dominus, Omnis, qui audit, venit ad me; sed dixit: Omnis, qui audit, & didicit; quare ut quis ad Christum veniat, non satis est, quod audiat, & solum instruatur auxilio sufficienti ad veniendum, sed requiritur etiam, quod discat, atque adeo vocationi obtemperet: propterea in Psalmo dicitur: *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra*, ad denotandum, quod non omnis, qui audit vocem Domini, discit, cum multi obdurentur. Ad id, quod additur ex Augustino, dicendum multos, cogente cupiditate, non posse moraliter illi resistere, posse tamen physice, eo ipso, quod peccant non resistendo. Quinimo si physice non possent resistere sine Dei auxilio, eo ipso quod peccant non resistendo, certum est, quod non peccant directe per hoc, quod non resistant, sed solum peccant per hoc, quod non petant a Deo auxilium, quo possint resistere. Etenim, ut loquitur S. Leo, *juste instat præcepto, qui præcurrit auxilio*. Similiter Augustinus lib. de perfect. justitiæ resp. 15. ubi dixit, peccatum haberi, sive vitari possit, sive vitari non possit, statim subdit: *Et tamen vitari potest, non quando superba voluntas laudatur, sed quando humilis adjuvatur*, indicans, quod ubi humiliter a Deo auxilium necessarium exposcitur, illud non denegatur, ut peccatum vitari possit; unde si vitari non possit ex defectu auxilii, voluntas peccatum non declinat solum per hoc, quod auxilium non exposcat.

Dico secundo: Providit Deus relate ad omnes Infideles de mediis, quibus fidem, & salutem consequi possint; quamvis non eodem modo omnibus providerit. Ita communissime Catholici adversus Calvinistas apud Moraines disp. 25. sect. 3., & adversus Jansenium, qui lib. 3. de Gratia Christi cap. 11. hæc habet: *Infideles carent gratia sufficienti ad salutem tam proxime, quam remote, & omnibus principiis ejus*.

Prima pars probatur, quia universim de omnibus hominibus dicitur Joan. 1. *Deus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*; quod licet nonnulli interpretentur de illustratione naturali, communiter tamen Patres apud Toletum, Maldonatum, Suarium loco laudato intelligunt de illustratione gratiæ, & lumine fidei, ut satis constat ex contextu: Quod pariter evincitur ex illis verbis 2. Petr. 5. *Nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam converti*; atqui si non providisset singulis de remedio ad salutem, vellet eos absolute perire; siquidem per Deum staret, & non per ipsos, quominus salventur; ergo omnibus omnino infidelibus providit Deus de mediis ad salutem necessariis. Hinc proscripta fuit ab Alexandro VIII. thesis illa quinta, in qua dicebantur a Jansenianis, Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis carere omni gratia sufficienti, nullumque a JESU Christo influxum recipere.

Confirmatur hoc idem ex illo axiomate, quod docuit Augustinus lib. de nat., & grat. cap. 26. Prosper, Fulgentius, & alii Patres, quodque probavit Tridentin. sess. 6. cap. 11. & 13. *Deus neminem deserit, nisi prius ab illo deseratur*, quod licet Tridentinum ibi accipiat de solis justificatis, Patres tamen intelligunt universim de quolibet hominum genere: atqui si Deus aliquibus infide-

libus denegasset auxilium sufficiens ad salutem, illos deseruisset, antequam desereretur ab illis per culpam aliquam propriam: ergo nulli Infidelium Deus denegat vel proxime, vel remote auxilium, quo salutem consequi possit. Quod pariter confirmat universalis Christi redemptio, cum dicatur 1. Timoth. 2. *Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus*. Hinc Concilium Coloniense par. 7. cap. 32. definit: *Quamquam nemo convertatur ad Dominum, nisi tractus per Patrem, attamen nemo hic excusationem prætexat, quod non trahatur; quia ille semper stat ante ostium pulsans, nimirum per internum, & externum verbum commovens, ut convertamur a via nostra pessima.*

Probatur secunda pars Conclusionis, quod scilicet non omnibus Infidelibus eodem modo Deus conferat auxilia sufficientia ad salutem; quamvis enim nonnulli putent apud Suar. loc. cit. omnes omnino adultos aliquando illuminari illustratione aliqua superna, vi cujus possint credere fide supernaturali, & sic ad salutem disponi, quod videntur exprimere verba illa laudata Joan. 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*; nihilominus cum certum sit, fidem supernaturalem regulariter concipi ex auditu Apostolici instructoris, juxta illud Rom. 10. *Quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient sine Prædicante?* & constet etiam, innumeris Infidelibus deesse Evangelicum instructorem; Idcirco probabilius est, media ad salutem necessaria non eodem modo omnibus Infidelibus conferri; nonnullis enim immediate, & proxime auxilium supernum confertur, vi cujus cognoscant Deum esse, ac Remuneratorem esse, unde fide superna credere possint, quæ necessario credenda sunt necessitate medii; plurimis vero confertur solum mediate, quatenus (ut docet Vasq. p. 1. disp. 97. cap. 5.) si ductum rationis sequerentur, & non apponerent impedimentum gratiæ per culpas personales, Deus aut paratus esset ita combinare causas secundas, ut præsto illis esset Concionator Euangelicus, a quo instruerentur ad credenda mysteria fidei, aut immediate illos illustraret, vel ministerio Angelorum: Sicut enim omnibus Infidelibus dignatus est Deus Custodes Angelos destinare, quibus ad viam salutis dirigantur; ita eorum ministerio probabiliter uteretur, ut ad fidem instruerentur, qui personalibus culpis impedimentum non apponerent. Ita communiter Patres, & Scholastici apud Ripal. disp. 20. n. 82. & diserte D. Prosper lib. 2. de Vocat. Gent. cap. 28. dixit: *Fit manifestum, quod diversis, & innumeris modis omnes homines vult Deus salvos fieri, sed qui veniunt, Dei auxilio diriguntur, qui non veniunt, sua pertinacia reluctantur*. Expressius id docuit Angelicus quæst. 14. de Verit. art. 11. dicens: *Si aliquis nutritus in sylvis ductum naturalis rationis sequeretur in appetitu boni, & fuga mali, certissime tenendum est, quod ei Deus vel per internam inspirationem revelaret ea quæ sunt credenda, vel aliquem fidei Prædicatorem ad eum dirigeret; sicut misit Petrum ad Cornelium, Act. 10.* Quod pariter docuit Angelicus lect. 3. ad Rom. 10. ubi loquens de Barbaris, qui propter invincibilem ignorantiam mysteriorum fidei a peccato infidelitatis excusantur, habet: *Si qui tamen eorum fecissent, quod in se est, Dominus secundum suam misericordiam providisset, mittendo eis Prædicatorem fidei, sicut Petrum Cornelio, Act. 10. & Paulum Macedonibus, Act. 16. sed tamen hoc ipsum, quod aliqui faciunt, quod in se est, convertendo se scilicet ad Deum, ex Deo est movente corda ipsorum ad bonum.* Itaque conveniunt Patres, & Scholastici in hoc, quod nemini ex Infidelibus desit sufficientia, saltem remota, ad salutem; quamvis discrepent in modo, quo ea habeatur: Aliqui enim putant simul cum potestate naturali ad sequendum ductum rationis conferri immediate iis auxilia supernaturalia, ut sic ad fidem & ad justificationem disponantur: alii vero, quod si Infideles ductum rationis sequantur, & faciant, quod in se est in ordine ad culpas declinandas, Deus non denegabit illis gratiam suam, qua possint fidem, & salutem consequi: & alii aliter ratiocinantur.

Oppones primo cum Jansenio lib. 3. de Gratia Christi cap. 13. In tantum asserimus dari omnibus omnino Infidelibus auxilium sufficiens ad salutem, saltem remote, ita ut in potestate uniuscujusque sit salutem consequi, in quantum possunt omnes Infideles servare legem naturalem, ac culpam declinare, qua unice impeditur auxilium ad credendum; nulli autem denegantur vires requisitæ ad legem naturalem servandam, cum Deus impossibilia non præcipiat, & nemo peccet in eo, quod vitare non potest: Atqui falsum est, quod Deus non præcipiat ea, quæ non potest homo propriis viribus implere: illa enim solum impossibilia præcipere non potest, quæ neque propriis, neque alienis viribus, si petantur, impleri possunt; unde cum plurimi Infideles propriis viribus legem naturalem implere non possint, & vires supernas requisitas a Deo non recipiant, fit, quod ne remote quidem suf-

ficiens

ficiens remedium habeant ad salutem. Probatur minor, quia vel dicimus, quod Deus omnibus omnino adultis conferat auxilium supernum ad legem naturalem servandam; & hoc sine ullo fundamento videtur asseri, cum nusquam Deus obligârit se ad gratiam peccatoribus conferendam; unde miseretur, cujus vult, & quem vult indurat: Vel dicimus, quod per operationes honestas naturales, & per observantiam legis naturalis homo se disponat ad gratiam; & hoc sapit Semipelagianismum; nequit enim dispositio ad formam supernaturalem esse inferioris ordinis, & naturalis.

Respondetur, negari non posse, quod Deus unicuique tribuat sufficientiam proximam ad non peccandum, ita ut eatenus homo peccare possit, quia pariter potest non peccare, atque adeo liber sit ad peccandum, vel non peccandum. Lutheri, & Calvini hæresis fuit, quod Deus possit impossibilia præcipere denegando vires requisitas, quibus ea possibilia fiant. Hoc tamen adversatur Tridentino sess. 6. cap. 11. unde proscripta fuit propositio 63. Baji dicentis: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit*; necnon prima thesis Jansenii dicentis, Nonnulla Dei præcepta esse impossibilia, ac deesse gratiam, qua possibilia fiant; unde August. lib. de grat. & lib. arb. cap. 16. docuit, neminem rationis compotem latere, quod Deus impossibilia non præcipiat, dicens: *Magnum aliquid Pelagiani se scire putant, quando dicunt: Non juberet Deus, quod sciret non posse ab homine fieri. Quis hoc nesciat? sed ideo jubet aliqua, quæ non possumus, ut noverimus, quid ab illo petere debeamus: Ipsa est enim fides, quæ orando impetrat, quod lex imperat.* Quare ex hoc ipso, quod adultus peccet non servando legem naturalem, necessaria illatione deducitur, quod si nequeat viribus naturalibus illam servare, conferatur a Deo auxilium sufficiens ad illam servandam; aliter nullatenus peccaret illam non servando; *Quis enim peccat* (ut loquitur Augustinus) *in eo, quod nullo modo cavere potest?* Hinc fit, quod si ab adulto Infideli peccatum formale declinari non possit in transgressione legis naturalis sine auxilio superno, eo ipso quod peccat, inferendum est, quod ei auxilium supernum non desit; Quod si posset sine auxilio superno peccatum declinare, & illud declinet, Deus paratus est illi gratiam conferre, qua possit fidem amplecti, non quia observantia legis naturalis est dispositio ad gratiam, sed quia Deus paratus est gratiam conferre ex meritis Christi D. illi, qui impedimentum gratiæ non apponit; & sic verum est, quod cuicunque adulto auxilium sufficiens ad salutem conferatur, sive proxime, sive saltem remote.

Instabis: Vel infidelis ponens impedimentum gratiæ, qua indiget, ut possit credere, & salvari, solum peccat per hoc, quod legem naturalem transgrediatur, vel peccat etiam per hoc, quod fidem non amplectatur: non videtur posse dici, quod solum peccet per hoc, quod ponat impedimentum gratiæ transgrediendo legem naturalem, aut non orando, prout tenetur; etenim perspicuum videtur, quod peccet etiam peccato Infidelitatis, dum culpabiliter impedit quominus habeat sufficientiam ad credendum: Sicut qui prævidet in ebrietate secuturum homicidium, peccat etiam peccato homicidii, per hoc quod illi det causam: quare sicut potest peccare peccato infidelitatis in causa, quamvis non possit proxime fidem amplecti; ita universim possunt Infideles carere etiam libertate formali ad servandam legem naturalem, & peccare in causa, seu in peccato originali, & ratione libertatis Adæ peccantis, & eatenus damnari; unde saltem aliqui ex Infidelibus carent tam proxime, quam remote auxilio sufficienti ad salutem.

Respondeo proscriptam esse ab Alexandro VIII. thesim illam primam, qua asserebatur a Jansenistis, ad peccatum formale in natura lapsa sufficere libertatem in causa sua, seu in peccato originali, & libertate Adæ peccantis. Quod August. lib. 3. de lib. arb. cap. 19. animadvertit dicens: *Hic occurrit illa quæstio, quam inter se murmurantes homines rodere consueverunt, qui quodlibet aliud in peccando, quam se accusare parati sunt. Dicunt enim: Si Adam, & Eva peccaverunt, quid nos miseri fecimus, ut cum ignorantiæ cæcitate, & difficultatis cruciatibus nasceremur? & primo erraremus, nescientes, quid nobis esset faciendum; deinde ubi nobis inciperent aperiri præcepta justitiæ, vellemus ea facere, & renitente carnalis concupiscentiæ nescio qua necessitate, non valeremus?* Huic autem obmurmurationi non respondet S. Doctor, ut Janseniani contendunt, quod necessitas peccandi oriatur ex culpa originali, ac fuerit nobis liberum peccare in libertate Adæ, quamvis hic & nunc desit physica sufficientia ad non peccandum. Sed plane oppositum docet, dicens: *Quibus breviter respondetur, ut quiescant, & adversus Deum murmurare desistant: Recte enim fortasse quererentur, si erroris, & libidinis nullus homo victor existeret: Cum vero ubique sit præsens,* qui

qui multis modis per creaturam sibi domino servientem aversum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem, diligentem exhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem, non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras, sed quod negligis quærere, quod ignoras; neque illud quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis. Quare falsissimum est, & a mente Augustini alienum, quod peccet quis patrando, quod nullo modo cavere potest, etiamsi in causa peccaverit adigendo se ad hanc necessitatem: Sic peccat etiam contra justitiam, qui prævidens in ebrietate secuturum homicidium, se inebriat: At quando homicidium sequitur citra ullam libertatem, tunc nullatenus peccat, peccato scilicet formali trahente novum demeritum; quamvis novus superaddatur effectus difformis legi divinæ, ac regulæ morum, unde superaddatur nova entitas materialiter mala, ac peccaminosa, quæ dici etiam solet peccatum, quatenus a paccato procedit; non secus ac, ex Tridentino sessione quinta, etiam ab Apostolo Concupiscentia appellatur aliquando peccatum, quamvis vere, & proprie peccatum non sit, sed solum sit a peccato, & ad peccatum inclinet. Idemque dicendum de actu externo, qui quando superadditur actui interno formaliter peccaminoso, non superaddit secundum se novum demeritum, cum non sit formaliter liber, sed solum superaddit novam entitatem difformem regulæ morum, ac materialiter peccaminosam, quæ solet appellari peccatum externum, Sicut autem Ecclesia non infligit pœnam, puta excommunicationis, aut reservationis, nisi actui interno peccaminoso supperaddatur etiam externus; ita non infligit pœnam v. g. irregularitatis propter homicidium, nisi secuto effectu peccaminoso; quamvis nec effectus peccaminosus, nec actus externus novam culpam formalem, ac novum demeritum de se superaddant actui interno formaliter libero; quia scilicet solum habent libertatem in causa sua, quæ non sufficit ad novam culpam formalem contrahendam. Hinc Augustinus in Epist. ad Rom. num. 62. docuit, non peccasse Pharaonem, quando corde obdurato, seu destitutus omni auxilio non obtemperavit, quia tunc non poterat obtemperare; sed peccasse, quando talem se præbuit, cui cor obduraretur, seu omni auxilio destitueretur. Hac de causa, ut advertit Ripal. disp. 16. sect. 3. ne Jansseniani quidem docent, esse peccata formalia actiones materialiter malas puerorum, amentium, aut dormientium, & motus primo primos concupiscentiæ, quamvis hæc libera fuerint in libertate Adæ, & in illa præcaveri potuerint, unde suam habeant libertatem in causa. Ex quibus sequitur, nullatenus pariter salvari libertatem ad puccandum, vel non peccandum juxta viam Jansenii loc. cit. cap. 15. per hoc scilicet, quod voluntas secundum se sit flexibilis ad bonum, & ad malum, dum est in hac vita, unde possit tam a concupiscentia *ineluctabiliter* ad malum rapi, quam a gratia ad bonum: Hæc enim flexibilitas sic explicata non fert, quod homo, dum transgreditur præceptum, possit illud non transgredi; adeoque non fert libertatem ad peccandum requisitam.

Oppones secundo: Si Infidelis obtinet a Deo gratiam supernam per hoc, quod legem naturalem servet, sequitur, quod initium gratiæ sit a nobis, juxta hæresim Massiliensium, qui in hoc errabant, quod vellent operibus *naturalibus* annecti gratiam, perinde quasi illam quadantenus mererentur.

Respondeo, quod juxta hanc viam Suarii, & aliorum communius Infidelis non diceretur per observantiam legis naturalis disponere se positive ad gratiam, sed solum diceretur, quod posset per vires naturales non peccare, & non transgredi legem naturalem, & sic non ponere obicem gratiæ. Hinc observantia legis *naturalis* non est conditio, qua posita conferatur gratia, quia sic initium gratiæ, & salutis haberetur ab opere naturali; sed solum fert carentiam impedimenti requisitam, non quidem ut gratia conferatur, (cum Deus illam sæpe conferat etiam ponentibus novum obicem per culpam) sed requisitam, ut Deus teneatur gratiam conferre vi universalis Redemptionis Christi D., & vi legis, qua statuit non ponentibus obicem gratiam non denegare: propterea non est initium gratiæ sola carentia obicis, cum præter carentiam obicis requiratur promissio facta Christo Domino a Deo Patre intuitu suorum meritorum non denegandi gratiam non ponentibus obicem. Plura etiam possent ulterius juxta hanc viam opponi, quæ fuse discutit Suarius lib. 4. de gratia cap. 17. & Bellar. lib. 2. de gratia, & lib. arb. cap. 8.

Declinatur tamen omnino hoc inconveniens, quod initium gratiæ sit a nobis, si juxta aliam Doctorum primi subsellii viam dicatur Deus omnes omnino adultos sua gratia illuminare, statim ac ad usum rationis pervenerint, ut Deum primam causam, ac ultimum finem, necnon operum nostrorum

rum Remuneratorem cognoscant, ita ut illum credere possint, colere, ac invocare, ut præsto sit ad viam salutis capessendam; unde beneficio Euangelici instructoris discere possint explicite, ac credere fidei mysteria, & per januam baptismi in Ecclesiam ingredi, & ita salutem consequi. Siquidem juxta hanc viam prima gratia, non exspectatis bonis operibus naturalibus, nec victoria ulla tentationum omnibus confertur: & qui illi cooperantur credendo Deum remuneratorem fide stricta, sed introductoria, ulteriorem deinde gratiam merentur de congruo usque ad justificationem obtinendam. Id videtur insinuari ex iis, quæ Act. 16. dicuntur de Lydia purpuraria, quæ erat *Colens Deum, cujus Dominus aperuit cor intendere his, quæ dicebantur a Paulo*, & baptizata est; si autem erat Deum colens, & ideo meruit audire Paulum, & credere explicite mysteria fidei, ac baptizari, necesse est, ut antecedenter Deum, quem colebat, crederet, & quidem fide stricta, sed introductoria ad fidem perfectam; quandoquidem sine fide superna nullum datur meritum in ordine ad ulteriorem gratiam, & ad salutem. Insinuatur hoc idem apertius ex iis, quæ dicuntur Act. 10. de Cornelio Centurione, qui erat justus, ac timens Deum, cujus orationes, & eleemosynæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei, ac meruerunt, ut ei Angelus mitteretur, qui illum moneret, ut Simonem Petrum accerseret, a quo instrueretur de fidei mysteriis, ac baptizaretur; Cum autem dicatur ejus oratio exaudita, cum etiam dicatur, quod erat timens Deum, antequam instrueretur de fidei mysteriis, necesse est, ut Deum Remuneratorem crederet fide introductoria, & superna, qua præsupposita ejus oratio, ac eleemosynæ possent ulteriorem gratiam de congruo mereri; Quod videtur expressisse August. lib. 1. ad Simplic. q. 2. dicens: *Incipit autem homo percipere gratiam, ex quo incipit Deo credere, vel interna, vel externa admonitione motus ad fidem: sed interest, quibus articulis temporum, vel celebratione Sacramentorum gratia plenior, & evidentior infundatur. Non enim Catechumeni non credunt, aut vero Cornelius non credebat Deo, cum eleemosynis, & orationibus dignum se præberet, cui Angelus mitteretur: Sed nullo modo ista operaretur, nisi antea credidisset; nullo autem modo credidisset, nisi vel secretis per visa mentis, aut Spiritus, vel manifestioribus per sensus corporis admonitionibus vocaretur.* Ecce quomodo ex Aug. Corn. Deo credebat, (sicut etiam nunc Catechumeni) & quidem fide superna, antequam de mysteriis Euangelicis instrueretur; ut proinde ad fidem supernam stricte dictam, sed introductoriam non requiratur determinate instructio externa, sed sufficiat interna admonitio, & illustratio Spiritus Sancti. Idemque docet Gregorius lib. 19. in Ezechielem, dicens: *Cornelius Centurio, cujus eleemosynæ ante Baptismum, Angelo attestante, laudatæ sunt, non operibus venit ad fidem, sed fide venit ad opera; si enim vere, & ante Baptismum non crediderat, quid orabat? Vel quomodo hunc omnipotens Deus exaudierat? Neque enim poterat bona opera agere, nisi antea credidisset. Scriptum namque est: Sine fide impossibile est placere Deo.*

Ex quibus fit, duplicem juxta hanc sententiam agnoscendam esse fidem, alteram introductoriam, videlicet Dei remuneratoris, quam divinitus illustrati adulti libere amplexantur, & per illam ad ulteriores gratias disponuntur; alteram perfectam, quæ sit fides explicita Trinitatis, & Incarnationis, quæ universim ex auditu concipitur. Quod Chrysostomus exponens verba illa dæmoniaci. *Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam*, diserte expressit apud D. Tho. in Catena Marci 9. dicens; *Sed si crediderat, dicens, Credo, quomodo subdit, Adjuva incredulitatem meam? Dicamus igitur, quoniam multipex est fides, introductoria scilicet, & perfecta; Hic autem incipiens credere Salvatorem deprecabatur, ut apponeret reliquum ad suam virtutem.* Propterea in expositione thesis 64. ab Innocentio XI. proscriptæ diximus, probabile esse, quod docet Suarius disp. 12. de fide, sect. 4. & Lugo disp. 12. n. 88. fidem etiam explicitam Trinitatis, & Incarnationis necessariam esse ad salutem necessitate medii, saltem in voto; non secus ac baptismus fluminis necessitate medii necessarius est ad salutem, saltem in voto; quandoquidem sicut per baptismum causatur justificatio, juxta illud Christi Domini: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei*; ita justificatio causatur per fidem explicitam in Christum, cum pariter dicatur ad Galat. 2. *Nos in Christo credimus, ut justificemur ex fide Christi.* Et Jo. 3. *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Misericorditer autem Deus voluit, ut qui inculpabiliter fidem hanc explicitam Christi, atque adeo Trinitatis, & Incarnationis in re habere non possunt, (ut sunt rudes, surdi, stupidi, educati in sylvis) adhuc salvari possint per eandem fidem in voto; non secus

ac salvari potest per baptismum in voto, qui illum in re suscipere non potest. Cum autem secundum se ea sit necessaria ad salutem, idcirco Deus bene operantibus ex fide introductoria non solet deesse, quominus per Euangelicum prædicatorem de his mysteriis notitia habeatur, ut explicite credi possint. Unde Augustinus lib. de Prædest. Sanctorum cap. 7. dixit. *Si posset sine fide Christi Cornelius esse salvus, non ad eum ædificandum mitteretur Architectus Apostolus Petrus*. Præterea Arausicanum Concilium can. 25. videtur de fide introductoria locutum fuisse, cum dixit, *Deum fidem nobis, & amorem sui inspirare, ut cum ipsius adjutorio ea, quæ sibi sunt placita, implere possimus*. Et D. Prosper lib. 2. de vocat. Gent. cap. 17. idipsum innuere videtur dicens: *Etiam nunc in extremis mundi partibus sunt aliquæ nationes, quibus nondum gratia Salvatoris illuxit, quibus mensura tamen generalis auxilii, quæ desuper omnibus est hominibus præbita, non negatur*.

Dico 3. Quamvis revera Deus reprobis semel justificatis non conferat donum perseverantiæ, sine quo nemo salutem consequitur, confert tamen illis auxilium sufficiens, quo salvari possint.

Probatur. Ita se habet donum perseverantiæ relate ad consecutionem salutis, sicut se habet gratia efficax relate ad salutarem operationem ponendam; quatenus sicut sine gratia efficaci nemo salutariter operatur, ita sine dono perseverantiæ nemo salutem consequitur: atqui peccator destitutus gratia efficaci, si peccat omittendo operationem salutarem, non caret auxilio sufficienti ad illam ponendam; aliter non peccaret illam omittendo, cum nemo peccet in eo, quod nullo modo cavere potest: ergo pariter destitutus dono perseverantiæ, si peccat, & damnatur, non caret auxilio sufficienti ad non peccandum; aliter non peccaret, nec damnaretur. Quare aliud est, quod reprobi, qui aliquando justificati sunt, non recipiant a Deo donum perseverantiæ; aliud est, quod non accipiant potestatem perseverandi: primum est verum; secundum est falsum: Sicut verum est, quod peccans non habeat a Deo gratiam efficacem, qua datur velle, & perficere; falsum tamen est, quod non habeat a Deo potestatem ad bene operandum. Ubi advertendum cum Suar. loc. cit. cap. 6. aliud esse, quod sit in hominis potestate facere, quod Deus sibi tribuat gratiam efficacem, aut donum perseverantiæ; aliud vero, quod in hominis potestate sit, quod auxilium sufficiens, quod datur ad bene operandum, & ad perseverandum, sit efficax, & sic homo perseveret. Primum quidem non est in hominis potestate, sed in sola divina dispositione, ac libertate seligente auxilium prævisum efficax per scientiam conditionalium ex animo specialiter benevolo conferente ipsam etiam bonam operationem, ac perseverantiam: Secundum vero est in potestate hominis, quippe qui libere, & culpabiliter in vacuum recipit Dei gratiam sufficientem.

Confirmatur ex Scripturis, Conciliis, & Patribus. Eccles. 8. dicitur: *Ne verearis usque ad mortem justificari*. 1. Corinth. 10. *Qui se existimat stare, videat, ne cadat*; ubi Apostolus, ut ostendat hoc esse in potestate hominis, subdit: *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis*. Similiter Concilium Arausicanum cap. 25. habet: *Hoc secundum fidem Catholicam credamus, quod accepta per baptismum gratia, omnes baptizati, Christo auxiliante, & cooperante, omnia, quæ ad salutem pertinent, possunt, ac debent, si fideliter laborare velint, adimplere*. Et Trident. sess. 6. cap. 11. damnat dicentes, Homini justificato impossibile esse servare præcepta, quibus obligatur. Sic etiam Augustinus pluribus in locis, præsertim lib. de corrept. & grat. cap. 11. docet, quod si justo denegaretur auxilium sufficiens ad non peccandum, & ad perseverandum, non esset ipsi imputandum, quod caderet, & non perseveraret, sed Deo. Pariter Chrysostomus Homil. 16. ad Hebræos habet: *Habemus cooperatorem, & adjutorem Deum, tantum velimus*. Et Leo Papa Serm. 16. de Passione dixit: *Jugiter admonemur, ut dona Dei negligenter non habeamus: juste nobis instat præcepto, qui præcurrit auxilio, & benigne incitat ad obedientiam, quæ ducit ad gloriam*.

Dico quarto: Deus fidelibus omnibus peccatoribus non denegat auxilium sufficiens tempore opportuno conferendum, quo converti possint. Ita communiter contra Henr. Abulensem, & alios apud Suar. de pœnit. sect. 8. putantes, quod nonnulli post certum numerum peccatorum ita a Deo deserantur, ut nec moraliter, nec physice possint e statu peccati liberari, ob defectum auxilii sufficientis in pœnam denegati.

Probatur, quia Tit. 2. dicit Apostolus: *Qui dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate*: 1. Jo: 2. dicitur: *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius Mundi*: atqui si post aliquod peccatum Deus denegaret auxilium ad resurgendum, Christus D. non redemisset nos ab illo, nec illi propitia-

pitiaretur: ergo. Pariter 2. Petr. 3. habetur: *Patienter agit Deus propter vos, nolens aliquem perire, sed omnes ad pœnitentiam converti.* Quod si auxilium ad conversionem requisitum alicui post aliquem peccatorum numerum denegaret, tunc profecto vellet illum perire, & nollet, ut convertatur. Quinimmo præceptum illi impositum, quod revertatur ad Dominum, esset fatuum, ac Deo indignum; non secus ac præceptum impositum homini pedibus destituto, quod currat; esset quippe de re impossibili. Hinc Trid. sess. 6. cap. 14. docet universim: *Qui ab accepta justificationis gratia per peccatum exciderunt, rursus justificari poterunt.* Propterea Joelis 2. dicitur Deus esse *Præstabilis super malitia*; etenim nulli peccatori, qui sit in via, denegat ex sua misericordia vires, quibus resurgere possit.

Diximus tamen auxilia ad resurgendum nunquam peccatoribus denegari, quamvis ea solum conferantur tempore opportuno: constat quippe experientia, peccatores non semper excitari auxiliis ad conversionem: & ideo solum diximus, quod Deus illa non deneget, quatenus non vult in pœnam ullius peccati ita combinare causas secundas tam necessarias, quam liberas, ut non possit occurrere hic, & nunc aliqua opportunitas, qua peccator ad conversionem excitetur. Quod videtur expressisse D. Prosper ad objectionem 15. Vincent. dicens: *Nemini Deus correctionis adimit viam, nec quenquam boni possibilitate despoliat.* Idemque docet August. de bono persev. cap. 15. & alibi. Et in hoc sensu intelligendum est Concilium Senonense in decretis fidei cap. 15. ubi habet: *Hæc tanta gratiæ necessitas libertati non repugnat, quia Deus semper in promptu est, & nec momentum præterit, in quo non stet ad ostium, & pulset*, quatenus singulis momentis paratus est quantum est ex se pulsare: Et in hoc etiam sensu dixit Hieron. epist. ad Ctesiphontem: *Non mihi sufficit, quod semel donavit, nisi semper donaverit.* Quod si opportunitas ex combinatione causarum secundarum consurgat, v. gr. quia tonitru, aut terræmotu, aut tribulatione peccator ad pœnitentiam excitatur, vel quia a concionatore, aut ab aliorum exemplis ad id commovetur, tunc Deus confert auxilium sufficiens ad conversionem supernam: & ideo Psalm. 9. dicitur: *Adjutor in opportunitatibus, in tribulatione.*

Non solum autem est verum, quod non deneget auxilium ad resurgendum post quodvis peccatum, quatenus nunquam directe impedit concursum causarum secundarum, ne consurgat opportunitas aliqua, ex qua possit excitari peccator ad resurgendum; sed etiam directe confert unicuique post quodvis peccatum potestatem aut proximam, aut saltem remotam, vi cujus possit se ad resipiscentiam disponere, ut docent communius apud Suar. disp. 8. de Pœnit., quatenus vel confert auxilium supernaturale, quo peccator proxime possit de peccato dolere, vel confert auxilium supernum, quo excitetur ad orationem, ad eleemosynas, ad jejunia, & sic disponatur ad obtinendum auxilium, quo deinde possit de peccato dolere. Hanc Dei misericordiam erga peccatores suadet universalis Christi redemptio, non solum relate ad omnes personas, sed etiam relate ad quodcunque peccatum, necnon benignissima Dei clementia, qui apud Isaiam 49. dixit: *Nunquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui*: quæ verba non solum denotant, quod Deus non deneget peccatori auxilium ad resurgendum post quodvis peccatum, non impediendo opportunitates, in quibus excitetur; sed etiam denotant, quod directe eum sua providentia, & misericordia excitet, sive proxime, sive saltem remote ad pœnitentiam. Quod pariter innuunt verba laudata Tridentini dicentis, universim posse rursus justificari eos, qui per peccatum a gratia exciderunt. Quomodo autem id possent, nisi Deus conferret illis potestatem saltem remotam?

Opponitur, quod Jeremiæ 41. dicatur: *Curavimus Babylonem, & non est sanata, derelinquamus eam.* Et Eccles. 7. *Considera opera Domini; quia nullus potest corrigere, quem ipse despexerit.* Et Psalm. 8. *Dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis.* Quod pariter videntur docere Sancti Patres: Nam Augustinus in inchoata expositione Epistolæ ad Romanos propositione 62. docet Pharaonem ita fuisse a Deo desertum, ut jam impœnitentia non amplius ei deputaretur ad culpam, sed ad pœnam. Idemque docuit Gregorius lib. 31. Moral. cap. 11. & Isidorus lib. 2. de summo bono cap. 15. habet: *Nonnulli ita despiciuntur a Deo, ut non possint mala plangere, etiamsi velint.* Et quod post aliquem peccatorum numerum Deus aliquos omnino deserat, videtur colligi ex verbis illis Amos 1. *Hæc dicit Dominus, super tribus sceleribus Damasci, & super quatuor non convertam eum.* Et de facto Deus miraculose multos interfecit actualiter peccantes, aliosque vivos in infernum detrusit; unde non semper post

quod-

quodvis peccatum confert peccatori potestatem saltem remotam ad resurgendum.

Respondeo cum Suario loco laudato, in tantum dici, quod nonnulli a Deo deserantur, & quod converti non possint, in quantum non confert illis Deus gratiam aliquam uberiorem, & extraordinariam, qua indigerent ad superandam difficultatem, qua laborant, ad resurgendum; & idcirco moraliter converti non possunt, quamvis non desit illis physica sufficientia saltem remota; quam dicendum juxta hanc sententiam non denegari a Deo Patre misericordiarum, etiam relate ad illos, qui interficiuntur, dum actualiter peccant: Diximus etiam in expositione thesis quartæ ex Augustino, & Cyrillo, quod obdurati in eo etiam sensu dicantur in Sacris Bibliis non posse corrigi, & converti, quia nolunt; ita ut impotentia sit consequens ad eorum pervicacem voluntatem, non antecedens, seu libertatis eversiva ex defectu auxilii requisiti ad ponendam salutarem pœnitentiam.

Denique quod attinet ad infantes, in tertia objectione jam explicavimus, quomodo providerit iis omnibus Deus de remedio ad salutem; ita ut nunquam verum sit, per Deum stare, quominus tale remedium iis applicetur: Sicut enim in potestate adultorum est, quod bene utantur auxiliis sibi præstitis, quibus possint salutem sibi comparare: ita in potestate Parentum est, quod pro infantibus suæ curæ commissis opem a Deo exposcant, & obtineant, ut sine baptismo nunquam illi decedant: unde Parentum culpis, aut defectui orationum ascribendum videtur, quod aliqui infantes antequam baptizari possint, moriantur, non vero soli concursui causarum secundarum, quem Deus naturæ provisor impedire non tenetur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXX.

Trigesima affinis duodecimæ, ac decimætertiæ tradit, infallibiliter salvari omnes, quos Deus vult salvare per Christum; perinde quasi Deus non vellet omnes omnino homines per merita Christi Domini salvos fieri; adeo ut per ipsum stet, quominus Reprobi salventur, eo quod nolit ipsos salvari, nec illis ob Christi merita conferat gratiam, qua salutem consequi possint; unde possit iis exprobrari illud Oseæ 13. *Perditio tua Israel, tantummodo in me auxilium tuum*. Et sane, si Deus nollet animas Reproborum salutifero pharmaco pretiosissimi Sanguinis Christi Domini curare, & auxiliaribus gratiis illas munire, ut in manu propriæ voluntatis esset salus consequenda, quomodo diceretur Jerem. 51. *Curavimus Babylonem, & non est sanata, derelinquamus eam?* Quare Deus omnium omnino salutem exoptat; & ad illam comparandam omnibus contulit vel proxime, vel saltem remote auxilia sufficientia, relinquendo tamen in uniuscujusque arbitrio, ut iis utatur ad finem intentum, aut ea negligat in propriam perniciem; ut dicitur Eccles. 5. *Ante hominem vita, & mors: quod placuerit, dabitur illi*. Ubi pariter diserte admonemur, non esse voluntati divinæ ascribendum, quod Reprobi non salventur, verbis illis: *Non dixeris, Per Deum abest*. Etenim, ut advertit Tridentin. sess. 6. cap. 11. & communissime Patres docent ex Apostolo ad Hebr. 10. *Deus non deserit, nisi deseratur*.

PROPOSITIO XXXI.

Desideria Christi semper habent suum effectum; pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat. *Quesn. Jo: 6. 40. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Iterum, iterumque Quesnellus de medio tollit Gratiam sufficientem. II. Fit palam, desideria Christi Domini non semper sortiri effectum suum. III. Christum non semper fuisse voti compotem, ostendit verbum illud in Cruce prolatum, Sitio. *IV. Sicut etiam verba illa,* Pater ignosce illis. *V. Necnon amor, quo Christus singulos dilexit, paratus pro singulis mortem oppetere. VI. Christi desideria aliquando fuerunt efficacia simpliciter, aliquando vero solum quantum erat ex parte sua. VII. Hinc Reprobis, quibus salutem Christus exoptavit, collatum fuit auxilium sufficiens. VIII. Nec solum sufficiens ad ulteriorem effectum salutarem, sed etiam sufficiens ad salutem consequendam.*

IX. Etiam pro Reprobis Christus oravit, saltem oratione conditionata, si scilicet eorum salus ad Dei gloriam conferret; ut proinde ex defectu conditionis ea non fuerit absolute exaudita. X. Nec dici potest, quod ea oratio fuerit frustranea: Ubi explicatur illud Augustini, quod Ecclesia, si nosset Reprobos, pro iis non oraret. XI. Nil mirum, quod Christi desideria non sortiantur effectum suum, si sint conditionata, & conditio non purificetur.

I. Vi-

I. Videtur thesis igniculos injicere ad Redemptorem diligendum, quippe qui nihil magis in votis habet, quam ut ad ipsum accedamus, & reficiat nos laboribus defatigatos in hac vita, ut pacem, ac quietem nobis tribuat sempiternam, dicens Matth. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos;* etenim si desideria Christi semper sortiuntur effectum suum, & pacem intimo cordium infert, quando eam nobis optat, fieri nequit, ut hac pace privemur; cum constet illam Christum de facto nobis usque adeo concupiscere, ut incessanter ad illam nos invitet verbis illis Jo. 7. *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat;* & Luc. 12. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut accendatur?* At subdolis verbis istis non admovet Auctor stimulos ad Redemptorem inveniendum, ac diligendum, sed ab eo potius nos retrahit, dum contendit, Christum Dominum solis Electis pacem intimo eorum cordium sic exoptare, ut nunquam vota isthæc suo. effectu frustrentur, aliis vero nihil omnino aut optare, aut conferre; ut proinde defectum internæ pacis, & æternæ salutis uni Christo Reprobi possint ascribere nullam de ipsis curam gerenti, non culpæ voluntatis propriæ. Quare juxta hanc thesim Deus non habet verum, ac sincerum desiderium de salute æterna eorum, qui non salvantur. Et iterum hic fraudulenter expungitur gratia sufficiens, quæ sæpe a Christo Domino nostræ salutis cupidissimo nobis confertur, ut illi cooperemur, & ad ipsum accurramus, qui verba vitæ æternæ habet, & pacem, quam nobis optat, inferret, si vocationi annueremus; & quoniam peccatores renuunt, ideo inquietum remanet cor eorum, ita ut digni sint derisione, & subsannatione, ut dicitur Prov. 1. *Quia vocavi, & renuistis, extendi manum meam, & non fuit, qui aspiceret; despexistis omne consilium meum, & increpationes meas despexistis, ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo.*

II. Iterum itaque adversus hanc blasphemiam insurgendum, ac demonstrandum, Christum Dominum non Electorum dumtaxat, sed omnium omnino salutem desiderare; atque adeo omnibus viam salutis ostendere, ac per illam manuducere, conferendo etiam vires ad ambulandum, quin etiam ad currendum, omnibus etiam offerre, & valde exoptare intimo cordium pacem; quamvis innumeri abhorrentes ab arcta via, quæ ducit ad vitam, declinent ad latam, & spatiosam, quæ ducit ad perditionem, nec intimam cordis pacem, quam Christus optat, obtineant, sed luctuosam luctationem, & pugnam; siquidem, ut loquitur August. *Inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.*

Et sane in sacris Bibliis passim ardens hoc desiderium Christi Domini exprimitur, ut omnes omnino ad viam salutis perducantur: 1. Jo: 2. dicitur: *Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi:* Si Christus Dominus tanquam Advocatus suscipit omnium omnino delinquentium causam, non quidem ad excusanda delicta, sed ad veniam obtinendam ob satisfactionem superabundantem, & copiosam redemptionem ab ipsomet præstitam, quomodo somniare poterit Quesnellus, quod non optet nobis pacem cum Deo graviter offenso? quæ tamen sæpe non tribuitur peccatori, non quia renuat Deus placari, sed quia peccator renuit illum placare. Isaiæ 53. dicitur: *Posuit in eo Dominus iniquitatem omnium nostrum, Et ipse peccata multorum tulit, & pro transgressoribus rogavit.* Si nostrum omnium iniquitatem tulit, offerendo pretium magnum redemptionis pro omnibus; si pro transgressoribus etiam rogavit, ut a captivitate peccati liberarentur, quomodo non optavit etiam omnium salutem, & ut sanguis pretiosissimus omnibus prodesset? Quod tamen non omnibus prodest, non quidem ex defectu pretii pro omnium redemptione soluti, neque ex defectu auxilii omnibus collati, ne per Deum staret, quin omnes redimerentur, cum ex Apostolo velit omnes salvos fieri; sed solum ex defectu arbitrii nolentis auxilio præstito cooperari.

III. Confirmatur; quia Christus D. dicens in Cruce, *Sitio*, ut omnes Ecclesiæ Patres exponunt, ardentem sitim significavit, quam habebat de salute etiam reproborum, quam tamen non sunt adepti; Si enim solum exoptasset salutem electorum, jam fuisset sitis expleta; Unde non diceretur Ps. 68. *Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto;* quod Augustinus ita interpretatur: *Fidem illorum desideravi, & vetustatem inveni;* Et in Psal. 68. *Cum diceret, Sitio, fidem illorum quærebat, pro quibus dixerat, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Sed illi homines quid propinarunt sitienti? Acetum: Acetum enim vinum vetus dicitur. Merito de vetere homine propinarunt, qui novi esse noluerunt.* Similiter D. Th. in cap. 19. Jo: lect. 5. *Per hoc, quod dicit, Sitio, ostendit mortem suam esse veram, non phantasticam; Item ostenditur ejus ardens desiderium de salute generis humani; 1. Timoth. 2. Vult omnes homines salvos*

vos fieri ; Lucæ 19. Venit Filius hominis quærere, & salvum facere, quod perierat. Vehemens autem desiderium consuevimus exprimere per sitim : Psal. 4 . Sitivit anima mea ad Deum vivum. Et Drogo Ostiensis serm. de sacr. Domin. pass. tom. 2. Bibliothecæ Patrum advertit, amaritudinem sitis Christo fuisse amariorem ipsa Cruce ob reproborum damnationem; dicit enim : *Domine quid sitis? ergone plus cruciat sitis, quam crux? de cruce siles, & de siti clamas, sitio. Quid? Vestram fidem, vestram salutem*. Et Div. Gregorius in Psalm. 4. pœnit. *In cruce positus sitiebat, & pœnitentiam peccantium, & fidem exoptabat perfidorum; sed vinea Domini Sabaoth in Patribus a Deo plantata, & doctrinæ aratro, & verbi ligonibus per manus Prophetarum exculta, novissime in amaritudinem versa, dum ei vinum lætitiæ ferre debuit, feralis invidiæ acetum porrexit*.

IV. Confirmatur ulterius, quia Christus D. non solum oravit pro electis, sed etiam pro reprobis; quorum tamen salutem ita optavit, ut non fuerit voti compos; unde fit, desideria Christi non semper habere effectum suum. Assumptum negabatur a Calvinianis, qui sic arguebant cum Beza apolog. 2. contra Catholicos : *Christus pro solis electis oravit, ergo pro solis electis mortuus est*. Ubi ex opposito arguebant Catholici: *Christus pro omnibus omnino oravit, ergo pro omnibus omnino mortuus est* : Quamvis enim non semper fuderit orationem pro omnibus, sed aliquando pro solis electis, ut quando Jo. 17. dixit : *Non pro mundo rogo; sed pro his, quos dedisti mihi* : fudit tamen aliquando etiam pro reprobis, præsertim illis verbis : *Pater ignosce illis*. Quod diserte docuit Augustin. serm. 4. de Sanctis dicens : *Quando in cruce pendens orabat, videbat, & prævidebat omnes inimicos, sed multos ex illis futuros amicos prævidebat, & ideo omnibus veniam postulabat. Illi sæviebant, & ille orabat; Illi dicebant Pilato, Crucifige; & ille clamabat, Pater ignosce illis*. Cum dicat S. Doctor, quod Christus prævidebat omnes inimicos, & solum multos ex illis prævidebat fore amicos, & quod omnibus veniam postularet, manifeste colligitur, quod etiam oraret pro reprobis, qui nunquam essent veniam obtenturi. Quod non obscure pariter dixit Serm. 570. de Tempore, verbis illis : *Hic jam attende Magistrum, & Dominum tuum, non in Cathedra sedentem, sed in Cruce pendentem, circumspectis undique turbis inimicorum, & dicentem : Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. Quod autem non omnes turbæ inimicorum, quas circumspiciebat, & pro quibus Christus oravit, conversæ sint ad pœnitentiam, constat tum ex eodem Augustin., qui serm. 7. de verb. Domini cap. 11. habet: *Multi eorum, sedato furore, tanquam phrenesi oppressa, cognoverunt Deum, & cognoverunt Christum*; tum etiam quia etiam oravit pro Principibus Sacerdotum, quos nunquam sui sceleris pœnituit, ut advertit S. Leo serm. 4. de Passione, dicens : *Passionem Dominus Jesus ita ad omnium hominum suscepit salutem, ut inter clavos, quibus ligno tenebatur affixus, pro interfectoribus suis Paternæ clementiæ supplicaret, & diceret, Pater ignosce illis. Principes autem Sacerdotum, quibus veniam Salvator petebat, supplicium crucis irrisionum aculeis asperabant*.

V. Confirmatur demum ex charitate vere divina, qua Christus D. mortem oppetiisset pro unoquoque hominum, si ad ejus dumtaxat salutem fuisset necessaria; quod videntur innuere verba Apostoli Galat. 2. *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum propter me*. Ubi Chrysost. advertit, ingentem Christi dilectionem ita respexisse salutem totius mundi, ac uniuscujusque nostrum, dicens : *Declarat, hoc quoque par esse, ut quisque nostrum non minus agat gratias Christo, quam si ob ipsum solum advenisset. Neque enim recusaturus erat, vel ob unum, tantam exhibere dispensationem, adeo singulum quemque hominem pari charitatis modo diligit, quo diligit orbem universum*. Quare cum dilectio singulos homines respiceret, tam ex Electis, quam ex Reprobis, sequitur, quod singulis salutem exoptarit, quamvis non singuli illam assequuti sint. Unde pariter sequitur falsitas hujus thesis, quod semper Christi desideria sortiantur effectum suum; non quidem ex eo, quod hujusmodi Christi desideria possint esse inania, & vacua, & ex parte sua ullatenus inefficacia; sed quia effectum non sortiuntur, ex eo quod auxilium nobis oblatum, & collatum culpabiliter respuamus, & nos gratiæ desimus, non gratia nobis.

VI. Ex quibus colligitur primo, desideria Christi aliquando fuisse efficacia solum quantum est ex parte sua, aliquando fuisse efficacia simpliciter: Relate ad Electos fuerunt efficacia simpliciter, cum relate ad illos Christus fuerit omnino voti compos : At in ordine ad Reprobos fuerunt solum efficacia quantum ad se spectat; cum enim optarit illis bonam operationem liberam, & gloriam ut Coronam, contulit illis quicquid ad se spectat, ut possent ea obtineri, videlicet gratiam sufficientem; sed nec bona operatio a reprobis ponitur, nec salus in præmium ab iis obtinetur, quia gratiæ illi obluctantur.

VII.

VII. Colligitur secundo, ex ardentissimo Christi desiderio, quod omnes salventur, aperte demonstrari, quod Reprobis detur auxilium sufficiens ad salutem obtinendam: tum quia si denegasset illis tale auxilium, *salus*, quam illis optaret, redderetur impossibilis: absonum tamen est asserere, quod Christus D. optaret salutem Reproborum impossibilem: tum etiam quia desideria isthæc relate ad Reprobos essent inutilia, nec gratiarum actionem mererentur, si negarentur illis vires ad obtinendam salutem a Christo iis exoptatam; non secus ac inutile, & vanum fuisset Christi desiderium, quod dæmones salvarentur, si iis denegasset auxilium ad salutem consequendam.

VIII. Colligitur tertio, inanem esse quorundam Neotericorum Jansenianorum doctrinam dicentium, Deum sæpe dare gratiam secundum se præcise sufficientem ad ulteriorem effectum salutarem, quin tamen Deus in talibus circumstantiis desideret, vel intendat ulteriorem illum effectum, nedum salutem reprobi. Hinc enim manifeste conficeretur, Deum non habere verum, ac sincerum desiderium de æterna salute eorum, qui non salvantur; quod divinæ bonitati est injuriosum, & auctoritatibus Sacræ Scripturæ, ac Sanctorum Patrum, quas hactenus adduximus, plane adversum.

IX. Opponunt Janseniani primo, quod Christus Dominus dixit loco laudato Jo. 17. *Non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi*: idest, ut Augustinus interpretatur tr. 107. in Jo: *non pro reprobis, sed pro Prædestinatis*. ergo Christus Dominus non optavit salutem nisi electorum; unde semper Christi desideria habent suum effectum: Si enim Christus pro reprobis orasset, profecto salvarentur, quia semper Christi oratio exaudita est; dicitur enim Joan. 11. *Ego sciebam, quia semper me audis*.

Confirmatur, quia in tantum Ecclesia orat universim pro omnibus, quia ignorat quinam sint reprobi; si enim non ignoraret, pro iis preces non funderet: ergo cum Christo Domino innotescerent reprobi, pro iis orare non poterat. Antecedens suadetur ex Aug. qui lib. 21. de Civit. cap. 24. habet: *Si de aliquibus ita Ecclesia certa esset, ut qui sunt illi etiam nosset, qui licet in hac vita sint constituti, tamen prædestinati sunt in æternum ignem ire cum diabolo, tam pro eis non oraret, quam nec pro ipso; sed quia de nullo certa est, orat pro omnibus dumtaxat hominibus inimicis suis in hoc corpore constitutis, nec tamen pro omnibus exauditur*. Ratio cur non debeant preces fundi pro iis, qui certe sunt in numero reproborum, sicut nec funduntur pro diabolo, est, quia essent frustraneæ.

Respondeo: quamvis Christus Dominus non oraverit tunc pro reprobis, satis tamen est, quod alias pro reprobis oraverit, ut verum sit, quod Christi desideria non semper effectum suum sortita sint ex nostra culpa, ac renitentia: Oravit autem pro reprobis, quando in Cruce dixit, *Sitio*: quando dixit, *Pater ignosce illis*, ut ostendimus; Quod Isaiæ 53. prænunciatum fuit verbis illis: *Ipse peccata multorum tulit, & pro transgressoribus rogavit*. Et aliquando etiam oravit pro solis fidelibus tam electis, quam reprobis, ut quando dixit loco laudato Jo. 17. *Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me*. Deinde nonnulli putant cum Suario 3. p. disp. 41. sect. 2. Christum D. in eo sermone diversimode orasse, petendo scilicet pro reprobis gratias sufficientes; pro iis vero, qui credituri erant, gratias uberiores; & pro Apostolis, ac aliis Electis gratias efficaces. Angelicus 3. p. q. 21. art. 4. ad 2. docet, Christum Dom. solum orasse pro Prædestinatis; Quod tamen explicat Cajetanus dicens, orationem Christi pro Prædestinatis fuisse orationem simpliciter dictam explicativam suæ voluntatis deliberatæ: orationem vero, quæ explicabat quandam velleitatem (sicut quando oravit, ut transiret a se calix passionis) fuisse orationem secundum quid. Quare licet pro reprobis Christus D. non orasset oratione simpliciter dicta, hinc non fit, quominus habuerit sincerum affectum salutis reproborum, & pro iisdem suam mortem obtulerit. Itaque ad id, quod additur in argumento, dicendum, quod sicut voluntas divina de nostra salute est duplex, altera efficax solum quantum est ex parte sua, altera vero efficax simpliciter; hæc autem nunquam frustratur, secus vero illa, ut alias explicavimus: ita duplex fuit Christi oratio; altera efficax, & absoluta, de qua tantum dicitur, quod semper exauditus est; altera vero quadantenus inefficax, & conditionata, sicut quando oravit, ut transiret a se Calix passionis; oravit siquidem conditionate, si scilicet esset possibile juxta fines altissimos divinæ providentiæ; & hujusmodi oratio poterat carere effectu desiderato ex defectu conditionis appositæ. In hoc autem sensu dici etiam potest, quod Christus oraverit pro reprobis, ut salvarentur, & gratiæ iis efficaces, quantumvis indebitæ, conferrentur, si fieri id posset conformiter ad finem sublimissimum manifestandi gloriam Dei. Quoniam autem ad gloriam divinam non specta-

ctabat, ut omnes salvarentur, idcirco defuit, quod Christus sub ea conditione orabat, & exoptabat. Quibus adde, negari non posse, quod Christus D. Patrem oraverit pro salute plurium aliorum præter Apostolos, & eos qui postea credituri erant per verbum ipsorum, puta pro bono Latrone, pro Josepho ab Arimathæa, pro Nicodemo, pro ipso Apostolo Paulo, qui omnes vel jam crediderant, vel credituri erant in Christum, & non per verbum Apostolorum, ut advertit Augustinus tract. 109. in Joan. Denique quamvis Christus D. nunquam determinate pro reprobis orasset, non propterea fit, quod eorum salutem non exoptarit, aut pro illis mortem suam non obtulerit Patri: cum in fidei Symbolo dicatur propter nos homines, & propter nostram salutem descendisse de Cœlis, Crucifixus etiam pro nobis, & quidem indiscriminatim, atque adeo tam pro electis, quam pro non electis.

X. Ad confirmationem: Sicut non frustranee Christus oravit, ut calix a se transiret, quamvis sciret illum non fore transiturum, quia oratio erat inefficax, & conditionata, & solum exprimebat simplex ejus desiderium: ita non frustanee Christus oravit pro reprobis oratione tantum conditionata, & inefficaci, exprimens desiderium, ut omnes salventur; quod tamen non erat simplex, sed efficax, quantum ad se spectabat: Et quamvis prænosceret Christus Dominus, quod conditio in utroque casu non esset purificanda, adhuc orare potuit, quia oratio non regulabatur ab illa cognitione conditionis non purificandæ. Augustinus optime docet, quod non debeamus orare pro eo, quem certe sciremus propter sua peccata damnandum, sicut nec pro diabolo; quia post decretum damnationis a Deo juste latum, non debemus ab eo petere, ne fiat sua justissima voluntas. Possumus tamen optare, ac petere a Deo, ut omnes salventur; etenim ut notat Angelicus 1. p. q. 23. art. 8. ad 1. & 3. p. q. 24. art. 2. in Reprobatione, sicut etiam in Prædestinatione, duo sunt consideranda, & Actus divinus, & ejus effectus; preces Sanctorum nullatenus conferre possunt relate ad actum divinum reprobativum, aut prædestinativum, possunt tamen conferre relate ad ejus effectum, sicut etiam ad id conferre possunt nostræ operationes; propter quod dicitur 2. Petr. 1. *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis*: Possumus itaque ex effectu charitatis optare, ac orare, ut omnes salventur, si Deo placuerit, & quatenus posset id conducere ad finem suæ supernæ Providentiæ. Ubi adverto, Augustinum ibi disputare adversus eos, qui contendebant, damnatos in die Judicii fore liberandos a pœnis Inferni per orationes Sanctorum; & hunc errorem insectabatur, dicendo, quod Sancti nunquam pro damnatis orant, sicut nec pro diabolo; Cum quo bene stat, quod possimus desiderare, ne diabolus peccasset, & damnatus fuisset; necnon etiam orare, ne reprobus peccatis conquinetur, & damnetur: Sicut enim Prædestinatus potest peccare, & si peccaret, suam prædestinationem impediisset; ita reprobus potest sub auxiliis sufficientibus bene operari, & si bene operaturus esset, suam reprobationem impedivisset; Quando autem constat, quod illam non sit impediturus, adhuc possumus orare oratione inefficaci, & conditionata, ut Deus illi conferat auxilia efficacia, quibus suam reprobationem impediat; nec hujusmodi oratio est frustranea, quippe quæ est orta ex affectu *charitatis*, nec est de objecto impossibili, ut patet: aliud enim est, quod certo non sit impediturus suam reprobationem, per hoc quod certo sit male operaturus: aliud vero quod non possit bene operari, unde possit suam reprobationem impedire: Ad eum modum quo D. Petrus, supposita prævia illa revelatione, certo negaturus erat Christum, poterat tamen illum non negare in sensu diviso; quatenus si non negasset, non fuisset in Christo D. *præscientia* de tali negatione, & sic nec præcessisset ea revelatio. Propterea D. Bonav. in 1. dist. 46. qu. 1. docuit: *Si quis sciret aliquos esse præscitos, quamvis quantum est in se deberet eos velle salvari, non tamen voluntate absoluta*: quandoquidem possumus velle, ut auxiliis gratiæ consentirent, & non damnarentur; non possumus tamen absolute velle, ne fiat justissima Dei voluntas erga illos, quos vult in æternum punire ob eorum delicta.

XI. Opponunt secundo, videri absonum, quod Christus aliquid optet, & non obtineat; quod oret, & non exaudiatur; ergo semper Christi desideria suum effectum sortiuntur. Antecedens constat, quia in manibus Christi Domini est ipsa Divina Omnipotentia: Unde Jo. 13. dicitur: *Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus*; quis autem dixerit, quod qui potest omnia, aliquid velit, & illud non consequatur?

Respondeo, quod sicut Deus ipse vult omnes homines salvos fieri, & tamen non omnes salvantur, quia vult salutem omnium dependenter ab illorum voluntate; ita Christus potest secundum humanam suam voluntatem aliquid velle, & orare pariter conditio-

tionate; & in tali casu non purificata conditione frustrari potest sine intento: Quare hoc pacto Christus Dominus vult salutem reproborum, videlicet si consentiant auxilio gratiæ sufficienti; cum autem consentire renuant, idcirco salus a Christo conditionate volita non obtinetur. Quod docuit Angelicus in cap. 17. Jo: lect. 2. his verbis: *Dicendum, quod Christus, quantum est de se, pro omnibus oravit, quia oratio sua, quantum est de se, efficax est, ut valeat toti mundo, sed tamen non in omnibus sortitur effectum, nisi in Sanctis, & Electis Dei, & hoc propter impedimentum mundanum.* Itaque licet verissimum sit, quod desideria Christi efficacia simpliciter semper suum habeant effectum, cum sint absoluta; ac semper pacem intimo cordium inferat, quando eis illam optat absolute: non tamen si desideria isthæc sint conditionata, seu dependenter ab humana voluntate, quæ velit auxilio sufficienti consentire: tunc enim solum sunt efficacia quantum est ex parte Christi, quatenus confert sufficientiam, ut possit a nobis poni effectus ab ipso concupitus.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXXI.

TRigesimaprima non absimile virus eructat, dum docet, desideria Christi semper habere effectum suum, pacemque interno cordium afferre, dum eis illam optat. In præcedenti thesi dicebantur infallibiliter salutem consequi omnes, quos Deus vult salvare; ac proinde cum reprobi non salventur, sequitur, quod Deus noluerit eorum salutem. In hac vero dicuntur desideria Christi semper habere effectum suum: ex quo pariter fit, quod cum reprobi non salventur, nec Christus desideraverit eorum salutem. Quare juxta Quesnellum nec Deus voluit, nec Christus optavit, ut reprobi salutem assequerentur: Cum tamen de fide sit, Deum velle omnes homines salvos fieri, & Christum dedisse redemptionem semetipsum pro omnibus, ut habetur 1. ad Timoth. 2. Et 1. Timoth. 4. dicitur: *Qui est Salvator omnium, maxime Fidelium*, ut ex hac restrictione denotetur, Christum etiam infidelium esse Salvatorem, quantum est ex se, licet fideles (etiam reprobi) magis fructum redemptionis participent: Et ex Augustino, D. Thoma, & aliis Christus Dominus dum dixit in Cruce, *Sitio*, ostendit ardens desiderium de salute etiam reproborum, quod tamen quia expletum non fuit, idcirco dictum est Psal. 68. *In siti mea potaverunt me aceto.* Hæc itaque Janseniani reponunt Christi amori erga homines, negando, quod omnium salutem exoptarit, ac negando, quod pacem intimo cordium optet iis, qui illa carent; cum contendant pacem intimo cordium inferre iis omnibus, quibus illam optat.

PROPOSITIO XXXII.

Jesus Christus se morti tradidit ad liberandum pro semper suo sanguine Primogenitos, idest Electos, de manu Angeli exterminatoris. *Quesn. Gal.* 4. 4. 5. 6. 7. *edit.* 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Pretiosissimo Christi Domini Sanguini, ac bonitati divinæ thesis hæc est valde injuriosa: Eaque non semel fuit proscripta; redolet quippe Calvinianos errores, ac refragatur doctrinæ Tridentini, docentis Christum pro peccatis totius mundi sanguinem fudisse. II. Inanis est triplex Jansenii elusio.

III. Commentitium est, quod Christi mors reprobis non prosit, cum obtinuerit illis posse ad arbitrium consequi salutem. IV. In quonam sensu Christi Sanguis positus est in multorum ruinam? V. Augustinus passim expressit, Christum pro omnibus omnino mortuum esse. VI. Quomodo verum sit, quod Christus Dominus luerit pœnas pro peccatis Reproborum. VII. Explicatur sensus Scripturarum, quæ adversus hanc Catholicam veritatem objectantur.

VIII. Hinc fit, Christi mortem etiam Reprobis profuisse: Electis tamen profuisse speciali modo; ac posse quemlibet cum Apostolo dicere: Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.

I. VErba hujus Thesis ad decipiendum sunt affabre idonea, dum Christi Salvatoris nimiam erga homines charitatem sub oculos ponunt, qui dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis; ac pretiosissimo suo sanguine signans postes (nempe introitum in hanc vitam, & ex hac vita exitum) suorum Primogenitorum, hoc est Electorum, liberavit illos de manu Angeli exterminatoris. Quid ad devinciendos animos Christifidelium erga suum Liberatorem vividius exprimi poterat? At horret animus recolendo injuriam atrocissimam, quæ subdole pre-

tio

tio nostræ Redemptionis verbis contumeliosis hujusce Thesis irrogatur; dum enim splendide dicitur Sanguis Christi Domini liberasse Electos a suppliciis sempiternis, refricatur vulnus cordi amantissimo Redemptoris non semel ab Heterodoxis inflictum, quod scilicet unis Electis poculum Dominicæ Passionis propinatum sit, illisque dumtaxat profuerit; Reprobi vero nullum inde auxilium reportarint, quo etiam ipsis, si vellent, integrum esset excidium declinare. Quod usque adeo Divinæ bonitati derogat, usque adeo divinissimæ Redemptoris charitati erga unumquemque nostrum est injuriosum, ut Innocentius Decimus volens quintæ Jansenii thesi idem virus eructanti suam specialem notam inurere, dixerit, Thesim illam, qua dicebatur, (*Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse*) *esse falsam, temerariam, scandalosam; & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute dumtaxat Prædestinatorum mortuus sit, esse impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam*; ac sub his omnibus Theologicis censuris illam proscripserit. Et Alexander Septimus theses istas Jansenianas in sensu ab eodem Jansenio intento damnatas fuisse definivit, ac declaravit, & uti tales iterum in sua Constitutione anno 1656. damnavit. Constat autem Jansenium docuisse, quod Christus non sit pro omnibus mortuus. Siquidem to. 1. li. 2. c. 21. hæc habet: *Nec enim juxta doctrinam Antiquorum pro omnibus omnino Christus mortuus est, aut pro omnibus omnino tam generaliter sanguinem fudit: cum hoc potius, tanquam errorem a fide abhorrentem, doceant esse respuendum.* Quare juxta hunc sensum jure merito thesis illa confixa fuit. Post hanc autem clamorosam condemnationem, qua Jansenianorum aures tinniere, quisnam auderet amplius eam ex inferis exuscitare? & tamen in hominum perniciem iterum a Jansenii fautoribus edocebatur, & non clanculum, mutato tantum verborum sono, non tamen pestifero sensu; ut opus fuerit Alexandrum Octavum iterum de cœlo Vaticani tangere, ac proscribere quartam illam Thesim, quæ habet: *Dedit semetipsum pro nobis oblationem Deo, non pro solis Electis, sed pro omnibus, & solis Fidelibus*; quamvis enim in ea dicatur, quod Christus Dominus non pro solis Electis, sed pro fidelibus omnibus, etiam Reprobis, sanguinem fuderit; nihilominus cum dicatur etiam, quod pro solis Fidelibus obtulerit Patri pretium Redemptionis, nempe seipsum, suum sanguinem, & animam suam, beneficium ingens hominibus collatum ita extenuatur, ut non effugiat hæc etiam thesis notas quintæ illi Jansenianæ thesi ab Innoc. X. inustas. Porro jurares, quod Janseniani tot validis ictibus perculsi obmutuerint; At iterum in hac thesi caput hoc Hydræ non multo post tempore repullulans oportuit contundere. Faxit Deus, ut pestiferum hoc virus sit prorsus extinctum; ejus quippe sunt indolis hæreses, ut ad tempus tandem aliquando consepeliantur, raro tamen pereant omnino. Ecce tibi in hac thesi dicitur, Christus D. se morti tradidisse ad liberandos Electos: Quod autem implicite dicatur, se morti tradidisse pro solis Electis, mox ostendemus in Anacephalæosi. Et sane cum Quesnellus observationem hanc faciat super Epist. ad Galat. in cap. 4. ubi dicitur, Deus misisse Filium suum, ut eos qui sub lege erant redimeret, inferre debebat, quod pro omnibus omnino redimendis Christus fit mortuus, non vero pro Electis dumtaxat. At cum dicatur in hac thesi, quod Christus se morti tradiderit ad liberandum Electos *pro semper*, insinuatur error Jansenianus, quod Christus meruerit Reprobis gratiam aliquam temporariam, sed non finalem, & ad liberandos illos *pro semper*, ut meruit pro Electis.

Porro isthæc hæresis jam inde a Jansenii temporibus gladio Pontificio ter confixa, multo ante Jansenium suborta fuit. Calvinus quippe illam ipsi Augustino per summam calumniam ascripserat, & Calvino deinde Janseniani subscripsere; quamvis adversum hoc Calvinianum assertum docuisset Tridentinum sess. 6. cap. 2. quod *Cælestis Pater, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis Christum Jesum filium suum, cum venit plenitudo temporis, ad homines miserit, ut & Judæos, qui sub lege erant, redimeret, & Gentes, quæ non sectabantur justitiam, justitiam apprehenderent, atque omnes adoptionem filiorum reciperent. Hunc proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius pro peccatis nostris, non solum autem pro nostris, sed etiam pro totius mundi.*

II. Jansenius triplici responsione conatur doctrinam hanc Tridentini eludere; nulla tamen istarum temeritatis notam subterfugit. Primo enim docet lib. 3. de Gratia Christi cap. 21. *Cristum dici se dedisse Redemptionem pro omnibus, hoc est pro universa sua Ecclesia, & consequenter pro omnibus hominum generibus, Regibus, privatis, doctis, indoctis, & cujuscunque conditionis.* Secundo in Apologet. 1. Jansenius docet, pro omnibus Christum mortuum esse solum *sufficienter*, non

non quod pro Reprobis etiam Sanguinem suum Patri obtulerit, sed quod pro singulorum peccatis delendis par fuisset ejus sanguis, si pro iis etiam voluisset pretium suæ passionis applicare. Tertio, quod sit mortuus pro omnibus, quatenus suscepit causam omnibus communem.

Sed nullius sunt roboris tres istæ elusiones. Siquidem Calvinus, & Lutherus, adversus quos loquitur Tridentinum, non negabant in hoc triplici sensu Christum pro omnibus sanguinem fudisse pretiosissimum.

Ad primam itaque dico, quod communiter Sancti Patres doceant, Christum pro omnibus, & singulis mortuum esse, ut diximus in thesi 12. & ideo Innocentius X. damnat thesim illam Jansenianam, quod non pro omnibus mortuus fuerit; & Alexander VIII. quartam illam thesim, quod pro omnibus, & solis Fidelibus sit mortuus. Aliter quomodo diceretur 1. Jo. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius Mundi?* Quomodo diceretur 1. ad Timot. 4. *Qui est Salvator omnium, maxime Fidelium?* Prætérquamquod si pro Reprobis Christus non fuisset mortuus, neque posset ab iis exerceri actus fidei expressus iis verbis Symboli Nicœni in Conciliis Constantinopolitano, Ephesino, & Calcedonensi approbati: *Credo in unum Dominum Jesum Christum, &c. qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis, &c. Crucifixus etiam pro nobis*: Neque posset ab iisdem exerceri actus Spei Theologicæ; quippe qui in Christi sanguine pro nobis effuso nititur, ut docet August. lib. Medit. cap. 14. ubi habet: *Omnis spes, & totius fiduciæ certitudo mihi est in pretioso sanguine ejus, qui effusus est propter nos, & propter nostram salutem*; quinimmo neque Prædestinati possent firmiter sperare; cum enim nemo sciat, an sit ex numero Electorum, nemo certam salutis spem posset ex Christi morte concipere.

Ad secundam, si ea verum haberet, dici etiam posset, quod Christus dederit semetipsum redemptionem etiam pro dæmonibus, quibus redimendis sine dubio pretium sanguinis ejus fuisset sufficientissimum; cum tamen solis hominibus beneficium Redemptionis contulerit. Ipse Jansenius lib. 3. de Gratia Christi cap. 21. advertit, *esse passum, mortuum, crucifixum, se redemptionem dedisse pro omnibus, plus aliquid dicere, quam unde pretium sufficiens obtulisse, quod his applicari nolit. Illud enim indicat, intentione morientis pretium pro illis oblatum esse.* Quod etiam alibi dixit his verbis: *Pro aliquo mortuum esse, vel fudisse sanguinem suum, insinuat voluntatem Christi, quam habet, ut ei mors Patri oblata, & sanguis prosit.* Quare non satis est dicere, quod Christus potuerit nos gutta dumtaxat sui sanguinis redimere, sed dicendum, quod omnes, & singulos de facto redemerit, obtinendo etiam Reprobis vi suorum meritorum, quicquid satis esset, ut possent, si vellent, a servitute peccati, & a captivitate dæmonis liberari; quamvis relate ad Electos obtinuerit, quod etiam de facto liberarentur ex speciali erga illos affectu. Quod docuit D. Prosper lib. 2. de vocat. Gentium, dicens: *Sive manifeste, sive occulte, ipse est, ut Apostolus ait, Salvator omnium, maxime fidelium. Quæ sententia subtilissimæ brevitatis, & validissimi roboris, si tranquillo consideretur intuitu, totam hanc, de qua agimus, controversiam dirimit; dicendo enim: Qui est Salvator omnium hominum, confirmavit, bonitatem Dei super universos homines esse generalem. Adjiciendo autem, maxime fidelium, ostendit, esse partem generis humani, quæ merito fidei divinitus inspiratæ, ad summam, atque æternam salutem specialibus beneficiis provehatur.*

Quis non daret manus celebri huic D. Prosperi testimonio? Jansenius tamen, ut illi reluctetur, docet locum laudatum Apostoli loqui solum de salute temporaria, quam Salvator omnibus passim confert, & maxime fidelibus. Verum quamvis juxta hunc etiam sensum a nonnullis Patribus dictum Apostoli accipiatur, negari non potest, quod D. Prosper illum interpretetur de salute spirituali æterna, cum de ea esset tunc temporis controversia, & de ea dumtaxat ibi sit sermo: Et juxta doctrinam D. Prosperi locutum est Tridentinum sess. 6. cap. 3. dicens; *Etsi ille pro hominibus mortuus est, non tamen omnes mortis ejus beneficium recipiunt, sed ii dumtaxat, quibus meritum passionis ejus communicatur.*

Ad tertiam Jansenii elusionem dicendum, quod quamvis in eo etiam sensu verum sit, quod pro omnibus Christus sit mortuus, quatenus scilicet suscepit causam omnibus communem; nihilominus proprius, & obvius sensus est, quod Christus pro omnibus, & singulis sit mortuus; verba autem dogmatica semper sumenda sunt in sensu proprio, & obvio, si nihil obstet; nec quicquam obstat in casu nostro, cur in hoc sensu verba Tridentini intelligantur, ut mox ostendemus evacuando oppositiones Jansenianorum: ergo. Illud hic iterum advertendum censeo, Quesnellum in hac thesi, qua dicitur Christus Dominus se morti tra-

didisse ad liberandum Electos, signate non excludere Reprobos, ne videatur disertis verbis proscriptas theses edocere. At in Sole cæcutit, qui ejus calliditatem non animadvertit. Ex contextu enim istarum thesium, (in quibus passim habetur, deesse reprobis auxilium sufficiens ad salutem, infidelibus nullam dari gratiam, & peccatoribus antecedenter ad peccatorum remissionem nullum concedi auxilium, quo possint resipiscere, si velint) manifestum est in sententia Quesnelli, pro Electis dumtaxat oblatum esse pretium Redemptionis, eo quod solum Electi efficaciter redempti sint; Cum autem ex morte Redemptoris, sicut Dæmones, ita & Reprobi, non hauserint, quæ ad eorum æternam salutem conferrent, quomodo dici poterit, quod pro eis semetipsum Christus morti obtulerit? Hinc idcirco in hac Thesi Quesnellus dicit, quod Christus morti se obtulit ad liberandum Electos *pro semper*, ut insinuet, quod quamvis Reprobis juxta doctrinam Jansenii meruerit Christus gratiam aliquam ad tempus, non meruit illis gratiam finalem, ut *pro semper* liberarentur de manu Angeli exterminatoris. Sed audiamus Jansenianorum sophismata.

III. Opponunt primo ex eorum Antesignano tom. 1. lib. v. cap. 21. *Cui nullo modo prodest sanguis, & mors Christi, pro illo nec sanguinem fudit, nec mortuus est*: atqui Reprobis mors Christi nullatenus profuit, quinimo fuit illis in ruinam, juxta verba Simeonis Lucæ 2. *Ecce positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel*; ergo Christus pro Reprobis non est mortuus, sed solum pro Primogenitis, seu Electis.

Confirmatur ex ipso Trident. sess. 6. cap. 3. ubi dicitur: *Verum etsi ille pro omnibus mortuus est; non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt, sed ii dumtaxat, quibus meritum passionis ejus communicatur*: ergo ex Tridentino non omnibus prodest mors Christi; atque adeò non est mortuus pro omnibus, & singulis, sed solum pro omnibus juxta distributionem accommodam supra explicatam.

IV. Respondeo falsum esse, quod Reprobis non prosit mors Christi D. cum per merita Christi D. obtinuerint auxilium sufficiens ad resipiscendum; posse autem salutem consequi ad arbitrium propriæ voluntatis, procul dubio est ingens beneficium. Hinc Augustinus ser. 31. habet: *Sanguis Domini tui, si vis, datus est pro te; si nolueris, non est datus pro te. Forte enim dicis: Habuit sanguinem Deus meus, quo me redimeret, sed jam cum passus est, totum dedit, quid illi remansit quod det & pro me? Hoc est magnum, quia semel dedit, & pro omnibus dedit; Sanguis Christi volenti salus est, & nolenti supplicium*: Ex quibus patet ad verba laudata Prophetæ Simeonis; Est enim in ruinam multorum Christi Sanguis nolenti illo uti ad resurrectionem; sicut Augustinus dicit, quod nolenti sit supplicium, quatenus culpabiliter respuens gratiam per Christi merita collatam ruinam sibi parat, & supplicium meretur.

Ad confirmationem: Tridentinum solum vult, quod meritum passionis non communicetur Reprobis quoad obtinendam iis gratiam efficacem, non verò quoad sufficientem: aliter quomodo diceret, quod Christus pro iis sit mortuus? Sicut enim in humanis non dicitur dives redimere pauperem a captivitate, si solum præparet pretium redemptionis, & non det proximam potestatem, ut possit redimi; ita Christus non diceretur redemisse homines, si solum præpararet pretium sufficiens ad hominum redemptionem, nisi conferret iis proximam potestatem, ut redimantur; quod præstat conferendo gratiam sufficientem: Aliter etiam dæmones redemisset, cum pro iis redimendis pretium sui sanguinis esset copiosissimum.

V. Opponunt secundo auctoritatem Augustini dicentis Epist. 102. *Non perit unus ex illis, pro quibus mortuus est Christus*: Et tract. 48. in Joan. *Quomodo istis dixit, Non estis de ovibus meis? quia videbat eos ad sempiternum interitum prædestinatos, non ad vitam æternam sui sanguinis pretio comparatos*. Et luculentius lib. 1. de adulterinis conjugiis cap. 15. *Omnis, qui Christi sanguine redemptus est, homo est; non tamen omnis, qui homo est, Christi sanguine redemptus est*.

VI. Respondeo pluribus in locis Augustinum veritatem hanc Catholicam expresse docuisse, quod scilicet pro omnibus omnino Christus mortuus sit. In Psalm. 25. habet: *Judicabit orbem terrarum in æquitate; non partem, quia non partem emit; totum judicare habet, quia pro toto pretium dedit*. Quare sicut omnes omnino judicandi sunt a Christo Domino, ita omnes omnino redempti sunt ex Augustino; qui pariter lib. 2. de Catechum. cap. 8. dicit Christum Dominum sic reprobos allocuturum improperando eis ingratitudinem, & socordiam: *Videtis vulnera quæ infixistis? agnoscitis latus, quod pupugistis? Quoniam & per vos, & propter vos apertum; nec tamen introire voluistis*. Et serm. 67. de Tempore: *Cur quod pro te pertuli perdidisti? Cur, ingrate, redemptionis tuæ munera renuisti? Non te ego de morte mea quæ-*

quæro, redde mihi vitam tuam, pro qua meam dedi. Et sic in aliis locis innumeris. Propterea textus, qui objiciuntur, intelligendi de Redemptione stricte sumpta per collationem gratiæ efficacis ex amore efficaciæ, quam contulit misericorditer electis ex speciali affectu erga illorum salutem, non vero de redemptione late sumpta, & omnibus hominibus communi per collationem gratiæ sufficientis, qua possent salvari, si vellent, ratione cujus Deus intendit eorum salutem efficaciter solum quantum ad se spectat. Et similiter interpretandus est Anselmus, qui in Elucid. habet: *Christus pro solis electis mortuus est*; Et infra: *Nihil contulit reprobis ob sua demerita mors Christi*, quatenus nihil profuit ex eorum culpa gratia sufficiens a Deo collata ob pretium redemptionis. Quare Christus Dominus in hoc sensu etiam dicitur luisse pœnas pro peccatis reproborum; quatenus quantum ad se spectat pœnas pro iis luisset in actu secundo, si gratia sufficienti ipsis oblata uti voluissent ad salutem assequendam: quod autem in seipsis in inferno puniantur, id vertere debent vitio propriæ voluntatis, & gratias debent ingentes Redemptori, quod sese obtulerit ad patiendum pro ipsis.

VII. Opponunt tertio id quod dicitur Matth. 15. *Non sum missus, nisi ad oves, quæ perierunt domus Israel*. & Matth. 26. *Hic est sanguis novi testamenti, qui pro multis effundetur*: unde non pro omnium, sed pro multorum salute, nempe electorum, Christus sanguinem fudit.

Respondeo, in primo textu non significari, quod Christus Dominus non fuerit missus pro omnibus redimendis, sed solum quod non fuerit missus ad annunciandum omnibus immediate regnum Dei verbis, & miraculis: In secundo vero vel significari, quod pro multis, nempe pro electis dumtaxat, sanguis Christi effusus fuerit quoad efficaciam, quamvis pro omnibus quoad sufficientiam; vel significari, quod sit effusus pro omnibus, qui multi sunt, ut advertit idem Jansenius in Matthæum: Certum enim est, quod in Scripturis sæpe significantur omnes per hoc vocabulum multorum, ut advertit August. lib. 20. de Civit. cap. 32. Sic Dan. 12. dicitur: *Et multi de his, qui dormiunt, in terræ pulvere evigilabunt*; hoc est omnes resurgent. Et ad Rom. 5. *Si enim unius delicto multi mortui sunt*; hoc est, omnes.

VIII. Ex quibus fit primo, negari non posse, quod Christi sanguis omnibus profuerit ad salutem, quatenus omnibus meruit auxilium sufficiens, quo possent salvari, si vellent; aliter non magis reprobis profuisset, quam dæmonibus, quos nullo pacto redemit. Quare Christus Dominus non solum mortuus est pro omnibus hominibus, hoc est pro generibus singulorum, (ad eum modum quo communiter dicimus, omne animal fuisse in Arca Noe, quatenus in ea fuit omne genus animalium) sed etiam pro singulis generum, hoc est pro omnibus omnino hominibus, cum singulis profuerit ad salutem.

Fit secundo, Electis specialiter profuisse Christi sanguinem; quatenus in actu secundo, & absolute eos liberavit de manu Angeli exterminatoris, ubi reprobos liberavit in actu primo, & conditionate, hoc est dependenter ab eorum voluntate, dum tamen contulit iis quantum satis esset, ut liberarentur.

Fit tertio, atrocem injuriam irrogari Christi sanguini a Jansenianis, dum negant auxilium sufficiens ob ejus merita reprobis conferri; sic enim eorum reprobatio voluntati Christi ascriberetur, quod noluerit iis salutem promereri, non voluntati reproborum, qui pretio sanguinis sibi oblato noluerunt uti, ut liberarentur.

Fit quarto, posse unumquemque cum Apostolo exclamare: *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*: cum Christus Dominus pro unoquoque pretium sui sanguinis obtulerit. Quinimmo is fuit amor Christi erga unumquemque nostrum, ut S. Birgitta in suis revelat. lib. 1. cap. 58. audierit Christum sic loquentem adversus reprobos: *Dicunt passionem meam eis nihil valere. At excusabo me coram Angelis, & omnibus sanctis meis. Probabunt mali homines non esse propter meam culpam quod ipsi mali sint, sed propter suam culpam propriam. Ego enim, si possibile esset, libenter pro unoquoque homine talem pœnam exciperem, qualem semel in cruce pro omnibus recepi*. Et lib. 7. cap. 19. luculentius suum erga singulos amorem expressit dicens: *Si adhuc possibile esset, quod ego toties morerer, quot sunt animæ in inferno, ita ut pro qualibet earum talem mortem iterum sustinerem, qualem tunc pro omnibus sustinui, adhuc corpus meum paratum esset subire hæc omnia*. Quare satagendum, ut Christi sanguini, ac ejus dilectioni non simus ingrati; nec expectanda est ab eo gratia medicinalis, si forte dignabitur illam tribuere citra nostram cooperationem, sed conari debemus, ut gratiæ sufficienti, quam proculdubio nobis confert benignissime, ex corde cooperemur, ut in libro vitæ conscribi mereamur; in manu quippe nostræ voluntatis est,

aut Christi vestigia sequi, ut salutem consequamur, aut Christum deserere, & in mortis syllabo reponi: Propterea dicitur Jerem. 17. *Domine, omnes, qui te derelinquunt, confundentur; recedentes a te in terra scribentur; quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum*. Quare non recensentur cum reprobis, qui a Domino antecedenter deseruntur; cum hoc obstrepat Christi meritis, & Divinæ bonitati; sed qui Dominum deserunt venam viventium aquarum, & hac de causa deseruntur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXXII.

TRigesima secunda similiter docet, Christum se morti tradidisse ad liberandum suo Sanguine Primogenitos, idest Electos, de manu Angeli exterminatoris. Quamvis non doceat expresse Christum mortuum esse pro solis Electis, atque adeo non pro omnibus omnino hominibus juxta quintam Jansenii proscriptam thesim; nihilominus non solum ex contextu, & ex proxime præcedentibus thesibus indicatur idipsum in hac thesi doceri; sed ipsa etiam hujus thesis verba satis superque denotant, Christum pro solis Electis esse mortuum, non vero pro omnibus hominibus. Et ratio est, quia in re dogmatica verba præcisiva communiter intelliguntur esse exclusiva, præsertim ubi Catholici ab hæreticis dissentiunt: Propterea si quis diceret, Baptismi Sacramentum institutum esse pro adultis, indicaret institutum esse pro adultis dumtaxat, & non etiam pro infantibus, præsertim post hæresim a Tridentino damnatam sess. 7. can. 12. Similiter qui absolute diceret, unam in Deo esse personam, blasphemaret: denotaret enim unam tantum esse divinam Personalitatem, juxta hæresim Sabellii. Cum autem inter Jansenianos, & Catholicos dissensio sit, Num Christus D. mortuus sit pro omnibus, an vero pro solis Electis? qui absolute diceret, Christum mortuum esse pro Electis, denotaret Christum pro solis electis mortuum esse; & idcirco thesis hæc in speciem præcisiva, sed reapse exclusiva, proscribenda fuit, etiam spectato proprio verborum sensu, etiamsi a superioribus hisce thesibus non apertius Quesnelli mens detegeretur. Ad eum etiam modum, quo, si quis nunc absolute diceret, Spiritus Sanctus a Patre procedit, cum in dubium revocatum sit a Teodoro Mopsuesteno, & a Græcis, num etiam procedat a Filio, enotaret, quod solum a Patre procedat; & ideo ea thesis esset proscribenda, non tanquam præcisive prolata, (sicut quando Joann. 15. dicitur: *Paraclitus, qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me*) sed tanquam prolata exclusive: quamvis a fortiori esset proscribenda in Codice alicujus Græci Auctoris, qui aliis in locis eam hæresim edocuisset. Quod pariter fusius firmabitur in Anacephaleosi thesis quinquagesimæprimæ, & septuagesimæ secundæ. Ad rem nostram; Quod Christus Dom. non se morti tradiderit ad liberandum pro semper suo sanguine solum Electos, constat ex proscriptione quintæ thesis Jansenianæ, Id enim Scripturæ passim docent; ac Tridentinum sess. 6. cap. 3. iis verbis: *Verum etsi ille pro omnibus mortuus est, non tamen omnes mortis ejus beneficium recipiunt, sed ii dumtaxat, quibus meritum passionis ejus communicatur*. Admittunt Heterodoxi, & docet aliquando Quesnellus, quod Christus mortuus sit pro omnibus hominibus, intelligendo tamen, quod mortuus sit pro generibus singulorum, non pro singulis generum, seu pro omnibus omnino, prout debuisset Quesnellus exprimere, si voluisset ab hæresi Janseniana recedere.

PROPOSITIO XXXIII.

Proh quantum oportet bonis terrenis, & sibimetipsi renunciasse, ad hoc ut quis fiduciam habeat sibi, ut ita dicam, appropriandi Christum Jesum, ejus amorem, mortem, & mysteria, ut facit Sanctus Paulus dicens: Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.

Quesnel. Gal. 2. 20. *edit.* 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Probabile est, quod etiamsi unus dumtaxat homo peccasset, adhuc pro eo Christus Dominus mortem oppetiisset. II. Non est præceptum, sed dumtaxat consilium, quod bonis omnibus terrenis nuncium remittamus. III. Explicatur illud Christi Domini: Qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus. *IV. Amor, quo nosmetipsos amamus operando intuitu mercedis æternæ, non est vitiosus. Nec tenemur bonis terrenis renunciare, ut Deum diligamus.*

V. Scri-

V. Scripturæ, Concilia, & Patres excitant nos ad operandum intuitu mercedis æternæ. VI. Hac de causa Deus æternam mercedem promittit, ut ejus spe ad bene operandum incitemur. VII. Non est inordinatum referre bonum majus ad bonum minus, si solum referatur tanquam ad finem immediatum, & proximum, non tanquam ad ultimum.

VIII. Damnantur ab Ecclesia, qui docuerunt Apostolicam paupertatem necessariam esse ad salutem consequendam. IX Ea quippe neque jure naturali, neque jure positivo Christi D. fuit unquam præscripta. X. Præceptum de bonorum reunnunciatione est dumtaxat affirmativum, adeoque non obligat semper, & ad semper, sed in debitis circumstantiis. XI. Bonorum renunciatio necessaria solum est ad perfectionem, non vero ad salutem assequendam; seu ut homo sit Christi discipulus, hoc est perfectus, non ut sit fidelis.

XII. Divites non levem difficultatem experiuntur ad salutem assequendam citra gratiam auxiliarem Christi Dom. Qua de causa Christus Dominus per exaggerationem dixit Matth. 10. Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum cœlorum. *XIII. Perperam nonnulli Quesnellum excusant.*

I. QUesnellus in suis Observationibus laudata verba ad Galat. 2. *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*, contra sensum totius Ecclesiæ restringit ad solam personam Apostoli, & ad eos, qui ardentissimam Apostoli charitatem imitantur, negans proinde, prout in thesi superiore docuerat, Christum se morti tradidisse pro omnibus. Quod usqueadeo a veritate abhorret, ut idem Apostolus disertis verbis ostenderit se a Christo D. dilectum fuisse, etiam quando Ecclesiam persequebatur, dicens ad Rom. 5. *Commendat autem charitatem suam Deus in nobis, quoniam adhuc cum peccatores essemus, secundum tempus Christus pro nobis mortuus est*. Quare Christus D. non ideo tradidit seipsum pro Apostolo, quia ab Apostolo diligebatur, sed potius ideo Apostolus Christum dilexit, quia Christus seipsum tradidit morti, ut Apostolum ad sui amorem converteret, prout advertit Angelicus in locum laudatum Pauli lect. 6. Et D. Chrysostomns in eundem locum docet, Apostolum in tantum dixisse Christum pro se morti traditum, non quia mortem suam hic non obtulerit pro omnibus omnino, etiam pro peccatoribus, etiam pro reprobis, sed quia ea charitate Christus omnes dilexit, ut videatur etiam pro singulis mortem oppetiisse. *Quid facies*, inquit, *o Paule, dum communia proprie tibi vindicas: quæque pro toto terrarum orbe facta sunt, tibi facis peculiaria? Non enim dixisti, Qui dilexit nos, sed qui dilexit me: atqui Euangelista dicit: Sic Deus dilexit Mundum; quin & tu ipse dicis: Qui proprio Filio non pepercit, sed tradidit eum pro nobis; Non igitur pro te, sed pro omnibus*. Ad quæ respondet, & Dei charitatem erga homines non solum omnes, sed etiam singulos respexisse, & Apostolum pretium redemptionis tamquam pro se dumtaxat solutum existimasse. Quare subdit: *Praterea declarat hoc quoque par esse, ut quisque nostrum non minus gratias agat Christo, quam si ob ipsum solum advenisset. Neque enim recusaturus erat vel ob unum tantam adhibere dispensationem, adeo singulum quemque hominem pari charitatis modo diligit, quo diligit Orbem universum*. Hinc non pauci ex Scholasticis probabiliter existimant, quod si unus, aut pauci tantum homines peccassent, adhuc Verbum incarnatum fuisset in carne passibili, & Christus se morti esset pro iis traditurus. Siquidem etiam in tali casu persisteret finis primarius Incarnationis, qui est infinita Christi satisfactio ad ostendendam Dei dilectionem simul, & justitiam; dicitur enim ad Rom. 3. *Quem proposuit Deus propitiationem per fidem ad ostensionem justitiæ suæ*. Quod etiam confirmant tum ex verbis laudatis Apostoli: *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*; tum etiam ex verbis illis Eccles. 29. *Gratiam fidejussoris ne oblivíscaris, dedit enim pro te animam suam*; quibus indicatur, pretium Sanguinis Christi Dom. pro singulis hominibus solutum fuisse. Hinc Chrysostomus in Act. dixit: *Unius dumtaxat animæ tanta est jactura, ut ob eam Filius Dei fieret homo*. & Dionysius Areopag. epist. 8. narrat, Christum apparuisse D. Carpo, qui præ nimio zelo mortem duorum scelestorum exoptabat, & illi dixisse; *Carpe iterum paratus sum pro peccatoribus mori*. Quicquid autem sit de hac scholastica quæstione, de qua plura dixi in cursu Theologico p. 6. disp. 3. quæst. 1. illud inconcussum apud Catholicos est, Christum D. pro omnibus omnino mortuum esse, ac sanguinem suum fudisse, ut in thesi superiore ostendimus, atque adeo Jansenizare Quesnellum, dum verba laudata Apostoli, *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*, restringit ad solam personam Apostoli, & ad eos qui Apostoli charitatem imitantur, quandoquidem etiam pro peccatoribus, etiam pro reprobis Christus se ipsum morti tradidit, ut omnibus mereretur auxilia sufficientia ad salutem comparandam.

II. His adde, quod in hac thesi Quesnellus

lus Consilia Euangelica de renunciatione bonorum terrenorum cum præceptis confundat, & perfectionem charitatis cum substantia talis præcepti, qui fuit error Lutheranorum dicentium hominem etiam justum semper peccare, quia nunquam servaret præceptum diligendi Deum ex toto corde, & ex tota anima, ex tota mente, & ex tota virtute, ut dicitur Marci 12. Si enim Christus non esset mortuus, nisi pro iis dumtaxat, qui similes essent Apostolo in perfectione charitatis, aperte sequitur in sententia Quesnelli, quod ii dumtaxat sint in numero electorum, qui ad istud charitatis incrementum pervenerunt, eo quod isti dumtaxat primum, & maximum charitatis præceptum observarent. Quod si verum esset, quisnam hominum salutem se consecuturum speraret? cum possit quilibet semper intensius, ac intensius Deum diligere, & cum passim id non præstetur. Præterea si non possent habere fiduciam appropriandi sibi Christum, ejusque amorem, ac mortem, nisi qui ardentissimam Apostoli charitatem imitantur, a fortiori ea fiducia, ac spe in Deum, & Christum D. carerent peccatores omni charitatis gradu destituti; unde non possent peccatores ad justificationem se disponere, cum ex Tridentino sess. 6. cap. 6. dispositio ista spem veniæ per merita Christi prærequirat.

III. Sed omissis his, quæ in suis Observationibus Quesnellus contendit, cum per se liqueat quantum Catholicis veritatibus refragentur, descendo ad enucleanda verba hujus thesis, & ad refellendum quod directe videntur intendere. Profecto ad editissimum perfectionis Euangelicæ fastigium videtur Auctor velle homines perducere verbis hujusce thesis, succum ipsum pietatis in speciem afflantibus, dum excellentissimam viam demonstrat appropriandi sibi Christum Dominum, ejusque dilectionem, mortem, merita, ac mysteria, per abrenunciationem terrenorum bonorum, ac per quoddam odium animæ suæ, renunciando sibimetipsi, ut possimus cum Apostolo dicere: *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*. Etenim quod non aliter possimus ad Christi dilectionem aspirare, ac fiduciam habere appropriandi nobis Redemptorem, ac faciendi nostra quæcumque secum met nobis ipse donavit, videtur disertissime ipse Dominus docuisse dicens Lucæ 14. *Qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus*: Quemadmodum ab eo sequendo, nedum assequendo longe abesse docet eos, qui sibimetipsis non abrenunciant, odio habendo ipsam animam suam, dicendo ibidem: *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus*. Verum, quæ Christus Dominus his verbis juxta explicationem Sanctorum Patrum, ac Interpretum ab omnibus fidelibus exposcit, non est arduum exequi sub ordinariis Divinæ gratiæ auxiliis. Quod autem in hac thesi dicitur *Oportere*, omnes perducit, non quidem ad culmen perfectionis, sed ad barathrum desperationis. Ea quippe est optimæ operationis indoles, ut si cadat sub consilium, possit non raro executioni mandari, & ad sublimem virtutis, & gloriæ locum evehere; sin autem cadat sub præceptum, facile ex tali obligatione plurimi in culpas, & in damnationem pertrahantur. Quodnam præstantius consilium, quam singulis momentis pro virili intensissimum actum charitatis ponere, quam jejuniis diuturnis carnem conterere, quam asperrimam ingredi Religionem? At quidnam durius, quam hæc omnia sub rigoroso præcepto omnibus imponere? An esset quisquam, qui non sibi laqueum desperationis injiceret, si aliter ad vitam non posset ingredi, quam per hanc viam imperviam? Hoc sane est id, quod Quesnellus in hac thesi contendit, dum dicit, *oportere*, atque adeo gravissimo præcepto ad id nos adigit, ut terrenis bonis, ac nobismetipsis renunciemus. Quid autem sit tam in germano verborum sensu secundum se spectato, quam in sensu Auctoris, sibimetipsi renunciare? ex aliis thesibus non obscure colligitur: dum enim in thesi 44. docet, duos tantum in nobis dari amores, videlicet *Amorem Dei, qui omnia agit propter Deum, & Amorem, quo nosipsos, & mundum diligimus, qui, quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus*, vult consequenter, quod ab hoc amore, quo nos ipsos, & mundum diligimus, tanquam vitioso, recedamus; & ideo dum docet oportere, quod unusquisque renunciet sibimetipsi, & bonis terrenis, docet indivisim, quod peccemus, si nosmetipsos diligamus operando intuitu mercedis æternæ, aut abstinendo a culpis ob timorem gehennæ, & pœnarum: & a fortiori peccemus, si bonis terrenis non renunciemus. Quinimmo diserte docet in thesi 62. quod *Qui a malo non abstinet, nisi timore pœnæ, illud committit in corde suo, & jam est reus coram Deo*: usqueadeo vult, ut solum Deum amore charitatis diligamus, nec illi inserviamus ducti aut timore servili ad vitandam pœnam, aut amore mercenario ad obtinendam gloriam; quia hic ipse Dei famulatus ab amore erga nosmetipsos profluit,

&

& ideo est peccaminosus.

IV. Quare adversus hanc Thesim primo ostendemus, amorem, quo nosmetipsos amamus operando intuitu mercedis æternæ, non esse vitiosum; sicut non est vitiosus, sed bonus, & supernaturalis timor servilis, quo potius nosmetipsos amamus, quam Deum abstinendo a culpa ob metum gehennæ, ut dicemus in expositione thesis sexagesimæ; ut proinde non oporteat nobismetipsis renunciare in hoc sensu Janseniano, qui videtur callide sub his verbis denotari. Deinde ostendemus, nec opus esse, ut terrenis bonis renunciemus, cum possint citra culpam ea possideri.

V. Quod attinet ad primum: proscripta fuit ab Alex. VIII. thesis decima tertia, quæ habet: *Quisquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur*; necnon decima, quæ similiter habet: *Intentio, qua quis detestatur malum, & prosequitur bonum mere ut Cælestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens*. Ergo amor Dei mercenarius (quo magis nosmetipsos, quam Deum diligimus, cum Deum propter nos ipsos diligamus) non est vitiosus, sed bonus, ac supernaturalis; non secus ac timor servilis, quo a culpa abstinemus ob metum gehennæ: atque adeo non oportet in eo sensu nobismetipsis renunciare, ut non liceat ita nosmetipsos diligere, ut non possimus operari præcise ad obtinendum nobis æternum bonum, & ad declinandam æternam pœnam. Quod pariter definierat Trid. sess. 6. Can. 31. ubi habet: *Si quis dixerit justificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis operatur, anathema sit*: dixerat enim Lutherus in assert. articulorum contra Bullam Leonis X. ass. 6. *Contritio, quæ paratur per amissionem æternæ beatitudinis, facit hominem hypocritam, immo magis peccatorem*, quod pariter Calvinus docuerat; ut propterea Tridentinum anathematizarit, qui id assereret; passim quippe in Sacris Bibliis excitamur ad amorem virtutis spe remunerationis. Ad Coloss. 3. *Quodcumque facitis ex animo operamini sicut Domino, & non hominibus; scientes, quod a Domino accipietis retributionem hæreditatis*. Apoc. 2. *Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ*. Ad Hebr. 11. *Majores divitias æstimans thesauro Ægyptiorum improperium Christi; aspiciebat enim in remunerationem*. Idque passim etiam Patres commendant, ut ubi non movet nos ex nostra socordia pelagus divinæ bonitatis ad bene operandum, excitet nos amor proprius, ita ut recte operemur propter mercedem. Aug. in Ps. 14. *Non faciamus aliquid, nisi spe Cælestium præmiorum; ipsa est enim altitudo, non hic quærere mercedem, sed sursum*: Cyprianus ad Seagrium, & Rogatianum ita scribit; *Superventuræ charitatis gloriam cogitantes, pressuras omnes, & persecutiones calcare nos convenit*. Et Hieronymus in Ps. 118. *Propter retributionem vitæ æternæ, ut illam merear percipere*: Et lib. 1. contra Jovinianum advertit, ideo Paulum plus laborasse, ut majus præmium acciperet.

VI. Ratio a priori est, quia amor hic concupiscentiæ, quo quis se amat amando Deum sibi, & felicitatem æternam, non solum non est prohibitus, quin potius præceptus: ergo qui operatur ad acquirendum sibi tantum bonum, prudenter, & rite operatur; esto præstantiori modo se gereret operando ex amore Divinæ bonitatis, aut ordinando ad Dei gloriam beatitudinem ipsam, quam sibi concupiscit. Hac scilicet de causa Deus cœlestem gloriam bene operantibus repromisit, ut ejus spe ad bonum prosequendum impelleremur, atque adeo amor hic concupiscentiæ, quo quis seipsum diligit, desiderando Deum sibi, ac beatitudinem æternam, non est amor vitiosus, sed laudabilis, & a Deo præceptus potius, quam prohibitus.

VII. Neque obstat, quod Janseniani objectant, inordinatum esse, quod Deus ad creaturam referatur; qui autem propter gloriam cœlestem operatur, amando seipsum amore concupiscentiæ, Deum ad se ordinat, non se ad Deum, prout præstari debet per actum charitatis: ergo amor hic concupiscentiæ dicendus est prohibitus, non præceptus: unde oportet sibimetipsi renuntiare ad appropriandum sibi Christnm per charitatem.

Nam contra est, quia non est inordinatum, quod majus bonum referatur ad bonum minus tanquam ad finem immediatum, & proximum, dummodo hoc ipsum sit referibile, & exercite referatur natura sua, & virtualiter ad Deum, tamquam ad finem ultimum. Aliter non potuisset Christus Dominus ordinare suam pretiosissimam passionem ad nostram salutem, nec possemus nos offerre Sacrificium ad obtinendum aliquid temporale, puta pluviam. Quamvis enim consultissimum sit, omnia deinde ad Dei gloriam, & ad finem ultimum ordinare ex affectu charitatis; at si quid non referatur actu, non per hoc desinit illud esse honestum, dummodo virtualiter saltem ad id referatur; poterit itaque detestatio peccati, & observantia Divinæ legis honeste referri actu ad obtinendam cœlestem gloriam ex a-

more concupiscentiæ fuimet, dummodo hoc ipsum natura sua, atque adeo virtualiter, & exercite ad Deum referatur; quod fusius dicendum etiam in thesi 44., & 53.

VIII. Quod autem attinet ad renuntiationem terrenorum bonorum, quæ in hac thesi dicitur esse nobis necessaria, sciendum, fuisse hunc errorem Hæreticorum, qui dicebantur Apostolici, propugnantes, quod citra Apostolicam paupertatem nemo posset salutem consequi. Quod etiam docuerunt Pelagiani, ut videre est apud Augustinum Epist. 89. & 106. Nazianzenus pariter orat. p. contra Julianum refert, legem ad hoc statutam fuisse, ne Christifideles actionem ullam in judicio haberent ad se defendendum, quamvis bonis spoliarentur, eo quod in Euangelio præcipiatur, ne quicquam possideamus. Similiter ex Extravaganti 22. *Sancta Romana*, colligitur, Hæreticos, qui dicebantur *Fraticelli*, docuisse Christianis non licere habere aliquid proprium; qui tamen in eadem Bulla damnantur; & prius damnati jam fuerant a Bonif. VIII.

IX. Falsitas hujus hæresis ex eo convincitur, quia si ad salutem consequendam necessarium esset, ut homo quidquam proprium non possideat, & bonis omnibus terrenis renunciet, sequeretur, quod universa Ecclesia erraret, & fere omnes fideles essent in statu damnationis per hoc præcise, quod retineant dominium suorum bonorum; quod sanctitati Ecclesiæ, & veritati dissonat. Et ratio ulterior est, quia neque jure naturali necessaria est ad salutem renuntiatio bonorum temporalium, neque jure positivo Christi Domini: ergo simpliciter non est necessaria. Probatur antecedens quoad primam partem, tum quia præceptum Decalogi de non furando est naturale, & ad honestatem morum necessarium; unde non potest esse contra legem naturalem id, quod essentialiter præsupponitur ad hoc decalogi præceptum, videlicet quod homo habeat aliquid proprium: Tum etiam quia jam ab orbe condito semper homines habuerunt proprias possessiones, ac divitias præsertim rerum mobilium; & tam in lege naturæ, quam in lege scripta multi, qui pietatem coluerunt, erant locupletissimi, ut Job, Abraham, David, Salomon; imo Deus terram promissionis tradens populo electo, eam missis sortibus inter tribus divisit: Tum demum quia divisio rerum, & proprietatis dominiorum nec est contra justitiam, nec contra ullum naturale præceptum; quamvis enim Deus in Orbis terræ crepundiis dominia rerum non diviserit, sed omnia humano generi indiscriminatim concesserit dicendo Genes. 1. *Dominamini piscibus maris, & volatilibus Cæli, & universis animantibus, quæ moventur super terram*; Nihilominus neque ipse ut auctor naturæ præcepit, ut omnia sub communi, & libero hominum usu semper manerent, neque dictamini rationis dissonum fuit, quod rerum divisio fieret, & unusquisque aliquid proprium possideret; quinimo consentaneum id fuit in natura lapsa, & moraliter necessarium, ut sic possent homines induci ad agros excolendos, & ad alia munia ad vitam sustentandam necessaria. Quod si in statu innocentiæ posuit Deus Adam in Paradiso voluptatis, *ut operaretur, & custodiret illum*, ut dicitur Genes. 2. a fortiori voluit, ut post lapsum homo operaretur, & non esset otio tabescens, sicut tabesceret, si omnia essent communia; præsertim quia terra post peccatum maledicta spinas, & tribulos germinavit, ut in sudore vultus sui homo vesceretur pane suo, ut habetur in capite Geneseos laudato.

X. Probatur etiam secunda pars antecedentis, quod scilicet neque in lege Euangelica Christus D. fidelibus præceperit, ne quicquam proprium possiderent, sed bonis terrenis renunciarent. Quamvis enim Lucæ 19. dixerit: *Qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus*; hinc tamen non infertur, quod simpliciter voluerit omnes obligare ad renuntiandum omnibus, quæ possidentur, sed solum quod voluerit omnes ad id obligare, quando vel ad fidei defensionem, vel ad satisfaciendum præcepto charitatis, vel aliter in aliquo casu occurrente est necessarium; cum enim hoc præceptum non sit negativum, obligans semper, & ad semper, sed affirmativum, quod obligat solum pro aliquo articulo necessitatis, ideo Christus D. solum præcipit suis discipulis, ut in similibus circumstantiis actu renunciarent omnibus bonis, & quod semper essent parati ad hanc renuntiationem, si casus necessitatis occurreret; ut docuit Augustinus exponens laudatum textum D. Lucæ epist. 1. & epist. 89. q. 4., cui astipulatur Beda in Lucam, ubi distinguens inter relinquere omnia, & renunciare omnibus, habet: *Paucorum perfectorum est relinquere omnia, hoc est curas mundi postponere; cunctorum autem fidelium est renunciare omnibus, hoc est sic tenere omnia, quæ in mundo sunt, ut per ea non teneantur in mundo*. Et juxta hunc sensum interpretantur Sancti Patres verba consimilia Christi D. Lucæ 14. *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc*

huc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. Non enim præcepit Christus D. discipulis suis, ut parentes semper odissent, sed solum ut odio haberent in iis circumstantiis, in quibus aliter Deo inservire non possent. Quinimo Augustinus epistol. 38. ad Lætum advertit, idem omnino esse præceptum Christi D. de renunciatione facienda omnium bonorum, ac de odio erga parentes, uxorem, & consanguineos; ut proinde eodem modo debeat utrumque præceptum explicari. Etenim Christus D. post latam illam sententiam, quod non posset esse suus discipulus, qui non odio haberet parentes, adhuc autem & animam suam, conclusit: *Sic ergo omnis ex vobis, qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus*: quod propterea non est intelligendum de solis divitiis, & de bonis fortunæ, sed etiam de omnibus bonis, de quibus sermonem præmiserat, vid. de parentibus, consanguineis, ac de ipsa anima sua. Hæc sunt verba Augustini: *Prælocutio cum extrema conclusione concordat, in eo enim quod unusquisque renunciet omnibus, quæ sunt ejus, etiam illud continetur, ut oderit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc & animam suam; omnia enim hæc propria ejus sunt, quæ plerumque implicant, & impediunt.*

XI. Adde, quod cum in Euangelio nomen discipuli Christi D. in duplici sensu usurpetur; aliquando enim significat quemcunque credentem, ut cum dicitur Joa. 8. *Si vos manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis*; aliquando significat illos, qui in perfectione vitæ, & in renunciatione bonorum Christum imitantur; unde Lucæ 10. dicitur Christus designasse alios septuaginta duos, qui discipulorum nomine specialiter denotantur; quibus dixit, *Messis quidem multa, operarii autem pauci*; istos autem fuisse discipulos perfectionem sectantes ex eo colligitur, quod Matthæus cap 9. dicat, Christum D. ea verba discipulis suis locutum fuisse; hæc enim habet: *Tunc dixit discipulis: Messis quidem multa:* Hac posita duplici significatione hujus nominis, dicendum, quod quando Christus Dominus dixit: *Qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus*, solum voluit indicare, quod sine tali renunciatione nemo potest perfectionem assequi, non vero quod sine illa nemo possit salutem adipisci; ut multi Patres advertunt apud Suar. tom. 3. de Relig. lib. 8. cap. 2. Quinimo in hoc dumtaxat sensu Christum D. locutum fuisse, constat ex eo, quod dixit Matthæi 19. *Si vis perfectus esse, vade, vende, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo, & veni, & sequere me*: diserte enim docet, renunciationem bonorum requisitam solum esse ad perfectionem, non ad salutem consequendam. Ubi adverte, quod in laudato Matthæi capite, & in capite decimo Marci refertur. Quidam adolescens ad Christum accedens ait illi: *Magister bone, quid boni faciam, ut vitam æternam habeam?* Cui Christus respondit: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*; Cum autem ille interrogaret, quænam mandata esset servaturus, ut posset ad vitam ingredi, Christus D. solum præcepta decalogi proposuit, nullatenus autem bonorum renunciationem. Ille vero advertens, quod omnia decalogi præcepta servasset ab ineunte ætate, dixit: *Omnia custodivi a juventute mea, quid adhuc mihi deest?* Ad quod Christus D. respondit: *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo, & veni, & sequere me*. Quare Christus D. observantiam mandatorum dixit necessariam esse, ut quis ad vitam ingrediatur; renunciationem vero bonorum non dixit esse necessariam ad salutem, sed solum ad perfectionem obtinendam. Ex quibus fit perspicuum, non esse ad rem expositionem hujus textus factam a Pelagianis apud Augustin. Epist. 89. qu. 4. dicentibus, quod verba illa, *Si vis perfectus esse*, idem sonent, ac, si vis, ut nihil tibi desit ad salutem; nam ipsemet adolescens interrogavit: *Quid adhuc mihi deest?* & Christus D. Marci 10. respondit: *Unum tibi deest*, non quidem ad salutem, sed ad perfectionem; aliter non distinxisset Christus D. illa duo, *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*, &, *Si vis perfectus esse, vade, & vende, quæ habes*.

XII. Opponitur id, quod Christus D. dixit Matth. 19. *Facilius est Camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in Regnum Cælorum*. Quibus verbis videtur significari omnino necessarium esse ad salutem, ut bonis terrenis renunciemus.

Respondeo primo cum Suario loco laudato, his verbis noluisse significare Christum Dom. difficultatem, quam divites habent, ut salventur, sed solum difficultatem, quam habent, ut perfectionem assequantur. Quod patet ex contextu; etenim, ut habetur Marci 10. postquam adolescens dixit, a juventute servasse mandata, *Jesus intuitus eum, dilexit eum, ac dixit ei: Unum tibi deest; vade, quæcumque habes vende, & da pauperibus*. Quare antequam venderet, quod habebat, & daret pauperibus, Chri-

Christus intuitus eum dilexit eum, ut significaret non violasse præceptum ullum per hoc, quod nondum bona dedisset pauperibus. Constat deinde, quod spectet ad perfectionem tantum renunciatio bonorum; quia postquam Christus D. dixit: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, quæ habes;* adolescens, ut refert Euangelista, *Abiit tristis; erat enim habens multas possessiones.* Tunc autem Christus subdidit: *Amen dico vobis, quia dives difficile intrabit in regnum cælorum. Iterum dico vobis; facilius est, Camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum cælorum.* Quare Christus D. loquutus est de introitu in cœlum cum excellentia perfectionis; non enim fuerat illi adolescenti difficile servare mandata, cum ea a juventute servasset, non obstantibus divitiis; sed erat illi difficile vendere, quæ habebat, & ad perfectionem aspirare; & usqueadeo difficile, ut Christus exaggerando hanc difficultatem exemplo hyperbolico Cameli significaverit, contineri in hoc quandam impossibilitatem. Quod autem sit impossibile cum divitiis assequi perfectionem, non est mirum: At impossibile esse homines cum divitiis vitam æternam consequi, si affectum inordinatum erga illas deponant, est omnino falsum ex dictis. Proinde Christus D. solum significare voluit, quod necessaria sit bonorum renunciatio, ut intremus in regnum cœlorum cum excellentia perfectionis, non vero ut simpliciter salutem consequamur.

Respondeo secundo cum eodem Suario, transmittendo, quod voluerit Christus D. per exaggerationem illam significare moralem impossibilitatem intrandi in regnum cœlorum relate ad eos, qui divitias possident; non tamen idcirco hæc impossibilitas oritur ex eo, quod detur præceptum eas renunciandi, sed quia divitiæ impedimenta sæpe afferunt ad observantiam mandatorum; unde periculo damnationis divites sunt expositi, si affectum inordinatum erga illas non deponant; dixit enim Christus D. *Dives difficile intrabit in regnum cælorum*, illud veluti inferens ex eo, quod adolescens ille abierit tristis ob amorem divitiarum. Quoniam autem *Auditis his discipuli mirabantur valde, dicentes, Quis ergo poterit salvus esse?* idcirco subdidit Christus Dominus, *Apud homines hoc impossibile est; apud Deum autem omnia possibilia sunt:* indicans virtute gratiæ per Christum expugnari moralem impossibilitatem ad bene operandum, quam divites experiuntur. Quod pariter significavit Apostol. 1. ad Timoth. 6. dicens: *Divitibus hujus seculi præcipe, non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo (qui præstat nobis abunde ad fruendum) bene agere, divites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam.* Ubi Apostolus pro certo habet, posse divites Divina gratia adjutos veram vitam apprehendere, si tamen non sint viri divitiarum, seu divitiis dediti, *sed divites in Domino*, prout loquitur Christus D. Lucæ 11. hoc est, si recte iis utantur, & citra vehementem affectum erga illas. Unde fit, non oportere, ut bonis terrenis homines renuncient, ut Christum sibi approprient. Qua de causa in Palæstina Synodo (ut notat Suar. de Grat. Proleg. 6. cap. 3.) objectum fuit Pelagio, quod in suis libellis edocuisset, *Divites baptizatos, nisi omnibus abrenuncient, si quid boni visi fuerint facere, non reputari illis, nec eos habere posse regnum Dei.* Quod damnare, & anathematizare compulsus est; itaque damnatus Pelagii error in hac thesi recuditur.

XIII. Dicet aliquis pro Quesnello, *in hac* thesi non doceri, quod bonorum terrenorum renunciatio necessaria sit, ut possimus aliquam fiduciam habere appropriandi nobis merita Christi, sed quod ea sit necessaria, ut possimus eam fiduciam, ac spem habere, quam habuit Apostolus.

Sed contra est primo, *quia verba hujus* thesis secundum germanum eorum sensum aliud non denotant, quam quod fiducia, ac spes salutis, seu appropriandi sibi merita Christi D. haberi non possit citra bonorum abrenunciationem; quod ostendimus esse falsum; cum ea neque jure naturali, neque jure positivo injungatur, sed solum cadat sub consilium, nullatenus sub præceptum, non secus ac cadit sub consilium v. gr. continentia; unde sicut erronee diceretur, oportere quod continentia servetur, ut possit haberi spes salutis; ita erronee dicitur oportere, quod bonis terrenis renunciemus, ut possimus animum erigere ad sperandam salutem. Contra secundo, quia falsum etiam est, necessariam esse bonorum renunciationem, ut possit haberi fiducia, ac spes in eo perfectionis gradu, in quo illam habuit Apostolus; quamvis enim bonorum renunciatio valde conferat ad salutem, & ad perfectionem assequendam; ea tamen non est simpliciter, & absolute necessaria. Quibus adde, commentitium esse, quod voluerit Quesnellus omnes invitare ad fiduciam habendam in eo sublimitatis gradu, in quo illam habuit Apostolus; solum contendit,

quod

quod illam pro virili imitemur; ad illam autem imitandam necessaria non est isthæc renunciatio; cum nec sit absolute necessaria ad perfectionem assequendam.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXXIII.

TRigesimatertia in eundem scopum collineat, dum docet oportere, ut bonis terrenis, ac sibimetipsi homo renunciet (sicut fecit Apostolus a Christo dilectus, & propter quem Christus tradidit semetipsum) ut possit habere fiduciam veluti appropriandi sibi ejus amorem, ac merita suæ passionis, ac mortis. Errat tamen primo, dum videtur docere, quod oporteat hominem esse dilectum a Deo, sicut fuit Apostolus, (atque adeo esse ex numero Electorum, prout erat Apostolus) ut verum sit, quod Christus morti se tradiderit propter ipsum; damnatur enim ab Innocentio X. tanquam falsa, scandalosa, temeraria, impia, blasphema, contumeliosa, divinæ pietati derogans, & hæretica, quinta illa thesis Jansenii sic intellecta, ut Christus pro salute dumtaxat Prædestinatorum mortuus sit. Errat secundo, si velit, quod solum dilecti a Deo, & Electi, sicut fuit Apost., possint habere fiduciam sibi quodammodo appropriandi merita passionis, ac mortis Christi, ejusque amorem: Siquidem spes supernaturalis præcipitur etiam reprobis, & quidem etiamsi careant gratia sanctificante; quamvis enim desit his habitus charitatis, adhuc tenentur sperare, ac habere fiduciam in Christi meritis, quod peccata sibi remittantur, & salventur. Immo ad hunc finem amissa charitate remanent habitus supernaturales fidei, & spei, quoties peccata his virtutibus non adversantur, ut per auxilia ab his habitibus exigita elicere possint connaturaliter fidei, & spei actus, & sic se disponere ad spiritualem resurrectionem. Errat tertio, dum contendit oportere, ut homo renunciet sibimetipsi, in eo scilicet sensu, quod non liceat amore mercenario inservire Deo ad gloriam obtinendam; perinde quasi esset malus, & peccaminosus actus, quo quis ex amore concupiscentiæ erga se ipsum diligit Deum, illi inserviendo ad beatitudinem obtinendam; cum Tridentinum sess. 6. can. 31. anathematizet, qui dixerit, justificatum peccare, si intuitu mercedis æternæ bene operetur: ut proinde proscripta sit ab Alexandro Octavo thesis illa decimatertia, quæ habet: *Quisquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet Beatitudinis operatur*. Errat denique quarto, dum contendit oportere, ut bonis terrenis abrenunciet, qui vult in albo Electorum ascribi; siquidem neque jure naturali, neque positivo retentio dominii erga propria bona prohibetur; ut propterea damnata fuerit a Bonifacio Octavo hæresis illorum, qui docebant, Christianis non licere habere aliquid proprium; non enim requiritur bonorum renunciatio ad salutem, sed solum ad perfectionem assequendam.

PROPOSITIO XXXIV.

Gratia Adami non producebat nisi merita humana. *Quesnel.* 1. *Jo.* 16. & 2. *Cor.* 5. 21. *edit.* 1693.

PROPOSITIO XXXV.

Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ, & integræ. *Quesnel.* 2. *Cor.* 5. 21. *edit.* 1699.

SYNOPSIS.

I. Contendit Quesnellus, gratiam Christi Domini in statu naturæ lapsæ ita esse ab intrinseco efficacem, ut efficiat nos velle citra ullam cooperationem, & liberam voluntatis electionem; secus vero in statu naturæ innocentis.

II. Præmittimus explicationem diversorum Naturæ statuum, videlicet naturæ humanæ puræ, integræ, innocentis, & lapsæ. III. In statu naturæ innocentis, seu justitiæ originalis plurima bona Protoparentibus collata fuerunt in ordine ad operationes salutares, quæ tamen non erant iis debita, ut contendit Jansenius cum Bajo; qui proinde docuerunt, Gratiam Adamicam produxisse merita humana. IV. Quia scilicet ad illa ex Jansenio concurrebat ut determinans voluntas humana, non vero gratia; & ideo non erant Dei dona: contra vero merita in statu naturæ lapsæ docent esse Dei dona, quia ad illa concurrit gratia Christi medicinalis ut determinans. V. Propterea Jansenius inter gratiam Adamicam naturæ innocentis, & gratiam Christianam naturæ lapsæ agnoscit discrimen essentiale, & non mere accidentale.

VI. Verum operationes salutares Adami, & Angelorum non fuisse merita humana (in quibus

bus scilicet priores essent partes arbitrii, quam gratiæ) nec fuisse sequelam creationis, nec debita naturæ nondum per peccatum corruptæ, ex eo constat, quia aliter gratia non esset gratia. VII. Quod ex Conciliis, & Patribus fit perspicuum. VIII. Necnon ex Scholasticis adversus Heterodoxos. IX. Quod multifariam rationibus etiam Theologicis conficitur.

X. Non repugnat status puræ naturæ, & ideo gratia non est sequela creationis. XI. Visio beata naturæ etiam innocenti est indebita. XII. Augustinus ideo diversimode loquitur de gratia in statu naturæ innocentis, ac in statu naturæ lapsæ, tum quia gratia post peccatum datur homini positive indigno; tum etiam quia post peccatum ad Gratiam obtinendam requiritur redemptio Salvatoris; tum demum quia ex meritis Christi Domini confertur nobis gratia uberior ad superandam vim concupiscentiæ effrænis. XIII. Hinc licet merita vitæ æternæ in utroque statu sint dona Dei, speciali tamen titulo sunt dona Dei in statu naturæ lapsæ. Unde utraque sunt merita supernaturalia; quamvis merita in statu innocentiæ ab Augustino tribus de causis appellentur merita humana.

I. EO collineat Auctor in his, & duabus aliis consequentibus Thesibus, ut evincat, gratiam, quæ nobis per Christum datur, esse ab intrinseco efficacem, quæ facit nos velle citra ullam cooperationem, & liberam electionem voluntatis, prout adnotavimus in thesi vigesimaprima, & in aliis passim. Hinc docet, aliam fuisse gratiam Adamo collatam in statu innocentiæ, aliam esse gratiam collatam per Christum in statu naturæ lapsæ; illam fuisse *Adjutorium sine quo non*, seu gratiam sufficientem, cui poterat voluntas resistere; istam esse *Adjutorium quo*, cui voluntas obluctari non potest. Ad hoc conficiendum in altera harum thesium docet, Gratiam, seu facultatem ad diligendum Deum, & ad assequendam gloriam, non produxisse merita nisi humana, relate ad quæ humanum arbitrium haberet primas partes, non gratia; docet proinde, quod hæc facultas sit debita ipsi naturæ, & quod eatenus sit gratia, quatenus gratis collata fuerit Adamo natura, cui hæc facultas sit annexa. In altera vero apertius loquitur, dicendo, quod isthæc gratia, seu facultas ita gratis originaliter collata fuerit Adamo, ut ad illius creationem naturaliter consequeretur, eo quod naturæ sanæ, & integræ, necdum per peccatum corruptæ ea esset debita. Hinc diserte docet, statum puræ naturæ, seu naturæ neque per peccatum corruptæ, neque elevatæ ad finem supernaturalem omnino repugnare; si enim debita esset naturæ humanæ in Adamo gratia, seu facultas ad Deum diligendum, ac deinde facialiter fruendum, non indigeret ulla elevatione gratiæ supernaturalis ad assequendum hunc finem; Docetque pariter fuisse debitam naturæ ipsam integritatem, ac statum innocentiæ, in quo fuit conditus Adam.

Ut distinctius procedamus, præmittimus explicationem multiplicis status *naturæ humanæ*; unde appareat, in quo discrepaverit Bajus hac in re a sententia Catholica, & post Bajum Jansenius, & Auctor istarum thesium, qui totus est in promovendis erroribus Jansenii; sicut Jansenius eructabat errores Baji, & Bajus Calvini; esto aliis, aliisque phrasibus unusquisque utatur, ne videatur reponere theses jam proscriptas, quas tamen proculdubio propugnat.

II. Naturæ status ex Suar. tom. 1. de Gratia proleg. 4. sumitur a Theologis pro conditione, seu modo se habendi totius naturæ humanæ in ordine ad suum ultimum finem secundum legem Divinæ providentiæ. Communius in quadruplici statu consideratur natura humana; In statu naturæ puræ, in statu naturæ integræ, in statu naturæ innocentis, & in statu naturæ lapsæ, & reparatæ per Christum. Status naturæ puræ ex Suar. loco laudato duo importat, alterum de positivo, quod natura humana sit cum omnibus suis facultatibus *naturalibus* sibi debitis; alterum de negativo, quod nihil habeat indebitum, & non exigitum a natura, sive sit bonum, ut gratia supernaturalis, sive sit malum, ut peccatum. In hoc autem statu nunquam fuit natura humana, quia condita fuit cum gratia, & aliis donis supernaturalibus, quæ per culpam amisit; fuit tamen possibilis hic status, ut communissime Theologi docent, quia potuit Deus hominem condere sine donis supernaturalibus, & sine culpa; gratiam autem antonomastice dictam, qua scilicet homo possit consequi visionem Dei, esse omnino indebitam, apud Catholicos est inconcussum. Requireretur tamen in omnium sententia in statu puræ naturæ aliqua gratia ordinis naturalis, quatenus Deus non tenetur ita combinare causas secundas, ut hic, & nunc consurgat cogitatio congrua, qua ponatur actus bonus; unde quod ita causæ secundæ combinentur, beneficium indebitum est huic in particulari; quamvis universim toti naturæ debitum sit, quod aliquando ponantur actus honesti.

Status naturæ integræ, prout consideratur a Bajo, Jansenio, & aliis Dogmatistis, non

non est aliud, quam ipsa natura pura non corrupta per peccatum, & prædita iis connaturalibus dotibus, quibus possit legem servare, & consequi finem ultimum: ut proinde non distinguant inter naturam puram, & integram. At prout consideratur a Theologis, fert, ultra perfectiones naturæ debitas, specialem quandam perfectionem, quæ consistit in carentia fomitis, & concupiscentiæ effrænis, seu in perfecta subjectione appetitus sensitivi ad appetitum rationalem; adeo ut caro non concupiscat adversus spiritum per motus aliquos indeliberatos, & vehementes, qui rationi adversentur, nec sentiamus in membris nostris aliam legem repugnantem legi mentis nostræ. Hanc perfectionem esse naturæ debitam docuit Bajus, & post illum Jansenius, ut proinde dicant pertinere ad statum naturæ puræ. Sed proscripta fuit a Pio V., & Gregorio XIII. thesis illa Baji 26. dicens: *Integritas primæ conditionis non fuit indebita naturæ humanæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio.*

III. Status naturæ innocentis, seu justitiæ originalis complectitur non solum perfectiones proprias naturæ puræ, & integræ, sed etiam alia privilegia, quibus Protoplastæ fuerunt a Deo donati, & quæ etiam nobis Deus donasset, nisi Adam peccavisset: ea sunt præter gratiam sanctificantem, quæ dat jus ad beatitudinem supernaturalem, seu ad visionem beatam indebitam naturæ, Primo immunitas a morte, juxta illud Sapien. 2. *Deus creavit hominem inexterminabilem; invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum*; & Deus comminatus fuit mortem Adamo, si peccasset, dicens Gen. 2. *De ligno autem scientiæ boni, & mali ne comedas, in quocunque enim die comederis ex eo, morte morieris*; quatenus scilicet ad mortem disponebatur. Secundo immunitas a mortis vestigiis, seu a doloribus, & ærumnis, quæ in natura pura, & integra esse possent. Tertio fuit Adam instructus scientia rerum naturalium illi statui consentanea, quæ fuit infusa per accidens, de iis enim dicitur Eccles. 17. *Disciplina intellectus replevit illos; creavit illis scientiam Spiritus, sensu implevit cor illorum, & mala, & bona ostendit eis*: Instructus fuit pariter fide, & notitia rerum supernarum infusa per se; siquidem ex Apostolo ad Hebr. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & iniquirentibus se remunerator sit*: Et similiter voluntas prædita fuit tam virtutibus naturalibus per accidens infusis, quam supernaturalibus per se infusis, ut possit actus exercere, quibus ad finem supernaturalem consequendum disponeretur. Quarto virtutum istarum beneficio, & speciali providentia Dei pars superior ita fuit bene disposita, ut careret cupiditatibus, & affectibus inordinatis, quæ rationi repugnarent, ac difficile redderent virtutum exercitium. Quinto pars inferior fuit plene subjecta superiori, ita ut motus appetitus sensitivi subjicerentur appetitui rationali, nec ipso invito consurgerent. In quibus omnibus convenit Jansenius cum communissima Theologorum: discrepat solum in eo, quod doceat, aliter creari non potuisse Adamum, quam cum gratia, ac reliquis donis, putans creaturam rationalem non posse, nisi in pœnam peccati, esse sine gratia sanctificante, & obnoxiam morti, ac mortis vestigiis: Et juxta hunc errorem procedunt hæ theses, in quibus dicitur, gratia Adami non produxisse, nisi merita humana, orta scilicet principalius a facultate arbitrii, quam a gratia; & quod gratia ista Adami sit sequela creationis, ac debita naturæ sanæ, & integræ: Quod tamen proscriptum jam fuerat in 21. ex thesibus Baji, quæ habet: *Humanæ naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium Divinæ naturæ debita fuit integritati primæ conditionis; & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis*; Necnon in 14. ubi dicitur: *A vanis, & otiosis hominibus secundum insipientiam Philosophorum excogitata est sententia, quæ ad Pelagianismum rejicienda est, hominem ab initio sic constitutum, ut per dona naturæ superaddita, fuerit largitate Conditoris sublimatus, & in Dei Filium adoptatus.*

IV. Verum quidem est, quod juxta mentem Jansenii ad merita Adami, & Angelorum in statu innocentiæ influxerit etiam gratia: at quia determinatio ad actum bonum habebatur a voluntate humana, idcirco ea merita vocat humana, sicut dum concurrit habitus naturalis, & voluntas ad actum, talis actus dicitur esse a voluntate potius, quæ determinat ad illum, quam ab habitu, qui determinatur ad operandum. In statu autem naturæ lapsæ, quia determinatio ad actum bonum est a gratia irresistibili, idcirco merita ista vocat merita gratiæ, & dona Dei. Hæc enim habet lib. 2. de Gratia Christi cap. 9. *Verissime propriissimeque justitia hominis justitia humana, meritum humanum phrasibus Augustini nuncupari debet*: Et cap. 15. docet, *Non esse satis, quod gratia habitualis, aut qualibet actualis influat in meritum, ad hoc ut istud meritum sit donum Dei, & non meritum liberi arbitrii, & humanum ab Augustino damnatum, sed quod debeat esse gratia actualis dans operationem, & meritum*. Ac denique concludit: *Ad merita Adami, & Angelo-*

rum

rum concurrisse gratiam habitualem, extra controversiam est; immo & actualem influxum apertissime, certissimeque Augustinus docet; & tamen illa fuisse merita humana, non data, fuisse merita liberi arbitrii, non dona Dei, tradit. Catholici tamen docent, quod merita tam Adami, quam nostra sint dona Dei, quia in illis potiores partes sunt gratiæ, quamvis arbitrium determinet; sicuti potiores partes relate ad victoriam sunt Ducis, quam militis, quamvis miles determinet ad pugnandum, quia Dux dirigit, suadet, præcipit, subministrat arma: sic in homicidio potiores partes sunt mandantis, quam sicarii exequentis illud: & a fortiori in casu nostro potiores sunt partes gratiæ, quam arbitrii, ut explicavimus in thesi decima, & vigesimaquarta.

V. Ex his autem Jansenii, & Calvini erroribus descendunt deinde duæ aliæ theses, quæ proxime consequuntur, in quibus assignatur discrimen essentiale inter gratiam in statu innocentiæ, & in statu naturæ lapsæ, quod scilicet gratia illa reciperetur in Adamo, & esset ei proportionata per hoc, quod operaretur ad determinationem arbitrii; hæc vero recipiatur in persona Christi resuscitati, cui nos sumus uniti, & in illo nos sanctificet; sitque omnipotens, & cui voluntas humana resistere non potest; unde arbitrium operatur ad determinationem illius. Quod spectat ad hos errores, dicemus in sequenti, & non semel diximus, gratiam istam Jansenianam libertatis eversivam esse inventum Heterodoxorum, nec esse dignam Filio Dei; unde nullatenus dari saltem quoad hoc in sententia Catholica discrimen essentiale inter utramque gratiam, sed utramque cohærere cum nostra libertate, prout toties definitum est. Nunc adversus duas theses præsentes ostendendum, quod gratia Adami non possit dici sequela creationis, & debita naturæ humanæ non corruptæ per peccatum; nec possit dici, quod producebat merita humana, (in quibus scilicet potiores essent partes arbitrii, quam gratiæ) sed merita, quæ sunt donum Dei, non secus ac merita naturæ lapsæ, quamvis utraque procedant ex libera voluntatis determinatione, & non ex determinatione orta a gratia, ut contendit Quesnellus, & ante ipsum Jansenius.

VI. Et sane quod creatio ita sit donum Dei gratuitum, ut non possit dici gratia Theologica antonomastice dicta, vi cujus ordinamur ad gloriam, non potest in controversiam revocari. Nam adversus Pelagium definitum est, quod ad operationes salutares necessaria sit gratia, nec tamen Pelagius negabat gratis nobis collatam fuisse creationem, & facultatem ad operationes honestas jure creationis debitam. Quare gratia ad operationes salutares non est sequela creationis. Quod si ea deberetur naturæ sanæ, & integræ, deberetur etiam naturæ per peccatum corruptæ, post peccatum omnino remissum per baptismum; unde posset homo nunc naturaliter exercere actus fidei, spei, & charitatis sicut oportet ad sanctificationem, quod est contra Concilium Arausicanum, necnon contra Milevitanum can. 5. & Trident. sess. 6. can. 3. ubi anathematizatur, *qui dixerit, sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur.* Sequela autem probatur, quia licet natura integra careret rebellione partis inferioris ad superiorem, quam nunc patitur natura corrupta; at non semper ista rebellio viget in nobis, ut constat experientia; atque adeo saltem quando ista non viget, possent illi actus saltem remissi exerceri, sicut oportet ad justificationem consequendam; cum tamen certum sit apud Catholicos, actus salutares non posse a nobis exerceri citra gratiam indebitam jure creationis, quæ antonomastice dicitur Gratia; & dicitur Gratia Theologica, quatenus cadit sub Theologicam considerationem; ubi gratia debita jure creationis est solum Gratia Philosophica. De illa quippe gratia Apostolus dixit ad Roman. 5. *Gratia autem Dei vita æterna in Christo Jesu Domino nostro.* Nec solum excluditur a tali gratia quæcumque exigentia illius physica, sed etiam moralis orta a meritis naturalibus, ut docet idem Apostolus dicens ad Rom. 11. *Si autem gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia jam non est gratia.* & ad Rom. 4. *Ei, qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.*

Hinc Ezech. 15. dicitur: *Quid fiet de ligno vitis? etiam cum erat integrum, non erat aptum ad opus; quanto magis cum illud ignis devoraverit, & combusserit, nihil ex eo fiet operis?* Quæ verba in sensu literali Hieronymus intelligit de Civibus Hierosolymitanis; in sensu vero spirituali de natura humana, quæ sine adjutorio gratiæ nihil operari poterat conferens ad vitam æternam, etiam cum esset integra. Quod similiter docuit Arausicanum can. 19. ubi habet: *Natura humana, etiamsi in illa integritate, in qua est condita, permaneret, nullo modo seipsam, Creatore suo non adjuvante, servaret. Unde cum sine gratia Dei salutem non posset custodire, quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare quod perdidit?* Quare Concilium ex necessita-

te

te gratiæ debitæ naturæ in ſtatu integritatis arguit ad neceſſitatem ejuſdem gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ, ut proinde in utroque ſtatu merita noſtra ſint donum Dei, quamvis ſint etiam merita noſtra, per hoc quod libere nos gratiæ cooperemur.

VII. Confirmatur auctoritate Patrum, & Scholaſticorum. Auguſtinus in Enchir. cap. 106. loquens de natura ante peccatum habet: *Sine gratia tunc nec ullum meritum eſſe potuiſſet, quia etſi peccatum in ſolo arbitrio erat conſtitutum; non tamen juſtitiæ habendæ, vel retinendæ ſufficiebat liberum arbitrium, niſi participatione immutabilis boni divinum adjutorium præberetur*. Et lib. de corrept. & Grat. cap. 51. *Nec ipſum ergo Deus eſſe voluit ſine ſua gratia, quem reliquit in ejus libero arbitrio; quoniam liberum arbitrium ad malum ſufficit; ad bonum autem parum eſt, niſi adjuvetur ab omnipotente bono. Quod adjutorium ſi homo ille per liberum non deſeruiſſet arbitrium, ſemper eſſet bonus: ſed deſeruit, & deſertus eſt. Tale quippe erat adjutorium, quod desereret, cum vellet, & in quo permaneret, ſi vellet. Hæc eſt prima gratia, quæ data eſt primo Adamo*. Quid luculentius dici poteſt ad ſignificandum, quod natura humana in ſtatu innocentiæ indigebat gratia ad ſalutariter operandum, & ad perſeverandum in bono, qua tamen non indigebat ad amplexandum malum; conſtat itaque quod gratia illi collata non fuerit ſequela creationis, nec ejus merita fuerint humana, ſed dona Dei. Hanc gratiæ neceſſitatem ad ſalutariter operandum etiam in ſtatu naturæ innocentis inferunt communiſſime Patres contra Pelagium, & Maſſilienſes ex illo Apoſt. 1. Corinth. 4. *Quid habes, quod non accepiſti? ſi autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis?* ſiquidem hoc teſtimonium Apoſtoli æque comprehendit opera ſalutaria naturæ lapſæ, ac integræ, ut diſerte oſtendit Divus Anſelmus lib. de Caſu Diaboli cap. 1. cujus titulus eſt: *Quod etiam ad Angelos dicatur, Quid habes, quod non accepiſti?* & D. Bernardus ſerm. 1. de Annunc. habet: *De bonis operibus certum omnino eſt, quod nemo habeat a ſeipſo. Nam ſi ſtare non potuit humana natura adhuc integra, quanto minus poterit per ſeipſam reſurgere jam corrupta?* ubi ſupponit Mellifluus neceſſitatem gratiæ in ſtatu naturæ integræ tanquam omnino certam, & inde infert neceſſitatem gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ ad ſalutariter operandum. Et Serm. 22. in Cant. aſcribit Angelorum perſeverantiam auxilio gratiæ, non minus quam gratiæ debet homo ſuam reſurrectionem a peccato, dicens: *Qui erexit hominem lapſum, dedit ſtanti Angelo, ne laberetur, ſic illum de captivitate eruens, ſicut iſtum a captivitate defendens; Et hac ratione fuit æque utrique redemptio, ſolvens illum, & ſervans iſtum*.

VIII. Quod attinet ad Scholaſticos, quorum doctrina magis conſulenda eſſet, quam Janſenii, Baji, Calvini, & Lutheri, communiſſime docent, non repugnare ſtatum puræ naturæ, in quo homo per ſuas operationes honeſtas, quas ponere potuiſſet beneficio gratiæ Philoſophicæ, quæ eſſet ſequela creationis, non poſſet mereri, nec conſequi beatitudinem ſupernaturalem, ſeu viſionem Dei, ſed ſolam beatitudinem naturalem, conſiſtentem in cognitione abſtractiva Dei valde intenſa, & dilectione, ac fruitione Dei conſentanea; ad quam dumtaxat homo, & Angelus aſpirare potuiſſent deſtituti auxilio gratiæ Theologicæ. Angelicus quæſt. 4. de malo art. 1. habet: *Carentia divinæ viſionis dupliciter competit alicui: Uno modo ſic, ut non habeat in ſe, unde poſſit ad Divinam viſionem pervenire; & ſic carentia Divinæ viſionis competeret ei, qui in ſolis naturalibus eſſet abſque peccato; ſic etiam carentia Divinæ viſionis non eſſet pæna, ſed defectus conſequens omnem naturam creatam, &c.* Scotus pariter in 2. diſt. 28. habet: *Potuit aliquis eſſe in puris naturalibus tam ſine gratia, quam ſine culpa*. Similiter Suarez Proleg. 4. de Gratia cap. 1. Vaſquez in p. 2. diſp. 185. cap. 12. Bellarm. de Grat. primi hom. cap. 1. & alii paſſim.

IX. Accedunt demum rationes Theologicæ. Primo quidem, quia actus ſalutares meritorii gloriæ in omnium Catholicorum ſententia ſunt intrinſece ſupernaturales in natura lapſa: ergo etiam in ſtatu naturæ integræ: ſiquidem Sacri Scriptores, & Patres de utriſque actibus eodem modo loquuntur, & juſtitia habitualis utriuſque ſtatus eſt ejuſdem ſpeciei; ergo tam in ſtatu naturæ lapſæ, quam in ſtatu naturæ ſanæ, & integræ requiritur gratia Theologica, & ſupernaturalis, quin ſufficiat gratia Philoſophica, quæ eſt ſequela creationis ad hos actus eliciendos; ac proinde Gratia Adami non producebat merita humana, quæ originaliter deberentur naturæ humanæ, ſed merita, quæ eſſent dona Dei; non ſecus ac ſunt dona Dei merita producta a gratia in ſtatu naturæ lapſæ.

Secundo, quia viſio beata ſive ponatur a natura integra, ſive a natura lapſa, & reparata, haberi nequit abſque lumine gloriæ ſupernaturali elevante, & confortante intellectum ad Deum videndum, prout ex Concilio Viennenſi in Clementina *Ad noſtrum* de Hæreticis, ut communiter docent cum

An-

Angelico p. 1. quæſt. 12. art. 5. ergo nec actus meritorii talis viſionis poſſunt haberi, niſi a gratia ſupernaturali, tam in natura ſana, quam in natura lapſa. Conſequentia ſequitur, quia medium, & finis, nempe meritum, & præmium ſpectant ad eundem ordinem; aliter non diceretur 1. ad Timoth. 6. quod *Deus lucem habitet inacceſſibilem, quem nullus hominum vidit, nec videre poteſt*, ideſt viribus naturæ debitis.

Tertio demum, quia ex doctrina Eccleſiæ contra Pelagium gratia Theologica in natura lapſa eſt ſimpliciter neceſſaria ad actus ſalutares; ergo etiam in natura ſana. Probatur conſequentia, quia ſi natura ante peccatum poſſet abſque gratia Theologica ſalutariter operari, poſt peccatum ea non eſſet neceſſaria ad poſſe ſimpliciter, ſed ſolum ad facile poſſe ſalutariter operari; tum quia poſt peccatum integræ remanſerunt vires naturales hominis, & Angeli, ut expreſſe docet D. Dionyſius, & cum eo Theologi communiter; imo Angelicus ſ. 4. contra Gentes cap. 52. aſſerit hanc doctrinam eſſe de fide; tum etiam quia concupiſcentia, quæ poſt peccatum inclinat in objectum turpe, reddit ſolum difficiles, non impoſſibiles phyſice operationes honeſtas, quas poterat natura ponere ante peccatum. Ex quibus omnibus fit, repugnare, tum quod gratia Adami produxerit merita humana, quæ ſcilicet potius arbitrio debeantur, quam gratiæ, nec ſint dona Dei, ſicut merita, quæ producuntur a gratia in ſtatu naturæ lapſæ; tum etiam, quod gratia Adami fuerit ſequela creationis, & debita naturæ ſanæ, ac integræ. Hinc proſcripta fuit ſeptima illa Baji theſis dicens: *Primi hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera, ſed juxta modum loquendi Scripturæ Sacræ non recte vocantur gratia; quo fit, ut tantum merita, non gratia debeant nuncupari.*

X. Opponitur primo ex Janſenio lib. 2. cap. 1. ubi nititur probare, quod creatura rationalis non poſſit a Deo condi ſine gratia, hoc eſt ſine facultate ad Deum diligendum in hac vita, ut eo frui poſſit in alia; ut proinde repugnet ſtatus puræ naturæ, & gratia in ſtatu innocentiæ, quæ ſit ſequela creationis, & producens merita humana orta ex libertate arbitrii, & non ex mero dono Dei: Et hujuſmodi contendit eſſe merita in ſtatu naturæ lapſæ, in quibus nullas partes habet arbitrium, ſed ſolum conceduntur nobis a gratia, quam vocat omnipotentem, & dignam Filio Dei, & quam putat eſſentialiter differre a Gratia Adami, de qua multa dicit lib. 3. de lib. arb. cap. 13. & 20. ad oſtendendum, quod licet ea ſit naturalis, quatenus eſt ſequela creationis, adhuc tamen poſſit dici ſupernaturalis, & excedens vires naturæ, & hac ratione gratia, quatenus omnino gratuito Deus creat creaturam rationalem ordinatam ad Deum videndum, quin poſſit per vires naturæ creatura iſta condi ad hunc ſublimiſſimum finem ordinata. Ubi revera ſolum docet, quod ſit gratia in eo ſenſu, in quo a Pelagio non negabatur requiri gratiam ad operationes ſalutares, qui, ut diximus, damnatus eſt ab Eccleſia. Sed hoc omiſſo, ſic ratiocinatur ad rem noſtram.

Creatura rationalis non poteſt a Deo condi, niſi recta, & bona; non poteſt autem eſſe recta, & bona, quin ſimul poſſit natura ſua Deum diligere, ac Deo frui; ergo repugnat creatura rationalis non ordinata ad Deum diligendum, & videndum, ſeu quæ ſit in ſtatu puræ naturæ. Major liquet, quia ſi creatura rationalis conderetur mala, ſeu cum culpa, Deo hæc imputaretur, ac Deus eſſet illius auctor. Minor probatur, quia unumquodque eatenus dicitur bonum, quatenus eſt aptum ad finem ſuum; neque enim gladius v. g. quamvis ſit aureus, dicitur bonus, ſi non ſit aptus ad feriendum, nec ſerra dicitur bona, ſi non ſit apta ad ſecandum: finis autem creaturæ rationalis eſt Deum ex toto corde diligere, ac eo frui: ergo ut creatura rationalis ſit bona, debet poſſe natura ſua ad hunc finem tendere. Eſt quippe natura rationalis imago divinitatis, & idcirco tam immenſæ capacitatis, ut nullo alio bono ſatiari poſſit, ac beari, *niſi* ipſa Dei immenſitate, ut loquitur *Auguſt.* lib. de natura boni cap. 7. & lib. 4. de Trin. cap. 8. Ex alia parte impoſſibile eſt, ut creatura tanto bono fruatur, niſi hoc per magnam gratiam Deus illi largiatur; ſiquidem vera Dei dilectio, etiam ut Auctoris naturæ, excedit vires naturales, ut proinde nec ipſa beatitudo naturalis, quam Platonici reponebant in contemplatione, & fruitione Dei, teſte Auguſtino lib. 10. de Civit. cap. 6. ſine gratia obtineri poſſet, ut idem Auguſtinus affirmat lib. 14. de Trin. cap. 9. & lib. 10. de Civit. cap. 29. Quare ſi nec beatitudo naturalis ſine gratia propter infirmitatem virium humanarum comparari poteſt, ſequitur, creaturam rationalem condi non poſſe a Deo ſine gratia, ſeu in ſtatu puræ naturæ; ac proinde Adamum conditum fuiſſe cum gratia, quæ tamen ſolum fuit ſequela creationis, qua poſſet Deum diligere, ac tandem eo frui.

Confirmat id Janſenius cap. 3. & 9. quia vi-

visio Beata (quam Catholici omnes docent esse beatitudinem supernaturalem) negari non potest creaturæ rationali innocenti citra injustitiam; siquidem ea misera esset, si beatitudinem istam, quam valde exoptat, obtinere non posset; Deus autem citra injustitiam condere non potest creaturam, quæ sit in perpetuum misera, non præsupposita illius culpa aut originali, aut personali, ut docet Aug. lib. 3. contra Julian. cap. 3. qui etiam lib. 1. cap. 18. adversus Pelagianos contendit, quod Deus non posset citra injustitiam negare parvulis adoptionem filiorum, si absque peccato originali nascerentur, ut ipsi somniabant; ergo ut prius.

Respondetur tamen, duplicem dari beatitudinem, alteram naturalem sitam in cognitione Dei abstractiva consentanea meritis uniuscujusque, & in dilectione ad illam consequente; alteram supernaturalem sitam in visione clara Dei, ac ejusdem fruitione. Ad illam fertur creatura rationalis appetitu innato: ad istam vero solum appetitu elicito, seu actuali desiderio respiciente bonum naturaliter indebitum. Prioris beatitudinis habet exigentiam naturalem; posterioris vero solum capacitatem obedientialem: cum sit bonum cuicumque creaturæ existenti, & possibili indebitum; eo quod ex Apostolo *Deus lucem habitet inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, nec videre potest*, nisi adjutus lumine gloriæ prorsus indebito. Hinc ad argumentum Jansenii concedimus, creaturam rationalem non posse a Deo condi non rectam, & sine exigentia naturalis tantum beatitudinis, quam viribus naturalibus posset assequi. Et quamvis ad Deum diligendum, & ad beatitudinem naturalem assequendam requireretur aliqua gratia, ea esset ordinis naturalis, spectans ad naturalem Dei providentiam, quatenus ita combinet causas secundas, ut hic & nunc consurgat cogitatio congrua, ad quam libere Dei dilectio consequatur; unde Dei dilectio non excedit vires naturales. Solum quippe excedit vires naturales Dei dilectio salutaris, quæ sit meritoria beatitudinis supernaturalis; proscripta siquidem est tam propositio 32. Baji dicentis: *Distinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur ut auctor naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur ut Beatificator, vana est, & commentitia, ad illudendum sacris literis, & plurimis veterum testimoniis excogitata*: quam 33. quæ habet: *Amor naturalis, Dei scilicet, qui ex viribus naturæ exoritur, ex sola Philosophia per elationem præsumptionis humanæ cum injuria Crucis Christi defenditur a nonnullis Doctoribus*. Mirum autem est, quod post tam solemnes proscriptiones Jansenius iterum eosdem errores reponat, (esto ab iis censuris abstineat) iterumque Quesnellus in iis fundamentis plane dirutis machinam suam extollat.

XI. Ad confirmationem, cum visio beata, seu beatitudo supernaturalis sit omnino indebita, citra injustitiam posset illa a Deo denegari; nec creatura rationalis ea in perpetuum carens esset misera, sed omnino felix, si beatitudinem naturalem obtineret, quam solum appetit appetitu innato: propterea damnata est propositio illa XI. Baji dicentis: *Quod pie, & juste in hac vita mortali conversati vitam consequimur æternam, id non proprie gratiæ Dei, sed ordinationi naturali statim initio creationis constitutæ justo Dei judicio deputandum est; neque in hac retributione bonorum ad Christi meritum respicitur, sed tantum ad primam institutionem generis humani, in qua lege naturali constitutum est, ut justo Dei judicio obedientiæ mandatorum vita æterna reddatur.*

Neque dicas, quod solum post culpam requiratur gratia Dei ad Deum videndum, non vero in statu naturæ innocentis. Nam lex ista naturalis, ut obedientiæ mandatorum secundum se rependatur vita æterna, seu visio Dei, est contra mentem sanctorum Patrum, & Ecclesiæ. Hinc Augustinus lib. 1. de Trinit. cap. 6. habet: *Videri Deus humano visu nullo modo potest, sed eo visu videtur, quo jam qui vident, non homines, sed ultra homines sunt*. Quando autem Augustinus dicit, quod citra injustitiam denegari non posset Dei visio infantibus, si absque originali nascerentur, loquitur in præsenti providentia, & supposita elevatione ad finem supernaturalem, ad quem cæteroqui poterant non elevari; ea enim posita non possunt, nisi per peccatum, excludi a regno Dei: unde Christus Dominus Matth. 5. dixit: *Beati mundo corde* (hoc est immunes a culpa) *quoniam ipsi Deum videbunt*.

XII. Opponitur secundo id, quod Augustinus docet lib. de corrept. & gratia cap. 11., ubi distinguit inter operationes salutares in statu naturæ innocentis, & in statu naturæ lapsæ; illas dicit esse meritum gloriæ, & gloriam dicit esse mercedem talis meriti; istas vero dicit esse donum gratiæ: ergo in statu innocentiæ requiritur quidem gratia ad merendam gloriam, non tamen gratia indebita jure creationis, & quæ sit merum donum Dei, sed gratia, quæ producat merita humana. Hæc sunt verba Sancti Doctoris, loquentis de vita æterna respondente meritis primi hominis, & Angelorum;

Quæ futura erat & homini, ficut facta eft Angelis, merces præmii; nunc autem per peccatum, perdito bono merito, in iis, qui liberantur, factum eft donum gratiæ, quæ merces meriti futura erat.

Confirmatur primo, quia Auguft. lib. de Prædeft. Sanctorum cap. 15. diferte videtur docere, quod gratia Adamica nonnifi merita humana produxerit, quæ tamen per lapfum Protoparentis omnino perierunt; hæc enim habet: *Sicut prædeftinatus eft ille unus, ut caput noftrum effet; ita multi prædeftinati funt, ut membra ejus effemus. Humana hic merita conticefcant, quæ perierunt per Adam, & regnet Dei gratia per Chriftum Dominum noftrum.* Ex quibus verbis inferunt Janfeniani, merita in ftatu naturæ innocentis fuiffe ex gratia relinquente libertatem ad peccandum, & quæ effet naturæ fanæ debita, & fequela creationis; merita vero in ftatu naturæ lapfæ effe ex gratia medicinali indebita, ac determinata ad bonum, unde fint dona Dei, quippe quæ profluunt a gratia citra libertatem indifferentiæ ad illi refiftendum.

Confirmatur fecundo ex eodem Auguftino, qui loquens de meritis Adami lib. de corrept. & grat. c. 12. habet: *Unde autem non glorietur caro, nifi de meritis fuis? Quæ quidem potuit habere, fed perdidit; & per hoc quod habere potuit, per hoc perdidit, hoc eft, per liberum arbitrium: propter quod non reftat liberandis nifi gratia Liberantis.* Quare Adam per liberum arbitrium, quod fibi connaturaliter debetur, habere potuiffet merita; contra vero in natura lapfa non habentur merita, nifi per gratiam Redemptoris; atque adeo gratia requifita in ftatu innocentiæ eft fequela creationis, non gratia Redemptoris.

Refpondetur, Auguftinum non negare, quod in ftatu innocentiæ gloria, quæ effet merces meritorum, effet etiam in fua radice gratia omnino indebita naturæ jure creationis; ficuti non poteft negare, quod vita æterna fit etiam merces meritorum in natura lapfa; dicit enim epift. 105. ad Sixtum: *Sicut merito peccati tanquam ftipendium redditur mors, ita merito juftitiæ tanquam ftipendium vita æterna.* Ratio autem, quare Auguftinus diverfimode loquatur de gratia collata in ftatu innocentiæ, ac de ea, quæ confertur in natura lapfa, vocando illam mercedem, & hanc donum, eft multiplex, ut dicemus in thefibus immediate fequentibus, agentes de difcrimine inter utramque gratiam. Prima eft, quia in ftatu naturæ lapfæ gratia datur homini pofitive indigno per peccatum; & ideo eft fpecialiffimo titulo gratia, & donum Dei: unde Auguftinus in Enchir. cap. 106. dicit: *Sed poft illam ruinam major eft mifericordia Dei, quando & ipfum liberum arbitrium liberandum eft a fervitute, cui dominatur cum morte peccatum.* Secundo, quia ad vitam æternam confequendam poft peccatum requiritur redemptio, quæ abfque virtute Hominis Dei haberi non poteft: quare virtus hæc redemptiva, quæ in natura lapfa eft neceffaria, eft gratia longe præftantior, quam gratia collata Adamo ante culpam ad gloriam adipifcendam. Quod explicavit Auguftinus lib. de corrept. & gratia cap. 11. dicens: *Nunc potentiori gratia indigent ifti: & quæ potentior, quam Dei unigenitus Filius æqualis Patri pro eis homo factus, & fine ullo vel originali, vel proprio peccato ab hominibus peccatoribus crucifixus?* Tertio, quia in natura lapfa confertur ex meritis Chrifti gratia uberior ad fuperandam concupifcentiam, quæ bonis operibus contradicit, & repugnat; quæ repugnantia non habebatur in ftatu innocentiæ. Quod pariter docuit Auguftinus loco laudato dicens: *Ille non opus habebat hoc adjutorio, quod implorant ifti cum dicunt: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, quoniam in eis caro concupifcit adverfus fpiritum, & fpiritus adverfus carnem; atque tali certamine laborantes, ac periclitantes, dari fibi pugnandi, vincendique virtutem per Chrifti gratiam pofcunt. Ille vero nulla tali rixa a feipfo adverfus feipfum tentatus, atque turbatus, in illo beatitudinis loco fua fecum pace fruebatur.* His igitur de caufis ab Auguftino vita æterna dicitur effe facta donum gratiæ poft lapfum Adæ, quæ ante peccatum primis hominibus futura erat merces meriti.

Ad primam Confirmationem, ex contextu fatis colligitur, quod Auguftinus ibi folum contendat, nulla effe de facto in nobis merita ad primam gratiam obtinendam, eo quod per lapfum Adæ e ftatu gratiæ excidimus. Ratio autem, cur Sanctus Doctor merita fupernaturalia in ftatu naturæ innocentis appellet merita humana, non eft, ut contendunt Janfeniani, quia in eo ftatu erat debita naturæ gratia actualis, fub qua ponerentur; adeo ut repugnet ftatus puræ naturæ, (quæ fcilicet tam peccato careat, quam gratia) neque ex eo, quod in ftatu naturæ innocentis relate ad merita fupernaturalia potiores effent partes arbitrii fe determinantis ad bonum, quam gratiæ, quæ ab arbitrio determinabatur ad merita caufanda: non fecus ac habitus naturalis a voluntate determinatur ad influendum in a-

ctum:

ctum: utrumque enim est commentitium, & a Catholica doctrina discrepans: Sed vocantur merita humana primo, quia supposito illo gratuito decreto de elevanda natura humana ad finem supernaturalem, erat homini debita gratia, qua posset mereri gloriam. Quia vero per peccatum Protoparentis etiam posteri ex illo felici statu exciderunt, idcirco in statu naturæ lapsæ omnino gratis confertur nobis gratia ad gloriam promerendam præcise ex meritis Redemptoris, juxta illud Apostoli ad Rom. 3. *Justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo Jesu*: & propterea Augustinus dicit, merita illa humana per Adam periisse, & solum regnare nunc gratiam per Christum. Secundo ea merita dicebantur humana, quia gratia, sub qua ponebantur, non præsupponebat in homine positivam indignitatem, sicut præsupponit gratia, quæ confertur in statu naturæ lapsæ; quare merita in statu naturæ innocentis dicebantur humana, quamvis essent supernaturalia, quia non indigebant divina Christi Domini redemptione, qua homines liberarentur a reatu culpæ, ratione cujus erant positive indigni; quia tamen hac redemptione indigent merita in statu naturæ lapsæ, ut divinæ justitiæ satisfiat, ideo merita nunc dicuntur esse Dei dona. Denique merita supernaturalia in statu naturæ innocentis humana dicuntur, quia tunc erant homini consentanea sub eo gradu gratiæ, quæ juxta ordinem providentiæ conferebatur. Cum autem per lapsum Adæ natura humana subjecta sit concupiscentiæ, ac dæmonis dominatui, ideo indiget uberioribus gratiæ auxiliis per Christi merita conferendis ad victoriam reportandam; & hac de causa in statu naturæ lapsæ dicitur gratia regnare per Christum, qui Jo. 10. dixit: *Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant.*

XIII. Ad secundam confirmationem; In utroque statu naturæ innocentis, & lapsæ possunt haberi merita in ordine ad gloriam ratione gratiæ; & in utroque statu amittitur gratia, & amittuntur merita per liberum arbitrium: post lapsum tamen speciali modo requiritur gratia per Christum, ut possimus mereri gloriam: tum quia debet nos liberare a servitute peccati; unde requiritur Incarnatio necessaria ad hominis redemptionem, & liberationem; tum etiam quia habetur positiva indignitas in subjecto ratione culpæ: tum demum quia ad superandam repugnantiam concupiscentiæ effrænis requirtur gratia uberior, quam in natura innocente. Et ideo licet in utroque statu requiratur gratia ad merendam gloriam; in statu tamen naturæ lapsæ requiritur speciali titulo gratia, quæ sit gratia Liberatoris, seu ordinata ad liberandum hominem a culpa; quæ non requiritur in statu naturæ innocentis. Hinc Augustinus sæpe merita naturæ lapsæ vocat dona Dei, non quia non sunt etiam dona Dei merita naturæ innocentis, sed quia speciali titulo ea sunt dona, & ratione positivæ indignitatis in subjecto, & ratione Incarnationis necessariæ ad redimendum, & liberandum hominem a servitute peccati, & ratione infirmitatis ortæ a concupiscentia soluta, ad quam superandam requiritur major gratia, quæ reddat moraliter possibilem victoriam tentationum; quod mox iterum dicemus excludendo discrimen essentiale, quod Jansenianì comminiscuntur, inter gratiam Adami in statu innocentiæ, & gratiam Christianam in statu naturæ lapsæ.

Advertendum tamen primo, proscriptam fuisse illam Baji propositionem: *Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita recte vocantur Gratia*; necnon alia, quæ habet: *Et bonis Angelis, & primo homini, si in statu illo perseverasset usque ad ultimum vitæ, felicitas esset merces, non gratia.* Quare tam merita Adami, quam felicitas his meritis debita, dicenda sunt gratia, atque adeo nullatenus exigita a natura Adami: unde non sunt gratia, quæ sit sequela creationis, nec merita Adami fuerunt humana, in sensu Auctoris, qui est, quod relate ad illa non haberet primas partes gratia, sed arbitrium humanum, nec essent donum Dei, ut merita in natura lapsa. Utraque enim æqualiter sunt Dei dona, & ex arbitrii determinatione proveniunt, ut mox iterum explicabimus.

Advertendum etiam, quod licet gratia collata Adamo, ac naturæ innocenti fuerit indebita naturæ secundum se spectatæ, atque adeo non fuerit sequela creationis, erat tamen debita eidem naturæ prout elevatæ ad finem supernaturalem; quatenus posita tali elevatione ad divinam providentiam spectabat conferre media consentanea ad illum finem consequendum. At post peccatum meruit Adam, ut ipse, & tota ejus posteritas privaretur in æternum omni dono supernaturali, & auxilio indebito sive ad impetrandam remissionem culpæ, sive ad gloriam; & ideo gratia, quæ post peccatum nobis confertur ex Christi meritis, sola dici potest propriissime, & antonomastice gratia, quia non solum confertur citra omne nostrum meritum, sed etiam contra meri-

tum nostrum, & cum debito nostro ea carendi in perpetuum: quod tamen debitum dissolutum, & extinctum fuit per Christi mortem, ejusque merita, quæ nobis applicantur per Sacramenta tanquam per instrumenta moralia suæ passionis. Quæ omnia mox palam fient, ostendendo discrimen inter gratiam Adamicam, & Christianam, seu inter gratiam sanitatis, & medicinalem non esse discrimen essentiale, sed mere accidentale.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXXIV.

TRigesima quarta docet, gratiam Adamo in statu naturæ sanæ, & integræ collatam solum produxisse merita humana, ut proinde discriminetur a gratia medicinali collata ex meritis Christi D. in statu naturæ lapsæ, quæ non producit merita humana, sed confert dona Dei, ut loquitur Jansenius, qui lib. 2. de grat. Christi hæc habet: *Ad merita Adami, & Angelorum concurrisse gratiam habitualem, extra controversiam est; immo & actualem influxum, apertissime, certissimeque Augustinus docet; & tamen illa fuisse merita humana, non data; fuisse merita liberi arbitrii, non dona Dei, tradit*. In duplici autem sensu ab his auctoribus ea merita per gratiam Adamicam producta dicebantur *Humana*. Primo quidem, quia gratia, qua producebantur, erat debita naturæ humanæ integræ, & sanæ, eratque sequela creationis, ut habet Quesnellus in thesi sequenti; Contra vero gratia Christiana, quæ confertur naturæ per peccatum corruptæ, nullatenus est illi debita, sed gratis donatur vi meritorum Christi. Secundo, quia gratia Adamica erat *Adjutorium, sine quo non*, ut proinde relinqueret humanæ voluntati libertatem ad operandum, vel non operandum: at gratia medicinalis Christi est *Adjutorium quo*, non relinquens voluntati libertatem a necessitate, sed solum relinquens libertatem a coactione; & ideo merita in statu innocentiæ erant merita humana, in quibus primæ partes essent arbitrii humani determinantis gratiam ad operandum; merita vero in statu naturæ lapsæ sunt merita data, & dona Dei, in quibus primæ partes sunt ipsius gratiæ, quæ determinat voluntatem ad operandum. At utrumque est commentitium, & doctrinæ Catholicæ adversatur; Falsum enim est primo, quod gratia Adamo collata fuerit sequela creationis, ac debita naturæ humanæ sanæ, & integræ, ut mox dicemus. Falsum deinde est, quod gratia, quæ in statu naturæ lapsæ per Christi merita confertur, determinet voluntatem ad operandum, relinquendo solam libertatem a coactione, ut constat ex proscriptione tertiæ thesis Jansenianæ. Nec Augustinus unquam fuit in hac hæresi, ut delirat Jansenius; quamvis diversimode loquatur de gratia Adamica, ac de gratia Christiana ob triplicem accidentalem diversitatem, quam inter se habent, ut dicemus in thesi trigesimaseptima. Falsum denique est, quod gratia, quæ confertur in statu naturæ lapsæ, causet tantum Dei dona, & non etiam merita nostra, prout causabantur in statu innocentiæ; cum in utroque statu verum sit illud Apostoli 1. Cor. 4. *Quid habes, quod non accepisti?* Unde Trident. sess. 6. can. 32. definit: *Hominis justificati bona opera ita esse dona Dei, ut sint etiam bona ipsius justificati merita*. Docet quidem Augustinus, merita naturæ innocentis fuisse humana; cum dicat lib. 1. de Præd. Sanctor. cap. 15. *Humana hic merita conticescant, quæ perierunt per Adam, & regnet Dei gratia per Christum*. At ex contextu satis liquet, ea merita non vocasse *Humana* in sensu, in quo proscribitur prima thesis Baji, dicens: *Nec Angeli, nec primi hominis merita recte vocantur gratia*; in quo sensu loquitur Quesnellus dicens in hac thesi, quod *gratia Adami nonnisi merita humana produxerit*; & ideo in thesi sequenti dicit, Gratiam istam fuisse debitam naturæ sanæ. Sed ea merita appellat Humana Augustinus: Primo, quia supposita elevatione gratuita hominis ad finem supernaturalem, debebatur homini gratia, qua posset mereri gloriam, quin tamen ea deberetur post Adæ peccatum. Secundo, quia merita, quamvis orta ex gratia, non præsupponebant in statu naturæ innocentis positivam indignitatem hominis ad talem gratiam, sicut supponunt merita in statu naturæ lapsæ post peccatum Adæ; ratione cujus necessaria est divina Redemptio, ut possit homo a culpa liberari per exhibitionem condignæ satisfactionis, & sic gloriam mereri. Tertio, quia merita in statu naturæ innocentis erant a gratia in eo gradu, in quo erat homini consentanea juxta ordinem divinæ providentiæ: At in statu naturæ lapsæ requiritur gratia uberior per Christum ad superandam dæmonis, & concupiscentiæ tyrannidem.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXXV.

Trigesima quinta docet, gratiam Adamo collatam fuisse sequelam creationis, ac debitam ejus naturæ sanæ, ac integræ; ut proinde discriminetur a gratia, quæ confertur in statu naturæ lapsæ omnino gratuito ex meritis Christi D. juxta illud Rom. 3. *Justificati gratis per gratiam*. Cohæret hæc thesis cum vigesimaprima Baji, quæ habet: *Humanæ naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium divinæ naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis; & proinde naturalis dicenda est, non supernaturalis*. Sed vehementer utraque errat; etenim gratia, qua divinam naturam participamus, excludit omnem præviam exigentiam, non solum physicam, sed etiam moralem; dicente Apostolo ad Rom. 11. *Si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia*. Hoc pariter definit Concilium Arausicanum can. 19. hoc Patres, ac Scholastici docent, ac ostendunt communissime.

PROPOSITIO XXXVI.

Differentia essentialis inter gratiam Adami, & status innocentiæ, ac gratiam Christianam est, quod primam unusquisque in propria persona recepisset: ista vero non recipitur, nisi in persona Jesu Christi resuscitati, cui nos uniti sumus. *Quesnel. Rom.* 7. 4. *edit.* 1693.

PROPOSITIO XXXVII.

Gratia Adami, sanctificando illum in semetipso, erat illi proportionata; Gratia Christiana nos sanctificando in Jesu Christo, est omnipotens, & digna Filio Dei. *Quesnel. Ephes.* 1. 6. *edit.* 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. In eo reponitur a Jansenio essentiale discrimen inter gratiam Adamicam, & Christianam, quod gratia medicinalis, quæ per Christum confertur in statu naturæ lapsæ, utpote omnipotens, sit irresistibilis, libertatem evertat, ac in persona Christi recipiatur; secus vero gratia collata naturæ innocenti.

II. Quod gratia, qua sanctificamur, nobis inhæreat, docet diserte Tridentinum. III. Quod autem gratia actualis libertatem non evertat, nec sit irresistibilis, spectat ad ipsius gratiæ commendationem; sicut spectat ad commendationem Omnipotentiæ, quod possit condere creaturas liberas. IV. In utroque statu naturæ innocentis, & lapsæ datur Adjutorium sine quo non, seu gratia pure sufficiens, & Adjutorium quo, seu gratia efficax; in utroque etiam statu datur gratia pertinens ad intellectum, seu illustratio supernaturalis, & gratia spectans ad voluntatem, quæ dicitur Inspiratio. V. Commentitium est, quod gratia Adamica solum det posse; gratia vero Christiana det simul posse, ac velle.

VI. Hoc essentiale discrimen inter gratiam medicinalem, & gratiam sanitatis per summam injuriam tribuitur Augustino. VII. Quamvis natura lapsa sit debilis, non eatenus est incapax gratiæ, qua solum adjuvetur ad libere operandum; esto verum esset, quod concupiscentia per gratiam superanda necessitaret de se ad peccandum, seu impossibilem redderet operationem salutarem. VIII. Multiplex tamen est accidentale discrimen inter utramque gratiam.

IX. Natura ægrota solum indiget gratia uberiori, quam natura sana: non tamen indiget gratia libertatis indifferentiæ eversiva. X. Sicut concupiscentia solum moraliter ad peccandum necessitat, non physice: ita sæpe gratia ad bene operandum necessitat solum moraliter. XI. Gratia efficax ideo dicitur indeclinabiliter consensum operari, quia per consensum ipsum constituitur, aut illum trahit.

I. Scopum harum thesium affatim exposuimus in duabus præcedentibus: eodem quippe quatuor istæ theses tendunt, ut obtrudant gratiæ irresistibilitatem in statu naturæ lapsæ, dum ejus omnipotentiam commendant. Hic autem diserte fatetur Auctor, illud esse essentiale discrimen inter gratiam in statu naturæ innocentis collatam Adamo, & gratiam collatam nobis per Christum in statu naturæ lapsæ, quod illam Adam receperit in seipso, essetque illi proportionata, idest conferens ad meritum humanum, quod producebat, & operans ad nutum arbitrii, quippe quæ non erat libertatis eversiva; gratia vera Christiana operetur ad nutum Divinæ voluntatis omnipotentis, unde & ipsa est omnipotens, cui arbitrium reluctari non possit, & sic digna suo

Auctore, ideſt Filio Dei, in cujus perſona recipitur, dum nos ſanctificat in Chriſto; quatenus ita parit in nobis charitatem, ut per hanc charitatem moraliter cum Chriſto uniamur, & ſic in ipſo Chriſto capite, cujus nos membra ſumus, per formam moralem ſanctificemur; non quia charitas iſta nos ſanctificans phyſice recipiatur in perſona Chriſti reſuſcitati; ſed quia juſtitia, & ſanctitas in Chriſto recepta nos ſanctificat per hoc, quod nos illi moraliter uniti ſimus per nobis inditam charitatem. Idcirco autem dicitur recipi moraliter in perſona Chriſti reſuſcitati gratia Chriſtiana, qua moraliter ſanctificamur, quia ſicut paſſio Chriſti contulit nobis ad remiſſionem peccatorum, ita ejuſdem reſurrectio contulit ad juſtificationem, juxta illud Apoſtoli ad Rom. 4. *Qui traditus eſt propter delicta noſtra, & reſurrexit propter juſtificationem noſtram*. Unde Eccleſia concinit: *Qui mortem noſtram moriendo deſtruxit, & vitam reſurgendo reparavit*; non quatenus paſſio Chriſti non fuerit etiam cauſa meritoria noſtræ juſtificationis, ſed quia, ut habet Angelicus 3. p. q. 56. art. 2. mors Chriſti eſt cauſa exemplaris remiſſionis culpæ, per quam morimur peccato; & reſurrectio eſt cauſa exemplaris novitatis vitæ, quæ habetur per gratiam, ſeu juſtitiam; quamvis id alii aliter exponant apud Suarez in 3. p. qu. 53. art. 1. diſp. 44. ſect. 8.

II. Quod attinet ad hunc errorem, quod gratia, qua ſanctificamur, non inhæreat nobis, ſed ſit ſanctitas Chriſti nobis imputata, ſatis ſuperque diximus in theſi 19. ubi ex verbis Tridentini, & ſenſu communi Patrum, & Theologorum oſtendimus, gratiam non ſolum in ſtatu innocentiæ, ſed etiam in præſenti naturæ ſtatu recipi phyſice in nobis, tanquam naturam ſupernaturalem exigentem tanquam ſuas proprietates habitus infuſos, a quibus exiguntur auxilia in ordine ad eliciendos actus ſupernaturales, ut proinde gratia dicatur eſſe radix omnis ſupernaturalitatis.

III. Quod vero ſpectat ad alterum errorem, in quo Janſenius ſemper totus fuit, quod ſcilicet detur eſſentiale diſcrimen inter gratiam collatam Adamo in ſtatu innocentiæ, quando natura erat ſana, ac integra, & gratiam, quæ nobis per merita Chriſti confertur in ſtatu naturæ ægrotæ, & imbecillis per peccatum, non pauca diximus in ſuperioribus duabus theſibus, oſtendentes ex tribus capitibus hanc ab illa differre ſolum accidentaliter, & ſecundum ſe hanc illi præſtare; videlicet ex indignitate poſitiva ſubjecti, quæ ſolum eſt in natura lapſa; ex imbecillitate naturæ lapſæ ratione effrænis concupiſcentiæ, quæ requirit majorem gratiam; & ratione Incarnationis, quæ poſt peccatum eſt gratia omnino neceſſaria ad redemptionem: nullum tamen inter utramque gratiam dari diſcrimen eſſentiale; quandoquidem gratia in natura lapſa eodem modo concurrit ad operationes ſalutares, ac gratia Adami citra læſionem libertatis, & utraque eſt talis, ut illi poſſit voluntas reſiſtere: cum hoc ſpectet ad gratiæ commendationem, & hoc pacto ſit gratia digna Filio Dei. Quemadmodum enim ad Omnipotentiæ commendationem ſpectat, quod poſſit condere creaturas liberas, quæ poſſint Omnipotenti reſiſtere, & libere nolle ejus mandatis obtemperare; unde ſicut non eſſet Omnipotentia digna Deo, ſi tantum poſſet condere creaturas non liberas, eo quod deficeret illi præcipua poteſtas, qua poſſit in creaturas liberas qua liberas dominari: ita gratia non eſſet digna Filio Dei, ſi tantum poſſet influere in actus neceſſarios prædeterminando ad illos: deficeret quippe illi præcipua prærogativa, quod ſcilicet poſſit in operationes liberas, & eatenus meritorias influere. Et huc recidunt quæcumque diximus adverſus ſecundam, & quartam Janſenii theſim in Trutina, & quæ paſſim diximus adverſus gratiam iſtam Janſenianam omnipotentem, fortem, ſupremam, invincibilem, cui voluntas contraniti non poſſit, atque adeo libertatis everſivam.

IV. Janſenius, ejuſque aſſeclæ illud agnoſcunt eſſentiale diſcrimen inter gratiam Adami, & gratiam Chriſtianam, quod illa det ſolum poſſe relate ad operationes ſalutares, & ſit adjutorium ſine quo non, nempe gratia ſufficiens, quæ ex libertate arbitrii poſſit determinare ad bonam operationem, & meritum producendum; Iſta vero non ſolum det poſſe, ſed etiam ipſum velle, & ſit Adjutorium quo, nempe gratia efficax ab intrinſeco; quæ tamen non cum libertate arbitrii ſit efficax, ſed ex mero dono Dei; ut propterea auxilium gratiæ, quod datur in natura innocente, ſit compoſſibile cum diſſenſu, quippe quod ſolum det poteſtatem agendi, non vero ipſam actionem eſſentialiter cum conſenſu connexam; auxilium vero in natura lapſa ſit incompoſſibile cum diſſenſu, eo quod tribuat non ſolum poſſe, ſed etiam ipſum velle, & agere, quod connectitur cum conſenſu. Unde etiam ſit, quod in ſtatu naturæ innocentis voluntas determinet gratiam ad operandum; ſecus vero in natura lapſa, gra-

gratia determinat voluntatem ad consensum. Adduntque Janseniani, quod in natura lapsa auxilium intrinsece determinans voluntatem ad salutariter operandum citra libertatem indifferentiæ, consistat in solo amore efficaci charitatis, non vero in actibus aliarum virtutum, cum non agnoscant in natura lapsa aliam virtutem a charitate; auxilium vero indifferens in natura innocente dedet potestatem etiam ad exercitium aliarum virtutum. Denique docent, auxilium proprium naturæ lapsæ pertinere solum ad voluntatem, & esse motum quendam indeliberatum complacentiæ, vel desiderii, & cœlestem quandam delectationem, quæ vincat delectationem concupiscentiæ; auxilium vero naturæ sanæ pertinere ad intellectum, & esse Spiritus Sancti illustrationem, quæ relinquat voluntatem cum indifferentia ad consentiendum, vel non consentiendum. Jansenius enim lib. 4. de Gratia Christi cap. 1. hunc titulum præfigit. *Quid sit medicinale Christi adjutorium secundum substantiam? Esse Cœlestem suavitatem, seu delectationem juxta mentem Sancti Augustini.* Et deinde cap. 11. explicat hanc delectationem his verbis: *Delectatio ista Cœlestis secundum Augustini mentem est actus vitalis, & indeliberatus animæ, & quidem amoris, ac desiderii præcedentis consensum.* Et cap. 7. docet, *necessitatem delectationis Cœlestis ad bene volendum, & operandum non ex natura voluntatis, sed ex ejus pœna proficisci.* Siquidem in pœnam peccati concupiscentia effrænis reddit voluntatem imbecillem ad bene operandum, unde indiget hac cœlesti motione lenocinantis concupiscentiæ malo contraria, qua ad consensum determinetur, ut habet cap. 9. dicens: *Vera itaque ratio, cur cœlestis delectatio ad actus bonos necessaria sit, ex natura medicinæ, seu medicinalis adjutorii petenda est; voluntas enim per peccatum primi hominis in libidinum imperium præcipitata est; ex quibus fit, ut in omnibus actionibus ante gratiam, delectatione quadam libidinosa præeunte, ac titillante provocetur.* Ex qua Jansenii doctrina illud inconveniens etiam sequeretur, quod in statu naturæ innocentis nulla data fuerit gratia pertinens ad voluntatem, & quod si data fuisset, citra libertatem indifferentiæ consensum homines præstitissent; cum tamen August. lib. 12. de civit. cap. 9. dicat, Angelos primam voluntatem, & amorem castum, & gratiam amoris Dei habuisse operante adjutorio Creatoris. Et concludit. *Non ad Sanctos solos homines, verum etiam de Sanctis Angelis posse dici, quod charitas Dei diffusa sit in eis per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis*: ubi loquitur de primo actu charitatis elicito ab Angelis. Et lib. 14. de Civit. cap. 13. habet: *Si voluntas Adami in amore superioris immutabilis boni, a quo illustrabatur, ut videret, & accendebatur, ut amaret, stabilis permaneret, non inde ad sibi placendum averteretur, & ex hoc intenebresceret, & frigesceret.* Quare Augustinus tam in natura lapsa, quam in natura sana agnoscit auxilia gratiæ spectantia ad intellectum, quæ dicuntur Illustrationes, & ad voluntatem, quæ dicuntur Inspirationes non evertentes arbitrii libertatem.

V. Necessitatem essentialis discriminis explicati inter auxilia gratiæ naturæ integræ, & lapsæ, ex eo probant Janseniani, quia ad sanitatem naturæ spectat, quod ejus arbitrio relinquatur operatio; unde solum dandum est illi posse per gratiam relate ad actus salutares; contra vero ad infirmitatem, & imbecillitatem naturæ spectat, ut per gratiam detur illi & posse, & agere; aliter non differrent natura sana, & infirma.

Confirmant primo quia in statu naturæ sanæ non dabatur concupiscentia captivans voluntatem ad culpam, unde non erat ei opus gratia liberante illam a tali captivitate: secus vero in natura lapsa conferri debet gratia liberans voluntatem a captivitate, & necessitate peccandi; nec potest aliter liberare, nisi eam necessitatem vincat necessitando voluntatem ad bonum.

Confirmant secundo auctoritate August. qui lib. de corrept. & gratia explicat duplex genus gratiæ, dicens: *Itaque ipsa adjutoria distinguenda sunt: Aliud est Adjutorium, sine quo aliquid non fit, & aliud est Adjutorium, quo aliquid fit. Nam sine alimentis non possumus vivere, nec tamen cum affuerint alimenta, fit, ut vivat, qui mori voluerit; ergo Adjutorium alimentorum est, sine quo non fit, non quo fit, ut vivamus. At vero beatitudo, quam non habet homo, cum data fuerit, continuo fit beatus; adjutorium est enim non solum sine quo non fit, verum etiam quo fit, propter quod datur; quapropter hoc adjutorium, & quo fit, est, & sine quo non fit.* Explicato hoc discrimine inter utrumque istud duplex celebre gratiæ Adjutorium, pergit S. Doctor ostendere, quodnam fuerit adjutorium collatum in statu naturæ integræ, & quodnam nunc nobis detur, dicens: *Primo itaque homini, qui in eo bono, quo factus fuerat rectus, acceperat posse non peccare, posse non mori, posse ipsum bonum non deserere, datum est adjutorium perseverantiæ, non quo fieret, ut perseveraret, sed sine quo per liberum arbitrium perseverare non posset. Nunc vero Sanctis in Re-*

Regnum Dei per gratiam Dei prædestinatis non tantum tale adjutorium perseverantiæ datur, sed tale, ut eis perseverantia ipsa donetur; non solum ut sine isto dono perseverantes esse non possint, verum etiam ut per hoc donum nonnisi perseverantes sint. Porro quod istud adjutorium quo non sit efficax ex determinatione voluntatis, ut nos dicimus, sed sit efficax ab intrinseco, ac voluntatem determinans, ita ut illi resistere non valeat, quod contendit Jansenius, videtur colligi ex verbis ejusdem Augustini loco laudato, ubi habet: *Subventum est ergo infirmitati voluntatis humanæ, ut divina gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur: & ideo quamvis infirma non deficeret, neque adversitate aliqua vinceretur.* Et deinde addit: *Primo homini fortissimo dimisit, ac permisit Deus facere quod vellet, infirmis servavit, ut ipso donante, invictissime quod bonum est, vellent, & hoc deserere invictissime nollent.*

Neque dicas, quod auxilium efficax redditum efficax a cooperatione libera arbitrii, adhuc inferat consensum indeclinabiliter, & insuperabiliter, & pariat invictissime bonam voluntatem; unde ex his verbis non infertur, quod auxilium gratiæ in natura lapsa sit efficax ab intrinseco, & non sit efficax ratione ipsius consensus, a quo auxilium sufficiens redditur efficax.

Nam contra est, tum quia Augustinus dicit, auxilium in natura lapsa esse potentius, quam in natura sana; unde non sunt ejusdem, sed diversæ efficacitatis; tum etiam quia ideo Augustinus docet requiri in natura lapsa auxilium fortius, quia superanda est reluctantia concupiscentiæ, & tentationum; ad hoc autem videtur requiri auxilium, quod sit fortius ab intrinseco, & non ex mero consensu voluntatis reddentis illud efficax: ergo datur inter utrumque auxilium discrimen essentiale explicatum.

Hinc autem legitime inferunt primo, nullum dari in natura lapsa auxilium pure sufficiens, quippe quod non esset utile naturæ ægrotæ, sed noxium, (sicut alimentum hominis sani non est utile, sed noxium ægroto) siquidem cum auxilio sufficiente ob defectum virium, & concupiscentiæ delectationem repugnantem nequit voluntas se determinare ad amplexandum honestum. Inferunt secundo, reprobos caruisse auxiliis sufficientibus ad salutem; neque Deum illos voluisse in Electorum syllabum esse ascriptos. Inferunt tertio, peccatores carere auxiliis sufficientibus ad resipiscendum; ac justos, qui gratiam sanctificantem peccando amittunt, carere auxiliis sufficientibus ad non peccandum. Quod si verum haberet, falsa esset Tridentini doctrina, quod scilicet Deus neminem deserat, nisi prius deseratur: cum justi idcirco Deum deserant, dum peccant, quia a Deo deseruntur, dum denegatur iis sufficiens auxilium ad non peccandum. Ad hoc barathrum deliramenta isthæc Janseniana perducunt.

VI. Ostendo itaque, discrimen hoc essentiale inter utramque gratiam Adamicam, & Christianam non dari, & per summam injuriam appingi D. Augustino; cum potius sit Calvini, qui lib. 2. Instit. c. 3. habet: *Talem fuisse hominis adhuc stantis conditionem concedimus, ut potuerit in alteram partem inclinare; sed cum suo exemplo docuerit, quam miserum sit liberum arbitrium, nisi Deus in nobis & velit, & possit, quid fiet nobis, si ad eum modulum gratiam nobis impertitur?* Quod pariter docet Lutherus in Genesim cap. 2. Sanctorum autem Patrum doctrina fert, gratiam in statu naturæ lapsæ, ac integræ non differre essentialiter, ac neutram esse libertatis eversivam. Fulgentius *lib.* 2. ad Thrasymundum cap. 3. dicit: *Non alia gratia Angelum a ruina potuit custodire, nisi illa, quæ lapsum hominem post ruinam potuit reparare. Una est in utroque gratia operata, in hoc ut surgeret, in illo ne caderet: in illo, ne vulneraretur, in isto ut sanaretur: ab hoc infirmitatem repulit, illum infirmari non sivit: illius esca, istius medicina.* Similiter D. Gregorius Homil. 14. in Ezechielem idem adjutorium agnoscit in Angelis, & in hominibus post lapsum, ita tamen ut illis esset in præsidium, ne laberentur, in istis redemptio, ut post casum surgerent, dicens: *Unigenitus Patris, qui sursum est firmitas Angelorum, ipse deorsum factus est redemptio hominum, illis fortitudo, ne cadant, nobis adjutorium, ut surgamus post casum.* Et ipse D. Augustinus passim docet, Gratiam in natura lapsa cohærere cum arbitrii libertate, non secus ac in natura integra. Lib. 1. Retract. hæc habet: *Nisi quisquam voluntatem mutaverit, bonum operari non potest, quod in nostra potestate esse positum alio loco Dominus docet, ubi ait: Aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum: aut facite arborem malam, & fructum ejus malum. Quod non est contra gratiam Dei, quam prædicamus; in potestate quippe hominis est mutare voluntatem: sed ea potestas nulla est, nisi detur a Deo, de quo dictum est, Dedit eis potestatem Filios Dei fieri.* Quod similiter docuit lib. 2. de actis cum Felice Manichæo dicens: *Cum ergo Dominus dicit, Aut facite hoc, aut illud, potestatem indicat, non naturam. Nemo enim, nisi Deus, face-*

facere arbores potest; sed habet unusquisque in voluntate sua, aut eligere, quæ bona sunt, & esse arbor bona, aut eligere quæ mala sunt, & esse arbor mala. Lib. 10. Homil. 16. paucis idem luculenter edocuit: *In tuo arbitrio Deus posuit, cui pares locum, Deo, an diabolo*. Et lib. de grat. & lib. arbitrio cap. 2. ad comprobandam hanc arbitrii libertatem, quam Monachi Adrumentini contendebant per peccatum esse amissam, objectat illud Ecclesiastici: *Ipse ab initio fecit illum, & reliquit illum in manu consilii sui; apponet tibi aquam, & ignem; ad quodcumque volueris extende manum tuam*. In Sole profecto cæcutit, qui mentem Augustini in his, & innumeris aliis locis non deprehendit; ut profecto per summam injuriam discrimen essentiale inter gratiam Adami, & nostram ab Augustino traditum asseratur.

VII. Ratio autem manifesta, cur non sit necessarium essentiale discrimen inter gratiam sanitatis, & gratiam medicinalem, est, quia relate ad actus supernaturales in utroque statu natura est impotens, & ratione gratiæ fit potens; ergo sicut potest gratia elevare arbitrium validum in statu naturæ integræ non evertendo ejus libertatem; ita poterit gratia intensior elevare arbitrium imbecille, & ægrotum in natura lapsa absque læsione libertatis.

Neque dicant Janseniani, quod in natura lapsa regnet concupiscentia necessitans hominem ad peccandum, quæ solum expugnari poterit a dominatu gratiæ, quæ necessitet ad salutariter operandum. Nam primo commentitium est, quod concupiscentia necessitet ad peccandum, ut dicemus in thesi sequenti. Deinde eo transmisso falsum est, quod gratia non possit tollere eam necessitatem ad peccandum, seu impotentiam ad bonam operationem, conferendo solum potestatem indifferentem, non vero necessitatem ad operandum salutariter. Et ratio a priori est, quia si infundatur a Deo delectatio objecti honesti, quæ sit æqualis delectationi objecti turpis ortæ a concupiscentia, sequitur, quod æqualis voluntati competit inclinatio, tam ad objectum honestum, quam ad turpe; atque adeo superadditis viribus supernaturalibus gratiæ ad operandum, poterit voluntas libere inclinari ad amplexum boni honesti, & ad salutariter operandum, resistendo inclinationi ad objectum turpe ortæ a concupiscentia; non secus ac libere inclinatur voluntas ad objectum turpe, quando peccat, etiamsi æqualem habeat inclinationem ad amorem honesti.

Confirmatur, quia si daretur ad mentem Jansenianorum discrimen essentiale inter gratiam Adamicam, & Christianam, seu inter gratiam sanitatis, & medicinalem, sequeretur, quod in utroque statu naturæ innocentis, & naturæ lapsæ destrueretur conceptus gratiæ, & conceptus meriti ex illa resultantis: destrueretur enim primo gratia sanitatis, quia ea a Jansenianis dicitur esse debita naturæ; destrueretur secundo gratia medicinalis, quia ea non auxiliaretur arbitrio, sed necessitatem imponeret; destrueretur pariter verum meritum vitæ æternæ in statu naturæ innocentis, quia illud dicitur esse meritum humanum; destrueretur denique meritum in statu naturæ lapsæ, quia nequit intelligi meritum absque libera electione voluntatis. Unde recuderetur error Lutheri, quod totum nostrum meritum sit per imputationem meritorum Christi D.

VIII. Discrimen tamen accidentale inter gratiam Adamicam, & Christianam negari non potest, quatenus auxilia gratiæ in statu naturæ lapsæ debent esse intensiora, & uberiora, ut expugnent necessitatem moralem ad peccandum, quæ non raro habetur a dominatu concupiscentiæ, & tyrannide diaboli, cui per peccatum subjecta est natura humana; quia tamen non semper concupiscentia viget, nec semper tentationes diaboli sunt vehementes, ideo non semper requiritur gratia valde intensa, ut sine difficultate possimus operari salutariter. Huc autem spectat illud Apostoli ad Rom. 7. *Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum*; quatenus sine gratia intensa, quæ per Christi merita habetur in natura lapsa, non expugnatur necessitas moralis ad peccandum, orta a lege peccati, quam in membris nostris experimur, seu a motibus concupiscentiæ regnantis. Hinc ad Rom. 5. dicitur: *Ubi abundavit delictum, superabundavit gratia*. Et Christus D. Jo. 10. dixit: *Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant*; non solum enim venit, ut habeamus per sui merita abundantiam gratiæ habitualis, quæ nobis per Sacramenta tanquam per instrumenta suæ passionis confertur, sed etiam abundantiam gratiarum actualium, sine quibus nostra salus fuisset moraliter impossibilis. Nam si Adam instructus gratia intensa, & vivida cognitione Dei, concupiscentiam habens rationi subjectam, adhuc prævaricatus est ad simplicem diaboli deceptoris tentationem; quid nos miseri

ſeri faceremus, ſubjecti tyrannidi dæmonis, & concupiſcentiæ propter peccatum, ac tenebris ignorantiæ preſſi, niſi e vulneribus Chriſti D. affluenter nobis gratia derivaretur?

Præterea diſcriminatur accidentaliter gratia medicinalis a gratia ſanitatis ex tribus illis capitibus, quæ in ſuperiori theſi explicavimus. Primo quidem, quia in natura lapſa reperitur in ſubjecto propter culpam poſitiva indignitas gratiæ; unde majus eſt divinum beneficium, dum confert nobis gratiam, quam dum contulit Adamo innocenti. Deinde gratia in natura lapſa debet eſſe ſanativa; ac proinde debet complecti redemptionem Chriſti D., auxilia pœnitentiæ, & remiſſionem peccati, qua non indigebat natura integra. Denique gratia medicinalis debet reſiſtere concupiſcentiæ, cui reſiſtere non debebat gratia ſanitatis, eo quod in eo ſtatu abeſſent motus inordinati appetitus removentes hominem ab exercitio virtutum.

IX. Ex his facile eſt evacuare ratiocinationes adverſariorum, quas præmiſimus. Ad principale argumentum dico, ſatis differre naturam ægrotam a ſana per hoc, quod illa experiatur ſæpe moralem neceſſitatem ad labendum ob dominatum concupiſcentiæ, quam non experitur natura ſana, & integra; ut proinde illa indigeat auxiliis uberioribus, & crebrioribus, ac ſpeciali Dei protectione, quin opus ſit gratia libertatis everſiva, ut poſſit bene operari. Quare in eo tantum ſenſu gratia in natura ſana dat poſſe, & non ſola dat velle bene operantibus, in quo dedit hoc idem etiam Angelis perſeverantibus; cum Angelis etiam dicatur, *Quid habes, quod non accepiſti? Quis eſt, qui te diſcernit?* Et ſicut dæmonibus gratia dedit poſſe, quin habuerint etiam a gratia ipſum velle ex propria culpa, quia voluerunt gratiæ reſiſtere, non vero cum illa operari: ita prorſus datur in natura lapſa gratia ſufficiens, quæ ex culpa male operantis non redditur efficax.

X. Ad primam confirmat., diximus concupiſcentiam non captivare voluntatem ad culpam neceſſitando phyſice ad illam, (quia ſic homines non peccarent formaliter, dum peccant) ſed ſolum neceſſitando moraliter; poterit proinde gratia alliciendo ad amorem honeſti, æquare, immo & ſuperare allicientiam ad objectum turpe, ortam a concupiſcentia, & ſic ponere æquilibrem indifferentiam tam ad bene, quam ad male operandum; immo poteſt aliquando ea eſſe allicientia gratiæ ad amorem honeſti, ut ad illum moraliter neceſſitet.

XI. Ad ſecundam, diximus Auguſtini doctrinam eſſe perſpicuam, ita ut nodum in ſcirpo quærat, qui de ea dubitet. In locis adductis nomine *Adjutorii quo* venit gratia efficax, quæ tam fuit in Angelis bonis, quam eſt nunc in bene operantibus; & nomine *Adjutorii ſine quo non* venit auxilium pure ſufficiens, quod tam fuit in dæmonibus, & in Protoplaſtis, quam *eſt nunc in* male operantibus. In utroque *ſtatu auxilium* efficax operatur conſenſum liberum indeclinabiliter; quia gratia efficax in actu ſecundo vel trahit, vel conſtituitur per ipſum conſenſum liberum, quo illa redditur efficax; & cum non poſſit conſtitutum eſſe ſine ſuis conſtitutivis, ideo gratia efficax non poteſt eſſe ſine conſenſu; quamvis ſub eadem gratia, quæ eſt efficax, potuiſſet ad arbitrium voluntas non ponere conſenſum; & tunc ea non denominaretur efficax, ſed ſufficiens, & inefficax. Ad id quod additur, *quod in natura lapſa* auxilium debeat eſſe potentius, & *fortius*, jam diximus, ex triplici capite debere *eſſe* validius, & beneficium longe majus, quam *ſit* gratia ſanitatis: at non proinde debent auxilia naturæ ſanæ, & lapſæ differre eſſentialiter, ita ut illa ſolum cohæreant cum libertate arbitrii, & non etiam iſta.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXXVI.

TRigeſimaſexta aſſignat eſſentiale diſcrimen inter Gratiam Adamicam, & Chriſtianam, quod illa reciperetur in propria perſona, hæc vero recipiatur in perſona Chriſti reſuſcitati, cui nos ſumus uniti. Hoc tamen diſcrimen inter utramque gratiam non dari conſtat ex Tridentino, quod ſeſſ. 6. cap. 7. docet, gratiam, qua juſtificamur, eſſe nobis inhærentem; atque adeo ea non aliter in nobis recipitur, ac gratia *Adami*, & ſtatus innocentiæ. Gratia pariter actualis, quæ conſiſtit in illuſtrationibus, & inſpirationibus ſupernaturalibus, atque adeo in actibus vitalibus, impoſſibile eſt, quin in nobis recipiatur; cum actus vitales eſſentialiter debeant eſſe ab hoc, & in hoc.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXXVII.

TRigeſimaſeptima aliud eſſentiale diſcrimen comminiſcitur inter utramque gratiam, dicendo, quod gratia Chriſtiana ſanctificando nos in Jeſu Chriſto ſit omnipotens, atque adeo irreſiſtibilis, ac digna Filio Dei; gratia vero Adami ſanctificando illum in ſemetipſo, erat illi proportionata, atque adeo talis, ut poſſet illi reſiſtere. Propterea Queſnellus in ſtatu naturæ lapſæ non aliam gratiam agnoſcit, niſi gratiam efficacem, cui voluntas obluctari non poſſit. Hic tamen error aperte confutatur ex iis omnibus, quæ adverſus proſcriptas theſes Janſenianas congeruntur. Nam ſi ſolum daretur gratia efficax, Deus præcipiens peccatori contritionem, quam de facto culpabiliter hic non poneret, præciperet aliquid impoſſibile, (cum non poſſit viribus naturæ poni contritio ſupernaturalis) nec daret gratiam, qua poſſit illam ponere, quæ eſt prima ex theſibus proſcriptis Janſenii. Rurſus ſi ſolum daretur gratia efficax, nunquam homo gratiæ interiori reſiſteret, nec poſſet illi reſiſtere, juxta ſecundam, & quartam Janſenii theſim. Denique ſi ſolum daretur gratia efficax, cui voluntas reſiſtere non poſſet, meritum haberetur cum ſola libertate a coactione, juxta tertiam theſim Janſenii. Nullum itaque datur eſſentiale diſcrimen inter gratiam in ſtatu innocentiæ, & gratiam, quæ confertur in ſtatu naturæ lapſæ, ſed ſolum diſcriminantur accidentaliter ex tribus capitibus, ut ſupra diximus. Primo quidem, quia nunc datur gratia homini poſitive indigno propter peccatum; at in ſtatu naturæ innocentis homo, licet non eſſet dignus gratia, non erat tamen poſitive indignus. Secundo, quia gratia, quæ nobis nunc confertur ad peccatum delendum, indiget prævia Chriſti Redemptione. Tertio, quia nunc ex meritis Chriſti datur nobis gratia uberior ad ſuperandam vim concupiſcentiæ effrænis, quam poſt culpam Adæ rebellem experimur, ſentiendo in membris noſtris legem repugnantem legi mentis noſtræ. Quare his de cauſis Gratia Chriſtiana eſt digna Filio Dei, non vero quia irreſiſtibilis eſt, & libertatem evertit; ſic enim meritum etiam tolleret, & coronam.

PROPOSITIO XXXVIII.

Peccator non eſt liber, niſi ad malum, ſine gratia Liberatoris. *Queſ. Luc.* 8. 29. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO XXXIX.

Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, niſi ad aberrandum, ardoris, niſi ad ſe præcipitandum, virium, niſi ad ſe vulnerandum; Eſt capax omnis mali, & incapax ad omne bonum. *Queſ. Matth.* 20. 3. & 4. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO XL.

Sine gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem. *Queſn.* 1. *Theſſal.* 3. 18. *edit.* 1699.

PROPOSITIO XLI.

Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Philoſophis Ethnicis, non poteſt venire, niſi a Deo, & ſine gratia non producit, niſi præſumptionem, vanitatem, & oppoſitionem ad ipſum Deum, loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris. *Queſn. Roman.* 1. 19. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO XLII.

Sola gratia Chriſti reddit hominem aptum ad ſacrificium Fidei; ſine hoc nihil niſi impuritas, nihil niſi indignitas. *Queſnel. Act.* 1. 9. *edit.* 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Theſes iſtæ ad deponendam ſalutis æternæ ſolicitudinem invitant. II. Docent quippe, homines nonniſi ad peccandum valere gratia circumſcri-

scripta. III. Homo, si Jansenium audiamus, non aliter dicitur liber ad non peccandum, nisi quia potest cum gratia Liberatoris a malo abstinere, non quia sine illa possit non peccare. IV. Contendunt Janseniani dari in nobis ad peccatum in genere necessitatem, seu ad patrandum aliquod peccatum vage, ac disjunctive. Sed licet necessitas peccandi esset solum generica, adhuc peccatum non esset imputabile.

V. Liberum arbitrium esset extinctum, si non posset homo omnem omnino culpam declinare. VI. Constat dari libertatem ad bene operandum sine gratia Liberatoris supernaturali. VII. Opera Infidelium possunt esse usquequaque bona, ita ut referantur ad finem virtutis, aut saltem non referantur ad finem malum. VIII. Idque passim Sancti Patres docent. IX. Ex Augustino peccata, quæ sunt inevitabilia, non sunt proprie peccata, sed pœna peccati. X. Si ex necessitate peccatur, non peccatur, dum peccatur. XI. Essetque Deus peccati auctor. XII. Et alia innumera sequerentur absurda.

XIII. Objecta diluuntur: præsertim quia videtur non semel hanc trigesimam octavam thesim docuisse Augustinus.

I. QUesnellus Janseniana lue infectus in hisce thesibus insinuat, naturam humanam per Adæ peccatum ita penitus corruptam esse, ut ejus lib. arb., quod solum est *viribus attenuatum, & inclinatum*, ut loquitur Tridentin. sess. 6. cap. 1. sit etiam veluti extinctum, ac mortuum relate ad bonum quodcunque amandum, ac efficiendum; ita ut circumscripta Dei gratia per suas vires naturales nihil omnino possit circa bonum quodcunque, etiam ordinis naturalis, sed ita manserit servum, captivumque peccati, ut sine Dei gratia libertatem exercere non possit, nisi ad peccandum; quatenus ita liberum sit ad ponendum vel hoc, vel illud in specie peccatum, ut tamen omnino necessitetur ad ponendum aliquod peccatum vage, & in genere. Ea tamen calliditate hæresim istam toties ab Ecclesia damnatam insinuat, ut videatur ob oculos ponere ægritudinem, ac miseriam naturæ lapsæ, & sic excitare homines ad Medicum, & Redemptorem deprecandum, qui sua gratia medicinali præsentissimam opem ferat naturæ viribus omnibus destitutæ. Siquidem per peccatum eo devenit homo, in barathrum libidinum in præceps actus, ut possit ei velut in Epigraphen inscribi illud Isaiæ 1. *A planta pedis usque ad verticem capitis non est in eo sanitas; vulnus, & livor, & plaga tumens non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo.* Verum dum videtur Auctor pie indigentiam medicaminis, & olei, nempe gratiæ, inculcare, versutis verbis timorem omnem culpæ a nobis depellit, docens, culpam esse omnino indeclinabilem citra gratiam Christi medicinalem, quæ solis electis a Deo confertur ad arbitrium: nihil omnino conducere nostros conatus, labores, & orationes ad resistendum cupiditatibus ineluctabiliter pertrahentibus ad culpam; nec dari nobis ex lege providentiæ gratiam sufficientem ad tentationes propulsandas, & ad aliquam bonam operationem ponendam. Quinimo cum culpa aliqua vage, & indeterminate omnino necessaria sit iis, quibus gratia deest, & ex omnium non insipientium sensu culpa vacet, qui culpam vitare nequit, juxta illud August. *Nemo peccat in eo, quod nullo modo cavere potest*; inde apertissime descendit, unumquemque, quicquid agat, immunem esse a culpa; nam si gratia prævenitur, bene operabitur, & non peccabit; sin autem gratia destituatur, non imputabitur ad culpam culpa ipsa, quippe necessaria. Eo itaque semper Jansenianæ, & Quesnellianæ theses callide collineant, ut nos ad hilariter vivendum citra culpæ, & gehennæ timorem suadeant, & alliciant.

II. Ut altius percipiatur harum thesium error, sciendum, naturam humanam in Jansenianorum sententia post lapsum incurrisse non solum moralem, & consequentem, sed etiam physicam, & antecedentem necessitatem peccandi, & succumbendi tentationibus, ita ut non solum ea peccet operando malum, sed etiam pure omittendo bonum: a qua necessitate non possit liberari, nisi per gratiam, quæ pariter necessitet, ac determinet ad bonum, nempe ad actum charitatis. Et quia Infideles carent omnino gratia, prout docuit Quesnellus in vigesimasexta thesi, ideo Infideles ex necessitate semper peccant urgente tentatione, aut præcepto aliquo sive naturali, sive divino, sive humano. Docent pariter necessario, & non libere peccare justos, & fideles, qui de facto peccant, eo quod careant in istorum sententia gratia sufficienti ad non peccandum; nullum enim auxilium gratiæ agnoscunt in natura lapsa, quod sit solum sufficiens, & non efficax; nec admittunt auxilium efficax distinctum ab actu charitatis efficaci, & incompossibili cum peccato.

III. Quod si illis objectetur, requiri libertatem ad peccandum; Respondent primo, sufficere libertatem a coactione, juxta tertiam ex Thesibus Jansenii, quando scilicet actus sit nulla urgente cupiditate boni, aut timo-

timo re mali temporalis: quia tamen in natura lapsa peccatum semper fit, aut urgente timore mali temporalis, aut urgente boni cupiditate, cui voluntas resistere non potest propter virium imbecillitatem, ideo docent indivisim, quod peccatum quodcumque in natura lapsa fiat citra libertatem formalem indifferentiæ; quam solum exigunt in primo peccato patrato in statu innocentiæ, non vero in aliis, quæ peccata simul sunt, & pœna peccati: In his enim putant eam libertatem sufficere, quæ fuit relate ad illud primum peccatum Adæ, in quo tanquam in radice, & causa reliqua peccata continentur, prout dicitur in prima ex thesibus ab Alex. VIII. proscriptis. Impræsentiarum autem in hac thesi dicitur peccator liber ad malum, non quia potest quodcunque peccatum declinare, quando accingitur ad operandum sine gratiæ adjutorio; sed quia potest hoc vel illud peccatum in specie vitare determinatus ad peccatum in genere: vel quia potest cum gratia Liberatoris a malo abstinere, quamvis non possit peccare: cum diserte dicatur deinde in thesi 45. *Amore Dei in corde peccatorum non regnante, necesse est, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat.* Ex Jansenio enim juxta errores Baji sine gratia Dei omnis usus liberi arbitrii necessario est malus: unde proscripta est propos. illa Baji 60. *Nonnisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis liberi arbitrii bonus, sive non malus; & gratiæ Christi injuriam facit, qui ita sentit, & docet.*

IV. Antequam ad confutandos istos palmares errores descendam, Jansenio Jansenium ipsum objicio, qui lib. 2. Martis Gallici in præfat. habet: *Nihil esse in Christianæ doctrinæ sanctionibus ita ratum, fixumque, quod non (pruriente quadam ingeniorum petulantia, novandique libidine,) in dubium revocetur: nullum vero tam insolens, & alienum ab omnium Catholicorum ore paradoxum, quod non verisimilibus ratiunculis asseratur.* Quid autem inter Catholicos magis celebre, quam illud Augustini, *Nemo peccat in eo quod nullo modo cavere potest?* hoc tamen Jansenius, ejusque discipuli conantur futilibus ratiunculis, & distinctionibus in controversiam adducere. Et quamvis noverint a Pio V., Gregor. XIII., & Urbano VIII. proscriptam esse thesim illam 28. Baji dicentis: *Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valet*; necnon 29. dicentem: *Pelagianus est error dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum*: & tertiam, quæ habet: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit:* iterum tamen iterumque hoc ipsissimum aliis, aliisque phrasibus eructant, admittendo solum umbratilem illam libertatem, quod scilicet possit voluntas aliquod peccatum in particulari vitare, dummodo tamen in aliud incurrat; ut si quis omittat furari, ut occidat, vel omittat mentiri ex affectu vanæ gloriæ: putant quippe necessitatem ad peccandum esse genericam, non specificam, qualem dicunt esse in damnatis, qui ad peccandum in genere necessitantur, non tamen ad hoc peccatum in specie; sicut Beati necessitantur ad bene operandum in genere, non tamen ad hanc determinate bonam operationem; quamvis nec damnati puniantur propter novas culpas, nec Beati præmio afficiantur propter novas bonas operationes, eo quod sint in termino. At transmisso, quod hac libertate specifica polleant homines in statu naturæ lapsæ, si tamen desit libertas generica ad declinandum quodcumque genus peccati, semper verum est, quod necessario peccent, ut proinde non possint propter hæc peccata puniri; sicut qui necessitatur ad suspendium in genere, cum sola libertate, ne in hac, vel illa arbore suspendatur, dicitur omnino necessario suspendi, nec illi suffragari libertas illa umbratilis in ordine ad vitam conservandam. Præterquamquod libertas ista voluntatis Janseniana est potius indifferentia voluntatis passiva, quam activa, quatenus, ut habetur in thesi 40. Baji, *In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati.*

V. Ostenditur itaque hujus Janseniani assumpti falsitas primo ex Trid. quod sess. 6. can. 5. definit: *Siquis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum amissum, & extinctum esse dixerit, anathema sit.* Quod si necessitaretur ad peccandum homo sine gratia Liberatoris, quatenus solum exercere possit libertatem circa amplexum hujus, vel illius mali, quin tamen possit omne malum declinare, sequeretur, quod arbitrium esset extinctum; nihil enim posset relate ad bonum, quia seclusa gratia non potest bonum operari; neque relate ad malum aliquid posset, quia necessitatur ad ponendum aliquod vage malum gratia circumscripta; ergo liberum arbitrium relate ad bonum, aut malum esset omnino extinctum, si solam libertatem haberet ad malum sine gratia. Hæc definitio Tridentini tam Lutherum damnavit, qui in libro de servo arbitrio, & alibi docuit, libertatem indifferentiæ circa bonum, & malum esse extinctam per peccatum Adæ; quam Calvinum, qui in Antid. ad sess. 6. cap. 5. pariter docuit, liberum arbitrium esse figmentum,

tum, & titulum sine re. Quorum vestigiis inhærens Jansenius lib. 3. de statu naturæ lapsæ hunc titulum præfixit capiti 9. *Periit non solum libertas ad agendum bonum, sed etiam abstinendi a peccato.*

VI. Cæterum etiam dato, quod peccator liber esset ad abstinendum a malo, non proinde fit, quod solum sit liber ad ponendum malum, non vero sit liber etiam ad ponendum bonum sine gratia Liberatoris, seu sine charitate, (quæ per Jansenianos coincidit, aut essentialiter connectitur cum gratia per Christum) ut fuse ostendimus in prima harum thesium, in qua dicitur, quod peccatori amissa per peccatum gratia nihil remaneat, nisi generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum. Et sane cum passim in Scripturis Deus peccatores hortetur ad pœnitentiam, & ad alia bona opera, signum evidens est, quod illis libertas insit ad ea præstanda: Quicquid sit utrum ad ponendum opus bonum ordinis naturalis requiratur aliqua gratia pariter ordinis naturalis consistens in speciali quadam Dei providentia, seu cogitatione congrua, prout docent Vasquius, Turrianus, Mæratius, & alii graves Auctores. Augustinus in ps. 83. explicans versiculum illum, *Etenim passer invenit sibi domum, & turtur nidum sibi*, ostendit, etiam Ethnicos extra Ecclesiam aliquid boni facere: Et ep. 130. dicit, Polemonem adolescentem Paganum a Xenocrate Philosopho ad temperantiam, & continentiam fuisse conversum: Et lib. 6. de Civit. cap. 15. ostendit, Deum favisse Romanis in amplificando suo imperio propter bona opera moralia ab iisdem præstita, & voluisse in hac vita remunerationem illis conferre dando tam amplam dominationem. Scriptura etiam passim commemorat aliqua bona opera Infidelium, e. g. beneficium ab obstetricibus Ægyptiis præstitum Israelitis, quod Deus remuneratus est ædificando eis domum, quia Deum timuerunt, ut habetur Exod. 1. Et de Nabuchodonosore sic Deus loquitur Ezech. 29. *Ecce ego dabo Nabuchodonosor Regem Babylonis in terra Ægypti, & accipiet multitudinem ejus, & deprædabitur manubias ejus, & diripiet spolia ejus, & erit merces exercitui illius, & operi, quo servivit adversus eam; dedi ei terram Ægypti pro eo, quod laboraverit mihi, ait Dominus Deus.* Ubi Hieronymus in cap. 29. Ezech. addit: *Ex eo quod Nabuchodonosor mercedem accipit boni operis, intelligimus etiam Ethnicos, si quid operis boni fecerint, non absque mercede Dei judicio præteriri.* Quod disertius exprimitur verbis illis, quibus Propheta Nabuchodonosorem alloquitur Danielis 4. dicens: *Consilium meum placeat tibi; & peccata tua eleemosynis redime.* Nemo autem somniare poterit, quod peccata aliis peccatis redimantur; unde fit, eleemosynas illas Nabuchodonosoris Infidelis non fuisse peccata, sed opera honesta apta ad placandum Deum iratum; sicut etiam fuerunt jejunia, & alia honesta opera Ninivitarum Jonæ 2. Hinc Aug. lib. de spirit. & lit. cap. 27. habet: *Non usque adeo in anima humana imago Dei terrenorum affectuum labe detrita est, ut nulla in ea velut lineamenta extrema remanserint: unde merito dici possit, etiam in ipsa impietate vitæ suæ facere aliqua legis.*

VII. Neque dicat Jansenius lib. 4. de statu naturæ lapsæ cap. 5. opera isthæc Infidelium esse solum bona ex parte objecti, seu esse bona quædam officia, non tamen esse bona ex omni parte, præsertim respectu finis; cum desit illis relatio in Deum propter se dilectum.

Nam contra *est primo*, *quia* ut *opus* sit studiosum, & bonum, non est *necesse*, quod ad Deum summe dilectum referatur; *aliter* nulla alia daretur virtus præter charitatem, cum de fide sit tres dari virtutes Theologales, & dari etiam Morales. Ad hoc enim ut actus virtutis exerceatur, satis est quod objectum honestum, ac conveniens naturæ rationali ametur propter suam *honestatem*, seu bonitatem intrinsecam, ut *si quis parentes colat, reddat unicuique jus suum, pauperibus subveniat, quia id decet naturam* rationalem. Neque enim Polemonis continentia fuit vitiosa, ut somniat Jansenius, quamvis deesset illi circumstantia finis *ultimi*; siquidem, ut habet Aug. ep. 130., ea fuit donum Dei, atque adeo opus virtutis per hoc, quod continentiam servaret ex hoc motivo, quod id rectæ rationi sit consentaneum, prout a Xenocrate proponebatur.

Contra est secundo, quia aliud est officium de se bonum non referre ad Deum summe dilectum, aliud est referre illud ad pravum finem; hoc secundum reddit tale officium vitiosum, non vero primum. Ideo Augustinus a Jansenio relatus dicit: *Bonum est ut subveniatur homini periclitanti, præsertim innocenti; sed ille, qui hoc facit, si amando gloriam hominis magis, quam Dei facit, non bene bonum facit.* Et quia plerumque opera bona Infidelium referuntur ad finem inanis gloriæ, aut avaritiæ, aut ad alium finem malum, ideo plerumque sunt vitiosa, ut idem Augustinus annotat lib. 4. contra Julianum. Quare inepte Lutherus in cap. 4. epist. ad Galat. dicit: *Opera extra fidem facta, ut,*

maxime in ſpeciem ſancta videantur, ſub peccato, & maledicto ſunt. Quod pariter ineptiſſime docuit Calvinus lib. 3. Inſtit. cap. 4. & Janſenius lib. 4. de ſtatu naturæ lapſæ cap. 3. ubi habet: *Sola abſentia fidei ſufficit, ut omnia opera Infidelium ſint peccata*. Et jure merito proſcripta fuit 27. Baii propoſitio dicens: *Omnia opera Infidelium ſunt peccata, & virtutes Philoſophorum vitia*.

VIII. Sed redeo ad oſtendendum non dari in natura lapſa, circumſcripta Dei gratia, in peccatoris voluntate ſolam libertatem ad peccandum, ita ut in aliquod vage peccatum neceſſario prolabatur, quoties gratia Liberatoris non infundit illi actum charitatis. Clemens Romanus lib. 3. Recognitionum pag. 4. refert Petrum Apoſtolum cum Simone Mago ſic differentem: *Dic, quomodo Deus judicat unumquemque ſecundum veritatem, ſi agere aliquid in poteſtate non habuit?* pergitque ex teſtimonio D. Petri oſtendere, quod judicium pœnæ ſubire non poſſint, qui in ſua poteſtate non habuerunt, ut non peccarent. Juſtinus Apol. 2. pro Chriſtianis habet: *Niſi homines pro arbitratu ſuo habeant turpia fugere, honeſta ſectari, extra culpam erunt, quidquid agant*. Idem paſſim etiam docet Auguſtinus, præſertim lib. de duabus animabus cap. 2. ubi habet: *Peccati reum teneri quempiam, quia non fecit, quod facere non potuit, ſummæ iniquitatis eſt, & inſaniæ*. Idem etiam alii Patres communiter, quorum verba longum eſſet recenſere.

Neq; dicas primo, Janſenianos non negare in peccatore libertatem ad non peccandum, ſed ſolum libertatem ad bene operandum ſine gratia Liberatoris. Nam contra eſt, quia abſtinentia a peccato, ſi non eſt moraliter bona, & ex motivo charitatis, juxta doctrinam Janſenii, & Queſn. in theſi 44. eſt moraliter mala, & peccaminoſa; cum non admittant medium inter cupiditatem, & charitatem, ex theſi 45. Præterquamquod in lege affirmativa naturali, qua præcipitur v. g. amor Dei, aut actus Contritionis, qui non eſt liber ad actum bonum, non poteſt eſſe liber ad non peccandum.

Neque dicas ſecundo, neceſſitatem peccandi non tollere a peccatore in natura lapſa veram rationem peccati in eo, qui peccat; quia ſcilicet poteſt non peccare ſub gratia Liberatoris. Nam ſicut non poteſt imputari ad culpam, quod homo moriatur, quia neceſſario moritur, quamvis poſſit non mori ex gratia Dei omnipotentis; ita non poteſt imputari ad culpam opus malum, quod neceſſario fit in ſententia Janſeniana, quamvis poſſit ex gratia per Chriſtum non fieri.

IX. Neque dicas tertio, Auguſtinum, & alios Patres, dum dicunt non poſſe peccatum eſſe neceſſarium, loqui de peccato, quod ſit dumtaxat peccatum, non vero de peccato, quod ſit peccatum ſimul, & pœna peccati, ut ſunt peccata in natura lapſa: Quod expreſſit Auguſtinus lib. 1. Retract. cap. 15. ubi loquens de peccati definitione, qua dixit, peccatum eſſe non poſſe, niſi ſit voluntarium, ita ut poſſit voluntas ab eo abſtinere, addit: *Propterea vera eſt, quia id definitum eſt, quod tantummodo peccatum eſt, non quod eſt etiam pœna peccati*. Et ſimiliter lib. Oper. imperfect. fol. 38. loquens de libertate requiſita ad peccandum in natura lapſa, habet: *Nunc ei, qui dicit, quod nolo malum hoc ago, abſtinere inde liberum non eſt. Ac per hoc tria iſta diſcerne; & ſcias, aliud eſſe peccatum, aliud pœnam peccati, aliud utrumque*. Nomine peccati tantum intelligit S. Doctor amorem objecti vetiti, nulla cupiditate concupiſcentiæ cogente elicitum, ſicut fuit peccatum Protoplaſtorum; Nomine pœnæ peccati intelligit quodcumque ſeorſim a nova culpa homini provenit ex culpa Adæ, ut eſt mors corporea, ignorantia, quam ex peccato contraxit, concupiſcentia effrænis, & alia id genus; Nomine vero peccati ſimul, & pœnæ peccati intelligit amorem objecti prohibiti, ſive cum ignorantia præcepti, ſive cum impoſſibilitate implendi præceptum, ſive cum dominante concupiſcentia, quæ procedat a voluntate; ſicut eſt omnis amor vitioſus in natura lapſa; & ad hæc peccata libertatem indifferentiæ non requirit.

Sed contra eſt, quia ſi Auguſtinus vellet ſolum primum peccatum Adæ fuiſſe liberum, doceret errorem Calvini a Tridentino damnatum, quod per peccatum Adæ ſit extinctum liberum arbitrium; quod Sancto Doctori enormiter eſt injurioſum. Quare univerſim, ex mente Auguſtini, quod eſt peccatum caveri poteſt; ut docuit etiam lib. 5. de Civ. Dei c. 10. & alibi. Illud peccatum, quod ſimul eſt pœna peccati per hoc, quod caveri non poſſit, non eſt proprie, & formaliter, ſed improprie, & materialiter peccatum, videl. peccatum quod fit per ignorantiam invincibilem, & motus concupiſcentiæ inevitabiles. Quod diſertiſſime docuit S. Doctor lib. 3. de lib. arbitr. capite 19. dicens: *Si Adam & Eva peccaverunt, quid nos miſeri fecimus, ut cum ignorantiæ cæcitate naſceremur?* quaſi exponens hominum querelas, quod peccata ex ignorantia invincibili imputentur ad culpam. Sed querelis facit ſatis dicendo: *Non tibi deputatur ad culpam quod invitus ignoras, ſed quod negligis quærere,*

quod

quod ignoras ; Ista propria tua peccata sunt . Quibus verbis ostendit, peccata, quæ caveri non possunt, esse improprie peccata. Ad eum modum quo Tridentinum sess. 5. loquens de concupiscentia, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, declarat , *non appellari peccatum , quod vere , & proprie in renatis peccatum sit , sed quia ex peccato est , & ad peccatum inclinat*. Expressissime hoc ipsum docuit Augustinus lib. 1. Retract. cap. 13. loquens de peccatis, quæ proprie sunt peccata, & quibus convenit peccati definitio, dicens : *Peccatum quippe illud intelligendum est , quod tantummodo peccatum est , non quod est etiam pœna peccati* . Et post multa concludit: *Non itaque falsum est , quod dixi ; usque adeo peccatum voluntarium malum est , ut nullo modo sit peccatum , si non sit voluntarium* . Quare peccata , quæ sunt inevitabilia , ut peccata ex ignorantia invincibili , & peccata , quæ fiunt ex concupiscentia inevitabili absque advertentia, & consensu , cum sint peccata simul , & pœna peccati , sunt solum improprie, & materialiter, ac secundum quid peccata, non vero proprie, formaliter, & simpliciter.

X. Confirmantur hæc omnia, quia si homo non esset liber ad peccatum declinandum, sed ex necessitate aliquod vage malum operaretur, non peccaret , dum illud operaretur; atque adeo peccaret, & non peccaret. Probatur sequela ex Justino Apolog. 2. pro Christianis, ubi habet: *Nisi homines arbitratu suo possint turpia fugere, honesta sectari, extra culpam erunt quicquid agant*. Bernardus etiam de lib. arb. col. 2. dicit: *Quod sibi liberum non esse cognoscitur , quo pacto ei vel bonum , vel malum imputatur ? Excusat nempe utrumque necessitas* . Sic Damascenus Dialogo contra Manichæos: *Qui anima, quæ tyrannide oppressa est , poterit , quin peccet ? At proinde culpa non erit* . Et August. de lib. arb. cap. 18. *Quis enim peccat in eo , quod nullo modo cavere potest ? Peccatur autem ; ergo caveri potest*.

XI. Accedunt ad hæc plurimæ aliæ Theologicæ ratiocinationes . Et prima quidem, quia si homo ex naturali sua constitutione necessario peccaret , Deus esset peccati Auctor; ergo etiam si necessario peccaret post lapsum. Antecedens constat, quia in auctorem causæ refertur effectus necessario connexus cum sua causa; sicut in Deum conditorem refertur lux solis , & calor ignis. Quod expresse docent Patres communiter; causa quippe causæ est causa causati . Hinc Athanasius de salutari adventu habet: *Anne ergo peccatum secundum naturam fiet ? Quod si ita est , statueritis naturæ Conditorem (quod blasphemum est) peccati esse opificem* . Et Hieronym. in Ecclesiastem cap. 7. *Ne videretur communem hominum damnare naturam , & Deum authorem mali facere, dum talium conditor est , qui malum vitare non possunt , argute præcavit , & ait, bonos nos a Deo creatos*. Et August. lib. 7. confess. capite 2. docet, in Deum referri peccata, si stellæ peccandi necessitatem inducerent , dicens : *De cælo tibi est inevitabilis causa peccandi, & Venus hoc fecit, aut Saturnus, aut Mars ; scilicet ut homo sine culpa sit , culpandus sit autem Cæli , aut siderum Creator , & ordinator* . Consequentia itaque probatur , quia per Adæ peccatum non est sublata homini potestas sibi connaturaliter debita ; neque liberum arbitrium est extinctum , sed solum viribus est attenuatum , & inclinatum , ut habet Trid. sess. 6. cap. 1. quatenus ob rebellionem partis inferioris patitur difficultatem ad honeste operandum , *quam non patiebatur* ante rebellionem *; ergo post lapsum Adæ* humanum arbitrium circumscripta gratia per Christum ex naturali sua constitutione ad summum necessitatur moraliter , non tamen physice ad peccandum ; aliter tam ante peccatum Adæ , quam post illud , Deo peccatum hominis imputaretur. Et ratio a priori est, quia concupiscentia non fert secum necessitatem peccandi , sed solum difficultatem physice superabilem a facultate *arbitrii ; unde fit* , quod si homo physice necessitaretur ad peccandum post lapsum Adæ, necessitas ista oritur ex sua naturali constitutione , & sic Deus esset peccati auctor.

Confirmatur primo . Si sola vis concupiscentiæ induceret peccandi necessitatem in natura lapsa, Deus auctor naturæ esset simul auctor peccati ; siquidem concupiscentia ex naturali conditione humanæ naturæ competit homini ; & illi inesset , si homo conditus esset in statu naturæ puræ , ut docet Chrysostomus homil. 19. ad populum Antioch. dicens : *Concupiscentiæ radix habet a natura principium ; concupiscere enim naturale :* proinde proscripta est propositio illa Baji 55. *Deus non potuisset creare ab initio talem hominem, qualis nunc nascitur*, videlicet rebellem quoad appetitum imperio rationis , & aliis ærumnis obnoxium, quas per peccatum contraxit. Existimo tamen , quod non potuisset Deus hominem creare cum tali rebellione concupiscentiæ , quæ induceret necessitatem moralem ad peccandum; quia sic etiam quodammodo Deo etiam peccatum tribueretur. Unde Augustinus lib. 3. de Lib. Arb. cap. 18. dixit : *Non posse a libidinosis operibus tempera-*

perare, non est natura instituti hominis, sed pœna damnati. Ex hoc itaque, quod homini naturaliter concupiscentia competat, sequitur, quod hæc solum inclinet, non necessitet ad peccandum; & quia in pœnam peccati necessitat moraliter, ideo per merita Christi Domini gratia nobis abundans datur, ut illi resistamus. Unde dicitur ad Rom. 5. *Si unius delicto mors regnavit per unum, multo magis abundantiam gratiæ, & donationis, & justitiæ accipientes in vita regnabunt per Jesum Christum Dominum nostrum.*

XII. Secunda Theologica ratio est, quia motus concupiscentiæ, & affectus turpes simplices, & inefficaces peccandi, cum sint necessarii, nullum continent peccatum in statu naturæ lapsæ, ut ipsi Janseniani admittunt, quamvis sint spontanei, & voluntarii, & ratione peccati originalis sit ablata nobis potestas illos cohibendi: ergo pariter vacarent culpa affectus turpes absoluti, & efficaces, si ad illos pariter necessitaremur. Neque dicas, affectus efficaces moveri ex judicio indifferenti boni, & mali. Nam pariter affectus simplices moveri possunt, ac persistere cum tali judicio; sicut persistebant cum notitia boni, & mali in Apostolo dicente, *Non quod volo bonum, hoc ago, sed quod nolo malum, hoc facio;* proinde ad Rom. 6. idem monet: *Ne regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus;* quatenus etiam cum advertentia rationis persistunt motus concupiscentiæ, ita ut possimus quidem illis non consentire, non tamen illos non sentire possimus; & ideo Apostolus non prohibet, ne sint, sed solum ne regnent. Quod Augustinus annotavit tract. 41. in Jo: dicens: *Non ait, non sit, sed non regnet: Quamdiu vivis, peccatum necesse est esse in membris tuis; saltem illi regnum auferatur; non fiat, quod jubet.* Quod si non essent necessarii, etiam cum advertentia rationis, Apostolus non diceret, non regnent; sed diceret, non sint, sicut absolute prohibetur consensus erga illos; cum autem solum prohibeat ne regnent, signum est, quod solum affectus inefficaces sint necessarii, non vero efficaces & absoluti. Quod innuit Gregorius lib. 21. Moral. cap. 2. dicens: *Peccatum in humano corpore non esse, sed regnare prohibuit, quia in carne corruptibili non esse non potest, sed non regnare potest.*

Essent aliæ innumeræ Theologicæ ratiocinationes, quæ idem evincerent; præsertim quia derisoriæ essent exhortationes, comminationes, promissiones, si daretur peccandi necessitas, & gratia Liberatoris non sit in manu voluntatis. Præterea non esset gravius peccatum, quod committitur ob levem tentationem, quam si committatur ob gravem; etenim in utroque casu eadem daretur necessitas. Sed non est opus in his amplius immorari: satius est objecta diluere. Qui vero plura hac in re velit, consulat Bellarminum lib. 5. de Grat., & Lib. Arb. cap. 9. & 10.

XIII. Opponitur, quod Augustinus non semel dixerit, hominem per Adæ peccatum contraxisse necessitatem peccandi: ergo si quam libertatem exercet, quando se applicat ad operationem, ea solum est relate ad hoc, vel illud peccatum in specie, determinatur tamen ad peccandum in genere. Antecedens probatur: nam lib. de perfect. justitiæ cap. 4. dicit, ex libero Adami peccato subsecutam esse pœnalem vitiositatem, quæ ex libertate fecit necessitatem. Et cap. seq. addit: *Quia peccavit voluntas, secuta est peccantem peccatum habendi dura necessitas.* Similiter lib. 3. oper. imper. cap. 112. & lib. cont. Fortunatum Manichæum disp. 2. dicit, postquam peccavit Adam libera voluntate, nos, qui ab ejus stirpe descendimus, fuisse in necessitatem peccandi præcipitatos. Pariter in lib. laudato de perfect. justit. cap. 6. habet: *Peccatum est, vel cum non est charitas, quæ esse debet, vel minor est, quam esse debet, sive hoc voluntate vitari possit, sive non possit: Quia si potest, præsens voluntas hoc fecit: si autem non potest, præterita voluntas hoc fecit:* ergo juxta mentem Augustini peccator non potest a culpa abstinere, & ad summum est solum liber ad malum sine gratia Liberatoris, prout dicitur in prima harum quinque thesium: Ad eum modum quo dæmones supposita sententia illa Theologorum, quod propter obstinationem in malo nequeant ullum actum veræ virtutis exercere, non sunt liberi ad faciendum opus undequaque bonum, sunt tamen liberi ad malum, quatenus possunt abstinere, si velint, ab hoc, vel illo opere malo, quod culpabiliter faciunt; esto non sint liberi ad abstinendum a malo quocunque.

Confirmatur primo: Lex sine gratia, & fide non solum non juvat ad non peccandum, sed etiam dando notitiam peccati incitat potius ad peccandum nitentes contra vetitum; ergo voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, nisi ad aberrandum; ardoris, nisi ad se præcipitandum; virium, nisi ad se vulnerandum; prout habetur in altera ex his thesibus.

Confirmatur secundo, quia nihil datur medium inter charitatem, & culpabilem cupiditatem; siquidem affectus animi versantur

vel circa Creatorem, vel circa creaturas; & amor Creatoris est laudabilis; amor vero mundi est culpabilis, & ab Apostolo vetitus: atqui actus charitatis elici sine gratia non potest: ergo sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem, ut dicitur in tertia istarum thesium. Unde Augustin. lib. 1. de Grat. Christi cap. 26. *Quid boni faceremus*, inquit, *nisi diligeremus? Ubi non est dilectio, nullum bonum opus imputatur*.

Confirmatur tertio: Cognitio Dei obligat nos, ut ad illum tanquam ad finem ultimum omnia dirigamus: aliter nihil recte fit; nec cognitio Dei parit affectus debitos adorationis, gratitudinis, amoris: atqui sine gratia hæc præstari non possunt: ergo cognitio Dei sine gratia non producit nisi præsumptionem, vanitatem, & oppositionem ad ipsum Deum loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris, ut quarta istarum thesium contendit.

Confirmatur demum, quia *Omne quod non est ex fide peccatum est*, ex Apostolo ad Rom. 4. atqui sine gratia per Christum non possumus credere: ergo sola gratia per Christum reddit nos aptos ad sacrificium fidei, & sine hoc nihil nisi impuritas; nihil nisi indignitas, seu peccatum: prout in postrema thesi exprimitur.

Respondeo ex dictis constare, quænam fuerit hac in re mens Augustini, qui lib. 2. de Actis cum Felice Manichæo, lib. de gratia, & lib. arb. cap. 2. & aliis in locis, ex præceptis, objurgationibus, exhortationibus colligit dari in natura lapsa libertatem indifferentiæ, qua possint homines eligere bonum, vel malum, Deo servire, vel diabolo, fructus bonos facere, vel malos, ac denique ita bene vel male operari, ut loco bonæ, vel malæ operationis possint oppositam ponere. Quinimmo etiam Infideles sine gratia fidei, & Liberatoris posse multa bona opera exercere docuit epist. 5. ad Marcellinum, & lib. de spiritu, & litt. cap. 28. & lib. de patientia cap. 6. Nec solum docet Infideles posse operari bona, sed etiam posse bene operari; unde Epist. 130. continentiam Polemonis dicit esse donum Dei, quia ortam ex motivo honesto proposito a Xenocrate, quod scilicet ea conformis esset rectæ rationi. Quare in locis laudatis, ubi videtur docere, quod in natura lapsa sine gratia Liberatoris detur necessitas peccandi, solum loquitur de necessitate morali, non de physica, seu de magna difficultate abstinendi a peccato, semperque, & constanter resistendi motibus concupiscentiæ, & peccandi occasionibus tam frequentibus, & importunis, & adeo vehementer ad culpam incitantibus: unde possumus verba illa Apostoli passim usurpare: *Infelix ego homo, quis me liberabit a corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum*. Quod si peccatum in genere vitari physice non posset, profecto juxta mentem Augustini reatus culpæ non contraheretur: dicit enim lib. 3. de lib. arb. cap. 18. *Quæcunque ista causa est voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur. Quis enim peccat in eo, quod nullo modo caveri potest? Peccatur autem; caveri igitur potest*. Quibus adde, quod libertas ad carendum hoc, vel illo peccato, non vero a peccato aliquo vage, non cohæreat cum doctrina Janseniana, quæ docet ex Jansenio lib. 4. de Grat. Salvat. cap. 7. & 9. & lib. 8. cap. 3. quod voluntas nihil boni amplecti possit per consensum deliberatum, nisi aliqua delectatione indeliberata præveniatur, quæ si aliam non habeat simul occurrentem voluntati, consensum obtinet necessario: sin autem alia delectatio contraria simul occurrat, sequitur voluntas necessario illam, quæ major est; unde non datur in voluntate hæc libertas quamvis umbratilis, & imaginaria, quam Janseniani comminiscuntur abstinendi ab hoc, vel illo peccato, non tamen a quocunque. Quicquid sit de obstinatione dæmonum, de qua varie loquuntur Interpretes D. Thomæ 1. p. q. 64. Illud certum est, quod non peccent in eo, ad quod physice necessitantur.

Ubi advertendum, quod si aliquando Augustinus videatur velle, quod per Adæ peccatum contraxerimus physicam peccandi necessitatem, tunc nomine peccati veniunt motus inordinati concupiscentiæ, quos involuntarie patimur amisso dono integritatis naturæ. Illi enim ab Apostolo vocantur peccata, non quia proprie sunt peccata, ut advertit Tridentinum sess. 5. can. 5. sed quia sunt orti a peccato Adæ, & ad peccatum inclinant.

Ad primam confirmationem: Non est lex divina, quæ incitat ad peccandum, sed est concupiscentia rebellis, nec a lumine, a quo illustratur ad recte operandum habet homo, ut a semita justitiæ aberret, sed a propria culpa; sicut exhortationes, bona consilia, & exempla, ac aliæ gratiæ exteriores non deserviunt ad obdurandum, ut ostendimus in thesi quinta, sed humanum arbitrium illa respuendo culpabiliter magis obduratur.

Ad secundam, ostendimus inter actum charitatis, & culpabilem cupiditatem, seu inter Dei dilectionem, ac vitiosam dilectionem mundi intercedere plures actus virtutum moralium, quos potest homo exercere viribus dumtaxat naturalibus. Augustinus loco laudato loquitur de dilectione honestatis, quæ est virtualis Dei dilectio, quatenus illam amando ponimus aliquid Deo gratum;

non

non autem loquitur de formali Dei dilectione.

Ad tertiam: Non semper in via Dei cognitio obligat ad actum perfectæ dilectionis, sicut necessitat visio Dei in Patria. Quando autem in Ethnicis Dei cognitio conjungitur cum præsumptione, & vanitate, is pravus affectus tunc provenit tantum ex culpa voluntatis.

Ad ultimam: Apostolus ibi loquitur de iis, qui ex conscientia erronea putabant non esse licitum vesci cibis in veteri lege vetitis, & dicit, quod si talibus cibis vescantur, adhuc peccent, quamvis re vera non essent amplius vetiti; quia non vescuntur iis ex fide, seu ex dictamine conscientiæ, quod liceant. Quare dictum illud, *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*, significat non vacare culpa id, quod non ponitur ex credulitate, quod sit licitum; nam si dictamen conscientiæ dictet esse illicitum, procul dubio sine culpa poni non potest. Non est autem sensus, quod Infidelis nihil boni præstare possit; proscripta enim est thesis illa 25. Baji dicentis: *Omnia opera infidelium sunt peccata, & virtutes Philosophorum sunt vitia.* In quonam autem sensu dicat Augustinus, & Concilium Arausicanum can. 22. *Nemo habet de suo, nisi mendacium, & peccatum*, explicavimus in prima harum thesium; ubi plurima alia huc spectantia reperies; sicut etiam in secunda. Ex quibus omnibus falsitas istarum quinque thesium fit perspicua.

Falsum quippe est primo, quod habetur in thesi 38. videlicet peccatorem sine gratia Liberatoris non esse liberum, nisi ad malum; cum enim per peccatum non amiserit liberum arbitrium, poterit libertatem exercere, tum ad abstinendum a malo, tum ad bonum prosequendum: aliter non peccaret, dum peccat.

Falsum est secundo, quod dicitur in 39. Voluntas quippe lumine dumtaxat naturali prædita, Deum Primam causam, ac omnium bonorum pelagus esse agnoscit, quo nostri affectus dirigendi sunt, ne aberremus, quem diligere debemus, ne in præceps ruamus, & a quo vires connaturaliter nobis proveniunt ad præcavenda vulnera, quæ nobis per culpas infliguntur. Capax proinde voluntas est honestæ operationis etiam citra gratiam supernaturalem.

Falsum est tertio, quod asseritur in 40. Possumus enim viribus connaturaliter debitis Deum amare amore naturali, qui quamvis ad supernaturalem beatitudinem non perducat, certe non confert ad nostram condemnationem. Possumus itaque sine gratia & Deum, & honestatem etiam virtutis amare, non solum citra culpam, & damnationem, sed etiam laudabiliter, ac cum merito hisce actibus consentaneo.

Falsum est quarto, quod habetur in 41. Siquidem cognitio Dei naturalis, (quæ etiam in Philosophis Ethnicis a Deo ut Auctore naturæ promanat) tantum abest, ut de se vanitatem, præsumptionem, & oppositionem ad Deum gignat, ut potius natura sua ad affectus adorationis, gratitudinis, & amoris extimulet. Unde liberum hominis arbitrium, quod per peccatum non est extinctum, poterit in hos actus honestissimos sine gratia intrinsece supernaturali prorumpere, si annuat.

Falsum denique est, quod dicitur in 42. videlicet sine fidei supernaturalis sacrificio (ad quod unice per gratiam reddimur apti) nonnisi impuritatem, ac indignitatem provenire posse: quandoquidem vi naturalis cognitionis nobis a natura inditæ de bonitate divina, ac de honestate virtutis, potest voluntas non solum a culpis abstinere, sed ad Dei dilectionem, ac ad virtutis prosecutionem incendi; nec est cur nequeat in hisce actibus exerceri sine gratia, ubi per peccatum libertatem non amisit.

Illud videtur hic negotium facessere, quod Augustinus videatur hanc ipsam trigesimam octavam Quesnelli thesim non semel iisdem pene verbis docuisse; ut proinde Quesnelli Asseclæ audacter inclament, thesim istam condemnari non posse, non damnata indivisim doctrina Augustini; quippe qui lib. de corrept. & grat. cap. 1. hæc habet: *In bono nullus liber esse poterit, nisi fuerit liberatus ab eo, qui dixit: Si Filius vos liberaverit, tunc vere liberi eritis.* Similiter lib. 1. contra duas Epist. Pelagii cap. 3. habet: *Nec liberum arbitrium in bono erit, quod Liberator non liberaverit.* Et ibid lib. 3. cap. 8. docet: *Liberum arbitrium captivatum nonnisi ad peccatum valet; Ad justitiam vero, nisi divinitus liberatum, adjutumque, non valet*; quod pariter aliis in locis S. Doctor inculcat.

Respondeo, hanc trigesimam octavam Quesnelli thesim coincidere cum vigesima septima Baji dicentis: *Liberum hominis arbitrium sine gratia Dei nonnisi ad peccandum valet.* Utraque tamen proscribenda fuit, quia utraque tam juxta germanum verborum sensum, quam in suis codicibus erroneum dumtaxat sensum citra dubietatem præseferebat. Quamvis autem videatur consimilibus verbis Augustinus loquutus fuisse, ea tamen in Augustini Codice Catholicum dumtaxat sensum præseferunt citra ullius a-

leam dubitationis; ut fuse, ac dilucide ostendit Suar. lib. 1. de Grat. cap. 21. Potest siquidem universim eadem omnino propositio ex his adjunctis ad sensum Catholicum significandum determinari, ex aliis vero ad sensum falsum, & erroneum. Sic Matt. 26. dicuntur duo falsi testes deposuisse adversus Redemptorem, quod dixerit: *Possum destruere templum Dei, & post triduum reædificare illud*; & tamen revera Christus D. dixit Jo. 2. *Solvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.* Quia tamen verba hæc a Christo D. in iis circumstantiis prolata fuerunt, quæ denotabant templum corporis sui, ut advertit Euangelista, ideo erant verissima. Contra vero testes deponebant, Christum ea dixisse denotando, quod loquutus fuisset de Templo Hierosolymitano, idcirco falsum dicitur fuisse testimonium illorum. Quod autem præsens propositio in Codicibus Baji, & Quesnelli denotet etiam ex adjunctis sensum erroneum, nullatenus vero in Augustino, ex eo fit perspicuum, quia ex una parte verba hujus thesis de se exhibent sensum erroneum, (quod scilicet per peccatum in nobis extinctum sit liberum arbitrium in ordine ad bene operandum) ex altera parte idipsum confirmatur ex principiis Baji, & Quesnelli; cum ille in sua thesi 38. hic in sua thesi 44. duos tantum in voluntate amores agnoscant, videlicet vel perfectæ charitatis, vel vitiosæ cupiditatis; quare thesis hæc tum secundum germanum verborum sensum, tum etiam ad mentem Baji, & Quesnelli fuit proscribenda. At verba laudata Augustini juxta ejus principia nihil aliud sonant, quam quod homo de suo nihil habeat præter peccatum, & mendacium, ut loquitur Concilium Arausican. can. 22., quatenus (ut in prima thesi explicavimus) peccatum ita est proprium nostrum, ut nullatenus sit Dei; ubi bona operatio Dei potius est, quam nostra. Propterea liberum arbitrium ab Augustino dicitur ad peccatum dumtaxat valere, non vero ad Justitiam, nisi per gratiam: quatenus ut peccet non indiget auxilio, & coinfluxu gratiæ; contra vero ut bene operetur in ordine naturali, indiget gratia ordinis naturalis, & ut bene operetur in ordine superno, indiget gratia ordinis superni; ut proinde peccator hac gratia munitus possit libere ad justificationem se disponere per actus supernaturales prævios, prout docet Tridentinum sess. 6. cap. 6., & prout dicitur 1. Reg. 7. *Præparate corda vestra Domino.*

Vel dicas cum aliis apud Platelium p. 2. n. 527. quod Augustinus dicens liberum arbitrium non esse liberum in bono, sed ad peccatum dumtaxat valere sine gratia Liberatoris, loquatur juxta usum communem, quo de mendaci vere dicere solemus, quod nonnisi mendacia loquatur, quamvis aliquando, sed raro, loquatur etiam vera. Etenim opera, quæ ab Infidelibus fiunt sine auxilio gratiæ supernaturalis, (ut habet idem S. Doctor lib. de spirit. & lit. cap. 27.) *si discutiantur, quo fine fiant, vix inveniuntur, quæ justitiæ debitam laudem mereantur.* Cum autem dicat, *Vix* ea inveniri, aperte docet, quod aliquando, sed raro in iis inveniantur opera, quæ nullo malo fine vitientur, sed exercite, ac implicite ad Deum naturæ Auctorem, ut ad ultimum finem, referantur; quod satis est, ut ea opera dicantur moraliter bona in ordine naturæ. Quare juxta utrumque hunc sensum explicari rite possunt verba laudata Augustini cohærenter ad ejus doctrinam (ita ut solum velit, vel quod liberum arbitrium de suo solum possit peccatum ponere, vel quod careat universim libertate solum morali, non physica ad bonum ponendum ordinis naturalis sine gratia in statu naturæ lapsæ) Propterea nullum ex iis poterit habere præsidium Quesnellus ad excusandos suos errores, quos fucosis verbis insinuat. Idemque dicas in similibus thesibus, quæ per summam injuriam eidem S. Doctori a Jansenianis appinguntur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXXVIII.

TRigesima octava docet, Peccatorem sine gratia Liberatoris non esse liberum nisi ad malum; quod similiter in quatuor aliis subsequentibus thesibus eructatur. Omnes tamen adversantur Tridentino, quod sess. 6. can. 5. definit, per Adæ peccatum non esse extinctum liberum hominis arbitrium; ut propterea proscripta sit thesis illa 27. Baji, quæ habet: *Liberum hominis arbitrium, sine gratiæ Dei adjutorio, nonnisi ad peccandum valet.* Esset autem extincta nostra libertas, si citra gratiam supernaturalem, quæ antonomastice dicitur gratia, nihil aliud posset, nisi peccare; ut proinde culpa esset in homine obtemperare parentibus, reddere unicuique jus suum, colere Deum, si hæc præstaret citra gratiam supernaturalem, prout revera potest; cum etiam in infidelibus virtutum istarum actus deprehendantur, & quidem citra gratiam supernaturalem,

lem. Danielis 4. dixit Nabuchodonosori Propheta: *Peccata tua eleemosynis redime*; si autem erogatio stipis esset peccatum, sequeretur, quod peccatum peccato redimeretur, nec deservirent eleemosynæ ad placandum, sed ad irritandum potius Deum iratum. Libertas vero ad ponendum hoc, vel illud malum, si non extendatur ad carendum quolibet malo, revera non est libertas; ad eum modum, quo libertas ad præcipitandum se in hanc, vel illam foveam, sine libertate ad simpliciter non se præcipitandum, est solum libertas umbratilis, non libertas absolute dicta, quam Tridentinum definit non esse extinctam. Docuit quidem August. in lib. de spir. & lit. cap. 3. & alibi, Humanum arbitrium nihil valere, nisi ad peccandum, sine Dei gratia; iis tamen verbis solum denotat, ut diximus in prima thesi, & constat ex contextu, quod sine aliquo Dei favore, & gratia, sive ordinis naturalis, sive in præsenti providentia ordinis supernaturalis, homo nihil habeat de suo, nisi peccatum. Hinc tamen non sequitur, quod possimus etiam in hoc sensu benigne accipere verba hujus thesis. Nam, ut non semel diximus, quoties absolute pronunciatur aliqua propositio, quæ proscripta est ab Ecclesia tanquam erronea in aliquo Auctore, præsumitur, quod in sensu erroneo usurpetur, nisi sensus Catholicus ex contextu explicetur. Quod procul dubio non fit a Quesnello, qui tantum abest, quod sensum Catholicum explicet, ut potius explicet sensum erroneum, in quo usurpata fuit a Bajo; cum semper vestigiis Baji, ac Jansenii ejus discipuli inhæreat, ut ex decursu harum thesium fit perspicuum. Propterea tam in sensu germano & obvio, quem præseferunt verba, quam in sensu ab Auctore intento nigrum theta huic thesi præfigendum fuit.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXXIX.

TRigesimanona vult pariter, voluntatem gratia destitutam lucem non habere, nisi ad aberrandum, nec ardorem, nisi ad se præcipitandum, nec vires, nisi ad se vulnerandum: ut proinde sit capax omnis mali, & incapax ad omne bonum. Si autem ita se res haberet, homo gratia destitutus ad peccandum necessitaretur, ac propterea non peccaret, dum peccat. Ex Augustino enim lib. 2. de duabus animabus cap. 2. *Peccati reum teneri quempiam, quia non fecit, quod facere non potuit, summæ iniquitatis est, & insaniæ.* Si vires non suppetunt, nisi ad se vulnerandum, ubi gratia desit, consectarium est, quod desint tunc vires ad peccata declinanda; quomodo autem peccatur sine libertate, ac viribus requisitis ad talem fugam? Quesnellus passim Jansenizans, ut diximus in secunda Anacephalæosi, contendit contrahi peccatum formale, ac demeritum per solam libertatem a coactione citra libertatem a necessitate; & ideo docet, vi gratiæ efficacis determinari hominem ad bene operandum, & mereri, quamvis non possit illi gratiæ resistere; ubi vero gratia isthæc desit, illustrationes, inspirationes, ac vires ad operandum (unde unde illas habeat) solum deservire ad contrahendum culpæ reatum, quamvis non possit homo a malis operationibus abstinere, prout docuit Bajus dicens in tertia ex suis thesibus profligatis: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit.*

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XL.

QUadragesima etiam asserit, nihil nos amare posse sine gratia, nisi ad nostram condemnationem. Hæc autem Manichæismum sapit, redditque Deum peccati authorem; cum enim humana natura per peccatum nihil amiserit eorum, quæ ad sui naturalem conditionem spectant, sed solum contraxerit rebellionem partis inferioris, ac difficultatem ad bene operandum; ita ut liberum arbitrium remanserit inclinatum, & attenuatum, ex Trident. sess. 6. cap. 1. & can. 5. non tamen fuerit amissum, si verum esset, quod homo carens gratia solum peccare posset, & ad suam condemnationem amare quicquid amare posset, sequeretur ex naturali sua constitutione ad peccandum necessitari; & quia quæ ad naturam spectant, ad Deum naturæ auctorem refunduntur, idcirco peccatum hominis Deo ascribi deberet; unde Deus naturæ humanæ auctor esset pariter auctor peccati, juxta hæresim Manichæorum. Quare sicut in omnium sententia affectus turpes inefficaces, ac motus primo primi, quia sunt indeliberati, & carent libertate ad peccandum requisita, non sunt formaliter mali, nec sunt demeritorii; ita nec essent peccata formalia, nec ferrent demeritum affectus turpes efficaces, si carerent libertate a necessitate: quod nemo dixerit.

xerit. Possumus itaque citra gratiam aliquid amare, & non ad nostram condemnationem. Propterea proscripta fuit Bajana illa thesis 61. dicens: *Nonnisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis liberi arbitrii bonus, sive non malus; & gratiæ Christi injuriam facit, qui ita sentit, & docet.*

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLI.

QUadragesimaprima sustinet, omnem Dei cognitionem, etiam naturalem, etiam in Philosophis Ethnicis, sine Dei gratia, vice affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris, parere præsumptionem, vanitatem, & oppositionem ad ipsum Deum. Quid absurdius excogitari potest? Quomodo Apostolus ad Roman. 1. diceret, esse inexcusabiles eos, qui *cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis?* Si Dei cognitio sine gratia de se pareret præsumptionem, & vanitatem, non vero affectum adorationis, gratitudinis, & amoris naturalis, in promptu esset excusatio istorum, quos Apostolus increpat tanquam inexcusabiles. Quesnellus inhæret vestigiis Baji docentis in 25. ex suis proscriptis thesibus: *Omnia opera Infidelium esse peccata, & virtutes Philosophorum esse vitia;* perinde quasi omnes affectus studiosi, etiamsi ex cognitione Dei promanent, vanitate, ac vitio imbuantur, ubi desit gratia; quod tamen a veritate nimium abhorret, cum constet ex Scripturis, Deum non semel etiam bona opera Infidelium in hac vita remuneratum esse; sicut ædificavit obstetricibus Ægyptiis domum, ea tantum de causa, ut habetur Exod. 1. *quia Deum timuerunt.* Immo Dei cognitio indita nobis est a natura, ut homines naturæ ductu tendant ad diligendum suum Conditorem, & assequendum Remuneratorem; quamvis nonnulli deinde hac ipsa naturali Numinis cognitione ex propria culpa abutantur in præsumptionem, evanescentes in cogitationibus suis. Notandum tamen, quod thesis velit, *etiam naturalem* cognitionem Dei parere vanitatem, quasi dicat, non solum a cognitione Dei supernaturali, sed etiam a naturali præsumptuose homines in superbiam extolli, ac vanitatem. Quis autem non videat, cognitionem Dei supernam, ac divinas illustrationes de se tantum parere affectus supernos adorationis, timoris, dilectionis, contritionis, etiam in iis, qui gratiam habitualem, ac sanctificantem per peccatum amiserunt, non vero præsumptionem, ac vanitatem? Idipsum itaque dicendum de cognitione Dei naturali, etiam in Philosophis Ethnicis, quod scilicet de se solum viam muniat ad pios affectus naturales erga summum bonum naturæ viribus cognitum, immo & conspectum; dicitur enim Rom. 1. *Invisibilia ipsius a creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur; sempiterna quoque ejus virtus, & divinitas;* ut sint inexcusabiles, ut diximus, qui hac Numinis cognitione abutuntur ad præsumptionem, ac perniciem.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLII.

QUadragesima secunda docet, Christi gratiam dumtaxat reddere hominem aptum ad fidei sacrificium; hoc autem circumscripto nihil reperiri, præter impuritatem, ac indignitatem. Quod Christi gratia actualis requiratur ad captivandum, & sacrificandum intellectum in obsequium fidei divinæ, nemo est, qui in dubium revocet; cum enim fides ex Tridentino sess. 6. cap. 1. sit *Humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis,* non potest hujus Theologicæ virtutis actus non esse supernus, atque adeo sine Christi gratia prodire non potest. Quod autem sine fide, sine qua ex Apostolo impossibile est placere Deo, & habere gratiam sanctificantem, pariter impossibile sit elicere actus honestos, sed quilibet Infidelium actus debeat esse impurus, indignus, ac peccaminosus, fuit error Baji in sua proscripta thesi 25. ubi dixit, Omnia opera Infidelium esse peccata: Constat enim ex dictis in superiori thesi, non solum sine gratia antonomastice dicta, hoc est sine gratia Theologica, sed etiam sine fide poni posse actus studiosos, & honestos: Quod diserte Augustinus ostendit in Psalm. 83. explicans versiculum illum: *Etenim passer invenit sibi domum, & turtur nidum sibi;* & lib. 5. de Civ. cap. 15. advertit, Deum Romanis imperii amplificationem concessisse in præmium quorundam actuum virtutum moralium, quos passim exercebant; retributio enim, quæ iisdem conferri non poterat in alia vita, eo quod sine gratia decedentes detrudendi erant in gehennam, tribuebatur illis in hac vita, extendendo ultra modum Romani Imperii dominationem; Nec solum virtutum moralium naturalium

actus

actus exerceri possunt ab Infidelibus, ac passim exercentur, dum v. gr. parentes honore prosequuntur, pauperibus subveniunt, unicuique tribuunt jus suum; sed etiam antequam credant, exercere possunt actus supernaturales prævios. Quod constat tum ex quinta thesi ab Alexandro VIII. proscripta, quæ habet: *Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis nullum omnino accipiunt a JESU Christo influxum; adeoque recte inferes, in illis esse voluntatem nudam, & inermem, sine ulla gratia sufficienti*; tum ex eo, quia cum Christus dederit semetipsum Redemptionem pro omnibus, ut dicitur 1. ad Timoth. 2. consectarium est, quod Christi mors omnibus contulerit auxilia sufficientia ad salutem assequendam; & quia fides ex Tridentino est humanæ salutis initium, radix, & fundamentum, ita ut sine fide impossibile sit placere Deo, eaque requiritur, ut possit homo baptismo aliquo, saltem flaminis, baptizari, & sic introire in Regnum Dei; idcirco Infidelibus omnibus auxilia superna Christus confert, quorum adjutorio libere possint fidem amplecti, & lavacro salutis ablui. Quare etiam antequam credant, exercent Infideles actus supernos, nempe piam affectionem ad fidem, ejusque amplexum; eo quod fides ut libere acceptata per actum voluntatis, & sic meritoria, sit humanæ salutis initium, non vero secundum quod est actus intellectus non formaliter liber. Hinc Concil. Coloniense par. 7. cap. 32. docuit: *Quanquam nemo convertatur ad Dominum, nisi tractus per Patrem, attamen nemo hic excusationem prætexat, quod non trahatur, quod ille semper stat ante ostium pulsans, nimirum per internum, & externum verbum commonens, ut convertamur a via nostra pessima.* Falsum proinde est, quod sine fidei sacrificio nihil detur, nisi impuritas, & indignitas; cum etiam Infidelibus vires gratiæ dentur, quibus libere velint fidem amplecti, ac baptizari, ac fundamentum ponere ad ædificium spirituale; nulla tamen ad id expectata dispositione per actus morales viribus naturæ elicitos, ut impie contendebant Semipelagiani.

PROPOSITIO XLIII.

Primus effectus gratiæ baptismalis est facere, ut moriamur peccato: adeo ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitæ pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi. *Quesnell. Rom. 6. 2. edit.* 1699.

SYNOPSIS.

I. Dum gratia baptismalis extollitur in hac thesi, ea valde deprimitur. II. Exsuscitatur hic hæresis Joviniani, quod scilicet habens gratiam baptismalem sit impeccabilis.

III. Gratia isthæc adimit quidem peccatum, sed non potentiam peccandi; unde non potest baptizatus mortuo æquiparari. IV. Remanet quippe in eo concupiscentia, quæ peccatum ab Apostolo appellatur, non quod proprie peccatum sit, sed quia est ex peccato, & ad peccatum inclinat. V. Sicut prima bona operatio libera præcepta non excludit, sed compatitur potentiam ad peccandum; ita pariter gratia baptismalis.

VI. Qui ex Deo natus est, dicitur a Joanne non posse peccare, videlicet in sensu composito, non in sensu diviso; juxta quam significationem arbor bona non potest malos fructus facere.

VII. Explicatur in quo sensu gratia actualis efficax sit Omnipotens, quin excludat potentiam ad peccandum. VIII. Et quonam pacto per illam voluntas agatur, & rapiatur. IX. Quomodo indeclinabiliter, & insuperabiliter per gratiam agatur voluntas, libertate incolumi. X. Quomodo Deo tribuantur operationes gratiæ salutares, quamvis arbitrium ad illas se determinet. XI. Quomodo etiam non sit volentis, neque currentis, sed miserentis Dei nostra libera operatio. XII. Et quid intersit inter gratiam Adamicam, seu Sanitatis, & Christianam, seu Medicinalem, si utraque dat posse simul, & velle, & neutra potentiam ad peccandum excludit. XIII. Gratia baptismalis, quamvis non extinguat fomitem concupiscentiæ, nec evertat potentiam ad peccandum, nihilominus peccatum non radit, sed omnino destruit. XIV. Concupiscentiæ motus non sunt peccaminosi, si desit illis consensus. XV. Quonam pacto magis nobis profuerit Gratia Redemptoris, quam obfuerit culpa?

I. GRatiam baptismalem adeo in speciem extollit Auctor in hac thesi, ut quodammodo Beatitudini ipsi æquiparet. etenim vi gratiæ, qua peccato commorimur, ita Deum diligimus amore amicabili, ut cum Apostolo ad Roman. 8. exclamare possimus: *Certus sum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a Charitate Dei, quæ est in Christo JESU Domino nostro*. Uni quippe Deo de plenitudine potestatis videtur integrum esse hoc indissolubile charitatis vinculum dissociare. Verum longe a vero aberrat: etenim quamvis Deus nunquam in præsenti providentia vinculum hoc suæ erga nos amicitiæ sponte dissolvat, in manu tamen voluntatis nostræ posuit ab ipsa resilire, vel in ea firmari, ita ut qui sanctus est, sanctificetur adhuc, ut possit Deo in Patria intensius frui in perpetuas æternitates in præmium talis dilectionis. Hanc itaque pretiosissimam facultatem merendi gloriam intensiorem ob liberam a culpa fugam adimit nobis in hac thesi Quesnellus, excludendo in justo libertatem ad peccandum: Ex quo fit perspicuum, universim ipsum loqui cohærenter ad errores Jansenianos; atque adeo a veritatibus Catholicis discordare, dum suis fucosis thesibus inducit homines ad desidiam, perinde quasi unice a Deo dependeat nostra salus, & gratiæ conservatio in justo, & non etiam a propria voluntate, quæ possit arbitratu suo peccare, & sic gratiam amittere; Unde verum sit, quod nunquam Deus nos deserat, nisi prius a nobis per peccatum deseratur.

II. Et sane, sicut in prima thesi Quesnellus docuit, amissa per peccatum gratia, nihil remanere in peccatore, præter generalem impotentiam ad omne opus bonum; ita nunc ex opposito docet, quod sublato per gratiam baptismalem peccato, in justo remaneat omnimoda impotentia ad peccandum; & sicut in thesi 23. docuit, Ideam gratiæ Jansenianæ haberi ab operatione omnipotentis Dei, qua mortuis reddit vitam; ita ut sicut mortuus nullatenus cooperatur ad suam resurrectionem, ita nec peccator ad acquirendam vitam gratiæ: ita in hac thesi (si germanum verborum sensum spectemus) pariformiter vult, quod sicut operatio Omnipotentis, dum adimit Cajo vitam, efficit, ut nullam ille operationem exercere valeat pro rebus mundi; ita gratia baptismalis, dum reddit hominem peccato mortuum, efficiat, ut nullam valeat exercere operationem in ordine ad peccandum. Quare sicut gratia per Jansenianos confertur a Deo citra cooperationem nostræ voluntatis; ita tollitur nulla prævia voluntatis operatione peccaminosa. Ex quo fit, quod habens gratiam baptismalem sit impeccabilis, juxta hæresim Joviniani apud Bellar. lib. 1. de Bapt. cap. 14. & in tantum possit gratiam amittere, in quantum a Deo illa tollitur. Quomodo enim peccare poterit justus, qui ita peccato est mortuus per gratiam, ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitæ in ordine ad peccandum, quam habeat homo mortuus pro rebus mundi? Hanc autem Joviniani hæresim ante Jansenium instauravit Jo: Calvinus docens, hominem semel justificatum non posse amplius a gratia excidere; etenim in Antid. Concilii Trid. sess. 7. can. 7. de Baptismo dicit, Baptismo veluti Dei chirographo nos certiores reddi de perpetua adoptionis gratia, atque adeo de æterna salute; sicut lib. 3. Instit. cap. 2. §. 11. dicit, veram fidem semel habitam amitti non posse, esseque donum Electorum proprium. Quesnellus vero in hac thesi callide solum docet, quod justus peccato mortuus non possit per peccatum gratiam amittere; sed implicite cum Calvino etiam docet, quod nec possit fides amitti, quia gratia consistere non posset, si fides per peccatum infidelitatis amitteretur. Idcirco autem putat non posse gratiam baptismalem amitti per peccatum, tum quia putat gratiam non dependere a nostra libera operatione in fieri, & consequenter neque in conservari; tum etiam quia per gratiam tollitur peccatum, atque adeo concupiscentia, quam putat esse peccatum: sublata autem concupiscentia, non solum spiritus, & cor, hoc est anima, & voluntas, sed neque sensus, qui sedes est concupiscentiæ, quicquam habet vitæ amplius pro peccato patrando, ex quo gratia deperdatur.

III. Ostenditur autem falsitas hujus thesis ex iis, quæ Hieronymus habet lib. 2. in Jovinianum, & August. tr. 5. in Epist. Jo: quia scilicet passim Scripturæ docent, hominem justificatum ita carere peccato, ut non careat potestate ad illud patrandum, & ad gratiam, imo etiam ad fidem amittendam: unde falsum est, quod per gratiam baptismalem ita peccator moriatur peccato, ut non retineat plus vitæ pro illo, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi. Ad Rom. 8. *Si secundum carnem vixeritis, moriemini*. 1. ad Cor. 6. *Nolite errare; neque fornicarii, neque fures, neque adulteri &c. Regnum*

gnum Dei possidebunt. Et quod possit etiam fides per peccatum infidelitatis deperdi habetur ex illo ad Rom. 11. *Tu fide stas: noli altum sapere, sed time*: & ad Hebr. 6. *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati &c. & prolapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam*: & 1. ad Tim. 1. *Habens fidem, & bonam conscientiam, quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt*. Præterea in Trid. sess. 7. can. 6. de baptismo anathematizatur, *qui dixerit baptizatum non posse, etiamsi velit, gratiam amittere, quantumcunque peccet, nisi nolit credere*. Et Augustinus passim docet, perseverantiam in gratia ita esse donum Dei, ut sit in manu voluntatis perseverare, aut non perseverare; ad eum prorsus modum, quo nostra prima bona operatio ita est donum Dei, ut sit in manu voluntatis illam ponere, vel non ponere: cum autem semper gratia in nobis perseveret, donec per peccatum amittatur, sequitur, quod instructus gratia baptismali peccare possit; unde in ordine ad peccatum non possit æquiparari mortuo, qui nihil habet vitæ pro rebus hujus mundi. Sanctus Doctor lib. 12. de Civit. Dei cap. 6. loquens de duobus justis æqualiter animo, & corpore affectis, & in eadem occasione versantibus, & æquali tentatione pulsatis, quorum alter peccet, & sic gratiam amittat, alter vero resistat, idque ex propria voluntate, dicit: *Quid aliud apparet, nisi unum voluisse, alterum noluisse a Castitate deficere? Unde, nisi propria voluntate, ubi eadem fuerat in utroque corporis, & animæ affectio? Amborum oculis pariter visa est eadem pulchritudo, ambobus pariter institit occulta tentatio.*

IV. Ad Catholicam hanc doctrinam eludendam Jansenius respondet, Augustinum loqui de statu Innocentiæ, in quo differentia vincentis tentationem a non vincente oriebatur ex diversitate voluntatum; non autem in statu naturæ lapsæ, in quo victoria oritur a gratia, quæ victoriam in nobis sine nostra libera cooperatione operatur. Sed effugium Jansenii est deridendum. Nam in statu innocentiæ, in quo solum fuerunt Adam, & Eva, nunquam fuerunt duo homines æqualiter affecti animo, & corpore, qui visa ejusdem mulieris pulchritudine ad illicite perfruendum allicerentur, & unus quidem tentationi consentiret, & gratiam amitteret, alter in voluntate pudica, atque adeo in gratia stabilis perseveraret. Quare Augustinus loquitur de duobus in statu naturæ lapsæ, in quo justus & peccare potest, & allicitur ad peccandum a propria concupiscentia. Unde quod spectat ad spiritum, cor, & sensum, non se habet ut mortuus relate ad peccatum; quamvis nihil peccati in eo remaneat, supposita gratia baptismali, cum concupiscentia ex Trid. sess. 5. ita in renatis remaneat, ut non sit vere, & proprie peccatum, sed ab Apostolo appelletur peccatum, solum quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat.

V. Et sane in eo primo instanti, in quo homo ponit libere dilectionem Dei præceptam, ita sanctificatur per gratiam justificantem consequentem ad talem dilectionem, ut simul componantur gratia, & potentia ad omittendam dilectionem præceptam, unde cohæreat gratia cum potentia ad peccandum: ergo pariter poterit gratia perseverare, quin excludat potentiam ad peccandum in sensu diviso, quatenus per peccatum ab ea gratia dividatur.

VI. Opponitur primo, quod dicitur 1. Jo. 3. *Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quia semen ipsius in eo manet, & non potest peccare, quia ex Deo natus est*. Si autem peccare non potest, qui gratia donatus est, se habet ad peccatum, sicut mortuus ad operationes vitales. Et 1. Jo. 5. pariter habetur: *Qui natus est ex Deo, non peccat, sed generatio Dei conservat eum*. Et Christus D. Matth. 7. *Non potest arbor bona malos fructus facere*.

Respondet tamen Hieronymus loco laudato, testimonia isthæc accipienda esse in sensu composito, quatenus non potest in sensu composito gratiæ consistere peccatum, nec potest malos fructus facere arbor bona, dum manserit bona. Et hoc pacto exponit etiam illa Augustinus tr. 5. in Epist. Joan. Repugnat quippe Scripturis, quod in sensu Calvini ea sumantur, ita scilicet, ut non possit justus simpliciter peccare in sensu diviso a gratia. Etenim Actorum 8. Simon Magus credidit, & baptizatus fuit, & paulo post a fide, & charitate recessit. Et Act. 20. dicitur: *Ex vobis ipsis exurgent viri loquentes perversa, ut abducant discipulos post se*. Et de facto omnes Apostatæ, & hæretici gratiam, & fidem amittunt, & alii peccatores amittunt saltem gratiam.

VII. Opponitur secundo: Gratia, quæ nos sanctificat in JESU Christo per hoc, quod nos illi uniat, est omnipotens, (ut dictum est in 37. ex his thesibus) & digna filio Dei: ergo gratia ista non solum tollit peccatum, sed etiam potentiam ad peccandum, adeo ut spiritus, cor, & sensus sint instar mortui relate ad peccatum. Antecedens probatur a Jansenio ex variis notis, seu proprietatibus, quibus Augustinus gratiæ effica-

ciam designat, & quæ a fortiori dicendæ sunt de gratia baptismali, propter quam datur gratia actualis. Prima gratiæ nota est, quod ejus potestas sit omnipotentissima, ex Epist. 107. ad Vitalem; quod sit ineffabilis, ex lib. de Grat. Christi cap. 24. quod sit potentior aversione nostra, ex lib. de Prædestin. Sanct. cap. 2. quod sit occultissima, & potentissima, ex lib. de correpr. & grat. cap. 5. & quod sit efficacissima, ex lib. de Grat. & liber. arb. cap. 5. Propterea cap. 14. habet: *Deo volenti salvum facere nullum liberum resistit arbitrium. Sic enim velle, & nolle in volentis, aut nolentis est potestate, ut divinam voluntatem non impediat, nec superet potestatem.* Et lib. 1. ad Simplician. q. 2. *Non potest effectus misericordiæ Dei esse in hominis potestate, ut frustra ille misereatur, si homo nolit.*

Secunda proprietas gratiæ est, ex Augustino apud Jansenium, quod voluntas ita agatur per gratiam, & rapiatur, ut ipsa vix agere intelligatur. Hæc habet S. Doctor lib. de gestis Pelagii cap. 3. *Procul dubio plus est agi, quam regi; qui enim regitur, aliquid agit, & a Deo regitur, ut recte agat; qui autem agitur, agere aliquid ipse vix intelligitur: Et tamen tantum præstat nobis gratia Salvatoris, ut non dubitet Apostolus dicere, Quotquot spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei: nec aliquid in nobis libera voluntas melius agere potest, quam ut illi se agendam commendet, qui male agere non potest.*

Tertia gratiæ nota est, quod sit victrix supra voluntatis arbitrium. Etenim lib. de corept. & grat. cap. 12. August. loquens de Gratia Adamica dicit, *Adjutorium datum primo homini ante lapsum fuisse tale, ut cum eo permaneret, si vellet;* Loquens vero de gratia Christiana, quæ datur homini post lapsum, ait, *Subventum esse infirmitati voluntatis humanæ, ut divina gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur.*

Quarta nota gratiæ ex Augustino est, quod operationes nostræ quæ per illam fiunt, tribuantur Deo, qui voluntatem agit pro libito, impellit, flectit, & inclinat quo libet, ita ut dicatur Deus loqui in nobis, ac diligere in nobis, quando loquimur, & diligimus, & non quod solum det nobis loquendi, ac diligendi potestatem. Sic in Ps. 56. & tr. 93. in Jo. & ep. 120. cap. 17. & alibi.

Quinta, ut per gratiam non dicantur homines velle, & operari, sed Deus dicatur misereri hominum, juxta illud ad Rom. 9. *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei.* Et Augustinus advertit lib. 2. ad Simplician. cap. 2. non eodem modo concurrere gratiam ad operationes nostras, ac voluntatem, quia si eodem modo concurrerent, sicut dicitur, *Non est volentis, sed miserentis Dei;* ita posset ex opposito dici, non est miserentis Dei, sed volentis. Hæc habet S. Doctor: *Si propterea solum dictum est, Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, quia voluntas hominis sola non sufficit, ut juste, pieque vivamus, nisi adjuvemur misericordia Dei, potest & hoc modo dici: Igitur non miserentis est Dei, sed volentis est hominis; quia misericordia Dei sola non sufficit, nisi consensus nostræ voluntatis addatur. At illud manifestum est, frustra nos velle, nisi Deus misereatur: Illud autem nescio quomodo dicatur, frustra Deum misereri, nisi nos velimus.* Ratio autem cur nos frustra velimus, nisi Deus misereatur, & gratiam conferat, est manifesta, quia nostra bona libera operatio non potest esse salutaris, & ad salutem conducere sine Dei gratia: Ratio vero cur male dicatur, frustra Deus misereri, nisi nos velimus, adducitur ab eodem Augustino loco laudato per hæc verba: *Si enim Deus miseretur, ergo jam volumus; ad eandem quippe misericordiam pertinet, ut velimus; Deus enim est, qui operatur in nobis & velle, & operari in bona voluntate.*

Sexta gratiæ proprietas ex Augustino est, quod pariat in nobis effectum, propter quem datur, ad differentiam gratiæ Adamo collatæ, quæ solum dedit posse; hæc autem dat posse simul, & velle, ut habet lib. de correpr. & grat. cap. 11. dicens: *Prima gratia est, qua fit, ut homo habeat justitiam, si velit; secunda ergo plus potest, qua etiam fit, ut velit.* Etenim ex quo Adami voluntas concupiscentiali vitio debilitata est, non sufficit amplius, quod per gratiam possit velle, sed opus est adjutorio, *quo fiat, ut velit, & tanto ardore diligat, ut carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntate spiritus vincat*, ut loquitur Augustinus loco laudato. Et cap. sequenti addit: *Si enim in tanta infirmitate vitæ hujus ipsis relinqueretur voluntas sua, ut in adjutorio Dei, sine quo perseverare non possent, manerent, si vellent, nec Deus in eis operaretur, ut vellent; inter tot, & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet; & ideo perseverare non possent, quia deficientes infirmitate sua nec vellent, aut non ita vellent infirmitate voluntatis, ut possent.* Cum autem gratia per Christum in natura lapsa pariat hunc effectum, quod velimus, non vero, si velimus, sequitur, quod per illam peccato moriamur, ita ut nihil vitæ pro illo supersit. Imo Concilium Arausicanum

can.

cap. 4. diserte docet, Deum non expectare voluntatem nostram, ut a peccato per gratiam nos liberet, sed efficere, ut velimus a peccato purgari, dicens: *Si quis, ut a peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem, ut etiam purgari velimus, per Spiritus Sancti infusionem, & operationem in nos fieri, confitetur, resistit ipsi Spiritui Sancto per Salomonem dicenti: Præparatur voluntas a Domino.* Si autem gratia non expectat, ut velimus, sed absolute facit nos velle, non potest voluntas sub tali dono non esse peccato mortua, ita ut nihil ei vitæ remaneat pro peccato.

Respondeo Jansenium ex his notis gratiæ efficacis nihil evincere faciens ad rem nostram: tum quia in his notis sermo est de gratia actuali, & in hac thesi sermo est de gratia habituali sanctificante, quam diximus in expositione thesis trigesimæ sextæ esse qualitatem nobis inhærentem, tanquam naturam supernaturalem, & radicem omnis supernaturalitatis; quod autem hæc quamvis exigat gratias actuales, consistat cum potentia ad peccandum in sensu diviso, abunde jam ostendimus: Tum etiam quia gratia actualis efficax stat pariformiter cum facultate voluntatis ad illi resistendum, ut proinde, si resisteretur, non esset efficax, sed mere sufficiens, ut alias diximus. Ad id quod ex Augustino opponitur in ordine ad notas gratiæ efficacis facile respondetur, ejus infallibilem effectum, & ineluctabilem vim non provenire ex eo, quod gratia libertatem evertat, & necessitatem inducat, sed ex eo quod posita prævisione consensus sub tali auxilio, impossibile sit, quin collato tali auxilio consensus sequatur. Unde consensus necessario promanat, quin tamen promanet consensus necessarius: proinde simul cum gratia stat facultas ad illi resistendum, & ad peccandum. Quare

Ad primam notam jam diximus, quomodo non possit voluntas humana impedire divinam voluntatem, qua prædefinit consensum, quamvis possit gratiæ resistere, & dissentire; etenim non desunt in ærario Omnipotentiæ infinita media, & auxilia, quibus voluntatem uniuscujusque hominis quantumvis duram possit ad arbitrium emollire, & quocumque velit inflectere, incolumi ejus libertate indifferentiæ: aliter Omnipotentia non posset dominari in creaturam liberam qua liberam; unde non competeret Omnipotentiæ ea perfectio, qua major excogitari non possit.

VIII. Ad secundam, Augustinus verbis illis solum vult innuere, quod relate ad opera salutaria potissimæ partes sint gratiæ, quin tamen excludatur libera operatio voluntatis, quæ gratiæ resistere possit: quod Apostolus innuit verbis illis: *Non ego, sed gratia Dei mecum.* Hinc idem Augustinus exponens verba illa Roman. 8. *Quicumque Spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei*, sic habet: *Dicet mihi aliquis: Ergo agimur, non agimus: Respondeo, immo & agis, & ageris, & tunc bene agis, si a bono agaris; spiritus enim Dei, qui te agit, adjutor est agentibus; nemo autem adjuvatur, si ab illo nihil agatur: Spiritus adjuvat infirmitatem nostram.* Et lib. de corrept. & grat. cap. 2. pariter habet: *Intelligant, si filii Dei sunt, se spiritu Dei agi, ut quod agendum est, agant; & cum egerint, illi, a quo aguntur, gratias agant; & ad hoc eis ostenditur, quid agere debeant, ut quando id agunt, sicut agendum est, idest cum dilectione, & delectatione justitiæ, suavitatem, quam dedit Dominus, ut terra eorum daret fructum suum, accepisse se gaudeant.* Stat ergo, quod voluntas gratiæ resistere possit culpabiliter, quamvis a spiritu Dei suaviter, & fortiter in bonum inclinetur.

IX. Ad tertiam, quomodo voluntas per gratiam efficacem indeclinabiliter, & insuperabiliter a Deo agatur illæsa libertate, non semel explicavimus, præsertim in tertia thesi. Discrimen inter gratiam datam in statu innocentiæ, & eam, quæ datur in statu naturæ lapsæ, demonstravimus in thesi 36., ubi diximus non dari inter utramque gratiam discrimen essentiale, ita ut illa daret solum posse cum libertate ad volendum, & hæc det etiam velle sine libertate ad nolendum; sed discrimen utriusque esse accidentale, quatenus hæc & confertur positive indigno, & supponit redemptionem, & ex Christi meritis est uberior, ut possit ægritudinem naturæ lapsæ sublevare: in utroque tamen statu gratia efficax agit arbitrium insuperabiliter, incolumi libertate, ut ostendimus loco laudato.

X. Ad quartam, tribuuntur Deo operationes nostræ salutares, sicut victoria tribuitur Duci, quamvis milites bellum gerant; quia sicut potiores partes sunt Ducis in victoria, quam militis; ita a fortiori potiores partes sunt Dei in victoria tentationum, & bonis operationibus, quam nostræ voluntatis; cum Deus non solum dirigat, det arma, præcipiat, & intendat illas, sed etiam det vires, & infallibiliter illas prædefiniat citra libertatis præjudicium. Hinc dicitur Deus in nobis loqui, & diligere.

XI. Ad quintam, quia ad operationes salutares diversimode concurrit gratia, ac volun-

luntas, illa quidem tanquam causa principalissima, & invictissima, voluntas vero tanquam instrumentum liberum, quod possit quidem gratiæ resistere, sed subsit dominio Dei, cum non desint auxilia, quibus possit illam emollire; ideo non potest dici, quod operatio salutaris non sit miserentis Dei, sed volentis; possit autem ex opposito dici cum Apostolo, quod non sit volentis, nec currentis, sed miserentis Dei: nec similiter dici potest quod frustra Deus misereatur, si nos nolimus; sed dicendum, quod frustra nos velimus, si Deus non misereatur.

XII. Ad sextam diximus, inter gratiam Adamicam, & Christianam, seu inter gratiam sanitatis in statu naturæ integræ, & medicinalem in statu naturæ lapsæ, & ægrotæ, solum dari discrimen accidentale, quod hæc gratia sit uberior ex meritis Christi, ut possit expugnari necessitas moralis ad peccandum orta ex rebellione carnis adversum spiritum, quam ex peccato contraximus; quia tamen ubi *abundavit delictum*, *superabundavit gratia*, ut dicitur ad Rom. 5. ideo gratia efficax in statu naturæ lapsæ dicitur ab Augustino dare ipsum velle; non quia gratia efficax in statu innocentiæ non daret pariter ipsum velle; sed quia cum gratia per Christum sit uberior, ideo speciali modo, & frequentius in nobis ipsum velle operatur, ut observavit Petavius tomo 1. dogmatum lib. 10. cap. 16. Sicut enim cum loquimur de virtutibus specialem vim habentibus, solemus eas explicare per actum secundum; unde cum definitur a Theologis, & Jurisperitis Justitia, explicatur per actum secundum dicendo, quod sit Virtus tribuens unicuique jus suum: ita ad explicandam vim gratiæ efficacis in statu naturæ lapsæ, exprimitur passim ab Augustino per actum secundum dicendo, quod det ipsum velle. Arausicanum laudatum solum vult, quod Deus non expectet operationes nostras naturales ad gratiam conferendam; non vero quod gratiæ nos non cooperemur, si velimus, atque adeo cum libertate ad resistendum culpabiliter; unde per gratiam non reddimur instar mortui relate ad peccatum.

XIII. Opponitur ultimo. Per peccatum originale contraximus rebellionem carnis, & legem in membris repugnantem legi mentis: nam Trid. sess. 5. can. 1. definit, *Adamum per illam prævaricationis offensam secundum corpus, & animam in deterius commutatum fuisse*. Ergo per gratiam baptismalem, qua tollitur adæquate originale, tollitur etiam hæc rebellis concupiscentia, qua ad malum inclinamur; atque adeo gratia baptismalis non solum reddit peccato mortuum spiritum, & cor, sed etiam sensum, tollendo motus sensuales inordinatos. Probatur consequentia, quia Apostolus ad Rom. 5. docet, non minus profuisse nobis gratiam per Christum, quam obfuerit peccatum Adæ, dicens: *Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita per unius obeditionem justi constituuntur multi; ut sicut regnavit peccatum in mortem, ita & gratia regnet per justitiam in vitam æternam per Jesum Christum Dominum nostrum*. Imo plus gratia profuit, quam obfuerit peccatum Adæ; cum dicat: *Non sicut delictum, ita & donum. Si enim unius delicto multi mortui sunt; multo magis gratia Dei, & donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit*.

Respondeo, errorem fuisse Heterodoxorum, quod per Baptismum debeat tolli, ac extingui fomes concupiscentiæ, aliter peccata non tollerentur, *sed instar* capillorum raderentur mox renascitura, & incrementum acceptura. Hunc errorem damnavit Tridentinum sess. 5. can. 5. dicens: *Manere in baptizatis concupiscentiam, vel fomitem, hæc sancta Synodus fatetur, & sentit: quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, & viriliter per Christi Jesu gratiam repugnantibus non valet, quinimmo qui legitime certaverit, coronabitur*. Additque deinde, eam peccatum proprie non esse, sed peccatum ab *Apostolo* appellari, eo quod a peccato sit, & ad peccatum inclinet. Quare cum ea non sit peccatum, bene sequitur, quod gratia baptismalis omnino peccatum tollat, & non solum radat, ut docuit August. lib. 1. contr. duas Epist. Pelag. cap. 13. ubi habet: *Dicimus baptisma dare omnium indulgentiam peccatorum, & auferre crimina, non radere, nec ut omnium peccatorum radices in mala carne teneantur, quasi rasorum in capite capillorum, unde crescant iterum resecanda peccata*. Idcirco autem remanet in nobis hæc peccati originalis pœna, ut sciamus ad Redemptorem confugere, ejusque gratiam implorare, ut in agone vincamus, scientes illicia gratiæ esse longe præstantiora illiciis concupiscentiæ. Id expressit Aug. lib. 4. de Continentia cap. 7. dicens: *Languorem istum culpa meruit, natura non habuit; quam sane culpam per lavacrum regenerationis Dei gratia fidelibus jam remisit: sed sub ejusdem Medici manibus adhuc natura cum suo languore confligit*. Et deinde explicans illud Psal. 102. *Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas*, subdit: *Propitius fit Deus iniquitatibus, cum peccata dimittit; sanat languores,*

cum

tum desideria prava compescit : Illud fit in baptismate confitentibus ; hoc fit in agone certantibus.

XIV. Heterodoxi pariter docuerunt, non posse citra errorem dici, quod concupiscentia sumpta pro actu secundo non sit mala, nisi quando prætergreditur limites rationis, cujus imperio regi debet ; & ideo volunt per gratiam baptismalem illam tolli: consonat autem erroribus Jansenii, quod peccatum contrahatur, etiam sine libertate indifferentiæ ad carendum illo. Sed falluntur, cum ea sit doctrina Catholica, omnesque Patres doceant, concupiscentiæ motus non esse peccaminosos, si desit illis liber consensus noster. Augustinus lib. 1. contra duas Epistolas Pelagianorum cap. 10. habet: *Nulla condemnatio est nunc iis, qui sunt nunc in Christo JESU ; non enim damnatur, nisi qui concupiscentiæ carnis consentit ad malum*. Et lib. 1. de Civit. Dei cap. 25. *Illa concupiscentialis inobedientia quanto magis absque culpa est in corpore non consentientis, si absque culpa est in corpore dormientis ?* Et lib. 2. de Gen. cont. Manichæos cap. 14. *Aliquando ratio viriliter etiam commotam cupiditatem refrænat, atque compescit ; Quod cum fit, non labimur in peccatum, sed cum aliquanta luctatione coronamur.*

XV. Ad argumentum itaque negatur consequentia. Ad probationem, gratia Redemptoris longe magis nobis profuit, quam obfuerit culpa, non quia sustulit concupiscentiæ motus, & languores per peccatum contractos, sed quia relinquens illos ad agonem, sanat suis auxiliis nostras ægritudines, adeo ut universim plus alliciamur, & adjuvemur a gratia ad prosequendum honestum, quam alliciamur a concupiscentia, & ob ægritudinem inclinemur ad turpia, ut sic possimus splendidiorem gloriæ coronam mereri. Præterquamquod gratia Redemptionis ad delendam culpam necessaria est simpliciter infinita, &, ut Theologi ostendunt, superabundans pro culpa, etiamsi hæc esset gravitatis infinitæ ; quod fuse dixi in Curs. Theolog. pa. 6. disp. 1. quæst. 5. ut proinde dicatur Psalm. 129. *Copiosa apud eum redemptio*. Et 1. ad Cor. 6. *Empti estis pretio magno*. Et Apostolus loco laudato : *Non sicut delictum, ita & donum.*

In calce adverto, in hoc alio sensu facile a Quesnello potuisse hanc thesim usurpari, quod scilicet Fideles post receptam in baptismo gratiam sanctificantem, quandiu in ea perseverant, sint veluti peccato mortui, ac soli Deo vivant, vel potius in eis vivat Christus, omnia ipsorum opera per gratiam suam, & charitatem operando ; sic enim videtur interpretari illud Apostoli ad Rom. 2. *Quicunque baptizati sumus in Cristo JESU, in morte ipsius baptizati sumus. consepulti enim sumus per baptismum in mortem.* & infra additur: *Existimate vos mortuos quidem esse peccato, viventes autem Deo in Christo Jesu*. Sed Apostolus solum vult, baptizatos esse mortuos peccato professione, obligatione, executione, & in perpetuum ; aliter non hortaretur in eodem capite Fideles, ut non exhibeant membra sua iniquitati. Quinimmo simul cum gratia, & charitate peccata venialia cohærere posse, nemo est qui ambigat : dicitur enim Prov. 24. *Septies cadet justus* : & 1. Jo: 1. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est*: & Jacob. 3. *In multis offendimus omnes*. Peccat itaque primo thesis isthæc adversus Catholica dogmata, dum contendit gratiam baptismalem inducere impeccabilitatem. Peccat secundo dum contendit inducere immunitatem ab omni culpa, saltem quandiu ipsa in anima perseverat. Peccat tertio, dum contendit gratiam baptismalem reddere mortuum peccato, non solum spiritum, & cor, sed etiam sensum, ita ut hac gratia præditus, perinde ac mortuus, careat motibus sensualitatis inordinatis ; quod adversatur experientiæ, adeo ut ipse Apostolus non erubuerit publice fateri, quod in se experiebatur, dicens Rom. 7. *Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati.*

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLIII.

QUadragesimatertia contendit, primum gratiæ baptismalis effectum esse, quod ita moriamur peccato, ut non solum spiritus, & cor, (idest anima, & voluntas) sed nec etiam sensus, qui sedes est concupiscentiæ, quidquam vitæ habeat in ordine ad iterum peccandum ; non secus ac homo mortuus nihil habet amplius vitæ pro rebus mundi. Propterea juxta hanc thesim, sicut homo mortuus nullam potest exercere vitalitatem, ac libertatem relate ad res mundanas, nec potest amplius huic sæculo vivere quantum est ex se ; ita qui per gratiam baptismalem peccato est mortuus, nullam potest libertatem exercere in ordine ad peccandum ; unde non potest amplius ab eo peccatum ullum perpetrari. Exuscitatur itaque hic a Quesnello hæresis Joviniani, qui docebat baptismum reddere nos impeccabiles ; quam dein-

deinde secutus est Calvinus in Antidoto Concilii Tridentini sess. 7. can. 7. ubi docuit, baptismo, veluti Dei chirographo, certiores nos reddi de perpetua gratia adoptionis; cum autem experientia liquido constet, plurimos post susceptum baptismum non semel peccatorum vinculis sponte alligari, dicendum esset juxta hanc hæresim, quod gratiam baptismalem illi non susceperint; sicut non suscipitur ab iis, qui cum fictione recipiunt baptismi Sacramentum; quamvis ab istis gratia non recipiatur, quia voluntarie ponunt obicem gratiæ, non detestando culpas præteritas; ab iis vero gratia non reciperetur ex eo præcise, quod Deus vellet illam denegare; quandoquidem peccatum futurum non potest dici, quod sit nunc obex gratiæ. Proinde latet etiam in hac thesi hæresis illa Janseniana, quod Christus non sit mortuus, nec sanguinem fuderit pro omnibus omnino hominibus. Quomodo enim mortuus est pro iis, quibus denegat in baptismo gratiam baptismalem ad salutem pernecessariam, etiamsi nullum illi ponant obicem gratiæ voluntarium? Quare falsum est primo, quod gratia baptismalis non conferatur iis, qui post baptismum sunt peccaturi; etenim in Trid. sess. 7. can. 7. anathematizatur, qui dixerit, *per Sacramenta novæ legis non dari gratiam semper, & omnibus quantum est ex parte Dei, etiamsi rite ea suscipiant; sed aliquando, & aliquibus*. Falsum est secundo, quod justificati per gratiam, ac peccato mortui careant libertate requisita ad relabendum, & quod sint instar hominis mortui relate ad res hujus mundi: cum pariter a Tridentino sess. 6. can. 23. anathematizetur, qui dixerit, *Hominem semel justificatum amplius peccare non posse, neque gratiam amittere: atque adeo eum, qui labitur, & peccat, nunquam vere fuisse justificatum*. Aliter inepte hortaretur Apostolus ad non peccandum illos, quos dicit peccato mortuos, verbis illis Rom. 8. *Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis vestris*. Denique falsum est, quod sit effectus gratiæ baptismalis ita tollere quicquid habet veram, ac propriam rationem peccati, ut tollat etiam in renatis concupiscentiam; unde sensus, qui sedes est fomitis, se habeat instar mortui, ut habetur in hac thesi: etenim idem Trident. sess. 4. definit, *Manere in baptizatis concupiscentiam, vel fomitem, quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus non valet*: Ubi etiam declarat, quod *licet ea ab Apostolo appelletur peccatum, non proinde in renatis vere, & proprie peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat*.

PROPOSITIO XLIV.

Non sunt nisi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes nostræ nascuntur: Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur: & Amor, quo nos ipsos, ac Mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus. *Quesn. Jo.* 5. 29. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO XLV.

Amore Dei in corde peccatorum non amplius regnante, necesse est, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat. *Quesn. Luc.* 15. 13. *edit.* 1693.

PROPOSITIO XLVI.

Cupiditas, aut Charitas usum sensuum bonum, vel malum faciunt. *Quesn. Matth.* 5. 28. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO XLVII.

Obedientia legis profluere debet ex fonte: & hic fons est Charitas. Quando Dei amor est illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum est, quod apparet exterius: alioquin non est nisi hypocrisis, aut falsa justitia. *Quesnellus Matth.* 23. 26. *edit.* 1693.

PROPOSITIO XLVIII.

Quid aliud esse possumus, nisi tenebræ, nisi aberratio, & nisi peccatum sine fidei lumine, sine Christo, & sine Charitate? *Quesn. Ephes.* 5. 8. *edit.* 1693. & 1699.

PRO-

PROPOSITIO XLIX.

Ut nullum peccatum eſt ſine amore noſtri, ita nullum eſt opus bonum ſine amore Dei. *Queſn. Marc.* 7. 22. *&* 23. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO L.

Fruſtra clamamus ad Deum, Pater mi, ſi Spiritus charitatis non eſt ille, qui clamat. *Queſn. Rom.* 8. 15. *edit.* 1693. *&* 1699.

SYNOPSIS.

I. Iterum hic recuduntur theſes non ſemel alias a Pontificibus profligatæ. II. Bajus, Janſenius, Queſnellus non diſtinguunt virtutes morales, niſi ratione diverſorum officiorum, non vero ratione diverſorum objectorum formalium, unde relegant a choro virtutum Theologalium Fidem, & Spem. III. Ex hiſce erroribus theſes iſtæ promanant. IV. Hic dumtaxat demonſtratur, amorem ſui, amorem proximi, & amorem creaturarum poſſe culpa vacare, etiamſi talis amor non referatur ad Deum, nec ſit actus charitatis erga Deum.

V. Probabiliter dari poſſunt actus morales indifferentes in individuo. VI. Et quamvis iſti repugnarent, non dubitatur tamen apud Catholicos, quod ſit ſtudioſus, & non peccaminoſus amor concupiſcentiæ, quo quis ſeipſum diligit, dum Deo inſervit propter retributionem. VII. Pariter Spes, quæ prout condiſtincta a charitate reſpicit bonum noſtrum, non ſolum non eſt actus peccaminoſus, ſed eſt etiam actus ſupernaturalis diſponens ad juſtificationem. VIII. Amor etiam proximi propter ſe dilecti & eſt actus diſtinctus a charitate erga Deum, & eſt ſupernaturalis, ſi lumine ſupernaturali hujuſmodi objectum attingatur.

IX. Tunc amor ſuimet eſt vitioſus, quando eſt immoderatus, & ſecundum appetitum ſenſitivum, non quando eſt ſecundum appetitum rationalem, & juxta dictamen rationis. X. Præceptum diligendi ſeipſum includitur in præcepto diligendi proximum; & ideo ſicut amor proximi, ita amor ſuimet poteſt eſſe rationabilis, quamvis non referatur actu, & formaliter ad Deum. XI. Non dicitur frui creaturis tanquam fine ultimo, qui illas diligit ſine relatione ad Deum. XII. Rerum terrenarum amor ſolum quando eſt nimius, animum in ipſas rapit, & redigit nos in earum ſervitutem. XIII. Quando per actum Spei concupiſcentem amamus Deum creaturis, tunc creaturæ veniunt ut finis ultimus negative, non poſitive; & ideo talis actus non eſt rationi diſſonus. XIV. Non enim opponuntur inter ſe actus concupiſcentiæ, & actus benevolentiæ erga Deum, ita ut non poſſit ille ad hunc ordinari, & cum ipſo cohærere. XV. Quinimmo poteſt voluntas eodem ſimpliciſſimo actu in Deum ferri & amore concupiſcentiæ, & amore charitatis.

I. Mirum eſt, quod poſt proſcriptam a tribus Pontificibus Pio Quinto, Gregorio Decimotertio, & Urbano Octavo theſim illam Baji 38. quæ habet: *Omnis amor creaturæ rationalis aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur; aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur*; poſt iterum proſcriptam ab Alexandro Octavo theſim illam ſeptimam a Janſenianis recuſam, quæ pariter habet: *Omnis humana actio deliberata eſt Dei dilectio, vel Mundi; ſi Dei, charitas Patris eſt; ſi mundi, concupiſcentia carnis, hoc eſt mala eſt*: nunc iterum a Queſnello idem omnino virus in hiſce theſibus propinetur. Et perperam illum Queſnelliani excuſant, ut in adjectis Anacephalæoſibus fiet perſpicuum; ubi oſtendemus, theſes iſtas tam in proprio verborum ſenſu, quam ad mentem Auctoris eſſe erroneas. At quid faciant tela Theologica ad errores hos confodiendos, ubi nihil proſunt fulmina Apoſtolica? Nihilominus, ut eorum falſitas deprehendatur adverto, Bajum magiſterio Calvini edoctum in lib. 1. de virtutibus impiorum cap. 2. & lib. de charit. cap. 5. plura huc ſpectantia docuiſſe, quæ deinde Janſenius iterum edocuit, & nunc Janſeniani pervicaciter tuentur. Primo quidem commentitiam eſſe diſtinctionem amoris Dei in naturalem, & ſupernaturalem; cum Deus nonniſi per charitatem a Spiritu Sancto diffuſam amari poſſit, ut habet in theſi 35. Deinde nullum exerceri poſſe actum virtutis moralis ſolis naturæ viribus, ut habet in theſi 37. Præterea omnia opera Infidelium eſſe peccata; quandoquidem deficiente fide ſupernaturali, non poſſunt diligere Deum ex charitate infuſa, & quicquid non ita diligitur, ut ad Deum referatur, vitioſum, & peccatum eſt. Quarto, omnem affectum mercenarium, & concupiſcentiæ, qui movetur ex amore retributionis, eſſe vitioſum, & ſolum affectum charitatis, & benevolentiæ erga Deum eſſe ſtudioſum, & bonum. Quinto, etiam dolorem peccati ex ſolo timore gehennæ eſſe vitioſum. Sexto, eſſe pariter turpem deteſtationem peccati, ſi movea-

veatur ex ejus fœditate, & non ex bonitate Divina. Denique virtutes morales, quæ prosequuntur amore officia virtutum propter solam earum honestatem, & propter solam convenientiam cum natura rationali absque relatione ad Deum summe dilectum, non esse virtutes, sed vitia. Quæ omnia erronea esse liquido constat ex Thesibus ab Alexandro Octavo profligatis. Quoniam autem iterum in hisce thesibus perfricta fronte edocentur, ideo nonnulla hic subjiciam adversus hos errores, quos jam docuerat antecedenter Calvinus in Antid. ad sess. 6. cap. 25. dicens: *Dei judicio nihil est sincerum, nec probum, nisi quod ex perfecto ejus amore manat*; & olim Jo. Huss in Concilio Constantiensi damnatus, qui hæc effutiebat: *Divisio immediata bonorum operum est, quod sunt vel virtuosa, vel vitiosa. Quare si homo est vitiosus, & agit quicquam, tunc agit vitiose; & si est virtuosus, & agit quicquam, tunc agit virtuose; quia sicut vitium, quod crimen dicitur, seu mortale peccatum, inficit universaliter actus hominis vitiosi, sic virtus vivificat omnes actus hominis virtuosi.*

II. Itaque Bajus, Jansenius, Quesnellus virtutes morales non distinguunt ratione diversorum formalium objectorum, sed quia Charitas ad varia virtutum officia incumbit propter Deum summe dilectum; etenim si ea diligantur ex objecto formali creato, talis dilectio esset vitiosa, & peccatum, quia non refertur ad Deum quod ad Deum referendum est: si vero diligantur ex objecto formali Increato, talis dilectio erit actus charitatis, qui omnia agit propter Deum, & hujusmodi actum Deus remuneratur. Exempli gratia charitas si alienæ miseriæ succurrat propter Deum, appellatur Misericordia; si propter idem motivum exhibeat Deo cultum, appellatur Religio; si colat parentes, appellatur Pietas; si sustineat mala, appellatur Patientia; si præceptis obtemperet, dicitur obedientia, dummodo omnia hæc ad Deum referantur; ut proinde unicum detur objectum formale virtutis, nempe Deus summe dilectus, & ideo unica sit virtus, nempe Charitas, reliqua vero sint potius objecta materialia, & officia variarum virtutum. Quæ omnia quantum a veritate Catholica, & a sensu communi omnium Patrum, & Theologorum abhorreant, nemo est quin videat: Relegant quippe isti Auctores a choro virtutum etiam duas alias virtutes Theologales, Fidem, & Spem: propterea Quesnellus in 51. thesi dicit, fidem non dari sine amore, & fiducia; & in 57. non dari spem in Deo, ubi non est Dei amor; cum tamen ex Trid. sess. 6. cap. 6. actus istarum virtutum ad dilectionem Dei disponant, & ad impii justificationem. Adde proscriptam pariter olim fuisse propositionem illam Baji 17. quæ habet: *Non est vera obedientia legis, quæ fit sine charitate*: & tamen Quesnellus in hac 47. thesi obedientiam vocat hypocrisim, & falsam justitiam, nisi profluat ex fonte charitatis, nixus proculdubio verbis illis Baji l. 2. de merit. operum cap. 1. ubi habet: *Quia quæcumque sine charitate fiunt, etiamsi apud homines speciosa videantur, tamen apud Deum simulata tantum, & non vera sunt legis obedientia; quicunque enim faciebant, quod lex jubebat*, inquit *Augustinus, non adjuvante spiritu gratiæ, timore pœnæ faciebant, ac per hoc coram Deo non erat in voluntate, quod coram hominibus apparebat in opere.*

III. Duo hic a nobis essent demonstranda. Alterum, quod inter amorem Dei bonum, & supernaturalem, & amorem, quo nosmetipsos, & mundum diligimus, qui sit malus, & vitiosus, intercedant plures actus variarum virtutum, qui non sint charitatis. Alterum vero, quod amor, quo nosmetipsos, ac mundum diligimus, non sit malus per hoc præcise, quod non referamus illum actu signato ad Deum; cum possit esse bonus, & supernaturalis, esto non sit actus elicitus, nec imperatus a charitate supernaturali. Ex utroque enim hoc asserto descendit primo falsitas hujus quadragesimæquartæ thesis, quod scilicet non dentur solum duo amores in nobis; videlicet vel amor Dei, qui omnia agit propter Deum, vel amor mundi, qui non referendo omnia ad Deum eatenus sit malus. Secundo descendit aperte falsitas quadragesimæquintæ, quod non regnante in nobis Dei amore, debeat regnare amor vitiosus. Tertio falsitas quadragesimæsextæ, quod usum sensuum vel charitas faciat bonum, vel cupiditas malum, nec possit fieri bonus, nisi a charitate, & non malus a cupiditate; si enim dantur aliæ virtutes a charitate, potest ab amore illarum fieri bonus; & si potest amor sui ipsius esse bonus, potest a tali cupiditate non esse malus. Quarto descendit falsitas quadragesimæseptimæ, quod obedientia sit vitiosa, si non procedat ex amore Dei, quamvis procedat ex amore honestatis creatæ, seu ex eo quod consonum sit naturæ rationali, & juxta dictamen rationis, quod superioribus obtemperemus: quod proscriptum jam fuerat in thesi 16. Baji, quæ habet: *Non est vera legis obedientia, quæ fit sine charitate*. Quinto descendit falsitas quadragesimæoctavæ, quod sine Fidei lumine, sine Chri-

Christo, & sine charitate non sit in nobis, nisi tenebræ, aberratio a via, quæ Christus est, & peccatum; cum possint etiam Infideles lumine rationis illustrati elicere actus virtutum naturalium, ut diximus in thesi 26. necnon peccatores sine Christo ponere actus etiam supernaturales, quibus ad justificationem disponantur; & sine charitate elicere possint homines actum aliarum virtutum. Sexto descendit falsitas quadragesimænonæ, quod nullum detur opus bonum, & nullus actus virtutis sine amore Dei, & sine actu charitatis. Septimo demum descendit falsitas quinquagesimæ thesis, videlicet, quod sine spiritu charitatis non possit laudabiliter peccator Deum invocare verbis illis Isaiæ 64. *Et nunc, Domine, Pater noster es tu, nos vero lutum*; quamvis enim peccator gratia orbatus non sit filius Dei adoptivus, adhuc tamen ad imaginem, & similitudinem Dei creatus, & affectu paterno a Deo enutritus potest illum invocare Patrem, cum dicatur Malach. 2. *Numquid non Pater unus omnium nostrum?* Et filius prodigus antequam rediret ad Patrem, dixit: *Surgam, & ibo ad Patrem meum, & dicam illi: Pater peccavi in cælum, & coram te.* Et ipse Dominus Lucæ 11. dixit: *Si vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester de Cælo dabit spiritum bonum petentibus se?* Constat autem, quod non frustra clamaverit publicanus charitate destitutus Lucæ 18. dicens: *Deus propitius esto mihi peccatori*; sic enim ad justificationem obtinendam se disposuit, & descendit justificatus in domum suam.

IV. Quoniam autem iterum deinde Quesnellus in thesi quinquagesimatertia, & sequentibus uni charitati tribuit actiones Christifideli dignas, quam solam Deus audit, coronat, ac remunerat, ita ut nec spes, nec religio sit, ubi non est charitas; idcirco in iis mox exponendis ostendetur falsitas primi hujus Janseniani assumpti, quod nullæ aliæ virtutes dentur præter charitatem. Hic adversus alterum Jansenianum assumptum ostendemus dumtaxat, amorem sui, amorem proximi, ac amorem creaturarum posse culpa vacare; ut proinde falsum sit, quod peccet homo, quoties seipsum, aut creaturas diligit absque relatione ad Deum.

V. Itaque quamvis commendandum magnopere sit, quod omnes, & singulos actus ad Dei gloriam referamus, & quod nihil in hoc mundo, nisi propter Deum diligamus: at probabiliter falsum est, quod non possint dari actus indifferentes in individuo (ut communius Theologi docent cum Soto, Bonaventura, Alensi, & aliis apud Vasquez p. 2. disputat. 52. cap. 2.) qui scilicet versentur circa bonum aliquod indifferens, hoc est neque honestum, neque turpe; ut sunt actus, quibus prosequimur quædam commoda, aut delectabilia naturæ convenientia, & non indecentia, ex motivo, quod sint convenientia naturæ, & non ex motivo alio honesto, aut propter Deum. Quod docuit Hieronymus epist. 89. ad Augustinum, dicens: *Bonum est continentia, malum est luxuria; inter utrumque indifferens ambulare, &c. Hoc neque bonum, neque malum est: sive enim feceris, sive non feceris, nec justitiam, nec injustitiam habebis.* Et Gregorius Nazianzenus orat. 3. in Julianum habet, *Non continuo sequi esse pœna dignum eum, qui laudem non meretur, vel contra laude dignum esse eum, qui non est dignus supplicio.* Idemque sentit Gregorius Magnus hom. 27. in Euangelia, ubi dicit aliquos prosequi suos propinquos amore non præcepto a Deo, sed qui sponte impenditur a natura, & a Deo non prohibetur: unde nec est peccaminosus, quia non prohibetur, nec virtuosus, quia non est ex fine honesto, nec per relationem ad Deum.

Neque obstat primo, quod dicitur 1. ad Corinth. 11. *Omnia ad Dei gloriam facite*. Nam hoc est consilium, non præceptum. Neque obstat secundo quod actus non ordinatus ad finem debitum sit peccaminosus, ex Angelico p. 2. quæst. 18. art. 9. Nam potest actus non esse peccaminosus, licet non ordinetur ad finem honestatis, si ordinetur ad commodum naturæ, quod non apparet prohibitum. Sicut enim citra culpam potest aliquis actus non ordinari ad Deum perfectissimo modo, quo possit, quia tale præceptum non reperitur; ita potest non ordinari ad finem honestum, quia nec tale præceptum reperitur.

VI. Sed transmisso, quod non possint dari actus indifferentes in individuo, illud extra controversiam inter catholicos est, quod possit quis amore concupiscentiæ seipsum amare, dum Deo inservit præcise intuitu retributionis; quin tamen hic actus sit actus charitatis, nec sit peccaminosus. Quod definit Trid. sess. 6. can. 31. ubi habet: *Si quis dixerit justificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis operatur, anathema sit.* Et proscripta eatenus est ab Alex. VIII. illa decimatertia Janseniana thesis: *Quisquis æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.* Ex quo diserte colligitur, neque charitatis hunc actum esse, neque

neque peccaminosum: quicquid oblatret Lutherus in assert. articulorum contra Bullam Leonis, assert. 6. dicens: *Contritio, quæ paratur per amissionem beatitudinis, facit hypocritam, immo magis peccatorem.* Adversus quod assertum proscripta fuit ab Alexandro Octavo illa thesis decima, pariter Jansenianа, quæ habet: *Intentio, qua quis detestatur malum, & prosequitur bonum, mere ut cælestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens.* Et passim in Scripturis proponitur nobis merces, & retributio, ut ex ea ad legis Divinæ observantiam incitemur. 1. Petr. 5. *Cum apparuerit Princeps Pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam*: Eccles. 12. *Benefac justo, & invenies retributionem magnam, & si non ab ipso, certe a Domino.* Hinc David Psalm. 118. dixit: *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas propter retributionem.* Unde Augustinus passim monet, ut intuitu mercedis æternæ, non temporariæ operemur. In Ps. 102. habet: *Erige spem tuam ad Bonum bonorum omnium. Ipse erit bonum tuum, a quo omnia in suo genere facta sunt bonum tuum.* Et in psalm. 14. *Non faciamus aliquid, nisi spe cælestium præmiorum; ipsa est enim altitudo, non hic quærere mercedem, sed sursum.* Quomodo poterit hujusmodi actus esse peccaminosus, si ad illum passim impellimur, & cohortamur a Scripturis, a Patribus, a Concionatoribus, a Theologis, qui socordes excitant ad observantiam mandatorum ex hoc dumtaxat motivo æternæ retributionis, nulla facta mentione Divinæ bonitatis, quamvis deinde solertes, & perfectos excitent ex motivo altiori bonitatis Divinæ?

VII. Et sane spes, ut condistincta a charitate, non habet pro motivo formali intrinseco Deum ut bonum in se, sed Deum ut bonum nobis; ut proinde affectus spei sit affectus concupiscentiæ respiciens bonum nostrum, non amicitiæ respiciens Deum summe dilectum; & tamen hic actus non solum non est peccaminosus, sed supernaturalis disponens ad justificationem, ex Trid. sess. 6. c. 6.

Neque dicas, spem supernaturalem sine charitate esse non posse; cum dicat August. in Enchir. cap. 3. *Jam de amore quid dicam, sine quo fides nihil potest? Spes vero sine amore esse non potest. Propter quod Apostolus Paulus fidem, quæ per dilectionem operatur, commendat, quæ sine spe esse non potest; proinde nec amor sine spe est, nec spes sine amore.* Ubi videtur docere, quod sola spes elicita a Charitate sit supernaturalis, & disponat ad justificationem. Nam contra est, quia ex communissimo Theologorum sensu datur spes Theologalis a Charitate distincta; cum Apostolus tres exprimat virtutes Theologales 1. Cor. 13. dicens: *Fides, spes, & charitas, tria hæc, major autem horum est charitas.* Et Trid. sess. 6. cap. 7. loquitur de spe tanquam virtute distincta a fide, & charitate, dum dicit: *In justificatione simul hæc omnia infusa accipit homo, fidem, spem, & Charitatem.* Et hujus distinctionis argumentum evidens est, quod per quodvis peccatum deperdatur charitas, non tamen fides, & spes, nisi peccatum his virtutibus adversetur. Unde Medina p. 2. qu. 62. art. 4. putat, oppositam doctrinam esse hæreticam; Vasquez tamen p. 2. disp. 91. cap. 4. cum Suar. Valentia, & aliis pene hæreticam, & saltem erroneam. Et ratio a priori est, quia objectum formale spei, quod est Deus ut bonus, & commodus nobis, est diversum ab objecto formali charitatis, quod est Deus ut bonus in se; prior virtus respicit bonitatem Dei respectivam, posterior absolutam, & ideo essentialiter discriminantur. Nec Augustinus est contrarius, cum passim loquatur de spe tanquam de virtute condistincta a fide, & charitate. In Enchir. cap. 6. dixit: *Ad illa tria redeamus, fidem, spem, & charitatem.* Et c. 117. *Charitas, quam duabus istis majorem dixit Apostolus, quanto in quocunque major est, tanto melior est, in quo est: cum enim quæritur, Utrum quisque sit homo bonus? non quæritur, quid credat, aut speret, sed quid amet?* Quare ubi dicit spem ab amore non sejungi, loquitur, ut advertit Angelicus, de spe formata charitate; sicut nec fides formata a charitate sejungitur: At nec actus spei, nec actus fidei sunt actus eliciti a charitate, sed uterque iste actus potest esse informis, & in peccatore esse sine actu charitatis, ad quem illi disponunt. Quando autem Apostolus 1. ad Cor. 13. loquens de Charitate dicit, *Omnia credit, omnia sperat*, non vult, quod hi actus eliciantur, sed solum quod imperentur passim a Charitate.

VIII. Denique ostenditur, quod præter actum charitatis, quo Deum diligimus, dari possit actus, quo aliud a Deo diligamus, & non sit actus vitiosus, sed possit esse etiam supernaturalis, atque adeo studiosus, cujusmodi est amor proximi elicitus a charitate erga proximum, quo hic ametur propter se; ita ut actus sit naturalis, si consideretur lumine naturali, quod proximus sit propter se amandus; sit vero supernaturalis, si consideretur lumine superna-

naturali, & in ordine ad gratiam, & gloriam æternam. Quod enim amor Dei, & amor proximi propter se ad duas virtutes supernaturales Charitatis spectent, ut communius Theologi docent, ex eo colligitur, quia Christus Dominus utrumque actum nobis præcipit, & dilectionis Dei, & dilectionis proximi, dicens Matt. 22. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Hoc est maximum, & primum mandatum. Secundum autem simile est huic, Diliges proximum tuum sicut te ipsum*: non essent autem duo præcepta Charitatis, si unica esset Charitatis virtus, ita ut proximus esset propter Deum diligendus; quandoquidem præceptum diligendi complectitur generaliter alia omnia, quæ propter Deum diligenda sunt. Præterquamquod, ut advertit D. Thom. 2. 2. quæst. 27. art. 8. si proximus unice propter Deum diligendus esset, ad hoc ut actus sit bonus, & supernaturalis, non vero peccaminosus, sequeretur, quod præceptum diligendi Deum non esset primum, & maximum; quia in tantum dilectio Dei præstat dilectioni proximi, in quantum hæc consideratur ut dilectio proximi propter se; quod si consideretur ut dilectio proximi propter Deum, talis dilectio præstat dilectioni solius Dei, quia complectitur hanc, & se extendit ad aliquid aliud, videlicet ad dilectionem proximi. Hæc sunt verba D. Thom. 2. 2. q. 27. art. 8. *Alio modo potest attendi comparatio, ut dilectio Dei accipiatur secundum quod solus diligitur; dilectio autem proximi accipiatur secundum quod proximus diligitur propter Deum; & sic dilectio proximi includit dilectionem Dei, sed dilectio Dei non includit dilectionem proximi. Unde erit comparatio dilectionis Dei perfectæ, quæ extendit se etiam ad proximum, ad dilectionem Dei insufficientem, & imperfectam; quia hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligat & fratrem suum; & in hoc sensu dilectio proximi præeminet.*

IX. Opponunt primo adversus hanc ultimam doctrinam Janseniani ex eorum Præceptore lib. 2. de statu naturæ lapsæ cap. 21. Debemus diligere proximum, sicut nos ipsos; sed nosmetipsos vitiose diligimus, si propter nos diligamus; ergo etiam vitiose diligimus proximum propter seipsum, non propter Deum. Minor probatur ex Apostolo 2. ad Timoth. 3. qui radicem vitiorum vult esse amorem sui, dicens: *Erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, protervi, tumidi, & voluptatum magis amatores, quam Dei, habentes speciem quidem pietatis, sed virtutem ejus abnegantes.* Propterea amor sui est potius odium suimet, quia fons, & origo est malorum omnium.

Confirmat id Jansenius, quia Deus nunquam dedit præceptum diligendi seipsum, sed solum præcepit, ut proximum sicut nos ipsos diligamus, ad indicandum, quod sicut nosmetipsos solum propter Deum debeamus diligere, ita & proximum; nam diligere est velle bonum; qui autem Deum bonum summum vult sibi, aut proximo, hic profecto se, & proximum diligit; aliter odit potius, quam diligat. Quod Augustinus docuit ep. 52. dicens, *Nullam aliam esse dilectionem, qua quisque diligit seipsum, nisi quod diligit Deum. Qui enim aliter se diligit, potius se odisse dicendus est; fit quippe iniquus, privaturque luce justitiæ, qui a potiore, ac præstantiore bono aversus, atque inde vel ad seipsum conversus, ad inferiora, & egena utique convertitur; fitque in ipso, quod veracissime scriptum est: Qui autem amat iniquitatem, odit animam suam. Quia ergo nemo, nisi Deum diligendo, diligit seipsum, non opus erat, ut dato de dilectione Dei præcepto, etiam seipsum homo diligere juberetur; cum in eo diligat seipsum, quod diligit Deum.*

Respondeo negando minorem, Ad probationem: Docent nonnulli cum Angelico lect. 9. quod Apostolus ibi loquatur de amore suimet immoderato, qui dicitur apud Græcos Philautia, quo homo suæ gloriæ, lucris, deliciis, ac voluptatibus inhiat. Hic enim amor procul dubio est fons omnium vitiorum. Quod pariter docuit Estius ex eadem Schola Lovaniensi, qui hæc habet: *Phrasis hæc exponenda est de amore inordinato, quo bona privata communibus anteponuntur; quemadmodum Augustinus in Regula exponit illud 1. ad Cor. 13. Charitas non quærit, quæ sua sunt.* Quod si audiamus Tostatum in Caput 22. Matth. qu. 292. loquitur Apostolus de amore, quo homo amat seipsum secundum appetitum sensitivum, & carnalem, non secundum rationalem, & juxta dictamen rationis. Quare sicut possumus amare Deum nobis ex virtute spei condistincta a Charitate, ita possumus desiderare Deum proximo; Quicquid sit, an Deum proximo desideremus per eandem virtutem spei, qua Deum nobis concupiscimus, an per aliam? in quo Theologi variant. Præterea possumus ex virtute misericordiæ condistincta a charitate subvenire proximo indigenti, sicut possumus virtuose depellere miserias a nobismetipsis. Ac demum sicut possumus nobismet velle, & procurare bona spiritualia,

necnon temporalia, quæ non impediunt assecutionem ultimi finis; ita ex virtute supernaturali amicitiæ possumus velle proximo bona spiritualia, puta virtutes supernaturales fidei, spei, charitatis, patientiæ, misericordiæ, necnon temporalia, quæ ultimi finis assecutionem non retardent.

X. Ad confirmationem: Deus omisit præceptum diligendi seipsum, quia talis amor est unicuique insitus a natura, ut habet Cornelius exponens laudatum caput Matthæi; vel omisit, quia charitas re vera est erga alterum, juxta illud Gregorii Magni homil. 17. in Evangelia: *Charitas minus quam inter duos haberi non potest*. Vel dici potest cum eodem Tostato, quod Deus dum præcepit homini, quod diligat proximum sicut seipsum, indivisim præceperit, ut seipsum diligeret, dilectione recta, & rationabili; ad quam non spectat, quod semper amet sibi Deum, aut alia bona propter Deum. Quamvis enim talis amor sit perfectissimus; at non obligat Deus homines, ut semper seipsos ament amore perfectissimo; aliter cum sit perfectior amor, quo homo seipsum amet propter Deum, quod pertinet ad Charitatem, quam quo amet sibi Deum, quod pertinet ad spem, sequeretur, quod hic etiam amor ad spem pertinens esset vitiosus; quod ostendimus esse falsum. Quare licite potest homo seipsum amare dilectione minus perfecta, qua velit sibi bona creata, quæ tamen non impediant Dei summi boni assecutionem. Ad auctoritatem adductam Augustini respondetur, illum diligere seipsum, qui diligit Deum nihil amando, quod retardet ab ejus assecutione; unde ita velit bona creata sibi, ut non avertatur a potiore, & præstantiore bono, ut loquitur idem S. Doctor. Et quamvis nobis præcipiatur dilectio Dei *ex toto corde*, non proinde fit, quod semper præcipiatur dilectio Dei perfectissima, & quod nosmetipsos propter Deum diligamus. Nam per illa verba, *ex toto corde*, solum fit sensus, quod non dividatur cor nostrum, partim amando Deum, partim creaturas, quæ retrahunt nos a Deo: sicuti quando Philippus Eunucho petenti baptismum dixit Act. 8. *Si credis ex toto corde, licet*, non exprimebat per illa verba, quod fides deberet esse intensissima, aut quod non posset ille aliquid aliud credere ab eo, quod credendum est, sed solum, quod nihil deberet admiscere, quod veræ fidei repugnaret; quia hoc solum importat divisionem cordis in credente, & sic etiam in amante Deum.

XI. Opponunt secundo ex eodem Jansenio ad probandum, quod non possint creaturæ diligi citra culpam, nisi propter Deum ex actu perfectæ charitatis: Creatura rationalis nonnisi increato bono frui potest, ut docet passim Augustinus, præsertim lib. 1. de doctrina Christiana cap. 10. frui autem nihil aliud est, quam alicui bono inhærere propter ipsum, ut idem docet loco laudato cap. 4. ergo creatura rationalis non potest amare creaturas propter seipsas; atque adeo præter actus charitatis non datur *nisi* vitiosa cupiditas.

Confirmatur ex effectibus, quos gignit amor creaturarum. Nam primo reddit animum similem rebus amatis, & corruptibilibus: unde Aug. tr. 2. in Epist. Jo: habet: *Talis est quisque, qualis ejus dilectio est. Terram diligit, terra eris*. Secundo ita rebus terrenis animum ligat, ut difficulter possit ab eis se avellere: propterea, ut habet August. lib. 20. de Civit. c. 26. *Eorum amissione cruciamur, quibus fruendo utique lætabamur*. Tertio amor facit amantem servum amati, siquidem omnia facit propter amatum; non potest autem citra culpam homo alium Dominum agnoscere præter Deum: ergo creaturas nonnisi propter Deum potest licite amare.

Respondeo, Augustinum loqui de fruitione boni tanquam finis ultimi, in quo Beatitudo collocetur, ut habet loco laudato cap. 22. dicens: *Quod propter ipsum diligendum est, in eo constituitur vita beata*. Et cap. 31. habet: *Dicimus ea re nos perfrui propter seipsam, & ea re nobis fruendum esse tantum, qua efficimur beati*. Et in hoc sensu tr. 10. in Epist. Jo: dicit, non esse collocandum amorem nostrum in divitiis, in salute corporis, aut in gloria, & honoribus, sed altius assurgendum ad Deum amandum, eoque fruendum. Transmisso autem, quod repugnet actus indifferens in individuo, & quod non possit commodum aliquod naturæ propter se amari, negari non potest, quod possit propter se amari bonum honestum, quod reperitur V. G. in tribuendo unicuique jus suum, in succurrendo egenis, in obtemperando parentibus: etenim ista secundum se sunt rectæ rationi consona, atque adeo propter se amabilia, ita ut possint quidem ultimate propter Deum amari, sed non teneamur, ut diximus, ad talem finem positive ea referre.

XII. Ad Confirmationem, illi effectus gignuntur ab amore vehementi, & inordinato, non a moderato, & rationabili, præsertim rerum honestarum, ut constat experientia: Amor quippe nimius & reddit amantem similem amato, & amantem ligat, ita ut difficul-

ficulter ab objecto amato recedat, & reddit eundem servum amati: secus vero amor moderatus, & subordinatus intentioni superiori, qua identidem nos, & actus nostros in Deum referimus, tanquam in finem simpliciter ultimum.

XIII. Opponunt tertio ad probandum, quod non possimus per actum spei concupiscere Deum nobis, sed quod teneamur ex affectu charitatis Deum nobis concupiscere propter Deum ipsum. Etenim talis actus concupiscentiæ sejunctus ab affectu charitatis respicit Deum tanquam finem creaturæ, illum huic referendo; hoc autem fert ordinis perversitatem, eo quod utatur potius creatura Deo, quam illo fruatur; & ex Aug. lib. 83. qq. q. 30. *Summa perversitas est frui utendis, & uti fruendis*: ergo talis actus est vitiosus. Major probatur, tum quia qui Deum amat sibi, potius se amat, quam Deum, siquidem ex amore sui nascitur amor Dei, ut sibi convenientis, ac commodi; unde Augustinus homil. 34. habet: *Si diligis aurum, prius te diligis, & sic aurum*; tum etiam quia amans Deum creaturæ amat Deum in ordine ad creaturam, & sic tractat creaturam tanquam finem ultimum Dei; cum enim propter finem ultimum omnia debeant amari, dum Deus propter creaturam amatur, Deus tractatur tanquam finis ultimus creaturæ: ergo talis actus concupiscentiæ referendo Deum creaturæ pervertit ordinem, ac respicit Deum ut finem creaturæ.

Confirmatur, quia amor hic concupiscentiæ opponitur amori amicitiæ erga Deum; ergo est vitiosus. Probatur antecedens, quia amor concupiscentiæ est amor mercenarius, & respicit commodum amantis; amor amicitiæ, & benevolentiæ est gratiosus, & respicit bonum amati: ergo opponuntur.

Respondeo, finem ultimum alium esse positive ultimum, ita ut non possit haberi ulterior finis: alium vero esse finem ultimum negative, quatenus ita est ultimus, ut non excludat finem ulteriorem. Quando per actum concupiscentem Spei amamus Deum creaturis, creaturæ sunt finis ultimus negative, quatenus per hunc actum Deus ad creaturam dumtaxat ordinatur, sed non ita ordinatur, ut non possit hoc ipsum commodum, quod a Deo creatura reportat, per actum charitatis ordinari ad Deum, tanquam ad finem ultimum positive, qui alium finem ulteriorem excludit. Non est autem dissonum, sed consentaneum rationi, quod ita Deum creaturis amemus; etiamsi perfectior esset actus charitatis, quo commodum, quod creaturæ reportant a Deo sibi appropriato, referatur deinde ad Deum tanquam ad finem ultimum positive: Ad eum modum, quo consentaneum rationi est, quod vitemus culpam propter timorem gehennæ, quamvis perfectior esset actus charitatis, quo nollemus gehennam, ne a Deo summe dilecto elongemur. Etenim per actum spei non amatur Deus creaturis tanquam medium, sed tanquam finis ultimus *qui* fini *cui* tantum negative ultimo, solum præscindendo, non excludendo relationem ad finem *cui* ultimum positive, quæ habetur per actum charitatis. Hoc autem non solum vacat culpa, sed etiam est laudabile, & bonum; quia bonum, & virtuosum est amare Deum, prout nobis proponitur amandus; atqui proponitur nobis amandus non solum ut bonus in se per actum charitatis, sed etiam ut bonus nobis per actum spei: ergo actus spei non solum non est vitiosus, sed etiam positive studiosus. Hinc qui vult per actum spei Deum creaturæ, non dicitur uti Deo, aut frui creatura; quia Deum non amat propter creaturam tanquam propter finem ultimum positive: & quamvis per talem actum potius se amet, quam Deum, non proinde talis actus est vitiosus, quia solum præscindit, non excludit actum perfectiorem, quo se amet propter Deum: sicuti qui peccatum odit propter gehennam, hoc actu magis odit gehennam, quam peccatum: etenim propter quod unumquodque tale, & illud magis: nec tamen talis actus est vitiosus: quia solum præscindit ab actu perfectiori, quo peccatum odio habet magis, quam gehennam. Ex quo etiam sequitur, quod non tractetur Deus tanquam finis ultimus creaturæ, quia scilicet per talem actum venit Deus solum ut finis *qui* relate ad creaturam, quæ est finis *cui* solum negative, non vero positive ultimus; quatenus de facto non ordinetur hoc ipsum bonum creaturæ ad Deum per actum charitatis, possit tamen, & quidem dignius ordinari.

XIV. Ad Confirmationem, falsum omnino est, quod illi actus concupiscentiæ, & benevolentiæ erga Deum opponantur; quamvis enim dicant diversos respectus, non propterea opponuntur, ut non possit aut in eadem voluntate uterque actus cohærere, aut in eodem actu uterque respectus identificari. Quod possit in eadem voluntate simul dari uterque actus, ex eo evincitur, quia quamvis dicant respectus diversos, non tamen oppositos: Sicut actus justitiæ, & actus liberalitatis possunt ob ean-

dem rationem in eadem simul voluntate componi; unde potest simul Cajus velle solvere Titio centum, quæ illi debet, & simul gratis erogare ex liberalitate quinquaginta, quæ non debet: Et qui debet extreme indigenti ex virtute misericordiæ dare alimenta, & simul habet votum erogandi stipem pauperi, potest idem extreme indigenti alimenta subministrare, ut utrique obligationi satisfaciat, eliciendo duos actus, alterum misericordiæ, alterum religionis: unde poterit pariter homo velle observare Divinam legem & ex motivo retributionis, & ex motivo complacendi Deo summe dilecto; atque adeo duplici actu, quorum alter sit concupiscentiæ, & mercenarius; alter amicitiæ, & gratiosus; & simul poterit duplici consimili actu amare sibi Deum summum bonum, tanquam sibi commodum, & summe convenientem, seu propter suam bonitatem respectivam, & amare Deum propter se, videlicet propter bonitatem suam absolutam.

Confirmatur, quia potest amor amicitiæ imperare actum, qui conferat ad suum finem; amor autem concupiscentiæ potest conferre ad amorem amicitiæ; ergo potest actus amicitiæ, seu charitatis erga Deum imperare actum concupiscentiæ elicitum a spe Theologica, & sic uterque actus imperans, & imperatus in eadem voluntate commorari. Probatur minor, tum quia ad finem intentum ab actu amicitiæ cum Deo confert omnis actus Deo gratus, & talis est, ut ostendimus, actus elicitus a spe Theologica; tum etiam quia ad finem charitatis maxime conducit nostra beatitudo, ac Dei possessio, quæ intenditur ab actu spei; in eo quippe beatitudinis statu charitas liquidius, & ardentius suum erga Deum affectum explicat, eumque glorificat; unde potest actus concupiscentiæ a spe elicitus imperari ab actu charitatis.

XV. Dixi, quod etiam possit in eodem simplicissimo actu identificari realiter tum formalitas propria actus concupiscentiæ, seu actus mercenarii, tum etiam formalitas propria actus amicitiæ, seu actus gratiosi. Sicut enim in eodem summo bono identificatur & bonitas absoluta, quatenus Deus in se est summe bonus, & bonitas respectiva, quatenus est summe bonus, & conveniens nobis; ita poterit idem actus utramque bonitatem respicere, amando Deum & qua in se bonum, & qua bonum ipsi amanti: Ad eum pariter modum, quo potest idem indivisibilis actus esse simul ex virtute misericordiæ, ex virtute religionis, ex virtute justitiæ, & ex virtute obedientiæ, quando quis subministrat extreme indigenti alimenta, quæ debet, & ratione talis indigentiæ, & ex vi voti, & ex debito justitiæ antecedenter contracto, & ex Superioris præcepto; sicut etiam furtum sacrilegum v. gr., quod redigat parentes ad miseriam, simul opponitur virtuti justitiæ, virtuti religionis, ac virtuti pietatis erga parentes. Poterit ergo voluntas creata tam duplici, quam eodem actu indivisibili ferri simul in Deum & amore charitatis, tanquam in ultimum finem *qui*, & *cui*, & amore concupiscentiæ, tanquam in finem ultimum *qui*, respiciendo creaturam rationalem tanquam finem *cui* negative tantum, & non positive ultimum, ita ut possit hanc ipsam Dei possessionem, quam intendit, in Deum dirigere tanquam in finem positive ultimum, cui major ipsius gloria, & manifestatio intendatur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLIV.

QUadragesimaquarta docet, nostras omnes volitiones originem suam trahere a duobus Amoris actibus; videlicet aut Amoris erga Deum omnia propter ipsum operantis, adeoque boni, ac præmio digni; aut Amoris mundi non ordinantis ad Deum, quæ ad ipsum referenda sunt, adeoque mali. Quis hæc audiendo iram comprimat? cum non semel proscripta sint, tam in thesi 38. Baji dicentis: *Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua Mundus diligitur, & a Joanne prohibetur; aut laudabilis illa Charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur*; quam in sexta ex thesibus ab Alex. VIII. profligatis, ubi pariter dicitur: *Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel mundi; si Dei, Charitas Patris est; si Mundi, Concupiscentia carnis, hoc est mala est.* Errat siquidem primo, dum præter amorem mundi, quem dicit vitiosum, nullum alium amorem agnoscit præter amorem Dei omnia propter ipsum operantem, qui spectat ad virtutem Theologicam charitatis. Etenim præter hos duos amores dantur proculdubio amores, quibus prosequimur tum objecta honestatum aliarum virtutum Theologic., nempe Fidei, & Spei, tum etiam omnium virtutum moralium; hi autem amores neque ad charitatem presse dictam spectant, neque possunt dici mali: cum enim actus fidei, ac piæ affectionis ad fidem, spei, timoris, pœnitentiæ, aliique

ad

ad justificationem disponentes sint actus supernaturales, proculdubio mali esse non possunt. Errat deinde thesis, dum præter amorem Dei nullum alium amorem agnoscit, quo nosmetipsos, aut mundum diligamus, qui non sit malus. Etenim non solum non sunt mali, sed positive laudabiles sunt amores, quibus prosequimur objecta virtutum supernaturalium, sicut etiam illi, quibus prosequimur objecta virtutum naturalium; Infideles enim non male operantur, sed honeste, dum parentes honorant, egenis subveniunt, ac reddunt unicuique jus suum; quod tamen secundum se sine gratia supernaturali præstant, utpote destituti fide, quæ initium, & fundamentum est salutis. Unde ad Roman. 2. dicitur: *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt*. Et proscripta est thesis 22. Baji, ubi dicitur, a Pelagianis, non a Catholicis hunc Apostoli textum intelligi de Gentibus fidei gratiam non habentibus. Errat denique, dum docet, amorem, quo nosmetipsos, ac mundum diligimus, non referendo id ad Deum, propter hoc ipsum esse malum; perinde quasi detur obligatio referendi signate quamcunque nostram operationem ad Deum, diligendo illum amore charitatis in singulis actibus nostris: Sicut autem nemo admiserit, dari obligationem ponendi in quacunque opportunitate actum intensissimum charitatis perfectæ, qui hic & nunc poni posset, eo quod isthæc obligatio esset nimis ardua, & induceret homines ad desperandum de salute assequenda: ita nemo pariter admittere debet, quod quandocunque libere operamur, obligemur ponere actum perfectæ charitatis, omnia ad Deum referendo, ita ut omnis actus liber, qui non sit perfectæ charitatis, sit peccaminosus, prout exprimitur in thesi; quandoquidem ista etiam obligatio est nimis ardua, & induceret in desperationem; atque adeo induceret homines in reprobum sensum, quo collineant theses rigidissimæ tam morales, quam Scholasticæ Jansenianorum. Et sane de fide est ex Tridentino sess. 6. can. 7., non esse peccaminosa opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, ut ad illam disponant; & tamen ea non sunt actus perfectæ charitatis, sed fidei, spei, timoris, pœnitentiæ: quare erronee asseritur, quod præter actum charitatis, quo Deum amamus, omnia propter illum operando, quilibet alius amor sit malus. Quod pariter constat ex Canone trigesimoprimo laudatæ sessionis Tridentini, ubi anathematizatur qui dixerit, *justificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis bene operatur*: hoc enim actu homo seipsum amat amore concupiscentiæ optando sibi gloriam æternam, non amat Deum amore amicitiæ, idipsum ad Deum referendo, nec proinde actus est malus, prout Janseniani delirabant in thesi 13. ab Alex. VIII. confixa.

Hinc si attente perpendatur thesis hæc Quesnelliana, non potest accipi in eo sensu, in quo accipitur doctrina Leonis Papæ, qui sermone quinto de jejunio septimi mensis videtur idipsum docere, dum dicit: *Duo amores sunt, ex quibus omnes prodeunt voluntates; rationabilis enim animus, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est, aut mundi*. Quod pariter videtur docere Augustinus lib. 2. de peccator. merit. cap. 18. ubi dicit: *Mirum est, si voluntas possit in medio ita consistere, ut nec bona sit, nec mala: si enim justitiam diligimus, est bona, secus est mala*. Constat quippe, quod universim Patres passim doceant, esse Dei, & justitiæ amatorem, non solum illum, qui Deum diligit amore perfectæ charitatis, omnia propter ipsum operando, ut vult Quesnellus, sed etiam illum, qui aliis aliarum virtutum actibus amore Deum prosequitur tantum exercite, non signate, quatenus amat objecta virtutum, quæ Deo arrident; ut proinde dixerit Christus D. Jo. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit*, cum sit aliqua etiam Dei dilectio mandatorum observantia. Præterquamquod cum omnis creata honestas, ac bonitas sit quædam divinæ bonitatis participatio, consequens est, ut qui quamcunque honestatem objectivam amat, Deum etiam aliquatenus amore prosequatur. Quare falsissimum est, quod actus aliarum virtutum distinctarum a charitate (qui non sunt formalis, sed virtualis dilectio Dei) sint peccaminosi: Quicquid sit, an sint etiam possibiles actus morales indifferentes in individuo, qui nec boni moraliter sint, nec mali. Ex quibus omnibus facile innotescit etiam thesium proxime sequentium falsitas.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLV.

QUadragesimaquinta similiter sustinet, quod amore Dei non amplius regnante in corde peccatoris, necesse sit, ut in eo regnet carnalis cupiditas, quæ omnes ejus actiones corrumpat; quasi vero non possit peccator amissa gratia, & charitate quicquam boni facere, sed omnes ejus a-

ctus sint peccaminosi. Diximus autem, non solum actus supernaturales fidei, spei, timoris, attritionis ad justificationem disponentes esse bonos, ac a Deo aliquando præceptos, juxta doctrinam Trident. sess. *6.* cap. *6.* quamvis tunc in corde peccatoris nondum regnet Dei amor, & charitas; sed etiam quamplures impiorum actus naturales esse studiosos, juxta doctrinam Augustini pluribus in locis, ac præsertim lib. de spirit. & liter. cap. 28. ubi habet: *Impiorum quædam facta vel legimus, vel novimus, vel audimus, quæ secundum justitiæ regulam non solum vituperare non possumus, verum etiam merito, recteque laudamus: quamquam si discutiuntur, quo fine fiant, vix inveniuntur, quæ debitam justitiæ laudem, defensionemque merentur.* Idcirco autem *vix*, seu raro admodum ea sic inveniuntur, quia impii carent abundantia illa auxiliorum, quæ consona est justis ex exigentia gratiæ justificantis. Et idem S. Doctor epist. 5. ad Marcellinum pariter dicit, in Romanis Ethnicis fuisse aliquas Civiles sine vera Religione virtutes. Quare ubi Augustinus in Enchirid. cap. 117. dicit: *Regnat enim carnalis cupiditas, ubi non est charitas*, intelligendus est, ut in superiori thesi dicebamus, quod peccatum a cupiditate carnali ortum in iis actionibus regnet, in quibus non habetur charitas saltem late sumpta, per hoc scilicet, quod diligantur objecta aliarum virtutum a charitate distinctarum, quæ tamen per se ad charitatem ordinantur. Dicitur etiam regnare cupiditas carnalis, ubi non regnat Dei amor, quia deficiente gratia, & charitate, deest abundantia auxiliorum, quibus carnali cupiditati valide repugnetur.

Quod si quæras, quare non debeant etiam aliquam consimilem benignam interpretationem suscipere verba hujus thesis, ita ut intelligantur, quod regnet cupiditas, ubi non regnat amor Dei, saltem late sumptus, quod esset dicere actum liberum esse turpem, si non sit ex amore alicujus virtutis; quod passim Catholici docent negantes actus morales indifferentes in individuo? Responsio est facilis, quia verba doctrinalia sumi debent in sensu proprio, & quem præseferunt, nisi quid obstet, prout Augustinus docet de verbis Sacrorum Bibliorum; aliter nihil certi ex iis haberi posset, si ad minus proprium, ac legitimum sensum detorquerentur, ut fit ab Heterodoxis. Quod autem ubi Patres docent inter cupiditatem, & charitatem nihil mediare, explicentur de charitate presse dicta, obstat eorundem doctrina; cum passim doceant, præter charitatem Theologicam dari alias virtutes, quarum actus non sint peccaminosi; unde explicandi sunt de charitate late sumpta, quæ complectitur omnes virtutes; cum autem nusquam Quesnellus admittat alias virtutes a charitate distinctas, (immo pluribus in locis eas neget, ut videre est in harum thesium decursu, præsertim in quinquagesimatertia, & sequentibus) nihil *obstat* quominus verba hujus thesis *intelligantur in* sensu proprio de amore Dei, qui spectat ad charitatem Theologicam. Et propterea hic idem sensus dicendus est etiam sensus ab Auctore intentus. In hoc autem sensu thesis est hæretica; & ideo fuit absolute proscribenda tum in proprio verborum sensu, quem de se facit, tum etiam in sensu, quem facit in codice Auctoris. Sic absolute prolata proscribenda esset hæc propositio: Odio habendi sunt parentes, quia in sensu verborum proprio male audit. At in Euangelio, in quo parentum honoratio præcipitur, verba illa Christi D. *Qui non odit patrem, & matrem*, &c. *non potest meus esse discipulus*, digna sunt suo Auctore, sed accipienda sunt in sensu accommodo, ne dicamus Christum loqui pugnantia, ac sibimet contradicere; videlicet, (ut exponit Gregorius Papa homil. 37. in Euangelia) quod parentes odio habendi sint, ac fugiendi, quoties eos in via Dei patimur adversarios.

Quibus adde, thesim hanc esse erroneam etiam in eo, quod pariter asserit, videlicet necesse esse, ut in corde peccatoris, in quo abest amor Dei, regnet cupiditas, quæ omnes ejus actus corrumpat. Si enim omnes actus peccatorum necessario sunt peccaminosi, non datur in iis libertas indifferentiæ, seu libertas a necessitate, requisita ad demeritum, & ad peccatum formale, sed solum datur libertas a coactione; quæ juxta sententiam Catholicam contra Jansenium non sufficit ad demeritum. Quare non solum est erroneum dicere, quod peccator in omnibus suis actionibus peccet, puta audiendo Missam, aut jejunando juxta præceptum Ecclesiæ; sed est erroneum etiam dicere, quod non habeat libertatem indifferentiæ ad carendum hac, vel illa culpa, ut ostendimus in thesi trigesima octava; ea enim esset libertas physica, non moralis; atque adeo libertas flocci pendenda in ordine ad culpam evadendam, ut proinde dici deberet liberum arbitrium per peccatum esse extinctum; quod adversatur doctrinæ Tridentini sess. *6.* can. 5.

ANA-

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLVI.

QUadragesimasexta in eadem fæce volutatur, dum dicit, cupiditatem, aut charitatem reddere malum, aut bonum usum sensuum; quasi vero non possimus uti sensibus, nisi aut per actus malos ortos a cupiditate, seu a concupiscentia, aut per actus bonos imperatos a charitate; cum tamen certissimum sit ex nuper dictis, quod possit usus sensuum esse bonus per actus imperatos ab aliis virtutibus distinctis a charitate, nempe per actus misericordiæ, justitiæ, mortificationis, pœnitentiæ, & similes; peccator quippe ante justificationem, quamvis charitate careat, bene utitur sensibus suis, dum se disponit ad justificationem, audiendo Missam præceptam, jejunando, restituendo ablatum ex amore justitiæ. Quod si pravus esset sensuum usus ex hisce actibus ortus, & ex prava cupiditate actus isti, charitate deficiente, essent peccaminosi, sequeretur, quod peccator ad justificationem se disponeret patrando novas culpas; atque adeo per hujusmodi actus redderet se magis indispositum ad justificationem obtinendam; nec deberent illi actus præcipi, sed prohiberi. Quod si dicas, actus illos, ut malitiam exuant, debere ex charitate promanare, & poni ex motivo divinæ bonitatis summe dilectæ, ad quam omnia referenda sunt, non vero ex motivo creato illarum virtutum; jam ex hoc fieret, quod unicuique istorum actuum esset annexa justificatio, quippe quæ a dilectione perfecta Dei separari non potest; atque adeo nulla daretur dispositio remota, ac præparatio ad justificationem, contra doctrinam Tridentini sess. 6. cap. 6. Erroneum proinde est, quod solum a charitate usus sensuum sit bonus, & a cupiditate sit malus. Nomine enim charitatis in hac thesi secundum proprium verborum sensum venit charitas Theologica, ut supra diximus, non vero charitas late dicta, quæ chorum omnium virtutum complectatur; in quo sensu Augustinus in psalm. 18. dixit: *Qui noluerit servire charitati, necesse est, ut serviat iniquitati*. Nomine vero cupiditatis venit cupiditas vitiosa reddens actus peccaminosos, ut docet August. lib. 3. de Serm. Dom. in monte cap. 22., ubi habet: *Voluntas non est, nisi in bonis; nam in malis, flagitiosisque factis cupiditas proprie dicitur*. In hoc sensu proprio a Quesnello hic usurpari tam charitatem, quam cupiditatem constat etiam ex præcedentibus thesibus; atque adeo thesis isthæc tam in proprio, quem præseferunt verba, quam in sensu ab Auctore intento fuit configenda.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLVII.

QUadragesima septima in iisdem erroribus versatur, dum docet, legis observantiam non habere rationem virtutis, nisi ea profluat ex fonte charitatis, ita ut Dei amor sit ejus interius principium, & Dei gloria sit ejusdem finis. Quod si desit Dei amor tanquam principium interius, & Dei gloria tanquam ejusdem finis, tunc exterior obedientia sit hypocrisis, & falsa, seu fucata justitia. Proscripta jam fuerat a Pio V., a Gregorio XIII., & ab Urbano VIII. hæc eadem Baji propositio 16. dicens: *Non est vera legis obedientia, quæ fit sine charitate*. Nec veretur Quesnellus iterum illam in medium adducere, contendens peccati reos esse, ac hypocritas, qui proximum diligunt sicut seipsos, qui parentes honorant, qui præceptis naturalibus, ac positivis Dei, & Ecclesiæ obtemperant ex motivo proprio virtutis obedientiæ, respiciendo unice honestatem, quæ relucet in exequendis mandatis Legislatorum, præscindendo a motivo charitatis: quasi vero turpe sit, & peccaminosum sectari honestatem, quæ in virtute morali obedientiæ continetur. Ex quo fieret, quod qui ex tali motivo legem observat, ob hoc ipsum peccet, quatenus transgreditur aliam legem de non operando honeste, nisi ex motivo charitatis. Hanc tamen legem non dari, non solum ex eo constare videtur, quia esset nimis ardua, ferretque moralem impossibilitatem, ut observetur, (non secus ac lex de ponendo semper actu charitatis intensissimo) ut proinde induceret in desperationem; sed etiam quia de medio tolleret virtutes alias a charitate distinctas; cum tamen de fide sit dari tres virtutes Theologales ex Apostolo 1. Corinth. 13., ubi dicit: *Fides, Spes, & Charitas, tria hæc; major autem horum est Charitas*. Non posset autem dici charitas esse major, nisi darentur aliæ virtutes, quibus præferretur. Hinc Tridentinum sess. 6. cap. 7. de his tanquam de tribus virtutibus loquitur dicens: *In justificatione simul hæc omnia accipit homo, fidem, spem, & charita-*

tem;

tem; ac deinde definit in eadem sess. can. 28., quod licet per quodvis peccatum gratia, & charitas amittatur, non semper amittatur etiam fides. Similiter de virtutibus moralibus, tanquam de virtutibus inter se, & a charitate distinctis, dicitur Sapient. 8. *Sobrietatem, & prudentiam docet, & justitiam, & virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominis*. Hinc communissimus Theologorum, Patrum, ac totius Ecclesiæ sensus fert varietatem, ac distinctionem virtutum, ut sine temeritate ea negari non possit. Quare licet perfectius sit amare objectum virtutum moralium propter Deum ex affectu charitatis, quam amare illud propter se, & ex motivo proprio talis virtutis; non propterea hujusmodi amor est vitiosus, aut dicit ullam imperfectionem positivam; sicut non est imperfectus positive, aut culpabilis amor Dei minus intensus, quamvis sit minus perfectus, quam amor Dei intensior; & consequenter legis obedientia, quæ non ponitur ex motivo charitatis, sed ex motivo proprio virtutis obedientiæ, quia scilicet rationi consonum est superiorum mandata exequi, non est *hypocrisis*, nec *justitia falsa*, sed vera virtus, quamvis minus perfecta, quam sit charitas.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLVIII.

QUadragesima octava docet, nihil boni esse posse in nobis sine fidei lumine, sine Christo, & sine charitate, atque adeo in Infidelibus non posse esse, nisi tenebras, & barathrum culparum, & in peccatoribus post Christum, ejusque gratiam, & charitatem amissam nihil superesse præter aberrationem a via salutis, & peccatum. Quod attinet ad Infideles, recuditur vigesima quinta ex proscriptis Bajanis thesibus, quod scilicet *Omnia opera Infidelium sint peccata*: cum tamen certum esse debeat, posse Infideles solis naturæ viribus honeste aliquando operari, ut passim Patres testantur. Hieronymus in illud ad Gal. 1. *Ut revelaret filium suum in me*. hæc habet: *Perspicuum sit, natura omnibus Dei inesse notitiam, & habere in se semina sapientiæ, & justitiæ, reliquarumque virtutum: Unde multi absque fide, & Euangelio Christi sapienter faciunt aliqua, vel sancte; ut parentibus obsequuntur*, &c. Chrysost. hom. 5. in Rom. 2. habet, *Deum sic hominem finxisse, ut possit per se virtutem intelligere, ac vitium declinare*. Cum autem per Adæ peccatum, quæ nobis naturalia sunt non amiserimus, & ex Tridentino sess. 6. cap. 1. liberum arbitrium non sit amissum, licet sit viribus attenuatum, & inclinatum, idcirco etiam in natura lapsa dantur vires naturales ad honeste operandum; unde proscripta est vigesima secunda Baji thesis docens: *Cum Pelagio sentiunt, qui textum Apostoli ad Roman. 2. Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt, intelligunt de Gentibus fidei gratiam non habentibus*; siquidem etiam sine lumine fidei potest humanum arbitrium naturaliter legem servare. Quibus adde, quod Infideles, etiam ante actum fidei, qui spectat ad intellectum, elicere possunt actum supernum, qui spectet ad voluntatem, quo scilicet velint fidem amplecti, & credere; quandoquidem ex tali actu libero voluntatis fides denominatur meritoria; unde dicitur Rom. 10. *Corde enim creditur ad justitiam*.

Quod autem spectat ad peccatores, recuditur pariter hic 34. ex Bajanis proscriptis thesibus, quæ habet: *Omne, quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est*: necnon 39. dicens: *In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati*. Et sane peccator, qui a Christo, atque adeo a via salutis aberravit, antequam gratiam sanctificantem, & charitatem recuperet, potest a Deo excitatus, ejusque gratia adjutus, actibus supernis fidei, spei, doloris ad illam se disponere, & cum filio prodigo dicere: *Surgam, & ibo ad Patrem meum, & dicam illi, Peccavi*; in quo certe non aberraret, nec peccaret; unde falsum est, quod sine Christi gratia, & charitate nihil aliud esse possit peccator, quam aberratio, & peccatum. Quinimo Tridentinum sess. 14. cap. 4. declarat, attritionem a peccatore conceptam non solum non reddere illum hypocritam, & magis peccatorem, (prout redderet, si esset peccaminosa) sed etiam esse donum Dei, & Spiritus Sancti impulsum, quo pœnitens viam sibi ad justitiam parat, & ad gratiam Dei per Sacramentum obtinendam se disponit. Hinc ab eodem Trid. sess. 6. cap. 9. anathematizatur, qui dixerit: *Opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quacunque ratione facta sint, vere esse peccata, aut quanto vehementius quis nititur se disponere ad gratiam, tanto gravius peccare*.

Denique ex eo etiam thesis hæc est erronea, quod velit sine fidei lumine, sine Christo, sine charitate non posse homines culpas declinare; cum certum sit non posse culpæ ascribi, quod vitari non potest. Hinc Tridentinum sess. 6. can. 6. docet, in potesta-

testate hominis esse vias suas malas facere; & consequenter potest culpas declinare, etiamsi fidei lumine careat, Christo, & charitate.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLIX.

QUadragesima nona contendit, eodem modo peccatum se habere ad amorem nostri, sicut opus bonum ad amorem Dei; unde sicut nullum peccatum excludit amorem nostri, ita nulla bona operatio sejungatur a Dei amore: ex quo recurrit, quod in thesibus superioribus dicebatur, operationes, quæ non profluunt ex fonte charitatis erga Deum, esse lutulentas, & peccaminosas. Sed manifeste errat; cum enim peccatum sit turpe, & inhonestum, & sub hac ratione amari non possit, debet apparere aliquo modo nobis bonum, (videlicet aut quia est delectabile, aut quia est utile) ut possit amorem terminare; si autem amatur, quia parit in nobis delectationem, aut utilitatem, dum peccatum amamus, volumus nobis bonum illud delectationis, vel utilitatis, & ideo amamus nosmetipsos, cum amare nihil aliud sit, quam velle bonum. At opus bonum, utpote honestum, potest de se amorem terminare, nec est necesse, quod illud velimus propter Deum dilectum, quando independenter ab hac relatione ad Deum habet suam bonitatem, nempe honestatem, quæ secundum se potest amari; & ideo potest opus bonum esse sine amore Dei. Sic qui propter mercedem æternam bene operatur, non solum non peccat, ut definitur a Tridentino sess. 6. can. 31. verum etiam ponit actum bonum, & salutarem; & tamen sic operando non amat Deum, cum nihil boni Deo velit, sed amet seipsum, cum velit Deum sibi; unde Deum amat amore concupiscentiæ spectante ad spem supernaturalem, non amore amicitiæ, qui spectet ad charitatem. Similiter qui proximum diligit, non quidem ex motivo Divinæ bonitatis summe dilectæ id præcipientis, sed ex motivo honestatis creatæ, quæ reperitur in dilectione proximi, quatenus talis dilectio est conformis naturæ rationali, & dictamini rationis, non amat hoc actu Deum; & tamen opus non solum est usquequaque honestum, tam ex objecto formali, quam ex objecto materiali, sed etiam est opus præceptum a Deo, qui peccatum præcipere non potest: Siquidem non unum, sed duo sunt præcepta charitatis: Primum quidem, ut diligamus Deum ex toto corde, atque adeo non ex corde diviso inter amorem Dei, & amorem creaturarum oppositum Divinæ voluntati; Alterum, ut proximum sicut nosmetipsos diligamus. Quod si teneremur proximum diligere ex motivo charitatis erga Deum, non essent duæ virtutes charitatis, altera, quæ Deum tantum respiceret, altera, quæ tantum respiceret proximum, ut communiter Theologi docent; sed esset una, quæ utrunque actum eliceret, & dilectionis Dei propter seipsum, & dilectionis proximi propter Deum; & consequenter non essent duo præcepta charitatis, sed unum tantum, quod generaliter complecteretur omnia, quæ propter Deum sunt diligenda. Immo ex Angelico 2. 2. quæst. 27. art. 8. si non possemus honeste diligere proximum propter se, sed teneremur illum amare propter Deum, sequeretur, quod præceptum dilectionis Dei non esset primum, & maximum, prout Christus Dominus Matth. 22. illud appellavit, sed præcipuum esset, & maximum præceptum de dilectione proximi propter Deum; eo quod dilectio proximi includeret Dei simul, & proximi dilectionem, ad quod non se extenderet mera dilectio Dei. Potest itaque opus esse usquequaque bonum, quamvis amorem Dei formalem non includat.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim L.

QUinquagesima non est absimilis præcedentibus, dum docet frustra nos clamare ad Deum, Pater mi, quando ille, qui clamat, non est spiritus charitatis; atque adeo Dei invocationem, fiduciam in ejus amore paterno, orationes, suspiria esse inania, nisi ex fonte charitatis promanent. Sed quomodo dici possunt inania, si maxime conferunt ad charitatem, & justificationem impetrandam, ac de congruo promerendam, quoties procedunt ex auxilio superno? Propterea Tridentinum sess. 14. cap. 4. docet, *ex ingenti peccatorum detestatione manasse clamores illos Sanctorum, Tibi soli peccavi, & malum coram te feci: Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum: Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ*, & alios hujusmodi generis: ac deinde can. 5. anathematizat qui dixerit, hanc *peccatorum detestatio-*

tionem, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum multitudinem, ac fœditatem, necnon amissionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incursum, non esse verum, & utilem dolorem, neque ad gratiam præparare. Et tamen hujusmodi clamores, ac peccatorum deteſtatio non profluunt ex fonte charitatis, ſed potius ex amore quo quis ſeipſum honeſte diligit, dolendo de culpis ob amiſſionem gloriæ, & ob damnationis incurſum. Quod ſi fruſtra Deum Patrem noſtrum invocaremus, quando nondum adeſt ſpiritus charitatis, qui clamet, quomodo peccatori id a Deo injungeretur Jerem. 3. ubi dicit: *Frons mulieris meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere: ergo ſalem amodo voca me, Pater meus, & dux virginitatis meæ tu es.* Dum enim huic invocationi promittitur peccatorum remiſſio, & charitas, ea invocatio non procedit ex ſpiritu charitatis, & tamen utilis eſt ad charitatem impetrandam. Sic etiam non fruſtra filius prodigus Lucæ 11. decrevit dicere: *Pater peccavi in cælum, & coram te*, ſiquidem ob hoc propoſitum ex conſideratione propriæ egeſtatis ortum, cum adhuc longe eſſet, atque adeo nondum reverſus ad Patrem, hic miſericordia motus accurrit, & oſculatus eſt eum, ac induit illum ſtola prima, reſtituendo illi, quam amiſerat, charitatem. Idemque dicitur de Publicano Lucæ 18. qui cum fiducia remiſſionis obtinendæ clamabat, *Deus propitius eſto mihi peccatori*, & hac de cauſa *deſcendit juſtificatus in domum ſuam.* Verum quidem eſt, quod deficiente charitate habituali, operationes virtutum ſupernaturalium, quibus Patris Cœleſtis auxilium imploramus, nullatenus deſerviant ad merendam de condigno gratiam. In quo ſenſu 1. ad Corinth. 13. dicitur: *Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt*, ut advertit D. Proſper lib. 1. de vita contempl. cap. 4. deſerviunt tamen ad illam impetrandam, & ad merendum de congruo vires ſupernas, quibus ad illam pervenire poſſimus; unde non ſunt fruſtra, ut Queſnellus effutit adverſus Catholicas veritates. Quod ex eo etiam fit perſpicuum, quia oratio Dominica etiam a peccatoribus charitate orbatis recitanda ſit, dicendo cum fiducia, & humilitate, *Pater noſter, qui es in cælis, dimitte nobis debita noſtra*; quamvis enim peccator non ſit Dei filius adoptivus per gratiam, adhuc poteſt Deum invocare Patrem, per hoc quod ad ejus imaginem, ac ſimilitudinem ſit creatus, & ab eo enutritus affectu paterno: unde dicitur Malach. 2. *Nunquid non Pater unus omnium noſtrum?*

PROPOSITIO LI.

Fides juſtificat, quando operatur; ſed ipſa non operatur, niſi per charitatem. *Queſn. Act. 13. 39. edit. 1693. & 1699.*

SINOPSIS.

I. Duplex hic error involvitur, & quod fides juſtificet, & quod fides non operetur, niſi per charitatem. II. Fides non juſtificat, niſi diſpoſitive, non formaliter; & per dilectionem operatur, quatenus actus fidei diſponit, ac ſe extendit ad inducendam operationem propriam charitatis. III. Multifariam Heterodoxi errarunt in explicando quomodo fides juſtificet. Queſnellus docet, fidem non eſſe ſine fiducia, & amore, atque hac ratione per fidem apprehendi potius juſtificationem, quam acquiri.

IV. Si poſſet fides formaliter juſtificare, conjuncta cum Spe, & Charitate, poſſet pariter ſejuncta ab illis. V. Quod autem poſſit ab iis ſeparari, perperam Calvinus inficiatur. VI. Juſtus ex fide vivit, *tum quia per fidem reddit ſibi quadantenus præſentem beatitudinem: tum etiam quia ex fide formata charitate vivit vita gratiæ. VII. Fides autem ſicut poteſt eſſe ſine charitate, ita poteſt ſine illa operari.*

VIII. Paſſim fides dicitur juſtificare, ſed ſolum cauſaliter, & meritorie. IX. Tribuitur quidem fidei ſalus, ſicut tribuitur etiam ſpei, dilectioni, timori, baptiſmo, quin tamen hæc ſeorſim ad ſalutem ſint ſatis. X. Explicatur in quonam ſenſu verum ſit, quod Omnis, qui credit, habeat vitam æternam. XI. Et in quonam ſenſu Patres doceant ſolam fidem juſtificare.

I. Utrumque erroneum, & fidei catholicæ adverſum, & quod fides juſtificet per ſuam operationem, & quod non poſſit habitus fidei ſuam operationem exercere niſi per charitatem. Docet quidem Apoſtolus ad Rom. 3. quod nos per fidem juſtificemur; & ad Galatas 5. quod fides per dilectionem operetur. At quomodo per fidem juſtificemur explicat Trident. ſeſſ. 6. cap. 8. dicens, *Ea verba in eo ſenſu intelligenda eſſe, quem perpetuus Eccleſiæ conſenſus tenuit, & expreſſit, ut ſcilicet per fidem ideo juſtificari dicamur, quia fides eſt humanæ ſalutis initium, fundamentum, & radix omnis juſtificationis, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, & ad filiorum ejus conſortium pervenire.* Calvinus autem, & cum eo Janſeniani contendunt,

dunt, fidem formaliter justificare per suam operationem, quæ vel sit quædam fiducia, & amor in Deum, vel ab his actibus non sejungatur, ut habet Quesnellus in thesi sequenti. Hæc sunt Calvini verba in Antid. Concilii ad can. 11. sess. 6. *Sola fides est, quæ justificat, fides tamen, quæ justificat, non est sola; sicut calor Solis solus est, qui terram calefacit, ipse tamen calor non est solus in Sole, sed cum splendore*. Quod pariter docuerunt Philippus Melancthon, Kemnitius, & alii Heterodoxi apud Bellar. lib. 1. de Justific. cap. 15. putantes ad præsentiam charitatis fidem justificare, ita ut effectus justificationis soli fidei tribuatur, & charitas sit solum requisitum. Quod pariter non obscure docet Quesnellus in thesi 68. dicens: *Dei bonitas abbreviavit viam salutis, claudendo totum in fide, & precibus*, indicans solam fidem, quæ juxta suas hallucinationes nonnisi per charitatem operatur, & non est sine fiducia, & amore, formaliter justificare, & non mere dispositive, ut docet Tridentinum.

II. Præterea modus, quo fides per dilectionem operatur, juxta verba Apostoli, explicatur ab Angelico his verbis: *Fides primo, & principaliter consistit in operatione, in quantum scilicet inhæret primæ veritati; sed veritas prima est etiam ultimus finis, propter quem operamur; inde etiam est, quod fides ad operationem se extendit, secundum illud ad Galatas 5. Fides per dilectionem operatur*. Quare licet verum sit, quod operationem fidei, quæ primæ veritati inhæret, subsequatur deinde operatio charitatis, propter quam assequimur ultimum finem, non propterea verum est, quod in hac thesi dicitur, fidem non operari, nisi per charitatem, ita scilicet ut non possit vera fides in peccatoribus Christifidelibus dari, ac operari absque charitate; cum definitum sit in Trid. sess. 6. can. 28., non semper amissa per peccatum gratia, & charitate, fidem amitti.

III. Antequam ostendam falsitatem utriusque asserti, præmitto multifariam ab Heterodoxis explicari, quod fides justificet; etenim justificat quatenus *fides est fiducia misericordiæ, quod propter Filium Dei habeamus remissionem peccatorum, non propter nostras virtutes*, ut habet Philippus Melancthon in locis communibus titulo de bonis operibus. Lutherus vero in 2. cap. ad Galat. dicit: *Fides est formalis justitia, propter quam homo justificatur, non propter charitatem*. Alii cum Calvino, & Kemnitio dicunt fidem justificare, quia homo credendo accipit, quod Deus promittendo offert; & idcirco fides non est sine fiducia accipiendi, quod Deus promisit, & sine amore Dei dantis, quod promisit. Huic sententiæ videtur inhæsisse Bajus, Jansenius, & nunc Quesnellus, docentes fide justificationem apprehendi potius, quam acquiri.

IV. Ostenditur nunc prius, quod fides non justificet per suam operationem, sed solum ad justificationem disponat, & deinde ostendemus, quod non requiratur charitas ad hoc, ut fides operetur. Quod attinet ad primum, ratio cur fides non justificet, est, quia si posset justificare ad præsentiam fiduciæ, seu spei, & charitatis, posset etiam separata ab his virtutibus justificare; constat autem quod sine dilectione non potest peccator justificari saltem extra Sacramentum Pœnitentiæ, juxta illud 1. Jo. 2. *Qui non diligit, manet in morte*. Ergo fides non justificat. Probatur sequela, quia fides eadem omnino est, sive præsentes sint aliæ virtutes Theologicæ, sive sint absentes: ergo si justificaret præsentibus aliis virtutibus, etiam justificaret iis absentibus, imo etiam præsentibus vitiis oppositis.

V. Neque dicas, quod fides non possit a fiducia, & charitate separari. Nam peccatores amissa per peccatum charitate, & gratia, non amittunt fidem, si non peccant peccato infidelitatis, ut diximus ex Tridentino loco laudato; quare potest a charitate separari, & sic separata posset justificare, si verum esset, quod fides justificet, quod est erroneum. Deinde in tantum in sententia Calvini, & Lutheri, quos sequitur in his thesibus Quesnellus, vera fides non potest a fiducia, & amore separari, in quantum, ut habet Lutherus in epist. ad Romanos, fides est similis igni, qui si non luceat, & ardeat, non est ignis; vel in quantum, ut habet Calvinus lib. 3. instit. cap. 2. fides comparatur Christo, & Charitas Spiritui sancto; unde sicut Christus nequit esse sine Spiritu sancto, ita nec fides sine charitate: fides quippe intuetur, & recipit Christum simul cum spiritu dilectionis, & sanctificationis. Sed neutra ratio quicquam probat; non prima, quia etiam similitudines, quæ habentur in Euangeliis, non in omnibus debent convenire, ut alias advertimus ex Augustino, & a fortiori similitudines, quæ a nonnullis adducuntur ad aliquid explicandum. In Scripturis autem sola charitas, non vero fides igni comparatur; dicitur enim in Canticis: *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem; lampades ejus lampades ignis*. Et quamvis fides compareretur igni, in tantum esset igni similis, in quantum habet de se fides summam activitatem, non vero in quantum semper fides operatur,

aut

aut in quantum semper debeat habere secum annexam charitatem, quæ semper operetur; quis enim somniet, virtutes Theologales, semper ac sunt in anima, semper operari? cum enim in baptismo infundantur infantibus, deberent etiam in infantibus operari. Neque quicquam evincit Calvini ratiocinatio, quia scilicet qui fide respicit, & intuetur Christum, intuetur illum cum spiritu dilectionis, & sanctificationis. Hinc enim solum fit, quod ad fidem spectet tum Christus, tum Spiritus sanctus solum objective: eo modo, quo sanitas est in ægroto, quando de illa cogitat, & illam appetit; at hinc non sequitur, quod non possit fides a spiritu dilectionis separari.

Neque instes, charitatem consequi ad fidem; & idcirco fides semper charitati annectitur, & per charitatem operatur. Nam charitas non consequitur ad fidem tamquam passio, & proprietas necessaria; sed consequitur tamquam virtus, ad quam alia disponit, & inclinat; ideo enim fides dicitur gignere charitatem, quia actus fidei inclinat, & disponit ad actum charitatis, & ad diligendum Deum, cui credit, quin tamen necessitet ad talem dilectionem; aliter actus charitatis non esset meritorius, & salutaris.

VI. Neque opponas illud Habacuc 2. *Justus ex fide vivit*, quod videtur innuere, fidem sejungi non posse a charitate, qua vivimus vita spirituali.

Nam sententia ista, qua non semel utitur Apostolus, si ad literam explicetur, solum significat, justum sustentare se, ac tolerare in via desiderium patriæ per fidem; quoniam fides facit quodammodo præsentem beatitudinem, quam speramus; ea quippe est *sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium*, ut dicitur ad Hebr. 11. Significatur etiam per eandem sententiam, quod justus vivat vitam spiritualem, & divinam ex fide, videlicet ex fide formata per charitatem, non vero ex fide informi, neque inde infertur, quod fides non possit esse informis.

VII. Quod attinet ad alterum assumptum, quod scilicet non requiratur charitas, ut fides esse, & operari possit, unde falsum fit, quod nonnisi per charitatem vera fides operetur, manifeste ostenditur ex eo, quod etiam in magnis peccatoribus possit dari vera fides; ergo a fortiori potest haberi fidei exercitium in aliis non magnis peccatoribus, sine charitate. Antecedens constat, tum ex proscriptione thesis duodecimæ facta ab Alex. VIII. quæ habet: *Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides, & si videantur credere, non est vera fides divina, sed humana*; tum etiam ex verbis Apostoli 1. ad Cor. 13. *Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habeam, nihil sum*; Ubi cum dicat *omnem fidem*, amplectitur etiam divinam; unde potest divina fides haberi sine charitate. Præterquamquod ibi solum loquitur Apostolus de fide divina, cum statim addat: *Nunc autem manet fides, spes, & charitas*. Hinc Trid. sess. 6. can. 28. habet: *Si quis dixerit, amissa per peccatum gratia, simul & fidem semper amitti, aut fidem, quæ remanet, non esse veram fidem, licet non sit viva, aut eum, qui fidem sine charitate habet, non esse Christianum, anathema sit*. Et similiter Augustinus lib. 1. de Trin. cap. 18. docet, *Fidem sine charitate esse posse, non tamen prodesse*. Et ratio cur Deus voluerit ex sua misericordia, tum quod perseverent in peccatore habitus fidei & spei, amissa charitate, & gratia, quando peccatum iis virtutibus non adversatur, tum etiam quod per auxilium supernaturale possit ante exercitium charitatis haberi verus actus fidei Divinæ, ac spei, etiam ab eo, qui destitutus est habitu fidei propter infidelitatem, est, quia voluit peccatorem posse se disponere per hos actus supernaturales fidei, & spei ad actum charitatis. Cum enim ordo gratiæ imitetur ordinem naturæ, sicut in ordine naturæ ad introductionem formæ debent præire dispositiones, ita in ordine gratiæ; est autem dispositio congrua ad actum charitatis actus fidei divinæ, ac spei Theologicæ: & ideo Deus ad eliciendos hos actus confert auxilium, antequam conferat auxilium ad actum charitatis. Quando autem in peccatore non infideli perseverat habitus fidei infusæ, tunc ad hujus exigentiam datur connaturalius auxilium supernaturale ad eliciendum actum fidei. Quod si in peccatore infideli ille habitus non præsupponatur, tunc auxilium datur ex divina misericordia, ut possit peccator per actum fidei ponere congruam dispositionem ad actum charitatis. Quinimo non potest tale auxilium deesse, posito quod cuilibet peccatori præcipiatur, ut revertatur ad Dominum, & sine illo auxilio reverti non possit.

VIII. Opponitur primo a Jansenianis, quod passim in Scripturis dicamur nos per fidem justificari; justificatio autem nequit haberi sine charitate: ergo fides sine charitate haberi non potest; atque adeo fides justificat, quando ipsa operatur, nec operatur, nisi per charitatem. Antecedens patet; nam Rom. 5. dicitur: *Justificati ergo ex fide pacem habeamus ad Deum*: ad Ephesios 2. *Salvi facti estis per fidem*: ad Rom. 3. *Arbitramur ho-*

hominem justificari per fidem. Quare fides justificat, non quidem dispositive, sed formaliter, quatenus homo credendo accipit spiritum dilectionis, quem Deus promittendo offert.

Confirmatur, quia Lucæ 8. dicitur: *Crede tantum, & salva eris*: Lucæ 7. *Fides tua te salvam fecit*: Jo. 3. *Qui credit in Filium, habet vitam æternam*: Et Marci 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit.* Ergo fides sola est, quæ justificat, quamvis debeat per charitatem operari.

Confirmatur secundo, quia omni credenti infallibiliter a Deo promittitur salus: ergo justificatio competit actui fidei; cum autem justificatio sine charitate haberi non possit, sequitur, quod repugnet fides informis, quæ non justificet. Quare dicendum, quod justificet per charitatem, seu potius ad præsentiam charitatis; non secus ac sol calefacit per calorem ad præsentiam lucis, ut loquitur Calvinus. Antecedens probatur, quia ad Rom. 10. dicitur: *Omnis qui credit in eum, non confundetur*: Jo. 3. *Ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Act. 3. *In hoc omnis, qui credit, justificatur.*

Respondeo, quando in Scripturis dicitur impius justificari per fidem, aut ex fide, solum sensus est, quod fides sit initium, & fundamentum salutis nostræ, & radix justificationis, ut diximus ex Trid. sess. 6. cap. 8. unde fides non est nuda apprehensio justitiæ, ut contendunt Adversarii, sed est nostræ Justitiæ inchoamentum, ita ut illam nobis impetret, & promereatur de congruo. Hinc ad Hebr. 11. dicitur: *Sancti per fidem operati sunt Justitiam, adepti sunt repromissiones*; Ubi particula, *Per*, solum indicat causam, non apprehensionem Justitiæ; sicut cum dicimur justificari per Christum, indicatur, quod Christus sit causa nostræ justificationis. Et August. de Verb. Apost. serm. 16. *A fide incipit homo, sed quia & dæmones credunt, necesse est addere spem, & charitatem*: Et serm. 22. *Domus Dei credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur*: Et in psalm. 31. *Magnum opus, sed ex fide; laudo superædificationem operis, sed video fundamentum fidei; laudo fructum boni operis, sed in fide agnosco radicem.* Quare tam in locis Scripturæ adductis, quam in aliis plurimis solum sit sensus, quod fides inchoet nostram justificationem, & illam impetret, ac promereatur. Sic Lucæ 7. dicitur: *Fides tua te salvam fecit*; ubi indicatur, quod fides contulerit ad salutem, impetrando illam. Et aperte August. in Epist. 105. ad Sixtum docuit, fidem mereri, & impetrare, non vero esse nostram Justificationem, dicens: *Nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetret; neque enim nullum est meritum fidei.* Et lib. 1. contra Adversarium legis, & Prophetarum cap. 17. *In novo Testamento fides impetrat Charitatem.* Et lib. de prædestinat. Sanctor. cap. 7. *Ex fide ideo Apostolus dicit justificari hominem, non ex operibus, quia ipsa prima datur, ex qua impetrentur cætera, quæ proprie opera nuncupantur, in quibus juste vivitur.* Quod si peccatoris contritio solum de congruo meretur justificationem, quin ipsa justificetur formaliter, ut communius Theologi docent contra Vasq. & alios, a fortiori fides solum ut causa meritoria remota de congruo ad nostram justificationem concurrit.

IX. Ad primam confirmationem, ubi Christus D. dixit sufficere solam fidem, non dixit eam solam sufficere ad remissionem peccatorum, ut Sectarii opinantur, sed sufficere ad miraculum illud de excitatione defunctæ, de quo ibi erat sermo. Non negatur autem a Catholicis, quod sola fides interdum sufficiat ad miracula impetranda, quando hæc requiruntur ad fidem confirmandam, non vero ad illustrandam vitam patrantis illa. Non est itaque verum, quod sola fides sufficiat ad salutem: Et quamvis fidei aliquando salus tribuitur, non propterea fit, quod sola fides salutem causet sine concursu aliarum virtutum; sic salus tribuitur etiam spei, dum dicitur Roman. 8. *Spe salvi facti sumus*; tribuitur etiam timori Dei, dum dicitur Eccles. 2. *Timor Domini expellit peccatum*; necnon dilectioni, dum dicitur Lucæ 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*; aliquando etiam Baptismo, dum dicitur ad Tit. 3. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis*; nec proinde sequitur, quod singula istorum seorsim satis sint ad salutem.

X. Ad secundam, dum dicitur, quod omnis, qui credit, habet vitam æternam, non fit sensus, quod sola fides ad id sufficiat, sed fit sensus, quod fides salutem causet, si cætera non desint, ut modo diximus. Pariformiter enim dicitur in hoc eodem sensu Eccles. 2. *Omnis qui sperat in eum, non confundetur*; Et Lucæ 11. *Quicunque invocaverit nomen Domini, salvus erit*; Et ad Rom. 10. *Factus est omnibus obedientibus sibi causa salutis æternæ*, quin tamen hæc sola satis sint, ubi cætera desint. Hinc Patres passim docent, solam fidem ad salutem non esse satis. August. tr. 10. in Epist. Joann. *Multi dicunt, Credo, sed fides sine operibus non salvat.* D. Prosper lib. 1. de vita contempl. cap. 19. *Nec opera sine fide, nec fides sine operibus justificat.* Quibus adde, in eo etiam sensu

dici

dici posse, quod omnis, qui credit in illum, habeat vitam æternam, quatenus nemo sine fide consequitur vitam æternam. Quod sic explicat Aug. lib. de prædest. Sanctor. cap. 8. Si in aliqua Urbe sit unus dumtaxat Rhetoricæ præceptor, bene diceretur, quod omnes in ea Urbe ab eo Rhetoricam discant, non quia omnes Rhetoricæ navent operam, sed quia nemo est, qui huic facultati dat operam, quin eam discat ab illo.

XI. Opponitur secundo auctoritas multorum Patrum, qui soli fidei justificationem ascribunt; nec posset illi soli ascribi, nisi aliquatenus imbiberet charitatem, ita scilicet, ut nonnisi per charitatem operetur. Basilius in hom. de humilitate habet: *Hæc est perfecta gloriatio in Deo, quando neque ob justitiam suam quis se jactat, sed novit quidem se ipsum veræ justitiæ indignum, sola autem fide in Christo justificatum.* Ambrosius in ser. 45. *Sicut suffecit Judæ ad scelera Christum deservisse, ita suffecit latroni ad innocentiam, Domino credidisse.* Et in cap. 4. *Non ergo opus est lex, quando impius per solam fidem justificatur.* Chrysost. hom. 3. in epist. ad Titum: *Si credis fidei, cur alia infers? quasi fides justificare non sufficiat sola.* Et August. lib. cont. duas Epist. Pelagianorum cap. 21. *Quantalibet virtutis antiquos prædicas justos, non eos salvos fecit, nisi fides Mediatoris.*

Respondeo, quod Sancti Patres, ubi docent solam fidem justificare, opponunt fidem aut operibus cæremonialibus veteris legis, aut operibus externis, aut similibus, quin excludant spem, dilectionem, pœnitentiam, & quicquid ad justificationem requiritur. Basilius iis verbis laudatis excludit opera, quæ fiunt sine fide, & gratia Dei; dicens quippe sola fide hominem justificari, significat ex dono Dei tantum justificari, non vero ex aliis operibus prævenientibus omnia Dei dona. Hinc idem Basilius in sermone de fide diserte docet, ad salutem requiri præter fidem etiam charitatem: quod probat ex eo, quia Joan. 15. Christus D. prædixit, discipulos suos non ex sola fide, sed etiam ex dilectione esse cognoscendos. Ambrosius ibi solum excludit opera cæremonialia legis. Etenim in Comment. ad 4. cap. ad Hebr. habet: *Magna res est fides, & salutaris, & sine hac non est salvari possibile, sed sola fides non sufficit.* Chrysost. pariter ibi docet, solam fidem, idest sine cæremoniis veteris legis, ad salutem esse satis: propterea hom. 1. in 1. Epist. ad Timoth. habet: *Non fide solum opus est, sed etiam charitate.* Denique Augustinus solum ibi vult, neminem sine fide salvari, atque adeo antiquos justos neque per opera naturæ viribus effecta, neque per legem Moysis, sed per fidem in Christum D. esse salvatos. Passim enim Augustinus docet, solam fidem ad salutem non sufficere; & loco supra laudato de Trinitate diserte dixit, *Fidem sine charitate esse posse, non tamen prodesse.*

Ex quibus fit, falsum omnino esse primo, quod fides justificet per suam operationem. Falsum omnino esse secundo, quod fides non operetur, nisi per charitatem; est quippe vera fides Divina, quæ antecedenter ad charitatem, & sine charitate operatur, quin tamen ea justificet, sed solum ad justificationem disponat.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LI.

QUinquagesima prima dupliciter errat adversus fidei dogmata; tum quia docet, fidem justificare, quando operatur; tum etiam quia docet, fidem non operari, nisi per charitatem. Quod attinet ad primum, certum est, fidem habitualem operari posse, & influere in actum fidei, etiam separatum a charitate; siquidem ex Tridentino sess. 6. can. 28. non semper amissa per peccatum gratia amittitur fides; quæ ne frustra remaneat, debet posse operari; ejus tamen operatio, quamvis non sit viva, & charitate informata, adhuc tamen ex eodem Tridentino vera fides est; nec proinde talis fides justificat. Etenim ex cap. 7. ejusdem sessionis Tridentini fides vitam æternam non præstat sine spe, & charitate. Fides est requisita, ut accedamus, non ut per illam dumtaxat perveniamus ad Deum: propterea ad Hebr. 11. dicitur: *Credere oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit:* fidei enim operatio est solum ad Deum introductoria, & per eam tantum ad illum appropinquamus; at non justificat, nec vitam æternam præstat ex eodem Tridentino se sola; ut proinde a Christo D. dicatur Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*; & Jacob. 2. *Fides sine operibus mortua est.* Propterea in can. 9. ejusdem sess. Tridentini anathematizatur, qui dixerit, *Impium sola fide justificari.* Multi enim, quamvis parati vitam potius perdere, quam Christi fidem negare, sunt tamen fornicatores, adulteri, &c. qui proinde ex 1. ad Corinth. 6. *Regnum Dei non possidebunt.* Quando autem Apostolus ad Rom. 3. dicit, *Arbitramur justificari hominem per fidem sine operibus,*

solum

ſolum excludit opera legis, & naturæ, non opera gratiæ, inter quæ eſt dilectio, quæ eſt ultima diſpoſitio ad juſtificationem. Explicat autem Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 8. in quo ſenſu Apoſtolus dicat, nos per fidem juſtificari, quia ſcilicet Fides eſt *humanæ ſalutis initium, fundamentum, & radix omnis juſtificationis*: propterea ſolum radicaliter juſtificat, non formaliter.

Quod attinet ad alterum errorem hujus theſis, oſtendimus habitualem fidem non ſemper per quodvis peccatum amitti; & tunc, ne ſit prorſus fruſtranea, ſuam habere poteſt operationem propriam, qua firmiſſime credimus Deo loquenti: hæc autem operatio non poteſt haberi per charitatem, quæ jam ſupponitur per peccatum amiſſa: quare falſum eſt, quod fides operetur per charitatem. Propterea Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 6. docet, per fidem, timorem, ſpem, ac pœnitentiam impium præparari, ac diſponi ad juſtificationem, gratiam, & charitatem habitualem obtinendam: cum autem operatio fidei præcedat habitum charitatis infuſum, non poteſt operatio fidei ullatenus aſcribi charitati. Docet quidem Apoſtolus ad Galat. 5. quod ad ſalutem conſequendam valeat *non circumciſio, neque præputium, ſed fides, quæ per charitatem operatur*. At in eo ſenſu id accipiendum eſt, ut advertit D. Thomas, non ſolum quia fides per charitatem habet meritum vitæ æternæ, quod etiam competit ſpei, & aliis virtutibus infuſis: ſed etiam quia fides eſt initium ſalutis, & obtenta charitate, ad operationes impellit, quibus finem ultimum aſſequamur. Ubi adverte, verum dumtaxat eſſe, quod fides, quæ per dilectionem operatur, juxta ſenſum explicatum, valeat ad ſalutem: at erroneum *eſſe*, quod in theſi dicitur, fidem non operari, niſi per charitatem, cum poſſit adhuc ſejuncta a charitate operari.

Videri poſſet nonnulli imperito, quod theſis iſthæc non eſſet proſcribenda, quippe quæ uſurpat ipſiſſima verba Apoſtoli, & non videtur quare dici non poſſit, quod ea uſurpet in eodem ſenſu Catholico, in quo ab Apoſtolo uſurpantur, videlicet quod fides, quando operatur, juſtificet, non quidem formaliter, ſed radicaliter: & quod fides non operetur, niſi per charitatem, videlicet opera meritoria vitæ æternæ. Sic autem benigne explicata, prout Apoſtoli verba explicantur, ſanam, & Catholicam doctrinam continet, nec eſt obnoxia cenſuræ.

Sed fallitur, qui non advertit ad regulam ſupra traditam, quod ſcilicet verba doctrinalia, & dogmatica ſumi debeant in ſenſu proprio, non ſecus ac verba Sacrorum Bibliorum accipi debent, ut advertit Auguſtinus, in ſuo germano ſenſu, ſicut etiam verba Conciliorum, quoties aliunde non conſtat, in ſenſu minus proprio hic, & nunc accipienda eſſe: E. g. dum dicitur in Tridentino, quod ad Sacramentum Pœnitentiæ conſtituendum requiratur dolor, non poteſt id intelligi de dolore virtuali, qui in actu amoris Dei virtualiter continetur, ſed debet intelligi de dolore formali, quia hic eſt ſenſus proprius hujus vocis, nec aliunde habetur, quod poſſit intelligi de dolore virtuali: contra vero, quando in Scripturis dicitur, quod juſtificatio extra Sacramentum peccatori non conferatur, niſi præmiſſa peccatorum deteſtatione, ac dolore, profecto intelligi poteſt tam de dolore formali, quam de virtuali incluſo in dilectione Dei ſuper omnia, quia ſcilicet ex aliis Scripturæ locis habetur, quod etiam vi dilectionis Dei ſuper omnia conferatur juſtificatio. Ad rem noſtram: Ex aliis ejuſdem Apoſtoli textibus habetur, quod fides ſine charitate nihil profit, nec poſſit præſtare vitam æternam; propterea quando dicit, quod fides juſtificet, non debet intelligi, quod fides juſtificet formaliter, ſed ſolum radicaliter. Similiter ibi docet Apoſtolus, fidem a charitate ſejunctam poſſe operari, ut quando dicitur 1. Corinth. 13. *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil ſum*; propterea dum dicit fidem per dilectionem operari, non debet id ita explicari, ut requiratur charitas ad operationem fidei, prout ferret proprius, ac obvius verborum ſenſus. Contra nunc in caſu noſtro, ex aliis Queſnelli locis non ſolum non habetur, quod in ſenſu minus proprio ad mentem Apoſtoli verba hujus theſis uſurpentur, quin potius conſtat oppoſitum, ut facile eſt advertere. Quare cum theſis ſit doctrinalis, & in ſenſu obvio, quem præſeferunt verba, ſit erronea, fuit procul dubio tum in propria verborum ſignificatione, tum etiam ad mentem Auctoris proſcribenda; præſertim quia in ſenſu verborum proprio ab Heterodoxis uſurpata ſit, & a Tridentino damnata; unde perſpicuum eſt, callide hic obtrudi ad circumventionem erroris.

Quibus adde, quod licet Queſnellus (putans forte theſim hanc eſſe æquivocam) in ſenſu Catholico hic, & nunc uſurparet, & ſenſum hunc Catholicum forte aliis in locis innueret, non propterea ea abſolute prolata, & abſque explicatione ſenſus Catholici non fuiſſet proſcribenda. Ratio eſt, quia propoſitio, quæ capax eſt utriuſque ſenſus

tam Catholici, quam hæretici, postquam in controversiam adducta est in Ecclesia, præsumitur, quod absolute prolata usurpetur in sensu hæretico; datur enim obligatio explicandi sensum hunc æquivocum ad vitandum scandalum; atque adeo nisi sensus explicetur, præsumitur, quod in sensu hæretico usurpetur. Et ratio ulterior est, quia cum voces æquivocæ ex circumstantiis determinentur ad hanc potius significationem, quam illam, (ut verbum, Absolvo te, ex circumstantia Confessionis Sacramentalis significat absolutionem a peccatis, ex circumstantia vero fori externi significat absolutionem a reatu pœnæ) hinc fit, quod quoties propositio aliqua ab hæreticis male usurpata est, & ab Ecclesia damnata, ex hac circumstantia determinetur ad significandum sensum damnatum, quoties non explicatur: & ideo absolute prolata est digna, quæ proscribatur; idque verum est, etiamsi aliis in locis Auctor aliquatenus sensum ejus Catholicum innuisset. Sic postquam propositio ista a Christo D. prolata, *Pater major me est*, ab Arianis explicata est erronee de majoritate Patris relate ad Filium ut Deum, non licet absolute dicere, (præsertim in locis, in quibus adhuc viget hæresis Ariana) quod Pater sit major Filio, quia ex circumstantiis determinatur ad significandum sensum falsum, quod Filius Dei sit creatura, etiamsi aliis in locis Auctor dixerit, quod Dei Filius sit Patri coæqualis. Quare cum damnata sit a Tridentino thesis dicens, fidem justificare, nempe formaliter, ex hac circumstantia fit, quod ea prolata absolute (præsertim in locis, ubi ea hæresis suos habuit Asseclas) determinetur ad significandum sensum damnatum; unde proscribenda est, quamvis Auctor aliis in locis verbis subobscuris ad effugiendas censuras sensum ejus Catholicum explicasset. Idemque dicendum de aliis Quesnellianis thesibus, quæ damnatum Jansenianum sensum præseferunt. Quare quamvis e. g. Quesnellus dicat in cap. 14. Lucæ vers. 1. quod homo aperiat sæpe cor malignitati, pravisque suspicionibus, quando deberet illud aperire lumini, & gratiis, quas Salvator sua visitatione eidem offert, unde videtur admittere, quod possit humana voluntas gratiæ resistere; non propterea fit, quod non fuerit proscribenda ejus thesis decimatertia, & aliæ ejusdem furfuris, in quibus diserte dicitur, quod gratiæ interiori voluntas resistere non possit: Istæ enim theses post condemnationem thesium Jansenii non alium sensum præseferunt, quam illum ab Ecclesia damnatum, unde proscribendæ sunt: quamvis Quesnellus verbis illis relatis doceat in eo alio loco, quod possit homo aperire oculos malignitati, quos deberet aperire gratiis a Salvatore oblatis, de quibus loquitur in thesi quinta. Quare perperam nonnulli conantur Quesnellum excusare: præsertim quia cum passim Jansenizet, quamvis *recte sentiret*, adhuc istis locutionibus *damnatum sensum* præseferentibus scandalum *non declinaret*.

Ex quibus omnibus fit, Augustinum laudabiliter sensum Catholicum ab Apostolo locis laudatis intentum expressisse in Epistolam ad Galatas in præfat. illis verbis: *Non aufert peccatum, nisi gratia fidei, quæ per dilectionem operatur*; Quesnellum vero non expressisse sensum Catholicum, sed hæreticum a verbis hujus thesis: *Fides justificat, quando operatur; nec operatur, nisi per charitatem*. Primo, quia verum est, peccata non tolli sine gratia fidei, ut habet Augustinus; non est tamen verum, quod *fides justificet*, quando operatur, ut loquitur *Quesnellus*. Verum pariter est, juxta locutionem *Augustini*, quod fides per dilectionem operetur, *hoc* est vi dilectionis impellat ad operationem, videlicet ad mandata servanda; at non est verum, quod non operetur fides, nisi per charitatem, ut habet Quesnellus; cum possit dari fidei actus sine charitate. Secundo, quia licet consimilibus æquivocis verbis loquuti fuissent Augustinus, & *Quesnellus*, verba Augustini nonnisi *sensum Catholicum* haberent ex ea *circumstantia*, quod tunc juxta *sensum Catholicum* Apostoli communiter usurpabantur: Contra vero eadem verba in Quesnello haberent sensum hæreticum ex hac circumstantia, quod in hoc sensu damnato ea usurpata sint ab Heterodoxis, a quibus signate debuisset recedere, si nollet iis astipulari. Tertio, quia passim ex aliis Augustini textibus ejus mens deprehenditur; unde ex hac pariter circumstantia vox æquivoca ad sensum catholicum *determinatur*: contra vero, quia passim Quesnellus *Jansenizat*, ideo ex hac circumstantia ad *sensum* Jansenianum vox æquivoca *determinatur*: Ad eum modum quo in codice alicujus Ethnici, qui passim doceret, Solem ut Deum esse adorandum, verba illa sacrosancta Apostoli 1. ad Tim. 1. *Soli Deo honor & gloria*, ex circumstantia talis codicis determinarentur ad sensum execrandum. Et hæc dicta sint pro aliis thesibus, quæ videntur alicui imperito affines esse locutionibus Sanctorum Patrum: quamvis enim revera æquivocationem paterentur; ex adjunctis tamen aut loci, aut temporis, aut auctoris, aut codicis

in Sanctis Patribus statim obvius fieret sensus Catholicus, in Quesnello vero sensus erroneus.

PROPOSITIO LII.

Omnia alia salutis media continentur in fide, tanquam in suo germine, & semine, sed hæc fides non est absque amore, & fiducia. *Quesn. Act.* 10. 43. *edit.* 1693. *&* 1699.

SYNOPSIS.

I. Peccat thesis hæc, tum in eo, quod velit, Deum nihil aliud nobis ad salutem conferre præter fidem; tum etiam in eo, quod velit fidem esse non posse sine fiducia, & amore.

II. Præire debet ad fidem pia affectio, a qua fidei assensus imperetur. III. Pia hæc affectio ad fidem esse debet actus supernaturalis, atque adeo prærequirens auxilium supernum. IV. Nec est actus simplicis alicujus complacentiæ elicitus a charitate. V. Quando cupiditas credendi dicitur procedere a charitate, tunc nomine charitatis venit quæcunque virtus moralis. VI. Virtus autem, quæ gignit piam affectionem ad Fidem, non est Theologalis, sed moralis.

VII. Fidei actus pertinet ad intellectum, unde distinguitur a fiducia, quæ spectat ad voluntatem. VIII. Fides est causa fiduciæ, seu confidentiæ in Deum. IX. Venit quidem aliquando apud Latinos nomine fidei fiducia; At in Scripturis nomine fidei venit fides firma, quæ passim fiduciam parit; non secus ac fides debilis, & infirma parit timorem, quin tamen vera fides componi possit cum formidine, ne non sit Deus locutus.

X. Distinguitur etiam fides ab amore. XI. Per actus prævios fidei, & spei peccator disponitur ad charitatem, & contritionem. XII. Inter veros fideles dantur plurimi, qui retenta fide charitatem amittunt.

XIII. Justus vivit ex fide formata charitate, & conservat vitam gratiæ credendo, quæ a Deo revelata sunt. XIV. Quamvis fides non sit formata charitate, adhuc est supernaturalis. XV. Fides est virtus Theologalis ex numero intellectualium virtutum, quamvis ea Aristoteli fuerit ignota: estque præstantior, quam sit scientia. XVI. Fides informis non est otiosa, sed prodest ad merendum de congruo auxilium ad resipiscendum. XVII. Fides operatur per charitatem, quatenus per charitatem habet, ut ponat operationes meritorias vitæ æternæ. XVIII. Inaniter Quesnellus excusatur.

I. SI sensus primæ partis hujus thesis esset, quod fides sit humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis, omnino verum haberet; ea quippe est doctrina Tridentini *sess.* 6. cap. 8. At ex contextu aliarum thesium, & ex proprio verborum sensu denotatur, in hac prima parte, in qua dicuntur omnia salutis media contineri in fide, illud Quesnellum contendere, quod nihil aliud nobis a Deo detur conferens ad salutem præter fidem, quam deinde in secunda parte thesis dicit non esse absque amore, & fiducia: cum enim nullam aliam virtutem infusam agnoscat præter charitatem imbibitam in fide, ut in proxime sequentibus thesibus aperte asseverat, ideo sensus ab eo hic intentus non est, quod fides sit radix nostræ justificationis, sed quod nullum aliud a Deo nobis conferatur auxilium in ordine ad salutem præter hanc fidem, & quod omnis alius actus, qui non sit fidei imbibentis charitatem, sit vitiosus, ut habet in thesi 44. & sequentibus. Secunda vero pars hujus thesis nova explicatione non indiget; etenim ex modo dictis in thesi præcedente aperte constat, fidem posse esse sine fiducia, & amore, & proscriptam fuisse ab Alexandro Octavo thesim duodecimam, in qua dicebatur, *In magnis peccatoribus deficiente amore deficere fides; & quod licet videantur credere, ea non sit fides Divina, sed humana.*

Ad confodiendum utrumque errorem, ostendam prius non solum conferri nobis in ordine ad salutem actum fidei necessario prærequisitum ad actum dilectionis supernaturalis; cum ex Apostolo impossibile sit sine fide placere Deo; nec solum conferri nobis auxilia ad eliciendos actus supernaturales aliarum virtutum moralium, quod fuse dicendum in expositione thesium proxime subsequentium: sed etiam conferri auxilium supernaturale ad ponendum actum piæ affectionis ad fidem, quo scilicet velimus libere credere; ut proinde hæc pia affectio ita ad fidem amplectendam spectet, ut antecedat illam: nec solum non sit actus vitiosus, sed etiam habeat suum meritum supernaturale, non secus ac reliqui actus supernaturales spectantes ad voluntatem. Deinde iterum ostendam, fidem secundum se non ferre fiduciam, & amorem, sed esse actum intellectus distinctum simul, & separabilem ab utroque hoc alio actu fiduciæ, & amoris spectante ad voluntatem.

II. Demonstro itaque, præter actum supernaturalem fidei, quo intellectus firmissime credit Primæ veritati, conferri etiam nobis a Deo auxilium supernaturale ad eliciendum antecedenter actum liberum piæ affectionis im-

imperantem assensum fidei, ut inde eluceat hunc actum non esse vitiosum, nec omnia salutis media contineri in solo actu fidei involvente fiduciam, & amorem ad mentem Quesnelli. Sic autem arguo: Ad hoc ut intellectus determinetur ad assensum fidei firmissimum, & obscurum, praeire debet actus voluntatis imperans talem assensum: aliter assensus fidei non esset liber, & meritorius libertate extrinseca orta ab actu libero illum imperante, quae unice potest illi competere, cum in intellectu libertas esse non possit. Qua de causa Augustinus lib. de don. perseverantiae cap. 18. dixit: *Quoniam fides sine voluntate non potest esse*: Hic autem actus voluntatis nequit esse vitiosus, imo nec naturalis; tum quia immediate, & per se antecedit, & determinat ad actum supernaturalem; tum etiam, quia est actus salutaris, ac meritorius in ordine ad finem supernaturalem obtinendum. Nec potest talis actus esse elicitus a charitate, quippe qui praecedit actum fidei, & consequenter actum charitatis, & ad illos actus disponit: ergo requiritur ad talem actum libere eliciendum auxilium supernaturale, tanquam medium necessario praerequisitum ad salutem obtinendam; atque adeo non omnia salutis media continentur tanquam in germine, ac semine in solo actu fidei imbibente fiduciam, & amorem ad mentem Quesnelli; nec est verum, quod omnis actus, qui non est elicitus a charitate, sit vitiosus.

III. Confirmatur. Actus piae affectionis ad fidem, quo voluntas determinat intellectum ad assensum fidei, est affectus positive virtuosus; & non est elicitus a charitate, sed a virtute, quae a Theologis dicitur Piae affectionis, eo quod causet pium affectum erga Primam veritatem revelantem, quo determinatur intellectus ad credendum: ergo praeter fidem, spem, & charitatem, aut praeter fidem, quae non sit absque amore, & fiducia, requiritur hoc aliud salutis medium, quod illas virtutes antecedat. Unde non est verum, quod omnis actus, qui non sit elicitus a charitate, sit vitiosus. Antecedens probatur quoad utramque partem; & primo quidem, quod ille actus sit affectus virtuosus, constat, tum quia a tali affectu oritur meritum in actu fidei; meritum autem non potest dari in actu, qui non sit laudabilis, & studiosus: tum etiam, quia talis actus est conformis legi Divinae, & naturae rationali, quae tenetur velle assentiri revelatis a Deo, si proponantur sufficienter credibilia: tum demum quia est supernaturalis, & salutaris, quippe qui per se praecurrit assensum fidei supernaturalem, & confert ad salutem per actum fidei obtinendam. Propterea Augustinus epist. 107. haec habet: *Tu initium fidei, ubi est etiam initium bonae, hoc est piae voluntatis, non vis esse donum Dei?* Ergo hic affectus non solum non est vitiosus juxta asserta Quesnelli, sed etiam est positive virtuosus, supernaturalis, & salutaris. *Probatur* autem secunda pars antecedentis, quae a Jansenianis negatur, quod scilicet non sit actus elicitus a charitate; etenim affectus charitatis supernaturalis supponit per se assensum fidei, cum non possit dirigi nisi a cognitione supernaturali, quae regulariter alia non est, quam fides; ergo actus piae affectionis ad fidem non potest prodire a charitate; Aliter ad hunc alium actum elicitum a charitate deberet alius actus fidei praeire, & sic processus in infinitum. Hinc Tridentinum sess. 6. cap. 6. inter dispositiones peccatoris ad justificationem ponit primo loco actum voluntatis, quo libere credit, seu qui imperat assensum fidei. Et *Augustinus* lib. 1. ad Simplicianum habet: *Nisi ergo vocando praecedat misericordia Dei, nec credere quisquam potest, ut ex hoc incipiat justificari.*

IV. Neque dicant Janseniani, hanc piam affectionem imperantem actum fidei esse actum imperfectum, & complacentiam simplicem elicitam a charitate, & ideo non praeire ad illum assensum fidei, sicut praeire debet ad actus charitatis perfectos. Nam primo omnis actus charitatis, etiamsi imperfectus, oritur a cognitione supernaturali pertinente ad habitum fidei. Deinde falsum est, quod hujusmodi actus sit imperfectus, & simplex complacentia; cum pia affectio ad fidem sit actus liber, & meritorius: affectus autem simplices, & inefficaces non possunt esse liberi, sed fiunt in nobis sine nobis libere operantibus. Praeterquamquod actus, qui determinat, & cogit intellectum ad assensum fidei, non potest esse affectus simplex, & actus charitatis imperfectus, ut patet.

V. Opponunt ad haec, quod actus fidei necessario procedat ex affectu charitatis: ergo pia affectio ad fidem est actus elicitus a charitate. Antecedens probatur, tum quia prima cupiditas boni est voluntas credendi; cupiditas autem boni est charitas; cum dicat Augustinus lib. 2. ad Bonifac. c. 9. *Quid est boni cupiditas, nisi charitas, de qua Joannes Apostolus sine ambiguitate loquitur, dicens: Charitas ex Deo est?* Tum etiam quia omnem actum fidei praecedit voluntas bona; haec autem est actus charitatis, ex Augustino lib. de Gratia Christi c. 2. ubi habet: *Quasi vero aliud sit bona voluntas, quam charitas, quam*

Scriptura nobis esse clamat ex Deo, & a Patre datam ut filii ejus essemus. Tum demum quia ex Augustino duo dantur amores, alter Creatoris pertinens ad charitatem infusam, alter creaturæ pertinens ad vitiosam cupiditatem; cum autem pia affectio ad fidem non pertineat ad cupiditatem vitiosam, sequitur, quod pertineat ad charitatem.

VI. Respondeo, falsum ex dictis esse antecedens. Ad primam probationem, Augustinus nomine charitatis non solum usurpat charitatem infusam, sed etiam non raro quamcunque virtutem moralem, ut dicemus in thesi sequenti; virtus autem piæ affectionis ad fidem non est Theologalis, cum non habeat ipsum Deum pro objecto formali motivo, sed est moralis, habens pro objecto motivo honestatem, quæ reperitur in volendo libere credere Deo revelanti positis signis credibilitatis. Ad secundam recurrit eadem responsio, quod nomine charitatis sæpe Augustinus intelligat omnem virtuosum affectum salutarem, quamvis non sit amor Divinæ Bonitatis, prout est in se. Ad tertiam, quando Augustinus dicit, præter vitiosam cupiditatem non dari nisi amorem Dei, intelligit de amore Dei aut formali, aut quodammodo virtuali, sicut est omnis amor honestatis creatæ, quæ a virtute morali respiciatur; hic enim cum natura sua referatur, & sit actu referibilis ad Deum, dicitur esse amor Dei quodammodo virtualis, seu amor Dei non presse, sed late sumptus.

VII. Ostendo nunc contra secundam hujus thesis partem, fidei actum non esse actum fiduciæ in Deum, & deinde ostendam nec esse actum amoris, & ab utroque actu sejungi posse. Quod ad fiduciam attinet, Apostolus dicens 1. ad Cor. 13. *Nunc autem manent Fides, spes, charitas, tria hæc; major autem horum est charitas*, distinguit fidem a spe, & dicit esse duo diversa; cum autem fiducia nihil aliud sit, quam spes roborata, manifestum est, fidem esse diversam a fiducia. Hinc Job. 8. dicitur: *Spes hypocritæ peribit, & sicut tela aranearum fiducia ejus*: Et ubi ps. 39. dicitur, *Beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus*, Hierem. 17. habetur, *Beatus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus*; quibus significatur fiduciam esse ipsam spem, atque adeo pertinere ad voluntatem: ubi fides pertinet ad intellectum, ut constat ex illo 2. ad Cor. 10. *In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi*: per fidem enim intellectus in obsequium Christi ducitur captivus, quia a pia affectione voluntatis cogitur credere, quod non apparet evidenter verum, sed solum apparet evidenter credibile.

VIII. Confirmatur: quia ad Eph. 3. dicitur: *In quo habemus fiduciam, & accessum in confidentia per fidem ejus*: quare si per fidem habetur fiducia, & confidentia, sequitur, quod fides sit causa fiduciæ, & non ipsa fiducia: quod etiam colligitur ex verbis illis 1. ad Timoth. 3. *Qui bene ministraverint, gradum bonum sibi acquirent, & multam fiduciam in fide, quæ est in Christo*. Si enim fiducia acquiritur in fide, sequitur, quod fides fiduciam causet, unde possit a fiducia sejungi, ut in Anacephalæosi solidius firmabitur. Quibus adde, quod fiducia, & spes sit solum de bonis arduis probabiliter futuris; fides vero sit de omnibus revelatis, etiam de gehenna, quæ non speratur, sed timetur, necnon de aliis, quæ nec sperantur, nec timentur. Hinc sæpe in Scipturis dicimur credere, quin possit ibi esse sermo de fiducia: ut cum dicitur Jo: 10. *Non creditis, quia ego in Patre, & Pater in me est? alioquin propter opera ipsa credite*. Et Rom. 10. *Si in corde tuo credideris, quia Deus eum suscitavit a mortuis, salvus eris*. Et Act. 8. *Credo Filium Dei esse Jesum Christum*. Neque obstat, quod Heterodoxi docent cum Kemnitio in examine Concilii Tridentini, videlicet quod ratione fidei primo loco consurgat in nobis notitia rerum credendarum, secundo assensus, quo unusquisque affirmet talem promissionem, aut aliud objectum revelatum ad se pertinere, tertio desiderium justificationis, & demum fiducia accedendi ad thronum gratiæ, quæ justificationem apprehendat.

Nam contra est, quia quoties dantur omnes isti actus, tunc duo primi pertinent ad intellectum, duo posteriores ad voluntatem; unde non una est virtus fidei, ad quam omnes isti actus spectent, cum non possit una virtus gignere actus spectantes ad diversas potentias; sed solum cor, seu anima potest concurrere ad actus diversarum potentiarum; unde cordi tribuuntur tam quæ spectant ad intellectum, quam quæ spectant ad voluntatem: sic Matth. 9. dicitur: *Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris?* Matth. vero 22. dicitur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*.

IX. Opponunt ad hæc, quod Apostolus dicens ad Rom. 4. Abraham justificatum ex fide, nomine fidei intelligat fiduciam: dicit enim, *Qui contra spem in spem credidit*: Et infra addit: *Non hæsitans diffidentia*: In hoc sensu Jacobi 1. dicitur etiam, *Postulet autem in fide nihil hæsitans*: & Marci 11. *Omnia quæcunque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis*. Necnon 2. Paralip. 20. Cre-

10. *Credite in Domino Deo vestro, & securi eritis.*

Confirmant primo, quia in Euangelio reprehenduntur quidam ob timiditatem, & defectum fidei, ubi nomine fidei venit fiducia: Matth. 8. *Quid timidi estis modicæ fidei?* Matth. 14. *Modicæ fidei, quare dubitasti?* Matth. 6. *Quanto magis vos modicæ fidei?* Sic fortitudo etiam tribuitur passim fidei, & nomine fidei videtur importari fiducia. Hebr. 11. *Sancti per fidem vicerunt regna, fortes facti sunt in bello.* 1. Petri 5. *Cui resistite fortes in fide.*

Respondeo non negari, quod aliquando nomen fidei apud Latinos usurpetur pro fiducia: negatur solum, quod fides divina non possit esse actus intellectus nixus authoritati Dei loquentis, quin ullam imbibat, aut trahat fiduciam: ut quando credimus v. g. David genuisse Salomonem. Aliquando tamen nomine fidei in Scripturis venit fides firma, quæ trahat actum spei, & fiduciæ, quod scilicet impetrandum sit id, quod creditur; ut cum dixit Christus D. Chananææ Matth. 15. *O mulier, magna est fides tua.* Et 1. ad Cor. 13. *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam.* Sic Abraham credendo in spem contra spem credidit ob divinam promissionem posse sperare ex Sara sterili filium, quem sperare non poterat naturaliter: unde iis verbis significatur fides Abrahæ, non spes, aut fiducia, quamvis spes ex fide illa gigneretur: Quod etiam significatur, dum dicitur, quod Abraham non hæsitaverit diffidentia; credidit quippe sine hæsitatione, & fides fiduciam peperit. Quando D. Jacobus dicit, *Postulet in fide nihil hæsitans*, similiter vult, quod sine dubitatione credatur eventurum, quod postulatur, si recte postuletur, & quod talis fides annectatur spei de obtinendo bono quod postulatur. Idemque dicas in aliis textibus adductis.

Ad confirmationem; sicut fides, quando est firmissima, sæpe fiduciam parit: ita quando deficit a firmitate debita, non solum non gignit fiduciam, sed parit timorem: Ubi notandum, proscriptam esse ab Innoc. XI. thesim 21. dicentem: *Assensus fidei supernaturalis, & utilis ad salutem stat cum notitia solum probabili revelationis; immo cum formidine, qua quis formidet, ne non sit Deus locutus.* In hujus tamen thesis expositione diximus in Trutina, fidem posse esse modicam, & debilem, ita ut timorem gignat; non tamen per hoc quod sit formidolosa, sed per hoc quod sit imperfecta, infirma, & introductoria, ita ut facile amittatur: Sicut propositum non peccandi dicitur imperfectum, & debile, non quia admiscet voluntatem peccandi, sed quia facile superveniente tentationis impulsu deseritur. Propterea D. Petrus dicitur fuisse modicæ fidei, non quia composuit fidem cum dubitatione, sed quia fidem per dubitationem amisit: Quod notavit Augustinus Serm. 14. de verbis Domini, ubi habet: *Titubatio Petri quasi mors fidei fuit, sed ubi exclamavit, fides resurrexit; non ambularet, nisi crederet; sed nec mergeretur, nisi dubitaret.* Ad id quod additur de fortitudine similiter respondendum, fidem firmissimam gignere aliquando fortitudinem, sicut gignit fiduciam, non quod ipsa sit aut fiducia, aut fortitudo, sed quod sit istarum radix.

X. Ostendo denique contra illam aliam hujus thesis particulam, fidem & distingui, & sejungi posse ab amore Dei, non secus ac a fiducia; Tum quia, ut diximus, tres virtutes Theologales fidem, spem, & charitatem Apostolus enumerat 1. ad Corin. 13. unde fides a charitate, non secus ac a spe, distinguitur: tum etiam quia Apostolus ibidem dicit: *Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habuero, nihil sum*, diserte indicans, quod possit fides, etiam Divina, de qua ibi loquitur, a charitate separari. Quod pariter definit Trid. sess. 6. can. 28. ubi habet: *Si quis dixerit, amissa per peccatum gratia, simul & fidem semper amitti, aut fidem, quæ remanet, non esse veram fidem, licet non sit viva, aut eum, qui fidem sine charitate habet, non esse Christianum, anathema sit:* fides quippe viva, & formata non differt specie, & substantialiter a mortua, & infirma; sicut homo vivus a mortuo, sed differt solum accidentaliter, & denominative, ut advertit Angelicus; ita scilicet, ut si gratiæ coexistat, dicatur viva, potens exercere operationes meritorias vitæ æternæ; si vero gratiæ non coexistat, dicatur mortua: Sicuti corpus humanum, aut membrum dicitur vivum, si animæ sit unitum, secus vero dicitur mortuum. Quod docuit Augustinus lib. contra Donatistas, ubi habet: *Sicut si manus alicujus esset arida, verum quidem esset membrum, sed sine sanguine, ideoque mortuum; sic & fides cum sit vera, tamen sine operibus mortua est.*

XI. Confirmatur primo, quia peccator tenetur se convertere ad Deum, & gratiam amissam recuperare; atqui non potest illam recuperare, nisi per actus prævios fidei, qui disponunt ad charitatem, & quam impetrant, ut habet Aug. lib. de spir. & lit. cap. 32. dicens: *Unde est dilectio, idest charitas, per quam fides operatur, nisi unde illam fides*

ipsa

ipsa impetravit? ergo fides charitatem antecedit, tanquam disponens ad illam, & impetrans illam: atque adeo ab ea non solum distinguitur, sed etiam separari potest; siquidem potest aliquando fides habere vim impetrandi auxilium ad ponendum libere actum charitatis, quin tamen sub tali auxilio voluntas se determinet ad illum ponendum; aliter non libere consentiret.

Confirmatur secundo, quia in Ecclesia sunt fideles boni, & fideles mali; ergo datur in fidelibus malis vera fides absque charitate, & gratia; atque adeo stare potest fides sine charitate. Antecedens constat ex similitudinibus, quæ in Euangelio habentur ad id significandum; nempe ex similitudine palearum, & tritici in eadem area, Matth. 3. Ex similitudine piscium bonorum, & malorum in eodem reti, Matth. 22.: Ex similitudine venientium ad nuptias sine veste nuptiali, Matth. 25. necnon ex similitudine Virginum prudentium & fatuarum; ovium, & hædorum, &c.

XII. Neque dici potest, quod fideles si careant charitate, & gratia, habeant solum fidem historicam, seu notitiam articulorum fidei, non fidem veram presse dictam. Nam si carerent vera fide, non solum deberent reprehendi, quod gratiam amiserint, sed etiam quod amiserint fidem. At solum reprehenduntur, quod amiserint gratiam, videlicet quod careant veste nuptiali, quæ gratiam significat, ex Hieronymo, & Chrysostomo; & quod Virgines fatuæ oleum non habeant, idest opera Misericordiæ; ut notat idem Chrysostomus; ac similiter qui ex grege Dominico erunt a sinistris, non damnantur ob carentiam fidei, sed propter mala opera, ut advertit Augustinus in lib. de fide, & operibus cap. 15. ergo stat fides vera sine ullo amore, & charitate.

XIII. Opponitur primo tum id quod dicitur 1. Jo. 5. *Omnis, qui credit quoniam Jesus est Christus, ex Deo natus est*, atque adeo fides non sejungitur a charitate; tum quod dicitur 1. ad Timoth. 5. *Qui suorum, & maxime domesticorum, curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior*: tum demum quod habetur Habacuc 2. *Justus ex fide vivit*: ubi videtur fides imbibere charitatem, quæ est animæ vita.

Respondeo, in primo textu sermonem esse de fide formata charitate, ut exponit August. tr. 10. in Epist. Joannis: In secundo ex Chrysostomo sermo est de iis, qui, ut loquitur Apostolus ad Tit. 1. *confitentur se nosse Deum, factis autem negant*; de his jure merito dicitur, quod quamvis corde credant, quia tamen operantur, perinde ac si non crederent, sunt Infideli deteriores, eo quod sint magis inexcusabiles: In tertio textu juxta nonnullos sensus est, quod justus vivat ex fide formata charitate; at legitimus sensus literalis est, quod justus conservet vitam gratiæ, & toleret desiderium æternorum ex fide, seu credendo, mox sibi esse obventura ea, quæ sperat.

XIV. Opponitur secundo, quod fides informis non sit vera fides supernaturalis, sed fides naturalis, non secus ac fides de objecto falso: ergo fides supernaturalis est formata, & imbibit charitatem. Antecedens probatur tum ex Angelico, qui q. 4. de fide art. 5. habet. *Fides informis non est vera virtus, quia etsi habeat perfectionem debitam ex parte intellectus, non tamen ex parte voluntatis*: tum ex D. Gregor. hom. 26. in Euang. ubi habet: *Vera fides est, quæ in hoc, quod verbis dicit, moribus non contradicit*: tum demum, quia fides sine charitate est otiosa: dicitur enim 1. ad Cor. 13. *Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*.

Confirmatur, quia ex eodem Apostolo ad Galat. 5. *Fides per charitatem operatur*; unde si a charitate sejungatur, operari non potest, atque adeo est supervacanea. Propterea August. in Enchir. c. 117. habet: *Qui recte amat, proculdubio recte credit, & sperat; qui vero non amat, inaniter credit, etiamsi sint vera, quæ credit; inaniter sperat, etiamsi ad veram felicitatem doceantur pertinere, quæ sperat*.

XV. Respondeo, fidem informem esse fidem supernaturalem; hæc enim semel infusa non expellitur per quodvis peccatum, ut ostendimus; fides tamen de objecto falso non potest esse supernaturalis: huic enim ex Tridentino ex præstantia entis supernaturalis falsum subesse non potest. Quare nego antecedens. Ad primam probationem: fidem esse veram virtutem, etiam sejunctam a charitate, non solum constat ex eo, quod Apostolus tres enumeret virtutes Theologales, Fidem, Spem, & Charitatem: sed etiam quia ex D. Th. p. 2. q. 55. art. 1. Virtus est, quæ inclinat potentiam ad bonum: atqui fides Theologica, cui falsum subesse non potest, etiam seorsum a charitate inclinat, ac determinat potentiam solum ad verum, quod est bonum potentiæ intellectivæ: ergo est vera virtus. Et ratio ulterior est, quia ad rationem virtutis tria universim requiruntur, & quod potentiam perficiat in ordine ad suum actum: & quod talis actus sit difficilis, & arduus: ac demum, quod talis a-

ctus referri possit ad ultimum finem; quæ omnia fidei Theologicæ omnino conveniunt: ea enim perficit potentiam in ordine ad actum certissimum, ac supernaturalem, qui ratione supernaturalitatis præstat actui scientifico: præterea talis actus ratione obscuritatis est difficilis ac arduus: ac demum ad finem ultimum de se est ordinabilis, ut est in confesso: unde negari non potest, quod fides informis sit vera virtus: Competit enim illi virtutis definitio, nempe quod sit *Dispositio perfecti ad optimum*, cum disponat potentiam intellectivam in suo genere perfectam ad actum optimum infallibiliter verum, ac supernaturalem: sicut etiam alia definitio virtutis, quod *bonum faciat habentem, & opus ejus bonum*: reddit quippe hominem bonum in ordine intellectivo: non enim requiritur, quod virtus reddat subjectum bonum in linea morali.

Neque dicas, quod non recenseatur ab Aristotele inter virtutes intellectuales, quæ sunt dumtaxat quinque, nempe intellectus, seu Habitus primorum principiorum, Scientia, Sapientia, Prudentia, & Ars. Nam Aristoteles non potuit cognoscere lumine naturali hanc virtutem supernaturalem, quæ præstantiori modo perficit intellectum, quam quælibet alia virtus intellectualis naturalis. Quamvis autem ex defectu evidentiæ fides non soleat appellari virtus intellectualis, ut advertit Angelicus in 3. dist. 23. ar. 3. quia scilicet ita determinat ad cognoscendum verum, ut non determinet ad cognoscendum verum evidenter: nihilominus solet appellari virtus Theologica, per hoc quod habeat pro objecto formali ipsum Deum: soletque etiam dici virtus intellectualis large dicta, cum perficiat intellectum multo magis, quam scientia, relate ad quam se habet ut excedens, & excessum: longe tamen magis præstat scientiæ fides ratione supernaturalitatis, quam præstet fidei scientia ratione evidentiæ.

XVI. Ad secundam probationem antecedentis: Sicut fides sine operibus dicitur a D. Jacobo fides mortua, quippe quæ non operatur per charitatem, quæ est vita animæ; ita fides, quæ, quod verbis dicit, moribus contradicit, a D. Gregorio dicitur non esse fides vera, quatenus non est fides consummata, ac vivificata a gratia, ut advertit Suar. disput. 7. de Fide sect. 4. Quod autem fides sine charitate adhuc sit vera fides, definit Tridentinum sess. 6. can. 28. supra laudato.

Ad tertiam, negatur quod fides sine charitate sit otiosa. Quamvis enim non prosit ad merendum de condigno gloriam, prodest tamen ratione supernaturalitatis ad merendum de congruo novum auxilium, quousque ad recuperandam vitam gratiæ deperditam perveniatur; unde prodest ad resipiscendum, quamvis non prosit ad *vitam æternam*; in quo solum sensu *Apostolus loco laudato* dicit, nihil prodesse.

XVII. Ad confirmationem, Fides independenter a charitate operatur suam operationem utilem ad resipiscendum; unde non est supervacanea. Dicitur autem ab Apostolo fides per charitatem operari, non quia sine charitate non operatur, sed quia a charitate habet, quod portat actionem meritoriam vitæ æternæ; tum etiam, quia fides est initium, & fundamentum nostræ salutis, & obtenta charitate ad operationes impellit, quibus ultimum finem consequamur. Similiter Augustinus solum ibi contendit, quod fides, & spes sine charitate careant merito vitæ æternæ; non vero quod non prosint ad resipiscendum, merendo de congruo auxilium requisitum ad spiritualem resurrectionem.

XVIII. Ad excusandum Quesnellum, adrumant ejus Asseclæ dicendo, quod thesis hæc censuram non mereatur, saltem quoad hanc partem, in qua dicitur fides non esse absque amore: Siquidem fides non est absque prævia pia affectione ad fidem, quæ aliqualis amor est honestatis, quæ relucet in captivando intellectum in obsequium fidei; unde in bono sensu dici potest, quod fides non sit absque amore.

Sed incassum Quesnelliani oblatrant, ut Canes ad Lunam. Etenim tam secundum germanum verborum sensum, quam etiam ad mentem Auctoris dici nequit, quod fides non sit sine amore; tum quia amor absolute dictus denotat amorem, qui pertineat ad charitatem; tum etiam quia dum dicitur fides non esse absque amore, & fiducia, sicut nomine fiduciæ venit spes, ita nomine amoris venit charitas. Præterea cum dixerit Quesnellus in thesi antecedenti, quod fides justificet, quando operatur, nec operetur nisi per charitatem, jam vult fidei operationem non sejungi a charitate justificante, atque adeo ab amore presse dicto. Et cum in thesi 68. dicat, viam salutis claudi in fide, & precibus, vult consequenter, fidem habere secum amorem justificantem. Quare excusationes istæ, quæ pro Quesnello adducuntur, sale, & oleo destitutæ, insulsitatem ipsam sapiunt, & protervitatem.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LII.

QUinquagesimasecunda errat trifariam: Errat primo, dum docet, omnia salutis media contineri in fide tanquam in suo germine, & semine. Errat etiam, dum docet, fidem nunquam sejungi ab amore. Errat demum, dum docet, fidem non esse absque fiducia. Quoad primum, falsum est, quod omnia salutis media in fide contineantur; tum quia vocatio ad fidem, & actus supernaturalis piæ affectionis ad fidem, sunt media ad salutem, quin contineantur in fide, quippe quæ fidem antecedunt; esto nomine fidei, quæ est salutis fundamentum, veniat etiam pia affectio, a qua fides denominatur libera, & meritoria: unde Augustinus Epist. 107. dicit: *Tu initium fidei (ubi est etiam initium bonæ, hoc est piæ, voluntatis) non vis esse donum Dei?* Tum etiam quia ad fidem libere acceptatam, quæ salutis initium est, ac fundamentum, reliqua salutis media consequuntur, non continentur; etenim si in ea continerentur, se sola sufficeret ad salutem, quando alia non possunt haberi, quod est falsum; sicuti quia in dilectione Dei super omnia continetur virtualiter, tanquam in germine, & semine, observantia omnium mandatorum, juxta illud ad Rom. 13. *Plenitudo legis est dilectio*, idcirco qui cum sola Dei dilectione decedit, salvatur.

Quod vero attinet ad secundum errorem, constat fidem posse esse sine amore, tum ex Apostolo 1. ad Corint. 15. *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum*; tum ex Trident. sess. 6. can. 28. ubi anathematizatur, *qui dixerit, amissa per peccatum gratia, simul & fidem semper amitti*; tum demum ex thesi 12. ab Alexandro VIII. confixa: *Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides; & etiamsi videantur credere, non est fides Divina, sed humana*; separabilitas autem fidei a charitate est evidens signum distinctionis; potest itaque dari vera fides absque ullo amore.

Denique quoad tertium, quamvis fiducia (quæ nihil aliud est, quam spes supernaturalis roborata, ex Bellarmino de Justif. lib. 1. cap. 6.) consistere non possit sine fide, quæ est basis, & fundamentum reliquarum virtutum infusarum; falsum tamen est, quod non possit viceversa fides esse absque spe, seu fiducia: sicut enim stare potest vera fides sine charitate, & de facto ab ea sejungitur, quandocunque homo mortaliter peccat, & peccatum non est infidelitatis; ita stare potest vera fides sine spe, seu fiducia, & de facto ab ea sejungitur, quando homo peccat solum peccato opposito spei, desperando de Divina Misericordia, quin peccet peccato infidelitatis opposito fidei. Multo minus verum est, quod fides cum fiducia identificetur, (quod forte Quesnellus contendit, ut evincat unicam tantum esse virtutem, nempe charitatem, quæ cum fide, & fiducia identificatur) damnatur quippe hæc hæresis a Tridentino sess. 6. can. 12. ubi anathematizatur, *qui dixerit, fidem justificantem nihil aliud esse, quam fiduciam divinæ misericordiæ peccata remittentis propter Christum, vel eam fiduciam solam esse, qua justificamur*: fides enim, quæ solum dispositive justificat, non vero formaliter, ut ibidem Tridentinum docet cap. 8. spectat ad intellectum, cujus est credere: (unde 2. ad Corinth. 10. dicitur, *In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi*) fiducia vero, ac omnis spes pertinet ad voluntatem, ut proinde de se meritoria sit: unde Hierem. 7. habetur, *Beatus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus*. Verum quidem est, aliquando in Scripturis nomine fidei venire fiduciam, ut cum dicitur Matth. 8. *Quid timidi estis modicæ fidei?* cum etiam apud Latinos aliquando fides pro fiducia sumatur, ut apud Terent. *Tristis severitas inest in vultu, atque in verbis fides*: passim tamen nomine fidei in Scripturis venit assensus præstitus Deo revelanti, qui fiduciam, seu spem certam causare natus est, quamvis non semper illam causet, ac proinde ab ea separetur. Hinc dicitur Matth. 9. *Confide filia, fides tua te salvam fecit*, ubi excitatur ad fiduciam concipiendam mulier, quæ propter fidem sanata erat. Quare fides nec identificatur, nec essentialiter connectitur cum fiducia, aut cum amore, nec ea continet tanquam in germine, ac semine omnia salutis media.

PROPOSITIO LIII.

Sola Charitas Christiano modo facit (actiones Christianas) per relationem ad Deum, & Jesum Christum. *Quesn. Coloss.* 3. 14. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LIV.

Sola Charitas eſt, quæ Deo loquitur; eam ſolam Deus audit. *Queſn.* 1. *Corinth.* 13. 1. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LV.

Deus non coronat, niſi Charitatem; qui currit ex alio impulſu, & ex alio motivo, in vanum currit. *Queſ.* 1. *Corinth.* 9. 24. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LVI.

Deus non remunerat, niſi Charitatem, quoniam Charitas ſola Deum honorat. *Queſn. Matth.* 25. 36. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LVII.

Totum deeſt Peccatori, quando ei deeſt ſpes; & non eſt ſpes in Deo, ubi non eſt amor Dei. *Queſnel. Matth.* 27. 5. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LVIII.

Nec Deus eſt, nec Religio, ubi non eſt Charitas. *Queſn.* 1. *Joan.* 4. 8. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LIX.

Oratio Impiorum eſt novum peccatum, & quod Deus illis concedit, eſt novum in eos judicium. *Queſn. Joan.* 10. 25. *edit.* 1693.

SYNOPSIS.

I. Simulata iſthæc charitatis commendatio eo collineat, ut ab exercitio reliquarum virtutum abſtineamus. II. Perinde quaſi nullus actus, qui non ſit charitatis, ſit ſtudioſus.

III. Poſſibilis eſt amor Dei naturalis. IV. Lex enim naturalis obligat nos ad Deum diligendum, & ad hunc finem creaturæ rationales conditæ ſunt. V. Per peccatum amiſimus ſolum gratiam, qua Deum diligamus amore ſuperno, non tamen vires naturales, quibus Deum diligamus. VI. Amor Dei naturalis non fert amicitiam cum Deo extinctivam culpæ. VII. Quicquid ſit, an in alia ſaltem providentia dari pariter poſſit præter fidem ſupernaturalem etiam fides naturalis.

VIII. Negari non poſſunt aliæ virtutes a charitate condiſtinctæ. IX. Dantur quippe virtutum objecta formalia diverſa. X. Si actus aliarum virtutum non eſſent ſecundum ſe ſtudioſi, neque eſſent tales dum imperantur a charitate. XI. Commentitium eſt, quod per actus virtutum moralium reponatur finis ultimus in objecto creato. XII. Communiſſima Doctorum auctoritas ſtat pro virtutum diverſitate.

XIII. Quando dicitur ab Auguſtino, inter charitatem, & cupiditatem nihil mediare, nomine Charitatis veniunt actus omnium virtutum, & nomine Cupiditatis venit cupiditas mala, ſeu concupiſcentia radix omnium malorum. XIV. Virtutum moralium actus ſunt honeſti, etiamſi non dicant ſignate, & formaliter relationem ad Deum, ſed ſolum exercite, & virtualiter. XV. Hinc deſcendit ſingularum harum theſium falſitas.

I. OMnes iſtæ theſes videntur ad amplexum charitatis animum incendere, quippe quæ ſola Chriſtianos mores exornat, ſola cum Deo neceſſitudinem habet, ſola coronam, ac præmium reportat, & ſola Dei honorem proſequitur: Eaque deficiente, nulla ſpes ineſt peccatori, nulla eſt ejus religio, ac obſervantia erga Deum, ac demum oratio ejus fit in peccatum. Verum dum uni charitati ſceptrum dant, & coronam, eidem coronam auferunt, ac ſceptrum, cum regalem ei auferant comitatum, & de medio tollant chorum virtutum reliquarum, quæ Charitati principi inſerviunt. Ex quo fit, ut peccatores viribus deſtituti, quibus ad charitatis ſolium illico prætervehantur, animum abjiciant, ac in barathrum deſperationis ſeſe præcipites agant, cum non valeant virtutum inferiorum prenſare manus, quibus tanquam per gradus valeant ad charitatis verticem pervenire, nec poſſint orationibus quicquam virium misericorditer conſequi; quin potius oratio ipſa a charitate ad ſalutem perneceſſaria, per novam culpam, magis removeat; ut proinde ab ipſa oratione retrahi animus debeat, ne majus præbeat impedimentum charitati a Deo ad arbitrium infundendæ Electis ſuis.

Ecce quo collimat simulata isthæc charitatis commendatio.

II. In expositione quadragesimæ quartæ ex his thesibus palam fecimus quamplurimos errores Jansenianorum in duobus præsertim assertis, videlicet & quod nulla alia detur in voluntate virtus præter charitatem, & quod omnis amor, qui non sit Dei, & charitatis, sit vitiosus, & culpabilis. Adversus hoc secundum assertum plura ibi diximus, ostendendo, quod possit amor objecti creati, præsertim honesti, esse studiosus; etiam transmisso, quod repugnet actus indifferens in individuo, qui quamvis bonus non sit, adhuc culpa vacet. Huc autem remisimus domonstrare alterius asserti falsitatem, quod scilicet nulla alia detur virtus ad voluntatem spectans condistincta a charitate: quamvis non pauca adversus hunc palmarem errorem dixerimus in expositione septimæ thesis ab Alexandro Octavo confixæ, in qua idem virus a Jansenianis eructabatur.

Anteqnam ejusdem asserti falsitatem iterum demonstrem, adverto, Quesnellum solum amorem Dei supernaturalem, & charitatem infusam agnoscere, quæ non sit peccaminosa, adeo ut neget possibilem in natura lapsa in Ethnico nondum fide supernaturali instructo amorem Dei naturalem. Eatenus enim in hac quinquagesima tertia thesi dicit, quod sola charitas Christiano modo faciat actiones christianas per relationem ad Deum, & JESUM Christum, quia nisi dicat relationem ad Jesum Christum, (qui sola fide supernaturali cognosci potest, attingendo in illo Trinitatem personarum, & Incarnationem) non est charitas infusa, nec christiano modo exercetur. Propterea ostendo prius dari posse viribus naturæ amorem Dei, qui quamvis non sit meritorius beatitudinis supernaturalis, est tamen laudabilis; ut propterea ex hoc etiam capite falsum sit, quod sit peccaminosus omnis amor, qui non sit actus charitatis infusæ: quod Janseniani contendunt cum Quesnello in Thesi quadragesima octava. Deinde ostendam præter charitatem infusam dari etiam alias virtutes in natura lapsa supernaturales, quarum actus sint studiosi, etiamsi non imperentur a charitate per relationem ad Deum, & Jesum Christum, ut vult hic Quesnellus, juxta errores Baji Antesignani.

III. Quod attinet ad possibilitatem amoris Dei naturalis, qui non dicat relationem ad Deum simul, & Jesum Christum, sed ad solum Deum cognitum naturali lumine, constat ad hunc actum non deesse vires in natura lapsa: (quamvis fideles in præsenti providentia nunquam actum amoris exerceant absque concursu gratiæ, ratione cujus sit supernaturalis) Siquidem proscripta est illa Baji propositio 33. quæ habet: *Distinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur ut Auctor naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur ut Beatificator, vana est, & commentitia:* necnon alia 37. dicens: *Amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur, ex sola Philosophia per elationem præsumptionis humanæ cum injuria Crucis Christi defenditur a nonnullis Doctoribus*. Apostolus etiam ad Rom. 1. docet inexcusabiles esse Gentiles, qui agnoscentes ex creaturis visibilibus Deum, illum non sicut Deum glorificaverunt; unde ostendit posse ab iis naturæ viribus diligi, & glorificari. Hæc sunt verba Apostoli: *Invisibilia Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur; sempiterna quoque ejus virtus, & divinitas, ita ut sint inexcusabiles; quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt*. Quod expendens Ambrosius subdit: *Idcirco tam pulcra astra condidit, ut ex his quantum, & quam admirabilis est Creator eorum, possit agnosci, & solus adorari. Per naturalem ergo legem reum facit genus humanum; potuerunt enim id per legem naturæ apprehendere, fabrica mundi testificante Authorem solum Deum esse diligendum*. Idem Apostolus Act. 17. dixit: *Definiens statuta tempora, & terminos habitationis eorum, quærere Deum, si forte attrectent eum, aut inveniant*, indicans posse naturali lumine Deum attrectari, & inveniri, utique ut amor illi debitus rependatur. Et Rom. 2. idem etiam Apostolus habet: *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis sunt, faciunt*. Et quia primum, & maximum legis præceptum est de Dei dilectione, ideo ex Apostolo naturaliter Gentes possunt Deum diligere; ut proinde proscripta sit Baji illa thesis 22. *Cum Pelagio sentiunt, qui textum illum Apostoli ad Rom. 2. Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, intelligunt de Gentibus fidei gratiam non habentibus*. Hinc Trid. sess. 6. can. 3. anathematizat, *Qui dixerit, hominem sine adjutorio gratiæ credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur*; indicans, quod omnes hos actus possit quidem sine gratia exercere, non tamen *sicut oportet*. Augustinus etiam passim id docet. Nam lib. 1. Confess. cap. 1. dicit: *Fecisti nos ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te*: naturali quippe conditione, sicut magnes in pyxide nautica solum quiescit

scit cum ad polarem stellam se convertit; & ignis semper nititur ad sphæram suam advolare, ut ibi conquiescat: ita homo in dilectione Divina satietatem habet, & quietem. Et in dialogo contra Manichæos idem Augustinus habet: *Partem eam animi, in qua cupiditas sita est, nempe voluntatem, nobis idcirco dedit, ut ipsum, qui solus est, concupiscamus.* Similiter D. Prosper Augustino consonat dicendo ser. 139. *Non esset vitium recedere a Deo, nisi naturæ, cujus hoc vitium est, potius competeret esse cum Deo.* Quod etiam docuit Fulgentius de Fide ad Petrum cap. 3. dicens: *Deus cognoscendi, ac diligendi se nonnisi Angelis, & hominibus indidit facultatem.* Necnon Anselmus in Monol. c. 66. *Nihil aptius, quam rationalem creaturam ad hoc esse factam, ut Summam essentiam, & super omnia bona amet, sicut ipsa est summum bonum; immo ut nihil amet, nisi illam, aut propter illam.*

IV. Præter auctoritates adductas, id pariter efficacissime suadent rationes Theologicæ. Primo quidem, quia lex naturalis nos obligat ad Deum diligendum, lex autem non obligat ad impossibile, ut non semel ostendimus, & naturæ lumine perspicuum est; ergo naturæ viribus diligi Deus potest. Secundo, quia Deus ut Auctor naturæ creaturam rationalem condidit in sui amorem, & ut virtutes exerceat, quibus ipsum opificem suum glorificet; hic autem finis esset impossibilis, si naturæ viribus creatura rationalis non posset Deum ut Auctorem naturæ amare, eique morem gerere; ergo. Major constat, quia Deus non condidit Angelos, & homines nisi propter finem ipsis consentaneum, & dignum suo conditore, qualis est, ut ipsi inserviant, illumque glorificent, & ament. Hinc Ecclef. 17. dicitur: *Posuit oculum suum super corda illorum, ostendere illis magnalia operum suorum, ut nomen sanctificationis collaudent; & gloriari in mirabilibus ejus, ut magnalia enarrent operum ejus.* Tertio quia potest voluntas per vires gratiæ elevari ad ponendum amorem Dei supernaturalem: ergo potest per vires naturæ ponere amorem Dei naturalem. Consequentia ex eo probatur, quia non potest voluntas, nec alia potentia ferri extra proprium formale specificativum; non enim potest elevari v. g. potentia visiva ad Deum videndum, eo quod Deus sit extra specificativum oculi, quod est coloratum; potest autem elevari intellectus ad Deum videndum, quia Deus est intra specificativum intellectus, quod est ens ut ens; & quia potest naturaliter Deum cognoscere cognitione abstractiva, ideo potest per lumen gloriæ indebitum elevari ad illum intuitive videndum. Et eadem ratione non potest appetitus sensitivus elevari ad Deum amandum, cum non feratur naturaliter nisi ad objecta delectabilia, & materialia, non ad honesta. Quare cum possit voluntas per adjutorium gratiæ elevari ad amorem Dei supernaturalem, sequitur, quod viribus naturæ possit Deum amare amore naturali. Quarto potest voluntas affectu naturali diligere parentes, & amicos; ergo a fortiori Deum, in quo cognoscit longe præstantiora incitamenta ad amandum. Denique qualibet creatura fertur naturali impetu in bonum sibi conveniens: ergo a fortiori naturæ ductu creatura rationalis fertur modo sibi consentaneo, hoc est per amorem liberum ad bonum Increatum, quod sibi maximeconveniens est, & consentaneum.

V. Neque dicas primo, quod licet possibilis fuerit Dei dilectio in statu innocentiæ, non sit tamen possibilis in statu naturæ lapsæ ob ejus imbecillitatem; ut docuit Augustinus epist. 107. ad Vitalem, ubi habet: *Liberum arbitrium ad diligendum Deum granditate primi peccati perdidimus.*

Nam licet per peccatum amiserimus gratiam, qua possemus Deum diligere amore supernaturali, non amisimus tamen vires naturæ, quibus possimus Deum diligere amore naturali. Ex Tridentino enim sess. 6. can. 5. & cap. 1. post Adæ peccatum non est extinctum liberum arbitrium, licet viribus sit attenuatum, & inclinatum; unde ex ea culpa solum contraxit impotentiam moralem, non vero physicam ad Deum diligendum; & in hoc sensu loquutus est Augustinus loco laudato.

VI. Neque dicas secundo, quod si posset in natura lapsa dari amor Dei naturalis, posset per vires naturæ dari amicitia cum Deo extinctiva culpæ.

Nam ad amicitiam requiritur mutuus amicorum amor, & Jus ad talem amorem; in præsenti providentia amor ipse supernaturalis in peccatore non constituit hanc amicitiam cum Deo, sed disponit ad gratiam, quæ fert talem amicitiam; ea quippe dat ex divina promissione jus creaturæ, ut ametur a Deo, unde confert jus ad gloriam; & ex altera parte habet Deus ratione summæ suæ bonitatis jus, ut a creatura ametur: unde per gratiam habetur inter Deum, & creaturam rationalem jus ad mutuum amorem amicabilem, & ideo gratia constituit divinam amicitiam. Amor tamen naturalis ne dispositive quidem confert ad amicitiam divinam, & ad remissionem peccati. Propterea nullum

se-

sequitur inconveniens, quod in natura lapsa homo diligat Deum amore naturali; esto in præsenti providentia fideles nunquam amore naturali illum diligant, quia semper ac volunt Deum diligere, præsto est divinum auxilium, quod influat in talem actum, ut proinde amor sit supernaturalis. Infideles tamen non possunt amore supernaturali Deum diligere; etenim *Sine fide impossibile est placere Deo*, ut habetur ad Heb. 11. propterea si aliquando Deum diligerent amore naturali, antequam Deo crederent fide supernaturali. Deus non permitteret, ut docent communiter, quod cum eo amore decederent, antequam fidei lumine illustrarentur, & ad dilectionem supernaturalem invitarentur: si tamen permitteret, non eatenus gehennam declinarent, cum talis amor non sufficiat ad deletionem culpæ, ne dispositive quidem.

VII. Neque dicas tertio, quod si posset dari in natura lapsa uterque Dei amor, naturalis, & supernaturalis, posset pariter dari fides naturalis etiam, & supernaturalis; sicut enim Dei bonitas potest movere ad sui amorem, ita prima veritas revelans potest ad sibi credendum obligare: unde par ratio.

Nam licet Deus semper ad quemcunque fidei actum concurrat auxilio supernaturali; quod discutitur apud Ripaldam disput. 45. de ente supernaturali: certum tamen est, quod non concurrat auxilio supernaturali ad amorem Dei, qui ante fidem stricte dictam eliciatur ab Ethnico, eo quod non possit hic sine fide placere Deo; placeret autem, si Deum amaret amore supernaturali, qui in præsenti providentia est ultima dispositio ad gratiam; unde quamvis non possit dari fides stricte dicta naturalis, potest tamen dari amor Dei naturalis, qui solum dicat relationem ad Deum, non vero ad Jesum Christum, qui lumine supernaturali dumtaxat attingi potest. Corruit itaque doctrina Quesnelliana, quod præter charitatem christiano modo facientem actiones christianas per relationem ad Deum, & Jesum Christum, omnis alius actus sit culpabilis, & quod sine fidei lumine, sine Christo, & sine charitate ista supernaturali nihil simus, nisi tenebræ, nisi aberratio, nisi peccatum, ut loquitur thesis 48.

VIII. Ostendendum nunc, quod præter charitatem infusam, dentur in natura lapsa actus supernaturales aliarum etiam virtutum ad voluntatem spectantium; nec spei dumtaxat, ut ostendimus in expositione thesis 44. & piæ affectionis ad fidem, qua velimus fidem amplecti, & sic ad spem, & charitatem disponi, ut ostendimus in thesi 51. sed etiam aliarum virtutum moralium, puta obedientiæ, misericordiæ, justitiæ, religionis, patientiæ, & similium; ita ut illarum actus non solum sint officia harum virtutum juxta doctrinam Bajanorum, quam in expositione thesis quadragesimæquartæ explicavimus, sed etiam sint actus istarum virtutum nullatenus ad charitatem spectantes, qui ab Infideli exerceri possint naturæ viribus, & sint actus naturales laudabiles, (quamvis non meritorii vitæ æternæ) & a fidelibus exerceantur viribus gratiæ, unde sint actus supernaturales; qui si eliciantur a justis, mereantur de condigno augmentum gratiæ, & gloriæ; si vero eliciantur a peccatoribus, mereantur de congruo ulteriorem gratiam, ut tandem aliquando ad justificationem obtinendam, aut per dilectionem Dei super omnia, aut per attritionem cum sacramento disponantur.

IX. Probatur autem ista virtutum multiplicitas; quia ubi sunt motiva, & objecta formalia virtutum diversa, ibi dantur diversæ virtutes; sed præter motivum specificans charitatem, quod est bonitas Dei absoluta, & motivum specificans spem, quod est bonitas Dei respectiva, dantur plures aliæ honestates creatæ, quæ sunt diversa motiva, & specificativa virtutum moralium; ergo dantur plures virtutes morales distinctæ a Theologalibus. Minor probatur, quia honestates, quæ reperiuntur v. g. in obtemperando superiori, in cultu divinæ excellentiæ, in subveniendo indigentibus, in tribuendo unicuique jus suum, sunt diversæ inter se specificantes varias virtutes, puta obedientiæ, religionis, misericordiæ, justitiæ; nec ista sunt objecta increata, sed creata: ergo dantur plures honestates creatæ, quæ sint objecta motiva plurium virtutum moralium.

X. Confirmatur: Si actus istarum virtutum non essent studiosi secundum se, sed vitiosi, sequeretur, quod nec essent studiosi, si imperarentur a charitate, quia imperium extrinsecum, quod haberent ab actu charitatis imperante, non immutat eorum naturam: Ad eum modum, quo si actus bonus misericordiæ imperetur ab actu malo inanis gloriæ, imperium hoc extrinsecum non immutat bonitatem, & honestatem propriam actus misericordiæ. Et ratio a priori est, quia actus misericordiæ sive imperetur ab actu bono charitatis, sive ab actu malo inanis gloriæ, sive nullatenus ab alio actu imperetur, semper est conformis naturæ rationali, atque adeo semper habet suam intrinsecam honestatem, & bonitatem moralem. Hinc in præsen-

scenti providentia actus misericordiæ tam ponitur auxilio gratiæ, & est supernaturalis, ac meritorius, si ponatur seorsim ab alio actu imperante, quam si ponatur imperatus ab actu charitatis; & probabiliter etiam est supernaturalis, si imperetur ab actu leviter malo inanis gloriæ, ut ostendi in Cursu Theologico p. 2. disp. 7. qu. 5. ex Lugo disp. 10. de fide, & aliis.

XI. Confirmatur ulterius, quia intantum actus v. g. misericordiæ non esset in sententia Jansenianorum bonus, sed vitiosus, si non ordinaretur ad Deum summe dilectum, ita ut imperetur a charitate, in quantum eliciens hunc actum amaret propter se honestatem illam creatam, a qua talis actus specificatur, & sic finem ultimum constitueret in ipsa creatura; atqui sive talis actus imperetur a charitate, sive non imperetur, semper specificatur ab eadem honestate creata: ergo sicut non reponitur finis ultimus in tali honestate creata, quando actus imperatur a charitate, ita neque quando seorsim ponitur. Et ratio a priori est, quia non quodcunque amatur propter se, & propter suam intrinsecam bonitatem, amatur tanquam finis ultimus positive, sicut est Deus; passim enim amatur tanquam finis negative ultimus, quatenus talis amor terminatur quidem ad eam bonitatem creatam, sed potest ulterius terminari ad Deum, referendo illum ad finem positive ultimum; quod si præscindatur a tali relatione ad Deum, non eatenus ille actus est malus, ut fusius diximus in expositione thesis quadragesimæ quartæ.

Confirmatur demum, quia si virtutes v. g. justitiæ, & religionis non diversificarentur inter se, secluso quovis imperio extrinseco charitatis, sequeretur, quod reus furti sacrilegi non deberet utramque malitiam in confessione exponere; in tantum enim tenetur, quia furtum opponitur diversæ virtuti, ac opponatur sacrilegium; illud opponitur justitiæ, hoc religioni. Neque enim pluralitas præceptorum secundum se reddit peccata specie diversa, nisi hæc diversis virtutibus opponantur; propterea qui comedit carnes in pervigilio v. gr. Sancti Matthiæ, quod incidit in tempus Quadragesimæ, & in diebus quatuor temporum, unum solum peccatum committit, quia quamvis violet tria præcepta, horum tamen violatio eidem virtuti temperantiæ opponitur.

XII. Ad hæc accedit auctoritas omnium omnino Theologorum, qui præter virtutes Theologales agnoscunt quatuor Cardinales, vid. Prudentiam, Fortitudinem, Justitiam, ac Temperantiam: quod Patres, & Interpretes docent significari Sapientiæ octavo iis verbis: *Sobrietatem enim, & prudentiam docet, & justitiam, & virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus.* Accedit etiam auctoritas Ecclesiæ: cum in Concilio Viennensi, ut habetur in Clementina unica de summa Trinitate, decernatur, probabilius esse, quod in baptismo parvulis cum gratia infundantur virtutes morales, de quibus solum, & non de Theologalibus erat controversia: unde habet: *Nos autem attendentes generalem efficaciam mortis Christi, (quæ per Baptisma applicatur pariter omnibus baptizatis) opinionem secundam, quæ dicit, tam parvulis, quam adultis conferri in Baptismo informantem gratiam, & virtutes, tanquam probabiliorem, & dictis sanctorum, & doctorum modernorum Theologiæ magis consonam, & concordem, sacro approbante Concilio, duximus eligendam.* Accedit pariter auctoritas Augustini, qui disertissime libro 4. contra Julianum cap. 3. habet: *Noveritis itaque, non officiis, sed finibus a vitiis discernendas esse virtutes. Officium est autem, quod faciendum est; finis vero, propter quod faciendum est*: quod expresse adversatur doctrinæ Jansenianæ, quæ virtutes solum distinguit ratione officiorum, quatenus v. gr. misericordia appellatur officium erogandi stipem, & justitia officium solvendi debitum; cum tamen finis omnium istarum virtutum dicatur esse finis ipsius charitatis, nempe Deus, propter quem exerceri debent ea officia, ut sint studiosa, & non vitiosa. Augustinus tamen distinguit virtutes a finibus, seu ab objectis motivis, & specificativis diversis, non ab officiis; ideo actus earum virtutum vult esse studiosos, etiamsi non imperentur a charitate, nec referantur ad Deum. Accedit demum auctoritas communissima aliorum sanctorum Patrum. D. Prosper de vita contemplativa lib. 3. cap. 18. habet: *Principales quatuor esse virtutes, non solum Philosophi sentiunt, se etiam nostri consentiunt. Sed quare quatuor, vel quæ sint opera singularum? hoc Domino illuminante debemus breviter demonstrare.* Hieronymus similiter in Epistol. ad Pammachium habet: *Dicamus aliquid & de Philosophis: Quatuor virtutes describunt Stoici, ita sibi invicem nexas, & mutuo cohærentes, ut qui unam non habuerit, omnibus careat, Prudentiam, Justitiam, Fortitudinem, Temperantiam. Has omnes sic habetis singuli, ut tamen emineatis in singulis.* Sic etiam passim Gregorius, Ambrosius, & alii, ut proinde temeritatis notam non effugiat, qui ab hoc communissimo omnium sensu discordat in re tam dilucida, ut pigeat in ea ulterius immorari.

XIII.

XIII. Opponitur primo auctoritas Augustini dicentis in Enchiridio cap. 107. *Regnat carnalis cupiditas, ubi non est charitas*; Et in Ps. 18. *Qui noluerit servire charitati, necesse est, ut serviat cupiditati*: ergo ex Augustino non datur alius actus, qui non sit peccaminosus præter actum charitatis; atque adeo hæc sola virtus est, quæ facit actiones Christianas per relationem ad Deum, & JESUM Christum; quæ Deo loquitur, & quam Deus audit; quam coronat, & remunerat; ita ut nec spes, nec religio virtutes sint, si desit charitas; nec oratio impiorum a culpa sit immunis ob defectum charitatis. Quod pariter docet Leo Papa serm. 5. de jejunio dicens: *Duo amores sunt, ex quibus omnes prodeunt voluntates: rationalis enim animus, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est, aut mundi.*

Respondeo, satis superque demonstratum esse, quod etiam ex Augustini sententia dentur virtutes morales a charitate distinctæ. Et quod spes a charitate sejungatur ex eo constat, quod non amittuntur habitus fidei, & spei infusæ per quodvis peccatum, etiamsi quodvis peccatum charitatem expugnet, idque ut possit peccator per actus supernaturales, atque adeo studiosos fidei, & spei ad resurrectionem spiritualem se disponere. Quare quando opponitur ab Augustino, a Leone Papa, & aliis sanctis Patribus charitas cupiditati, & amor Dei amori hujus mundi, dicendo inter hos actus non dari medium, tunc, ut notat Vasquez par. 2. disp. 192. cap. 2. nomine Charitatis non venit charitas presse dicta, sed late sumpta pro quolibet actu cujusvis virtutis, quo aut Deum diligimus, aut ad Deum diligendum disponimur; & nomine cupiditatis, seu amoris mundi non venit quilibet actus, quo objectum creatum amamus, sed venit ipsa mala cupiditas, seu concupiscentia, de qua dicitur Jacobi 1. *Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum.* Quod S. Doctor lib. 83. qq. quæst. 36. exprimit dicens: *Aliud est charitas, radix omnium bonorum, aliud cupiditas, radix omnium malorum; tantumque inter se differunt, quantum virtus, & vitium.* Et lib. 1. de lib. arb. cap. 4. *Convenit inter nos, omnia malefacta non ob aliud mala esse, nisi quod libidine, hoc est improbanda cupiditate fiunt.* Et sane sicut misericordia, justitia, & aliæ virtutes possunt late sumi pro actibus externis talis virtutis, ita ut dicatur misericors, qui egenis succurrit, & justus, qui debita solvit, quamvis hos actus non exerceat ex motivo istarum virtutum, sed ex motivo charitatis v. g.; & possunt etiam stricte sumi pro actibus, qui fiant ex motivo proprio illarum: ita pariter charitas potest tum stricte sumi pro actu elicito ex amore bonitatis divinæ; tum etiam late pro quolibet actu virtuoso, quo obsequia Deo grata, & gloriosa exercemus, unde ad ejus dilectionem disponimur. Et in hoc sensu verum est, quod ubi non regnat charitas, seu virtus, regnet cupiditas, seu vitium, & ubi non datur Dei amor late sumptus, (ita scilicet ut sit vel formaliter amor Dei, vel saltem dispositive, ut est quilibet alius actus virtutis infusæ) detur amor mundi, seu concupiscentia pariens peccatum, (si supponantur impossibiles actus morales indifferentes in individuo) Et hoc sensu dixit Christus D. Matthæi 12. *Qui non est mecum, contra me est.*

XIV. Opponitur secundo, quia nullum opus potest vacare culpa, nisi referatur ad Deum, qui sicut necessario est principium omnis bonæ operationis, ita debet esse ejusdem finis; ut proinde omnis affectus sistens in creatura sit vitiosus, quippe carens fine debito: atqui solus actus charitatis refert omnia ad Deum; ergo præter charitatem nulla alia datur virtus. Major videtur doceri ab Augustino lib. 4. contra Julianum cap. 3. ubi habet: *Cum non ad suum referuntur auctorem dona Dei, hoc ipso male his utentes efficiuntur injusti.* Et deinde concludit: *Cum itaque facit homo aliquid, ubi peccare non videtur, si non propter quod facere debet, peccare convincitur.* Et apertius infra dixit: *Quicquid autem boni fit ab homine, & non propter hoc, propter quod vera sapientia præcipit, etsi officio videatur bonum, ipso non recto fine peccatum est.* Quibus verbis ostendit præcipi nobis ab ipso rationis dictamine, ut omnia in Deum referamus actu charitatis; quod si non referamus, eo ipso desumus obligationibus a natura impositis; & sic quantumvis videamur exercere opera virtutis, adhuc tamen ob omissionem hujus respectus debiti erga Deum peccamus.

Respondeo, actum virtutis moralis esse honestum, etiamsi non referatur ad Deum formaliter, & signate: sufficit enim, quod referatur exercite, & virtualiter, quatenus suapte natura quilibet actus honestus ad Deum tendit, & ad illum assequendum, & glorificandum ordinatur, unde ad illum formaliter referri potest. Obligatio autem referendi ad Deum signate quamcumque nostram operationem non datur, essetque onerosa nimis: ut proinde onus Christianæ legis non esset leve, nec jugum Christi suave; unde falsum est, quod ex defectu talis relationis actus aliarum virtutum a charitate

sint

sint culpabiles, & vitiosi. Omisso tamen, quod revera ea obligatio daretur, negari non potest, quod posset dari ignorantia invincibilis talis præcepti, aut quod aliquis probabilissime existimaret ex communissimo Theologorum consensu illud non dari, in quo casu violatio illius non esset culpabilis; siquidem ignorantia invincibilis juris naturæ excusat a peccato formali, ut constat ex secunda thesi proscripta ab Alex. VIII. unde saltem in tali casu, qui esset frequentissimus, dari posset exercitium aliarum virtutum a charitate, quod esset studiosum, & non culpabile, quamvis actualiter, & formaliter non referret omnia ad Deum ex imperio charitatis. Itaque Augustinus in locis adductis interpretandus est, quod velit omnia referenda esse ad Deum exercite, & virtualiter, sicut referuntur actus aliarum virtutum a charitate respicientium honestatem creatam propriam illorum; & quod sic non refertur, revera est culpabile, si negatur possibilitas actus indifferentis in individuo, a qua quæstione hic præscinditur.

Quod autem in hoc sensu loquutus sit Augustinus, constat, quia disputabat adversus Julianum, contendentem veras virtutes in Infidelibus reperiri; ex quo inferretur actum esse virtuosum, & laudabilem, si ejus objectum materiale esset bonum, sed objectum formale esset turpe; ut si quis erogaret stipem pauperi ob inanem gloriam, aut ex alio fine temporali, & vitioso. Propterea dicit, veras virtutes non posse tendere, nisi ad objectum formale honestum de se referibile ad Deum, & quod natura sua ad Deum ordinetur. Hinc lib. 4. cap. 3. adversus Julianum hæc habet: *An placet tibi, ut veras virtutes avarorum esse dicamus, cum lucrorum vias prudenter excogitant, cum pro acquirenda pecunia sæva, atque aspera multa fortiter tolerant, cum varias cupiditates, quibus sumptuose vivitur, temperanter, sobrieque castigant, cum abstinent ab alieno, & de suo sæpe amissa contemnunt, (quod videtur ad Justitiam pertinere) ne jurgiis, & judiciis plura consumant?* Quare Augustinus solum vult, a fine turpi fœdari actus istos, qui videntur ad virtutes pertinere, non vero ex defectu relationis ad Deum; quandoquidem si ex motivo proprio virtutum procederent, sufficienter ad Deum implicite, & virtualiter referrentur, & essent laudabiles, ac præmium consentaneum mererentur. Quod diserte docet loco laudato, sic alloquens eundem Julianum: *Ergo virtutes istæ tali fine turpes, atque deformes, & ideo nullo modo germanæ, veræque virtutes, tibi tamen ita veræ videntur, & pulchræ, ut nec nominis sui possint, nec generis sustinere dispendium, sed solius, quod appetiverunt, præmii exilitate frustrentur, idest terrenorum commodorum fructu, non cœlestium præmiorum?*

XV. Adde, quod si officia istarum virtutum essent vitiosa, & peccaminosa præcise ex defectu relationis ad Deum, *ad summum* continerent culpam venialem: *cum autem* Augustinus loco laudato dicat, quod utentes Dei donis sine relatione ad Deum efficiantur injusti, atque adeo graviter peccent, aperte sequitur, quod loquatur de iis, qui ne virtualiter quidem actus virtutum referunt ad Deum, sed exercent officia virtutum referendo illa positive ad finem lethaliter pravum. Et in hoc sensu intelligendum est, quod alias dixit Augustinus, virtutes Romanorum non fuisse veras virtutes, & virtutes Stoicorum fuisse fucosas; quia ne implicite quidem, & exercite ad Deum officia virtutum referebant, sed positive ordinabant *illa ad finem pravum*: unde dixit lib. 19. de Civ. cap. 16. *Superari vitia apertissima vitiis quibusdam occultis, quæ putantur esse virtutes, in quibus regnat superbia, & quædam sibi placendi altitudo ruinosa.* Et Hieronymus pariter lib. 2. in epist. ad Galat. cap. 3. dixit: *Illi Philosophi vitium vitio, peccatumque peccato medicantur: nos amore virtutum vitia superamus*: Nec dixit, amore virtutis, sed amore virtutum, ad significandum præter charitatem infusam alias dari *veras* virtutes; quamvis Augustinus sæpe nomine charitatis infusæ intelligat omnes virtutes infusas, ut supra animadvertimus; & in eo solum sensu dixerit inter charitatem infusam, & cupiditatem vitiosam nihil mediare.

XVI. Opponitur ultimo celebris locus Augustini tr. 86. in Jo: ubi dixit: *Quid enim boni operis est ante fidem? cum dicat Apostolus, Omne quod non est ex fide, peccatum est*: ergo si Infideles destituti fide, & charitate supernaturali in quovis opere peccant, pariter fideles peccant, ubi non charitate *ducuntur.*

Respondeo proscriptam jam esse thesim illam vigesimam quintam Baji: *Omnia opera Infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia.* Quare Augustinus solum ibi docet, quod ante fidem nihil boni operis possit dari conducens ad vitam æternam, ut diserte expressit lib. 4. cap. 3. contra Julianum, dicens: *Si ad consequendam veram beatitudinem, quam nobis fides per Christum promittit, nihil prosunt homini virtutes, non sunt veræ virtutes*, quatenus scilicet non sunt virtutes conducentes ad finem ultimum, quem unice consequi de facto possumus, posita cle-

elevatione naturæ ad talem finem supernaturalem. In tantum autem Augustinus addit, quod sit peccatum quodcunque ab infidelibus fit, quia passim ex fine pravo officia virtutum ab iis depravantur. Textum vero adductum Apostoli Patres communiter, & Interpretes non intelligunt in hoc sensu, in quo dicitur illum Augustinus usurpare, quod scilicet sit peccatum, quod fit ab Infidelibus, eo quod fides sit initium bonorum operum conducentium ad vitam æternam; sed intelligunt in eo sensu, quem alias exposuimus, quod scilicet peccatum sit omne, quod non est ex fide, hoc est ex dictamine conscientiæ, & credulitate, quod liceat. Negari enim non potest, quod ante fidem strictè dictam possint actus variarum virtutum exerceri. Nam & possunt Infideles legem naturalem observare, aliter non peccarent illam transgrediendo; & possunt ponere plures actus virtutum naturalium, immo actum ipsum naturalis dilectionis Dei, ut ostendimus; & elicere possunt actum supernaturalem piæ affectionis ad fidem necessario prævium ad assensum fidei, ut diximus in expositione thesium immediate præcedentium: desiderium ipsum fidei, & orationem, qua Infideles petunt fidem, esse actus supernaturales docet probabiliter Lugo disp. 12. de Fide n. 24. quia talis oratio videtur ad fidem spectare, non secus ac voluntas credendi, juxta illud Gregorii Magni Homil. 9. in Ezechielem: *Opera sine fide non adjuvare, nisi fortasse pro fide percipienda fiant*. Quare non potest illud Apostoli, *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*, in eo sensu accipi, quod omnia Infidelium opera sint peccaminosa. Aliter frustra Daniel cap. 4. consuluisset Nabuchodonosori Regi Infideli, quod peccata sua eleemosynis redimeret, si elemosynarum erogatio esset peccaminosa: quamvis enim is actus non esset supernaturalis, unde non posset ordinari ad merendum præmium supernaturale; erat tamen actus virtutis naturalis, qui ordinari poterat ad præmium naturale, nempe ad avertendum pœnam temporalem jam imminentem; & propterea non poterat esse actus vitiosus, & culpabilis.

XVII. Ex hactenus dictis facile est istarum omnium thesium falsitatem deprehendere. Falsum quippe est primo, quod sola charitas infusa faciat actiones christianas; cum etiam aliæ virtutes supernaturales actiones christianas operentur. Falsum est secundo, solam charitatem Deo loqui, illamque solam Deum audire: Deo quippe loquimur variis supernaturalibus affectibus, qui non sunt actus charitatis, illosque Deus exaudit, cum sint meritorii præmii supernaturalis. Falsum est proinde tertio, quod Deus non coronet, nisi actus charitatis, & quod in vanum currat, qui ex alio impulsu, & motivo currit; (præscindendo hic ab ea sententia, quod Deus non coronet, nisi actus, qui saltem aliquatenus a charitate imperentur, quam refert, ac rejicit Vasq. 1. 2. disp. 217.) Etenim qui ex motivo aliarum virtutum operantur, non currunt in vanum, sed ex una virtute cum adjutorio gratiæ ad aliam virtutem gradum faciunt, quousque ad coronam gloriæ perveniant, ut habetur Ps. 83. *Etenim benedictionem dabit Legislator, ibunt de virtute in virtutem*. Falsum est quarto, quod Deus non remuneret, nisi charitatem, & quod sola charitas Deum honoret; aliis quippe plurimis actibus Deus honoratur, puta religionis, petitionis, gratiarum actionis, confidentiæ in illum, quæ etiam, ut dicitur Hebr. 10. *Magnam habet remunerationem*. Falsum est quinto, quod peccatori totum desit, si desit spes, nec spes dari possit sine amore Dei; potest quippe peccator antecedenter ad spem credere, orare, & alias virtutes supernaturales exercere, quæ mereantur de congruo ulteriorem gratiam supernaturalem; potest similiter antecedenter ad actum charitatis spem firmam, ac supernaturalem in Deo reponere, & sic ad Dei dilectionem se disponere. Falsum est sexto, quod ubi non est charitas, nec Deus sit, nec Religio; quamvis enim peccator destitutus Dei amicitia Deo careat, non propterea non potest auxilio gratiæ actus supernaturales exercere, sicut fidei, & spei, ita etiam Religionis, misericordiæ, patientiæ, ac aliarum virtutum, quibus auxilium supernaturale mereatur, ut ad charitatem, & ad Dei gratiam pertingat. Falsum denique est, quod Impiorum oratio sit novum peccatum; & quod sit novum in eos judicium, quod illis conceditur; etenim oratio impiorum potest esse supernaturalis, & impetratoria gratiæ ad resipiscendum; sicut Lucæ 18. dicitur, quod Publicanus descenderit in domum suam justificatus, *quia a longe stans nolebat oculos ad Cælum levare, sed percutiebat pectus suum dicens: Deus propitius esto mihi peccatori*.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LIII.

QUinquagesima tertia vult, solam charitatem Christiano modo operantem, omnia referendo ad Deum, & Christum Do-

minum, facere actiones Christianas; ut proinde nulla operatio digna sit homine Christifideli, quæ non procedat ex motivo charitatis perfectæ, respicientis non solum Deum, sed etiam Christum. Cum autem certum sit, esse operationes Christianas, credere, sperare, orare, diligere proximum, & similes, sequitur, quod nisi hujusmodi operationes ex motivo charitatis, & per relationem ad Deum, & Jesum Christum procedant, juxta hanc thesim non sint operationes studiosæ, & Deo, ac Christo gratæ. Ex quo etiam fieret, nullam aliam dari virtutem a charitate distinctam, & hujusmodi varias honestas operationes esse officia diversa ejusdem charitatis, non vero actus diversos diversarum virtutum; quod Jansenianni contendunt diserte ab Augustino doceri, qui lib. 9. de Trinit. cap. 7. habet: *Si ad Creatorem referatur amor, non jam cupiditas, sed charitas erit; tunc enim est cupiditas, cum propter se amatur*. Et lib. 6. de Musica cap. 14. *Amor inferioris pulchritudinis* (quam divinæ) *animum polluit*. Propterea etiam docent, quamcumque aliam liberam operationem, quæ non sit charitatis perfectæ, esse iniquam, & Christiano homine indignam, non agnoscentes medium inter charitatem, & vitiosam cupiditatem.

Errant tamen, & vehementer errant. Si enim ita se res haberet, cum valde arduum sit semper operari ex motivo perfectissimo charitatis, via ad Cœlum esset impervia; (quo semper collineat Jansenianorum doctrina) unde non posset dici, quod jugum Christi sit suave, & onus leve; nec diceretur 1. Jo. 5. *Mandata ejus gravia non sunt*. Propterea anathematizatur a Tridentino sess. 6. can. 31. *qui dixerit, justificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis bene operatur*. Et sane non aliunde, amissa gratia, & charitate, non semper amittuntur habitus infusi fidei, & spei, nisi ut possit peccator per exercitium harum virtutum laudabiliter operari, ac se disponere ad justificationem, & ad charitatem recuperandam; unde hujusmodi actus non spectant ad charitatem. Hinc tres enumerat Theologales virtutes Apostolus 1. ad Cor. 13. dicens: *Fides, spes, & charitas, tria hæc; major autem horum est charitas*. Quod autem istæ sint virtutes diversæ constat, tum quia charitas non posset dici virtus præstantior, si ea esset unica; tum etiam quia objectum formale charitatis est diversum ab objecto formali fidei, & spei; motivum enim formale charitatis est Deus prout in se bonus; spei vero est Deus ut bonus nobis, & fidei motivum est Auctoritas Dei loquentis. Hac etiam de causa distinguuntur virtutes morales tam inter se, quam a Theologalibus, quia pariter habent objectum formale diversum; misericordia enim v. g. movetur ab honestate, quæ reperitur in sublevatione pauperum ab eorum miseriis; *Justitia* ab honestate tribuendi *unicuique jus suum*; Religio ab honestate cultus *præstiti Divinæ* excellentiæ; & sic de reliquis. Quod vero harum honestatum amor sit studiosus, etiam præcisa relatione ad Deum, constat, quia conformis est rationis dictamini; quamvis enim honestius, & laudabilius esset, harum virtutum actus ponere ex motivo charitatis, & cum relatione ad Deum; at non proinde inhonestum est, & vituperabile, sed solum minus honestum, & minus laudabile est, eos ponere ex motivo proprio singularum virtutum; quod cum sit rationi consentaneum etiam spectatum secundum se, habet suam propriam honestatem, & laudabilitatem. Quod Augustinus docuit lib. 4. contra Julianum cap. 3. dicens: *Noveris non officiis, sed finibus a vitiis discernendas esse virtutes: officium est autem, quod faciendum: finis vero, propter quod faciendum est*. Propterea ubi S. Doctor dixit, amorem, qui non refertur ad Deum, esse cupiditatem, & amorem creaturæ animum polluere, intelligendus est de amore, qui nullatenus ad Deum refertur, neque formaliter, neque lato modo, ac de amore creaturæ, qui nullatenus *sit amor saltem* late sumptus Creatoris. At amor honestatis creatæ, quæ in motivo virtutum moralium reperitur, refertur ad Deum saltem lato modo, quatenus natura sua est ordinabilis ad Deum, & prosequitur directe objectum creatum, quod Deo placet; unde est etiam amor Dei late sumptus, juxta illud Christi D. Jo. 14. *Si diligitis me, mandata mea servate*, quia si minus formaliter, certe lato modo Deum diligit, qui ejus imperata facit: cum enim idem sit aliquem amare, ac velle illi aliquid ei gratum, & grata procul dubio sint Deo opera, quæ natura *ipsa* (atque adeo Deus condens naturam) per rationis dictamen consulit, aut præcipit, consectarium est quod Deum diligat saltem lato modo, qui ponendo opera virtutum moralium dictamini rationis obtemperat, quamvis ea non referat ad Deum signate, amando illum amore perfecto charitatis.

Quibus adde, ex eo etiam erroneam esse hanc thesim, quod velit, actiones studiosas, ac Christifideli dignas fieri non posse sine relatione ad Deum simul, & ad Christum Dominum. Ex quo fieret, quod non solum peccaret, qui poneret opera virtutum mora-

ralium, necnon actus fidei, & spei absque relatione ad Deum, sed etiam peccaret, qui ex motivo charitatis operaretur cum sola relatione ad Deum absque relatione ad Christum Dominum; quo quid absurdius dici potest? Certum quippe est, quod fidelis, cui non desit fides ad salutem necessaria, si post amissam per peccatum gratiam conteratur ex motivo Divinæ bonitatis offensæ, statim justificetur, quamvis hic, & nunc non cogitet de Christo Domino, de Trinitate, ac de Incarnatione Verbi; nusquam enim in Scripturis, ubi præcipitur dilectio Dei super omnia, & dolor de peccato commisso, imponitur, quod hujusmodi dilectio, & dolor ponantur cum relatione ad Christum Dominum. Quesnellus hanc aliam invehens obligationem, vult inviam omnino reddere viam salutis, cum ad hæc omnia non facile obvia nos adigat, ad quæ Deus summe misericors noluit nos adigere. Cadunt enim optimæ istæ operationes sub consilium, non sub præceptum: propterea qui conteritur cum sola relatione ad Deum, & non etiam ad Christum, cæteris paribus, actum ponit minus perfectum, non tamen peccaminosum, aut insufficientem ad justificationem, & salutem consequendam; non secus ac qui ponit actum perfectæ charitatis cum relatione ad Deum, & ad Christum intensum ut quatuor, ponit actum minus perfectum, quam si poneret actum intensum ut sex, sed non poneret actum culpabilem, & cui non subsequatur justificatio: Nisi forte Quesnellus ad has etiam angustias vellet homines adigere, ut velit eos, semper ac libere operantur, ad actum charitatis intensissimum cum relatione ad Deum, & ad Christum Dominum obligare, ut prorsus de salute assequenda desperent, & sic in reprobum sensum adducantur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LIV.

QUinquagesimaquarta idem reponit, dum docet, solam charitatem Deo loqui, & a Deo audiri. Utrumque autem erroneum; cum Deum nos alloquamur etiam actibus fidei, spei, necnon timoris, doloris, misericordiæ erga pauperes, orationis, pœnitentiæ, aliarumque virtutum moralium; & Deus etiam hos nostros affectus, ac preces misericorditer audiat. Docet quippe Tridentinum sess. 14. cap. 4. clamores, ac gemitus peccatoris, qui ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu concipiuntur, si voluntatem peccandi excudant, cum spe veniæ, esse donum Dei, ac Spiritus Sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed moventis, quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat. Additque, Ninivitas hoc timore utiliter concussos misericordiam a Domino impetrasse. Quare non solis actibus charitatis Deum alloquimur, nec solos clamores ex amore conceptos Deus exaudit. Et sane actus fidei, spei, timoris, ac pœnitentiæ, qui ex eodem Tridentino sess. 6. cap. 6. ad justificationem disponunt, quamvis non procedant a virtute charitatis, adhuc Deum alloquuntur, misericordiam exposcendo, illosque Deus audit, misericordiam impertiendo. Peccator ingemiscens dicit: *De profundis clamavi ad te Domine: Si iniquitates observaveris, quis sustinebit? Speravit anima mea in Domino;* quibus clamoribus permotus misericordiam Deus elargitur, ac redimit illum ex omnibus iniquitatibus ejus. Adde, quod non solum oratio justi, si debito modo fiat, sit impetratoria, & Deus illam audiat, quamvis non procedat ex motivo charitatis; (ad id enim noluit nos Christus adigere, dicens, *Petite, & accipietis*) verum etiam peccatores vitiis dediti, qui ad perfectam contritionem concipiendam illico induci non possunt, si a Deo postulent auxilium, quo etiam moralem hanc impossibilitatem expugnent, illud obtineant, ex eodem Tridentino sess. 6. cap. 11. ubi dicitur: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat, ut possis.* Cum ergo peccatores isti, quibus contritio perfecta est moraliter impossibilis, admoneantur, ut faciendo quod possunt, petant quod non possunt, ecce tibi, si petant, Deo loquuntur citra actum charitatis. Et cum dicatur Deus eos adjuvare, ut possint conteri; ecce tibi, quomodo Deus audit voces aliarum virtutum a charitate distinctarum; unde nec sola Charitas Deo loquitur, nec eam solam Deus audit.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LV.

QUinquagesimaquinta pariter contendit, Deum solam charitatem coronare, & in vanum currere, qui ex alio motivo, & impulsu currit. Docet proinde gloriæ coronam non conferri propter actus aliarum virtutum supernaturalium, & hujusmodi actus

in eo, qui currit ad comprehendendum, esse prorsus inutiles. Utrumque pariter est erroneum, & quod Deus soli charitati coronam gloriæ conferat; (quicquid tamen sit, an actus meritorius vitæ æternæ debeat saltem ex aliquo charitatis imperio promanare, juxta sententiam, quam diximus referri, ac refelli a Vasquio p. 2 disp. 217.) & quod inanes sint conatus nostri, si non profluant ex motivo charitatis. Quoad primum: Christus Dominus, ut ad actus virtutum moralium, præsertim ad charitatem erga proximum, & ad opera misericordiæ nos incendat, in extremo die, nulla facta mentione motivi charitatis, dicet iis, qui a dextris ejus erunt, se illos ad Regnum possidendum, & ad immarcescibilem gloriæ coronam advocare, ut promissam reportent remunerationem illorum actuum, qui, si minus ex charitate erga Deum promanant, ad illam tamen maxime conducunt: Sicut etiam ob eorundem actuum omissionem, ut habetur Matth. 25. *Dicet his, qui a sinistris ejus erunt: Discedite a me maledicti in ignem æternum.* Similiter Christus Dominus enumerans octo beatitudines docuit, actus virtutum moralium perducere homines ad gloriam, eo quod per illos charitas erga Deum & foveatur, & augeatur; unde nulla facta mentione charitatis dixit Matth. 5. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est Regnum Cælorum:* Pariterque beatos, ac præmio dignos docuit esse mites, lugentes, justitiam esurientes, misericordes, mundos corde, pacificos, ac persecutionem patientes propter justitiam. Hinc Eccles. 12. dicitur: *Benefac justo, & invenies retributionem magnam, & si non ab ipso, certe a Domino:* & Psalm. 118. dicitur: *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas propter retributionem;* quia scilicet Deus non solum coronat omnes usquequaque perfectas operationes justorum; sed etiam coronat illas, quamvis fiant ex motivo retributionis, & non ex motivo perfectæ charitatis. Quod pariter denotatur verbis illis 1. ad Corin 9. *Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet, & illi quidem, ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam.*

Quoad alterum errorem, non solum non sunt inanes in ordine ad coronam gloriæ operationes aliarum virtutum a charitate distinctarum, quæ a justo eliciuntur, ut hactenus dictum est, sed etiam utiles sunt in peccatore ad justificationem, si fiant ex auxilio gratiæ; quippe quæ ad illam disponunt, promerendo de congruo nova auxilia, quibus novi actus supernaturales eliciantur, quousque ad justificationem perveniatur, ut docet Tridentinum sess. 14. cap. 4. dicens: *Hoc timore utiliter concussi Ninivitæ ad Jonæ prædicationem, plenam terroribus pænitentiam egerunt, & misericordiam a Deo impetrarunt.* Et can. 5. loquens de attritione supernaturali peccatoris, anathematizat, qui de ea dixerit, *non esse verum, & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam.* Idemque dicendum de aliis supernaturum virtutum actibus tam Theologalium, nempe fidei, & spei, quam Moralium; etenim etiam orando, jejunando, Missas audiendo, peccator ad justificationem obtinendam disponitur, quin tamen per eos actus justificetur. Unde neque justus, neque peccator in vanum currunt universim in ordine ad salutem per hoc, quod ex alio impulsu, & ex alio motivo currant, quam ex motivo charitatis.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LVI.

Quinquagesima sexta in eundem scopum collineat docendo, quod solam charitatem Deus remuneret, & quod sola charitas Deum honoret; cum tamen utrumque pariter Doctrinæ Catholicæ adversetur. Docet quippe Apostolus 1. ad Corinth. 15. *Abundate in omni opere bono, scientes, quod labor vester non est inanis apud Deum.* ideo autem dicitur non esse inanis, quia Deus est illum remuneraturus. Quod autem nomine boni operis non veniat sola Dei dilectio, sed etiam exercitium aliarum virtutum, constat, quia sæpe Scriptura tanquam bona commendat officia aliarum virtutum, nulla facta mentione finis extrinseci, & motivi charitatis; nempe Abrahæ hospitalitatem Genes. 18. Jobi misericordiam in pauperes Job 29. Tobiæ erga mortuorum sepulturam Tob. 1. continentiam Joseph Genes. 39. Honorem parentibus, & senioribus 1. Petr. 5. Retributionem autem omnibus harum virtutum operibus dandam esse ostendit Apostolus dicens ad Hebr. 6. *Non est injustus Deus, ut oblivisc atur operis vestri, & dilectionis, quam ostenditis in nomine ipsius, qui ministrastis Sanctis, & ministratis.* & cap. 10. *Vinctis compassi estis, & rapinam vestrorum bonorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos habere meliorem, & manentem substantiam. Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem.* Quinimo ex Scripturis constat, Deum præmio temporali sæpe remunerasse exercitia harum virtutum naturalium.

Sic

Sic Ezechielis 29. dicitur de Nabuchodonosore: *Dedi ei terram Ægypti pro eo, quod laboraverit mihi, ait Dominus Deus.* Quæ verba exponens Hieronymus addit: *Ex eo quod Nabuchodonosor mercedem accepit boni operis, intelligimus, etiam Ethnicos, si quid boni fecerint, non absque mercede Dei judicio præteriri.* Unde constat, non dari solam virtutem charitatis supernaturalis, nec solam charitatem Deum remunerare.

Ex his autem consequenter descendit alter hujusce thesis error, quod scilicet sola charitas Deum honoret; cum etiam ab exercitio reliquarum virtutum honor, ac reverentia Deo debita exhibeatur. Sicut enim non solum odio, & blasphemia, sed per quodcunque peccatum Deus inhonoratur, teste Apostolo ad Rom. 2. ubi habet, *Per prævaricationem legis Deum inhonoras*; ita non solum dilectione formali, sed etiam aliis virtutum actibus Deum honoramus; quippe qui sunt amor Dei late sumptus, quatenus qui diligit honestatem alicujus virtutis propter se, & secluso motivo charitatis, ponit actus Deo gratos, & sic Deum saltem lato modo diligit. unde Joan. 14. dicitur: *Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me.* Et sane negari non potest, quod Deus honorabatur Sacrificiis, quæ Deo tanquam domino vitæ, & necis exhibebantur; ergo multo magis observatione præceptorum, ac misericordiæ, & charitatis operibus honoratur; cum dicatur 1. Reg. 15. *Melior est obedientia, quam victimæ;* & Oseæ 6. *Misericordiam volui, & non sacrificium, & scientiam Dei plusquam holocausta;* & Marci 12. *Diligere proximum tanquam seipsum, majus est omnibus holocaustomatibus, & sacrificiis.* Usqueadeo autem etiam oratione, ac precibus Deus honoratur, ut Martialis Ethnicorum lingua loquens dixerit: *Qui fingit sacros auro, vel marmore vultus, Non facit ille Deos, qui rogat, ille facit.* Quanto autem altius Deus honoratur per actus fidei, ac spei, dum intellectum captivamus in ejus obsequium, & fiduciam omnem in ejus fidelitate, ac misericordia collocamus? Quare nec solam charitatem Deus remunerat, nec sola charitas Deum honorat.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LVII.

Quinquagesima septima vult peccatori totum deesse, ubi desit illi spes in Deo, & hanc spem sine Dei amore consistere non posse. Utrumque pariter fidei dogmatibus refragatur. Constat siquidem (quod attinet ad primum) ex Tridentino sess. 6. cap. 15. nonnisi per peccatum infidelitatis fidem amitti, atque adeo peccatori, cui per peccatum desperationis deest spes, non deesse fidem, qua possit per considerationem divinarum promissionum, ac infinitæ misericordiæ animum jam per desperationem abjectum erigere in spem magnam, & sic ad justificationem se disponere. Fidem autem non esse fiduciam, seu spem roboratam, nec essentialiter cum fiducia connecti supra ostendimus in thesi 52. Præterquamquod si de Infidelibus ipsis, quibus fides deest, dici non potest citra injuriam divinæ misericordiæ, & sanguinis Christi pro illis etiam oblati, quod totum illis desit in ordine ad salutem, cum non desint illis auxilia superna misericorditer collata, quibus ad fidem amplexandam incitantur; Deus quippe, ut habetur Joann. 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*: a fortiori non desunt auxilia ad resurgendum in peccatore, qui per peccatum desperationis spem amisit; cum ea a fide habituali, quæ absque infidelitate non amittitur, exigantur. Quibus adde, quod peccatori post spem amissam, imo etiam post amissam fidem, adhuc remanet liberum arbitrium, quo possit non solum cum auxiliis gratiæ, quæ illi non desunt, per actus fidei, spei, timoris, doloris, ac per orationem, ac corporis mortificationem præparare se ad gratiam recuperandam, sed etiam sine auxiliis supernis aliquem virtutis actum ponere, aut peccatum aliquod declinare: ut constat ex vigesima nona Baji proscripta thesi, quæ habet: *Non solum ii fures sunt, & latrones, qui Christum viam, & ostium veritatis & vitæ negant, sed etiam quicunque aliunde, quam per Christum in viam justitiæ, hoc est ad aliquam justitiam conscendi posse dicunt*: necnon ex vigesimaoctava, quæ habet: *Pelagianus est error dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum*, quandoquidem liberum arbitrium, quamvis per culpam sit viribus attenuatum, & inclinatum, non est tamen amissum, ut docet Tridentinum sess. 6. cap. 1. Verum qui-

quidem est, quod operationes studiosæ, si non sint supernaturales, nullatenus conducant ad salutem; sed falsum est, quod non possit impius sine gratiæ auxiliis ponere aliquam studiosam operationem. Quod docuit Augustinus lib. de spirit. & lit. cap. 28. dicens: *Sicut non impediunt a vita æterna justum quædam peccata venialia, sine quibus hæc vita non ducitur; sic ad salutem æternam nihil prosunt impio aliqua bona opera, sine quibus difficillime vita cujuslibet pessimi hominis invenitur.*

Quoad alterum ejusdem thesis errorem, videlicet, quod spes in Deo reperiri non possit absque Dei amore, ostendimus in eadem quinquagesimasecunda thesi, id etiam refragari veritati: siquidem ex communissima Theologorum sententia, sicut fides non amittitur per quodvis peccatum, sed solum per peccatum infidelitatis: ita spes non amittitur, nisi aut per peccatum oppositum spei, aut per peccatum infidelitatis; (quatenus amissa per hoc peccatum fide, quæ est fundamentum spiritualis ædificii, amittitur consequenter etiam spes) Potest itaque in eo, qui charitatem, ac amorem amisit, adhuc remanere non solum fides, sed etiam spes in Deo, ut per auxilia ab his virtutibus exigita possit in earundem actibus exerceri, & sic viam munire ad gratiam recuperandam, juxta doctrinam Tridentini sess. 6. cap. 6. Quare ubi Augustinus in Enchirid. cap. 3. hæc habet: *Jam de amore quid dicam, sine quo fides nihil prodest? spes vero sine amore esse non potest*; vel loquitur de spe formata, & non informi, (ut interpretatur Angelicus) quæ certe sine charitate esse non potest; vel loquitur de amore late sumpto, ut notat Rip. disp. 22. num. 23. quatenus omnis spes est quidam amor, & desiderium boni sperati. At si amor sumatur antonomastice pro charitate, (prout sumi debet in hac thesi juxta proprium ejus, ac germanum sensum, quem habet de se; cum præsertim illum etiam habeat ex adjunctis) certe potest spes ab amore sejungi, non secus ac fides a spe, & charitate. Quare thesis hæc integre accepta, quod scilicet totum desit, atque adeo etiam fides desit, quando deest spes, quæ non est sine Dei amore, aut saltem ab eo non separatur, directe adversatur definitioni Tridentini sess. 6. can. 28. ubi anathematizat, qui dixerit, *amissa per peccatum gratia, simul & fidem semper amitti.*

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LVIII.

QUinquagesima octava absolute negat, Deum, ac Religionem inesse in peccatore charitate denudato; quasi vero non possit peccator post amissam gratiam Deum habere sibi conjunctum per actus fidei, ac spei, illumque per actus religionis colere, & ita ad charitatem recuperandam se disponere; cum tamen ad id teneatur, ut advertit Tridentinum sess. 6. cap. 6. Dicitur enim 1. Reg. 7. *Præparate corda vestra Domino*; his autem actibus congrua fit præparatio. Paralogizant Janseniani, dum docent, quod si Religio Deum colat, & non ex motivo charitatis, sed ex motivo honestatis creatæ, quæ reperitur in cultu exhibito Divinæ excellentiæ, in tali casu aliquid creatum amaretur propter se, & non propter Deum, unde in creatura reponeretur finis ultimus; quod sane vitiosum est, & superstitiosum; propterea putant, deficiente charitate, deficere veram Religionem, seu cultum veri Numinis, & haberi superstitionem, per hoc quod creatura tanquam Numen, & finis ultimus colatur. Sed enormiter errant, quia dum honestas creata cultus exhibiti Divinæ excellentiæ diligitur propter se, sistendo in tali objecto creato absque relatione ad Deum, tunc honestas hæc creata amatur solum tanquam finis ultimus ipsius actus, seu operis non ultra de se tendentis, non vero amatur tanquam finis ultimus amantis, seu operantis, quatenus hic velit in hoc creato objecto suum ultimum finem constituere, illudque tanquam numen colere. Hic amor respiciens honestatem creatam cultus Deo exhibiti, tanquam finem ultimum operantis, procul dubio esset impius, & superstitiosus; at amor respiciens eandem honestatem creatam, ut finem ultimum operis, est religiosus, ac pius; quippe qui terminatur ad objectum conforme rationis dictamini, ac Deo gratum: unde, ut alias diximus, est quidam Dei amor, non quidem formalis, cum non spectet ad charitatem, sed late sumptus, spectans ad virtutem moralem a Theologalibus condistinctam. Quod similiter dicendum de objectis aliarum virtutum moralium. Propterea deficiente charitate adhuc potest in peccatore tam Deus esse per actus fidei, ac spei, quam vera Religio, cujus actus terminentur ad honestatem creatam

cultus Deo exhibiti, quæ solum est finis ultimus operis, relate vero ad operantem est finis ultimus solum negative, quatenus non ordinat actu amorem hujus objecti creati ad Deum; non est tamen finis ultimus positive, ita ut in eo beatitudinem collocet, præferendo creaturam Creatori. Hoc enim præstat peccator solum quando diligit objectum turpe; siquidem tunc Deus ipse contemnitur, (dicitur enim universim de prævaricatoribus Isaiæ 1. *Filios enutrivi, & exaltavi, ipsi autem spreverunt me*) & quodammodo finis ultimus in objecto illo turpi affective reponitur. Profecto thesis hæc in alio Codice Ascetico posset non male audire, & solum denotare ex adjunctis, quod per peccatum exulet a corde peccatoris tum Deus per gratiam, tum etiam Religio, quatenus peccator falsum Numen colit, præponendo creaturam Creatori, illamque sibi habendo pro Idolo, prout dicitur ad Philipp. 3. *Quorum Deus venter est:* At secundum se in proprio, ac germano verborum sensu est erronea, ut ostendimus; & multo magis est erronea ex adjunctis in Quesnelli Codice; tum quia non semel in ejus thesibus hic error aliis, aliisque verbis disseminatur; tum etiam quia passim in eo recuduntur errores Jansenii, inter quos postremum non obtinet locum, quod nulla detur virtus a charitate distincta. Proscribenda proinde fuit hæc thesis, tum in sensu germano, & obvio, quem præseferunt verba, tum etiam ex adjunctis ad mentem Auctoris.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LIX.

Quinquagesima nona citra horrorem audiri non potest, cum doceat Impiorum orationem esse novum peccatum, & quod per illam conceditur, esse novum in eos judicium: ita ut non solum de oratione tanquam de nova culpa, sed etiam de beneficiis sive spiritualibus, sive temporalibus sibi collatis ob preces Deo exhibitas judicandi, ac puniendi sint peccatores, quomodocunque iis utantur; quasi vero sit novum etiam peccatum qualiscunque usus sive bonus, sive malus quorumcunque bonorum, quæ Deus impiis orantibus elargitur. Inhæret in hac thesi Quesnel. vestigiis Baji, cujus trigesimaquinta ex profligatis thesibus habet: *Omne, quod agit peccator, sive servus peccati, peccatum est:* & quadragesima: *In omnibus suis actibus peccator servit cupiditati dominanti:* Sicut etiam sexagesimaquinta: *Nonnisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis lib. arb. bonus, sive non malus, & gratiæ Christi injuriam facit, qui ita sentit, & docet.* His, aliisque ejusdem furfuris Bajanis, ac Jansenianis thesibus instructus Baji, ac Jansenii Assecla docuit in quadragesimaquarta, & sequentibus, duos esse dumtaxat in homine amores, alterum perfectæ charitatis bonum; alterum carnalis cupiditatis malum: propterea peccatoris oratio, & usus beneficiorum Dei, cum non promanent a charitate, dicuntur non esse immunes a nova culpa. Constat autem non esse culpabiles, quin etiam esse commendabiles, multas, etiam Ethnicorum, studiosas operationes, easque a Deomet commendatas, ac remuneratas in hac vita, ut diximus in thesi 41. & 48. & pluribus in locis advertit Augustinus, præsertim lib. contra mendacium cap. 15. ubi habet: *Quod scriptum est, bene Deum fecisse cum Hebræis obstetricibus, & cum Rahab Hierichuntina meretrice, non ideo factum est, quia mentitæ sunt, sed quia in homines Dei misericordes fuerunt.* Quod si virtutes inferioris notæ Deus commendat, ac remuneratur; quanto magis Deo grata erit, etiam Ethnicorum, oratio, naturæ viribus elicita, in qua plures actus studiosi erga Deum exercentur, adorationis, humiliationis, fiduciæ, & similes? Sed longe gratior Deo est oratio fidelium impiorum viribus gratiæ elicita, quæ de se meritoria de congruo, ac impetratoria est novi auxilii superni, quo bene utatur peccator, quousque perveniat ad justificationem, juxta doctrinam Trident. sess. 6. cap. 6. Sic Lucæ 18. Publicanus ille, postquam oravit dicens, *Deus propitius esto mihi peccatori*, reversus est in domum justificatus: oratio enim, ac deprecatio peccatoris nata est non irritare, sed placare Deum iratum, ac misericordiam implorare simul, & obtinere. Quod si ea esset novum peccatum, deberet peccatoribus oratio Dominica inhiberi, qua omnes præceptis salutaribus moniti, & divina institutione formati audemus Patrem nostrum exorare, ut dimittat nobis debita nostra. Et filius prodigus decernens petere humiliter a Patre, ut faceret se tanquam unum de mercenariis suis, non ad misericordiam illum commovisset, qui potius ejus iracundiam excitasset, si verum esset, quod impiorum oratio sit nova culpa, & quod Deus illis concedit, sit novum in eos judicium. Ex quo etiam fieret, quod peccator in Sacramento Pœnitentiæ deberet se accusare, quod a

Deo auxilium postulasset ad evadendas dæmonis insidias, & ad veniam delictorum exorandam. Quo quid absurdius dici, aut fingi potest? Illud hic mirari non desinam, quod cum tam enormiter Janseniani desipiant, adhuc tamen tot, ac tamdiu suos habent Asseclas.

Adversus hæc objectant passim, quod oratio appelletur victima labiorum, juxta illud Oseæ 14. *Reddemus vitulos labiorum nostrorum;* victimæ autem, si offerantur ab impiis, non sunt acceptæ coram Deo; dicitur enim Prov. 15. *Victimæ impiorum abominabiles Domino:* ergo oratio impiorum non est accepta Deo, sed abominabilis, & peccaminosa. At contra est, quia illæ dumtaxat victimæ impiorum sunt abominabiles, quæ sunt impiorum qua talium, seu quæ procedunt ex pravo affectu, ac intentione, atque adeo cum scelere, non vero quæ sunt quidem impiorum, ordinantur tamen ad placandum Deum iratum, qualis est oratio impii directa ad petendum a Deo auxilium ad resurgendum.

PROPOSITIO LX.

Si solus supplicii timor animat pœnitentiam, quo hæc est magis violenta, eo magis ducit ad desperationem. *Quesnel. Matth.* 27. 5. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LXI.

Timor nonnisi manum cohibet, cor autem tamdiu peccato addicitur, quamdiu ab amore justitiæ non ducitur. *Quesn. Luc.* 20. 59. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LXII.

Qui a malo non abstinet, nisi timore pœnæ, illud committit in corde suo, & jam est reus coram Deo. *Quesf. Matth.* 21. 46. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LXIII.

Baptizatus adhuc est sub lege, sicut Judæus, si legem non *adimpleat*, aut adimpleat ex solo *timore*. *Quesn. Rom.* 6. 14. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LXIV.

Sub maledicto legis nunquam fit bonum, quia peccatur sive faciendo malum, sive illud nonnisi ob timorem evitando. *Quesn. Gal.* 5. 18. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LXV.

Moyses, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores Legis mortui sunt absque eo quod ullum Deo dederint Filium, cum non effecerint nisi mancipia per timorem. *Quesf. Marc.* 12. 19. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LXVI.

Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipsum venire cum brutalibus passionibus, neque adduci per instinctum naturalem, aut per timorem, sicuti bestiæ, sed per fidem, & per amorem, sicuti filii. *Quesn. Hebr.* 13. 20. *edit.* 1693.

PROPOSITIO LXVII.

Timor servilis non sibi repræsentat Deum, nisi ut Dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem. *Quesn. Luc.* 19. 21. *edit.* 1693.

SYNOPSIS.

I. Dum retrahit nos Quesnellus a timore servili, retrahit pariter a charitate, ad quam timor manuducit. II. Non semel consimiles harum the-

thesium errores a Pontificibus, & a Conciliis confixi sunt. III. Solus timor servilis formaliter est vitiosus, utpote retinens affectum ad culpam, non tamen servilis materialiter, nedum initialis, aut filialis.

IV. Timorem servilem esse rectum, & supernaturalem ostendunt Scripturæ, & Tridentinum. V. Esto non procedat ex amore charitatis. VI. Nec sit Initialis imbibens aliquem charitatis affectum, sed sit pure servilis. VII. Est quippe charitatis ostiarius, & manuductor. VIII. In eo actu neque ex parte objecti materialis, neque ex parte formalis apparet turpitudo. IX. Dum odio habetur peccatum ex timore pœnarum, non excluditur objectum præstantius charitatis, sed ab eo præscinditur. X. Congeruntur plures Theologicæ ratiocinationes suadentes rectitudinem timoris servilis.

XI. Si odium peccati ortum ex metu esset secundum quid involuntarium, per hoc quod includeret aliquem affectum liberum erga illud, proculdubio esset peccaminosum; secus vero si solum includat aliquem affectum inefficacem, & non liberum; & in hoc casu attritio non dicitur esse coacta. XII. Quamvis requireretur actus amoris erga justitiam ad hoc ut odium injustitiæ sit virtuosum; at amor hic justitiæ non deberet oriri ex charitate. XIII. Judæi legem implebant ex timore pœnæ mundano involvente affectum erga culpam, non ex timore servili, & supernaturali. XIV. Detestatio peccati ob timorem pœnæ fert quidem amorem sui, sed non inordinatum; & quamvis eo actu magis odio habeatur pœna, quam culpa, non inde fit, quod cessante timore pœnæ, haberetur affectus ad culpam. XV. Hinc omnes, & singulæ istæ theses corruunt.

I. Timorem servilem in hisce Thesibus tanquam hostem virtutis teterrimum repræsentat Quesnellus, vim inferentem, & coactionem, quæ aditum aperiat desperationi. Illum vult peccato cor addicere, si sejungatur ab amore justitiæ; & reatum coram Deo habere pedissequum, quamvis a culpa animum avocet, per hoc quod non avocet ex motivo charitatis. Christifidelem æque ac Judæum docet esse sub lege, non vero sub gratia, si metu dumtaxat pœnæ ad legem implendam adducatur; ut proinde quamvis sit sub lege gratiæ, quæ amorem justitiæ postulat, adhuc videatur esse sub servitute peccati, seu sub lege, in qua maledictum, & peccatum dominabatur, (ut explicavimus ex Augustino in thesi septima) eo quod timore dumtaxat pœnæ homines cogebat ad legis observantiam; quamobrem peccarent tam faciendo malum, quam illud nonnisi ob timorem evitando. Negat Moysen, & Prophetas, ac legis scriptæ Doctores ullum induxisse ad Dei filiationem adoptivam, & ad obtemperandum divinis mandatis ex amore filiali, putans omnes, quotquot ad legis observantiam comminationibus, ac flagellis perterriti inducerentur, eos tanquam mancipia timore servili, non filiali, atque adeo non sine culpa voluisse culpam declinare, ac legem implere; quinimo tanquam belluas potius ob timorem, non tanquam filios per fidem, & amorem ad Deum appropinquasse; Timor quippe servilis sub oculos hominum ponit Deum velut sagittas jaculantem, & fulmina intorquentem, immitem, illacrymabilem, & injustum. Hæc omnia Quesnellus congerit adversus timorem servilem, perinde quasi velit ad filialem Dei dilectionem nos allicere. At revera retrahendo nos a timore indivisim nos pariter retrahit ab amore, cum ille ad hunc manuducat, & raro admodum eveniat, ut ad aulam charitatis aliunde pateat aditus, quam per ostium timoris: cum dicatur Eccles. 25. *Timor Dei initium dilectionis ejus.* Dum autem Quesnellus docet, timorem compellendo ad pœnitentiam inducere in desperationem, ipse fucatis istis persuasionibus homines inducit ad desperandum. Cum enim ex una parte instanter inculcet, neminem per viam timoris incedere, nisi gressibus peccaminosis, qui ducunt ad perditionem; & aliunde via dilectionis, quæ ad salutem ducit, editissima sit, & sui abnegationem exposcat, quid superest homini, quam ut in barathrum desperationis sponte se conjiciat? Præsertim quia juxta doctrinam harum thesium charitas non confertur a Deo volentibus, conantibus, laborantibus, orantibus, sed iis dumtaxat, quos Deus ad arbitrium voluit in syllabum Electorum ascribere; neque enim est in manu voluntatis gratiam efficere efficacem, sed in manu Dei illam conferre citra ullam voluntatis cooperationem, ut dicitur in thesi vigesimaprima, & sequentibus.

II. Quod admirationem non levem hac in re excitat, illud est, quod cum proscripta fuerit paucis ab hinc annis ab Alex. VIII. thesis illa 14. dicens, *Timor gehennæ non est supernaturalis*; necnon dicimaquinta dicens: *Attritio, quæ ex gehennæ, & pœnarum metu concipitur, sine dilectione benevolentiæ Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis*; Cum tam diserte Tridentinum anathematizaverit sess. 14. Can. 5. *qui dixerit, dolorem ex gehennæ metu conceptum non esse utilem*,

lem, & ad gratiam non præparare; necnon sess. 6. Can. 8. *qui dixerit, gehennæ metum, per quem ad Dei misericordiam de peccatis dolendo confugimus, vel a peccato abstinemus, peccatum esse, aut peccatores pejores facere*; adhuc tamen in hisce thesibus errores isti toties damnati, & ad vivum exusti iterum reviviscant: perinde quasi triumphum reportent Janseniani, si adversus tot Pontificis ex Cathedra loquentis definitiones, & adversus OEcumenici Concilii Tridentini Canones adversa fronte pugnam committant. Quis autem nisi mentis impos adversus Ecclesiæ dogmata ausit militare?

III. Ut autem ostendam futiles esse, ac umbratiles ratiocinationes, quibus Adversarii conantur errores harum thesium propugnare, paucis ostendam prius timorem servilem non solum vacare culpa, sed etiam esse laudabilem, & timorem gehennæ esse supernaturalem, ut diximus ex thesi decima quarta proscripta ab Alexandro VIII. Quod ut rite percipiatur, advertendum censeo ex D. Thoma 2. 2. qu. 19. ar. 2. Timorem dividi in filialem, initialem, servilem, ac mundanum: Quos omnes sic explicat Doctor Angelicus. *Cum objectum timoris sit malum, quandoque homo propter mala, quæ timet, a Deo recedit, & iste dicitur Timor humanus, vel mundanus: Quandoque autem homo propter mala, quæ timet, ad Deum convertitur, & inhæret: quod quidem malum est duplex, scilicet malum pœnæ, & malum culpæ. Si ergo aliquis convertatur ad Deum, & ei inhæreat propter timorem pœnæ, erit timor servilis. Si autem propter timorem culpæ, erit timor filialis, nam filiorum est timere offensam Patris; si autem propter utrumque, est timor initialis, qui est medius inter utrumque timorem.* Impræsentiarum autem agendum de timore servili, quo quis culpam fugit, ne pœnam incurrat, non quatenus culpam vellet, si abesset pœna; nam hujusmodi timor procul dubio est peccaminosus, utpote imbibens affectum ad culpam, (quicquid sit utrum talis timor dicatur Mundanus, quatenus vi talis timoris homo res mundanas amans a Deo recedit actu interno peccaminoso, an vero Servilis in quantum servilis, ut loquitur Angelicus 2. 2. qu. 19. a. 4., quia scilicet vi illius solum pœna timetur, quin ullatenus ametur justitia) sed quatenus præcise is timor adhibetur tanquam medium ad culpam fugiendam; & hunc non solum vacare culpa, sed etiam esse actum supernaturalem, si procedat a lumine supernaturali, docent Catholici contra Jansenianos. Dicitur autem timor hic procedere a lumine supernaturali, quoties lumine naturali non potest attingi malum, quod timetur, ut est gehenna, & quævis pœna ut procedens a Deo culparum vindice; propterea ex Tridentino sess. 14. cap. 4. Attritio, quæ ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter *concipitur, dicitur* esse donum Dei, & Spiritus Sancti *impulsus*, qui ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ disponit, ac propterea est actus bonus, & supernaturalis; cum non possit ad gratiam, quæ est supernaturalis, disponere, nisi actus supernaturalis, eo quod in eodem genere debeat esse dispositio, & forma.

IV. Ostenditur autem, quod hic timor servilis sit bonus, & rectus, quia passim in Scripturis Deus hunc timorem incutit, ut homines a culpa removeat, illumque commendat: ergo adhibere hujusmodi medium ad culpam fugiendam de se est bonum; esto medium præstantius sit proponere bonitatem divinam, *quæ per culpam offenditur*, ut ex amore Dei a culpa *fugiamus*. Antecedens constat. Nam Lucæ 13. dicitur: *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis*. Lucæ 12. *Ostendam autem vobis, quem timeatis: timete eum, qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam: ita dico vobis, hunc timete*. Ps. 118. *Confige timore tuo carnes meas, a judiciis enim tuis timui*. Malach. 1. *Si ego Pater, ubi est honor meus? & si Dominus, ubi est timor meus?* Eccles. 25. *Timor Dei initium dilectionis ejus*. Prov. 14. *Timor Dei fons vitæ, ut declinent a ruina mortis*. Cum autem in his, & aliis plurimis Scripturæ locis modo timor Dei Vindicis commendetur, modo ad timorem gehennæ, & pœnarum homines cohortentur, modo timor a Deo nobis misericorditer conferri dicatur, manifestum est, illum esse rectum, & laudabilem, & si procedat a fidei lumine, esse supernaturalem, ac meritorium, non vero vitiosum. Quod pariter ostendunt verba laudata Tridentini appellantis illum, Donum Dei, ac Spiritus Sancti impulsum. Et *in* eadem sess. 14. Can. 5. definit *Concilium*, dolorem peccati conceptum ex consideratione pœnarum Inferni esse utilem, ac præparare ad gratiam: quæ omnia luculenter indicant timorem servilem non esse vitiosum, sed laudabilem, esto perfectior sit timor filialis.

V. Neque dicant primo Heterodoxi, ex his Scripturæ, & Tridentini locis solum inferri, quod sit bonus, & rectus timor pœnarum, qui ex amore charitatis procedit, & in Deum tanquam in ultimum finem refertur, non vero timor pure servilis, qui nul-

nullatenus ex amore charitatis ad Deum dirigatur: Ad eum modum quo ex doctrina Augustini actio naturalis comedendi, alendi filios, & similes, si referatur ad Deum, est actio recta, & laudabilis; secus vero si destituatur tali relatione.

Nam hoc ipsum est, quod Tridentinum damnat adversus Lutherum: qui solum negabat timorem pure servilem esse donum Dei, non vero timorem pœnarum ortum ex affectu charitatis. In Epist. enim ad Sulpicium hæc habet Lutherus: *Pœnitentia vera non est, nisi quæ ab amore justitiæ, & Dei incipit, & hoc est principium pœnitentiæ.* Et eandem rationem sui erroris reddit Lutherus in serm. de Pœnitentia, quam adducunt nunc Janseniani: quia scilicet *quo magis timore pœnæ, & dolore damni homines conteruntur, eo magis peccant, & afficiuntur suis peccatis, quæ coguntur, non autem volunt odisse.* Quare in his thesibus idem error olim a Tridentino damnatus iterum recuditur. Constat autem ex verbis laudatis tum Scripturarum, tum Tridentini, approbari timorem, & dolorem ortum a consideratione pœnarum, nulla facta mentione charitatis; atque adeo secundum se timor servilis, etiam sejunctus a charitate, culpa vacat, & est Dei donum. Præsertim quia in loco laudato Ecclesiastici hujusmodi timor dicitur aperte esse initium dilectionis; quod si ex charitate procederet, charitas, quæ illum imperat, esset initium timoris, & non e converso timor initium charitatis. Et Trident. sess. 6. cap. 6. docet hoc idem verbis illis: Peccatores *a Divinæ justitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt.* Quare vocatur utilis timor servilis, & simul dicitur esse initium dilectionis, unde non profluit a charitate, sed viam munit ad illam. Præterquamquod si timor servilis secundum se esset vitiosus, non posset a charitate imperari, & ad Deum referri; cum non possit actus in se malus ex amore Dei diligi, ac in Deum referri. Possunt solum referri in Deum actiones illæ natura sua rectæ, (videlicet actio alendi filios, ac vitam conservandi) quippe quæ non sunt malæ per hoc præcise, quod non referantur ad Deum actu, & formaliter, ut diximus in expositione thesis 53. ex eodem Augustino; cum satis sit quod natura sua, implicite & virtualiter ob earum honestatem ad Deum referantur; sunt tamen malæ, si non referantur ad Deum, & simul positive referantur ad finem pravum.

VI. Neque dicant secundo, Scripturas, & Tridentinum loqui de timore filiali, aut saltem initiali, quo possumus ex charitate utrumque simul horrere, ac fugere, videlicet Dei offensam, & gehennam.

Nam recurrunt eædem responsiones modo allatæ, quod solum mentio ibi fiat de timore pœnarum; & solus hic timor dicebatur vitiosus a Luthero, quem damnat Tridentinum. Præterquamquod Apostolus ad Rom. 8. loquens de utroque amore servili, & filiali, utrumque dicit esse donum Dei. hæc enim habet: *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum*: ubi Glossa addit: *Unus spiritus est, qui facit duos timores, servilem, & castum.* Hinc D. Bonavent. lib. 5. de Grat. Sanctific. ca. 4. dicit: *Timor servilis donum Spiritus Sancti est, nec tamen est cum Spiritu Sancto, sicut aurora est a Sole, nec tamen cum Sole est. Timor servilis Spiritui Sancto locum præparat, & eum, sicuti seta filum, introducit.* Et Augustinus de verbis Apost. serm. 13. habet: *Timor servus est charitatis. Ne possideat diabolus cor tuum, præcedat servus in corde tuo, & servet Dominæ venturæ locum: fac vel timore pœnæ, si nondum potes amore justitiæ.* Et ser. 18. de verbis Domini cap. 12. *Adhuc timor ille servilis est, custos quidem malorum, ut abstineant se a malis, & abstinendo digni sint ad se admittere charitatem.* Quomodo autem poterit dici malus timor, qui est ostiarius charitatis, quæ regina virtutum est, & ad illam homines introducit? ita tamen introducit, ut deinde a charitate expellatur, non quidem ut malus, sed ut minus bonus, ac perfectus; dicitur enim 1. Jo. 4. *Perfecta charitas foras mittit timorem.* Hinc August. serm. 14. de Tempore habet: *Cum per timorem pœnæ bona vita retinetur, per bonam vitam bona conscientia comparatur, ut per bonam conscientiam nulla pœna timeatur. Quapropter discat timere, qui non vult timere.* Et idem S. Doctor tradit, Apostolum per timorem servilem transiisse ad perfectam charitatem; siquidem prius fuit timore perterritus, quando prostratus divina virtute, tremens, ac stupens exclamavit Act. 9. *Quid me vis facere?* & sic deinde ad Deum diligendum secluso timore gradum fecit. Hæc sunt verba Augustini epist. 50. *Quem major timor compulit ad charitatem, ejus perfecta charitas foras misit timorem.* Charitas autem non expellit timorem filialem; nam de hoc timore dicitur Ps. 18. *Timor Domini sanctus permanens in sæculum sæculi*; sed timorem servilem, utpote

cum

cum perfecta dilectione incongruum, licet sit introductorius ad illam.

VII. Adde, vix accidere, ut aliquis ad Deum convertatur, nisi prius aliquo timore perterrefiat: quod advertit Augustinus de catechizandis rudibus cap. 5. dicens: *Rarissime accidit, immo vero nunquam, ut quisquam veniat volens fieri Christianus, qui non sit aliquo timore Dei perculsus*. Et propterea Cyprianus lib. 3. ad Quirinum cap. 10. dicit: *Fundamentum, & firmamentum fidei, ac spei esse timorem*. Quis autem dixerit illum esse malum, a quo tam ingentia bona promanant? & quomodo dici poterit, quod a charitate procedat, si deservit charitati, ad illam introducit, & ab eadem expellitur, non quia malus est, sed quia cum perfecta dilectione non cohæret? non secus ac fides in patria expellitur a visione Dei, non quia fides non sit virtus, & quidem Theologalis, sed quia nequit cum Dei visione habere contubernium. Unde Basilius in Ps. 32. dixit: *Necessario velut introductorius ad pietatem timor assumitur: dilectio vero deinceps succedens a timore scientifico adoptatos perficit*.

VIII. Nec solum luculentis, ac innumeris auctoritatibus, sed rationibus etiam Theologicis demonstratur bonitas, & rectitudo timoris servilis, quo quis a culpa refugit ex hoc dumtaxat motivo, ne pœnam incurrat: secluso tamen affectu illo pravo, quod culpam amaret, si pœnam non haberet pedissequam. Et primo quidem a priori, quia in odio peccati ex motivo declinandi gehennam neque apparet turpitudo ex parte objecti materialis; cum sit conforme rationi, ac divinæ legi peccatum odisse: neque ex parte objecti formalis, & motivi: quia rationi pariter, & consiliis, ac admonitionibus divinis consentaneum est, quod ab ira Dei vindicis, & a gehenna refugiamus: quoties autem actus honestatem habet, & naturæ dictamini concordat tum ex parte objecti materialis, tum ex parte objecti formalis, non potest non esse rectus, & studiosus: ergo hujusmodi est timor servilis.

IX. Neque dicant Janseniani, quod detestans culpam præcise ad vitandam pœnam hoc ipso habeat affectum ad culpam, & idcirco timor servilis sit peccaminosus.

Nam hoc assumptum est omnino gratuitum, & falsum: potest quippe voluntas odisse, aut amare aliquod objectum ex uno motivo, & solum præscindere ab alio, quin illud positive excludat: v. g. potest quis detestari peccatum ob ingratitudinem erga Christum redemptorem, præscindendo a motivo bonitatis divinæ, quæ per peccatum offenditur, quin tamen talis actus excludat positive hoc secundum motivum, & implicite dicat, si non daretur motivum redemptionis, non odissem peccatum ex motivo Divinæ bonitatis: ita pariter odio habens peccatum ob solum motivum gehennæ præscindit ab alio motivo proprio charitatis; unde non dicit implicite, quod si non daretur gehenna, non odio haberet peccatum ob motivum divinæ bonitatis; quoniam autem præscinditur ab hoc alio actu peccaminoso, ideo nulla turpitudo in eo primo actu continetur. Sicut enim in intellectu *Præscindentium non est mendacium*, juxta commune proloquium, ita in voluntate *Præscindentium non est malitia*. Sic fur, qui dum ducitur ad patibulum, detestatur furtum ob solum motivum suspendii, non peccat, si præscindat ab alio motivo, quod sit offensa Dei; peccaret autem, si illud excluderet positive, dicendo, quod non detestaretur peccatum ex motivo offensæ divinæ, si deesset *suspendium*. Sic etiam qui *solvit debitum pauperi ex* motivo justitiæ, non eatenus debet *dicere*, quod non conferret illi pecuniam ex *motivo* misericordiæ, si ea non deberetur ex justitia; cum possit ab hoc secundo actu præscindere.

X. Secundo, si timor servilis non est malus, quando imperatur a charitate, non est malus secundum se, cum non possit actus malus a charitate imperari, & sic evadere bonus.

Tertio, Si dolor ex *solo* motivo pœnarum esset *malus*, non *posset* ultimo disponere ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ; quod autem disponat, negari non potest, cum sit actus supernaturalis, ut constat ex proscriptione thesis decimæquintæ facta ab Alexand. VIII. quæ habet: *Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, sine dilectione benevolentiæ Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis*.

Quarto, quia timor, qui elicitur a virtute spei Theologica, est bonus, & supernaturalis; hujusmodi autem est timor servilis, quo quis fugit culpam, ne incidat in gehennam; ergo. Probatur minor, quia virtuti spei competit elicere timorem de malo, quod opponitur bono illam specificanti; cum ad eandem virtutem, ad quam spectat prosequi bonum proprium, spectet etiam fugere a malo, quod bono proprio talis virtutis opponitur; atqui bonum specificans spem Theologicam est æterna beatitudo, & malum huic oppositum est gehenna: ergo ad eandem virtutem spei spectat & prosequi beatitudinem, & fugere a gehenna, atque adeo ob timorem

rem

rem gehennæ fugere a culpa, quæ ad illam inducit: Sicuti quia bonum, quod specificat charitatem, est Divina bonitas, prout est in se, & malum huic oppositum est offensa Dei, idcirco ad eandem virtutem charitatis spectat & amore prosequi divinam bonitatem, & fugere ab offensa Dei, atque adeo ob timorem filialem nolle Deum offendere. Quare sicut timor filialis spectat ad virtutem theologicam charitatis, ita timor servilis ad virtutem spei theologicæ; unde bonus est, & supernaturalis.

Quinto, quia potest quilibet ex timore gehennæ nolle simpliciter peccare, ut patet; atqui si timor iste esset peccaminosus, qui ex timore gehennæ nullum vult committere peccatum, deberet hunc ipsum timorem nolle, utpote peccaminosum, atque adeo vellet, & nollet hunc timorem servilem, quod repugnat.

XI. Opponitur primo, quia omnia, quæ ex timore fiunt, sunt involuntaria, ita ut cessante malo, quod timetur, non fierent; sicut projectio mercium ex timore naufragii est involuntaria, & coacta, & non poneretur, si naufragium non immineret: ergo qui fugit a culpa ex timore gehennæ, a culpa nollet recedere, si deesset gehenna; atqui hic actus est aperte peccaminosus; ergo timor servilis est peccaminosus. Antecedens docetur tum ab Angelico p. 2. qu. 6. art. 7. ubi dicit: *In eo, qui per metum aliquid agit, manet repugnantia voluntatis ad id, quod agitur, secundum quod in se consideratur:* Tum ex Augustino in epist. ad Galat. ubi habet: *Timore ista implere cogebantur*. Et infra: *Qui per charitatem servit, libere servit, & sine miseria, obtemperans Deo cum amore, faciendo, quod docetur, non cum timore, quod cogitur*; quoties autem legis observantia est coacta, & involuntaria, non potest non esse peccaminosa.

Confirmatur, quia justitia, quæ ponitur ob timorem pœnæ, juxta phrasim Apostoli, dicitur esse justitia ex lege, quippe quæ ponitur ex metu legis perterrefacientis; atqui justitia, quæ est ex lege, est culpabilis; ergo timor inducens ad hanc justitiam culpabilem est pariter peccaminosus. Minor probatur. Ad Philipp. enim cap. 3. dicit Apostolus: *Secundum justitiam, quæ ex lege est, conversatus sine querela: Sed quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta:* significans contemnendam esse justitiam, quæ est ex lege, seu quæ fit ob timorem legis terrentis. Propterea notavit Fulgentius lib. de Incarn., & Grat. cap. 27. Cum in illa justitia, quæ ex lege est, sine querela conversaretur Apostolus, fuisse se impium non negat.

Respondeo, hunc ipsum fuisse Lutheri errorem, quod scilicet attritio ex solo metu concepta sit coacta, & involuntaria; hæc enim habet serm. de Pœniten. *Quo magis timore pœnæ conteruntur, eo magis peccant, & afficiuntur suis peccatis, quæ coguntur, non autem volunt odisse*. Adversus hunc errorem, Trident. sess. 14. cap. 4. loquens de hac contritione, quæ dici solet attritio, decrevit in hæc verba: *Falso docent contritionem esse extortam, & coactam, non liberam, & voluntariam.* & can. 5. anathematizat, *qui dixerit, illum esse dolorem coactum, & non liberum, & voluntarium*. Quare dicendum dupliciter posse esse involuntarium, quod fit ex metu: primo quidem contra affectum actualem de se efficacem, & nobis liberum, ratione cujus voluntas vellet oppositum, si malum non immineret; secundo contra affectum inefficacem, & necessarium. Si primo modo quis doleat de culpa ob timorem pœnæ, habendo affectum efficacem erga culpam, si deesset pœna, proculdubio peccat; & talis dolor dici solet absolute involuntarius, quatenus habetur affectus efficax, & liber objecti vetiti, seu culpæ, de qua habetur coactus dolor. Et de his actibus meticulosis dicit Angelicus, quod fiant coacte, & cum repugnantia voluntatis: At si secundo modo quis doleat, non peccat; quia affectus ille inefficax, cum non sit liber, non potest imputari ad culpam: Nec talis dolor dicitur coactus, seu contra actum efficacem in oppositum; dicitur tamen esse involuntarius secundum quid, & voluntarius simpliciter, juxta doctrinam Angelici p. 2. qu. 6. art. 6. ubi cum Philosopho lib. 3. Ethic. cap. 1. docet omnia, quæ ex metu fiunt, esse simpliciter voluntaria, & solum secundum quid involuntaria ratione affectus inefficacis, & inevitabilis erga bonum oppositum malo, quod imminet. Nihilominus potest aliquid fieri ex metu, ita tamen, ut nec fiat coacte, nec actus sit involuntarius ullo pacto, neque secundum affectum efficacem, & liberum erga bonum oppositum, neque secundum affectum inefficacem, & naturaliter consurgentem, atque adeo non liberum; & hoc accidit quoties aliquid ita fit ex metu, ut tamen in tali operatione nulla sit difficultas, & molestia, nec inclinatio in oppositum; ut si quis ex metu v. gr. gehennæ detestetur peccatum, ad quod tamen nullam habet inclinationem, ut proinde in tali detestatione nullam patiatur molestiam, & nullus consurgat affectus inefficax in oppositum. Cæterum

sive detestatio culpæ ex metu gehennæ fiat sine tali affectu inefficaci in oppositum, & sit omnimode voluntaria, sive fiat cum tali affectu inefficaci non libero, & sit secundum quid involuntaria, nunquam tamen dicitur esse coacta, cum non fiat contra actum efficacem liberum in oppositum. Immo nonnemo docet illa tantum, quæ fiunt ex metu, dici involuntaria secundum quid, quæ sunt coacta, seu contra actum efficacem, & liberum, non contra actum inefficacem, & naturalem in oppositum; & quod in tantum quæ fiunt ex metu dicantur universim esse involuntaria secundum quid, in quantum ut plurimum fiunt cum actu libero in oppositum: Sicut qui projicit merces ex metu naufragii, positive nollet eas projicere, si naufragium non immineret. Sed quicquid sit de hoc, illud certum est, quod actu positivo in oppositum carere debeat attritio ex metu gehennæ, & pœnarum præcise concepta, quam Tridentinum definit non esse extortam, & coactam, sed liberam, & voluntariam, & quæ est actus bonus, & supernaturalis; esset tamen coacta, & peccaminosa, si staret cum affectu libero ad culpam, quam vellet patrare, qui illam detestatur, si non daretur gehenna.

Ad confirmationem, justitia, & legis observantia, quæ ponitur ex lege perterrefaciente, tunc solum stat cum injustitia interna, quando est coacta, & cum actu efficaci, & libero, quod nollet homo legem servare, si posset declinare pœnas a lege indictas adversus inobservantes; cujusmodi ut plurimum erat justitia Judæorum, qui erant sub peccato legis, hoc est quibus peccatum dominabatur. Quod si desit hic affectus liber in oppositum, justitia non potest non esse laudabilis; nec dicitur esse coacta, quamvis ex metu pœnæ præcise ponatur, & non ex motivo charitatis.

XII. Opponitur secundo, quia ad tollendam perversam voluntatem peccandi, & affectum erga culpam requiritur amor justitiæ ortus ex charitate; hic tamen non habetur, quoties quis ex præciso metu pœnæ culpam detestatur: ergo per talem actum non tollitur, sed fovetur affectus erga culpam. Antecedens probatur ex August. lib. 2. contra Adverf. Legis, & Prophet. cap. 7. ubi habet: *Desiderium peccandi non extinguitur, nisi contrario desiderio recte faciendi, ubi fides per dilectionem operatur.* Et similiter infra habet: *Desiderium peccati per prohibitionem non extinguitur per jubentem literam timore pœnæ, sed per juvantem Spiritum dilectione justitiæ.* Et alibi non semel docet, quod timor non tollat, sed premat tantum cupiditatem peccandi; ut proinde necessarius sit amor *justitiæ*, ut animus a peccati amore avertatur.

Confirmatur, quia idem August. lib. de spir., & lit. cap. 8. docet, iram *Dei* exarsisse tam adversus Judæos, *qui legem violabant*, quam adversus illos, *qui legem implebant*; quia solum implebant timore *pœnæ*, non amore justitiæ. Hæc sunt verba S. Doctoris: *Qui & quicunque faciebant, quod lex jubebat, non adjuvante Spiritu gratiæ, timore pœnæ faciebant, non amore justitiæ; ac per hoc coram Deo non erat in voluntate, quod coram hominibus apparebat in opere, potiusque ex illo rei tenebantur.*

Respondeo, quod licet requireretur ad tollendum affectum erga culpam aliquis amor justitiæ; at non per hoc debet esse amor Dei ortus a charitate infusa; cum sufficiat aut amor justitiæ ortus a virtute spei (quatenus timor gehennæ promanat ab amore boni oppositi, *quod est æterna beatitudo*, quæ est spei Theologicæ *objectum formale*) aut amor justitiæ, seu quilibet actus *virtuosus*, quo justitiam, seu legis observantiam diligimus. Et quamvis aliquando Augustinus dicat requiri amorem charitatis; nihilominus nomine charitatis sæpe venit quilibet affectus erga virtutem, quamvis non sit elicitus a virtute Theologica charitatis, ut diximus in expositione thesis 44. Cæterum *falsum* est, quod ad eliciendum actum *odii* erga peccatum ex timore pœnæ requiratur actus *formalis* amoris erga *justitiam*; potest siquidem odium peccati excitari aut ex consideratione propriæ malitiæ, quæ in culpa reperitur, aut ex consideratione pœnæ, quam trahit, quin ponatur amor absolutus, & efficax *boni* oppositi, ut communius Theologi docent: Sicut ex opposito potest voluntas amare Deum, quin simul debeat ponere odium formale peccati oppositi bonitati Divinæ; quemadmodum enim amor Dei continet tantum virtualiter odium peccati, ita odium peccati potest continere solum virtualiter amorem justitiæ, & hujusmodi *virtualis* amor justitiæ, inclusus in detestatione peccati orta ex amore gehennæ, sufficit in Sacramento Pœnitentiæ ad peccatum delendum.

Ad argumentum itaque nego antecedens. Ad probationem; Augustinus ibi requirit dilectionem *justitiæ*, seu charitatem late sumptam, non quidem ut tollatur desiderium peccandi simpliciter, & absolute, sed ut tollatur, ac deponatur firmiter, & constanter; nisi enim actu positivo tendamus aut in Deum, aut in justitiam, facile cupiditas peccandi redit in pristinum.

XIII.

XIII. Ad confirmationem, idcirco Dei ira exarsit adversus Judæos, qui legem implebant ex timore pœnæ, quia implebant cum affectu positivo ad culpam, si pœna abfuisset: & ideo nec formalis, nec virtualis amor justitiæ erat in ea legis observantia coacta, sed potius amor, & affectus erga inobservantiam, quam vellent ponere; si possent pœnam declinare; unde apud Deum erant potius rei, quam justi, quamvis exterius legem implerent.

XIV. Opponitur tertio: Detestans culpam ob timorem pœnæ inordinate operatur; ergo peccaminose. Antecedens probatur; primo, quia talis pœnæ timor non oritur ex amore Dei, sed ex amore sui; atque adeo timens respicit seipsum tanquam ultimum finem: unde Augustinus tr. 9. in Epist. Jo: habet: *Ille timor, ne in ignem æternum mittaris cum diabolo, non est castus; non enim venit ex amore Dei*. Secundo, quia per talem actum homo magis odit pœnam, quam culpam; siquidem *Propter quod unumquodque tale, & illud magis*: atqui hic affectus est inordinatus; tum quia non detestatnr culpam super omne malum, si magis odit pœnam, quam culpam; tum etiam quia non detestatur magis, quod est magis odibile; tum demum, quia sic detestans culpam implicite dicit, Si deberet alterutrum vitari, potius vitarem pœnam, quam culpam: Sicuti qui assentitur conclusioni propter præmissas, implicite dicit, quod si alterutrum esset negandum, neganda prius esset conclusio, quam præmissæ, cum propter præmissas detur assensus conclusioni.

Respondeo actum illum non esse inordinatum, sed ordinatissimum; cum ordinetur ad vitandam gehennam, quam quilibet vitare tenetur, ut possit assequi suum ultimum finem. Ad primam probationem; quamvis timor ille immediate oriatur ex amore sui; at non proinde talis amor est inordinatus, aut reponens in creatura ultimum finem; satis enim est, quod sit referibilis ad Deum, tanquam ad finem positive ultimum. Augustinus solum negat, quod talis amor sit castus, hoc est filialis, & procedens ex amore Dei, sed non propterea vult esse vitiosum; cum ibidem dicat, illum in charitatem introducere, & esse initium Sapientiæ; tunc autem non esset simpliciter castus, quando ita detestaretur culpam ob timorem pœnæ, ut affectu libero vellet culpam, si abesset pœna. Ad secundam probationem, quamvis illo actu magis homo odio habeat pœnam, quam culpam, adeo ut cessante hoc motivo pœnæ, hic & nunc non detestaretur culpam; at non propterea fit, quod cessante motivo pœnæ vellet peccare, ut recte advertit Suar. apud Lugo disp. 5. de Pœnitentia n. 158. Ad eum modum quo si quis inserviat Regi propter mercedem, non dicitur eatenus, quod cessante motivo mercedis nollet Regi inservire. Sicut autem non peccat, qui solum odit gehennam, & nullo modo hic & nunc odit peccatum: ita nec peccat, qui hic & nunc utrumque odit, sed odit magis gehennam, quam peccatum, dummodo non velit potius declinare gehennam, quam peccatum. Verum quidem est, quod peccatum sit dignum odio super quodvis odibile; at non semper tenemur odisse illud, nec semper tenemur odisse illud odio magis intenso, quam odio habeamus aliud malum: cum satis sit, quod detestans peccatum propter pœnam non odio habeat peccatum tanquam minus malum, quam sit pœna; quamvis illud hic & nunc minus odio habeat, quam pœnam. Si enim non est vitiosum odium solius pœnæ sine ullo odio peccati, neque est vitiosum odium majus pœnæ, ubi habetur minus odium peccati; dummodo peccatum non odio habeatur tanquam minus malum, quam sit pœna.

Præterea falsum est, quod odio habens magis pęnam hic & nunc, quam peccatum, debeat esse cum ea præparatione animi, ut si alterutrum esset declinandum, magis vellet declinare gehennam, quam peccatum: Sicuti qui inservit Regi propter mercedem, quamvis hic & nunc magis hoc actu amet mercedem, quam Regem, non proinde implicite dicit, quod si alterutrum esset contemnendum, prius contemneret Regem, quam mercedem. Ad paritatem de actu conclusionali dicendum, quod si ad assentiendum conclusioni nullum aliud daretur motivum præter præmissas, bene inferretur, quod si alterutrum deberet negari, potius negaretur conclusio, quam præmissæ, posito quod propter præmissas præstatur conclusioni assensus; at si daretur aliud motivum ad affirmandam conclusionem, non sequitur, quod intellectus deberet potius conclusionem negare, quam præmissas; cum posset ob præstantius aliud motivum affirmare conclusionem negatis præmissis. Similiter in casu nostro: si deesset aliud motivum ad detestandum peccatum præter gehennam, optime inferretur, quod detestans peccatum propter gehennam, si alterutrum tantum deberet declinare, potius vitaret gehennam, quam peccatum; at quia potest ex alio motivo præstantiori, puta Bonitatis divinæ, odio haberi peccatum, ideo detestans peccatum pro-

propter gehennam posset velle peccatum odisse propter motivum præstantius Bonitatis divinæ, si non daretur gehenna; unde in detestatione peccati propter gehennam ne implicite quidem continetur ille affectus peccaminosus, quod potius vitaretur gehenna, quam peccatum, si solum deberet alterutrum declinari.

XV. Ex hactenus dictis constat primo non posse dici, quod si solus supplicii timor animat pœnitentiam, hæc aut sit violenta, seu coacta, aut inducat in desperationem. Ostendimus enim, attritionem conceptam ex solo motivo pœnarum non esse coactam, sed liberam, ac plene voluntariam, ut adversus Lutherum a Tridentino definitum est; nec solum non inducere ad desperationem, sed natura sua introducere ad Dei amorem, & charitatem: Quin potius ad desperandum incitaretur homo, si non posset aliter salutem consequi, quam per charitatem, ad quam non posset se per actus prævios supernaturales disponere, & quæ nullatenus esset in manu voluntatis, sed ex mero Divino arbitrio danda esset unice Electis, prout contendit Quesnellus.

Nequit etiam secundo dici, quod timor solum manum a peccato cohibeat, non cor; seu solum actiones exteriores legi conformet, interior tamen voluntas sit culpabilis, si non ducatur ab amore justitiæ, ac in Deum summe dilectum omnia referat. Ostendimus enim vacare culpa, & esse Dei donum, ac impulsum Spiritus Sancti, atque adeo esse actum supernaturalem, timorem pœnæ cognitæ lumine superno; nec requiri, quod actu charitatis, & probabiliter nec requiritur quod alio actu virtutis infusæ justitia ametur, ut sit supernaturalis, ac meritoria detestatio peccati ex metu gehennæ.

Nequit pariter dici tertio, quod peccet, & sit reus coram Deo, qui abstinet a malo ductus timore pœnæ; aliter, ut ostendimus, non posset quis ex metu gehennæ ab omni culpa abstinere; siquidem non posset abstinere ab hac ipsa culpa, quam tunc committeret, si verum haberet sententia Jansenìana.

Nequit dici quarto, quod baptizatus non sit sub gratia, sed sit sub lege, sicut Judæus; ita scilicet, ut peccatum, & non gratia illi dominetur, si legem non impleat, aut illam impleat ex solo timore. Ratio est, quia cum baptizatus sit sub gratia, non solum affluenter haurit in gaudio aquas, seu gratias actuales de fontibus Salvatoris, sed etiam de facili potest per attritionem cum Sacramento Pœnitentiæ recuperare gratiam sanctificantem. Quare cum possit per gratiam, quæ in lege Euangelica datur copiosa, expugnare, si velit, necessitatem moralem ad peccandum, non dicitur esse sub lege, ut *Judæus*, qui sæpe coacte, & cum *affectu ad culpam* legem perterrefacientem *implebat*; *juxta* illud August. lib. de Grat. & Lib. *Arbitr.* cap. 12. ubi docuit, dominari peccatum *iis*, qui erant sub lege, non vero iis, qui erant sub gratia, dicens: *Peccatum vobis non dominabitur; non enim estis sub lege, sed sub gratia.* Et in Epist. ad Rom. n. 12. habet: *Sub lege pugnamus, sed vincimur; fatemur enim mala esse, quæ facimus, & fatendo mala esse, utique nolumus facere, sed quia nondum est gratia, superamur.*

Nequit dici quinto, quod sub maledicto, seu peccato legis, videlicet sub lege, in qua maledictum dominatur, nunquam fiat bonum, & quod peccetur etiam quando malum vitatur ob *timorem pœnæ*. Etenim, ut ostendimus *in thesi sexta*, & *septima*, etiam multi eorum, qui sub lege erant, bonum operabantur Deum diligendo ex toto corde, & bonum plurimi operabantur implendo legem ob timorem pœnæ, sed sine affectu ad culpam, atque adeo sine animo legem non implendi, si posset pœna declinari.

Nequit dici sexto, quod Moyses, & alii Prophetæ nullum Deo dederint *dilectorem*, ac filium adoptivum per *gratiam sanctificantem*, & quod *solum tanquam mancipia* homines *ad legem implendam* cogerent per timorem. Ratio est eadem, quia nisi multi ex Judæis Deum dilexissent, quomodo potuissent multi salutem consequi, & Christum Dominum in Ascensione sua ad cœlum comitari? Quis autem somniare poterit, quod sine comitatu consentaneo, atque adeo ingenti, præsertim Judæorum, quos Deus præ aliis dilexit, Christus mortis, & peccati triumphator cœlum conscenderit? Deinde *plurimi* etiam ex Judæis per timorem *pœnæ bonam*, & supernaturalem viam sibi *muniebant* ad dilectionem. Quare non omnes ducebantur tanquam mancipia timore *pœnæ* culpabili imbibente affectum ad transgressionem legis, si pœna deesset. Hoc autem ex eo fit perspicuum, quod Joannes cap. 7. Apocalypsis recenseat ex qualibet tribu filiorum Israel duodecim millia signatorum, qui reipsa ad cœlestem Jerusalem pervenerunt; additque se postea vidisse *turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, & tribubus*, &c. *stantes ante thronum in conspectu Dei, & Agni*. Et Augustinus lib.

lib. 3. ad Bonifac. cap. 4. ubi refert calumniam sibi impositam a Pelagianis, quod Judæis gratia sufficiens denegata fuisset, (ut nunc docent Janseniani) ostendit exemplo Sanctorum Patriarcharum, & Prophetarum, tanquam notiori, omnes justos illius temporis, necnon justos, qui fuerunt in Lege naturæ, tanquam filios promissionis, non ex lege, sed ex fide in Christum Dominum gratiam per eundem Christum obtinuisse, ut salvarentur, dicens: *Sive igitur Abraham, sive ante illum Justi, sive post eum usque ad ipsum Moysen, sive cæteri Prophetæ post eum, & Sancti homines Dei, usque ad Joannem Baptistam, filii sunt promissionis, & gratiæ, secundum Isaac filium liberæ, non ex lege, sed ex promissione hæredes Dei, cohæredes autem Christi. Absit enim, ut Noe justum, & prioris temporis Justos, & quicunque ab illo usque ad Abraham Justi esse potuerunt, vel conspicui, vel occulti, negemus ad supernam Jerusalem, quæ Mater nostra est, pertinere.*

Nequit dici septimo, quod volentes Deo appropinquare solum possint ad illum venire per fidem, & amorem ut filii, & non etiam per timorem servilem, non tamen ut belluæ, sed ut homines, quia rationabiliter a culpa abstinent etiam timore pœnæ. Etenim homines per fidem, & timorem supernum etiam Deo appropinquant, & ad ejus amicitiam, & filiationem disponuntur; unde Augustinus lib. de catechizandis rudibus cap. 5. dixit: *Ipsa etiam severitate, qua corda fidelium saluberrimo terrore quatiuntur, charitas ædificanda est.*

Nequit postremo dici, quod timor servilis Deum sibi repræsentet ut Dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem; cum potius Deum sibi repræsentet ut Dominum misericordem simul, & justum; appellatur quippe Psalm. 111. *Misericors, & miserator, & justus*; & ut Expositores sacrorum Bibliorum advertunt, dicitur quidem non raro Deus, quod sit multum misericors, & quod multus sit ad ignoscendum; nusquam tamen dicitur, quod sit multum justus, & quod multus sit ad puniendum. Propterea timor servilis, qui est bonus, & supernaturalis, justitiam istam sibi ponit ob oculos tanquam Deo debitam, ne ab homuncionibus contemnatur, & ut culpa deseratur, quæ Deum ad iram provocat, & vindictam, per hoc quod peccator abutatur ejus patientia, benignitate, ac longanimitate.

Videtur cum verbis sexagesimæ primæ thesis cohærere, quod habet Angelicus 1. 2. q. 107. ar. 1. ad 2. dicens: *Lex vetus dicitur cohibere manum, non animum; quia qui timore pœnæ ab aliquo malo abstinet, non simpliciter ejus voluntas a peccato recedit; & propter hoc lex nova, quæ est lex amoris, dicitur animum cohibere.* Sed manifeste Angelicus ibi non loquitur de timore servili respiciente pœnas æternas, & amissionem bonorum supernorum; hunc quippe timorem expresse 2. 2. qu. 19. ar. 4. docet esse a Spiritu Sancto, & secundum substantiam suam esse bonum; quandoquidem per illum non solum pœnam expavescimus, sed etiam justitiam amamus. Loquitur itaque loco laudato de timore servili respiciente solum pœnas temporales a Deo, vel ab hominibus infligendas, & amissionem bonorum terrenorum; docetque hunc de se manum dumtaxat cohibere, non animum. Etenim qui timore harum pœnarum mandatis legis obtemperat, non eatenus a peccato recedit simpliciter; siquidem cum tali externa legis observantia cohærere potest interior culpa, seu animus non obtemperandi, si metus abesset. At timor pœnarum æternarum de se manum simul cohibet, & animum; quia qui hoc metu ductus legi obtemperat, nequit simul dicere, quod legem non servaret, si metus abesset, quandoquidem ex hoc ipso pravo animo gehennam mereretur: quare de se timor gehennæ manum simul, & animum cohibet. Quinimo Tridentinum hujusmodi timorem dicit esse *donum Dei, & Spiritus Sancti impulsum*; & proscripta fuit ab Alexandro VIII. thesis illa 14., qua dicebatur timor gehennæ non esse supernaturalis. Et ratio a priori est, quia licet motivum formale, propter quod ponitur legis observantia, quoties ea ponitur ex metu gehennæ, sit ad pœnas evadendas: nihilominus adhuc talis actus involvit odium peccati, & amorem justitiæ, seu observantiæ tanquam objectum terminativum; unde ex nullo capite potest esse malus. Addo præterea spem propemodum, juxta sententiam probabilissimam Reginaldi, Lugo de Pœnit. disp. 5. n. 140. & aliorum apud de la Croix de Contrit. num. 884. dici posse, quoties ponitur legis observantia, & odio habetur peccatum ex metu pœnarum temporalium, si lumine superno istæ attingantur tanquam a Deo vindice infligendæ; quandoquidem etiam talis actus supernaturalis est, & usquequaque bonus, quin possit ullatenus cum culpa cohærere; unde voluntas a malo abstinens ob hunc timorem simpliciter a peccato recedit. Sicut enim observantia legis ob metum gehennæ cohærere non potest cum illa culpabili voluntate conditionata non observandi legem, si talis metus abesset, quia eo ipso huic voluntati gehenna debe-

retur, atque adeo ea non declinaretur; ita observantia legis posita ex motivo evadendi pœnas temporales lumine supernaturali attactas, tanquam a Deo vindice infligendas, cohærere nequit cum actu illo pravo conditionato non servandi legem, si talis metus abesset; quia pariter huic pravo actui divinam iram provocanti deberetur vindicta a Deo infligenda; unde ea non declinaretur. Contra vero, si observantia legis ponatur ex metu v. gr. suspendii a Judice infligendi, aut infamiæ, &c. cohærere poterit cum hac observantia actus ille conditionatus pravus legem non servandi, si suspendii, aut infamiæ metus abesset; quia ad hunc actum internum pravum non consequitur suspendium, nec infamia; unde pœnæ istæ declinarentur. Quare quia in veteri lege pœnæ hujusmodi temporales passim transgressoribus imponebantur, ideo Angelicus docet, quod lex vetus de se non animum cohibebat, sed manum; lex vero amoris, seu lex nova (in qua etiam justitia tanquam objectum terminativum amatur, ut diximus, quoties ex metu gehennæ culpa odio habetur) de se non solum manum cohibet, sed etiam animum; unde non solum habetur vi talis actus exterior legis observantia, sed etiam interior. Denique metu gehennæ, atque pœnarum animum quoque, & non solam manum cohiberi, satis aperte colligitur ex Concilio Tridentino, quod sess. 14. cap. 4. supponit contritionem imperfectam, seu attritionem ex tali metu conceptam omnem peccandi voluntatem aliquando excludere.

Et sane, quod Deum timere sit malum, nec possit homo citra culpam ex timore induci ad legem servandam, fuit hæresis Quintinistarum, ut advertit Cajet. p. 1. quæst. 19. art. 1. dicentium, quod conscientia timore Dei imbuta habenda sit pro Inferno, & quod conscientia divini judicii contemptrix, secura, stupida, & consopita habenda sit pro Paradiso. Est autem Catholicum dogma, quod expavescere divinum judicium sit de se bonum, & suo modo Paradisus, quatenus, ut habet idem Cajetanus ibidem, est ad Paradisum via; ut proinde Proverb. 18. dicatur: *Beatus homo, qui semper est pavidus*. Et ratio est, quia, ut dicitur Eccles. 7. *Qui timet Dominum, nihil negligit*; unde viam sibi munit ad Paradisum; sicut etiam animum disponit ad Deum honorandum, juxta illud Apocal. 14. *Timete Deum, & date illi honorem, quia venit hora judicii ejus*: redundat enim in Judicis honorem, quod ejus judicium timeatur. Contra vero conscientia timore exuta habenda est pro Inferno, quatenus similiter est ad Infernum via; unde Eccles. 1. dicitur: *Qui sine timore est, non poterit justificari*. Hinc Ecclesia utrumque a Deo deprecatur, timorem scilicet, & amorem, dicens: *Sancti Nominis tui, Domine, timorem pariter, & amorem fac nos habere perpetuum*.

His adde, quod Angelicus loco *laudato* dicat, legem veterem datam fuisse imperfectis, hoc est nondum consecutis Spiritum gratiæ vi illius legis, & ratione illius status; quandoquidem gratia Spiritualis (ut diximus in thesi 7.) tunc dabatur vi legis Gratiæ, & per merita Christi venturi; & ideo lex illa vocabatur lex timoris; & Apostolus vocat illam Rom. 3. *Legem Factorum*, quæ vox actiones externas proprie significat, quia tunc homines imperfecti inducebantur ad observantiam externam legis per comminationem pœnarum temporalium. Propterea nil mirum, quod lex vetus dicatur manum cohibere, non animum; & quod non simpliciter a peccato recedat, qui timore istarum pœnarum ab aliquo malo abstinet. Lex vero nova, cum sit lex gratiæ per Spiritum Sanctum diffusæ in cordibus nostris, ut dicitur ad Rom. 5. manum simul, & animum cohibet; quia qui actu superno a peccato abstinet, etiamsi metu gehennæ, adhuc justitiam amat, & simpliciter a peccato recedit. Additque Angelicus, quod sicut in statu veteris testamenti fuerunt nonnulli habentes charitatem, & gratiam Spiritus Sancti, qui principaliter expectabant promissiones spirituales, & æternas, & secundum hoc pertinebant ad legem novam, ut proinde quoties metu gehennæ, aut metu amissionis gloriæ justitiam diligebant, simpliciter a peccato eorum voluntas recederet; ita in novo testamento sunt nonnulli carnales, quos oportet ad virtutis opera inducere etiam per timorem pœnarum temporalium, & per aliqua temporalia promissa: quousque tamen hoc metu legem observant, non simpliciter a peccato recedunt, & licet manum cohibeant, non tamen eatenus etiam animum cohibent.

Quomodo autem verum sit, quod homines in lege veteri nullatenus participarent gratiam ratione illius status, sed solum in quantum participabant statum novi testamenti, expressit Cajetanus in Epist. ad Rom. 6. his verbis: *Esse sub lege, & sub gratia est nomen status legalis, qui integratur tribus conditionibus. Prima est subjectio hominis legi Mosaicæ. Secunda est negatio Divinæ gratiæ adjutricis pro quanto lex præcipiebat, sed per sua opera quæcunque non afferebat gratiam adjutricem*,

tem, ut patet ex superius dictis a Paulo: Ex operibus legis nemo justificatus est. Tertia hinc consequens, quod homo sub lege relinquatur sibi ipsi, utpote non adjutus interno dono Divinæ gratiæ. Ad evitandam tamen imperitorum deceptionem, in quam facile ex hac doctrina labi possent, addit idem Cajetanus: *Nec per hoc intelligas, Novitie, quod Judæi ante Christi adventum sub lege existentes caruerint gratia; quoniam hoc non dicimus: sed intellige, quod ex illo statu non habuerint gratiam, sed habebant gratiam, qui illam habebant, ex participatione status novi revelandi per Christum: Participabant autem statum novi testamenti fide, & devotione ad Mediatorem Dei, & hominum Messiam.* Hinc optime Angelicus docuit, legem veterem, in qua ratione talis status gratia superna homines destituebantur, non cohibere de se animum, sed manum dumtaxat, seu solam externam obedientiam ex solo metu pœnarum temporalium induxisse; quamvis qui ex participatione novi status revelandi per Christum, & ex fide in Christum venturum gratia superna muniebantur, animum simul, & manum cohiberent, sive ducti ex motivo charitatis, sive ducti ex metu pœnarum superno lumine attactarum, quas a Deo vindice luituri essent, nisi obtemperassent.

Quod autem in eo statu legis veteris non solum præciperentur actus externi, sed etiam actus interni virtutum etiam Theologalium, qui sine gratia exerceri non possunt, unde illam haberent homines ex participatione status novi Testamenti, fuse ostendit Suarius lib. 9. de Legibus cap. 4. 6. & 7. Etenim a lege veteri positiva qua tali, seu quatenus respiciente cæremonialia legis, solum præcipiebantur actus externi; a lege tamen veteri qua morali præcipiebantur actus virtutum moralium, & Theologalium; sicut etiam olim in statu legis naturæ. Hinc Christus D. interroganti, *Quodnam est mandatum magnum in lege?* respondit Matth. 22. *Diliges Dominum Deum tuum*. Et Matth. 19. alteri interroganti, *Quid boni faciam, ut habeam vitam æternam?* respondit; *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*. Cum autem certum sit, quod sine fide impossibile sit placere Deo, & sine dilectione Dei, ad quam spei actus manuducunt, vita æterna ab adultis in lege veteri obtineri non potuisset, sicut neque sine contritione peccatoris, sequitur evidenter, quod ea in lege, secundum quod moralis erat, etiam actus virtutum Theologalium præciperentur.

Inquires. Quomodo poterant homines in lege veteri per observantiam mandatorum salutem consequi? cum certum sit, non potuisse homines in eo statu justificari, atque adeo neque ad salutem disponi per opera legis, dicente Apostolo Rom. 3. *Ex operibus legis non justificabitur omnis caro coram illo.*

Ad hoc respondendum, quod per opera legis cæremonialia nullatenus poterant justificari, neque ex opere operantis, quia nullum ex iis operibus aut gratiam conferebat, aut disponebat ad illam; neque ex opere operato, quia etiam Sacramenta veteris legis erant, ut loquitur Apostolus Galat. 4. *elementa egena, & infirma*, quæ nullatenus gratiam continebant, atque adeo illam causare non poterant: unde circumcisio, qua peccatum originale tollebatur, erat solum conditio, qua posita ex meritis Christi venturi gratia conferebatur; sicut etiam in lege naturæ hujusmodi erat remedium, quo tollebatur originale a parvulis, ut communiter Theologi docent in tractatu de Sacramentis. Et ratio a priori est, quia ex doctrina Apostoli, & Conciliorum nullum opus legis scriptæ, vel naturalis vim habet justificandi; circumcisio autem, & remedium legis naturæ erant opus legis scriptæ, vel naturalis; ergo justificare non poterant; unde solum erant conditiones, quibus positis Deus vi meritorum Christi gratiam conferebat deletivam originalis peccati. Hinc Apostolus ad Galat. 2. dicit: *Si ex lege justitia, ergo gratis Christus mortuus est*. Contra vero Baptismus & continet, & causat gratiam, quia est actio moraliter assumpta a Christo D. principaliter baptizante, atque adeo continens merita Christi D. quæ vim habent obtinendi nobis gratiam. Præterea per opera legis moralia in lege Mosaica, ac in lege naturæ (puta per actum contritionis, & dilectionis Dei super omnia) poterat peccator supposito actu fidei essentialiter prærequisito, dispositive justificari; non secus ac in lege gratiæ merendo gratiam de congruo, & justus per actus virtutum supernaturalium poterat de condigno mereri augmentum gratiæ. At quia gratia tunc tam actualis ad exercendos hos actus requisita, quam habitualis non conferebatur ex vi veteris testamenti, sed solum ex meritis Christi venturi, & in fide, ac per fidem ejusdem, idcirco in lege veteri homines non dicebantur per opera legis ullatenus justificari; unde ad Hebr. 9. Apostolus docet, fieri non posse, quod per sanguinem hircorum, aut vitulorum peccata deleantur.

Ex quibus omnibus fit perspicuum, in lege veteri præter præcepta cæremonialia, & positiva fuisse etiam præcepta naturalia, ac præ-

præcepta fidei, spei, charitatis, pœnitentiæ, religionis, & similia, non secus ac in lege naturæ; & quia ad satisfaciendum præceptis virtutum Theologalium requiritur gratia Theologica, idcirco in lege Mosaica, ac in lege naturæ gratia isthæc non defuit, quamvis ea non daretur nisi ex meritis Christi venturi; unde in tantum gratia hæc dabatur, in quantum qui illam habebant, participabant statum novi testamenti. Propterea quamvis in lege scripta passim Deus bona temporalia promitteret custodientibus legem suam, ac pœnas temporales comminaretur prævaricatoribus, nihilominus adhuc bona æterna promittebat justis, (non secus ac in lege naturæ) & peccatoribus comminabatur gehennam; dicitur enim Sapient. 5. *Justi autem in perpetuum vivent*. Et Tob. 2. *Filii Sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam daturus est Deus iis, qui fidem suam non mutant ab illo*. Nec potuisset Princeps ille Judæorum Christum interrogare Lucæ 18. *Magister, quid faciens vitam æternam possidebo?* nisi notitiam haberet mercedis æternæ justis a Deo promissæ, ac conferendæ. Similiter Isaiæ 33. dicitur: *Quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?* Et Judith 16. *In die judicii visitabit illos, dabit ignem in carnes eorum, ut urantur, & sentiant usque in sempiternum*. Isaiæ 66. *Vermis eorum non morietur*, & sic alibi passim. Quare in tantum lex vetus dicebatur lex timoris, lex vero gratiæ dicitur lex amoris, quia in lege veteri gratia non conferebatur ratione illius status, neque unquam ex opere operato; ac proinde non conferebatur in ea ubertate, qua nunc confertur, dum haurimus aquam in gaudio de fontibus Salvatoris; deficiente autem gratiæ ubertate, opus erat ad legum observantiam illos adigere variis pœnis etiam temporalibus, quæ imperfectis magis terrorem incutiunt, quam pœnæ æternæ; ubi autem in novo Testamento charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis, vires supernæ non desunt nobis; ut facile, & cum delectatione, liberati ab oneribus legis veteris, possimus præceptis divinis obtemperare, amore potius ducti, quam timore: Quamvis etiam timor gehennæ bonus sit, & laudabilis, necnon etiam supernaturalis, cum sit regulariter, ut diximus, janitor charitatis, qui ad Dei amorem manuducit. Quomodo autem Christus mereri potuerit gratias illas Sanctis Patribus, aliisque collatas ante sui adventum, variis, ac sublimibus modis a Theologis, ad quos spectat, explicatur, eosque in Cursu Theologico disp. 3. de Incarnat. quæst. 3. art. 1. recensui, ac suis rationum momentis expendere conatus sum.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LX.

Sexagesima docet, quod si solus supplicii timor animet pœnitentiam, quo hæc est magis violenta, eo magis ad desperationem ducat; atque adeo vult, quod dolor de peccatis patratis procedens ex solo gehennæ metu, & non etiam ex motivo charitatis, quo magis est coactus, ac molestus, eo magis animi dejectionem, ac desperationem inducat de salute assequenda. Errat tamen primo, dum supponit pœnitentiam hanc a solo metu gehennæ animatam esse violentam, seu coactam. Errat deinde, dum dicit, pœnitentiam istam, utut molestam, ac gravem (& in hoc solum sensu violentam) de se ullatenus ducere ad desperationem. Quod attinet ad primum; a Tridentino sess. 14. can. 5. anathematizatur, qui dixerit, dolorem ex gehennæ, ac pœnarum metu conceptum esse extortum, & coactum, non vero liberum, & voluntarium; sicuti etiam qui dixerit, illum non præparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam, & magis peccatorem. Quare nequit dici, quod pœnitentia, quam solus supplicii timor animat, sit violenta, seu coacta, & cum renitentia appetitus eliciti, cum sit plene libera, & voluntaria. Quamvis enim quæ fiunt ex metu, dici soleat, quod fiant coacte, & sint secundum quid involuntaria; ut est projectio mercium facta ex metu naufragii, quæ libere quidem ponitur, sed coacte, seu cum renitentia voluntatis, quæ nollet merces projicere, nec illas projiceret, si abesset periculum naufragii, unde non dicitur esse plene voluntaria, sed dicitur admiscere involuntarietatem, & esse secundum quid involuntaria: hoc tamen solum est verum, quando quæ fiunt ex metu, sunt secundum se mala, & noxia, ut est mercium projectio; quod si essent de se bona, & nobis utilia, quamvis ex metu fiant, non proinde fiunt coacte, nec sunt secundum quid involuntaria: proinde qui leges observat ex metu supplicii, non eatenus observat coacte, ita ut censeatur velle eas non observare, si metus abesset. Quamvis enim possint ita leges ex metu observari, ut habeatur hic pravus affectus conditionatus illas non observandi, si metus abesset; at de se hic pravus affectus

ctus non est annexus observantiæ legum factæ ex metu; quippe quæ de se est bona, & appetibilis, unde de se non fert affectum illum conditionatum non observandi leges, si supplicium non esset transgressoribus indictum; ac proinde quamvis sit facta ex metu, non dicitur esse coacta, nec secundum quid involuntaria. Sic etiam qui tempestate suborta ob metum naufragii elicit actum contritionis perfectæ, non dicitur illum elicere coacte, nec talis contritio dicitur esse involuntaria secundum quid: est quidem verum, quod si non daretur hic & nunc metus naufragii, non poneretur hic, & nunc actus contritionis; at non est verum, quod cum actu contritionis a metu occasionatæ annectatur pravus ille affectus, quod nollet homo contritionem ponere tanquam de se malam, si metus abesset; Sicut e converso cum projectione mercium ob metum naufragii stat ille affectus conditionatus, quod projectio mercium, utpote mala, non poneretur absente metu. Quare cum dolor de peccatis de se sit honestus, & rationi consonus, qui de iis dolet ob metum gehennæ, tanquam ob motivum præcisum talis doloris, (ita ut sit attritio, & non contritio) non dicitur ponere illum coacte, sed plene libere, ac voluntarie, cum non debeat illi annecti pravus ille affectus conditionatus, quod si talis metus abesset, nollet homo de peccatis dolere. Illud tamen est inconcussum, quod si culpabiliter talis affectus dolori de peccatis adjungeretur, procul dubio hujusmodi dolor ad gratiam non præpararet, sed redderet hominem magis peccatorem. Constat itaque, quod pœnitentia, quam solus supplicii timor animat, seu attritio, non sit coacta, neque in hoc sensu violenta.

Deinde quamvis attritio dici possit in hoc alio sensu violenta, quatenus est amara, molesta, & gravis; non per hoc dici potest, quod ullatenus ad desperandum inducat, eo magis, quo magis est violenta. Ratio est, quia tunc molestia, & arduitas alicujus operationis de se nimia animum concutit, & incitat ad desperandum, quando arduitas illa expugnari non potest alieno adjutorio facile parabili. At ad ponendum dolorem de peccatis nobis a Deo injunctum, quantumcunque sit arduus, præsto nobis est Deus adjutorio gratiæ, quod arduitatem emolliat; ut enim docet Tridentinum sess. 6. c. 11. *Deus impossibilia* (hoc est nimis ardua, quæ cum sint moraliter impossibilia, dici solent absolute impossibilia, ut advertit Angelicus 3. p. qu. 86. art. 1.) *non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis*. Quare cum facile possimus auxilium gratiæ a Deo petere, illudque non denegetur, quo adjuvante possimus sine difficultate, ac molestia de peccatis dolere, nunquam dici potest, quod hujusmodi dolor a Deo injunctus (quamvis de se arduus) nobis molestus, ac gravis sit, & in hoc sensu violentus, unde ad desperationem ducat. Et sane in omnium sententia magis difficilis peccatori est contritio, quam sit attritio; (ut proinde in lege gratiæ ad emolliendam contritionis arduitatem unice olim requisitæ ad peccatorum remissionem obtinendam, Christus Dominus instituerit Sacramentum Pœnitentiæ, in quo ad Dei gratiam impetrandam attritio disponeret) nemo tamen dixerit, quod contritio peccatoribus injuncta sit operatio gravis, ac violenta ducens ad desperationem; quandoquidem possumus de facili auxilium a Deo exposcere, illudque debito modo oranti nunquam denegatur, quo poni possit citra molestiam, immo etiam cum delectatione contritio præcepta; unde multo magis id verum est de attritione, quæ de se minus ardua est, quam contritio: & ideo thesis hæc est erronea, tam si velit attritionem esse violentam, seu coactam, quam si solum asserat, eam esse ita arduam, ut ducat ad desperationem.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXI. & LXII.

Sexagesima prima loquens de eo qui metu ductus facit bonum, & sexagesima secunda loquens de eo, qui ob metum pœnæ declinat a malo, in hoc errore conveniunt, quod scilicet timor a charitate sejunctus sit culpabilis. Prior siquidem docet, quod universim quamvis timor divini supplicii manum cohibeat a patrando scelere externo, & ad legis observantiam impellat, cor tamen peccato addicatur, quousque non ducitur ab amore justitiæ, seu ex motivo charitatis. Altera pariter docet, eum qui a culpa non abstinet, nisi timore pœnæ, illam in corde suo committere, & esse coram Deo reum. Verum quamvis procul dubio peccaminosus sit timor mundanus, seu humanus, sive, ut loquitur Angelicus 2. 2. qu. 19. ar. 4. servilis, in quantum servilis, hoc est formaliter

servilis, & proprius mancipiorum, quando scilicet quis propter timorem pœnæ mandatis obtemperat cum affectu pravo conditionato, quod non obtemperaret, si metus abesset; sic enim non solum justitia non amatur formaliter, sed etiam positive amatur injustitia actu illo conditionato, efficaci quantum est ex se, quatenus injustitia, seu legis transgressio poneretur, si non adesset comminatio pœnæ: nihilominus timor servilis, qui materialiter tantum est servilis (quando scilicet ob pœnæ metum bene operamur citra affectum illum pravum conditionatum non bene operandi, si metus abesset) non solum non est peccaminosus, sed etiam ex Tridentino sess. 14. can. 4. est donum Spiritus sancti, atque adeo est supernaturalis, quando est timor pœnæ cognitæ per lumen fidei, qualis est gehenna; proscripta siquidem est decima quarta illa Thesis ab Alex. VIII. quæ habet: *Timor gehennæ non est supernaturalis*: propterea si quis ob metum gehennæ secluso quolibet motivo charitatis legem divinam implet, ponit actum obedientiæ studiosum, ac supernaturalem; & qui ob eundem metum dolet de peccatis, ponit actum attritionis supernum, qui, ut habet Tridentinum loco laudato, ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit, eo quod sit Spiritus Sancti impulsus, quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat; quamvis extra sacramentum per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat. Hinc proscripta pariter est ab Alex. VIII. thesis 15. dicens: *Attritio, quæ gehennæ & pœnarum metu concipitur sine dilectione benevolentiæ Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis*. Et sane qui ob merum gehennæ metum servat mandata, ac de peccatis dolet, ponit medium institutum a Deo ad observantiam suorum mandatorum, & ad peccata detestanda; ponendo autem hoc medium, nempe gehennæ metum in ordine ad finem a Deo intentum, proculdubio bene operatur. Hinc in Scripturis sæpe pœna indicitur ad hunc finem, ut ex ejus metu a peccatis abstineamus, & de perpetratis doleamus. Matth. 7. dicitur: *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur*. Lucæ 13. *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis*. Et ipse Christus Dominus ad hunc timorem habendum hortatur dicens Lucæ 12. *Ostendam vobis quem timeatis, timete eum, qui postquam occiderit corpus, habet potestatem mittere in gehennam; Ita dico vobis, hunc timete*. Et ratio ulterior est, quia qui legem implet, & a malo abstinet unice ob metum gehennæ, quamvis ad id non moveatur ex amore justitiæ, tamen revera justitiam, seu legis observantiam amat, illamque eatenus ponit; unde objectum materiale talis actus proculdubio est bonum; objectum autem formale, quod *est metus gehennæ*, usqueadeo bonum est, *ut ad ipsum* Christus D. hortetur; & ex Tridentino *est bonus motus, Dei donum, & impulsus Spiritus Sancti*: quibus verbis denotatur, ipsum esse supernaturalem, & eatenus ad gratiam impetrandam disponere; unde talis actus usquequaque est bonus, ac rectus, tam ex objecto materiali, quam ex objecto formali. Quomodo igitur dici poterit, quod peccato cor addicat, & sit reus coram Deo, qui aut facit bonum, aut declinat a malo, non ductus ab amore justitiæ, aut ex motivo charitatis, sed ex solo gehennæ, ac pœnarum metu? Quare thesis hæc est erronea tum in proprio verborum sensu, tum etiam in sensu ab authore intento.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXIII.

Sexagesimatertia docet, quod baptizatus, sive legem non adimpleat, sive illam ex solo timore adimpleat, sub lege, *sit sicut Judæus*, quatenus sicut Judæus *peccati reus* erat etiam legem adimplendo, *si ex solo timore* illam *adimplebat, ita* pariter baptizatus. Sed tripliciter errat; Primo supponendo, quod Judæus, qui sub lege erat, (hoc est sub onere legis scriptæ, in qua multa præcepta positiva addita fuerunt a Deo, quæ non erant ante legem, seu in statu legis naturæ; nec conferebatur illa gratiarum ubertas, quæ nunc confertur in lege gratiæ, ut possent facile tunc ea præcepta servari, quamvis gratia sufficiens non deesset) universim legem adimpleret ex timore pœnæ servili in quantum servili, atque adeo peccaminoso, nunquam vero ex timore servili bono, ac laudabili; cum tamen certum sit, ut dicemus in thesi 65. multos ex Judæis legem observasse, non solum ex motivo pœnæ servili, sed etiam ex motivo charitatis, & sic salutem æternam assequutos esse, ut docet Angelicus p. 2. qu. 107. ar. 1. ad 2.

Errat secundo, dum asserit, quod si baptizatus legem adimplet ex timore pœnæ, sit sub lege, & non sub gratia, seu destitutus sit illa gratiarum ubertate, quæ confertur nobis in statu legis gratiæ, præsertim per

per sacramenta novæ legis, & per sacrificium incruentum. Etenim, nisi velit Quesnellus negare homini libertatem a necessitate ad bene operandum, tam poterat Judæus cum gratia intensa ut unum sufficiente de se ad bene operandum legem servare laudabiliter, atque adeo non ex timore mundano seu formaliter servili, quam potest baptizatus cum gratia intensa ut sex legem servare peccaminose, hoc est ex motivo timoris mundani. Unde fit, quod si baptizatus resistat gratiæ intensæ ut sex, & tali timori mundano succumbat, non eatenus dicatur esse sub lege, seu destitutus ubertate gratiarum; & viceversa si Judæus cooperabatur gratiæ intensæ ut unum, & legem servabat, aut ex solo timore servili, aut ex motivo charitatis, non eatenus dicebatur esse sub gratia, seu instructus ubertate gratiarum. Etenim antiquæ legis sacramenta ab Apostolo dicuntur fuisse egena, & infirma, (quippe quæ gratiam non continebant, ut sacramenta novæ legis) & ideo carent Judæi plenitudine auxiliorum, quæ nobis per Christi merita conferuntur in lege gratiæ; non tamen deerat illis gratia sufficiens ad legem laudabiliter implendam, atque adeo non ex timore mundano peccaminoso. Nam si defuisset illis gratia sufficiens ad non peccandum, nullatenus peccare possent. *Quis enim peccat in eo, quod nullatenus cavere potest?* ut habet Augustinus.

Errat tertio, dum vult, baptizatum æque ac Judæum, qui legem adimplet ex solo timore, esse sub lege, (in qua, ut habet Augustinus, peccatum dominabatur) & eatenus peccare. Etenim neque Judæus implendo legem, ut poterat, ex solo timore servili, peccabat, quin imo laudabiliter operabatur, quamvis esset sub lege; quia peccatum in ea tunc dominari, solum fert, quod plerunque, non quod semper, & necessario peccaretur: Neque baptizatus peccat implendo legem ex solo timore servili, quia quamvis sit sub gratia, ejusque auxiliis affluat, non idcirco obligatur ad semper operandum perfectissimo modo, seu ex motivo charitatis, sicut non obligatur ad ponendum semper actum charitatis intensissimum quem potest. Quare sicut laudabiliter operatur ponendo actum charitatis minus intensum, esto minus perfecte operetur, quam si poneret actum charitatis intensiorem; ita laudabiliter operatur implendo legem ex solo timore servili, quamvis minus perfecte se gerat, quam si legem impleret ex motivo charitatis. Quod autem spiritus timoris servilis sit bonus, non peccaminosus, esto minus perfectus spiritu charitatis, constat ex Apostolo ad Rom. 8. ubi habet: *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum.* Ubi glossa addit: *Unus Spiritus est, qui facit duos timores, servilem, & castum*: cum autem a Deo sit tam timor servilis, quam castus & filialis, ut advertit D. Thom. 2. 2. q. 19. ar. 4. uterque bonus est, quamvis castus sit præstantior.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXIV.

Sexagesimaquarta contendit, sub maledicto, (hoc est sub peccato) legis nunquam fieri bonum, eo quod tam peccatur faciendo malum, quam illud declinando ob merum pœnarum metum. Errat tamen, tum in asserto, tum in causali assertionis. Quod attinet ad assertum. Quamvis sub peccato legis, hoc est sub lege scripta, in qua concupiscentia, & peccatum dominabatur, ex Augus. lib. de Grat. & lib. arb. cap. 12. ut plurimum homines peccarent, quippe qui multis præceptis legalibus onerati carebant ea gratiarum ubertate, quæ nobis, qui sumus sub gratia, confertur ex meritis Christi D. jam exhibiti, præsertim vi Sacramentorum, & Sacrificii novæ legis; nihilominus omnino a veritate abhorret, quod tunc temporis nihil boni fieret; multi enim ex motivo perfectissimo charitatis operabantur, ut dicemus in thesi sequenti, necnon ex motivo aliarum virtutum, quarum actibus ad justificationem per contritionem habendam disponebantur. Sicut enim dum sumus nunc sub gratia (ita scilicet ut gratia dominetur) non pauci resistendo gratiæ male operantur; ita homines qui tunc erant sub lege, (ita scilicet, ut peccatum tunc & concupiscentia dominarentur) non pauci resistendo cupiditati dominanti recte operabantur: cum enim tunc gratia sufficiens ad salutem assequendam non deesset, qui ad Deum per fidem supernaturalem accedebant, ex fide ad spem, & ad alios virtutis actus supernos auxiliis cœlestibus progrediebantur usque ad dilectionem Dei super omnia, & ad justificationem obtinendam: cum hoc solum discrimine inter utrumque statum, quod nunc auxiliorum copia est superabundans, & ad justificationem in sacramento Pœnitentiæ obtinendam etiam per actum attritionis disponimur; secus vero tunc, quando homines erant sub lege.

Quod vero attinet ad causalem asserti, pariter est erronea: tum quia ea divisio non est adæquata; licet enim nihil boni facerent homines sub maledicto legis, aut faciendo malum, aut illud ob timorem evitando, poterant tamen recte operari per exercitium fidei, spei, charitatis, & aliarum virtutum moralium: tum etiam quia poterant laudabiliter operari etiam quando ob merum timorem gehennæ declinabant malum, si timor, ex quo moverentur, non esset mundanus, sed servilis, ut ostendimus in thesibus præcedentibus. Et ratio ulterior est, quia timor hic servilis, cum manuducat, & disponat ad charitatem, supernaturalis est, & eatenus bonus. Eccles. 5. diserte dicitur: *Timor Dei initium dilectionis est*. Et Augustinus serm. 18. de Verbis Domini cap. 12. *Timor ille servilis est custos quidem malorum, ut abstineant se a malis, & abstinendo digni sint ad se admittere charitatem*; ita tamen timor servilis ad charitatem munit viam, ut deinde a charitate tanquam a Regina virtutum expellatur; juxta illud 1. Jo: 4. *Perfecta charitas foras mittit timorem*; non quidem filialem, ac reverentialem, qui a charitate procedit, de quo dicitur Psal. 18. *Timor Domini sanctus permanens in sæculum sæculi*; sed servilem, de quo etiam 1. Jo. 4. dicitur: *Timor pœnam habet; qui autem timet, non est perfectus in charitate*; & idcirco a charitate expellitur: ad eum fere modum, quo superveniente Dei visione cessat fides, quæ ad illam tendit; unde dicitur 1. ad Cor. 13. *Cum venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est*.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXV.

Sexagesimaquinta asserit, Moysen, Prophetas, Sacerdotes, ac Doctores legis scriptæ nullum dedisse Deo Filium, qui videlicet ex motivo charitatis operaretur, & Spiritu Dei ageretur, prout Apostolus loquitur ad Rom. 8. *Quicunque Spiritu Dei aguntur, ii sunt Filii Dei*, sed solum effecisse mancipia, qui scilicet ex timore pœnæ ad legis observantiam ducerentur. Sed primo falsum est, quod in lege veteri defuerint homines a legis Doctoribus instructi citra providentiam Dei extraordinariam, qui legem naturalem, & positivam diligendi Deum super omnia servassent, ut eatenus ultimo disponerentur ad Gratiam sanctificantem, qua redderentur filii Dei adoptivi; cum Angelicus dixerit p. 2. q. 107. ar. 1. ad 2. *Fuerunt aliqui in statu veteris testamenti habentes charitatem, & gratiam Spiritus Sancti*; quamvis enim tunc cupiditas, & peccatum ita dominaretur, ut non sine difficultate voluntas gratiæ collatæ *ad servandas leges* consentiret; at non *proinde nemo* ex illis recte operatus est, ut gratiam sanctificantem assequeretur, fieretque Dei filius. Sicut enim in lege gratiæ, in qua scilicet gratia dominatur, & abundat, multi gratiæ quantumvis intensæ dissentiunt, & peccant instar Judæ, qui innumeris auxiliis fuit instructus; ita in lege, in qua concupiscentia dominabatur, non pauci gratiæ consentiebant, & legem implebant; & eodem modo ante legem, seu in statu legis naturæ, quando ita crevit malitia hominum super terram, ut pœnituerit Deum fecisse hominem, multi Patriarchæ, & Prophetæ, aliique ad Dei dilectionem pervenerunt, qua gratiam sanctificantem, & Dei filiationem assequuti sunt. Unde Augustin. lib. 3. ad Bonif. cap. 4. dicit: *Sive Abraham, sive ante illum justi, sive post eum usque ad ipsum Moysen, sive ceteri Prophetæ post eum, & Sancti homines Dei usque ad Joannem Baptistam filii sunt promissionis, & gratiæ*. Nonne septem Machabæi ex motivo charitatis tanquam Dei filii dicebant 2. Machab. 7. *Parati sumus mori magis, quam patrum leges prævaricari*? Nonne ex eodem motivo Susanna dixit Daniel. 13. *Melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini*? Hinc Jo: Apocal. 7. vidit ex qualibet tribu duodecim millia signatos *stantes ante Thronum in conspectu Dei, & Agni*, quia scilicet multi ex qualibet tribu in lege veteri auxiliis gratiæ, quamvis non valde intensis, bene usi sunt, usque ad salutem consequendam, in erubescentiam, & confusionem eorum, qui in lege euangelica innumeris, ac valde intensis gratiæ auxiliis dissentiendo damnantur.

Deinde, quod in lege veteri, quicunque ex timore ducebantur ad legem implendam, instar mancipiorum legem servarent, (seu cum affectu pravo conditionato legem non servandi, si metus abesset) pariter est erroneum; ostendimus quippe ex Scripturis, Tridentino, Patribus, & ratione, posse homines ob timorem mere servilem, ac proprium servorum, (qui se magis, quam Dominum amant) absque ullo affectu ad culpam, legem implere, & sic laudabiliter, ac meritorie operari; Ad eum modum quo recte & laudabiliter operatur, qui instar mercenarii legem observat intuitu mercedis æter-

ternæ, quin peccet ex hoc, quod non operetur ex motivo charitatis, ut definit Tridentinum sess. 6. can. 31. Quamvis autem conditio mercenarii sit nobilior conditione servi, unde sublimius operatur, qui legem observat intuitu mercedis æternæ, quam qui illam observat ob metum gehennæ: uterque tamen actus est bonus, ac supernaturalis; bonus quidem est uterque actus, quia in utroque bonum est objectum materiale, nempe legis observantia, & in utroque bonum est objectum formale, nempe desiderium mercedis æternæ, & timor, ac fuga gehennæ: est etiam uterque actus supernaturalis, quia uterque procedit ex lumine superno, quo dumtaxat cognoscimus & mercedem æternam, & gehennam. Immo, ut advertit Ripalda to. 3. disp. 22. sect. 7. uterque actus pertinet ad virtutem infusam spei; quia bonum proprium spei est beatitudo, quam speramus, & propter quam præcepta servamus: cum autem ad eundem virtutis habitum spectet, & prosequi bonum, a quo illa specificatur, & fugere a malo, quod ei bono opponitur; & bonum oppositum beatitudini, quam respicit spes infusa, sit gehenna, ideo ad eundem habitum spei, ad quem spectat operari propter beatitudinem, spectat etiam operari ob timorem, & fugam gehennæ: Ad eum modum, quo spectat ad eundem habitum charitatis infusæ tam dilectio Dei propter ejus bonitatem, quam timor filialis, & fuga a Dei offensa; quia bonum oppositum divinæ bonitati est Dei offensa. Quare tam est erroneum, quod in lege veteri nemo operabatur ut filius Dei adoptivus ex motivo charitatis; quam est erroneum, quod omnes, qui ex metu pœnæ legem implebant, illam implerent ut mancipia ex metu mundano peccaminoso, & coacte.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXVI.

Sexagesimasexta docet, quod debeamus Deo appropinquare per fidem, & amorem ut filii, non per timorem ut belluæ, nec ad illum venire cum brutalibus passionibus, aut adduci per instinctum naturalem. Verum, quod instinctus naturalis nos adducat ad Dei cognitionem, & amorem mere naturalem, negari non potest: etenim sicut lapis ductu naturæ fertur ad centrum, & ignis ad sphæram; ita homo naturæ instinctu fertur ad Deum; ita ut inquietum sit cor nostrum, donec in illo requiescat. Hinc Damascenus lib. 1. Orthodoxæ fidei cap. 1. dixit: *Notitia Dei omnibus a natura est insita; neque aliquis ratione utens ignorare potest.* & Job 36. dicitur: *Omnes homines vident eum, unusquisque intuetur procul:* Solus insipiens, ac stultus huic naturali dictamini reluctatur, ut ad arbitrium vivat. Hinc Psal. 53. habetur: *Dixit insipiens in corde suo, Non est Deus:* Ubi Anselmus in Prosl. cap. 3. addit: *Ideo dixit, quia stultus est, & insipiens.* Quare si naturæ magisterio edocti dicimus dari Deum pelagus bonorum omnium, ad eundem pariter diligendum ipsa natura nos impellit. Neque enim verum est, quod non possimus Deum naturæ viribus diligere; cum proscripta sit Bajana illa thesis 36. dicens: *Amor naturalis, qui ex naturæ viribus exoritur, ex sola Philosophia per elationem præsumptionis humanæ, cum injuria Crucis Christi, defenditur a nonnullis Doctoribus.* Quod si quando sarcina brutalium passionum premimur, adhuc ad illum adire tenemur, ut ea nos exoneret.

Præterea quamvis in ordine supernaturali primus accessus ad Deum fiat per fidem, dicitur enim ad Hebr. 11. *Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit:* Nihilominus ad illum deinde non appropinquamus per solam charitatem, sed etiam per spem, & per alios actus virtutum moralium, quas inficiari non debet Quesnellus, ut ostendimus in thesi 53. Quamvis autem de aliis virtutibus in hac thesi præscindatur; tamen ex hoc ipso hic censentur erronee excludi, ut in simili diximus in Anacephalæosi thesis 32.

Denique erroneum est, quod ad Deum appropinquare non possimus per timorem; (dummodo non sit mundanus, qui a culpa non est immunis, & ad externam legis observantiam homines tanquam belluas revera coarctat) ostendimus quippe timorem servilem esse bonum motum, Dei donum, & Spiritus Sancti impulsum, ex Trid. sess. 14. cap. 4. doloremque ex gehennæ metu conceptum non solum esse utilem, & ad gratiam præparare, sed etiam esse liberum, ac voluntarium, non vero coactum, ut ibidem Tridentinum definit can. 5. Possumus itaque si minus ut filii, saltem ut servi (non tamen ut belluæ, vel ut mancipia) per hunc timorem Deo appropinquare, cum disponat, ac viam muniat ad Dei gratiam in sacramento Pœnitentiæ impetrandam. Quod autem ad Dei gratiam disponit, proculdubio supernaturale est; adeoque ad Deum pos-

possidendum per gratiam, & gloriam facit nos appropinquare.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXVII.

SExagesimaseptima somniat timorem servilem non repræsentare sibi Deum, nisi ut Dominum durum, imperiosum, injustum, ac intractabilem; perinde quasi non satis esset ad homines a culpa retrahendos animadvertere, quod quamvis Deus sit patiens, longanimis, facile exorabilis, sit etiam justus; unde tandem aliquando gehennæ pœnam culpis debitam ad ostensionem suæ justitiæ respuentibus auxilia gratiæ quodammodo coactus imponat. Etenim usqueadeo Deus alienus est a puniendo, ut de eo dicatur proprium esse misereri semper, & parcere; & punitio dicatur opus ejus peregrinum apud Isaiam 28. ubi dicitur: *Sicut in valle, quæ est in Gabaon, irascetur, ut faciat opus suum, alienum opus ejus; ut operetur opus ejus, peregrinum est opus ejus ab eo.* Quod ex eo fit perspicuum, quia ut justitiam simul ostenderet, & delinquentibus parceret, *Proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*, ut habetur ad Rom. 8. Quare ergo Deum timens timore servili repræsentare sibi debet Deum ut Dominum durum, si ad expugnandam cordis nostri duritiem opponit continenter divitias suæ Bonitatis, & longanimitatis? unde ad Rom. 2. dicitur: *An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? An ignoras quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ.* Quare Deus repræsentari debet ut imperiosus, & acerbus, si ita comminatur acerba consona gravitati culparum, ut simul semper pronus sit ad ignoscendum? si non septies, sed septuagies septies peccata dimittit? si peccatoribus exprobrare potest, quod voluerit toties illos congregare, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluerint? si per Isaiam 49. dixit: *Numquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? & si illa oblita fuerit, ego non obliviscar tui.* Quare Deus repræsentatur ut injustus, si Psal. 85. dicitur esse *Miserator, & misericors, patiens, & multæ misericordiæ?* si semper punit citra condignum? si propter nimiam (ut loquitur Apostolus) charitatem suam, qua dilexit nos, ad debitam damnationis sententiam non descendit, nisi postquam Filium suum dederit nobis causæ nostræ Patronum? dicitur enim 1. Jo: 2. *Si quis peccaverit, Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum.* Quare demum repræsentandus Deus ut intractabilis, & inexorabilis, *si cor contritum, & humiliatum non despicit? immo* ad quamcumque peccatoris lacrymulam misericordiam suam mirum in modum ubertim elargitur? si una tantum ex centum ovibus amissa vadit ad illam quærendam, & post inventam imponit in humeros suos gaudens, & cupiens, ut sibi, non ovi, amici, & vicini congratulentur; perinde quasi magis conferat sibi habere hanc ovem, quam ovi esse sub tanto Pastore? Quare timor servilis, a quo Deus repræsentetur, ut est in se, & qualis a Davide describitur Psal. 144. *Miserator, & Misericors Dominus, patiens, & multum misericors*, sed tamen etiam justus, plurimum confert ad avertendos homines a reatu culpæ, illosque ad Dei dilectionem perducendos. Sic Josaphat 2. Paralip. 20. *timore perterritus totum se contulit ad rogandum Dominum*: Sic Ninivitæ ex Triden. sess. 14. cap. 4. *timore utiliter concussi plenam terroribus pœnitentiam egerunt, & misericordiam a Domino impetrarunt*; & communiter peccatores, ut advertit idem Trident. sess. 6. cap. 6. *a Divinæ justitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt.* Qua de causa a Sanctis Patribus timor hic vocatur veluti ostiarius charitatis, quia per illum fit nobis aditus ad perfectam Dei dilectionem. Instar omnium sit Augustinus, qui serm. 18. de Verb. Domini cap. 8. habet: *Time tamen, ut ista formido custodiat te, & perducat ad dilectionem.*

PROPOSITIO LXVIII.

Dei Bonitas abbreviavit viam salutis claudendo totum in fide, & precibus. *Quesnell. Act.* 2. 21. *edition.* 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Nititur hæc thesis in Augustini verbis non rite intellectis. II. Triplicem autem errorem continet, & quod excludat alia media ad salutem necessaria; & quod neget fidem esse a-

Etum

ctum intellectus; & quod alias non agnoscat virtutes ab ista distinctas.

III. Non sufficit ad salutem Fides sine exercitio aliarum virtutum Theologalium, & Moralium, & sine observantia mandatorum. IV. Scriptura, Tridentinum, & Patres docent id apertissime. V. Duplex etiam ratio id efficaciter evincit.

VI. Huic doctrinæ non adversatur auctoritas D. Jacobi. VII. Fides sine operibus non est mortua ad eum modum, quo homo dicitur mortuus, quatenus amissa anima non est amplius homo; sed sicut corpus dicitur mortuum, quod adhuc ab anima separatum est corpus.

VIII. Explicatur quonam pacto per fidem justificemur. IX. Et quomodo verbum Dei sanet, ac salvet nos. X. Dum Sancti Patres docent, solam fidem justificare, excludunt opera cæremonialia, & externa, non vero charitatem.

I. Illud ipsum in hac thesi Quesnellus contendit, quod docuerat in quinquagesima secunda, videlicet, quod omnia salutis media contineantur in fide, quæ non est sine fiducia, & amore. Non enim vult, quod sola fides informis cum oratione contineat media omnia ad salutem necessaria; quandoquidem in thesi quinquagesima nona dicit, Orationem impiorum non solum non deservire ad salutem obtinendam, sed esse novum peccatum, & quod per talem orationem a Deo conceditur, esse novum in eos judicium. Quare solum hic docet, viam salutis a Deo abbreviatam esse, omnia claudendo in fide, & precibus, hoc est in fide, quæ per fiduciam, & amorem Deum invocat, & exorat. Cum enim dicatur Jo. 2. *Quicunque invocaverit nomen Domini, salvus erit*; nec possit nomen Domini invocari supplicibus precibus in ordine ad salutem, nisi per fidem, juxta illud Apostoli, *Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt?* idcirco fides, & preces ad salutem requiruntur, quatenus fides est, quæ credit; spes vero, & charitas, quæ orat, ut docet Augustinus in Enchirid. cap. 7., ubi habet: *Ecce tibi Symbolum, & Dominica oratio; quid brevius auditur, aut legitur? Quia enim de peccato gravi miseria premebatur genus humanum, & Divina indigebat misericordia, gratiæ Dei tempus Propheta prævidens ait: Et erit omnis, quicunque invocaverit nomen Domini, salvus erit; propter hoc Dominica Oratio. Sed Apostolus cum ad ipsam gratiam commendandam hoc propheticum commendasset testimonium, continuo subjecit: Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt? Propter hoc Symbolum. In his duobus tria illa intuere: Fides credit, Spes, & Charitas orant; sed sine fide esse non possunt; ac per hoc & fides orat.* In his itaque Augustini verbis non rite intellectis videtur Quesnellus fabricam hujus thesis construxisse, dicens, quod via salutis abbreviata sit a Deo claudendo totum in fide, & precibus.

II. In hoc autem asserto tripliciter errat adversus Catholicam veritatem, & Augustini mentem. Primo quidem, quod velit ita viam salutis in fide, & precibus claudi, ut velit omnia salutis media contineri in fide, quæ non est absque amore, & fiducia, ut loquitur in thesi 52. unde excludit tanquam media necessaria ad salutem auxilia prævia ad actum fidei, quæ dantur Infideli, ut possit libere fidem amplecti actu piæ affectionis spectante ad voluntatem, ut ostendimus in thesi commemorata. Secundo, quod velit fidem non esse actum intellectus, sed esse ipsam fiduciam, & amorem, atque adeo fidem ipsam orare formaliter, non radicaliter; quod si verum esset, non posset fides esse sine his affectibus fiduciæ, & amoris; quod tamen expresse D. Augustinus negat loco laudato, statim subdens: *Porro & aliquid, quod non speratur, credi potest. Quis namque fidelium pœnas non credit impiorum, nec sperat tamen?* Tertio, quod velit in hac fide, & precibus claudi totum, quod ad viam salutis spectat, ut proinde excludat actus aliarum virtutum, dilectionis proximi, misericordiæ, religionis, pœnitentiæ, & similium, docens omnia virtutum istarum officia a sola charitate prodire. Unde fit non posse hominem ad charitatem per exercitium istarum virtutum infusarum se disponere. Et ratio hujus erroris est, quia putat Quesnellus omnes actiones nostras condistinctas a charitate esse peccaminosas, ut habetur in thesi 44. juxta doctrinam Lutheri lib. 1. de libero arbitrio, pag. 141., ubi habet: *Peccare justos etiam in operibus bonis, & bona opera esse ex se mortalia peccata.* Quod pariter docuerat Calvinus in Antidoto pag. 291. dicens: *In eo differt a Lege Euangelium, quod non sub conditione operum, sicut illa, sed ex fide vitam promittit.* Adversus hæc omnia fuse diximus in expositione illius quinquagesimæ secundæ thesis, quæ cum ista coincidit. Hic adversus tertium hoc erroneum assertum aliquid addendum.

III. Ostendo itaque fidem sine operibus, hoc est sine exercitio aliarum virtutum Theologalium simul, & Moralium, non esse satis ad salutem consequendam; atque adeo viam salutis non claudi totam in fide & pre-

cibus

cibus modo explicato. Et primo quidem requiritur observantia mandatorum; cum dicatur Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*; requiritur præter fidem charitas; cum dicatur 1. Jo. 3. *Qui non diligit, manet in morte*. Requiruntur opera præter fidem; cum dicatur Jacobi 2. *Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid poterit fides salvare eum?* Et post multa ad hanc rem concludit Apostolus: *Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita fides sine operibus mortua est*. Hinc passim in Scripturis dicitur, quod merces in cœlo retribuenda sit operibus; ut ostendatur, fidem esse initium dumtaxat, & radicem bonorum operum, quibus coronam gloriæ nobis comparamus. Matth. 20. habetur: *Voca operarios, & redde illis mercedem*. Matth. 5. *Gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis*. 1. ad Corinth. 3. *Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum proprium laborem*. Et ad Roman. 2. *Deus reddet unicuique secundum opera sua*.

IV. Porro Tridentinum sess. 6. can. 29. anathematizat, qui dixerit, eum, qui post baptismum lapsus est, sola fide amissa justitiam recuperare sine sacramento pœnitentiæ: & can. 19. anathematizat, qui dixerit, nihil præceptum esse in Euangelio præter fidem, cætera esse indifferentia, neque præcepta, neque prohibita, sed libera: & can. 24. anathematizat, qui dixerit, bona opera fructus solummodo, & signa esse justificationis adeptæ, non autem ipsius augendæ causam: ac demum can. 22. anathematizat, qui dixerit, amissa per peccatum gratia, simul & fidem semper amitti, aut fidem, quæ remanet, non esse veram fidem, quamvis non sit viva: Usqueadeo verum est fidem non continere fiduciam, & charitatem, sed posse ab iis actibus sejungi, & ad illos solum disponere; nec solam fidem sine operibus sufficere ad salutem assequendam.

Accedit Patrum auctoritas, qui passim docent, non soli fidei reddi mercedem æternam, sed etiam operibus; Et præter fidem opera etiam ad salutem requiri. Augustinus lib. de fide, & operibus cap. 14. habet: *Jam illud videamus, quod excutiendum est a cordibus religiosis, ne mala securitate salutem suam perdant, si ad eam obtinendam solam fidem sufficere putaverint*. S. Cyrillus lib. 10. in Jo. cap. 18. *Quod autem fides ad salutem non sufficiat, Christi etiam discipulus ostendit scribens: Tu credis, quia unus est Deus*. S. Basilius orat. in init. Proverb. *Omnes, qui viam euangelicam incedimus, mercatores sumus, per opera mandatorum nobis possessionem cœlestium comparantes*. Et Augustinus in Epist. 105. ad Sixtum: *Sicut merito peccati, tanquam stipendium redditur mors, ita merito justitiæ tanquam stipendium vita æterna*.

V. Ratio autem, cur præter fidem requiratur exercitium bonorum operum, est, tum ad peccata declinanda, quibus opprimeremur, nisi virtutibus sedulam operam navaremus; tum etiam, ut possimus ad sublimiorem gloriæ gradum in patria evehi, & in eo in æternum perdurare. Quod Tridentinum diserte docuit sess. 6. cap. 11. dicens: *Nemo sibi in sola fide blandiri debet, putans fide sola se hæredem esse constitutum, hæreditatemque consecuturum, etiamsi Christo non compatiatur, ut & conglorificetur. Nam & Christus ipse, ut inquit Apostolus, cum esset Filius Dei, didicit ex iis, quæ passus est, obedientiam, & consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ*. Ac deinde Tridentinum monet nos exemplo Apostoli sic currere, ut comprehendamus, sic currere, non quasi in incertum, neque tanquam aerem verberantes, sed castigando corpus, ac in servitutem redigendo, ne reprobi efficiamur: Monetque pariter nos verbis Principis Apostolorum dicentis 2. Pet. 1. *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis. Hæc enim facientes, non peccabitis aliquando*. Ex quibus ad rem nostram concludit, Orthodoxæ Religionis doctrinæ adversari eos, qui docent, *in omnibus operibus justos peccare, si in illis suam ipsorum socordiam excitando, & sese ad currendum in stadio cohortando, cum hoc, ut in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam*. Ad hæc addendum, per hanc thesim in medium iterum adduci errorem Massiliensium, qui totam Christianæ vitæ perfectionem in sola Oratione fidei annexa reponebant, ut ex Augustino, & Epiphanio notat de Castro, Verbo *Oratio*. Præterquamquod thesis hæc errorem etiam redolet Quietismi, perfectionem omnem reponentis in oratione puræ fidei; idque ex eo erroneo asserto, in quo utraque hæresis nititur, videlicet, quod voluntas non proprie se determinet, sed solum determinetur vel a Deo ad bonum, vel a diabolo, aut a concupiscentia ad malum, & sit velut corpus exanime, ut habet Molinos in secunda ex suis confixis thesibus ab Innocentio XI.

VI. Opponitur ad hæc primo ex Calvino lib. 3. Instit. cap. 17. quod D. Jacobus loco laudato non dixerit: Quid proderit, si fidem quis habeat, & non habeat opera? sed dixerit: *Quid proderit, si fidem quis dicat se habere?* unde non docet, fidem sine operibus

ribus non prodesse, sed quod solum non profit dicere, quod quis fidem habeat.

Confirmatur, tum quia ibidem fides sine operibus comparatur a D. Jacobo fidei dæmonum, quos constat fidem veram, ac supernaturalem non habere; tum etiam quia fides sine operibus dicitur esse mortua; ergo bene potest dici, quod Deus viam salutis clauserit in fide, & precibus; quæ tamen sit fides viva, ac supernaturalis, non vero fides mortua, ac naturalis. Et eodem modo responderi potest aliis locis adductis juxta eandem distinctionem; ergo sufficit ad salutem sola fides cum precibus explicatis.

Respondeo universim verba dogmatica sumi debere in sensu proprio, nisi quid obstet; alioquin nihil certi haberemus ex Scripturis, Conciliis, & Patribus spectans ad fidem. Quare in locis adductis, ubi sermo est de fide, quæ sine operibus non sufficit ad salutem, intelligendum est de fide supernaturali, quæ in proprio sensu ibi significatur. De eadem loquitur D. Jacobus, qui quamvis dicat, nihil prodesse, quod quis jactet se habere fidem, si desint opera, diserte tamen addit, *Numquid poterit fides salvare illum?* indicans non satis esse fidem sine operibus, ut salutem consequamur.

VII. Ad confirmationem: D. Jacobus comparat fidem impiorum cum fide dæmonum, quatenus neutra istorum fides est fructuosa; quamvis utraque sit objective vera, ac recta. Et in hoc sensu pariter Augustinus libro unico de Baptismo c. 10. comparat fidem dæmonum etiam cum fide D. Petri, quam Dominus commendavit Matth. 16. Fides tamen fidelium impiorum est supernaturalis, & libera; fides vero dæmonum est naturalis, & coacta, seu extorta ab ipsa rerum evidentia. Hinc D. Jacobus dixit, *dæmones credunt, & contremiscunt*; quatenus inviti, & coacti credunt; nos autem, qui sponte, & libere credimus, non credimus contremiscentes, ut advertit Bellarminus lib. 1. de Justificat. cap. 15. Ad id, quod additur, fides sine operibus non est mortua, ut homo mortuus, qui post mortem non est homo, nisi cum addito distrahente, velut homo pictus; sed est mortua fides informis, sicut corpus sine anima dicitur mortuum: quemadmodum enim accidit corpori, quod uniatur animæ, & sit vivum; ita accidit fidei, quod uniatur gratiæ, & sit viva; homo tamen essentialiter importat corpus, animam, & unionem; unde homo mortuus non est amplius homo; corpus vero adhuc mortuum est corpus; & sic fides etiam informis, & mortua est vera fides.

VIII. Opponitur secundo, quod homo dicatur gratis justificari, & salvari per fidem, & non ex operibus; ergo in sola fide, & precibus modo explicato continentur omnia ad salutem necessaria. Antecedens probatur; quia ad Ephes. 2. dicitur: *Gratia enim estis salvati per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est, non ex operibus, ut ne quis glorietur.* Rom. 3. *Justificati gratis per gratiam ipsius.* & Rom. 4. *Ei, qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum: ei autem, qui non operatur, credenti autem in eum, qui justificat impium, deputatur fides ejus ad justitiam.*

Confirmatur, quia Verbum Dei, quod sola fide apprehenditur, in Scripturis dicitur salvare animas nostras; ergo sola fides sufficit. Antecedens constat ex eo, quod dicitur Jacobi 1. *Suscipite insitum verbum, quod potest salvare animas vestras:* & Psal. 106. *Misit verbum suum, & sanavit eos:* & Rom. 1. *Euangelium virtus Dei est in salutem omni credenti.*

Respondeo Tridentinum sess. 6. cap. 8. explicare, quid sit per fidem justificari gratis, dicens: *Per fidem ideo dicimur justificari, quia fides est humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis. Gratis autem justificari ideo dicimur, quia nihil eorum, quæ justificationem præcedunt, sive fides, sive opera, ipsam justificationis gratiam promeretur; si enim gratia, jam non ex operibus est; alioquin, ut idem Apostolus inquit, gratia jam non est gratia.* Quare aliud est justificari gratis per fidem, aliud vero justificari sola fide: etenim justificari gratis per fidem importat, quod sine ullo prævio merito habeamus fidem, quæ est initium, & radix nostræ justificationis; justificari vero sola fide importat, nihil aliud ad justificationem requiri præter fidem; quod est falsum. Ubi adverte, operationes naturales neque esse meritum condignum, neque congruum, relate ad obtinendam fidem supernaturalem, quippe quæ est in ordine superiori relate ad operationes naturales. At operationes supernaturales virtutum infusarum, quæ præeunt justificationem, quamvis non possint illam mereri de condigno, possunt tamen illam mereri de congruo; quia merita quæ habentur ex gratia præveniente, non pugnant cum gratia, alioquin ipsa gratia pugnaret cum gratia, quod est falsum. Hinc Augustinus epist. 105. habet: *Nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat.* Hujusmodi autem meritum de congruo non fundatur in ulla proportione inter meritum, & præmium, sed in sola promissione Dei, qui credentibus, &

pœ-

pœnitentiam agentibus congruenter remissionem peccatorum promisit.

IX. Ad confirmationem; Verbum Dei sanat, & salvat, non sola fide, qua apprehenditur, sed etiam charitate, & aliis operibus, quibus adimpletur. Hinc a D. Jacobo non dicitur verbum Dei salvare, sed quod possit salvare animas nostras; si scilicet instar seminis retineatur in corde bono, & ructum afferat in patientia tempore tentationum.

X. Opponitur ultimo Auctoritas Sanctorum Patrum, qui passim videntur docere, quod ad salutem sit satis fides. Primo Augustinus lib. 83. qq. q. 76. habet: *Si quis cum crediderit, mox de hac vita decesserit, justificatio fidei manet cum illo, nec praecedentibus bonis operibus; quia non merito ad illam, sed gratia pervenit*. Secundo Chrysostomus Homil. 3. in Epist. ad Titum: *Si credis fidei, cur alia infers, quasi fides justificare non sufficiat sola?* Tertio Ambros. ex Comment. in cap. 3. ad Rom. *Justificati sunt gratis, quia nihil operantes, neque vicem reddentes sola fide justificati sunt*. Et in cap. 9. beatos dicit, *de quibus hoc sanxit Deus, ut sine labore, & aliqua observatione sola fide justificentur apud Deum*. Quarto Origenes in cap. 3. Epist. ad Rom. *Dicit* (Apostolus) *sufficere solius fidei justificationem, etiamsi nihil ab eo operis fuerit expletum*. Et sic non raro alii Patres loquuntur, qui diserte videntur docere, quod viam salutis in fide, & precibus (seu in fide, quæ non sit sine fiducia, & amore) totum claudendo Divina bonitas abbreviaverit.

Respondeo, hæc, & alia id genus loca Sanctorum Patrum, quæ in expositione quinquagesimæ thesis adduximus, solum significare, quod fides formata charitate sufficiat ad salutem, quin conferant ad istam opera naturalia, aut requirantur opera cœremonialia legis, vel opera externa, si non possumus ea exequi.

Ad primum: Augustinus passim docet, fidem sine charitate esse fundamentum dumtaxat ædificii, ac initium justificationis: ita ut opera bona ante fidem nullatenus disponant ad gratiam fidei; opera vero post fidem, utpote supernaturalia, ad justificationem conferant, & ad salutem. In lib. de præ-dest. Sanctorum cap. 7. habet: *Ex fide ideo dicit Apostolus justificari hominem, non ex operibus, quia ipsa prima datur, ex qua impetrentur cætera, quæ proprie opera nuncupantur, in quibus juste vivitur*. Quare ad locum in argumento adductum dicendum, ibi Augustinum loqui de fide viva, & formata charitate, quæ non obtinetur per meritum operum naturalium.

Ad secundum, Chrysostomus etiam præter fidem opera, quibus juste vivamus, requirit ad salutem; ideo Homil. 70. in Matth. habet: *Ne fideles sola se fide salvari posse confidant, de pœna malorum disserit: ita infideles ad fidem, fideles vero ad recte vivendum cohortatur*. Hinc loco laudato, ubi dicit solam fidem posse justificare, excludit cæremonias veteris legis, ut constat ex contextu.

Ad tertium, pariter D. Ambrosius ibi excludit opera cæremonialia legis; cum expresse alibi doceat, solam fidem non sufficere ad salutem; præsertim in Comment. ad 4. caput ad Hebr. ubi habet: *Magna res est fides, & salutaris, & sine hac non est salvari possibile; sed sola fides non sufficit: Operari fidem per dilectionem necessarium est, & conversari digne cum Deo*. Præterquamquod, ut notat Bellarminus, Commentaria ista in Epist. D. Pauli non præseferunt auctoritatem, quæ D. Ambrosio debetur; cum ea communiter censeantur non esse hujus Sancti Doctoris.

Ad ultimum: ibi Origenes excludit opus externum, utpote ad justificationem nullatenus requisitum, dummodo non stet per voluntatem, quin ponatur, quando præcipitur. Nam idem Auctor in cap. 4. ejusdem Epistolæ ad Romanos diserte docet, fidem sine operibus ad novum hominem spectantibus non esse satis, dicens: *Credentibus quidem Christo, nec tamen deponentibus veterem hominem cum actibus suis, fides reputari non potest ad justitiam*.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXVIII.

SExagesima octava docens, Deum salutis viam abbreviasse, totum concludendo in fide, & precibus, enormiter errat tam in sensu, quem facit, quam in sensu in quo fit a Quesnello: Sensus quem facit est, *quod ad salutem obtinendam satis sint fides, & oratio*. Cum autem oratio de se spectet ad virtutem moralem Religionis, non vero ad charitatem, sensus hujus thesis erit, quod ad salutem non solum non requiratur præceptorum observantia, & exercitium aliarum virtutum moralium, quod mox dicemus esse erroneum, sed neque etiam exercitium virtutum supernaturalium spei, & charitatis; Cum tamen 1. ad Cor. 13. dicatur: *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum*; & perspicuum fit, homines ad exercitium omnium

mnium virtutum Theologalium a Deo obligari; ut proinde proscripta fuerit ab Alex. VII. prima illa thesis, quæ habet: *Homo nullo unquam vitæ tempore tenetur elicere actum fidei, spei, & charitatis ex vi præceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentium*. Quare evidenter est absonus sensus germanus hujus thesis.

Sensus autem, in quo fit a Quesnello, est, quod ad incedendum per viam salutis sufficiant fides, & preces, hoc est fides, quæ (ut dixit in thesi 52.) non est absque amore, & fiducia, quibus actibus Deum invocamus, & exoramus, juxta illud Augustini in Enchirid. cap. 7. *Fides credit; spes, & charitas orant; sed sine fide esse non possunt: propter hoc & fides orat*. In hoc autem sensu errat primo Quesnellus, dum vult, fidem, spem, & charitatem orare formaliter, & non solum radicaliter, quatenus impellunt ad orandum; unde oratio non est actus elicitus ab iis virtutibus, sed imperatus. Quare sicut Apostolus dicit, fidem justificare; quod tamen non est intelligendum de justificatione formali, sed solum quod disponat ad justificationem, ut advertit Tridentinum sess. 6. cap. 8.; & sicut idem Apostolus dicit, fidem operari per charitatem; non quia fides est actus elicitus a charitate, sed quia fides per charitatem impellit ad operationes salutares, & ad legis observantiam: ita Augustinus docet, fidem, spem, & charitatem orare, impellendo pariter ad orandum. Errat secundo, dum iterum aliis phrasibus docet, quod dixerat in thesi 52. videlicet omnia salutis media contineri in fide, & fidem non esse absque amore, & fiducia; in hoc autem triplicem anguem latitare ibi ostendimus. Errat tertio, dum docet, ad salutem obtinendam fidem, & preces in sensu explicato satis esse; cum certum sit requiri etiam præceptorum observantiam, juxta illud Christi Domini Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*, necnon susceptionem Sacramentorum, & exercitium aliarum virtutum moralium; ut proinde Christus Dominus in extremo die Reprobis dicturus sit, propter omissionem operum Misericordiæ detrudendos esse in ignem æternum; iis enim verbis finalis sententia profertur Matth. 25. *Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis ejus: Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare*, &c. Hinc Petrus Apostolus ad universa pietatis opera adhortatur dicens cap. 1. suæ Epistolæ: *Fratres magis satagite, ut per bona opera certam vocationem vestram, & electionem faciatis: Hæc enim facientes non peccabitis aliquando*. Et Trident. sess. 6. cap. 11. advertit, neminem in sola fide blandiri sibi debere, nisi etiam Christo compatiatur, ut & conglorificetur, addens ex Apostolo, quod *Christus ipse, cum esset Filius Dei, didicit ex iis quæ passus est obedientiam, & consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ*. Quare omnia salutis media non concluduntur in sola fide, & precibus, quomodocunque id explicetur a Quesnello.

PROPOSITIO LXIX.

Fides, usus, augmentum, & præmium Fidei, totum est donum puræ liberalitatis Dei. *Quesn. Marc. 9. 22. editione 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Torpentes, ac desides vult nos Quesnellus reddere, dum dicit, fidei usum, & augmentum esse Dei donum. II. Contendit, eam esse merum donum Dei, ita ut nostram cooperationem excludat.

III. Actus voluntatis imperans assensum fidei est ita donum Dei, ut sit etiam meritum nostrum. IV. Hinc præmium pariter, quod pro eo actu confertur, neque est purum donum Dei, ita scilicet, ut excludat moralem ejus exigentiam. V. Discrimen inter gratiam collatam in statu innocentiæ, & eam, quæ confertur in statu naturæ lapsæ, non est essentiale, sed mere accidentale ex tribus capitibus; unde in utroque statu actus supernaturales meritorii non sunt purum Dei donum. VI. Janseniani explicare nequeunt quonam pacto actus nostri possint esse meritorii, si solam habeant libertatem a coactione.

VII. Vita æterna in statu naturæ lapsæ, non secus ac in statu innocentiæ, ita est Dei donum, ut sit etiam merces: Unde fit, gratiam Adamicam, & Christianam solum accidentaliter discriminari. VIII. Explicatur in quonam sensu dicat Apostolus, Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei. *IX. Sicut etiam quomodo Deus operetur in nobis velle, & perficere. X. Et quare dicatur Deus Electos a Reprobis discernere. XI. Ad eum modum, quo voluntas nostra est causa principalis culpæ, vi cujus discernitur tandem Reprobus ab Electo; ita Deus est causa principalis bonæ operationis, vi cujus tandem Electus discernitur a Reprobo. XII. Quare Deo principalius nostra bona operatio ascribatur?*

I. Hor-

I. Horrendum ingrati animi crimen subiremus, nisi immensæ Divini erga nos amoris beneficentiæ acceptos referremus actus omnes nostros salutares: sunt quippe hujusmodi operationes ex Trid. sess. 6. can. 32. Divinæ liberalitatis dona; quamvis non sint ita dona Dei, ut non sint etiam merita nostra. Quesnellus in hac thesi videtur sub specie cujusdam pietatis ad gratitudinem nos excitare, commemorando ingentia dona, quæ nobis a Deo misericorditer conferuntur per fidem, per ejus usum, & augmentum, nec non per præmium. At dicendo simul totum hoc esse donum puræ putæ divinæ liberalitatis, non solum torporem inducit, & socordiam, dum vult nullatenus a nostra libera cooperatione illud dependere, verum etiam de medio tollit in tot ingentibus fidei donis dotem illam præstantissimam, quod scilicet hæc ipsa dona sint pariter nostra merita: Quod maximopere divinam beneficentiam commendat: Siquidem hac de causa vult nos semper excitatos, ut Deo inserviamus, majus semper ac majus augmentum gratiæ, & gloriæ promerendo, ac timentes ne a justitia decidamus, & circa fidem etiam naufragium patiamur, dum in manu voluntatis nostræ positum est fidem amplecti, ac illam recusare, necnon per ejus usum, & exercitium in ea crescere, & præmium inde misericorditer promissum reportare. Hinc Cœlestinus Papa in Epistola dixit: *Tanta erga omnes homines est bonitas Dei, ut nostra velit esse merita, quæ sunt ipsius dona*. Errat proinde Quesnellus, & vehementer errat adversus catholicas veritates, dum docet totum esse donum puræ liberalitatis Dei, fidem, ejus usum, augmentum, ac præmium, excludendo nostram liberam cooperationem tam in actu, quo fidem amplectimur, quam in actibus, quibus habitu infuso fidei utimur, sicut etiam in actibus, quibus fidei augmentum promeremur; nec non excludendo a præmio rationem debiti relate ad merita de condigno, ut mox explicabimus.

II. Quod autem in hoc sensu thesis isthæc loquatur, ex eo constat, quia in thesi 34. dicitur, gratia Adami non produxisse nisi merita humana, juxta sententiam Jansenianorum docentium, solum in statu innocentiæ merita tribui humano arbitrio potius, quam gratiæ. Quod Bajus olim docuerat in prima ex ejus proscriptis thesibus dicens: *Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita recte vocantur gratia*: in statu vero naturæ lapsæ, in quo duos tantum Quesnellus agnoscit amores, ut habet in thesi 44. aut ex charitate infusa bonum, aut ex carnali cupiditate malum, vult actum charitatis (qui simul fit fidei ac fiduciæ, juxta thesim præcedentem, & 52.) in nobis causari a gratia suprema, forti, irresistibili, omnipotenti, prout habet in thesi vigesima prima; unde necessitet voluntatem, *quæ solum est* libera a coactione; & ideo talis *actus non* sit meritum humanum, sed gratia. *Ex quo* fieret, fidem, & ejus usum, ac augmentum esse merum donum divinæ liberalitatis, nullatenus imbibens nostram liberam cooperationem; nec non præmium, quod fidei hujus actibus correspondet; cum ab operationibus, utpote non liberis, nullatenus exigatur.

III. Ostenditur falsitas ex iis omnibus, quæ adversus Jansenii theses, & adversus plurimas istarum, præsertim adversus decimam, & decimamtertiam, diximus, enervando errores Jansenianorum contendentium gratiam in natura lapsa esse talem, cui voluntas resistere non possit; quod si verum esset, procul dubio fides, usus, augmentum, & præmium fidei totum esset donum puræ munificentiæ Divinæ. Cum autem pluribus ostenderimus auxilium gratiæ esse indifferens, nec lædere libertatem indifferentiæ, aperte sequitur, quod solum gratia auxiliaris requisita ad fidem amplexandam sit donum puræ liberalitatis Dei; fides tamen in quantum libera, & meritoria, seu actus supernaturalis, quo quis libere imperat intellectui assensum fidei supernaturalem, non sit ita donum liberalitatis divinæ, ut non sit etiam meritum nostrum. Quod etiam dicendum de usu fidei, seu de actibus liberis, & meritoriis, quibus assensus fidei imperatur, utendo relate ad illos habitu prævio fidei infusæ; necnon de actibus liberis, ac meritoriis, quibus augmentum talis habitus promeremur. Ex quo etiam sequitur, quod præmium collatum istis actibus fidei meritoriis a justo elicitis, neque sit donum puræ liberalitatis divinæ, sed ita sit donum Dei, ut sit etiam a nostris meritis exigitum de condigno, atque adeo debitum ex justitia.

IV. Totum hoc aperte colligitur ex verbis Trid. sess. 5. can. 32. ubi anathematizatur, *qui dixerit, hominis justificati bona opera ita esse dona Dei, ut non sint etiam bona ipsius justificati merita*. Unde fit omnes actus nostros supernaturales, qui sunt liberi, & meritorii, non esse donum puræ liberalitatis divinæ, nisi tantum in radice, quatenus ex pura liberalitate confert nobis Deus auxilium supernaturale ad illos ponendos absque ulla prævia exigentia sive physica, sive morali; at formaliter includunt etiam nostram libe-

liberam cooperationem; quæ pariter est donum Dei, cui principaliter debetur, & simul etiam est meritum nostrum exigitivum præmii supernaturalis; unde præmium, quod confertur actibus fidei, non est purum donum excludens exigentiam moralem illius. Quod pariter colligitur ex verbis ejusdem Trid. in eadem sess. 6. cap. 16. ubi habet: *Bene operantibus usque in finem, ac in Deo sperantibus proponenda est vita æterna, & tanquam gratia filiis Dei per Christum Jesum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter reddenda*; unde constat præmium bonorum operum supernaturalium, sicut etiam ipsos actus nostros meritorios esse solum in radice, non formaliter donum puræ liberalitatis Dei: essent tamen formaliter donum puræ divinæ munificentiæ, si subsisteret doctrina Janseniana, quod nos relate ad actus fidei, ac salutares nullam exerceremus libertatem indifferentiæ essentialiter requisitam, ut actus illi sint meritorii, qui solum principalius Deo tribuantur, non vero adæquate, nisi dumtaxat in radice.

Hinc, ut idem Trid. advertit, præmium bonis operibus conferendum *est illa corona justitiæ, quam post suum certamen & cursum repositam sibi esse ajebat Apostolus, a justo Judice sibi reddendam*; quod autem est debitum ex justitia, & a justo Judice dandum, non potest dici donum puræ liberalitatis, esto ex pura liberalitate nobis contulerit Deus facultatem ad hoc præmium promerendum, & ex pura liberalitate conferat gratiam efficacem ex intentione boni operis secuturi, qua de facto hujusmodi præmium mereamur.

V. Confirmantur hæc omnia ex iis, quæ diximus in thesi sexta ostendendo nullum esse discrimen essentiale inter gratiam Adamo collatam in statu innocentiæ, & illam, quæ nobis confertur in statu naturæ lapsæ; sed solum differre accidentaliter ex tribus illis capitibus, quod scilicet gratia ista supponat positivam indignitatem subjecti; & quod supponat Verbi Incarnationem requisitam ad exhibendam satisfactionem condignam pro mortali; & demum quod debeat esse uberrima ad frangendum impetum concupiscentiæ rebellis, & aliorum plurimorum hostium removentium nos ab exercitio virtutum. Cæterum sicut gratia Adamica erat talis, cui voluntas posset resistere, vel obtemperare, & ideo obedientia erat meritoria, unde & ipsa, & ejus præmium non erant donum puræ liberalitatis Dei in sententia Jansenianorum; ita prorsus dicendum de gratia in statu naturæ lapsæ, quæ pariter cohæret cum libertate indifferentiæ; unde parit merita, nec non præmium meritis debitum, quæ non sint donum puræ liberalitatis Dei, excludens nostram liberam cooperationem ab actibus meritoriis, & exigentiam moralem in istis relate ad præmium. Propterea Augustinus epist. 195. dixit: *Nulla ne sunt merita justorum? Sunt plane, quia justi sunt, sed ut justi fierent, merita non fuerunt*. Et Concil. Arausicanum can. 18. *Debetur merces bonis operibus, si fiant; sed gratia, quæ non debetur, præcedit, ut fiant.*

VI. Adde adversus hos Jansenianorum errores, quod uniformiter discurrant de operibus peccaminosis, ac de operibus honestis, seu charitatis, ut sicut illa sunt demeritoria per solam libertatem a coactione, ita ista sint ratione ejusdem libertatis meritoria: quando tamen urgentur, quomodo possit quis peccare, & punire ponendo operationem, quam declinare non potest? respondent, (quamvis inaniter, ut ostendimus in expositione primæ thesis ab Alex. VIII. confixæ) sufficere libertatem in causa, seu in peccato Adæ, ratione cujus contraximus necessitatem peccandi. At si rogentur, quomodo possit quis mereri, ac præmiari per operationem, quam non potest a se excutere, quamvis sit libera libertate a coactione? ad hoc ne in speciem quidem possunt quicquam reponere, cum non possit libertas in causa, seu Adamo peccante efficere, ut actus bonus non liber sit meritorius; peccatum quippe Adæ quamvis potuisset efficere, ut contrahamus demeritum propter operationes malas non liberas, non poterat tamen peccatum illud efficere, ut nos per operationes honestas non liberas contrahamus meritum; unde sicut Janseniani in natura lapsa negant dari vera merita, sed dicunt actus honestos liberos libertate a coactione esse donum puræ liberalitatis Dei, ita cohærenter negant, quod vita æterna detur in præmium rigorose dictum; & ideo docent præmium large dictum fidei esse donum puræ liberalitatis Divinæ. Quæ omnia omnino a veritate abhorrent. Etenim bene cohærent etiam in natura lapsa, & quod Dei donum sit bona nostra operatio, ac præmium, quod ex illa consequitur; & quod hæc nostra bona operatio sit in nostra potestate, unde voluntas illam eligens exigat præmium illi promissum. Quod facile intellectus bene dispositi percipiunt; secus vero intellectus aut rudes, aut pervicaces, qui sanis sermonibus non acquiescunt. Et ideo Augustin. lib. 2. contra Petilianum

 S Do-

Donatistam Episcopum cap. 84. habet: *Si tibi proponam quaestionem, quomodo Deus Pater attrahat ad Filium homines, quos in libero dimisit arbitrio? fortasse eam difficile soluturus es. Quomodo enim attrahit, si dimittit, ut quis quod noluerit eligat? & tamen utrumque verum est; sed intellectu hoc penetrare pauci valent.* Quare gratia ineluctabiliter nostras operationes obtinet, & simul est in nostra potestate illas non ponere; & ideo bonae operationes sunt simul donum Dei, & merita nostra; atque adeo pariter praemium est donum Dei, & simul debitum meritis nostris; proscripta proinde fuit thesis 3. Baji docentis: *Et bonis Angelis, & primo homini, si in statu illo perseverasset usque ad ultimum vitae, felicitas esset merces, & non gratia*; optime enim cohaeret tam in statu innocentiae, quam in statu naturae lapsae, quod vita aeterna sit Dei donum, & gratia, quamvis sit merces nostris meritis debita. Et ratio est, quia, ut diximus ex Concilio Arausicano can. 18. *Debetur merces bonis operibus, si fiant; sed gratia, quae non debetur, praecedit, ut fiant*; unde merces ipsa est etiam gratia, & ideo non est donum purae liberalitatis Dei.

VII. Opponitur primo a Bajo lib. 1. de meritis operum cap. 3. id, quod Augustinus dicit de corrept. & grat. c. 11. ubi sic loquitur de vita aeterna respondente meritis Angelorum, & Adami: *Quae futura erat & homini, sicut facta est Angelis, merces meriti; nunc autem per peccatum, perdito bono merito in iis, qui liberantur, factum est donum gratiae, quae merces meriti futura erat.* Quare ex mente Augustini videtur esse, quod in statu naturae innocentis dabantur merita, quibus tanquam merces, & non tanquam gratia respondebat vita aeterna; in statu vero naturae lapsae merita sunt deperdita, & facta est donum Dei vita aeterna, quae fuisset merces, si bona merita non perdidissemus per peccatum; unde fit, fidem, usum, augmentum, & praemium fidei esse donum purae munificentiae divinae.

Respondeo Augustinum non negare quod vita aeterna, quae fuisset Adamo merces, (sicut fuit merces Angelis bonis) fuisset etiam gratia, & donum Dei in radice meritorum, sicut nunc est post peccatum; etenim etiam post peccatum vita aeterna dicitur esse merces ab eodem Augustino epist. 105. ad Sixtum, ubi habet: *Sicut merito peccati tanquam stipendium redditur mors, ita merito justitiae tanquam stipendium vita aeterna*; & tamen post peccatum, ipsis Jansenianis fatentibus, est Dei donum. Quare ex triplici illo capite, ex quo accidentaliter discriminatur gratia Adamica in statu innocentiae a gratia Christiana in statu naturae lapsae, beatitudo ab Augustino dicitur esse facta donum Dei, quae fuisset Adamo merces, si perseverasset. Primo quidem quia praesupposita positiva indignitate contracta ab Adamo per peccatum, gratia in natura lapsa est speciali titulo gratia. Secundo quia in natura lapsa ad gloriam consequendam praerequiritur redemptio a peccato per satisfactionem praeviam Hominis Dei: unde Augustinus loco laudato habet: *Nunc potentiori gratia indigent isti: & quae potentior, quam Dei Unigenitus Filius aequalis Patri, pro eis homo factus, & sine ullo vel originali, vel proprio peccato a peccatoribus crucifixus?* Tertio quia in natura lapsa ad gloriam consequendam requiritur gratia uberior, quae vincat concupiscentiam repugnantem meritis, quae ante peccatum non erat in Adamo Protoparente: unde idem Augustinus eodem loco habet: *Ille non opus habet eo adjutorio, quod implorant isti, cum dicunt; Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae; ille vero nulla tali rixa a seipso in seipsum tentatus, atque turbatus, in illo beatitudinis loco sua secum pace fruebatur.* His itaque de causis nostra merita, ac praemium dici solent Dei donum, non quia sunt purum Dei donum, sed quia in tali dono divina liberalitas longe major est, quam in statu naturae innocentis.

VIII. Opponitur secundo illud Apostoli ad Rom. 9. *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei*; quibus verbis videtur Apostolus docere, uni Deo deberi nostras bonas operationes, ac vitam aeternam, nullatenus vero nobis.

Confirmatur ex eo, quod dicitur Ezechiel. 11. *Faciam ut faciatis*: Et ad Philipp. 2. *Deus est, qui operatur in nobis velle, & perficere*: ergo nostrum velle, & facere uni Deo tribuendum; atque adeo est donum purae liberalitatis divinae.

Respondeo, Patres, qui hoc testimonio Apostoli utuntur ad ostendendam necessitatem gratiae in statu naturae lapsae, ostendere ejusdem gratiae necessitatem etiam in statu naturae innocentis: quare ex hoc non infertur, quod bona operatio, ejusque praemium sit donum purae liberalitatis divinae in uno, & non etiam in altero statu, ut contendit Bajus, & ante illum Calvinus lib. 9. Instit. cap. 19. In tantum autem dicit Apostolus, non esse volentis, neque currentis, sed miserentis Dei, quia ex Divina Misericordia fit, ut velimus, ratione gratiae efficacis,

quam

quam confert; unde Deo principalius nostra operatio debetur, quin tamen desit nostra cooperatio; ut docet idem Apostolus 1. ad Cor. 15. dicens: *Non ego, sed gratia Dei mecum*: quem locum Quesnellus in Gallica versione corrupit ad eludendam ejus auctoritatem vertendo sic: *Non ego, sed gratia Dei, quæ est in me*, perinde quasi sola gratia bonas operationes causaret, & ad illas determinaret.

IX. Ad confirmationem, in duplici sensu posset intelligi, quod Deus sua gratia faciat nos facere. Primo significando causalitatem moralem, ut consilium, exhortatio, preces faciunt aliquid facere; & in hoc sensu proculdubio gratia facit nos facere bonas operationes, illas suadendo, facitque nos pro sua bona voluntate usque in finem perseverare. Secundo potest significare causalitatem physicam; & hanc potest etiam bifariam denotare: potest enim significari, quod Deus per auxilium gratiæ ita influat physice in operationem, ut determinet voluntatem ad illam; & falsum est, quod hoc pacto auxilium gratiæ faciat nos facere; cum voluntas non determinetur ab auxilio, sed ipsa determinet auxilium indifferens ad coagendum. Hinc Eccles. 3. dicitur: *Facite ut salvi sitis*. Et Hieronymus 2. in Matth. *Noster animus suscipiens granum prædicationis, & fovens sementem humore fidei, facit in agro sui pectoris pullulare*. Potest etiam significari causalitas physica gratiæ, dum dicitur, quod faciat nos facere, & quod operetur in nobis velle, & perficere, non quia determinat ad operationem, sed quia principalius ipsa agit, & minus principaliter coagit voluntas; & in hoc sensu procul dubio gratia facit nos facere, quin ex hoc inferatur, quod bona operatio sit donum meræ liberalitatis divinæ, quamvis sit donum divinæ liberalitatis collatio auxilii prævisi efficacis, cum quo Deus nobiscum ponit operationem salutarem, ut fuse in tertia thesi explicavimus.

X. Opponitur ultimo illud Apostoli 1. ad Cor. 4. *Quis est, qui te discernit? quid habes, quod non accepisti? quid gloriaris, quasi non acceperis?* quod videtur significare esse donum puræ liberalitatis Dei quicquid boni operamur in ordine ad salutem; aliter si voluntas gratiam determinaret ad operandum, non esset Deus, qui sua gratia discerneret electos a reprobis; sed ipsi se discernerent, possentque homines gloriari de hac ipsa determinatione ad bene operandum, tanquam propria, & non accepta a Deo.

Confirmatur primo, quia discernere operantem salutariter a non operante, & electum a reprobo fert bene operantem fieri inæqualem non operanti. Hanc autem inæqualitatem non inducit auxilium gratiæ, si posset esse æquale in utroque; ergo induceretur a voluntate; unde voluntas discerneret, & non Deus, si nostra operatio, ejusque præmium non esset donum puræ munificentiæ Divinæ.

Confirmatur secundo, quia si gratia operatur solum partialiter, & voluntas ita cooperatur, ut determinet potius gratiam, quam determinetur a gratia, sequeretur, quod discretio principalius fieret a voluntate, quam a gratia; cum tamen Apostolus videatur a voluntate excludere discretionem etiam partialem, nedum principalem.

Confirmatur tertio, quia quamvis voluntas esset causa minus principalis relate ad operationem salutarem, si tamen partialiter ad illam concurreret determinando ad illam, posset homo de hoc ipso gloriari, quod fecerit, ut gratia sortita sit effectum suum, & sic gloriari, quod se discreverit a non operante.

Respondeo, dictum laudatum Apostoli etiam de Angelis intelligendum esse, ut notat Anselmus lib. de casu Diaboli cap. 1. cujus titulus est: *Quod etiam ad Angelos dicatur*: *Quid habes, quod non accepisti?* Et August. lib. de correpť., & grat. cap. 10. dicit, Adamum non aliter potuisse perseverantiam habere, quam acceptam a Deo; atque adeo tam in statu naturæ innocentis, quam in natura lapsa verum est, & explicandum ab omnibus, quod bona operatio, quamvis libera, Deo accepta referenda sit: quare in utroque naturæ statu agnoscenda est gratia, cui voluntas resistere, aut obtemperare possit. Ratio autem cur bona operatio tribuenda sit Deo, ita ut Deus discernat bene operantem a non bene operante, & electum a reprobo, non vero voluntas, quæ determinat gratiam ad bonam operationem ponendam, est, quia licet in genere causæ formalis bona operatio discernat bene operantem a non bene operante; sicut in genere causæ formalis albedo discernit album a non albo: nihilominus in genere causæ efficientis illi causæ principali, cui ascribitur forma, ascribitur etiam effectus formalis; atqui bona operatio ascribitur Deo tanquam causæ principali; (quippe qui illam consulit, ac sæpe mandat, dat vires supernaturales ad illam, ac seligit auxilium prævisum efficax ex intentione, quod illa ponatur) ergo bene operans, ut discretus a non bene operante, tribuitur principaliter Deo, non ipsi arbitrio; sicut victo-

victoria afcribitur magis Duci, quam militibus; & homicidium magis confulenti, ac mandanti, quam exequenti. Quinimo potiori jure Deus eft caufa principalis bonæ operationis, quam dux fit caufa victoriæ, aut ficarius fit caufa homicidii; quia foli Deo competit prævifio auxilii efficacis, quod conferre poffit ex animo inducendi ineluctabiliter victoriam tentationum, ac bonam operationem; quam prævifionem neque dux habet, neque mandans homicidium. Præterquamquod, cum Deus fit auctor, & caufa ipfius potentiæ naturalis, ac totius integræ libertatis creatæ, & per eandem indivifibilem actionem, qua nos agimus, agat & ipfe eandem noftram operationem, ex hoc etiam titulo magis tribuitur Deo noftra bona operatio, quam intendit, & cujus eft auctor, quam ipfi voluntati coagenti; ficut etiam quia Deus ex fpeciali fua dilectione erga bene operantem feligit auxilium prævifum efficax, & opportunum, fub quo bona operatio infallibiliter fequatur citra læfionem libertatis; quod non poteft præftare dux erga militem triumphum reportantem.

XI. Quod confirmatur, & explicatur paritate malæ operationis, feu peccati; etenim quia voluntas eft caufa principalis efficiens relate ad peccatum, quod difcernit formaliter peccantem a jufto, & reprobum ab electo, ideo voluntas eft caufa principalis efficiens talis difcriminis; unde Judas Apoftolus loquens de hæreticis dicit n. 19. *Hi funt, qui fegregant femetipfos, animales, fpiritum non habentes*. Quod D. Thomas exponit: *Qui feparant femetipfos per hærefes, & fchifmata:* ergo ex oppofito quia caufa efficiens principalis bonæ operationis eft Deus, ideo Deus eft caufa efficiens, cur electus a reprobo difcriminetur.

Quia tamen voluntas etiam cooperatur gratiæ, & determinat illam ad actum bonum, ideo poteft etiam aliquatenus de hoc gloriari non quidem præfumptuofe, quafi idipfum non acceperit, fed humiliter, & in Domino juxta illud Apoftoli: *Qui gloriatur, in Domino glorietur*. Hinc Bernardus ferm. de verbis Apoftoli habet: *Non ait Apoftolus, fi autem accepifti, quid gloriaris? Sed, quid gloriaris, inquit, quafi non acceperis? ut non prohibeat, fed doceat gloriaris*. Et Auguftinus epift. 106. exponens hoc Apoftoli dictum habet: *Hoc itaque totum non ideo dicitur, ut homo non glorietur, fed ut qui gloriatur, in Domino glorietur; quia opera ex gratia, non ex operibus gratia*. Immo Apoftolus ipfe diferte docet, gloriationem iftam non effe indignam homine jufto, qui gratiam ad bonam operationem determinat, dicens 2. ad Corinth. 12. *Si voluero gloriari, non ero infipiens; veritatem enim dicam*: Immo de facto de præclaris facinoribus gloriatur, dicens 2. ad Timoth. 9. *Bonum certamen certavi, curfum confummavi*. Et 1. ad Corinth. 15. *Abundantius omnibus laboravi*. Cenfet enim dignum laude, honore, & gloria illum, qui bene operatur, dicens Rom. 2. *Gloria, & honor omni operanti bonum*. Et 1. ad Cor. 4. *Laus erit unicuique a Deo*.

Ad primam confirmationem, diximus caufam formalem inæqualitatis inter bene operantem, & non bene operantem non effe gratiam, fed bonam operationem; caufam vero efficientem principalem bonæ operationis effe Deum; ita tamen, ut etiam voluntas coagat ad illam elective; & ideo Deo tribuitur difcretio electi a reprobo, quin tamen bona operatio, ejufque præmium fit donum puræ liberalitatis Divinæ.

XII. Ad fecundam, oftendimus quomodo principalius Deo tribuatur bona operatio, & difcretio electi a reprobo, quamvis voluntas cooperetur gratiæ, ita ut illam determinet, & non determinetur ab illa ad coagendum; ficuti principalius tribuitur homicidium mandanti, quam exequenti; unde ad reftitutionem tenetur mandans, non exequens, nifi in defectum mandantis; efto homicidium fequatur ex ultima determinatione exequentis illud. Apoftolus autem non excludit partialem cooperationem, & aliquam difcretionem a voluntate; ficuti quando homicidium tribuitur mandanti, (ita ut ille prius ad reftitutionem teneatur, & in hujus defectum teneatur exequens) non fit quominus homicidio cooperatus fit exequens; immo folus exequens phyfice ad illud cooperatur; ficut fola voluntas cooperatur elective ad bonam operationem. Quæ omnia egregie Auguftinus explicavit de fpiritu, & litera cap. 33., ubi oftendit folius Dei effe vocare, voluntatis vero effe confentire, & per hoc voluntatem accipere a Deo bonam operationem, dicens: *Confentire autem vocationi, vel ab ea diffentire, propriæ voluntatis eft; quæ res non folum non infirmat, quod dictum eft, Quid habes, quod non accepifti? verum etiam confirmat: accipere quippe, & habere anima non poteft dona, de quibus hoc audit, nifi confentiendo; ac per hoc accipere, & habere utique accipientis, & habentis eft*. Ecce quomodo ex Auguftino confenfus a Deo accipitur; unde Deus difcernit, quamvis voluntas confentiat.

Ad ultimam confirmationem; fatis diximus,

mus, in quo sensu possit homo gloriari de bonis operationibus, quæ Deo principalius, & quodammodo absolute tribuuntur; adeo ut Apostolus tenuissimas illas partes, quas tribuit voluntati relate ad operationes salutares, veluti non agnoscat, cum dicat: *Non ego, sed gratia Dei mecum*. Quare fides, usus, augmentum fidei, ac præmium non sunt donum puræ Divinæ munificentiæ, esto principalissime Deum cognoscant auctorem.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXIX.

SExagesimanona vult esse donum puræ liberalitatis divinæ tam fidem, quam fidei usum, ac ejus augmentum, necnon ipsum præmium, quod fidei actibus confertur. Usquequaque tamen errat, dum vult hæc omnia ita esse dona Dei, (quod citra summam impietatem negari non potest) ut tamen sint pura dona, seu dona meræ divinæ munificentiæ; ex quo fieret deesse rationem meriti tum in actu, quo quis a Deo illustratus, & adjutus libere credit; tum etiam in actu, quo quis libere utitur fide infusa; necnon in actibus fidei, quorum intuitu confertur fidei habitualis augmentum; ac demum deesse rationem mercedis in præmio, quod in patria datur credentibus. Hæc autem omnia doctrinæ Catholicæ mirum quantum adversantur: siquidem opera ex gratia libere a nobis posita, quamvis in radice sint pura Dei dona; (cum Deus non conferat ulli primam gratiam intuitu operum naturalium, sed omnino gratis; aliter gratia non esset gratia, ut habet Apostolus ad Rom. 11.) at dum libere a nobis ponuntur, habent etiam rationem meriti apud Deum, & sunt exigitiva præmii; ut proinde Tridentinum sess. 6. can. 32. anathematizet, *Qui dixerit, hominis justificati bona opera ita esse dona Dei, ut non sint etiam bona ipsius justificati merita*. Quando autem quis libere credit, esto nondum esset tunc justificatus, ut proinde non posset mereri condignum præmium supernaturale, mereatur tamen illud de congruo; quatenus congruum est, quod Deus summe munificus captivanti libere intellectum in obsequium Christi conferat novum auxilium supernum, quo possit novos actus supernaturales spei, timoris, contritionis elicere, quousque perveniat ad justificationem; quod meritum congruum in operibus liberis naturæ viribus positis, utut studiosis, Catholici non admittunt, ex eo scilicet capite, quia si gratia conferretur ob meritum operum naturalium, gratia non esset gratia, ut ex Apostolo, & Conciliis constat adversus Semipelagianos. Quare cum Trid. doceat sess. 6. cap. 6. fidem ad justificationem disponere, per hoc, quod homo excitatus divina gratia, & adjutus fidem ex auditu concipiat, ac libere moveatur in Deum, credens vera esse, quæ divinitus revelata, & promissa sunt, sequitur, actum fidei habere rationem meriti, & sic non esse donum puræ liberalitatis divinæ. Quod a fortiori dicitur in justificato, qui utitur fide infusa exercendo libere actus fidei, ac proinde merendo de condigno gratiæ, ac fidei etiam infusæ augmentum; atque adeo usus etiam, & augmentum fidei dici non potest merum Dei donum; cum in usu fidei sit etiam ratio meriti, & exigentia activa; & in augmento fidei infusæ detur exigentia passiva, quatenus confertur intuitu actus fidei exigentis illud augmentum. Idemque pariter dicendum de præmio, quod credentibus in patria confertur. Etenim Trid. sess. 6. cap. 16. docet, *Bene operantibus usque in finem, & in Deo sperantibus proponendam esse vitam æternam, & tanquam gratiam filiis Dei per Christum Dom. misericorditer promissam, & tanquam mercedem ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter reddendam*. Quare præmium in patria propter fidei actus conferendum, quamvis in radice sit merum Dei donum, quatenus Deus misericorditer, & omnino liberaliter dignatus sit tale præmium promittere, & gratiam ad ponendos tales actus supernaturales conferre; supposita tamen hac promissione onerosa, hujusmodi donum induit rationem mercedis; atque adeo de facto non est donum puræ liberalitatis divinæ. Quod docuit Arausicanum can. 18. ubi habet: *Debetur merces bonis operibus, si fiant; sed gratia, quæ non debetur, præcedit, ut fiant*. Hinc in ea parabola Dominus vineæ dixit Matth. 20. *Voca operarios, & redde illis mercedem*; ex quo denotatur præmium justis laborantibus in hac vita conferri, etiam ut mercedem, & ut coronam, quam Apostolus 2. Tim. 4. dixit reddendam sibi a justo Judice; quatenus etiam ex justitia, & non ex sola misericordia debetur justis, supposito contractu oneroso de illa conferenda post certamen. Ex hoc autem, quod Deus *operetur in nobis velle, & perficere*, ut habet Apostolus ad Philip. 2., non fit, quod bona operatio sit ita Dei donum, ut non sit etiam nostrum me-

meritum; quia Deus non operatur in nobis consensum, nec facit nos facere determinando voluntatem cum eversione propriæ libertatis a necessitate, ut delirant Janseniani; sed id præstat, tum moraliter suadendo, ac præcipiendo bonam operationem; tum physice causando illam tanquam agens principale; unde possimus cum eodem Apostolo dicere 1. Cor. 15. *Non ego, sed gratia Dei mecum*.

PROPOSITIO LXX.

Nunquam Deus affligit innocentes, & afflictiones semper serviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem. *Quesn. Jo. 9. 3. edit.* 1693. *&* 1699.

SYNOPSIS.

I. Non semel isthæc Thesis Bajana a Summis Pontificibus proscripta fuit.

II. Deipara fuit Regina martyrum citra quamcumque præviam culpam. III. Ærumnæ hujus vitæ potuissent homines affligere etiam citra culpam originalem. IV. Quinimo infantibus innocentibus afflictiones humanæ infligi possunt a Deo, non solum ut Auctore naturæ, sed etiam ut Provisore in ordine ad plures honestos fructus, ac fines. V. Cum Deus permittat peccatum Tyrannorum ob bonum Martyrum, a fortiori poterit velle mala physica ob spiritualem profectum innocentium. VI. Etiam in hac vita melior est conditio Martyrum, quam Tyrannorum, & eorum, qui affliguntur, quam eorum, qui afflictionibus carent.

VII. Explicatur, in quonam sensu dicat Augustinus, quod citra injustitiam, ac tyrannidem non possit Deus innocentes affligere. VIII. Certe injustus esset, si animas innocentes juxta placitum Manichæorum ad miserias peccati destinasset, & ad pœnas æternas. IX. Non deformant pulchritudinem, ac ordinem Universi ærumnæ hujus sæculi, dum vexant etiam innocentes. X. Neque obstrepunt Providentiæ divinæ. XI. Miseriæ hujus vitæ sunt mala secundum quid, non mala simpliciter; haud aliter, quam sectio venæ, quæ causat sanitatem.

I. JAnsenianorum pervicacia adversus Ecclesiæ definitiones in eo maxime elucet, quod theses non semel a Pontificibus proscriptas iterum, iterumque perfricta fronte in medium reponant. Jam a Pio V., a Gregorio XIII., & ab Urbano VIII. confixa fuit thesis illa Baji 73. dicens: *Omnes omnino justorum afflictiones sunt ultiones peccatorum ipsorum: Unde Job, & Martyres, quæ passi sunt, propter sua peccata passi sunt*. In hac vero quamvis dicatur, quod afflictiones hujus vitæ vel deserviant ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem, nihilominus idem omnino virus evomitur, quatenus negatur affligi unquam a Deo culparum expertes, aut ab iis abunde emundatos, sed debere afflictionem omnem pedissequam esse peccati; adeo ut opposita sententia, quæ est omnium Scholasticorum, ac Catholicorum, a Bajanis, & a Jansenianis insimuletur Pelagianismi, Manichæismi, Atheismi, blasphemiæ, & impietatis in Deum, perinde quasi faciat illum injustum, ac crudelem. Qua in re pariter insinuatur tum thesis 19. ab Alexandro Octavo confixa, quæ habet: *Homo debet agere tota vita pænitentiam pro peccato originali*: tum etiam 24. ab eodem Pontifice proscripta, quæ Deiparæ est valde injuriosa; dicit enim: *Oblatio in Templo, quæ fiebat a B. V. Maria in die Purificationis suæ per duos pullos columbarum, unum in holocaustum, alterum pro peccatis, sufficienter testatur, quod indiguerit purificatione, & quod Filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus esset secundum verba Legis*.

II. Ostenditur autem hujus thesis falsitas primo, quia Beatissima Virgo fuit Regina Martyrum, tum in Filii circumcisione, tum quando fugit in Ægyptum, sciens, quod Christus D. ad necem ab impio Herode quæreretur; tum etiam quando dolens Filium amissum per triduum cum D. Josepho quæsivit; tum quando vidit Redemptorem sub cruce, & in cruce patientem, doloris gladio transfixa juxta Simeonis prophetiam; tum demum quando Christum D. e cruce depositum in sinu complectebatur; & tamen nullum unquam peccatum contraxerat, ob quod puniretur, aut a quo purificaretur, nec ullo debito luendi pœnas peccati alieni se astrinxerat, nec sine dementia potest in ea quæcunque sordes agnosci, ut Augustinus habet l. 5. de hæresib. cap. 5. dicens: *Stulte, unde sordes ex Virgine Matre, ubi non est concubitus cum homine Patre? Unde sordes in ea, quæ nec concipiendo libidinem, nec pariendo est perpessa dolorem?* Et S. Eligius dixit: *Nequaquam immunda judicatur, quæ Sancto Spiritu obumbrante totius munditiæ, & Sanctitatis Auctorem genuisse probatur*. Quod si potuit Deipara maculæ etiam originalis expers citra ullam injustitiam, aut crudelitatem a Deo affligi, quidni & alii Justi poterunt similiter male pati, quamvis aut non male egerint,

aut pœnarum reatum satis superque exolverint? Quod autem maculæ etiam originalis expers Deipara fuerit, præter ea, quæ passim ab Auctoribus congeruntur (juxta dicta in Cursu Theologico p. 8. q. 1. art. 2.) ad ostendendum veritatem hanc esse proxime definibilem a Pontifice, ad vivum adumbratur ipsissimis literis nonnihil permutatis, quibus videtur oppositum evinci, videlicet, *Omnes peccaverunt in Adam*, ex quo Programmate pulcherrimum hoc, & purissimum enascitur Anagramma: *Peccamus, una Dei Mater non.*

III. Probatur secundo, quia proscripta est thesis 55. Baji, quæ habet: *Deus non potuisset creare talem hominem, qualis nunc nascitur*; ita scil. ut sit obnoxius ærumnis corporeis, quibus nunc affligitur, & cum rebellione concupiscentiæ. Damnata pariter est thesis 79. ejusdem Baji, quæ habet: *Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis ejus conditio*: Necnon 29. dicens: *Integritas primæ conditionis non fuit indebita naturæ humanæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio.* Quod si rebellio concupiscentiæ, & ærumnæ hujus vitæ possunt hominem affligere, citra ullam præviam culpam originalem, a fortiori poterunt affligi innocentes miseriis a Deo immissis ad exercitium virtutis, & incrementum meriti: Siquidem motus concupiscentiæ rebellis, seu stimulum carnis, & angelum, qui nos colaphizet, non possumus appetere, eo quod virtutis bono contradicant; afflictiones vero appetere possumus, ut Christo patienti conformemur; ergo si possunt motus illi competere naturæ innocenti ex naturali ejus conditione; (cum naturaliter appetitus sensitivus feratur in objecta delectabilia disconvenientia rationi, in quo consistit concupiscentiæ rebellio) a fortiori poterunt a Deo infligi innocentibus afflictiones, quibus Christo conformentur ad exercitium virtutis, atque adeo ex amore erga illos, & non ex odio: Non secus ac ex amore erga Filium potest Rex velle, ut militiæ incommoda, & pericula subeat ad triumphum reportandum. Quare sicut Deus naturæ Auctor non esset dicendus crudelis, & injustus, quamvis concupiscentia, & ignorantia essent hominis primordia naturalia, & non pœnæ peccati; quia scilicet simul confert potestatem ad superandam concupiscentiam, & ad eliciendos adversus stimulum carnis plures actus virtutis; & similiter non fuisset injustus, si denegasset Adamo immunitatem a morte, & mortis vestigiis antecedenter ad culpam, quia natura sua homo est obnoxius impressionibus, & alterationibus externis, quæ necessario inferunt sensibus molestiam; unde nunc nimio frigore alget, nunc æstuat nimio calore; & ideo morbis, ac morti fuisset obnoxius Adam, etiamsi non peccasset, si caruisset dono indebito integritatis naturæ, & justitiæ originalis: Ita non dissonat Divinæ Providentiæ, quod innocentes sæpe flagellis suis tangantur, ac dolore, morbo, fame, siti premantur, cum ea conferre possint ad patientiæ, humilitatis, dilectionis Divinæ, spei, aliarumque virtutum exercitationem, & ad meriti augmentum. Non enim conqueri potest innocens, quod ægritudinem subeat, aut momentaneam aliquam tribulationem, quæ pariet deinde æternum gloriæ pondus; sicut nequit homo conqueri, quod ei obolus tollatur, si vice oboli detur ei nummus aureus, aut auri talentum; nec ægrotus conqueritur de Medico, si det ei pharmacum amarum, quod statim restituat sanitatem. Hinc August. qu. super Gen. 146. advertit, Josephum suos fratres magna cum eorum perturbatione detinuisse; antequam ostenderet se esse fratrem ab iis venditum, ut ex dilatione manifestationis ingens deinde gaudium perciperent, dicens: *Quod non eos utique fecerit calamitosos, quando tantæ etiam ipsorum futuræ lætitiæ exitum cogitabat; & totum hoc, quod agebat, ut eorum gaudium differretur, ob hoc agebat, ut eadem dilatione cumularetur.*

IV. Neque dicas cum Jansenianis argumenta isthæc probare, quod Deus solum adultis innocentibus possit conferre afflictiones hujus vitæ, non vero parvulis innocentibus; quia illis dumtaxat possunt afflictiones deservire ad exercitium virtutis, & ad augmentum meriti.

Nam contra est primo, quia transmisso, quod solis adultis eæ possent infligi, adhuc falsa est thesis præsens, quod Deus nunquam innocentes affligat. Deinde adhuc parvulis omnino a culpa immunibus post baptismum infligi possunt afflictiones hujus vitæ, non solum a Deo ut Auctore naturæ, sed etiam ut Provisore in ordine ad plures honestos fructus, & fines, ad quos potest Deus sine injustitia eas dirigere. Primo quidem, ut humanæ miseriæ consideratio, dum pueri in ipsa ætate infantili patiuntur hujus vitæ miserias, prodesse possit adultis. Secundo, ut juxta providentiam connaturalem Deus naturam humanam gubernet; naturalis autem providentia postulat, ut iisdem molestiis hujus vitæ subesse possit homo, tam in ætate infantili, quam in ætate adulta. Tertio, ut possent infantes, quando ad ætatem adultam pervenerint, virtutum actus exercere ratione molestiarum, quas infantes perpessi

ſunt, admirando in iis Dei providentiam, & Univerſi ab ipſo conditi pulchritudinem, quæ in his ipſis rerum viciſſitudinibus maxime elucet, ut fuſe oſtendit Auguſtinus in lib. contra Epiſtolam Fundam. cap. 40., ubi inquirit: *Cur quod naturæ Deus dedit, tollat corruptio?* Ad quod reſpondet: *Non tollit, niſi ubi permittit Deus: ibi autem permittit, ubi ordinatiſſimum, & juſtiſſimum judicat pro rerum gradibus, & pro meritis animarum.* Præterquamquod conſultius eſt, altiſſimos Dei fines in iis, quæ de facto permittit, ejus ſapientiæ, ac ſcientiæ relinquere, quam velle tenuitate noſtræ cogitationis indagare, dicendo cum Apoſtolo ad Rom. 11. *O altitudo divitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei! quam incomprehenſibilia ſunt judicia ejus, & inveſtigabiles viæ ejus!* Etenim ad noſtræ humilitatis exercitationem ſæpe Deus altiſſimos fines ſuæ providentiæ nobis occultat; ut advertit Auguſtinus lib. 11. de Civit. cap. 22. dicens: *Nos admonet Divina Providentia, non res inſipienter vituperare, ſed utilitatem rerum diligenter inquirere; & ubi noſtrum ingenium, vel infirmitas deficit, ita credere occulta, ſicut erant quædam, quæ vix potuimus invenire, quia & ipſa utilitatis occultatio, aut humilitatis exercitatio eſt, aut elationis attritio.* Hinc Damaſcenus lib. 2. de fide cap. 29. ſapienter ad Dei providentiam in omnibus commendandam hortatur, dicens: *Decet igitur nos omnia mirari, laudare, & abſque ſcrutatione acceptare, quæ ſunt providentiæ opera, tametſi appareant multis injuſta.* Cæterum expreſſe Chriſtus Dominus, dum a Diſcipulis interrogaretur Jo. 9. ob cujuſnam culpam homo ille cæcus natus fuerat, dicentibus: *Rabbi, quis peccavit? hic, aut parentes ejus, ut cæcus naſceretur?* reſpondit Jeſus: *Neque hic peccavit, neque parentes ejus, ſed ut manifeſtentur opera Dei in illo.* Uſque adeo verum eſt, afflictiones juſtorum non deſervire unice aut ad puniendum peccatum, aut ad purificandum peccatorem.

V. Roborantur rationes adductæ ex eo, quod Deus permittat juſtos vexari ab impiis præciſe propter eorum profectum; ergo a fortiori poteſt diſponere cruciatus, & afflictiones juſtorum ob eundem finem. Etenim ſi tantum eſt bonum, quod ex tolerantia juſtorum provenit, ut Deus poſſit ſapienter ad illud obtinendum permittere peccatum; a fortiori poterit diſponere ejus Providentia, ut citra ullum cujuſcumque peccatum juſti in hac vita affligantur, ut inde tantum bonum proveniat. Antecedens autem docetur a Patribus, præſertim a Baſilio hom. 9. ubi habet: *Sapiens, & providentiſſimus rerum humanarum diſpenſator Deus utitur ad noſtram exercitationem malignitate aliorum, quemadmodum Medicus viperæ veneno ad ſalutarem medicamentorum præparationem.* Hinc Auguſtinus in Enchiridio cap. 11. habet: *Nec etiam Deus, cum ſumme beatus ſit, ullo modo ſineret aliquid mali eſſe in operibus ſuis, niſi uſqueadeo eſſet omnipotens, & bonus, ut bene faceret etiam de malis.* Similiter cap. 100. habet: *Nec ſineret Bonus mala fieri, niſi Omnipotens etiam de malo poſſet facere bene.* Et cap. 27. idem luculentius docuit verbis illis: *Melius enim judicavit de malis bona facere, quam mala nulla eſſe permittere.* Quod pariter docuit lib. 11. de Civit. cap. 18. dicens: *Nec enim Deus ullum, non dico Angelorum, ſed nec hominum crearet, quem malum futurum eſſe præſciſſet, niſi pariter noſſet, quibus eos bonorum uſibus commodaret; atque ita ordinem ſæculorum tanquam pulcherrimum carmen ex quibuſdam quaſi antithetis honeſtaret.*

VI. Cæterum quod Auguſtinus nullatenus theſi huic Janſenianæ aſtipuletur, ex eo conſtat, quod paſſim doceat diſertiſſimis verbis, afflictiones juſtorum ad exercitationem, & profectum pertinere, non ad ultionem peccatorum. In ſent. 275. habet: *Labor piorum exercitatio eſt, non damnatio; nec etiam conturbari debemus, cum aliquis Sanctus gravia, & indigna perpetitur, ſi obliti non ſumus, quæ pertulerit Juſtus juſtorum, Sanctuſque ſanctorum.* Quare cum comparet piorum afflictiones cum paſſione Chriſti D. aperte inſinuat, quod ſicut Chriſtus D. ſine ulla propria culpa paſſus eſt, quantumvis voluerit pro noſtris culpis condignam Deo Patri ſatisfactionem exhibere; ita ſancti a Deo ſimiliter affligantur, & non propter peccata. Similiter ſent. 99. Sanctus Doctor habet: *Suſtineantur a Fidelibus infideles, & inter hortorum frumenta zizaniorum avulſio differatur; quantumlibet ſæviant impii, melior eſt, etiam in hoc tempore, cauſa juſtorum, quia quanto acrius impetuntur, tanto glorioſius coronantur.* Ubi notandum, quod etiam in hoc tempore melius ſe habeant juſti, qui affliguntur, quam tyranni, qui eos affligunt; quia ſpes futuræ coronæ reddit illos etiam in paſſionibus gaudentes; ſic Apoſtoli Act. 5. *Ibant gaudentes a conſpectu Concilii, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Jeſu contumeliam pati;* Sic Marcus, & Marcellianus ad ſtipitem alligati pedibus clavis confixis dixerunt: *Nunquam tam jucunde epulati ſumus.* Et in hoc ſenſu pſal. 22. dicitur: *Calix meus inebrians quam præclarus eſt!* Inexplicabilis quippe dulcedo, quæ ex calice tribulationis propter Chriſtum perpeſſæ a juſtis hauritur, eos velut

ſtut in ebrietatem rapit, ut in cruciatibus ipſis mirum in modum exultent. Hinc Auguſt. lib. de Agone Chriſti cap. 7. diſerte docuit, Juſtorum lætitiam in tribulationibus efficere, ut nihil patiantur, ſed de ipſis afflictionibus glorientur, dicens: *Nec enim nos moveat, quod in hac vita ſecundum carnem, quam portant juſti, multa gravia, & aſpera tolerent; nihil enim mali patiuntur, quia jam poſſunt dicere, quod ille vir ſpiritualis exultat, & prædicat Apoſtolus Paulus dicens: Gloriamur in tribulationibus, ſcientes quoniam tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio vero ſpem: ſpes autem non confundit, quia charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis.* Quod autem iſtos cruciatus Juſti nullatenus ſubeant propter peccata præterita, ſed unice propter eorum profectum, expreſſit lib. 3. de lib. arb. cap. 9. dicens: *Si enim bonum & magnum aliquem virum hortante honeſtatis officio videamus ignibus, quantum ad corpus attinet, concremari, non hoc vocamus pœnam peccati, ſed fortitudinis, & patientiæ documentum.*

VII. Opponitur primo, quia videtur divinæ juſtitiæ diſſonum, quod innocentes, aut a culpis præteritis plene emundati crucientur: ergo nunquam Deus illos affligit. Antecedens videtur diſertiſſime doceri ab Auguſtino; qui adverſus Julianum negantem originale peccatum paſſim objicit, quod injuſtus eſſet Deus affligendo infantes tot cruciatibus, ſi peccati originalis eſſent expertes. Lib. 2. cap. 10. habet: *Deus autem juſtus, ſi tanta parvulis mala, quanta nunc dicere non ſufficio, nihil peccati trahentibus irrogaret, magis appareret injuſtus.* Et lib. 6. cap. 5. *Quomodo autem non eſt injuſtum jugum grave, ſi nullum eſt in parvulis malum, propter quod juſte jugo premantur gravi?* Hinc lib. 2. Oper. imperf. fol. 220. docet, non poſſe citra injuſtitiam innocentibus ineſſe ingenii tarditatem. Et lib. 3. contra Julian. cap. 5. non poſſe hominem a dæmonio juſte vexari, ſi culpæ ſit immunis: Pariter cap. 6. non poſſe citra injuſtitiam innocentibus infligi corporis monſtroſitatem: Et cap. 4. nec poſſe iiſdem contingere fatuitatem naturalem; unde cap. 9. concludit: *Si nullum eſſet peccati contagium, profecto nulli malo parvuli obſtricti, nihil mali vel in corpore, vel in anima ſub tanta juſti Dei poteſtate paterentur.*

Reſpondetur, Auguſtinum loqui in præſenti providentia, in qua homo, ſi non peccaſſet Adam, in felicitate conſtitutus fuiſſet cum dono juſtitiæ originalis, quo redditus fuiſſet immunis a morte, & mortis veſtigiis; propterea docet, quod ſuppoſita hac lege, Deus injuſtus fuiſſet, ſi hominem peccati immunem miſeriis addixiſſet. Quod autem ea ſit mens Auguſtini, ex eo conſtat, quia his argumentis utitur ſolum adverſus eos, qui peccatum originale, ac leges præſentis providentiæ non negabant; non vero adverſus Manichæos, qui illas negabant, ut ipſemet Auguſtinus notavit lib. 1. Retract. cap. 9. His adde, quod ſi ex capite innocentiæ, & non ex capite præſentis providentiæ non poſſet Deus parvulis mala infligere citra injuſtitiam, ſequeretur, quod de facto non poſſet Deus ullum malum infligere parvulis innocentibus præciſe ob manifeſtandam ſuam gloriam; quod tamen eſt aperte falſum; cum Jo. 9. dicatur de illo cæco a nativitate, quod cæcitatem non contraxerit ob propriam, aut parentum culpam, ſed ut manifeſtarentur opera Dei in illo.

VIII. Opponitur ſecundo, quia ſi Deus innocentes affligeret, notam ſubiret crudelitatis; ergo nunquam affligit innocentes. Antecedens probatur ex Auguſtino, qui ſicut adverſus admittentes univerſim leges præſentis providentiæ contendebat, Deum ſubire notam injuſtitiæ, ſi pueros innocentes affligeret juxta doctrinam & explicationem modo traditam; ita adverſus Manichæos negantes Scripturas paſſim contendit, Deum ſubire notam crudelitatis, ſi pueros a culpa immunes cruciaret, & bonas animas ad vitæ hujus ærumnas tolerandas ſine ulla culpa deſtinaſſet. Hæc enim habet diſp. 1. contra Fortunat. *Si Deus nihil pati potuit, quia inviolabilis eſt, crudeliter huc nos miſit, ut iſta patiamur.* Et diſp. 2. habet: *Cui noceri nihil poterat, crudelis voluntas fuit mittendi animam ad tantas miſerias.*

Reſpondeo, idcirco Auguſtinum docuiſſe adverſus Manichæos, quod Deus fuiſſet crudelis, ſi animas innocentes miſeriis deſtinaſſet, quia Manichæi volebant, primo, quod animas innocentes deſtinaſſet etiam ad miſeriam peccati, cogendo illas, quod peccatis ſubjacerent. Secundo, quia fingebant illas deſtinatas ad miſerias etiam æternas. Tertio quia volebant Deum animas innocentes miſeriis deſtinaſſe, non ob utilitatem ipſarum, aut propter Dei gloriam, ſed ſolum ad impediendum malum imminens Deo ex gente tenebrarum; quæ tamen Deo nocere non poterat. Hinc recte infert, quod in hoc ſyſtemate Deus eſſet crudelis ad eas miſerias culpæ, & pœnæ æternæ adigendo animas innocentes. Quod in hoc ſenſu loquatur Auguſtinus aperte colligitur ex iis verbis lib. 22. contra Fauſtum cap. 22. *Multo melius eſſet hominum*

mil-

millia ob nullam vel levem culpam temporali morte interficere, quam membra sua, ideſt membra Dei, ſubſtantiam Dei, & plane Deum, & in peccati voraginem tradere, & pœnæ ſempiternæ colligatione damnare. Et diſp. 1. contra Fortunatum, anima peccatis a Deo addicta juxta ſententiam Manichæorum inducitur has querelas adverſus ſuum conditorem proferre: *Cur mihi imputas vulnera, quæ ſuſcepi? Quare me cogis ad pœnitentiam, cum ſis cauſa vulnerum meorum? Cum tu ſcias, quæ paſſa ſum, gentem tenebrarum in me feciſſe, te Authore qui violari non poteras; & tamen volens cavere regnis tuis, quibus nihil noceri poſſit, me in miſerias præcipitaſti*.

IX. Opponitur tertio, quia videtur ordini univerſi obſtrepere, quod innocentes affligantur; ergo ut ſupra. Antecedens docetur ab Auguſtino lib. 3. de lib. arb. cap. 9. ubi habet: *Si peccatis animarum detractis miſeria perſeverat, aut etiam peccata præcedit, recte deformari dicitur ordo, atque adminiſtratio Univerſitatis*. Cum autem ordo Univerſi ſit ex lege æterna Dei, ut notat idem Auguſtinus loco laudato cap. 6. ſequitur, huic legi, ac divinæ voluntati diſſonare, quod miſeria culpis detractis perſeveret, aut quod culpam præcedat.

Confirmatur, quia pariter opponitur Divinæ providentiæ, quod mala patiatur, qui non male egit. Quod expreſſit Auguſtinus lib. 83. quæſt. q. 24. dicens: *Deus quovis homine optimo, & juſtiſſimo longe melior, & juſtior eſt; Juſtus autem regens, & gubernans nullam pœnam cuiquam ſinit immerito infligi, nullum præmium immerito dari: meritum autem pœnæ peccatum, & meritum præmii recte factum*. Similiter lib. 1. de lib. arb. cap. 1. habet: *Nemo injuſte pœnas luit, quod neceſſe eſt credamus; quandoquidem divina providentia hoc univerſum regi credimus*. Et lib. 9. de Civit. cap. 13. differens cum Platonicis de cauſa miſeriæ quorundam Angelorum, quos ipſi bonos quidem, ſed miſeros eſſe fatebantur, ait: *Porro quia providentia Summi Dei, ſicut etiam ipſi fatentur, non fortuita temeritate regitur Mundus, nunquam eſſet iſtorum æterna miſeria, niſi eſſet magna malitia*. Quare ſumma Numinis providentia poſtulat, ut non affligantur innocentes, nec male patiantur, qui non male egerunt. Et fuſius contra Julianum lib. 1. Operis imperfect. fol. 50. oſtendit contra Pelagianos, non poſſe parvulos innocentes tot, ac tantis malis premi ſuppoſita divina juſtitia, omnipotentia, ac providentia, dicens: *Deus in tot, & tantis malis, quæ parvuli patiuntur, aut juſtitiam, aut omnipotentiam, aut ipſam curam rerum humanarum eſt perditurus. Quodlibet autem iſtorum dixeris, vide quid egeris*.

Reſpondeo diſtinguendam eſſe miſeriam naturalem, quæ ſcilicet ex concurſu cauſarum naturalium provenit, ut febris, mors, vulnus, fames, & ſimilia, a miſeria pœnali, quæ unice originem habet a culpa: Id, quod ordinem univerſi deturparet, eſſet ſolum quod miſeria pœnalis anteiret culpam, aut quod ſublatis culpis ea perſeveraret; non tamen miſeria naturalis hujus vitæ, qua poſſunt etiam innocentes premi propter exercitium virtutum, & gloriæ incrementum; dummodo ea ſit temporalis, non æterna. Hinc Ludovicus Vives in ſuis Commentariis dixit: *Deus injuſtiſſimus eſſet, ſi innocentem æterno mærore ſineret affici; nam ad tempus affligi bonum hominem, etiam ex benignitate eſt, ut beatior tanto fiat, quanto plura eſt perpeſſus adverſa propter ſempiternam beatitudinem*. Quod autem Auguſtinus loco laudato ſolum doceat a miſeria pœnali deformari ordinem Univerſi, non vero a miſeria naturali, ſi culpam non præſupponat, conſtat ex contextu; nam comparans bonum, & magnum virum, qui hortante honeſtatis officio ignibus concremetur, cum ſceleſtiſſimo latrone, qui pariter flammis comburatur, dicit: *Ornant ambo illa tormenta, ſed ille merito virtutis, iſte peccati*.

X. Ad confirmationem recurrit eadem reſponſio; ſolum enim ad Divinam providentiam ſpectat, quod miſeria pœnalis culpam ſubſequatur, non vero miſeria naturalis, quæ temporalis dumtaxat ſit, non vero æterna. Si miſeria pœnalis infligeretur innocenti ab homine, hic profecto injuſtus eſſet, & tyrannus; Cum autem Deus quovis homine optimo, & juſtiſſimo longe melior, & juſtior ſit, nequit ita regere Univerſum, ut pœnam infligat ſine prævio demerito: ſicut nec præmium confert ſine prævio merito: Nihilominus ſicut conferre poteſt donum aliquod abſque ullo prævio merito, ut eſt donum creationis, quod proinde nequit dici præmium; ita poteſt infligere alicui cruciatum temporalem ſine prævio demerito: ut proinde ille non dicatur pœna, nec ſupplicium, ſed corporalis afflictio. Etenim ex Auguſtino lib. 3. de lib. arb. cap. 18. *Omnis pœna, ſi juſta eſt, peccati pœna eſt, & ſupplicium nominatur*: quando autem afflictiones corporales non ſunt ſupplicium, poſſunt in bonum innocentis conferre, & ſic poſſunt a Deo optimo, & juſtiſſimo infligi. Unde Auguſtin. lib. 83. quæſt. q. 82. docet, aliquando juſtos torqueri in hac vita, non quia peccarunt, ſed quia hoc illis expedit, ne peccent,

cent, dicens: *Quia Deum & justum, atque omnipotentem esse perniciosissimæ iniquitatis est dubitare, nulla causa probabilior occurrit, cur justi homines laborent plerumque in hac vita, nisi quia hoc eis expedit*. Nunquam tamen expedit, quod cruciatus æternus infligatur innocenti; & ideo Augustinus adversus Platonicos dicit, Angelos bonos non esse in æternum miseros. Quando autem dicit adversus Pelagianos, quod Deus justitiam, aut omnipotentiam, aut rerum humanarum curam esset perditurus, si parvulos innocentes cruciaret, loquitur in præsenti providentia, in qua contulit Adamo justitiam originalem, seu immunitatem a morte, ac mortis vestigiis, eamque posteris contulisset, si Adam non peccasset; Supposita enim hac promissione, non posſent parvuli tot miseriis naturalibus vexari, si peccatum non contraxisſent. Ex quibus adversus Julianum infert, quod cum parvuli de facto hujus vitæ angustiis premantur, & Deus non sit injustus, negari non possit, quod parvuli originale contraxerint, & ideo justitia originali caruerint; ea quippe non caruisſent, si Adam non peccasſet.

XI. Opponitur ultimo, videri lumine naturæ notum, quod citra culpam nemo possit cruciari. Etenim Philosophi Gentiles, ut salvarent, quod nemo sine culpa torqueatur, in varios errores abierunt. Nam Manichæi in commixtionem naturæ bonæ, & malæ humanas miserias retulerunt: Alii cum Cerdone, & Marcione apud Irenæum lib. 1. cap. 21. somniarunt, dari duos Deos, quorum alter esset bonus, a quo omnia bona, alter malus, & injustus, a quo homines innocentes affligerentur: Alii cum Pythagora apud Eusebium lib. 14. de Præparat. dixerunt, a dæmone miserias has derivari: Alii cum Stoicis apud Tertullianum lib. contra Hermogenem docuerunt, malorum causam esse materiam, ex qua homo compactus est: Alii apud August. lib. 4. contra Julianum cap. 12. causam malorum voluerunt esse delicta ab animabus commissa antequam corpori unirentur: Juxta quorum sententiam videntur discipuli interrogasse Christum Dominum Jo. 9. verbis illis: *Rabbi, quis peccavit? hic, aut parentes ejus, ut cæcus nasceretur?* Quomodo enim potuerat ille peccare antequam nasceretur, nisi potuisſet delinquere antequam corpori uniretur? ergo afflictiones hujus vitæ unice tribui debent culpæ ex vi ipsius luminis naturalis. Hinc etiam Pelagiani, ne Deum facerent injustum affligendo parvulos miseriis hujus vitæ, dixerunt, parvulos in iis miseriis esse felices; ut proinde Augustinus lib. 2. oper. imperfect. exclamarit: *O dementiam singularem! Hoc disputare est, an insanire? Cum miseria se natos esse parvuli testantur; & felices eos dices?*

Respondeo, Philosophos Gentiles non vi luminis naturalis, sed ex eorum cæcitate in eos errores abiisse: potuissent enim vi luminis naturalis circumscripta notitia ordinis supernaturalis Divinam providentiam agnoscere, in eo, quod viros innocentes affligat ad eorum virtutem, & constantiam exercendam; sicut Catholici omnes, Patres, & Theologi deprehenderunt, quod Deus eos non raro cruciet ad virtutis exercitamentum, & incrementum meriti; lumine quippe naturali dignoscitur animæ immortalitas, & quod post hanc vitam beatitudo naturalis intensior debeatur iis, qui virtutem in hac vita arctius amplexi sunt; unde non erat aliunde petenda causa harum miseriarum, videlicet vel a commixtione naturæ bonæ, ac malæ, vel a Dei injustitia, vel a dæmone, seu malo genio, vel a materia, aut a peccatis vitæ superioris ante unionem animæ cum corpore. Et jure merito Augustinus dementes docet esse Pelagianos, qui docent parvulos miseriis vexatos esse felices.

Ubi iterum recolendum, miserias corporales, quæ a Deo dantur, ut animæ prosint, non esse dicendas miserias, ac mala simpliciter, sed secundum quid; sicut sectio venæ, quæ causat sanitatem, non est simpliciter mala, sed secundum quid; quia a medico ordinatur ad bonum præstantissimum sanitatis. Hinc amicis suis Deus sæpe mala ista corporalia largitur, quibus tanquam malleo coronam sibi cudant immortalem: unde Apostolus 2. ad Cor. 12. dixit: *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi*. Et in Euangelio Matth. 5. beatos Dominus vocat, ac felices eos, qui persecutiones patiuntur, qui lugent, quibus homines maledicunt, & qui ærumnis hujus vitæ vexantur; quia scilicet hæc sunt mala secundum quid, & absolute bona, quoties conferunt ad præstantissimum bonum salutis æternæ. Propterea Damascenus Dialogo contra Manichæos habet: *Malum illud proprie est, & appellatur, quod adversus Creatoris legem perpetratur, improprie autem, ac nostro more, quod ad sensum nostrum grave, ac molestum est, quod quidem licet in præsens dolores afferat, tamen postea salutis, ac sempiternæ lætitiæ fructus edit*. Et D. Bernardus advertit serm. 17. in Cantica, quod Deus ipsius dæmonis, hostis humani generis, machinis, & fraudibus utatur, ut servis suis coronam

perpetuam intexat, dicens: *Jucundum judicium, ut superbus ille humilium malleator eisdem ipsis nesciens fabricet coronas perpetuas; impugnando omnes, & omnibus succumbendo.* Quod pariter notavit Origenes Homil. 13. in cap. 22. Numerorum dicens: *Ob hoc neque diabolum removit a Principatu sæculi hujus, quia adhuc opus est opera ejus ad perfectionem eorum, qui coronandi sunt, ad exercitia certaminum, ad victorias Beatorum.* Constat itaque non semper afflictiones deservire aut ad puniendum peccatum, aut ad purificandum peccatorem; cum sæpe Deus innocentes, ac sui amicos affligat ad exercitium virtutis, & ad meriti incrementum, & ad altissimos suæ sapientiæ, ac providentiæ fines; sicut de cæco illo a nativitate Christus D. dicit Jo. 9. *Neque hic peccavit, neque parentes ejus, sed ut manifestentur opera Dei in illo.* Et Tobiæ 12. diserte pariter dicitur, idcirco Deum tot afflictionibus illum vexasse, quia acceptus erat Deo, ut proinde probandus esset tanquam aurum in fornace tribulationis; hæc enim habentur: *Quia acceptus eras coram Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te;* Hoc siquidem pacto paternum suum amorem erga justos Deus exercet, ut dicitur Proverb. 3. *Quem enim diligit Deus, corripit, & quasi Pater in filio complacet sibi.*

Constat etiam, erroneam esse Jansenianorum doctrinam, putantium in renatis post Baptismum remanere reatum aliquem culpæ originalis, a quo per afflictiones a Deo immissas aliquatenus purificentur, ut proinde tota vita debeat homo pœnitentiam agere pro peccato originali, ut dicitur in ea thesi 19. ab Alex. VIII. profligata. Etenim Trident. sess. 5. can. 5. anathematizat qui dixerit, vi baptismatis non tolli id, quod veram, & propriam peccati rationem habet; ac definit, in renatis nihil esse damnationis, sed innocentes, immaculatos, puros, innoxios, ac Deo dilectos effici, ita ut nihil prorsus eos ab ingressu Cœli remoretur; concupiscentiam autem, vel fomitem relinqui ad agonem, nec habere veram, ac propriam rationem peccati, quamvis ex peccato sit, & ad peccatum inclinet: cui definitioni refragatur Bajus dicens in thesi 51. *Concupiscentia, sive lex membrorum, & prava ejus desideria, quæ inviti sentiunt homines, sunt vera legis inobedientia.* Necnon Jansenius lib. 2. de statu naturæ lapsæ cap. 14. col. 844. unde in Indice ejusdem tomi expresse dicitur: *Concupiscentiæ motus indeliberati sunt peccata.* Præterea sess. 14. cap. 2. idem Concilium docet, Sacramentum Baptismi a Sacramento Pœnitentiæ differre, non solum quia Minister Baptismi non est Judex, cum Ecclesia in neminem judicium exerceat, qui non prius in ipsam per Baptismi januam fuerit ingressus; sed etiam quia *per Baptismum Christum induentes, nova prorsus in illo efficimur creatura, plenam, & integram peccatorum omnium remissionem consequentes; ad quam tamen novitatem, & integritatem per Sacramentum Pœnitentiæ sine magnis nostris fletibus, & laboribus, Divina id exigente justitia, pervenire nequaquam possumus; ut merito Pœnitentia laboriosus quidam Baptismus a Sanctis Patribus dictus fuerit.* Ratio autem hujus discriminis ab eodem Tridentino in eadem sess. 14. cap. 8. explicatur iis verbis: *Divinæ justitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum ignoranter deliquerint; aliter vero qui semel a peccatis, & dæmonis servitute liberati, & accepto Spiritus S. dono, Templum Dei violare, & Spiritum Sanctum contristare non formidaverint.*

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXX.

SEptuagesima vehementer errat docendo, quod nunquam Deus innocentes affligat, sed quod afflictiones semper deserviant vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem. Quod omnis pœna supponat culpam, nemo est, qui ambigat, sed quod omnis cruciatus detur in pœnam, hoc adversatur Catholicæ doctrinæ. Sicut enim omne præmium supponit meritum; at non omne bonum, quod a Deo confertur, habet rationem præmii, (ut est prima gratia, quæ nullum meritum præsupponit) ita omnis pœna supponit culpam, sed non omnis afflictio habet rationem pœnæ; etenim neque cruciatus Christi D., neque afflictiones Beatissimæ Virginis, neque anxietates D. Josephi, aut similes inflictæ fuerunt a Deo in pœnam, sed solum ut patienter toleratæ conferrent ad gloriam. Propterea proscripta jam fuerat thesis illa Baji, quæ hic a Quesnello recuditur, dicens: *Omnes omnino justorum afflictiones sunt ultiones peccatorum ipsorum: Unde Job, & Martyres, quæ passi sunt, ob sua peccata passi sunt.* Disertissime Christus D. id docuit, quando interrogatus quisnam peccaverit, ut ille nasceretur cæcus? respondit Jo. 9. *Neque hic peccavit, neque parentes ejus, sed ut manifestentur opera Dei in illo.* Ex his verbis adeo perspicuis Christi D. legitime solum inferri potest, quod non omnes afflictiones culpam præsupponant, nec dicant habitudinem

nem ad illam. Quesnellus tamen observans hæc verba mirabili illatione infert oppositum; quod scilicet nunquam Deus innocentes affligat, & quod semper afflictiones tendant aut ad multam peccati, aut ad purgationem peccatoris. Quis ad hæc non obstupescat? Stimulus carnis datus fuit Apostolo, non quidem ut purificaretur a suis culpis jam dimissis, sed quia *Virtus in infirmitate perficitur*, ut dicitur 2. ad Cor. 12. Tobiæ immissæ sunt afflictiones ad virtutis incrementum, *Quoniam acceptus erat coram Deo*, ut habetur Tobiæ 12. David Ps. 16. habet: *Igne me examinasti, & non est inventa in me iniquitas*. Et sane quilibet innocens rationabiliter expetere potest pœnalitates hujus vitæ, quoties aut ad Dei gloriam conferunt, aut deserviunt ad pœnitentiæ, ac humilitatis incrementum, quod æternum gloriæ pondus operatur in nobis; ut proinde Jacobi primo dicatur: *Beatus vir, qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet Coronam vitæ*. Quare possunt etiam in hunc finem a Deo istæ pœnalitates immitti; sic enim nec irrogat creaturæ injuriam, nec suæ contradicit sanctitati. Et ratio a priori est, quia malum tenue, quod confert ad obtinendum ingens bonum, non habet rationem mali, & odibilis, sed habet rationem boni, & appetibilis; unde quilibet potest rationabiliter illud appetere, & Deus potest misericorditer illud conferre. Sicut enim libenter patitur ægrotus venæ incisionem, & pharmaci amaritiem ad salutem recuperandam; & medicus hæc illi injungit, amore ductus, non odio; ita libenter innocens subit hujus vitæ amaritudines, & Deus paterno affectu ductus illas immittit, ut prosint illi in perpetuas æternitates; siquidem sub hac ratione induunt rationem boni valde utilis, si minus delectabilis. Potest itaque Deus in hac vita innocentes affligere, quamvis illos punire non possit; cum Divinæ justitiæ deroget pœnam infligere non præsupposita culpa; habet quippe innocens jus, ne puniatur, seu habet jus, ne pœna unice infligatur solum ut cruciet, quin ordinetur ad bonum ingens ejusdem innocentis. Propterea August. lib. 1. oper. imperf. n. 39. dixit: *Neque enim sub Deo justo miser esse quisquam, nisi mereatur, potest*.

PROPOSITIO LXXI.

Homo ob sui conservationem potest sese dispensare ab ea lege, quam Deus condidit in sui utilitatem. *Quesn. Marc. 2. 28. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Figmentum hujusce Thesis ne ab Ethnicis quidem ipsis unquam confictum est.

II. Dispensatio in lege ab eo dumtaxat fieri potest, qui legem condidit. III. Quinimo in multis Decalogi præceptis ne Deus quidem ipse dispensare potest ut Legislator, quamvis sæpe possit ut Dominus supremus materiam immutare, unde possit licere, quod erat vetitum.

IV. Non semper habetur causa sufficiens, cur in lege dispensetur, quoties dispensatio confert in sui conservationem. V. Est autem latum discrimen inter Legem, & votum, quod auctoritate propria potest probabiliter in melius commutari. VI. Lex de non occidendo innocentem in rigore non dispensatur in sui conservationem, quando occiditur innocens in defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ.

I. HUc gigas ille Rigorismi Janseniani decrevit, ut aperiat omnibus immensum ostium laxitati. Quænam inter laxas, & erroneas opiniones ad Moralem spectans laxa magis, quænam magis erronea excogitari potest, quam thesis præsens, in qua unicuique datur obvius modus eximendi se universim ab onere cujuscunque legis, dispensando se a lege ad propriam utilitatem condita, per hoc quod conferat ejus transgressio ad sui conservationem? Nulla siquidem lex regulariter reperiri potest, quæ non sit lata sive directe, sive indirecte ad nostram utilitatem, nulla pariter lex, quæ libertatem moralem suis vinculis non adimat, & quæ conservationi nostræ, aut vitæ, aut valetudinis non aliquatenus obsit; atque adeo in qualibet ferme lege potest unusquisque semet dispensare, si verum est, quod possit homo ob sui conservationem ab ea lege se dispensare, quæ in sui utilitatem est condita. Ad hoc figmentum confingendum nemo ex Ethnicis ipsis Philosophis aliquatenus de Divina Lege, ac providentia imbutis, nedum ex Theologis pervenisse fertur. Non defuerunt, qui docerent, posse Pontificem dispensare in lege naturali quoad quædam

dam præcepta, quæ remote a primis principiis juris naturalis deducuntur; necnon in lege positiva Divina, quando id expedit ad bonum commune. Nec defuerunt, qui docerent posse Deum dispensare in omnibus præceptis Decalogi tam secundæ, quam etiam primæ tabulæ, quorum sententia communissime rejectatur. At qui doceret posse hominem semet dispensare ab omni lege, quoties id expedit ad sui conservationem, ita ut ipsemet arbiter sit, & judex in propria causa, quis unquam audierit, aut cuinam in mentem venerit? Rigida tamen Moralis Jansenianorum disertis verbis id docere non veretur. Et quod potissimum horrorem ingerit, illud est, quod Quesnellus virus hoc eructat in observationibus super verbis ipsis Christi Domini, & Apostolorum, ad latius illud dispergendum, ac propinandum apud homines, præsertim rudes, & incautos; perinde quasi hoc impium dogma ab ipsis divinis oraculis evulgetur.

II. Ostenditur nunc falsitas directe, quia dispensatio, cum sit Juris relaxatio, ab eo tantum provenire potest, qui legem condidit, & ad illam servandam obligavit; quinimmo relate ad leges naturales, quæ sunt natura sua immutabiles, sicut non est liberum Deo illas non ferre, ita nec est liberum in illis dispensare, cujusmodi est ver. gr. lex de non odio habendo Deum, de non neganda fide, de non pejerando, de non mentiendo, in quibus ipsemet Deus dispensare non potest; cum sit intrinsece malum simpliciter, & in quacunque circunstantia odium Dei, infidelitas, perjurium, mendacium: ergo a fortiori non potest homo in his legibus (quæ cum sint latæ in Dei obsequium, sunt indirecte latæ in nostram utilitatem) semet dispensare in sui conservationem; unde in omnium sententia nequit homo ob metum mortis imminentis fidem negare, Deum odisse, pejerare, mentiri, dispensando secummet in his legibus ad vitam conservandam.

III. Confirmatur, quia Deus in omnibus Decalogi præceptis non potest ullatenus dispensare cum hominibus; ergo a fortiori non potest homo in iisdem ullatenus secummet dispensare. Antecedens ostenditur advertendo prius, Deum dupliciter considerari posse, & ut supremum Dominum, qui potest ad libitum disponere de creaturis omnibus, ita ut possit, ut dicitur 2. Machab. 8. *universum mundum uno nutu delere*; & ut Legislatorem, ad quem proprie pertinet in lege dispensare; ejusdem quippe potestatis est legem condere, & dispensare. Si consideretur Deus ut Legislator, non potest in præceptis Decalogi dispensare: quippe quæ evidentem habent, & immutabilem honestatem ad rectitudinem morum necessariam. *Si vero consideretur ut supremus Dominus, neque potest* in rigore dispensare, sed *solum potest* materiam variare, qua variata *tollitur ea* repugnantia ad rectam rationem, quæ *prius* habebatur, unde fit licitum, quod prius erat illicitum. Sic ex. gr. occidere innocentem, & non in propriam defensionem, secundum se est contra legem naturalem, in qua Deus proprie, & formaliter dispensare non potest: quod si Deus ratione supremi dominii det mihi facultatem, aut præceptum imponat occidendi innocentem, sicut imposuit Abraham, tunc proprie loquendo non dispensat in ea lege, sed solum immutat materiam, quatenus quod de se erat inhonestum, accedente imperio Dei supremi Domini vitæ cujuscunque, evadit honestum, & juxta dictamen rationis; adeo ut non obedire Deo præcipienti occisionem innocentis sit malum, & inhonestum. Est quippe juxta dictamen rationis, quod Dominus possit de re sua ad libitum disponere; cum autem Deus sit vitæ nostræ supremus Dominus, poterit de illa disponere ad libitum; & ideo sicut potest ipse immediate vitam innocenti adimere, sic potest Abrahamo præcipere, ut *Isaac* innocentem occidat, non dispensando *in* lege naturali, sed mutando ejus *materiam*. Ad eum modum, quo est *contra legem naturalem*, quod *servus occidat equum* sui Domini; *si tamen Dominus præcipiat* servo, quod equum suum occidat, Dominus non dicitur dispensare in lege naturali de non inferendo alteri damnum, sed dicitur materiam talis legis immutare, ita ut occisio illius equi, quæ erat injusta, & illicita, & contra legem naturalem, si fieret invito Domino, accedente imperio Domini, quod occidatur, fit occisio licita, honesta, & juxta dictamen rationis; quinimmo rationis dictamini *repugnat*, quod servus in hoc non *obediat*, & nolit equum *illum* occidere. Idem *dicas* in aliis præceptis Decalogi, cujus materia variari potest, ita ut de illicita evadat licita ob aliquam circumstantiam supervenientem. Qnare Deus quando concessit Hebræis spolia Ægyptiorum, non dispensavit in lege naturali de non furando, sed materiam immutavit modo explicato, donando illis ea bona, tanquam supremus Dominus; vel ut supremus Judex reddidit Hebræis mercedem laborum suorum, ut dicitur Sapien. 10. Pariformiter quando dixit Oseæ, ut assumeret sibi mulierem fornicariam, non dispensavit

in lege naturali de non fornicando, sed tanquam supremus Dominus dedit potestatem in corpus illius mulieris; non secus ac ab uxore per contractum matrimonialem traditur marito potestas in proprium corpus; & sic immutatur materia, quæ de illicita evadit licita, & honesta.

Quod si materia præceptorum naturalium immutari non possit, ut est lex de non odio habendo Deum, de non neganda fide, de non pejerando, nunquam hæc possunt evadere honesta, neque per dispensationem a Deo factam in lege naturali, neque per materiæ variationem, quatenus non spectat ad supremum Dei dominium, quod possit actiones istas intrinsece turpes imperare; unde non possunt istæ exuere intrinsecam inhonestatem ratione imperii divini supervenientis; sicut potest occisio innocentis, aut occisio equi alieni de se inhonesta evadere honesta ratione imperii divini supervenientis; quia ad supremum Dei dominium spectat posse disponere de vita innocentis, & de rebus omnibus creatis.

Ex quibus dilucide constat, non posse hominem in lege condita ad sui utilitatem dispensare in sui conservationem, quando nec Deus ipse potest in lege naturali proprie dispensare; & quamvis possit ratione circumstantiæ supervenientis aliquando immutari materia alicujus legis naturalis, ita ut actio aliqua de se inhonesta possit ratione circumstantiæ evadere honesta; (sicut occisio equi facta a servo, quæ est inhonesta, si fiat domino invito, potest evadere honesta, si fiat domino illam præcipiente) nunquam tamen evadere potest honesta legis transgressio facta auctoritate propria in iis circumstantiis, in quibus lex indigeret dispensatione superioris, quamvis transgressio conferret ad propriam conservationem.

IV. Neque dicas, quod si transgressio legis conditæ in propriam utilitatem conferat ad sui conservationem, eo ipso datur causa sufficiens, ut in ea dispensetur, non solum a superiore, sed etiam auctoritate propria; sicut enim in probabili sententia votum auctoritate propria potest commutari in melius; v. g. votum erogandi aliquam eleemosynam commutari potest in ingressum Religionis, quia cum votum sit promissio facta in obsequium Dei, censetur Deo promissario magis gratus ingressus in Religionem, quam eleemosyna: ita videtur posse fieri auctoritate propria dispensatio in aliqua lege lata in propriam utilitatem, quando dispensatio confert in sui conservationem; quia legislator non censetur velle, quod lex lata in utilitatem subditi cedat in ejus detrimentum.

Nam contra est, quia quamvis aliquando possit esse causa sufficiens, cur superior dispenset in aliqua lege, quando ea est nimis onerosa; sicut periculum proximum gravis infirmitatis est causa sufficiens cur Episcopus dispenset in lege jejunii; At primo falsissimum est, quod in quacunque lege fieri possit dispensatio a superiore, esto dispensatio conferat ad sui conservationem. Nam v. g. lex non negandi fidem, quamvis condita in propriam utilitatem mediate, & immediate in obsequium Dei loquentis, nequit a Deo ipso, nedum a superiore humano dispensari, licet ejus observantia ferat mortem, quam tyrannus comminatur. Nec datur causa sufficiens cur dispensari quis possit ab humana potestate in lege de custodiendo sigillo sacramentali, per hoc quod aliter mors immineat; & sic in innumeris aliis legibus tam divinis, quam humanis, quæ obligant etiam cum vitæ discrimine, per hoc quod intendant aut Dei obsequium, aut bonum publicum, quod prævalere debet bono privato. Deinde quamvis nonnullæ leges tam divinæ, quam humanæ non obligent cum discrimine vitæ, ut lex de integritate materiali Confessionis, lex jejunii, & similes; at falsum etiam est, quod quoties in his legibus datur causa sufficiens, cur superior dispenset, possit quilibet auctoritate propria secummet dispensare, ubi commode possit adiri superior, qui dispenset. Quinimo quando causa dispensandi est dubia, solus superior dispensare potest; eo quod in dubiis melior sit conditio legis, quæ stat in possessione suæ obligationis.

V. Ad id quod additur de voto, in tantum suam habet probabilitatem sententia docens posse voventem auctoritate propria commutare votum in evidenter melius, in quantum voti obligatio oritur a voluntate ipsius voventis, qui censetur promittere Deo aliquid sub ea conditione, quod non offerat aliquid melius, & Deo gratius; & ideo non infringit promissum, qui illud commutat in melius. At lex obligat ex voluntate superioris, qui non obligat conditionate, sed absolute; unde nequit v. g. auditio Missæ præcepta die festo commutari in aliquid evidenter melius sine facultate superioris; & ideo quando datur causa, cur superior dispensare possit, ab eo petenda est dispensatio, quin possit quilibet secummet dispensare.

His adde, quod si vera esset doctrina isthæc Quesnelliana, potuisset Susanna in lege

de non fornicando cum Senibus secummet dispensare, quia ea dispensatio contulisset ad sui conservationem: posset etiam Religiosus in lege de non nubendo semet dispensare, si matrimonium censeatur necessarium ad sui conservationem; posset Parochus tempore pestis fugere, & oves suas indigentes Sacramentorum administratione deserere, quia hoc expedit ad propriam conservationem; possetque quilibet a lege jejunii eximi ob eamdem rationem, quia semper ad sui conservationem confert vitatio macerationis carnis; idemque dicas de aliis legibus. Neque obstat quod hujusmodi leges non censeantur directe latæ in propriam utilitatem, sed in bonum commune. Nam contra est, quia de ratione legis cujuscumque est, quod feratur in bonum commune, & hoc pacto respicit utilitatem cujuscumque constituentis communitatem; sic præcepta Decalogi, quæ ad primam tabulam spectant, quamvis directe videantur præcipere, & respicere Dei amorem, honorem, & cultum, respiciunt tamen etiam bonum commune, & sic bonum etiam uniuscujusque; dicitur enim Deuter. 6. *Custodi præcepta Domini Dei tui, ac testimonia, & cæremonias, quas præcepit tibi: & fac, quod placitum est, & bonum in conspectu Domini, ut bene sit tibi.* unde si potest homo in aliqua lege respiciente directe bonum commune, & sic etiam utilitatem cujuscumque de tali communitate semet dispensare, quando id confert ad propriam conservationem, poterit in qualibet lege hoc pacto dispensare.

VI. Opponitur, quod non alia de causa possit quilibet dispensare in lege, v. g. de non occidendo innocentem, quando occisio est necessaria ad sui defensionem, & conservationem, nisi quia lex ista de non occidendo alium lata est in utilitatem hominum; sic etiam lex a Deo lata, ne ullus sibi amputet brachium, aut aliud membrum, quia respicit nostram utilitatem, potest dispensari auctoritate propria, quando amputatio brachij necessaria est ad vitam conservandam; ergo universim lex a Deo condita in hominum utilitatem potest a quolibet dispensari, quando id necessarium est ad propriam conservationem.

Respondeo, in his casibus non haberi dispensationem in lege de non occidendo innocentem, aut in lege de non amputandis sibi membris, sed haberi, ut diximus, variationem materiæ ratione illius circumstantiæ, quod occidatur innocens cum moderatione inculpatæ tutelæ ad sui defensionem, & amputetur brachium ad vitam conservandam. Etenim ratione harum circumstantiarum, quod de se erat illicitum, & inhonestum, evadit licitum, & juxta dictamen rationis. Quamvis enim de se *contra dictamen* rationis sit, quod occidatur *innocens*, & brachium abscindatur; at non *est contra dictamen* rationis, atque adeo non *est inhonestum*, nec illicitum, quod cum *moderamine* inculpatæ tutelæ occidatur innocens, quod propriam vitam invadit; quia scilicet in pari gradu præferenda est vita propria vitæ innocentis; & similiter contra dictamen rationis est de se, quod brachium amputetur; at non est rationi dissonum, quod amputetur ad vitam conservandam, quia præferenda potius est conservatio vitæ, quam conservatio brachii. Hoc tamen non accidit in omnibus aliis legibus; etenim non solum est de se contra dictamen rationis, quod parochus v. g. dimittat oves suas indigentes Sacramentis, sed etiam est contra dictamen rationis, quod illas dimittat tempore pestis ad conservandam vitam propriam; quia non est præferenda vita propria saluti æternæ animarum sibi demandatarum. Et eodem modo tam de se, quam ad conservandam vitam, est contra dictamen rationis negare fidem, mentiri, fornicari, & similia; quia in his casibus contemnenda est vita; atque adeo in his, & similibus legibus neque potest homo se dispensare ad sui conservationem, neque dici potest ratione *hujus circumstantiæ*, quod aliter non possit *vita conservari*, *variari* materiam talium *legum*, *ita ut evadat licitum*, & honestum, *quod de se erat illicitum*, ac inhonestum. Quod si nec Deus ipse potest dispensare in lege v. g. de non mentiendo, de non pejerando ad conservandam vitam hominis, a fortiori non poterit homo semet dispensare; unde palmaris, ac intolerabilis error in hac thesi continetur, dicendo, quod universim possit homo ob sui conservationem sese dispensare ab iis legibus, quas Deus condidit in sui utilitatem.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXXI.

SEptuagesima prima docet, posse hominem propria auctoritate se dispensare ob sui conservationem ab omnibus legibus a Deo latis in ejus utilitatem. Sed quam magnam id aperiat laxitati viam, nemo est, quin videat. Hinc enim fieret, posse quemlibet etiam in lege naturali secummet dispensare, in qua ne Deus quidem ipse dispensare potest,

est, si ejus transgressio sit absolute, & simpliciter intrinsece mala, ut est v. g. lex de non mentiendo, de non pejerando, & similes; etenim leges istæ etiam in utilitatem hominis latæ sunt; (rueret quippe commercium humanum, si mendacia, & perjuria licerent) accidere autem potest casus, quod quis mentiendo, vel pejerando posset mortem sibi a tyranno intentatam declinare; unde licite posset ob vitæ conservationem in his legibus secummet dispensare, in quibus nec Deus ipse potest; (cum ex perfectione omnipotentiæ proveniat, quod non possit peccatum ponere, & quodcunque suæ obstrepit Sanctitati) Potuisset similiter Susanna citra culpam ob sui conservationem in adulterium cum Senioribus illis consentire. Posset quilibet libidini indulgere, quando id expediret ad vitam servandam. Præterea ut quis dispensetur in voto castitatis, non esset opus ad Pontificem recurrere, quoties ad vitæ conservationem censeretur expediens matrimonium; Et ut in legibus Ecclesiasticis habeatur dispensatio, non esset opus in similibus casibus ad Superiorem recurrere. Denique quia nonnullis videri posset maxime conducere ad hilaritatem, & sic ad vitæ conservationem ab onere cujuscunque legis se subtrahere, idcirco possent isti in quacumque lege secummet dispensare. O præclaram doctrinam, quæ profecto expansis ulnis a plurimis exciperetur, nisi duceret in barathrum perditionis! Ratio autem, cur non liceat secummet dispensare, ne in iis quidem legibus, in quibus superior dispensare valide, ac licite potest, est, tum quia nemo debet esse judex in propria causa, eo quod facile posset ab amore suimet homo decipi, & inclinari ad judicandum, quod detur sufficiens causa ad dispensandum, quando re vera non est sufficiens; tum etiam quia scandalum non vitaretur, si quilibet arbitratu suo secummet dispensaret, etiam in iis legibus, in quibus facile potest a superiore dispensationem obtinere; tum demum quia ruptis hoc pacto legum repagulis iniquitas inundaret. Quare vehementer errat, qui putat posse hominem secummet dispensare ob sui conservationem in legibus, quas Deus condidit in hominum utilitatem.

PROPOSITIO LXXII.

Nota Ecclesiæ Christianæ est, quod sit Catholica, comprehendens & omnes Angelos cœli, & omnes Electos, & Justos terræ, & omnium sæculorum. *Quesnellus Hebr.* 12. 22. 23. 24. *edit.* 1693. *&* 6699.

PROPOSITIO LXXIII.

Quid est Ecclesia, nisi cœtus filiorum Dei manentium in ejus sinu, adoptatorum in Christo, subsistentium in ejus persona, redemptorum ejus sanguine, viventium ejus spiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium gratiam futuri sæculi? *Quesn.* 2. *Thes.* 1. 2. *edit.* 1693.

PROPOSITIO LXXIV.

Ecclesia, sive integer Christus, Incarnatum Verbum habet ut Caput, omnes vero Sanctos ut membra. *Quesnellus* 1. *Timoth.* 3. 16. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LXXV.

Ecclesia est unus solus homo, compositus ex pluribus membris, quorum Christus est Caput, vita, subsistentia, & persona; unus solus Christus, compositus ex pluribus Sanctis, quorum est sanctificator. *Quesn. Ephes.* 2. 2. 14. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LXXVI.

Nihil spatiosius Ecclesia Dei, quia omnes Electi, & Justi omnium sæculorum illam componunt. *Quesn. Ephes.* 2. 22. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LXXVII.

Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Christi, cessat interius habere Deum pro Patre, & Christum pro Capite. *Quesn.* 1. *Joann.* 2. 22. *edit.* 1693.

PROPOSITIO LXXVIII.

Separatur quis a Populo Electo, cujus figura fuit Populus Judaicus, & Caput est Jesus Christus, tam non vivendo secundum Euangelium, quam non credendo Euangelio. *Quesn. Act.* 3. 23. *edit.* 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Præcipuum harum thesium intentum est, enervare Ecclesiasticam jurisdictionem, & dubias reddere dogmaticas Ecclesiæ definitiones. II. Si Pontifex, aut Episcopi in hæresim incidant, unde careant jurisdictione, facili negotio dignosci poterit; Secus vero si incidant in peccatum. Et ideo incommoda non levia sequerentur, si per quodvis peccatum ad Ecclesiam non pertinerent.

III. Ecclesia est cœtus Vocatorum. IV. Multifariam Heterodoxi circa Ecclesiæ definitionem errarunt. V. Quomodo Catholici illam definiant? VI. Quænam sint Ecclesiæ notæ? VII. Quodnam dicatur Ecclesiæ caput, & quænam membra?

VIII. Etiam Reprobi, & Peccatores spectant ad Ecclesiam constituendam. IX. Non tamen Hæretici, Schismatici, Apostatæ, & Excommunicati. X. Non datur duplex Ecclesia, altera militans, quæ bonos, & malos complectatur in terris; altera triumphans, quæ solum ex Electis confletur in cœlis; sed utraque est eadem Ecclesia, diversis tamen temporibus. XI. Frustra daretur Pœnitentiæ Sacramentum, si peccatores Christiani ad Ecclesiam non pertinerent.

XII. Pluribus objectis fit satis. XIII. Cur Ecclesia dicatur sancta, & non potius impia, cum plures in ea sint qui impietatem sequantur, quam qui fulgeant sanctitate? XIV. Homines in Scripturis dicuntur esse Dei filii vel ratione creationis, aut regenerationis, vel ratione imitationis, vel demum ratione doctrinæ. XV. Angeli non spectant ad Ecclesiam visibilem. XVI. Quomodo populus Judaicus fuerit figura populi Electi, & Synagoga fuerit figura Ecclesiæ? XVII. Insulse nimis nonnulli Quesnello patrocinantur.

I. Dum Quesnellus in his *thesibus in* speciem præcisivis, sed reapse *exclusivis* (ut diximus in thesi 32., & infra *luculentius* ostendemus) implicite docet, Reprobos ac peccatores, juxta errores Pelagianorum, & Calvini apud Bellarmin. esse extra Ecclesiam, quam Christus ædificavit sanguine suo, excidendo in ea septem columnas septem Sacramentorum, ac promittendo illi præsidium fidei adversus portas inferi; illud videtur clanculum, ac vafre omnibus suadere, quod scilicet nostra fides nutet, & Pastorum Ecclesiæ jurisdictio sit prorsus dubia, atque incerta; cum enim ignotum sit, num sint in statu gratiæ Pontifices, & Episcopi, qui Ecclesiam in Conciliis repræsentant, quando aliquid tanquam fide credendum proponunt, ignotum pariter est, num hic, & nunc ab hoc Pontifice, & ab his Episcopis vera Ecclesia (quæ non conflari dicitur nisi a solis Justis) repræsentetur; unde pariter incertum est, an subsit falso, quod illi proponunt tanquam fide credendum: Idemque dicendum, quando Pontifex extra Concilium loquitur ex Cathedra, hoc est, ut docet Suarius lib. 1. contra Regem Angliæ *cap. 3.* quando Pontifex tanquam Magister, & Doctor a Christo Domino constitutus alloquitur Ecclesiam sibi demandatam, proponendo, quæ ab omnibus fidelibus infallibiliter credenda, aut observauda sunt. Præterea ex hoc quod ignotum sit, num Pontifices, & Pastores Ecclesiarum sint in statu gratiæ, quando aliquid præcipiunt, incertum pariter esset, num polleant jurisdictione Ecclesiastica, & auctoritate aliquid præcipiendi; siquidem nulla jurisdictio Ecclesiastica competit iis, qui sunt extra Ecclesiam. Ex quibus descendit, quod a Quesnello callide videtur insinuari, videlicet Jansenianos non debere esse solicitos, quod Jansenii theses a Pontificibus ex cathedra loquentibus damnatas, & rejectas ipsi nec damnent, nec rejiciant; neque etiam quod excommunicationes a Pontificibus, aut ab Episcopis latas adversus inobedientes incurrant; cum enim ignotum sit, an hujusmodi Pontifices, aut Episcopi inter electos, & justos recenseantur, incertum est, quod Ecclesiam constituant, & quod ecclesiastica polleant jurisdictione. Quinimo juxta Quesnelli delirium ad Ecclesiam non pertinebant, atque adeo

adeo ecclesiastica jurisdictione carebant Pontifices, quando Jansenianas theses proscripserunt, eo quod citra culpam proscribere eas non potuerint; cum audacter eas esse juxta Augustini mentem, & catholicas Janseniani omnes doceant.

II. Neque dicas, quod sicuti non sequuntur hæc incommoda per hoc quod Pontifex, si sit hæreticus, & Episcopi, si sint excommunicati, nullam habeant jurisdictionem ecclesiasticam, ita neque sequuntur hæc inconvenientia, si careant jurisdictione, per hoc quod sint in statu peccati mortalis, & ideo sint extra Ecclesiam, ex electis, & justis dumtaxat compositam.

Nam longe dispar est ratio. Pontifex enim hæreticus tunc solum amittit dignitatem, & jurisdictionem Pontificiam, quando aut ipse ab Ecclesia se publice separat, aut convictus hæreseos publice invitus a consortio fidelium separatur, ut notat Bellarmin. lib. 3. de Eccles. cap. 10. idque ad bonum Ecclesiæ regimen, ne sequantur incommoda adducta: Idemque dicas de Episcopis, si in hæresim incidant, aut in excommunicationem; ut constat ex Canone *Audivimus* 24. qu. 1. At si Pontifex, & Episcopi extra Ecclesiam essent, & jurisdictione carerent per hoc præcise, quod patrarent peccatum aliquod mere internum, id non posset aliis innotescere, unde incerta esset illorum jurisdictio; & facile posset quilibet excutere jugum debitæ subjectionis.

III. Ad ostendendam tamen harum thesium falsitatem, operæ pretium est explicare prius, quid veniat nomine Ecclesiæ in Sacris literis; Deinde quænam sint notæ, quæ veræ Ecclesiæ competunt; ac demum quid importet Christum esse Ecclesiæ caput?

Primo itaque Ecclesiæ nomen idem sonat, ac evocatio, seu cœtus vocatorum, quia scilicet populo Dei, seu cœtui vocatorum nemo adjungitur, quem non prævenerit Deus sua superna vocatione, quæ est primum omnium beneficium, quod Sanctis confertur; unde dicitur ad Rom. 8. *Quos vocavit, hos & justificavit; quos justificavit, illos & glorificavit*. Quamvis autem quoad essentiam eadem fuerit Ecclesia veteris testamenti, ac ea, quæ est testamenti novi, quia tamen quoad statum hæc est excellentior, ideo illa appellabatur Synagoga, seu Congregatio; congregari enim possunt tam homines, quam belluæ. At in novo testamento appellatur Ecclesia, seu Evocatio, quia solum homines vocari possunt. Cæterum sicut nomen hoc, Civitas, aliquando significat cœtum civium, aliquando locum, in quo cives habitant; ita hoc nomen, Ecclesia, aliquando significat cœtum fidelium, ut cum dicitur ad Rom. 16. *Salutant vos omnes Ecclesiæ Asiæ*; aliquando locum ipsum, in quo fideles congregantur, ut cum dicitur Judith. 6. *Omnis populus per totam noctem intra Ecclesiam oraverunt*.

IV. Porro quinque hæreticales sententias circa Ecclesiæ definitionem enumerat Bellarm. lib. 3. de Eccles. militante cap. 2. Prima, quod importet congregationem prædestinatorum dumtaxat, ut habetur in Concilio Constantiensi sess. 15. ar. 5. adversus Jo. Vviglephum, & Jo. Hus, ubi habetur: *Præscitus, etsi aliquando sit in gratia secundum præsentem justitiam, tamen nunquam est pars sanctæ Ecclesiæ, & Prædestinatus semper manet membrum Ecclesiæ, licet aliquando excidat a gratia adventitia, sed non a gratia prædestinationis*. Secunda Pelagianorum, quod importet cœtum omnium justorum a qualibet culpa immunium, seu perfectorum, ut refert August. lib. de hæresibus cap. 88. ubi habet: *In id etiam progrediuntur, ut dicant, vitam justorum in hoc sæculo nullum omnino habere peccatum, & ex his Ecclesiam Christi in hac mortalitate perfici*: quam sententiam Calvinus tribuit etiam Anabaptistis. Tertia, quod sit congregatio justorum, qui nunquam circa fidem lapsi sunt, etiamsi alia peccata commiserint: Ita Novatiani, Donatistæ. Quarta, quod sit congregatio fidelium, quibus peccata non imputantur, si veram habent fidem: Ita Confessionistæ in Confessione Augustana; quamvis Brentius dicat duas dari Ecclesias, alteram Sanctorum, qui vere credunt, & Deo obediunt, quæ non est visibilis, nisi oculis fidei, alteram externam hominum communicantium in doctrina fidei, & usu Sacramentorum, in qua boni, & mali inveniuntur; quamvis mali nunquam ad veram Ecclesiam pertineant. Quinta demum ex Calvino, quod constet ex solis justis prædestinatis.

V. Catholici tamen docent, Ecclesiam catholicam esse unam, & visibilem, & importare cœtum hominum veram fidem profitentium, ac utentium Sacramentis a Christo Domino institutis, sub regimine legitimorum Pastorum, ac præsertim Romani Pontificis Christi in terra Vicarii. Unde ratione primæ partis extra Ecclesiam Catholicam sunt omnes infideles, & hæretici, ac Apostatæ: Ratione secundæ partis ad Ecclesiam non pertinent Catechumeni, utpote nondum admissi ad Sa-

cramentorum participationem, (idemque dicas de pueris ante baptismum) & excommunicati, quia adhuc a participatione Sacramentorum excluduntur. Ratione tertiæ partis sunt extra ovile Ecclesiæ schismatici, quippe qui licet fidem profiteantur, & sacramenta participent, detrectant tamen subjectionem debitam legitimo pastori. Reprobi autem, ac peccatores ab Ecclesia non excluduntur: unde fit, Ecclesiam esse visibilem, quia quamvis ad constituendam veram Ecclesiam pertineant etiam virtutes internæ fidei, spei, charitatis, & aliæ, quæ in plurimis reperiuntur; nihilominus ut aliquis sit pars Ecclesiæ, de qua Scripturæ loquuntur, sufficit, (ut multi cum Bellarmino docent) quod fidem exterius profiteatur, ac sacramentis a Christo Domino institutis utatur cum subjectione debita Pastoribus Ecclesiæ, ac præsertim Romano Pontifici. Sunt autem membra viva Ecclesiæ, qui fidem hanc ita profitentur exterius, ut sint etiam præditi virtutibus internis fidei, spei, & charitatis; sunt vero membra mortua, si iisdem careant. Quod si velimus loqui cum Augustino in Breviculo Collationis, Collatione tertia, ita Ecclesia est corpus vivum, ut quidam sint de anima, & corpore Ecclesiæ, per hoc quod sint uniti Christo per virtutes internas, & professionem fidei, & communicationem Sacramentorum externam; quidam vero initium vitæ habeant, & quasi sensum, non tamen motum, si scilicet habeant fidem, non vero charitatem; alii sint de anima, non de corpore Ecclesiæ, ut Catechumeni, & excommunicati, qui fidem habent, & charitatem: Alii demum sint solum de corpore Ecclesiæ, & non de anima, si careant virtutibus internis, & solum spe, aut timore aliquo temporali fidem profiteantur, & sacramenta participent sub regimine pastorum; & hujusmodi sunt instar capillorum, unguium, aut malorum humorum in corpore humano.

VI. Deinde quod attinet ad notas Ecclesiæ, sciendum Ecclesiam Catholicam instar Solis radios lucidissimos usquequaque diffundere, ut facillime per illos dignosci possit; propterea habet plurimas notas, seu testimonia, ac signa, quibus possit vera Ecclesia a falsis discerni; ita tamen, ut non reddant illam evidenter veram, sed evidenter credibilem, & credendam, juxta illud Psal. 92. *Testimonia tua credibilia facta sunt nimis*. Præcipuæ hujusmodi notæ sunt, quod Ecclesia sit Una, sit Sancta, sit Catholica, sit Apostolica, ut habetur in Symbolo fidei. Dicitur esse *Una*, videlicet unitate Fidei, unitate Baptismi, ac reliquorum Sacramentorum, unitate Capitis tum invisibilis, qui est Christus Dominus, tum visibilis, qui est Pontifex, & *unitate membrorum* inter se unitorum; unde *ex Apostolo* ad Ephes. 4. dicitur: *Unum corpus, & unus spiritus*. Deinde est *Sancta* tum sanctitate doctrinæ, ac Sacramentorum, tum sanctitate præcipuorum ejus membrorum: unde Cant. 6. Ecclesia dicitur *Pulchra ut Luna*. Appellatur etiam *Catholica*, seu universalis quoad locum, & tempus; etenim semper fuit, postquam super fundamentum Apostolorum a Christo Domino fuit ædificata, & semper erit; (dicitur enim Daniel. 9. *Regnum, quod in æternum non dissipabitur*,) & ubique gentium reperitur, juxta illud Psal. 2. *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ*. Et Psal. 71. *Dominabitur a mari usque ad mare*; unde Christus Dominus Apostolis injunxit Lucæ ult., & Act. 1., ut Euangelium in omnes gentes prædicaretur; & ideo *in omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*. Pariter Ecclesia dicitur *Apostolica*, tum ratione suæ originis; unde dicitur ad Ephes. 2. *Superædificati super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum*; tum ratione legitimæ, & continuæ successionis ejus Pastorum, qui ab Apostolis ad nos usque descenderunt.

VII. Denique Caput Ecclesiæ dicitur Christus Dominus, quatenus in reliqua membra influit gratiam, & auxilia, necnon in quantum habet potestatem imperandi, ac gubernandi fideles. Hinc ad Ephes. 1. dicitur: *Ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam*. Et Trident. sess. 6. cap. 16. habet: *Cum enim ille ipse Christus Jesus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipsos justificatos virtutem jugiter influat, quæ virtus bona eorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur, & sine qua nullo pacto Deo grata, & meritoria esse possunt, &c.* Est autem Christus Dominus caput Ecclesiæ non solum in quantum Deus, sed etiam in quantum homo; Christus enim nos redemit in quantum Homo Deus, & in quantum talis est judicaturus orbem. Hinc non solum influit auxilia supernaturalia in justificatos, qui sunt viva membra Ecclesiæ, sed etiam in peccatores fideles, qui sunt membra Ecclesiæ, mortua quidem per defectum charitatis, quæ est animæ vita, sed non separata ab Ecclesia; immo etiam auxilia, & gratias influit in Infideles, qui sunt extra Ecclesiam, & in excommunicatos, ac in hæreticos, qui sunt membra abscissa, ad

hoc

hoc ut per auxilia ista gratiæ uniantur Ecclesiæ per fidem, & vivificentur per charitatem. Proscripta siquidem est ab Alexandro VIII. thesis illa quinta, quæ habet: *Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis nullum omnino accipiunt a Jesu Christo influxum; adeoque hinc recte inferes in illis esse voluntatem nudam, & inermem sine omni gratia sufficienti.* Quare relate ad Infideles, & Hæreticos est caput solum quatenus est eorum Redemptor, non quia pertinent, sed ut pertineant ad Ecclesiam militantem; Relate vero ad Angelos est etiam caput; cum dicatur ad Coloss. 2. *Estis illo repleti, qui est caput omnis Principatus, & Potestatis*; at non est caput, tanquam eorum Redemptor, sed est caput, vel quia ob merita Christi subsequentia Deus contulit eis gratiam, ut multi docent, vel saltem quatenus habet illis præcipiendi auctoritatem, & super illos excellit. Non dicitur tamen dæmonum caput, quamvis possit etiam dæmonibus imperare, quia dæmones non sunt membra per charitatem conjuncta cum Christo, sicut sunt Angeli, nec similitudinem cum Christo habent in donis gratiæ. Potest etiam dici Christus in quantum homo caput Angelorum, ut notat Cajetan. ex D. Thom. 3. p. qu. 8. art. 4. quatenus in eos influit quoad ea, quæ spectant ad actus Hierarchicos, videlicet secundum quod unus Angelus illuminat, ac perficit alium.

VIII. Ostendo nunc adversus hasce theses Quesnellianas, quod ad Ecclesiam pertineant non solum electi, & justi, sed etiam reprobi, & peccatores; ut proinde non possit nutare firmitas credendorum, nec Pastorum Ecclesiæ jurisdictio, ex eo scilicet, quod ignoretur, num sint reprobi, aut peccatores, qui proponunt articulos fidei credendos, & qui auctoritate Ecclesiastica aliquid præcipiunt. Primo quidem, quod attinet ad reprobos, constat, quod ad Ecclesiam pertinent, ex parabolis luculentissimis Euangelii; comparatur enim Ecclesia Matth. 22. convivio nuptiarum, ad quod intravit etiam non vestitus veste nuptiali, qui projectus est in tenebras exteriores; unde conclusit Christus Dominus: *Multi sunt vocati, pauci vero electi.* Comparatur Matthæi 25. decem virginibus, quarum quinque prudentes ornatis lampadibus intrabunt cum Sponso ad nuptias in die judicii; quinque vero fatuæ ignoratæ a Sponso excludentur. Comparatur Matthæi 13. sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti, quorum mali foras missi sunt: Ubi additur, quod sic Angeli separabunt malos de medio justorum, illosque mittent in caminum ignis. Matthæi 25. comparatur ovili, in quo habentur oves, & hædi, nempe, ut idem Christus Dominus explicavit, electi, & reprobi. Idem significant verba illa Apost. 2. ad Tim. 2. *In magna autem domo sunt vasa aurea, & argentea, & lignea, & fictilia, quædam in gloriam, & quædam in contumeliam.* Nomine autem magnæ domus venit Ecclesia, in qua sunt vasa aurea ad honorem, nempe electi: & vasa aurea ad contumeliam, nempe reprobi. Quod pariter Patres communiter docent. Pro omnibus in re tam dilucida satis sit Augustinus, qui libro de unitate Ecclesiæ cap. 13. dicit, Judam proditorem fuisse in Ecclesia, sicut erant & reliqui Apostoli, & tamen erat reprobus. Sic viceversa Paulus fuit extra Ecclesiam, dum illam persequebatur, & tamen erat prædestinatus, ut advertit idem Augustinus serm. 1. de convers. Pauli dicens, prius illum fuisse lupum, deinde ovem.

IX. Ratio tamen, cur etiam reprobi sint de Ecclesia, & non soli electi, est, quia omnes baptizati (quamvis ex iis multi sint reprobi) sunt membra Christi; Cum dicatur ad Galat. 3. *Omnes enim filii Dei estis per fidem in Christo Jesu; quicumque enim baptizati estis, Christum induistis.* Et 1. ad Cor. 12. *Omnes nos uno spiritu in unum corpus baptizati sumus.* Hæretici tamen, Apostatæ, Schismatici, & excommunicati desinunt esse membra Christi, & Ecclesiæ; dicitur enim ad Tit. 3. *Hæreticum hominem post unam, & secundam correptionem devita, sciens, quia subversus est, qui ejusmodi est, & delinquit, cum sit proprio judicio condemnatus*: unde Augustinus lib. de unit. Eccl. cap. 4. habet: *Qui non credunt Christum in carne venisse de Virgine Maria ex semine David, aut in corpore ipso resurrexisse, in quo crucifixus, & sepultus est, non utique sunt de Ecclesia:* ergo hæretici non sunt membra Christi. Quod pariter docet Concil. Nicæn. c. 8. & 19. De Apostatis etiam dicitur 1. Jo. 2. *Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis.* Erant quippe de Ecclesia, sed non erant ex nobis secundum Divinam electionem, ut exponit Augustinus lib. de bono perseverantiæ cap. 8. Schismatici etiam sunt extra Ecclesiam, quippe quæ vocatur Jo. 10. *Unum ovile*; Rom. 12. *Unum corpus*; & Cant. 6. *Una amica, una sponsa, una columba*: unde Augustinus lib. de fide, & symbolo cap. 10. ait: *Nec hæreticus pertinet ad Ecclesiam Catholicam, quæ diligit Deum, nec schismaticus, quoniam diligit proximum.* Et Fulgentius de fide ad Pe-

Petrum c. 38. *Firmissime tene, & nullatenus dubites, non solum Paganos, sed etiam Judæos, hæreticos, & schismaticos, qui extra Ecclesiam Catholicam præsentem finiunt vitam, in ignem æternum ituros*. Et Hieron. in cap. 3. ad Titum: *Inter hæresim, & schisma hoc interesse arbitramur, quod hæresis perversum dogma habeat, schisma propter Episcopalem dissensionem ab Ecclesia pariter separet*. Constat itaque, Hæreticos, Apostatas, & Schismaticos, quamvis Christianos, ad Ecclesiam non pertinere: Sicuti neque spectant ad Ecclesiam excommunicati, de quibus, ut docent communiter Expositores, Christus D. Matthæi 18. dixit: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus*; Ethnicus autem proculdubio de Ecclesia non est. Hinc August. lib. de unit. Ecclesiæ cap. ult. dicit, Excommunicatos visibiliter præcidi a corpore Ecclesiæ. Quod etiam habetur in jure Canonico 11. qu. 3. cap. *Canonica*; ubi dicitur: *Canonica instituta, & Sanctorum Patrum exempla sequentes, Ecclesiarum Dei violatores auctoritate Dei, & judicio sancti Spiritus a gremio Sanctæ Matris Ecclesiæ, & a consortio totius Christianitatis eliminamus*. His adde, quod sicut multi ex Reprobis sunt de Ecclesia, ita ex opposito multi ex Prædestinatis sunt extra Ecclesiam; etenim multi ex Gentilibus, Judæis, & Hæreticis decursu temporis ad Ecclesiam confugiunt, & salvantur, unde sunt prædestinati, & tamen antecedenter sunt extra Ecclesiam; sicut Paulus licet prædestinatus extra Ecclesiam erat, ut diximus, quando Ecclesiam Dei persequebatur.

Et ratio ulterior est, quia si solum electi essent de Ecclesia, sequerentur incommoda, quæ diximus, videlicet quod omnia incerta essent; nemo enim agnosceret Pastorem suum, nec Pastor oves suas, cum nemo sciat quisnam sit ex numero Electorum. Præterea nemo sciret, quænam sint veræ scripturæ, vera Sacramenta, vera fides; hæc enim omnia pendent ex Ecclesiæ veræ testimoniis.

X. Secundo, quod attinet ad peccatores fideles, eos pariter esse de Ecclesia, sive occulti sint, sive manifesti, contra errorem Donatistarum & Novatianorum constat, tum ex parabolis laudatis de area, de reti, de decem Virginibus, de convivio nuptiali, ut notat Augustinus in Breviculo Collationis coll. 3. tum etiam quia Matt. 18. dicitur: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, corripe eum &c. si eos non audierit, dic Ecclesiæ*; quibus verbis significatur dari in Ecclesia peccatores, qui neque per correctionem fraternam, neque adhibitis duobus testibus ad bonam frugem se recipiunt, donec ab Ecclesia per sententiam justam *expellantur*. Et 1. ad Cor. 5. *Auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris sui aliquis habeat*. Apocalypsis 2. & 3. scribens Joannes septem Ecclesiis Asiæ, illarum defectus acriter reprehendit, & ut advertit Augustinus cap. 10. contra Parmenianum, reprehendit Angelum, hoc est præpositum Ecclesiæ Sardensis, dicendo: *Non habes, quod vivas, sed mortuus es; esto vigilans*. Idem Augustin. tract. 6. in Jo: habet: *Nos fatemur in Ecclesia Catholica & bonos, & malos esse, sed tanquam grana, & paleas*. Et in Breviculo Collation. refert Collationem illam Carthagine habitam inter trecentos, & sex Episcopos Catholicos, (quorum unus erat ipse,) ac ducentos nonaginta sex Episcopos Donatistas, in qua coacti sunt isti fateri, in Ecclesia Dei bonos simul, & malos reperiri, juxta parabolam retis, in quo boni simul, & mali pisces congregantur. Quoniam autem Donatistæ contendebant malos in Ecclesia esse occultos, ad eum modum, quo in reti pisces mali non cognoscuntur, nisi quando in litore boni a malis separantur; Catholici responderunt Ecclesiam comparatam etiam esse areæ, in qua frumenta, & paleæ discernuntur, immo magis apparent paleæ, quam frumenta; ut proinde etiam peccatores manifesti Ecclesiam constituant. Et quia Donatistæ calumniabantur Catholicos, quod duas Ecclesias constituerent, alteram in terris, quæ bonos simul, & malos compleсteretur, alteram in Cœlis, quæ solum contineret Electos; Catholici propugnarunt non esse duas Ecclesias, sed unam tantum, diversis tamen temporibus, ita ut nunc dum Ecclesia est Militans, bonos simul, & malos contineat; in Cœlis vero, ubi est Triumphans, solum contineat Electos; non secus ac unus est Christus diversis temporibus; in terris quidem mortalis, in Cœlo autem immortalis. Hæc sunt Augustini verba: *Eandem ipsam unam, & Sanctam Ecclesiam dixerunt nunc esse aliter, tunc aliter futuram; nunc habere malos mixtos, tunc non habituram: Sicut non ideo duo Christi sunt, quia aliquando mortalis, aliquando immortalis fuerit Christus*.

XI. Ratio autem cur Ecclesia Dei non a solis justis, sed etiam a peccatoribus constituatur, est, non solum quia aliter frustra Christus D. Sacramentum Pœnitentiæ instituisset, quod dumtaxat peccatoribus, qui in Ecclesia sunt, potest administrari; sed etiam quia cum passim incertum sit, quinam

nam sint boni, quinam vero mali, incertum pariter esset, quinam sint veri Ecclesiæ Pastores, & quibusnam obediendum sit: incertum etiam esset, quænam essent oves, quarum Pastores deberent curam agere: incertum denique quid credendum infallibiliter sit, quid omnino observandum; cum incertum esset, num Ecclesiam constituerent Pontifices, qui ex Cathedra loquuntur, & Episcopi, qui Concilium repræsentarent. Hinc in Concilio Constantiensi damnatur Sessione quinta tum error 22. Joannis Husf asserentis Pastorem malum esse æquivoce Pastorem; tum error 30. quo asserebatur Prælatum malum non esse vere Prælatum.

XII. Opponitur nunc ad probandum, quod Reprobi non spectent ad Ecclesiam; primo quia Arca Noe fuit figura Ecclesiæ, ut docet Augustinus lib. 5. de Baptismo cap. ult.; in Arca autem solum fuerunt, qui salvandi erant ex aquis: ergo in Ecclesia solum sunt, qui salutem consequentur. Secundo quia Ecclesia est unum ovile; oves autem ut distinctæ ab hædis sunt Electi, ex Augustino tr. 35. in Jo. 9. ergo ab Electis dumtaxat Ecclesia constituitur. Tertio quia Corpus mysticum Christi, quod est Ecclesia, est simile Corpori Christi reali; hoc autem totum fuit gloriosum; ergo pariter Corpus mysticum; atque adeo solum electos complectitur. Quarto, Christus est Caput illius Ecclesiæ, quam salvabit: sed solos Electos salvabit: ergo est Caput Ecclesiæ constitutæ ex solis Electis. Quinto quia 1. Jo. 2. dicitur: *Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis; nam si fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum.* Ubi August. lib. de Corrept. & Gratia cap. 9. sic ait: *Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis, hoc est quando videbantur ex nobis, non erant ex nobis; item non erant filii etiam quando videbantur in professione, & nomine filiorum.*

Respondeo ad primum, similitudines, quæ passim in Euangelio adhibentur, non debere in omnibus convenire; aliter deberent omnes baptizati tam boni, quam mali salvari, per hoc quod Arca Noe fuerit symbolum Ecclesiæ, & in illa arca omnia animalia evaserint naufragium, tam munda, quam immunda. Quare in hoc solum Ecclesia comparatur Arcæ, ut notat Augustinus loco laudato, quod sicut nemo extra Arcam salvus fuit, ita nemo extra Ecclesiam salvus erit.

Ad secundum: non semper in Scripturis oves significant Electos; sed passim significant tam bonos, quam malos, qui Pastorum curæ commissi sunt; ut cum dicitur Joan. ult. *Pasce oves meas*; debet enim Vicarius Christi pascere etiam malos fideles, ut boni fiant; sic in Ps. 73. *Iratus est furor tuus super oves pascuæ tuæ.* Aliquando tamen sumitur nomen Ovis pro solis Electis, ut quando Matth. 25. dicuntur oves separandæ ab hædis; & quando Jo. 10. habetur: *Oves meæ vocem meam audiunt.* In loco autem laudato sumitur hoc nomen juxta priorem significationem.

Ad tertium, vel dicas, quod similitudines non debeant in omnibus convenire; Vel dicas, quod sicut in Corpore vero Christi D. omnes partes secundum speciem suam, seu formales fuerunt gloriosæ, vid. caput, pectus, brachia &c. non tamen omnes in individuo, seu materiales, quia multæ partes Corporis Christi fluebant, & mutabantur, ut in nobis, ita in Corpore mystico Ecclesiæ omnes partes secundum speciem suam erunt gloriosæ, videlicet Apostoli, Prophetæ, Doctores, Martyres, Virgines, Confessores; non tamen omnes partes veluti materiales, videlicet singuli homines.

Ad quartum: Christus est Caput ejus Ecclesiæ, quam salvabit, quatenus non est Caput aliarum Sectarum, quæ salutem non consequentur; quamvis enim aliqua Ecclesiæ membra non sint salvanda, non per hoc Christus non dicitur salvare Ecclesiam suam, cujus est Caput; est enim Caput totius sui Corporis, quamvis nonnulla membra in particulari sint peritura.

Ad ultimum; Qui exierunt ex Ecclesia dicuntur non fuisse ex nobis, videlicet secundum prædestinationem, non vero secundum Sacramentorum Communionem. Et in eodem sensu dicuntur ab Augustino non fuisse filii, quamvis viderentur in professione, & nomine filiorum. Quod aperte idem Augustinus docuit tract. 45. in Jo. dicens: *Quid est, quod dixi, Quam multæ oves foris? quam multi luxuriantur, casti futuri? quam multi blasphemant Christum, credituri in Christum? & hi oves sunt. Veruntamen modo alienam vocem audiunt, alienum sequuntur. Item quam multi intus laudant blasphematuri? Casti sunt, fornicaturi? stant, casuri? & non sunt oves, de prædestinatis enim loquitur.* Ecce quomodo Augustinus diserte doceat multos esse intus, atque adeo de Ecclesia, & ex nobis secundum participationem Sacramentorum, & sub professione, ac nomine filiorum Dei; quamvis secundum prædestinationem non sint oves, nec unquam in hoc sensu fuerint ex nobis.

XIII. Opponitur deinde ad probandum, quod

quod fideles peccatores ad Ecclesim non pertineant; Primo quia Ecclesia in Symbolo fidei dicitur Sancta; ergo non constat nisi ex sanctis. Quod si sufficeret, quod minor Ecclesiæ pars sit Sancta, ut possit absolute dici Sancta, a fortiori deberet sufficere quod major ejus pars dicatur impia, ut absolute posset Ecclesia dici impia. Secundo quia sicut habens Deum pro Patre habet Ecclesiam pro Matre, ita viceversa habens Ecclesiam pro Matre habet Deum pro Patre; sed peccator non habet Deum pro Patre; (dicitur enim ad Rom. 8. *Nam qui Spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei*: Et de peccatoribus dicitur Jo. 8. *Vos ex Patre diabolo estis*) ergo nec Ecclesiam habet pro Matre. Tertio quia si Ecclesia est Christi Corpus mysticum, nequit habere membra mortua, in quibus nihil Christus operatur, cujusmodi sunt peccatores. Quarto quia qui pertinent ad Regnum diaboli, omnes sunt impii: ergo qui pertinent ad Regnum Christi, omnes sunt probi, & justi. Quod videtur docere August. lib. 2. contra Cresconium cap. 21. dicens: *Ac per hoc etiam nesciente Ecclesia propter malam, pollutamque conscientiam damnati a Christo jam in Corpore Christi non sunt, quod est Ecclesia, quoniam non potest Christus habere membra damnata*. Et similiter Hieronymus in Comment. ad Ephes. 5. ubi habet: *Ecclesia Christi gloriosa est, non habens maculam, neque rugam, neque aliquid hujusmodi*; qui ergo peccator est, aut aliqua sorde maculatus, de Ecclesia Christi non potest appellari, nec Christo subjectus dici.

Respondeo ad primum, Ecclesia dicitur Sancta triplici ex Capite; primo quidem, quia sancta sunt, quæ ad ipsam constituendam spectant; videlicet Baptisma, professio Christiana, nempe fidei, & morum, & unio membrorum inter se, & cum suo capite. Secundo dicitur Sancta, quia Deo est dicata, ejusque Caput est Christus, qui est Sanctus Sanctorum. Tertio est Sancta propter Sanctos, quos habet; & quamvis habeat etiam impios, non eatenus dici potest impia: tum quia denominatio sumitur a parte præstantiori; sicut homo dicitur rationalis, quamvis ejus Corpus non sit rationale: tum etiam quia proprium est Ecclesiæ Catholicæ habere Sanctos, quin sit proprium Ecclesiæ Catholicæ habere impios.

XIV. Ad secundum, tripliciter etiam homines in Scripturis dicuntur esse filii Dei, ut notat Augustinus lib. contra Adimantum cap. 5. Primo ratione generationis, creationis, aut regenerationis; nam Christus est Dei filius, quia a Patre generatus: homines sunt Dei filii, quia ab eo creati; unde dicitur Deuteron. 32. *Numquid non ipse est Pater tuus, qui fecit, & creavit te?* Et justi dicuntur Dei filii, quia ab eo regenerati; in quo sensu loco laudato dicitur ab Apostolo: *Qui spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei*. Secundo dicuntur homines Dei filii ratione imitationis: quo sensu dicitur Matthæi 5. *Diligite inimicos vestros, & benefacite his, qui oderunt vos, ut sitis filii Patris vestri*. Et in hoc eodem sensu peccatores dicuntur esse a Patre diabolo, quatenus illum imitantur. Tertio ratione doctrinæ. Sicut enim Apostolus vocat suos filios, quos imbuerat doctrina Christi, dicens Gal. 4. *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur in vobis Christus*: ita dicuntur filii Dei, & Ecclesiæ, qui Dei, & Ecclesiæ doctrinam tenent, ac docent, etiamsi mali sint; unde Isaiæ 1. dicitur: *Filios enutrivi, & exaltavi, ipsi autem spreverunt me*. His explicatis, dico: qui est filius Dei Patris ratione doctrinæ, & imitationis, est similiter filius Matris Ecclesiæ, & viceversa: at qui est filius Dei per regenerationem, potest non pertinere ad Ecclesiam, ut Catechumenus, qui est in gratia: & viceversa potest aliquis non esse Dei filius in hoc sensu, sed filius diaboli per imitationem, & simul ad Ecclesiam pertinere, ut ostendimus.

Ad tertium, sicut possunt aliqua membra esse arida, & mortua, & tamen ad Corpus vivum pertinere, illique esse conjuncta; ita Corpori Mystico Christi D. nempe Ecclesiæ, possunt esse conjuncta quædam membra mortua, in quibus Christus non operatur operationes vitales, seu salutares. Hinc Pontifices, & Episcopi sunt vera capita hujus Mystici Corporis, Doctores vero sunt oculi, & linguæ, esto carerent vita gratiæ; possunt quippe esse instrumenta operativa per potestatem sive ordinis, sive jurisdictionis, quæ potest esse sine gratia. Quamvis autem in corpore naturali membrum mortuum non possit esse instrumentum ullius operationis; potest tamen in Corpore mystico. Et ratio disparitatis est, quia in Corpore naturali operatio pendet a bonitate instrumenti; cum non possit anima operationes vitales exercere, nisi per apta, viva, ac bona instrumenta: at in Corpore Mystico operatio non pendet a probitate, aut vita instrumenti, eo quod anima hujus mystici Corporis sit Spiritus Sanctus, qui tam potest operari per instrumenta viva, & idonea, quam per mala instrumenta, & mortua.

Ad quartum, non possunt ad Regnum diaboli pertinere filii Dei: per hoc enim ipsum, quod

quod sint filii Dei, eruit illos Deus a potestate, & captivitate diaboli. At qui per imitationem sunt filii diaboli, possunt pertinere ad Regnum Dei in hoc mundo, seu ad Ecclesiam militantem; quia Christus noluit eos ab Ecclesia expulsos per peccatum, sed solum illos expellit per infidelitatem, per apostasiam, per schisma, per excommunicationem, vi quorum non possunt in Sacramentis cum aliis fidelibus communicare sub regimine legitimorum Pastorum, ac præsertim Vicarii Christi D.

Ad auctoritatem Augustini dicendum, non significari illis verbis, quod in Corpore Christi Mystico, seu in Ecclesia non dentur mali, sed solum quod non dentur mali, qui sint instar bonorum membra viva Christi D. sint autem in hoc Corpore Mystico eo prorsus modo, quo in corpore naturali sunt humores corrupti, qui revera sunt in corpore, sunt tamen etiam separati a membris corporis, ut idem Augustinus habet tract. 3. in ep. Jo.

Ad auctoritatem Hieronymi dicendum, Ecclesiam non adæquate sumptam, sed secundum quod est sancta, & continet perfectos, nullam habere maculam, neque rugam. Etenim idem Hieronymus in cap. 1. ad Gal. quærens, quomodo cohæreant inter se verba Apostoli, quæ nunc Ecclesias Galatiæ commendant, nunc reprehendunt, dicit, non dari duas Ecclesias, alteram justorum, alteram scelestorum; sed unam esse, de qua diversimode loquuntur Scripturæ. Aliquando enim tribuunt Ecclesiæ, quod est proprium perfectorum, qui sunt in Ecclesia, ut est carere macula, ac ruga; aliquando tribuunt, quod est proprium imperfectorum, ac malorum, ut est peccare, ac indigere correptione. Quare quoties Ecclesia laudatur, respiciendum est ad Ecclesiam, prout continet Sanctos, & perfectos; quoties reprehenditur, respiciendum est ad eandem, prout continet imperfectos.

XV. Ex hactenus dictis infertur primo, quod licet Angeli, ac Sancti ad illam Ecclesiæ Catholicæ partem pertineant, quæ in Cœlis beata cum Rege suo Christo ævo fruitur sempiterno, ac triumphum semper agit ob victorias de suis hostibus reportatas; nihilominus ad Ecclesiæ partem, quam dicimus Militantem, & visibilem, non spectant Angeli, nec Electi in quantum tales, sed justi simul, ac peccatores, quantumvis sint Reprobi; de quibus nulla fit mentio in thesi 72. & sequentibus; ut proinde implicite Quesnellus velit eos ad Ecclesiam non pertinere, ut mox ostendemus.

Infertur secundo, Ecclesiam non esse cœtum filiorum Dei dumtaxat, sed esse cœtum omnium illorum, qui veram fidem profitentur, & in iisdem Sacramentis communicant sub regimine Vicarii Christi D. Quod autem dicitur in thesi 73. videlicet adoptatos in Christo subsistere in ejus persona, si fiat sensus, quod adoptati in Christo sanctificentur per gratiam receptam in persona JESU Christi resuscitati, cui ipsi sunt uniti, (prout loquitur Quesnellus in thesi 36.) est omnino falsum, justos in persona Christi ita subsistere, ut ibi ostendimus.

Infertur tertio, Ecclesiam non debere dici Christum, ut habetur in thesi 74., sed esse Corpus Christi mysticum, habens quidem ut caput Verbum Incarnatum, non tamen habens sub se solum omnes Sanctos ut membra, complectitur quippe bonos simul, & malos, quamvis reprobos. Ratio autem, cur Ecclesia non debeat dici esse ipse Christus, est, quia cum Ecclesia juxta definitionem explicatam sit cœtus fidelium in Sacramentis communicantium sub regimine Vicarii Christi, & in hoc cœtu Christus comprehendi non possit, siquidem Christus non suscipit Sacramenta, sed ea instituit, nec subest regimini sui Vicarii, sed illi præest, sequitur, quod Christus sit solum Ecclesiæ caput, quatenus influit in reliqua membra gratias, & auxilia, prout præmisimus, & quatenus habet potestatem gubernandi fideles, ac illis imperandi, quin debeat dici membrum Ecclesiæ, ut docent communiter contra nonnullos apud Suarez t. 1. in 3. p. disp. 23. sect. 1., Vasquez disput. 98., Lugo disp. 17. n. 9. Etenim membrum dicit dependentiam ab aliis membris; Christus vero nullam dicit dependentiam ab Ecclesia. Quamvis autem Apostolus 1. ad Corinth. 12. dicat: *Vos estis corpus Christi, & membra de membro*; non est sensus, quod fideles sint membra de Christo, quod pariter sit membrum; sed est sensus, quod illi fideles erant membra de Paulo, quod erat membrum Christi; sicut manus potest dici membrum de membro, hoc est de brachio, quod pariter est membrum; Vel est sensus, quod illi fideles erant pars Ecclesiæ, seu membrum relate ad Ecclesiam, quæ pariter est membrum Christi; Vel sensus demum est, ut alii volunt, quod fideles sint membra ad invicem.

Infertur quarto, nec apte dici in thesi 75. quod Ecclesia sit unus solus homo compositus ex pluribus membris, quorum Christus est caput, vita, subsistentia, & persona, unus solus Christus compositus ex pluribus

ribus Sanctis. Etenim neque est verum, quod Ecclesia sit Christus, neque est verum, quod Christus sit vita, subsistentia, & persona relate ad Sanctos, ut diximus in illatione secunda; neque est verum, quod Ecclesia ex solis justis, & non etiam ex peccatoribus componatur.

Infertur quinto, neque esse verum, quod habetur in thesi 76. Ecclesiam esse spatiosissimam, quatenus complectatur electos, & justos omnium sæculorum; tum quia debet etiam reprobos, & malos continere; tum etiam quia quamvis justi, qui fuerunt, & nunc non sunt, possint ad Ecclesiam conferre inquantum visibilem secundum id, quod nobis reliquerunt ad doctrinam Catholicam spectans, suis exemplis, & institutionibus, justi tamen, qui erunt, conferent quidem ad Ecclesiam, & illius erunt tunc temporis membra, nunc autem ad illam non spectant.

Infertur sexto, falsum esse, quod dicitur in thesi 77., quod cesset esse de Ecclesia, & habere Deum pro Patre relate ad doctrinam, & Christum pro Capite relate ad influxum peccator, qui non ducit vitam dignam filio Dei, & membro Christi.

XVI. Infertur ultimo, falsissimum esse, quod habetur in thesi 78. videlicet quod tam separentur ab Ecclesia Infideles, qui non credunt Euangelio, quam peccatores, qui non vivunt secundum Euangelium. Imo ex hoc ipso, quod populus Judaicus fuerit figura populi Electi, evincitur falsitas hujus thesis: nam, ut arguit Augustinus in breviculo, collatione tertia, in populo Judaico a Deo electo in veteri testamento non deerant gravissima scelera; & tamen nusquam legitur, quod Moyses, Samuel, vel alii Prophetæ, aut Beatissima Virgo, D. Anna, Elisabeth, Simeon, Zacharias, Joannes Baptista, & alii justi separaverint se ab aliis hominibus iniquissimis in iis, quæ spectabant ad Templum, Altare, Sacrificia, & alia, quæ cultum religiosum continebant. Quare sicut in populo electo veteris testamenti boni, & mali simul commorabantur in iis, quæ religionis erant; ita prorsus dicendum in novo testamento, videlicet Ecclesiam Dei justos simul, & peccatores complecti.

XVII. Insulse nimis Quesnello patrocinantur, qui dicunt, in hisce thesibus, in quibus Ecclesiæ dignitas exprimitur, mentionem non fieri de peccatoribus, ac reprobis, sed solum de justis, & electis, non quia ab utrisque non constituitur, sed quia justi sunt potior ac dignior Ecclesiæ pars: unde sicut in Symbolo fidei dicitur ea esse Sancta, sumpta denominatione a præstantiore ejus parte, quamvis non pauci ad Ecclesiam pertinentes sint scelesti; ita dici poterit, quod Ecclesia sit *cœtus justorum*, quamvis etiam peccatores *in ea reperiantur*.

Sed valde puerilis est hæc evasio, *in qua* confunditur denominatio cum *definitione*. Cui autem ignotum est, quod possit res a potiori ejus parte denominari, non possit tamen per eam dumtaxat definiri? Sic homo denominatur rationalis denominatione desumpta ab anima rationali, quæ est pars hominis præstantior. At si quis interroget, quid sit homo? non potest *definiri* per unum tantum ejus physicum *constitutivum*, dicendo, quod sit Anima rationalis, sed dici debet, quod sit compositum ex anima rationali, & corpore. In casu nostro, potest quidem Ecclesia denominari Sancta, non solum a sanctitate doctrinæ, ac Sacramentorum, sed etiam denominatione desumpta a præcipuis ejus membris. At dum Quesnellus in thesi septuagesimatertia interrogat, *Quid est Ecclesia?* non potest illam per unam dumtaxat partem definire, dicendo, quod sit Cœtus justorum; sed respondere debet, quod sit Cœtus fidelium, qui a justis simul, & a peccatoribus, ab electis, & reprobis conflatur. Præterquamquod in thesi septuagesimaoctava expresse Quesnellus negat, peccatores fideles ad Ecclesiam *pertinere*, ut mox planius exponetur, *rejectando excusationem illam*, *quod in his thesibus* a peccatoribus solum præscindatur, & præscindentium nullum sit mendacium. Vult enim ibi Quesnellus, quod a populo electo, seu ab Ecclesia separentur, atque adeo ad illam non pertineant tam peccatores, qui non vivunt secundum Euangelium, quam Infideles, qui Euangelio non credunt.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXXII. usque ad LXXVIII.

SEptuagesima secunda, & sequentes usque ad septuagesimam octavam multifariam errant loquentes de Ecclesia Catholica, & de Christo D. qui est Ecclesiæ Caput. Primo quidem dum dicitur absolute Ecclesia comprehendere omnes Angelos cœli. Quamvis enim ad Ecclesiam triumphantem spectent Angeli, & non sit duplex Ecclesia, altera militans in hac vita, & altera triumphans in

in altera, sed una tantum sit Ecclesia, considerata tamen pro diverso statu, & pro diversis temporibus; ad eum modum, quo idem est Christus Dominus, qui consideratus prout erat in hac vita, dicebatur Passibilis, & Mortalis, consideratus prout est in Cœlo, dicitur Impassibilis, & Immortalis: Nihilominus sicut Christus antonomastice in Scripturis venit ut Christus passibilis; (siquidem in veteri testamento præfiguratus fuit ut passibilis, & mortalis, & in novo testamento dicitur semetipsum exinanisse) ita Ecclesia Catholica antonomastice sumitur pro hac solum parte Ecclesiæ, quæ est visibilis, & militans. Et ad hanc proculdubio non pertinent Angeli. Secundo falsum est, quod Ecclesia comprehendat omnes Electos. Cum enim Ecclesia Catholica, & visibilis definiatur communiter apud Bellarm. lib. 3. de Concil. cap. 1. quod sit *cœtus hominum, ejusdem Christianæ fidei professione, & eorundem Sacramentorum communione colligatus, sub regimine legitimorum Pastorum, ac præcipue unius Christi in terra Vicarii Romani Pontificis*; (unde ad Ecclesiam non pertinent Infideles, nempe Pagani, Turcæ, Judæi, sicut nec Apostatæ, Hæretici, Schismatici, Excommunicati, & Catechumeni) possint autem inter Infideles, & alios ad Ecclesiam non pertinentes nonnulli esse electi, quatenus peracturi sint pœnitentiam debitam, & sint salvandi; aperte sequitur, quod non omnes electi Ecclesiam constituant; aliter etiam constitueretur ab iis electis, qui nunc sunt infideles, & de facto sunt extra ovile Christi. Falsum est tertio, quod Ecclesia constituatur ab omnibus Justis terræ, & omnium sæculorum; cum enim multi, qui nunc sunt infideles, & ad Ecclesiam non pertinent, futuri sint aliquando justi, deberent etiam isti Ecclesiam constituere, quod tamen nemo dixerit; quippe qui non pertinent ad Ecclesiam nunc, dum sunt infideles, sed pertinebunt tunc, quando erunt justi. Falsum est quarto, quod adoptati in Christo subsistant in ejus persona, seu quod Christus sit subsistentia, & persona justorum (præsertim si fiat sensus, quod sanctificentur per gratiam receptam in persona Christi, ut dicitur in thesi 36.) Falsum est quinto, quod Ecclesia sit integer Christus; siquidem Christus est solum Ecclesiæ caput, inquantum influit gratias in sua membra, sed absque ulla dependentia a reliquis membris, nec subest regimini sui Vicarii, nec Sacramentorum est susceptor, ut alii, qui Ecclesiam constituunt, sed Institutor. Hinc falsum est sexto, quod Ecclesia sit unus solus homo, nempe Christus compositus ex pluribus Sanctis, quorum est Sanctificator. Falsum est septimo, quod peccator non ducens vitam dignam filio Dei, & membro Christi desinat habere Deum pro Patre, (vere enim Patrem habet Deum, non inquantum retinet gratiam, seu filiationem adoptivam, cum illam ob mortale amiserit, sed in quantum retinet ejus doctrinam, ac fidem) desinatque habere Christum pro capite quoad influxum auxiliorum, ut per gratiam vivificetur.

Illud vero, in quo enormiter Quesnellus errat in his omnibus thesibus, est, quod solum velit Justos, & Electos ad Ecclesiam pertinere, non vero peccatores, & reprobos. Qua in re exsuscitatur hæresis Calvini, & aliorum apud Bellarm. loco laudato, qui eatenus negabant Ecclesiam esse visibilem, cum non possimus discernere electos, & justos a reprobis, & peccatoribus; unde rueret firmitas fidei, & credendorum, necnon Ecclesiæ jurisdictio: cum enim dignosci nequeat, num isti Pastores Ecclesiæ sint ex numero justorum, & electorum, an secus, incerta est eorum jurisdictio, & incertum pariter, quod in Conciliis Oecumenicis definiunt tanquam de fide credendum. Id autem eo consilio a Quesnello in his thesibus inculcatur, ut Janseniani parvipendant proscriptiones a Pontificibus non semel factas thesium Jansenii, necnon excommunicationes latas adversus contumaces: cum enim incertum sit, an ad veram Ecclesiam spectent Pastores, qui theses illas proscripserunt, & excommunicationes comminati sunt, idcirco non debent inde homines retrahi a sequenda ea doctrina, quam dicunt esse Augustini. At ex Euangelio luculenter constat, in Ecclesia bonos simul, & malos, electos, & reprobos contineri. Ea quippe Matth. 25. comparatur Ovili, quod oves simul, & hœdos continet, nempe electos, & reprobos: Matth. 13. comparatur Sagenæ missæ in mare, quæ bonos simul, & malos pisces congregat, nempe justos, & peccatores: Matth. 3. comparatur Areæ, quæ triticum simul continet, & paleas. Unde August. tr. 6. in Jo. habet: *Fatemur in Ecclesia Catholica & bonos, & malos esse, sed tanquam grana, & paleas*. Quod si peccatores ad Ecclesiam non pertinerent, Sacramentum Pœnitentiæ non esset Sacramentum mortuorum, quippe quod non posset peccatoribus fidelibus conferri, sicut non potest conferri Infidelibus, nec excommunicatis, & aliis, qui ab Ecclesia sunt ejecti, dicente Apostolo 1. Cor. 5. *Quid enim mihi de iis, qui foris sunt, judicare?* Et hac de causa qui post correptionem

fra-

fraternam non emendantur, non deberent accusari Ecclesiæ, quæ non judicat de iis, qui foris sunt; & tamen Matth. 18. Christus D. dicit: *Si non audierit eos, dic Ecclesiæ*.

Ex quibus fit primo, erroneum esse, quod dicitur in thesi 77. quod scilicet peccator non ducens vitam dignam membro Christi sit membrum abscissum, ut proinde non habeat Christum pro capite; quamvis enim sit membrum mortuum, non est tamen abscissum, ut est excommunicatus. Fit secundo, erroneum similiter esse, quod dicitur in thesi 78. quod eodem modo separetur a populo electo (nempe ab Ecclesia) peccator, qui non vivit secundum Euangelium, & infidelis, qui Euangelio non credit: Infideles enim ad Ecclesiam non pertinent, quippe quæ est cœtus Vocatorum ad fidem, seu cœtus fidelium: unde August. lib. de unitate Ecclesiæ cap. 4. habet: *Qui non credunt Christum in carne venisse de Virgine Maria ex semine David, aut in corpore ipso resurrexisse, in quo crucifixus, & sepultus est, non utique sunt de Ecclesia*. At peccatores pertinent ad Ecclesiam, ut ostendimus; & ex hoc ipso fit perspicuum, quod populus Judaicus a Deo electus in veteri testamento, qui erat figura Ecclesiæ, malos simul, & bonos complectebatur, eosque indiscriminatim admittebat in iis, quæ ad cultum religiosum pertinebant.

Nonnulli, vel quia decipiuntur, vel potius ut decipiant, in hisce thesibus Quesnellum excusant dicendo, quod solum asserat justos, & electos ad Ecclesiam spectare, quin excludat peccatores, & reprobos, sed ab iis præscindat: Præsertim quia alibi expresse docuit, in Ecclesia bonos simul, & malos continere; videlicet in c. 13. Matth. v. 47. ubi habet: *Sagena, & navis Ecclesiæ præsentis indiscriminatim accipiunt pisces bonos, & malos, veros christianos, & hypocritas, electos, & reprobos*.

Verum in Sole cæcutit, qui non advertit, Quesnellum in hisce thesibus velle, quod peccatores nullatenus ad Ecclesiam spectent, non secus ac excommunicati, & infideles; etenim id verbis non obscuris asseritur in thesi 77. expresse autem habetur in thesi 78. ubi dicitur, eodem modo ab Ecclesia separari peccatorem, qui non vivit secundum Euangelium, ac Infidelem, qui Euangelio non credit. Verum quidem est, quod in aliis thesibus præscindat a peccatoribus, & reprobis. Sed quis non videat, in materia dogmatica propositionem præcisivam, & multo magis rei definitivam de se æquivalere exclusivæ, (ut advertimus in thesi 32.) præsertim postquam dissensio aliqua in ea re fuit inter Catholicos, & Hæreticos? Sicut enim si quis diceret, Ecclesiam constitui a baptizatis adultis, *quamvis præscindat* a baptizatis infantibus, *censetur* tamen illos excludere, juxta hæresim *damnatam* a Tridentino sess. 7. can. 13. ita qui *asserit*, ac multoties repetit, Ecclesiam *constitui* a justis, & electis, censetur excludere malos, ac reprobos, juxa hæresim Vviglephi, Lutheri, Calvini, & aliorum apud Bellarminum.

Neque obstat, quod alibi Quesnellus dixerit, sagenam, & navim Ecclesiæ accipere pisces bonos, & malos. Nam aliquando hic Auctor callide utitur verbis ambiguis ad fallendum, ut advertimus in thesi 10., ubi diximus, quod cum non semel docuerit disertis verbis nullam voluntatem resistere gratiæ interiori, juxta hæresim Jansenii, usus est aliquando verbis ambiguis, dicendo hominem gratiæ resistere; cum tamen nusquam diserte docuerit, quod resistat gratiæ interiori; propterea ubi dixit, quod gratiæ resistat, solum voluit, quod resistat gratiæ exteriori, prout loquitur in thesi quinta. Ita in casu nostro; aperte Quesnellus in his thesibus negat peccatores in Ecclesia contineri, cum dicat, eodem modo ab illa separari peccatorem, ac Infidelem; propterea ubi verbis ambiguis ad fallendum dixit, Ecclesiam accipere bonos, & *malos*, cum nusquam docuerit, malos, & *bonos* Ecclesiam constituere, *intelligendus est*, quod ibi *voluerit, vel bonos*, & malos accipi ab Ecclesia in sensu Melancthonis, qui dicebat, bonos, & malos admisceri in Ecclesia, quin tamen veram Ecclesiam conflent; Vel juxta mentem Brentii dicentis bonos, & malos esse solum in Ecclesia externa, quatenus tam mali, quam boni conveniunt in doctrina fidei, & usu Sacramentorum, quamvis soli justi spectent ad veram Ecclesiam præditam privilegiis, quæ narrantur in Scripturis, quæ non est visibilis, *nisi* oculis fidei. Præterquamquod sicut *excommunicati*, (qui proculdubio ad *Ecclesiam* non pertinent, utpote ab ea *dimissi*) nec non hæretici, qui a congregatione Fidelium egressi sunt, dici possunt esse in Ecclesia secundum quid, non simpliciter, ut advertit Bellarm. lib. 3. de Eccl. cap. 4. videlicet quia etiam ipsi quædam Sacramenta valide administrant; ita peccatores. Denique dici possunt esse in Ecclesia largo & vulgari modo sumpta, prout complectitur omnes Christianos, (ut notat D. Ambrosius apud eundem Bellarm.) & in hoc sensu dicere potuit Quesnellus, quod sagena Ecclesiæ pisces

ſces bonos, & malos accipiat; cum diſerte non ſemel docuerit, peccatores ad veram Eccleſiam preſſe ſumptam ſimpliciter non pertinere.

Dicunt Queſnelli Aſſeclæ, quod theſis 77. aſſerens, peccatorem non habere Deum pro Patre, nec Chriſtum pro capite, poſſit rite intelligi, & explicari, quod non habeat Deum pro Patre per gratiam, qua clamamus, Abba, Pater, ut dicitur Rom. 8. nec habeat Chriſtum pro capite, qui influat in membra viva, ſicut vitis in palmites. Sed inaniter adlaborant. Nam primo in germano & obvio verborum ſenſu theſis eſt erronea; excludit quippe omnem rationem Patris in Deo, & capitis in Chriſto relate ad peccatores; cum negatio ſit malignantis naturæ. Deinde theſis, quæ poteſt tam in vero, quam in erroneo ſenſu uſurpari, ex adjunctis ad hunc potius ſenſum, quam ad illum determinatur, ut explicavimus in theſi 51. Cum autem theſis hæc abſolute doceatur, poſtquam Heterodoxi contenderint, peccatores ad Eccleſiam non ſpectare, & doceatur in Codice, in quo aliis in locis (præſertim in theſi 78.) hoc diſerte exprimitur, ex his adjunctis fit, quod in ſenſu erroneo accipienda ſit; & ideo tum in proprio verborum ſenſu, tum in ſenſu ab Auctore intento proſcribenda fuit.

PROPOSITIO LXXIX.

Utile, ac neceſſarium eſt omni tempore, omni loco, & omni perſonarum generi ſtudere, & cognoſcere ſpiritum, pietatem, & myſteria Sacræ Scripturæ. *Queſn.* 1. *Cor.* 14 15. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LXXX.

Lectio Sacræ Scripturæ eſt pro omnibus. *Queſn. Act.* 8. 28. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LXXXI.

Obſcuritas ſancta verbi Dei non eſt laicis ratio diſpenſandi ſe ipſos ab ejus lectione. *Queſn. Act.* 8. 31. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LXXXII.

Dies Dominicus a Chriſtianis debet ſanctificari lectionibus pietatis, & ſuper omnia ſanctarum Scripturarum. Damnoſum eſt velle Chriſtianum ab hac lectione retrahere. *Queſnel. Act.* 15. 21. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LXXXIII.

Eſt illuſio ſibi perſuadere, quod notitia myſteriorum Religionis non debeat communicari fœminis lectione ſacrorum librorum. Non ex fœminarum ſimplicitate, ſed ex ſuperba virorum ſcientia ortus eſt Scipturarum abuſus, & natæ ſunt hæreſes. *Queſ. Joan.* 4. 26. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LXXXIV.

Abripere e Chriſtianorum manibus novum Teſtamentum, ſeu eis illud clauſum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, eſt illis Chriſti os obturare. *Queſn. Matth.* 5. 2. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LXXXV.

Interdicere Chriſtianis lectionem Sacræ Scripturæ, præſertim Euangelii, eſt interdicere uſum luminis filiis lucis, & facere, ut patiantur ſpeciem quandam excommunicationis. *Queſ. Luc.* 11. 33. *edit.* 1693.

PRO-

PROPOSITIO LXXXVI.

Eripere simplici populo hoc solatium jungendi vocem suam voci totius Ecclesiæ, est usus contrarius praxi Apostolicæ, & intentioni Dei. *Quesn.* 1. *Corinth.* 14. 16. *edit.* 1693. *&* 1699.

SYNOPSIS.

I. Erraret profecto Ecclesia, si theses istæ verum haberent, & maxima fidelium pars esset in statu damnationis. II. Antiquæ hæreses hic exsuscitantur.

III. Sacrorum Bibliorum lectionem lingua materna non esse promiscue permittendam, nec adhibendam esse in usu publico, ostenditur ex usu Apostolorum, tum etiam veteris legis, ac Ecclesiæ universalis. IV. Ad Ecclesiæ unitatem spectat, quod publicus usus Scripturarum sit lingua communissima.

V. Indocti facile arriperent ansam errandi, si vernacula lingua Scripturas legerent.

VI. Primarius finis Divinorum Officiorum est Dei cultus, non consolatio, & instructio populi, quæ per conciones frequenter haberi debet. VII. Non frustra est publica Ecclesiæ oratio, quamvis ejus sensus non intelligatur a populo. VIII. Prædicatio debet esse vernacula lingua, quia ea continet explicationem; secus vero Biblia Sacra. IX. Apostolus, & Patres huic doctrinæ non refragantur. X. In quonam sensu Scripturæ dicuntur esse perspicuæ, cum tamen pluribus de causis sint obscuræ, & profundissimæ?

I. AD enormitatem erroris harum thesium primo intuitu conspiciendam satis erit advertere, quod bene magna, immo maxima fidelium pars esset in statu damnationis, si illæ subsisterent; siquidem pauci admodum sacrorum eloquiorum, ac mysteriorum studio vacant omni tempore, ac omni loco; quod in prima harum thesium dicitur omni personarum generi necessarium esse ad salutem. Erraret præterea Ecclesia, dum non permittit passim vernaculam sacrorum Bibliorum editionem, ut possent omnes, etiam rudes, ac fœminæ, ea continenter legere, dum dicitur in his thesibus lectio sacræ Scripturæ esse pro omnibus, quin obscuritas sancta Verbi Dei sit ratio sufficiens, ut laici seipsos ab hac lectione dispensent. Erraret etiam Ecclesia universa, dum vetat, ne indiscriminatim omnibus lectio sacrarum Scripturarum vulgari lingua concedatur, si *verum esset*, quod dies Dominicus a *Christianis hac lectione* debeat sanctificari; & quod *damnosum* sit Christifideles ab ea retrahere, *perinde quasi* plerisque obesset potius, quam *prodesset*; unde solum adhortandi sint, ut *explicationi* Sacrarum Scripturarum, quæ per Parochos, Concionatores, & alios Professores in Ecclesiis fieri debet singulis festis, interesse non prætermittant. Videtur autem hæc omnia Quesnellus deglutire, dum addit, illusionem, ac deceptionem pati Ecclesiam, dum sibi persuadet, *mysteria* nostræ Religionis non esse communicanda *fœminis*, ac idiotis lectione, sed solum explicatione sacrarum Scripturarum; perinde quasi etiam ex fœminarum simplicitate, & non ex sola superba virorum scientia Scripturarum abusus, atque hæreses ortæ sint.

Post has contumelias adversus Ecclesiam per summam injuriam intortas, descendit ad commendandam lectionem Novi Testamenti, quod ipse tot observationibus Jansenianа lue infectis explicavit, & tot editionibus in vulgus dispersit, ut sub specie docendi incautos doctrinam sacram, suos errores subdole edoceret. Hinc dicit, verba Christi Domini sola lectione novi Testamenti a nobis audiri, ita ut alius non *suppetat* modus ea intelligendi; unde *interdicere* hanc lectionem fidelibus idem *sit*, ac *usum* luminis interdicere *filiis lucis*, & velle illos cuidam excommunicationi esse obnoxios. Et concludit, quod eripere populo hoc solatium conjungendi vocem suam voci totius Ecclesiæ, vernacula lingua audiendo Divina officia, ita ut possit eorum sensus percipere, & cum Ecclesia orare, adversetur praxi Apostolicæ, ac intentioni Divinæ.

II. Theses istæ captiosæ, quæ videntur pietatem redolere, dum lectionem sacræ Scripturæ omnibus commendant, fucata fraude non solum Ecclesiæ consuetudini, & *præceptis*, præsertim Tridentini, impie *detrahunt*, sed etiam antiquas hæreses *exsuscitant*, & ad ebibendum Jansenianum virus ex lectione Novi Testamenti a Quesnello suis erroribus passim vafre inspersi, incitant, suadent, ac alliciunt. Sciendum itaque Calvinum lib. 3. Instit. cap. 20. §. 33. Kemnitium, Brentium, aliosque Hæreticos apud Bellarm. lib. 2. de Verbo Dei cap. 15. docuisse, quod in hisce thesibus iterum Quesnellus reponit; videlicet sacram Scripturam omnibus vernacula uniuscujusque lingua tradendam, eaque publice utendum in Divinis Officiis, ut popu-

lus vocem suam voci totius Ecclesiæ conjungat; cum Christus Dominus lingua vernacula veritates Euangelicas edocuerit, & Apostoli die Pentecostes variis linguis loquuti sint magnalia Dei, ita ut unusquisque lingua sua illos audiret, ut habetur Act. 2. Catholici tamen ex opposito docent, non esse passim sine discrimine concedendam singulis lectionem sacrorum Bibliorum lingua materna, nec eadem legenda, aut canenda esse in publico, & communi usu Ecclesiæ, quamvis non prohibeantur universim vulgares translationes, ut somniat Kemnitius. Siquidem in Regula quarta Indicis librorum prohibitorum confecti per Patres a Tridentina Synodo delectos, & Pii IV. Pontificis Maximi auctoritate comprobati, hæc habentur: *Cum experimento manifestum sit, si sacra Biblia vulgari lingua passim sine discrimine permittantur, plus inde ob hominum temeritatem detrimenti, quam utilitatis oriri, hac in parte judicio Episcopi, aut Inquisitoris stetur, ut cum consilio Parochi, vel Confessoris, Bibliorum a Catholicis Auctoribus versorum lectionem vulgari lingua eis concedere possint, quos intellexerint ex hujusmodi lectione non damnum, sed fidei, atque pietatis augmentum capere posse*. Et quamvis Tridentinum sess. 22. cap. 8. & can. 9. anathematizet, qui dixerit Missam vulgari lingua debere celebrari; præcipit tamen omnibus curam habentibus animarum, ne parvuli petant panem, & non sit, qui frangat eis, ut frequenter, præsertim diebus Dominicis, & festis, ex iis, quæ in Missa leguntur, vel per se, vel per alios aliquid exponant. Et sess. 5. cap. 2. iisdem curam animarum gerentibus districte pariter mandat, ut saltem diebus Dominicis, & festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem. Solum permittuntur omnibus, & in usu publico Divinorum officiorum adhibentur Biblia sacra tribus illis linguis, utpote universalioribus, Hebræa, Græca, & Latina, quas Christus Dominus titulo suæ Crucis honoravit; præsertim quia iis linguis sacræ literæ ab Auctoribus suis conscriptæ fuere, vel certe per has solas Christi Euangelium in præcipuis Orbis terræ partibus promulgatum fuit. De iis enim hæc habet Hilarius in Præfatione ad Psalmos: *His maxime tribus linguis sacramentum voluntatis Dei, & beati regni expectatio prædicatur: ex quo illud Pilati fuit, ut his tribus linguis Regem Judæorum Dominum Jesum Christum esse perscriberet*.

III. Ostenditur autem, cur non debeat omnibus indiscriminatim permitti lectio sacræ Scripturæ lingua materna, nec debeant istæ translationes deservire in usu publico Divinorum Officiorum. Primo quidem ex usu Apostolorum, qui quamvis ubique Gentium Euangelium prædicarint lingua uniuscujusque regionis, cum præditi fuissent dono linguarum; & quamvis ubique Gentium Ecclesias fundarint, ex Irenæo lib. 1. cap. 3. nihilominus Euangelia, & Epistolas non scripserunt linguis earum Gentium, quibus prædicabant, sed solum Hebraice, aut Græce, & juxta nonnullorum sententiam etiam Latine; creditur enim Marci Euangelium fuisse prius Romæ Latine scriptum, ac deinde ab eodem in Græcam linguam fuisse translatum, ut videre est apud Damasum in vita B. Petri. Quod autem aliis linguis non scripserint, constat, tum quia nullum de iis vestigium extat; tum etiam quia Petrus, & Jacobus nonnisi Græce scripserunt Judæis per totum orbem dispersis, quamvis iis nec lingua Græca, nec Hebræa esset materna, sed solum lingua ejus regionis, in qua degebant; ut patet ex verbis illis Act. 2. *Nonne isti, qui loquuntur, Galilæi sunt? & ecce nos audivimus illos loquentes nostris linguis*. Similiter Joannes Apostolus Græce scripsit primam suam Epistolam Parthis, quibus tamen Græca lingua non erat materna, ut notat Augustinus l. 2. quæst. Euangel. qu. 39. Apostolus etiam Græce scripsit Romanis, quibus non Græca, sed Latina lingua erat vulgaris.

Constat secundo ex usu veteris legis, & ex usu Ecclesiæ universalis. Etenim in veteri lege post septuaginta illos annos Babylonicæ captivitatis Hebræi linguam propriam obliti, Chaldaicam, seu Syriacam habuerunt maternam; & tamen solum Hebraice sacra Biblia in templo legebantur, aut canebantur, ut constat ex lib. 2. Esdræ cap. 8. ubi dicitur, quod cum legeretur universo populo Liber Legis Domini, Nehemias, & Esdras, necnon Levitæ illum interpretabantur, eo quod aliter illum non perciperent, propterea facta est lætitia magna nimis a Populo, quia intellexerant verba Legis, adhibita Esdræ Sacerdotis, & Scribæ interpretatione.

Quod vero attinet ad usum Ecclesiæ universalis, Augustinus lib. 2. de doctrina Christiana cap. 11. habet, necessariam esse ad intelligentiam Scripturarum peritiam trium dumtaxat linguarum, Hebraicæ, Græcæ, & Latinæ, quia iis dumtaxat linguis Sacra Biblia legebantur; nec ullus ex antiquis Auctoribus alterius translationis meminit. Unde

de sequitur ex Apostolica traditione descendere hoc, quod in universa Ecclesia ab immemorabili factitatum est; ex regula August. lib. 4. contra Donatistas cap. 24., & Leonis serm. 2. de Jejunio Pentecostes dicentium, *Quod universa tenet Ecclesia, si non possit initium assignari, de Apostolica traditione descendere credendum est*. Quod autem hac in re usque ad Augustini tempora ubique consueverat Ecclesia facere, id hactenus ubique Gentium fecit, ut fuse ostendit Bellarm. loco laudato, ut proinde temere quis inquireret, recte ne, an secus id fiat; cum Augustinus epist. 118. doceat, insolentissimæ insaniæ esse contra id, quod universalis Ecclesia facit, disputare.

IV. Ratio autem cur in divinis Officiis non sint permittendæ translationes vulgares Sacrorum Bibliorum, est, quia ad Ecclesiæ unitatem spectat, ut publicus usus Scripturarum sit in lingua communissima; aliter tolleretur Ecclesiarum communicatio, neque possent Concilia Oecumenica celebrari, cum non habeant Patres omnes donum linguarum. Hac de causa Apostoli fere omnia Græce scripserunt, quia tunc temporis Græca lingua erat communissima; teste M. Tullio in orat. pro Archia poeta, ubi habet: *Græca leguntur in omnibus fere gentibus; latina suis finibus exiguis sane continentur*. Quia vero post amplitudinem Imperii Romani tempore Cæsarum, & Imperatorum Romanorum latina lingua cœpit esse communissima, ideo Scripturæ in latinam linguam conversæ sunt, & hujusmodi translatione Ecclesia nunc utitur, præsertim in toto Occidente. Et ratio ulterior est, quia si vulgari lingua apud omnes in divinis Officiis Scripturæ legerentur, earum translationes deberent fere singulis ætatibus variari, cum passim magna ex parte singulis sæculis linguæ vulgares varientur. In tanta autem varietate translationum non pauci facili negotio errores committerentur, qui non possent facile corrigi, cum nequeant Pontifices, aut Concilia de tot linguis dijudicare.

Neque obstat, quod si materna lingua Scripturæ legerentur in Divinis Officiis, populus voci totius Ecclesiæ conjungeret suam, quod esset solatio, & utilitati. Nam populus Prophetias, Psalmos, & alia, quæ in Divinis Officiis habentur, non intelligeret, etiamsi vernacula lingua legerentur; sicut ea non intelligunt de facto plurimi, qui linguam latinam callent, nisi Interpretibus studeant. Hinc jure merito Tridentinum damnat eos, qui cum Quesnello contendunt, elata voce recitandum esse Canonem Missæ; sicut etiam alta voce proferenda esse verba Consecrationis, ac Missam vernacula tantum lingua esse celebrandam, ut possit populus voci totius Ecclesiæ suam vocem conjungere; perinde quasi Ecclesiæ ritus hac in re intentioni, & institutioni Christi adversentur. Hæc sunt verba Concilii sess. 22. can. 9. *Si quis dixerit, Ecclesiæ Romanæ ritum, quo submissa voce pars Canonis, & verba Consecrationis proferuntur, damnandum esse, aut lingua tantum vulgari Missam celebrari debere, aut aquam non miscendam esse vino in calice offerendo, eo quod sit contra Christi institutionem, anathema sit.*

Qua de causa cum delatum esset Alexandro VII. anno 1661. in Gallia Missale Romanum in Gallicam vernaculam linguam translatum esse, & evulgatum, in dejectionem dignitatis sacrorum mysteriorum, decretum hoc edidit memoratu dignissimum, quod legitur pag. 102. in Codice Causæ Quesnellianæ.

Ad aures nostras ingenti cum animi mærore pervenit, quod in Regno Galliæ quidam perditionis filii in perniciem animarum novitatibus studentes, & Ecclesiasticas sanctiones, ac praxim contemnentes, ad eam nuper vesaniam pervenerint, ut Missale Romanum latino idiomate longo tot sæculorum usu in Ecclesia probato conscriptum, ad Gallicam vulgarem linguam convertere, sicque conversum typis evulgare, & ad cujusvis ordinis, & sexus personas transmittere ausi fuerint, & ita sacrosancti ritus majestatem latinis vocibus comprehensam dejicere, & proterere, ac sacrorum mysteriorum dignitatem vulgo exponere, temerario conatu tentaverint. Nos, quibus, licet immeritis, vineæ Domini Sabaoth a Christo Salvatore nostro plantatæ, ejusque pretioso sanguine irrigatæ cura demandata est, ut spinarum ejusmodi, quibus illa obrueretur, obviemus incremento, earumque quantum in Deo possumus radices succidamus; quemadmodum novitatem istam perpetui Ecclesiæ decoris deformatricem, inobedientiæ, temeritatis, audaciæ, seditionis, schismatis, aliorumque plurium malorum facile productricem abhorremus, & detestamur; Ita Missale præfatum Gallico idiomate a quocumque conscriptum, vel in posterum alias quomodolibet conscribendum, & evulgandum, motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione perpetuo damnamus, reprobamus, & interdicimus, ac pro damnato, reprobato, & interdicto haberi volumus, ejusque impressionem, lectionem, & retentionem universis, & singulis utriusque sexus Christifidelibus, cujuscunque gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, honoris, & præeminentiæ, licet de illis specialis, & individua mentio habenda foret, existant, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ ipso jure in-

incurrendæ perpetuo prohibemus; mandantes, quod statim quicunque illud habuerint, vel in futurum quomodocunque habebunt, realiter, & cum effectu exhibeant, & tradant locorum Ordinariis, vel Inquisitoribus, qui nulla interposita mora exemplaria igne comburant, & comburi faciant; in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 12. Januarii 1661. Pontificatus Nostri anno sexto.

V. Ratio demum cur non omnibus permitti debeat lectio Scripturarum lingua vernacula, est, quia indocti facile ansam inde arriperent errandi in materia fidei, & morum. Etenim, ut Hilarius advertit libro ultimo de Synodis, hæreses omnes ex non intelligentia Scripturarum ortæ sunt; & D. Petrus epist. 2. c. 3. loquens de Epistolis Apostoli, dicit: *In quibus sunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & instabiles depravant, sicut & cæteras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem.* Facilius autem Scripturas depravant indocti, quippe qui ex imperitia ipsa facilius evadunt instabiles; & ideo præstat iis explicationem Scripturarum a Doctis audire, quam illas legere lingua populari. Certe si rudes audirent proprio idiomate illud Oseæ, *Vade, & fac tibi filios fornicationum;* aut illud ex Canticis: *Osculetur me osculo oris sui; læva ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me;* incestum Thamar, vel Davidis adulterium, aut mendacia Judith; & quod Sara, Lia, Rachel dederint ancillas suas in concubinas, & alia hujusmodi, quæ ex instinctu Spiritus Sancti in sacris Literis summa cum laude narrantur, facile aut Sanctos illos Patriarchas contemnerent, aut ad eadem perpetranda incitarentur. Præterquamquod legendo nonnulla, quæ videntur inter se pugnare, quin possint de facili ea conciliare, in discrimine essent, ut nihil omnino crederent. Propterea Basilius, & Hieronymus ægre ferebant, quod populus de Scripturis disceptaret, quamvis id temporis non facile ab iis quæstionibus audiendis, ac tractandis possent homines universim averti, cum græca, & latina lingua, quibus Scripturæ legebantur, nonnullis populis esset vulgaris. Quibus adde, quod si passim sine facultate, ac delectu permitteretur omnibus lectio Bibliorum sacrorum lingua vernacula, illud præsertim incommodum sequeretur, quod Quesnellus contendit, dum Scripturam in Gallicam linguam transtulit; videlicet quod pluribus in locis fraudulenter adulteraretur, ut facile posset rudibus, & indoctis virus propinari; non secus ac ex paulo ante edita versione Montensi immensa malorum seges per totam Galliam pullulavit; dum promiscue ea legeretur. Nec alio potissimum medio Protestantium Ministri utuntur, ut populi pertinacissime suis erroribus adhærescant.

VI. Opponitur ad hæc primo ex Brentio, quod finis divinorum Officiorum, ac lectionis sacræ Scripturæ est populi instructio, solatium, & ædificatio; ex lingua autem peregrina, & ignota hæc haberi non possunt; ergo divina Officia, ac lectiones sacræ materna lingua haberi debent. Major patet ex Apostolo ad Rom. 15. *Ut per patientiam, & consolationem Scripturarum spem habeamus.* Et 1. ad Cor. 14. *Volo quinque verba in sensu meo loqui, & ut alios instruam, quam decem millia verborum in lingua.* Et infra: *Cum convenitis, unusquisque vestrum Psalmum habet, doctrinam habet, Apocalypsim habet, linguam habet, interpretationem habet: omnia ad ædificationem fiant.*

Confirmatur primo ex Calvino, quia si non percipiatur sensus verborum, dum publice, aut privatim oratur, oratio est prorsus inutilis: ideo Matth. 15. ex Is. 29. dicitur: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me.* Et 1. ad Cor. 14. *Si orem lingua, spiritus meus orat, mens autem sine fructu est;* ergo vulgaris lingua ad divina Officia canenda, & ad privatas orationes adhibenda est.

Confirmatur secundo ex Kemnitio, quia Christus D. sermones suos habebat lingua vernacula; & Apostoli non solum die Pentecostes locuti sunt variis linguis magnalia Dei, ita ut unusquisque audiret lingua sua illos loquentes, sed etiam quando per totum orbem dispersi Euangelium prædicabant, utebantur lingua propria uniuscujusque regionis; nec est credibile, quod iis populis Scripturas sacras relinquerent, nisi translatas eorum lingua, ut possent eas legere ad alios instruendos. Præterquamquod si verbum divinum audiri potest lingua vulgari, quidni pariter & legi?

Confirmatur tertio ex Brentio, quia in cap. *Quoniam in plerisque*, tit. de officio Judicis ordinarii Innocentius III. mandat, ut ubi reperiuntur non pauci homines diversarum linguarum, Episcopus habeat ministros idoneos, qui diversis linguis divina Officia celebrent, ac Sacramenta administrent. Quare contra praxim Apostolicam, & contra intentionem divinam populo denegatur consolatio, quæ ubertim ex divinis Officiis, & ex lectione Scripturarum percipitur, conjungendo vocem propriam voci totius Ecclesiæ.

Respondeo, finem præcipuum divinorum Offi-

Officiorum esse Dei cultum, consolationem vero populi, instructionem, & ædificationem esse finem secundarium. Instructio autem, & consolatio ab iis, qui latinam linguam callent, habetur aliqualiter a sensu verborum; at imperiti non sunt idonei, qui a sensu verborum instruantur, quamvis vulgari lingua divina officia peragerentur; unde pro iis conciones frequentissime haberi debent in Ecclesiis. Porro in textu laudato Apostoli 1. ad Cor. 14. sensus est, utiliorem esse cohortationem, quæ quinque verbis habetur ad captum populi, quam longissimum sermonem, qui ab auditoribus non intelligatur. Ad id, quod additur, nomine Psalmi significatur donum gratis datum psallendi, seu, ut exponit Chrysostomus, donum componendi cantica spiritualia, ac ea in Ecclesia modeste canendi; nomine Doctrinæ venit donum docendi alios, quæ ad fidem, & mores spectant; nomine Apocalypsis intelligitur donum revelationis, quatenus non raro Deus orantibus in Ecclesia revelat sua mysteria; nomine Linguæ significatur donum linguarum; ac demum nomine Interpretationis venit donum exponendi Scripturas. Et sensus laudati textus est, quod omnia hæc exerceantur in utilitatem, & ædificationem, non vero in ostentationem, & inanem gloriam.

VII. Ad primam confirmationem falsum est, quod ex publica Ecclesiæ oratione nullus fructus percipiatur a populo, qui orationem illam non intelligit; cum percipiatur fructus, etiamsi illa ne audiatur quidem; cum oratio Ecclesiæ non fiat populo, sed Deo; unde satis est, quod Deus illam intelligat; Sicuti siquis latine oret Regem pro populo, qui nec intelligat, nec audiat eam deprecationem, poterit populus fructum ex illa recipere. Deinde ipsa oratio, quæ auditur, etiamsi non intelligatur, adhuc est fructuosa; ut docet Origenes homil. 20. in Josue dicens: *Si quando vides legi Scripturam in auribus tuis, quam non intelligis, interim hanc primum scias te suscepisse utilitatem, quod auditu, velut precatione quadam, noxiarum virtutum, quæ te possident, virus depelletur.* Et Chrysostomus homil. 3. de Lazaro habet: *Quid si non intelligamus, quæ continentur in sacris Literis? maxime quidem, etiamsi non intelligas illic recondita, tamen ex ipsa lectione multa nascitur sanctimonia.* Sic, ut notat Augustinus lib. 3. de doctrina Christiana, multi ex Judæis non frustra Deum colebant figuris, & cæremoniis, quarum significationem non percipiebant; cum satis sit, quod eo animo actio illa externa ponatur, ut cultus Deo præstetur. Si autem necesse esset intelligere, quæ in divinis Officiis canuntur, pauci admodum fructum ex iis perciperent; cum pauci Psalmos, Prophetias, & Apostolorum sententias intelligant. Hinc D. Antonius *illam orationem* commendabat, in qua ita mens *de Deo* cogitat, & animus in Deum ita rapitur, *ut* non intelligat verba sua.

Neque obstant adducti textus Scripturarum. Nam ubi dicitur, quod populus labiis dumtaxat Deum honoret, sensus est, ut exponit Augustinus lib. 22. contra Faustum cap. 55. quod dum populus ille labiis Deum honorabat illum laudando, factis Deum inhonorabat peccando; vel sensus est, quod dum Deus honoratur verbali oratione, animus vagatur ad terrena negotia. Ubi vero Apostolus ait, quod dum lingua oratur, mens est sine fructu, sensus est, quod si non percipiatur oratio, quæ profertur, mens non eruditur sensu illorum verborum, quamvis animus ex ea fructum reportet; ut accidit quando rustici Psalmos cum affectu, ac devote recitant, quin illos intelligant. Hinc Apostolus ibidem addit: *Nam tu bene gratias agis*, indicans fructuosam esse gratiarum actionem, quamvis fiat verbis, quorum significatio ignoratur.

VIII. Ad secundam, potest quidem, ac debet lingua vernacula prædicari Euangelium, quia prædicatio ipsa explicationem continet; ex hoc autem non sequitur, quod possint vernacula lingua ab omnibus Scripturæ legi, cum ex tali *lectione interpretationis* vacua possint *indocti in* errorem, ac in hæreses induci. Sic e. g. potest pueris a matre dari panis in frusta dissectus ad comedendum, quin tamen dari possit integer, ac solidus. Quod autem Apostoli nullibi reliquerint Scripturas nativo uniuscujusque regionis idiomate translatas, jam supra ostendimus: satis enim erat relinquere Catechismum vulgari lingua compositum, ut nunc fit ex lege Trident. sess. 24. cap. 7. qua Episcopis injungitur, ut Catechismum in vulgarem linguam fideliter verti, atque a Parochis omnibus populo exponi curent.

Ad ultimam, Innocentius III. solum ibi loquitur de lingua Græca, & Latina; cum enim tunc temporis captum fuisset a Latinis Byzantium, & ibi cum Latino Imperatore, ac Patriarcha Constantinopolitano Græci cum Latinis essent permixti; sancivit Pontifex cum Patribus Concilii Lateranensis decreto 9. non expedire, quod in eadem Urbe duo essent Episcopi, alter pro Græcis, alter pro Latinis, sed idem Episcopus deberet providere de idoneis Ministris,

qui

qui Græcis græce, Latinis latine Sacramenta administrarent.

IX. Opponitur secundo id quod habet Apostolus 1. ad Cor. 14. *Si incertam vocem det tuba, quis parabit se ad bellum? ita & vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis, quomodo scietur id, quod dicitur? eritis enim in aera loquentes.* Et paulo post addit: *Si benedixeris spiritu, quis supplet locum idiotæ? quomodo dicet, Amen, super benedictionem tuam? quoniam quid dicas nescit: nam tu quidem bene gratias agis, sed alter non ædificatur.* Quibus verbis videtur Apostolus velle quod populus intelligere debeat, quæ in divinis Officiis leguntur, ut ædificetur, & consoletur uniendo vocem suam voci Ecclesiæ.

Confirmatur primo, quia Scripturæ versæ fuerunt olim in linguam Chaldaicam, tunc temporis vulgarem; postmodum in Græcam, quæ pariter tunc erat vulgaris; & Apostoli ea translatione usi sunt; ac demum in Latinam, quando hæc etiam facta erat vulgaris. Et S. Hieronymus testatur, si Kemnitium audiamus, se Biblia sacra in linguam Sclavonicam vertisse; ergo possunt Scripturę absque piaculo in vulgarem linguam verti, & sic legi publice, ac privatim in ædificationem & solatium populi.

Confirmatur secundo ex eodem Kemnitio, quia Chrysostomus sæpissime laicos hortatur ad legendas Scripturas: Homilia 9. in Epist. ad Coloss. habet: *Audite, obsecro sæculares omnes: comparate vobis Biblia, animæ pharmaca, si nihil aliud vultis, vel novum Testamentum acquirite, Apostolorum acta, Euangelia,* &c. Et ad Eustochium loquens hæc habet: *Tenenti Codicem somnus obrepat, & cadentem faciem pagina sancta suscipiat.* Apostolus etiam 1. ad Timoth. 4. habet: *Attende lectioni.* Et Christus D. Judæis Jo. 5. dixit: *Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere: & illæ sunt quæ testimonium perhibent de me.* Et Deuter. 27. præcipitur, ut verba legis dilucide scribantur, ut possint ab omnibus legi, & custodiri; dicitur enim: *Et scribes super lapides omnia verba legis hujus plane, lucide.* Quomodo enim poterit populus scire mysteria, & spiritum Scripturarum, ac præcepta Domini, quæ in iis continentur, si nequeat iterata lectione iis studere? ergo utile simul, ac necessarium est huic studio vacare, ac vulgari lingua Scripturas legere.

Confirmatur demum, quia anno circiter nongentesimo a Sede Apostolica Moravis concessum fuit, ut divina Officia celebrarent lingua Sclavonica; & de facto Armeni, Ægyptii, & alii populi vulgari eorum lingua Sacra faciunt; ergo non est ratio, cur omnibus Ecclesiis id non permittatur.

Respondeo, Apostolum ibi non loqui de lectione sacræ Scripturæ, sed de exhortationibus, quæ lingua populari habendæ sunt, ut omnes instruantur: Ita B. Justinus in fine Apologiæ controv. 2., necnon Basilius, & Theodoretus. Ubi autem vult, quod idiota possit respondere, *Amen*, loquitur de canticis spiritualibus, quæ in Ecclesia canebantur tempore collationum spiritualium, ut docet Eusebius lib. 2. hist. cap. 17. ex Philone, & Dionysius de div. nomin. cap. 3. Vult itaque Apostolus, ut non solum exhortationes, sed etiam cantica spiritualia sint ad captum populi, ut possit idiota ea confirmare dicendo, Amen. Nec est eadem ratio de canticis spiritualibus, ac de divinis Officiis; hæc enim ob rationes adductas debent peragi lingua, quæ sit communis Ecclesiæ universali; quia tamen quæ in Psalmis canuntur, & in aliis lectionibus sacris publice leguntur, etiamsi transferrentur in linguam popularem, non per hoc a populo intelligerentur, ideo satis est populo, ut mente in Cœlum elevata iis assistat, & animo ad Deum absorpto.

Ad primam confirmationem, versio Chaldaica est paraphrasis potius Scripturarum, quam versio; unde non magnam habet auctoritatem. Versio in Græcam linguam ideo fuit conveniens, non quia ea lingua esset popularis, sed quia tunc temporis erat communissima: (etenim Ptolemæo Regi Ægypti, qui Græcam versionem fieri curavit, lingua Græca non erat vulgaris) similiter convenienter facta postmodum fuit versio in linguam Latinam, quando hæc erat communissima, præsertim toti occidenti. Quod a Kemnitio dicitur de D. Hieronymo, (quod scilicet in linguam Sclavonicam Scripturas verterit) apud veteres scriptores non facile invenies; nihilominus eo dato, non inde sequitur, quod eas verterit, ut publico Ecclesiæ usui inservirent, vel ut ab omnibus indiscriminatim legerentur, sed ut ab iis legerentur, quibus ea lectio ædificationi, consolationi, ac solatio esse posset, quæ nunc etiam iisdem a Pio IV. permittitur, ut diximus.

Ad secundam, Chrysostomus in ea Concione, ut homines Theatricis repræsentationibus, aliisque diverticulis magis deditos ad bonam frugem reduceret, eos ad lectionem Scripturarum hortatur; non quod vellet, ut omnes etiam indocti tali lectioni operam darent, sed saltem docti, quibus ea lectio esse posset utilitati, & ædificationi. Idemque di-

cendum de verbis laudatis Apostoli, & Christi D. In Deuteronomio autem solum dicitur, quod verba legis, seu præcepta debeant dilucide scribi, ut possint ea ab omnibus sciri, & servari: Mysteria tamen Scripturarum, cum sint altissima, & exigant profundum, & gravem sermonem, non possunt facile ab omnibus percipi; & ideo satis est, quod populo ea explicentur.

Ad ultimam. Quamvis aliquando Ecclesia justis de causis dispensarit, ut vernaculo idiomate Divina officia peragerentur; non propterea omnibus indiscriminatim id permitti debet ob rationes adductas. In casu proposito fuit ratio sufficiens, cur cum Moravis dispensaretur, ut vulgari sermone Scripturas haberent, quia scilicet tunc temporis totum regnum simul convertebatur, ut narrat Æneas Sylvius de origine Boemorum cap. 13. & non satis erant ministri latini ad divina officia celebranda, & ad Sacramentorum administrationem: at decursu temporis, ubi crevit eruditio, multiplicatis ministris, qui latine possent divina peragere juxta consuetudinem totius Ecclesiæ, desiit pro iis usus linguæ vulgaris Sclavonicæ; unde nunc Moravi Catholici latine tantum divina peragunt. Ægyptii vero, Æthiopes, Armeni, & alii, utpote Hæretici, aut Schismatici, linguis maternis utuntur in divinis officiis, non secus ac Lutherani, & Calviniani; & ideo vel Germanice, vel Gallice, vel Anglice, vel Polonice, vel aliis linguis Scripturas publice legunt.

X. Opponitur demum, quia in tantum interdicitur fidelibus indiscriminatim lectio Sacræ Scripturæ, & laici possunt seipsos ab hac lectione dispensare, in quantum non est obvius sensus sacrorum eloquiorum; unde indoctis obesse potius ea lectio poterit, quam prodesse: sed hoc est falsum: ergo omnes, etiam laici, ac fœminæ, ad hanc lectionem tenentur. Probatur minor, quia Scripturæ passim docent divina eloquia esse apertissima, ac lucida, quippe quæ ad omnes instituendos Spiritu Sancto dictante conscripta sunt. Psal. 18. dicitur: *Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos*. Et Psal. 118. *Lucerna pedibus meis verbum tuum*; Sicut etiam Proverb. 6. *Mandatum lucerna est, & lux*; Et Matth. 6. dicitur: *Vos estis lux mundi*: Quod si Apostoli orbem illuminant, quomodo eorum prædicatio, ac Scripturæ poterunt esse obnoxiæ obscuritati? Pariter 2. Petri 1. dicitur: *Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui bene facitis attendentes, tanquam lucernæ lucenti in caliginoso loco*. Et 2. Cor. 4. *Quod si opertum est Euangelium nostrum, in iis, qui pereunt, est opertum, in quibus Deus hujus sæculi excæcavit oculos infidelium, ut non fulgeat eis illuminatio gloriæ Christi*. Quare fidelibus Euangelium est apertissimum, ac nullius negotii; non secus ac lex antiqua, de qua dicitur Deuter. 30. *Mandatum, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, neque procul positum, nec in cœlo situm, neque trans mare*; quibus significatur obscuritate carere, & non esse opus, ut loquitur Brentius, montes superare, & ire Romam pro interpretatione Scripturarum.

Confirmatur primo ex Augustino, qui lib. 2. doctr. Christ. cap. 6. habet: *Magnifice, & salubriter Spiritus Sanctus ita Scripturas modificavit, ut locis apertioribus fami occurreret; obscurioribus autem fastidia detergeret: nihil enim fere de illis obscuritatibus eruitur, quod non plenissime dictum alibi reperiatur*.

Confirmatur secundo ex Chrysostomo homil. 3. de Lazaro, ubi docet Philosophorum quidem Codices esse obscuros, addens: *Apostoli vero, & Prophetæ omnia contra fecerunt manifesta, claraque prodiderunt; exposuerunt nobis veluti communes Orbis Doctores, ut per se quisque discere possit ea, quæ dicuntur, e sola lectione*. Et ibidem apertissime etiam videtur docere, quod dicitur in hac septuagesimanona thesi Quesnelliana, dicens: *Non potest fieri, ut quisquam salutem assequatur, nisi perpetuo versetur in lectione spirituali*.

Confirmatur demum, quia saltem novum testamentum est ad omnium captum; unde illud abripere e manibus Christianorum est Christi os illis obturare. Etenim vetus Testamentum ob ejus obscuritatem erat liber signatus, ut dicitur Isaiæ 29. At Testamentum novum Apocalypsis 1. dicitur esse liber apertus; Aperuit enim Agnus librum: Quod significatum fuit ex eo, quod in morte Christi Domini velum Templi scissum est, ut habetur Matth. 27. ergo saltem lectio novi Testamenti est pro omnibus, & omnibus necessaria.

Respondeo, Lutherum in Præfatione assertionis articulorum a Leone X. proscriptorum docere, quod Scriptura *sit ipsa per se certissima, facillima, apertissima sui ipsius interpres*. Ejus tamen obscuritatem, ac difficultatem ille ignorat, qui in ea est peregrinus, & hospes. Quinimo ipse idem Lutherus infra hæc habet: *Scio esse impudentissimæ temeritatis eum, qui audeat profiteri unum Scripturæ librum a se in omnibus partibus intellectum*. Ejus namque obscuritas plane constat ex eo, quod Psalmo 18. dicitur: *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam. Faciem tuam illumina super servum tuum, & doce me justi-*

justificationes tuas; cum tamen David in phrasibus Hebraicis esset apprime versatus, nec a superbia, aut infidelitate tenebræ illi offunderentur. Unde Hieronymus in epistola ad Paulinum habet: *Si tantus Propheta tenebras ignorantiæ habet, qua nos putas parvulos, & pene lactentes inscitiæ nocte circumdari?* Ipse Christus Dominus suis discipulis scripturas, utpote obscuras, interpretatus est, ut habetur Lucæ ult. Et Eunuchus Reginæ Æthiopum, quamvis in Scripturis versatus, pius, ac humilis, ut testatur Hieronymus loco laudato, interrogatus tamen a Philippo Act. 8. verbis illis: *Putasne intelligis, quæ legis?* respondit: *Et quomodo possum, nisi aliquis ostenderit mihi?* Et D. Petrus loco supra laudato loquens de epistolis Pauli diserte dicit, in iis esse quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & instabiles depravant. Augustinus ipse epist. 119. cap. 21. habet: *In ipsis sanctis Scripturis multo nescio plura, quam scio.* Et lib. 12. Confess. cap. 14. *Mira profunditas eloquiorum tuorum, quorum ecce ante nos superficies blandiens parvulis, sed mira profunditas, Deus meus, mira profunditas; horror est intendere in eam; horror honoris, & tremor amoris.* Et lib. 2. doctr. Christ. cap. 6. docet, obscuritatem sacræ Scripturæ eo fine a Deo volitam esse, ut hominum superbia labore edometur, & intellectus a fastidio revocetur, cui facile investigata plerumque viluerunt: quod pariter docet Gregorius hom. 6. in Ezechielem.

Ratio tamen obscuritatis, & profunditatis oritur non solum ex mysteriis altissimis, quæ in scripturis traduntur, puta de Trinitate, de Incarnatione, de Prædestinatione, ac Reprobatione, de divina operatione in nostris mentibus, ac de aliis arcanis rebus, ac supernaturalibus, quæ acrem etiam Angelorum aciem effugiunt; verum etiam ex eo quod plerumque scripturæ contineant vaticinia de futuris, quæ Deus noluit esse omnibus perspicua. Oritur demum ex modo, quo Deus voluit ea conscribi, ut in effodiendo thesauro veritatis absconditæ pie, ac sancte operam sedulam impendamus: ut advertit etiam Basilius in proœmio exposit. in Isaiam dicens, divinitus esse provisum, ut non sine labore ac studio in scripturis versemur; tum ut mens humana sic occupata a deterioribus avocetur; tum ut constantius ea menti insideant; tum ut avidius iis fruamur; tum demum ut puritatem animi prosequamur, quæ ad intelligenda divina mysteria est pernecessaria. Hinc etiam interrogatus Christus D. Matth. 13. cur in parabolis loqueretur, *Vobis*, inquit, *datum est nosse regnum Dei, cæteris autem in parabolis; ut videntes non videant, & audientes non intelligant*. Etenim cum Scripturæ lectio sit omnibus communis, ita divinitus temperata est, ut & sit clausa indignis, ne margaritæ canibus, & suibus projiciantur, & ab iis intelligatur, qui animi puritate ad cognoscenda divina mysteria disponuntur.

Ad argumentum itaque respondeo, negando minorem. Ad probationem, Spiritus Sanctus ob altissimos suos fines, ut diximus, noluit omnibus esse perspicuum sensum Scripturarum. Ubi David dicit Præceptum Domini esse lucidum, non loquitur de Scripturis, sed de mandatis divinis, quæ sunt lucida, lucerna, & lux, per hoc quod facile percipiantur, & dirigant in viam salutis. Sunt etiam Scripturæ lucidæ, non quia facile intelliguntur, sed quia intellectæ mentem illustrant. Sic Apostoli dicuntur esse lux Mundi, per hoc quod luce exemplorum, ac probitatis nos pariter dirigant ad eorum vestigia sectanda. Ab Apostolo dicitur Euangelium infidelibus esse opertum, eo quod illi infidelitate, & pravis affectibus sint obcœcati; fidelibus tamen facile innotescunt mysteria, quæ in Euangelio continentur, sublatis umbris figurarum veteris Testamenti; quis enim est, qui mysterium Incarnationis, ac Redemptionis ignoret? At non inde fit quominus multa in Euangelio sint difficilia, quæ indigeant Oedipode Sacro. Illud quod ex Deuteronomio dicitur, Abulensis, & alii interpretantur pariter de præceptis divinis, quod obscuritate careant, non de Scripturis; cui enim non innotescat præceptum diligendi Deum super omnia, & alia Decalogi præcepta? Augustinus vero lib. de perfectione justitiæ resp. penult. interpretatur textum illum de facilitate implendi divina præcepta cum auxilio gratiæ; quod est contra Hæreticos docentes impossibilia esse Dei mandata.

Ad primam Confirmationem, quamvis fere quæ sunt in uno loco Scripturæ obscura, in alio explicentur, at non omnibus facile innotescit, ubinam explicentur quæ sub velamine obscuritatis conteguntur; & ideo Augustinus ipse loco laudato dixit, multo plura esse in sacris literis, quæ nesciat, quam quæ sciat.

Ad secundam, Chrys. invehitur ibi adversus illos, qui libris Philosophorum potius student, quam Scripturarum, ac asserit obscuriora esse, quæ Philosophi docent de arcanis naturæ, quam quæ docent Apostoli de arcanis gratiæ; & sub illustratione Spiritus Sancti hæc reddi perspicua. Non negat autem in

Scripturis esse plurima difficilia, quæ indigeant expositore. Etenim in illa eadem Homilia de Lazaro addit: *Sume librum in manus, lege historiam omnem, & quæ nota sunt, memoriæ tene, & quæ obscura sunt parumque manifesta, frequenter percurre. Quod si non poteris assiduitate lectionis invenire, quod dicitur, accede ad sapientiorem, vade ad doctorem.*

Quando autem addit S. Doctor, neminem salvari, nisi perpetuo in lectione spirituali versetur, constat exaggerationibus uti, quæ concionatoribus permittuntur, ad excutiendum torporem auditorum; in rigore tamen Theologico, si ad trutinam revocetur, certe non subsistit. Sic idem Chrysostomus Homil. 5. in Genesim amplificando, & exaggerando dixit: *Neque in re justa, neque in injusta jurare licet.* Cum tamen certum sit apud Theologos esse actum Religionis jurare in re justa, ac necessaria. Quod si absque amplificatione verum esset, neminem sine lectione perpetua scripturarum posse salvari, sub mortali omnes tenerentur Magistrum adire, a quo legere discant, quod nemo dixerit. Præterquamquod iis verbis solum significatur, quod viam salutis impediat neglectus lectionis sacræ relate ad eos, qui facile, & utiliter eam adhibere possunt, non vero relate ad omnes.

Ad ultimam, discrimen inter vetus, & novum testamentum est solum in ordine ad mysteria, quæ tunc non facile intelligebantur, quia tecta erant figuris, & umbris; nunc vero facile intelliguntur, quia sunt impleta; at non est discrimen inter sententias scripturarum; unde Origenes Homil. 10. in Exodum dicit, etiam nunc nos indigere Agno, qui librum signatum aperiat. Et Hieronymus in epist. ad Paulinum dicit, adhuc nunc manere velamen, tam in facie Moysis, quam in facie Euangelistarum, & Apostolorum, si obscuritatem, & difficultatem scripturarum spectemus; ideoque oportet usurpare illam Prophetæ deprecationem: *Revela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.* Ex quibus omnibus dilucide constat falsitas omnium istarum thesium ad Sacræ Scripturæ ac præsertim Novi testamenti lectionem spectantium. Quod si Novi Testamenti a Spiritu Sancto dictati lectio non omnibus indiscriminatim permittenda est, quoties illud in vernaculam linguam fuerit translatum, quid, oro, dicendum erit de lectione Novi Testamenti a Quesnello Gallica lingua editi cum suis moralibus observationibus, de quo Pontifex in hac Constitutione dicit, a se alias damnatum, utpote Catholicis veritatibus pravarum doctrinarum mendacia multifariam permiscens, & ubique disseminatum, ac etiam latine redditum, ut versutis seductionibus, atque fallaciis dominicum gregem *in viam perditionis* abducat? Illi profecto *aqua*, & *igni* interdicendum est.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXXIX. usque ad LXXXVI.

Septuagesima nona, & sequentes usque ad octogesimam sextam, dum sacræ Scripturæ lectionem mirum in modum exaltant, eamque omnibus necessariam deprædicant, in medium adducunt hæreses Calvini, Kemnitii, Brentii, & aliorum apud Bellarm. lib. 2. de verbo Dei cap. 15. contendentium, Scripturas omnibus indiscriminatim permittendas, & tradendas lingua vernacula; Necnon in propria cujuscunque Regionis lingua publice canendas esse in Divinis Officiis; Cum tamen Ecclesia in regula quarta Indicis prohibeat, ne passim sine delectu omnibus ejusmodi lectio concedatur; sicut etiam ne in publico, & communi usu Scripturæ vulgaribus linguis legantur, vel canantur, prout a Tridentino sess. 22. cap. 8., & can. 9. sancitur, anathematizando eos, qui dixerint lingua tantum vulgari Missam celebrari debere; sed solum legi possint tribus illis linguis, quibus titulus Crucis inscriptus fuit, nempe Hebræa, Græca, & Latina; tum quia istæ omnium calculo reliquis præstant antiquitate, amplitudine, & gravitate; tum etiam quia his solum linguis sacra Biblia initio conscripta fuere ab Auctoribus suis.

Et sane hic fuit usus antiquissimus, & universalis Ecclesiæ, ut solum his linguis in Divinis officiis omnes uterentur, teste Bellar. lib. 2. de Verbo Dei cap. 15. ut proinde dici debeat ex Apostolorum traditione id promanasse, juxta regulam D. Augustini lib. 4. contra Donatistas cap. 4. dicentis: *Quod universa servat Ecclesia, si non possit ejus initium assignari, ex Apostolica traditione descendere credendum est.* Et ratio est, quia ad unitatem Ecclesiæ pernecessarium est, ut Scripturarum usus fiat linguis universalioribus, quæ facile a doctis ediscantur; sic enim Conciliis Oecumenicis definiri potest, quod ad rectam Scripturarum intelligentiam spectat; Aliter si unaquæque regio diversa Scripturarum editione uteretur, cum nemo possit omnium nationum linguas callere,

non

non posset in Conciliis judicium certum ferri de sensu Scripturarum. Quamvis autem hujusmodi incommodum non sequeretur, si solum privatim quilibet utatur Scripturis Divinis lingua vernacula; nihilominus falso, ac temere dicitur, quod ejusmodi lectio sit omnibus ad salutem necessaria; aliter innumeri ex rusticis, & fœminis, qui legere nesciunt, essent in statu damnationis: falso etiam, ac temere dicitur, quod ejusmodi lectio sit omnibus indiscriminatim permittenda; cum Ecclesia censeat id non expedire, eo quod plurimis ea lectio detrimento potius esset, quam utilitati, ut Basilius, Hieronymus, & alii Patres apud Bellarminum testantur, & ipsa experientia comprobat. Hinc 2. Petr. 3. de Epistolis Pauli dicitur: *In quibus sunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & instabiles depravant, sicut & cæteras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem*.

Scopus harum thesium est, ut etiam indocti, ac fœminæ inducantur ad pervolutandum novum Testamentum in Gallicam linguam translatum, ac etiam latine redditum, toties recusum, ac ubique disseminatum, cum captiosis observationibus, quibus Quesnellus luem Jansenianam propinare conatur improvidis, & in reprobum sensum sub specie pietatis perducere.

Errat itaque primo thesis 79. contendens utile, & necessarium esse omni personarum generi, omni tempore, ac loco studium Scripturæ sacræ. Si enim ad id homines tenerentur, quotusquisque salutem consequeretur? non solum autem non est necessarium cuilibet huic studio vacare, sed nec etiam omnibus utile; cum facile possint indocti in laqueos incidere, ubi desit sacer Interpres, qui profundissima nostræ Religionis mysteria in sacris Bibliis contenta edisserat, ac explanet.

Errat secundo thesis 80. quæ pariter vult lectionem sacræ Scripturæ esse pro omnibus. Aliter erraret Ecclesia, dum prohibet vernaculas editiones sacrorum Bibliorum, ac jubet, ne indiscriminatim facultas concedatur ea legendi lingua materna. Hinc lectio ista neque est pro omnibus simpliciter, neque pro omnibus moraliter, seu fere pro omnibus; cum enim potissima Christifidelium pars ex imperitis, ex rusticis, ac fœminisconstetur, quibus ea lectio non esset utilitati; propterea neque est pro omnibus omnino, neque fere pro omnibus.

Errat tertio thesis 81. asserens, sanctam verbi Dei obscuritatem non esse satis, ut possint laici seipsos ab ea lectione dispensare. Etenim cum in iis tenebris facile possint imperiti in plurimorum errorum foveas incidere, quærendi sunt ab iis Prælectores, aut Instructores, seu Concionatores, qui facem præferant explicatione sacrorum mysteriorum.

Errat quarto thesis 82. præscribens Christifidelibus, ut dies Dominicos lectione sanctarum Scripturarum sanctificent; ac damnosum reputans, quod ab ea lectione Christiani retrahantur; dies quippe festi aliis pietatis operibus ab indoctis sanctificandi sunt, ac præsertim audiendo Conciones, & Scripturarum explicationes, necnon lectione eorum librorum, qui ad legentium captum sint accommodati, ac eorundem pietatem foveant. Quare non est damnosum, sed utile velle Christifideles a lectione Scripturarum retrahere, quoties ob ingenii tarditatem errores potius possunt ex iis, quam catholicas veritates haurire.

Errat etiam quinto thesis 83. contendens, fœminis lectione sacrorum librorum communicandam esse notitiam mysteriorum Religionis. Quamvis enim ex superba virorum scientia non raro orti sint Scripturarum abusus, & natæ sint hæreses; at etiam ex fœminarum simplicitate innumeri errores passim suboriuntur: & facilius fœminæ deceptioni essent obnoxiæ, si vernacula lingua Scripturas pervolutarent. Immo Hieronymus in Epistola ad Ctesiphontem advertit, Hæresiarchas passim simplicium muliericularum ministerio usos esse ad suos errores disseminandos; ut Simon Magus, Nicolaus Antiochenus, Marcion, Apelles, Montanus, Arius, Donatus, Helpidius, Priscillianus, & alii.

Errat quoque sexto thesis 84. dicens, quod sit veluti os Christo D. obturare, vitando, ne passim omnibus permittatur novi Testamenti lectio lingua vernacula; eo quod sic auferatur modus, quo possit illud intelligi. Etenim Christus D. non omnibus immediate loquitur lectione novi Testamenti; indoctis quippe potius loquitur explicatione facta per Ecclesiæ Ministros mysteriorum, quæ in novo Testamento continentur.

Errat propterea septimo thesis 85. concedens, quod interdicere lectionem Scripturarum Christifidelibus sit interdicere usum luminis filiis lucis. Etenim qui propter ingenii hebetudinem a lectione Scripturarum non illustrantur, sed potius obtenebrantur, aliunde debent illuminari, videlicet a sanctis, & piis Concionibus, & a Scripturarum explanationibus.

Errat denique thesis 86. docens, quod eripe-

ripere simplici populo solatium conjungendi vocem suam voci totius Ecclesiæ, (hoc est vetare ne vernacula lingua publice divina Officia legantur, & canantur) sit usus contrarius praxi Apostolicæ, ac intentioni Dei. Certum quippe est, Apostolos linguis earum gentium, quibus prædicabant, Euangelium annunciasse, at nonnisi Hebraice, & Græce scripsisse, (quidquid sit, an D. Marcus latine scripserit suum Euangelium) usumque universalis Ecclesiæ fuisse, ut divina officia non quidem lingua vernacula, sed lingua communissima peragerentur. Nec id intentioni Dei refragatur, quippe qui noluit omnes eodem modo sacris mysteriis erudiri: sicut enim panis Eucharisticus nonnisi a Presbyteris regulariter tradendus est laicis, juxta illud Ecclesiæ: *Cujus officium committi voluit solis Presbyteris, quibus sic congruit, ut sumant, & dent cæteris:* Ita panis divini verbi, quamvis omnibus communicandus sit, ut ab eo pascantur, congruum tamen fuit, ut a doctis, ac piis populo simplici communicetur propter rationes adductas. Hinc Apostolus docet, sermonum, seu Scripturarum interpretationem non ab omnibus faciendam esse, sed ab iis, quibus datum est a Deo, qui gratias suas dividit singulis prout vult, dicens 1. ad Cor. 12. *Alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum; alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum: Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult.* Quare theses istæ sua dignæ censura omnes jure merito proscribuntur.

PROPOSITIO LXXXVII.

Modus plenus sapientia, lumine, & charitate est dare animabus tempus portandi cum humilitate, & sentiendi statum peccati, petendi spiritum pœnitentiæ, & contritionis, & incipiendi ad minus satisfacere justitiæ Dei, antequam reconcilientur. *Quesnell. Act.* 9. 9. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LXXXVIII.

Ignoramus quid sit peccatum, & vera pœnitentia, quando volumus statim restitui possessioni bonorum illorum, quibus nos peccatum spoliavit, & detrectamus separationis istius ferre confusionem. *Quesn. Luc.* 17. 11. *&* 12. *edit.* 1693. *&* 1699.

SYNOPSIS.

I. Quid sit peccatum, potius ignoratur ab eo, qui non vult statim a se illud repellere, quam ab eo, qui vult peccati statum sentire. II. Errores ab Alexandro Octavo hac in re proscriptos iterum hic in medium reponit perfricta fronte Quesnellus.

III. Peccator per novas culpas se disponeret ad justificationem, si voluntarie perseveraret in culpis præteritis sub prætextu incipiendi satisfacere Divinæ justitiæ, antequam reconcilietur. IV. Non pauci docent esse etiam præceptum, quod omnes Catholici docent esse saltem sanum consilium, deponere statim sarcinam peccatorum.

V. Ex antiqua Ecclesiæ praxi solum habetur, quod absolutio canonica a censuris, & pœnis pro foro externo non dabatur statim; secus vero absolutio Sacramentalis a peccatis. VI. Paritas desumpta ex humanis probaret nimis. VII. Sanum consilium est, quod Sacramentalis absolutio differatur, quando Confessarius, utpote Judex simul, ac medicus, censet dilationem esse profuturam; at non est sanum consilium, quod pœnitens differat reconciliationem cum Deo, ut sentiat statum peccati, & incipiat in eo statu satisfacere Divinæ justitiæ.

I. Differre reconciliationem cum Deo data opera, juxta Quesnellum, est modus plenus sapientia, lumine, & charitate. At cum D. Jacobo cap. 3. merito dici potest: *Non est ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica,* quæ illustrationi Spiritus Sancti invitantis ad pœnitentiam, & charitati ipsi ex diametro adversatur. Ignoramus sane, quid sit peccatum, si nolumus statim, quoad ejus fieri potest, ejus jugum excutere, & damna illata reparare, redeundo in possessionem bonorum illorum, quibus nos peccatum expoliavit: tantum abest, ut ignoremus, quænam mala per peccatum contraxerimus, quando volumus statim restitui in possessio-

nem

nem bonorum, quæ per peccatum amisimus.

Iterum itaque Quesnellus Jansenianorum theses olim proscriptas captioso, ac specioso quodam verborum apparatu in medium reponit. Confixerat Alexander VIII. thesim illam decimam sextam, quæ habet: *Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit non politia, nec institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex, & præscriptio, natura rei idipsum quodammodo dictante*: Necnon decimam septimam, quæ pariter habet: *Per illam praxim mox absolvendi ordo pænitentiæ est inversus*: Et similiter decimam octavam, in qua dicitur: *Consuetudo moderna quoad administrationem sacramenti Pænitentiæ, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed pro abusu*. In quibus facile est advertere Jansenianorum audaciam eo pervenisse, ut velint Ecclesiam errare potuisse in administratione Sacramentorum, dum dicitur diuturnissima praxis Ecclesiæ universalis absolvendi pœnitentes ante pœnitentiam expletam esse abusus, ordoque pœnitentiæ esse inversus per hanc praxim absolvendi pœnitentes statim ac censentur dispositi; eo quod ex Christi lege, ac præscriptione consentanea naturis rerum præmitti deberet absolutioni satisfactio, prout olim docuerat Petrus de Osma apud Lugo disp. 12. de Pœnit. nu. 42., damnatus in sua Bulla a Sixto IV. Constat quippe, satisfactionem sacramentalem esse partem sacramenti Pœnitentiæ integralem dumtaxat, non essentialem; atque adeo posse ex Christi D. institutione, & Divina clementia peccatores a culpa per absolutionem sacramentalem liberari, etiamsi satisfactionem non præmiserint; nec consuevisse Ecclesiam aliam satisfactionem a publicis peccatoribus, & excommunicatis ante absolutionem a Censuris prærequirere, quam Canonicam, seu juxta Canones Pœnitentiales, in qua pariter passim dispensabatur.

II. Nunc autem in eosdem impingit scopulos Quesn.; Immo si harum thesium verba juxta germanum eorum sensum sumantur, non solum docet peccatorem non debere ante satisfactionem Sacramentaliter absolvi, prout in thesibus ab Alex. VIII. proscriptis effutiebatur; sed nec debere conteri, & divinam gratiam recuperare, (quam Deus pœnitentibus ultro misericorditer offert) antequam incipiat ad minus satisfacere Divinæ justitiæ, portando cum humilitate, ac sentiendo ipsius peccati statum, (perinde quasi ex Dei voluntate, & non ex impia creatæ voluntatis obstinatione status ille omnium miserrimus perseveraret) ac petendo spiritum pœnitentiæ, & contritionis, atque adeo differendo hos actus, quamvis Deus ad illos hortetur, ac sæpe etiam præcipiat, ne differantur. Dicitur enim Ecclef. 5. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem; subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te*. Additque demum, ex ignorantia peccati, ac veræ pœnitentiæ provenire, quod peccator velit illico ad Crucifixi pedes provolutus Deum offensum placare, retractando offensas; ac de iis ex toto corde, & in amaritudine animæ dolendo, ut Deus odium, & iram in amorem, ac benevolentiam (quæ summa ejus clementia est) confestim convertat, atque ita dignetur ingentia bona per peccatum deperdita in integrum restituere; quippe qui benignissime promisit Ezech. 10. non solum omnium iniquitatum nostrarum oblivisci, si per pœnitentiam deleantur, dicens: *Si impius egerit pænitentiam, omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor*; sed etiam bona omnia per peccatum amissa confestim reddere, dicens Joel. 2. *Reddam vobis annos, quos comedit locusta, bruchus, & rubigo, & æruca*. Quod innuit Tridentinum sess. 6. cap. 16. verbis illis: *Justificatis, sive acceptam gratiam perpetuo conservaverint, sive amissam recuperaverint*, &c. Hæc autem Quesnelliana placita quantum rationi dissonent, cæcus omnino est, qui non videat primo intuitu.

Verum antequam thesis utriusque errores insecter, illud præmittendum censeo, Non interdici hic a Pontifice universim absolutionis dilationem, quando scilicet ea expediens a Confessario sive ut Judice, sive ut Medico reputetur, videlicet vel ut pœnitens v. gr. restitutionem præmittat; vel ut sese prius exhibeat mandatis Ecclesiæ obtemperaturum, vel ut peccandi occasiones adimat, vel ut constantiæ præbeat sufficiens experimentum, vel ut in proposito magis firmetur, vel aliis de causis, quibus prudenter solet, & sæpe debet absolutio differri. Solum itaque in his thesibus proscribitur, universim expedire, ut antequam absolvantur pœnitentes, & cum Deo reconcilientur, detur eis tempus portandi statum peccati, & quod debeat aliqua saltem satisfactio absolutionem præire, prout a Jansenianis docebatur in decima septima ex thesibus ab Alexandro VIII. profligatis, in qua dicebatur: *Per illam praxim mox absolvendi ordo pænitentiæ est inversus*.

III. O-

III. Ostenditur nunc harum thesium falsitas, & primo ad hominem; quia veræ sapientiæ, lumini supernaturali simul, ac naturali, necnon charitati erga Deum, ac erga seipsum opponitur, quod ad reconciliationem cum Deo peccator disponatur novis culpis, & cum voluntaria perseverantia in culpis præteritis; atqui si peccator nollet, statim ac posset, cum Deo per contritionem, aut per absolutionem sacramentalem reconciliari, juxta sententiam Quesnelli, ad reconciliationem se disponeret novis culpis, & cum voluntaria perseverantia in culpis præteritis; ergo veræ sapientiæ, lumini, ac charitati non solum non est consonum, sed etiam est valde repugnans, quod velit peccator voluntarie differre reconciliationem cum Deo, incipiendo prius satisfacere divinæ justitiæ, ac tolerando separationem a suo ultimo fine. Major est perspicua; quis enim dixerit, quod reus læsæ Majestatis humanæ ad veniam a Rege obtinendam se disponat iterando novas offensas, & differendo voluntarie petitionem veniæ? Minor constat ex doctrina Quesnelli, qui in thesi 44. docuit, nostras volitiones omnes, & actiones ex duobus amoribus nasci; videlicet aut ex amore Dei, qui omnia propter Deum agit, quem Deus remuneratur; aut ex amore, quo nos ipsos, ac mundum diligimus, qui cum non referat ad Deum, quod referendum est, hoc ipso est malus; unde ex Quesnello peccator differens amorem Dei, & reconciliationem cum Deo, alias actiones interim ponere non potest, nisi peccaminosas; atque adeo per novas culpas se disponeret ad obtinendam remissionem, necnon per voluntariam perseverantiam in culpis præteritis.

Neque dicas, quod antequam cum Deo reconcilietur, possit ponere actus charitatis minus perfectos disponentes ad actus perfectos, vi quorum habeatur ultima dispositio ad reconciliationem cum Deo. Nam Quesnellus nullam aliam agnoscens virtutem a charitate distinctam, juxta thesim quinquagesimam tertiam, sicut negat posse peccatorem per exercitium aliarum virtutum remote se disponere ad obtinendam reconciliationem cum Deo; ita cohærenter negare debet, quod possit ad eandem reconciliationem remote se disponere per actus charitatis minus perfectos. Præterquamquod, cum in thesi quadragesimaquarta duos tantum amores in nobis agnoscat, videlicet amorem Dei, qui omnia agat propter Deum, & quem Deus remuneretur, ac amorem, quo nos ipsos, & mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum est malus, sequitur juxta hanc doctrinam, quemcunque actum *nostræ voluntatis* esse peccaminosum, nisi sit *amor Dei*, qui omnia agat propter Deum, atque *adeo* ultimo ad reconciliationem cum Deo *dispo*nat; ex quo fit, quod diximus, peccatorem differendo hanc reconciliationem, quoscunque alios actus interim eliciat, iterum peccare, ac proinde nonnisi per novas culpas se disponere ad reconciliationem cum Deo.

Quibus adde, quod juxta thesim 28. Quesnelli, *Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, est peccatorum remissio*; & juxta thesim 38. *Peccator non est liber, nisi ad malum sine gratia Liberatoris*; sicuti etiam juxta thesim 40. *Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem*. Nunc sic: Quando peccator vult differre reconciliationem cum Deo, ut sentiat cum humilitate statum peccati, & incipiat satisfacere justitiæ divinæ, vel hujusmodi voluntas est ex gratia Liberatoris, & deberet trahere peccati remissionem, ac reconciliationem cum Deo, posito quod prima gratia, quam Deus peccatori confert, sit remissio; unde non sentiret peccator statum peccati: Vel non esset ex gratia Liberatoris ea libera voluntas; & eo ipso est peccaminosa, posito quod sine gratia peccator non sit liber, nisi ad peccandum, nec possimus sine gratia quicquam amare, nisi ad nostram condemnationem; Unde fieret, quod hoc ipsum velle *dilationem reconciliationis* cum Deo *ad sentiendum* cum humilitate *statum peccati*, & ad dandam aliquam satisfactionem divinæ justitiæ, esset novum peccatum; & sic peccator per novas culpas se disponeret ad remissionem culpæ obtinendam, quo quid absurdius dici, aut fingi poterit?

Ostenditur deinde earundem thesium falsitas, quia dilatio pœnitentiæ, ac reconciliationis cum Deo de se fert proclivitatem ad novas culpas perpetrandas, tum ex defectu auxiliorum Dei specialium, *quæ peccator* demeretur; tum ex habitu, *qui* acquiritur per actus malos prævios non retractatos, tum ex dæmonis instigationibus, in cujus captivitate peccator reperitur. Unde Greg. homil. 11. in Ezechielem dixit: *Peccatum, quod per pœnitentiam non deletur, suo pondere trahit ad aliud*; ergo recurrit, quod per novas culpas peccator ad reconciliationem se disponeret, si voluntarie illam differret. Expedit quidem aliquando, quod Confessarius absolutionem differat, ut certior fiat de pœnitentis dispositione, ac emendatione; nunquam tamen expedit, quod pœnitens

nitens contritionem differat, & reconciliationem cum Deo.

IV. Adde, plurimos Doctores cum Soto, Argentina, Alenſi, Paludano, Antonino, & aliis apud Lugo diſp. 7. de Pœnit. ſect. 11. contendere, non ſolum eſſe ſanum conſilium, (quod omnes Catholici affirmant) ſed etiam dari præceptum, quod peccator ſtatim poſt commiſſum mortale, aut cum memoriæ occurrit, de eo conteratur. Quod ſuadere conantur, Primo ex lege juſtitiæ; etenim qui rem alienam furatus eſt, puta pecuniam, famam, aut quid ſimile, tenetur ſtatim damnum reſarcire; ergo qui per peccatum læſit jus divinum, tenetur ſtatim per contritionem illud reparare. Secundo ex præcepto charitatis erga Deum; tum quia videtur legibus charitatis, ac amicitiæ ſemel cum Deo initæ graviter diſſonare, quod diſſoluta amicitia velit homo in eo inimicitiæ ſtatu perſeverare, & non ſtatim reconciliari cum Deo paratiſſimo ad amplexandum offenſorem; tum etiam quia videtur contra reverentiam Patri, aut Domino debitam, ſi filius, aut ſervus ſciens ſe graviter Patrem, aut Dominum offendiſſe, negligat ſibi illius gratiam, & reconciliationem quamprimum promereri; tum pariter quia ſicut præceptum negativum non amittendi fidem obligat ad recuperandam ſtatim fidem amiſſam, ut docent communiter Theologi apud Suarez diſp. 13. de fide ſect. 5. & Sanch. l. 2. cap. 1. ita præceptum negativum non amittendi charitatem videtur obligare ad recuperandam illico charitatem per peccatum amiſſam; tum demum quia præcepto charitatis videtur opponi non ſolum velle permanere in eo affectu malo, quo quis voluit ſtatum inimicitiæ cum Deo, de quo non dubitatur, ſed etiam voluntarie negligere reconciliationem cum Deo; præſertim quia ſtatus inimicitiæ cum Deo reponit hominem in periculo patrandi novas culpas, quod periculum tenetur quilibet ex præcepto charitatis declinare. Tertio videtur peccator ad ſtatim pœnitendum teneri etiam ex præcepto charitatis erga ſeipſum; tum quia ſi quilibet tenetur ex hac virtute ad liberandum ſe ſtatim ac poteſt a quolibet malo gravi corporis, puta a morte, vel membri jactura, a fortiori obligabitur ſe liberare, quamprimum poterit, a malo graviſſimo animæ, quod eſt inimicitia cum Deo optimo maximo; tum etiam quia quilibet tenetur ex ordine charitatis ſeipſum magis diligere, quam proximum; ſed ad proximum corrigendum, quamprimum commode fieri poteſt, quilibet obligatur; ergo etiam ad corrigendum ſeipſum. His, aliiſque nôn levibus rationum momentis videtur evinci obligatio ſtatim pœnitendi poſt peccatum commiſſum. Quamvis autem communius Doctores negent dari hujuſmodi obligationem, & his rationibus faciant ſatis apud Perez de Pœnit. diſp. 13. ſect. 5., nemo tamen in dubium revocat conſultum eſſe, quod peccator ſtatim e fovea culpæ emergat, eo quod facile nimia dilatio in novam culpam inducat; & multo minus poterit quis ſomniare, quod iſta dilatio ſit conſulenda, adeo ut dici poſſit modus ſapientia plenus, lumine, & charitate dare tempus portandi, ac ſentiendi ſtatum peccati, ita ut ex ignorantia peccati, & pœnitentiæ proveniat, quod quis velit ſtatim de injuriis Deo illatis dolere, detrectando ferre confuſionem ſeparationis a divina amicitia, & ab aliis bonis per culpam deperditis.

Neque dicas, nolle Queſnellum, quod differatur reconciliatio cum Deo per contritionem, ſed ſolum quod differatur per Abſolutionem ſacramentalem. Nam cum in prima ex his duabus theſibus dicatur, modum plenum ſapientia, lumine, & charitate eſſe, dare animabus tempus portandi ſtatum peccati; & in altera dicatur, ex ignorantia peccati, ac veræ pœnitentiæ provenire, quod velimus ſtatim reſtitui poſſeſſioni bonorum, quibus nos peccatum ſpoliavit, perſpicuum eſt, velle Queſnellum, quod peccator differat etiam contritionem, qua a ſtatu peccati exſolvatur, & poſſeſſioni bonorum, quibus per peccatum denudatus fuit, reſtituatur.

V. Opponitur primo praxis antiqua Eccleſiæ in abſolvendis peccatoribus, quibus nonniſi in articulo mortis ante peractam pœnitentiam abſolutio conferebatur, ut videre eſt apud Morinum cap. 1. lib. 9. ergo ſaltem debet peccator incipere Deo ſatisfacere, antequam cum Deo reconcilietur. Et ratio eſt, quia in humanis non datur offenſori venia, niſi poſt exhibitam ſatisfactionem; ergo a fortiori peccator non debet reconciliationem expectare, antequam ad minus incipiat Deo ſatisfacere.

Reſpondeo, duplicem diſtinguendam eſſe abſolutionem, alteram ſacramentalem, & a peccatis, alteram Canonicam, & a cenſuris, ſeu aliis pœnis; per illam primam peccator reconciliabatur Deo, per hanc ſecundam reconciliabatur Eccleſiæ, & Altari; abſolutio ſacramentalis conferebatur ſtatim ac peccator reperiebatur rite diſpoſitus; quod conſtat, quia in Clementina *Dudum* de ſepulturis Sacerdoti imponitur, quod *Confeſſiones audiat, pœnitentias imponat, & abſolvat*; quod vi-

videtur exprimere absolutionem esse illico conferendam, prout luculentius dicitur in decreto Bonifacii Episcopi Moguntini circa sæculum octavum apud Morinum n. 12. ubi habetur: *Curet unusquisque Presbyter statim post acceptam Confessionem pœnitentia singulos data Oratione reconciliare*. Quod pariter docet Sozomenus cap. 16. lib. 7. unde videtur colligi, hanc fuisse Christi institutionem. Etenim ex Augustino lib. 4. de Bapt. parvulorum cap. 24. *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi Apostolica auctoritate traditum rectissime creditur*. Absolutio tamen Canonica, quæ conferebatur, juxta sacros Canones, pœnitentibus; (qua posita immunes erant a reliquis pœnis Canonicis, & publicis, & ab impedimento accedendi ad Eucharistiam, unde dicebantur reconciliari Ecclesiæ, & Altari) post executionem omnium, aut saltem aliquarum Canonicarum pœnarum conferri solebat. De hac enim ita loquitur Concil. Tolet. III. *Ut secundum formam antiquorum Canonum detur pœnitentia, qua expleta, sicut Sacerdotalis contemplatio probaverit, pœnitens communioni restituatur*. Quod attinet ad absolutionem sacramentalem, congruum fuit, ut per se loquendo statim conferri posset post propositum exequendi pœnam injunctam a Confessario; quia aliter lex gratiæ non fuisset benignior lege naturæ, & lege scripta, in quibus post contritionem gratia conferebatur, non expectata prius ulla alia satisfactione. Ex quo fit, quod sicut absolutio sacramentalis secundum se statim conferri debet post confessionem dolorosam, non expectata prius executione pœnitentiæ impositæ; ita pariter haberi statim possit per contritionem reconciliatio cum Deo, quin expectari debeat, quod peccator incipiat satisfacere divinæ justitiæ antequam cum Deo reconcilietur; aliter durior esset lex gratiæ lege naturæ, & scripta, in quibus id non exigebatur. Ipse enim Deus offensus ad contritionem statim ponendam hortabatur, præsertim verbis laudatis Ecclesi. 5. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem*.

VI. Ad id quod additur, paritas in humanis nimis probat, atque adeo nihil. In humanis enim passim non remittitur offensa, nisi post exhibitam plenam, & condignam satisfactionem, & sæpe etiam post hanc satisfactionem amicitia pristina non restituitur; at ad obtinendam reconciliationem cum Deo sicut ab adversariis non requiritur condigna satisfactio prævia, ita in sententia Catholicorum sufficit ex Divina benignitate, quod præcedat solum propositum satisfaciendi.

VII. Opponitur secundo auctoritas S. Caroli Borromæi, D. Xaverii, & quorundam Conciliorum apud Montaltium *epist.* 10., a quibus dilatio aliqua absolutionis sacramentalis suadebatur Confessariis, præsertim relate ad recidivos; idque non aliunde videtur suaderi posse, nisi ut peccator incipiat prius satisfacere Deo offenso; ergo universim ad obtinendam peccatorum remissionem requiritur, ut peccaror aliqualem prius exhibeat satisfactionem divinæ justitiæ.

Confirmatur primo, Princeps militi sæpius proditionem molienti, aut maritus uxori adulteræ non statim ignoscit, neque hi audent veniam petere ante satisfactionem non levem præstitam: ergo neque peccator relate ad Deum offensum.

Confirmatur secundo, Ut possit reconciliari peccator cum Deo, debet prius pravos habitus tollere, quibus fit pronus ad relabendum; habitus autem pravi non tolluntur, nisi actibus contrariis: ergo peccator antequam reconcilietur cum Deo, debet alios virtutis actus exercere actibus peccaminosis perpetratis contrarios, & interim petere spiritum pœnitentiæ, & contritionis, & dare initium aliquod satisfactionis debitæ Divinæ justitiæ.

Respondeo consilium D. Caroli Borromæi, & D. Francisci Xaverii, quod differatur absolutio illi, de quo dubitatur, an *fine hoc* fræno sit relapsurus, esse sanissimum; at hinc non infertur, quod universim pœnitentibus differenda sit absolutio, & multo minus, quod debeat pœnitens differre contritionem, qua Deo reconcilietur; quinimo is, cui absolutio sacramentalis differtur, excitari debet ad contritionem, ne, si interim decedat, damnetur.

Ad primam confirmationem, diximus paritatem ex humanis desumptam probare nimis; præsertim quia nec maritus uxori prima vice adulteranti, nec Princeps militi prima vice proditionem molienti statim ignoscunt, etiam post exhibitam condignam satisfactionem, & multo minus in pristinam necessitudinem eos remittunt, cum tamen in sententia Adversariorum absolutio non sit differenda ei, qui semel tantum peccavit; nec requiritur ex Quesnello adæquata, sed solum initialis satisfactio prævia, antequam peccator Deo reconcilietur.

Ad secundam, Ut peccator cum Deo reconcilietur, non debet prius pravos habitus tollere; aliter moribundus non posset cum Deo reconciliari neque per contritionem, neque per absolutionem sacramentalem: Potest

test siquidem cum pravis habitibus cohærere sincera detestatio culparum, necnon etiam status gratiæ; unde satis est, quod absolutionem, & peccati remissionem præcedat propositum ponendi satisfactionem sacramentalem, propositum tollendi habitus vitiosos, necnon propositum emendationis; idque ex immensa divini Numinis benignitate, & clementia.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXXXVII. & LXXXVIII.

OCtogesimaseptima, & octogesimaoctava eodem collineant, ut scilicet ad reconciliationem peccatoris cum Deo præeat tempus, quo sentiatur peccati pondus, necnon confusio consentanea. Utraque est erronea: Prior tamen respicit directe Confessarium, docetque, ad ejus charitatem, sapientiam, ac lumen spectare, quod peccatori detur tempus portandi cum humilitate, & sentiendi statum peccati, petendi spiritum contritionis, & aliquatenus satisfaciendi divinæ justitiæ, antequam contritionem concipiat, aut sacramentaliter absolvatur, & ita reconcilietur cum Deo. Posterior respicit directe pœnitentem, docetque, ex ignorantia peccati, ac veræ pœnitentiæ provenire, quod velit statim stolam primam per peccatum amissam recuperare, quin prius velit suæ nuditatis ferre confusionem.

Quod spectat ad primam, recuduntur in ea theses illæ Jansenianæ ab Alex. VIII. proscriptæ, quæ contendebant, præmittendam esse Absolutioni sacramentali satisfactionem ex Christi institutione, & per praxim Ecclesiæ absolvendi statim peccatorem esse inversum ordinem pœnitentiæ; istamque consuetudinem non haberi pro usu, sed pro abusu. Quam temere id asseratur clarius est luce ipsa meridiana: constat quippe universam Ecclesiam errare non posse. Christus autem parens amantissimus, qui paratus est accurrere statim ad collum pœnitentis dicentis ex corde, Peccavi, illumque osculari, ac cito induere stola prima, dignatus est Pœnitentiæ Sacramentum instituere ad modum Judicii, in quo mulcta non antecedit sententiam judicialem, sed subsequitur. Propterea absolutio sacramentalis statim conferenda est pœnitenti rite disposito: Imponitur quippe in Clement. *Dudum* de sepulturis Sacerdoti, quod *Confessiones audiat, pænitentias imponat, & absolvat*. Nisi forte aliquando per accidens ad experiendam, & confirmandam in pœnitente firmitatem propositi a Confessario, utpote judice simul, & medico, differri debeat absolutio: Tunc tamen excitandus est pœnitens ad contritionem perfectam, ut per illam statim cum Deo reconcilietur unde possit validioribus auxiliis muniri ad perseverandum, & ad exequenda monita Confessarii. Ex quo etiam fit, ut si interim ex improviso decedat, salvari possit. At Quesnellus non solum enormes istos Jansenianorum errores recudit, docendo, quod non statim conferatur pœnitenti disposito absolutio sacramentalis, sed ulterius vult, quod non statim ille cum Deo quomodocunque reconcilietur, atque adeo neque per absolutionem sacramentalem, neque per contritionem; cum dicat dandum illi tempus ad petendum spiritum contritionis; & deinde subdat, quod si ille vellet statim restitui possessioni gratiæ per peccatum amissæ, (atque adeo statim reconciliari cum Deo per contritionem, detrectando denudationis suæ ferre confusionem) ignoraret, quid sit peccatum, & quid sit vera pœnitentia. Quid absurdius dici, aut fingi potest?

Hinc patet etiam alterius thesis error; tum quia & adversatur Dei monitis dicentis Eccles. 5. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem*; tum quia exponitur peccator periculo damnationis, si eximproviso decedat, antequam reconcilietur cum Deo; tum demum quia exponitur periculo relabendi, si perseverat spoliatus bonis per peccatum amissis, cum desint ei auxilia illa uberiora, quæ conferuntur a Deo ex exigentia gratiæ sanctificantis; ut propterea Gregor. hom. 11. in Ezechiel. dixerit: *Peccatum, quod per penitentiam non deletur, suo pondere trahit ad aliud*. Quare ex profunda peccati, ac veræ pœnitentiæ cognitione provenit, ut velit peccator statim ad Deum reverti, & in possessionem bonorum amissorum ex summa ejus clementia restitui, quin detrectet confusionem tum præsentem, tum futuram, ex jugi cogitatione, quod tam bonum Dominum offenderit. Ad charitatem vero, sapientiam, ac lumen Confessarii spectat, ut pœnitentem rite dispositum quantocyus cum Deo reconciliet, impertiendo statim (nisi aliud hic, & nunc expedire videatur) absolutionem sacramentalem; ut si forte desit illi vera contritio, saltem per attritionem cum Sacramento possit amissam gratiam recuperare. Etenim si olim in lege naturæ, ac in lege scripta statim post contritionem (etiam nulla alia satisfactione

præ-

præmissa) conferebatur a Deo sua amicitia peccatori; nunc in lege gratiæ, quæ est longe benignior, statim post attritionem pœnitenti confertur absolutio sacramentalis, & gratia, dummodo detur propositum ponendi postmodum satisfactionem a Confessario injunctam; qui fuit mos Ecclesiæ antiquissimus, ac proinde ex traditione Apostolica derivatus. Quamvis enim pœnitentiæ in sacris Canonibus injunctæ præmitterentur olim Absolutioni Canonicæ, qua pœnitens restituebatur Ecclesiæ, & Altari; satisfactio tamen, quæ est pars integralis Sacramenti, non erat præmittenda pro foro interno Absolutioni Sacramentali, qua homo reconciliatur cum Deo offenso.

PROPOSITIO LXXXIX.

Quartusdecimus gradus conversionis peccatoris est, quod cum sit jam reconciliatus, habet jus assistendi Sacrificio Ecclesiæ. *Quesn. Luc.* 15. 23. *edit.* 1693.

SYNOPSIS.

I. Duplex hujus thesis sensus uterque est erroneus; præsertim quod per peccatum homo sit extra Ecclesiam, & amittat jus assistendi Sacrificio Ecclesiæ.

II. Peccator est Ecclesiæ membrum, quamvis mortuum, unde amittit jus assistendi Sacro. III. Excommunicatis dumtaxat, qui sunt membra recisa ab Ecclesia, vetatur audire Sacrum, & interesse Divinis officiis. IV. Si quilibet peccator teneretur ab audiendo sacro abstinere, pauci admodum Sacro interessent. V. Sicut peccator jus habet suscipiendi sacramentum Pœnitentiæ, ita pariter jus habet assistendi Sacrificio altaris. VI. Quamvis magis indignus sit, qui Sacrificio assistat, peccator nondum reconciliatus cum Deo, quam excommunicatus, qui per contritionem est Deo conjunctus; at huic tantum jure merito ab Ecclesia prohibetur auditio sacri, non illi. VII. Ad eum modum, quo peccator non amittit habitus infusos fidei, & spei, quamvis iis sit indignus, nec privatur charactere baptismali, nec auxiliis supernaturalibus, ita nec amittit jus assistendi Sacrificio Ecclesiæ.

I. DUplex videri posset esse sensus hujus thesis, uterque cohærenter ad alias Quesnelli theses, uterque pariter erroneus. Primus posset esse, quod peccator eo ipso ac est reconciliatus, habeat jus assistendi Sacro, quantumvis per excommunicationem præviam ab eo audiendo, & a divinorum officiorum usu impediretur. Cum enim in sequentibus thesibus sermo *sit* de excommunicatione, & in nonagesima*prima dicatur*, quod ab Ecclesia non exeat peccator, quando ab ea videtur per excommunicationem expulsus, si Deo, Jesu Christo, & ipsi Ecclesiæ per charitatem sit affixus, dubitari posset, num hic etiam Auctor velit innuere, quod nulla sit habenda ratio excommunicationis, ubi peccator sit Deo reconciliatus, unde possit statim assistere sacrificio Ecclesiæ. Quod pariter videtur cohærere cum nonagesima tertia, ubi dicitur, quod a Christo Domino sanentur vulnera, quæ a præcipiti Pastorum zelo infliguntur; perinde quasi sufficiat, quod vulnus animæ per contritionem sanetur, ut possit statim ante absolutionem a censuris restitui Ecclesiæ peccator, possitque illico Missæ, ac Divinis Officiis interesse. Equidem non arbitror, quod juxta hunc sensum hæc thesis accipienda sit. Certum quippe esse debet, quod sicut Censura per actum judicialem infligitur, ita sine actu Judiciali non tollatur, ne in foro quidem conscientiæ; propterea proscripta fuit ab Alexandro Septimo thesis illa 44. quæ habet: *Quoad forum conscientiæ, Reo correcto, ejusque contumacia cessante, cessant censuræ.* Quamvis enim Censura sit pœna medicinalis, juxta illud 1. ad Cor. 5. *Judicari tradere hujusmodi hominem Sathanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit:* non per hoc statim cessat cessante contumacia, ex cap. *Qua fronte*, de Appellat. & cap. *Cum desideres*, de sent. excommunicat. Verum quidem est, quod Censura, quatenus habet rationem medicinæ, cessare debeat ægro jam curato; nihilominus quatenus habet etiam rationem pœnæ, indiget actu Ecclesiasticæ Jurisdictionis, ut tolli possit: Hinc enim fit quod sicut Reus fuit sensibiliter contumax Ecclesiæ, ita visibiliter etiam eidem subjiciatur, & ab ea absolvatur. Jus quippe, quod ab Ecclesia acquiritur adversus contumaces, *per solam resipiscentiam non extinguitur: Ad eum* prorsus modum, quo jus, quod acquirit Judex ad puniendum furem ratione *furti*, non extinguitur per solam restitutionem rei alienæ.

Alter tamen hujus thesis sensus, qui videtur a Quesnello intentus, est, quod eatenus peccator post reconciliationem acquirat illico jus assistendi Sacrificio Ecclesiæ, quia ante reconciliationem per peccatum extra Ecclesiam reperiebatur, non secus ac hæreticus, aut excommunicatus; ut proinde tanquam

quam membrum ab Ecclesia recisum, non solum nullum jus habeat assistendi sacro, sed nec etiam possit illud audire, aut divinis officiis interesse. Cum enim in septuagesima secunda, & aliis subsequentibus thesibus dicatur Ecclesia Electos, & justos complecti, & in septuagesima octava diserte asseratur, separari a populo electo tam eum, qui non credit Euangelio, quam eum, qui non vivit secundum Euangelium; consectarium est, quod in sententia Quesnelli eodem modo amittat jus assistendi sacro hæreticus, ac peccator; & ideo in hac thesi dicitur, quod peccator per reconciliationem jus habeat assistendi sacrificio Ecclesiæ; non secus ac hæreticus, & excommunicatus post absolutionem jus habent ad sacrum audiendum, quod prius propter hæresim, aut excommunicationem audire licite non poterant.

II. Ostenditur autem hujus doctrinæ falsitas. Primo ex iis, quæ adversus prædictas theses diximus ostendendo Ecclesiam Dei etiam a peccatoribus, & reprobis conflari, ut proinde per culpam non reponatur extra Ecclesiam peccator, nec jus amittat audiendi sacrum; cum potius ratione præcepti Ecclesiastici ad illud audiendum diebus festis teneatur. Et sane quod peccator sit Ecclesiæ membrum, mortuum quidem, sed non recisum ab Ecclesia, quod proinde vivificari possit a gratia sanctificante per charitatem, ad quam disponant actus supernaturales fidei, & spei, (quorum actuum habitus per quodcunq; peccatum non amittuntur) fit perspicuum verbis illis Christi D. Matth. 18. *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipsum solum; si te audierit, lucratus eris fratrem tuum; si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in ore duorum stet omne verbum: quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ.* Profecto Ecclesia non judicat de iis, qui extra illam sunt; dicente Apostolo 1. ad Cor. 5. *Quid mihi de his, qui foris sunt, judicare?* cum autem Christus præcipiat, ut peccator post fraternam correptionem, si non emendetur, Ecclesiæ denuncietur, quæ de illo judicet, & a se per excommunicationem illum separet, si in vitiis suis insordescat, juxta id, quod ibidem additur: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tamquam Ethnicus, & Publicanus*; manifeste sequitur, quod peccator non sit extra Ecclesiam, præcise ratione culpæ, atque adeo non amitat jus assistendi sacrificio Ecclesiæ, ut ex meritis Christi Domini possit uberiora auxilia obtinere ad resipiscendum.

III. Ostenditur secundo, quia Ecclesia solum excommunicatis prohibet, ne sacro, ac divinis officiis intersint, non vero peccatoribus, imo his præcipit Sacri auditionem diebus festis; quod si per peccatum jus amisisset peccator assistendi Sacrificio Missæ, non secus ac irretitus excommunicatione, sequeretur, quod Ecclesia præcipiendo sacri auditionem obligaret illum ad novum peccatum patrandum: non secus ac ad novum peccatum patrandum obligaret Ecclesia peccatorem, si illi præciperet, quod communicet, dum est in statu peccati mortalis, vi cujus amisit jus ad communicandum. Ratio autem quare peccator amittat jus ad sacram synaxim recipiendam, dum est in statu peccati mortalis, non tamen amittat jus assistendi sacro, est, quia si peccator indigne Eucharistiam sumeret, Sanctum daretur canibus, & margaritæ ante porcos projicerentur; quod rationis dictamini, ac divino præcepto repugnat. Contra vero peccator, dum Sacrificio assistit, cultum exhibet Christo exteriorem, & piis actibus, ac supplicibus precibus fructum postulat Sacrificii, ut possit superno lumine illustratus in pristinum divinæ amicitiæ statum per pœnitentiam redire; unde non amittit jus per peccatum assistendi sacro, quod per characterem baptismalem obtinuit. Potuisset quidem Christus D. ex Ecclesia ejicere, immo statim in infernum detrudere Reos omnes læsæ Majestatis Divinæ, sed immensa ejus Clementia, & Longanimitas vult suis auxiliis (quæ ubertim ex suis vulneribus, dum sacrificium incruentum offertur, erga omnes, sed præsertim erga circumstantes effluunt) peccatores e dæmonis captivitate eripere, & misericordiam suam in illos exercere; cupit enim esse, & nuncupari Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, non vero Pater Justitiarum, & Deus totius amaritudinis; multus ad ignoscendum, non vero multus ad puniendum. Propterea non solum non ejicit e suo ovili oves aberrantes, quin potius illas perquirit, & ubi repererit, imponit in humeros suos gaudens, perinde quasi thesaurum reperisset; tantumque abest, ut velit a præsentia Sacrificii Ecclesiæ illos abigere, ut potius velit illos etiam præcepto Ecclesiastico ad illi assistendum, saltem diebus festis, adigere, ut facilius possint resipiscere, & in filios iterum adoptari.

IV. Confirmatur, quia si deberet peccator ab audiendo sacro abstinere, sequeretur, quod rari admodum sacro assisterent: quatenus, ut habetur Eccles. 9. *Nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit*; præsertim quia ex D. Bernardo, *Bonæ mentis est, ibi culpam agnoscere, ubi culpa non est*. Cultus

autem

autem Deo debitus valde minueretur, si pauci admodum eatenus assisterent Sacrificio, quod pro omnibus quidem, sed præsertim pro peccatoribus offertur; cum sit Sacrificium propitiatorium. Quinimo cum dixerit Christus D. Marci 2. *Non necesse habent sani Medico, sed qui male habent; non enim veni vocare Justos, sed peccatores*; videtur magis in negotio Redemptionis, atque adeo in Sacrificii Eucharistici institutione intendisse, quod peccatores revocarentur ad vitam gratiæ, quam quod justi vitam gratiæ, qua præditi sunt, abundantius haberent; atque adeo magis intendisse, quod prima gratia obtineretur peccatoribus, quam quod justis obtineretur secunda gratia, seu gratiæ augmentum. Adde, quod licet lis sit inter Scholasticos, utrum Adamo non peccante Verbum fuisset incarnatum; nihilominus qui tuentur Christum deficientibus culpis fuisse venturum ad exaltandam naturam innocentem, unanimiter docent, quod in tali hypothesi Christus non venisset passibilis, sed venisset in carne impassibili, & gloriosa; quare ea tantum de causa venit in carne passibili, & obtulit Sacrificium cruentum in Cruce, (quod idem omnino est ex Tridentino sess. 22. cap. 2. ac sacrificium altaris incruentum, sola offerendi ratione diversum) ut nos redimeret ab omnibus iniquitatibus nostris. Quod si clementiam suam usque adeo erga peccatores ostendit, ut pro illis voluerit sacrificium cruentum offerre, ac deinde incruentum usque ad Mundi consummationem, quomodo fieri potuisset, ut vellet peccatores a Sacrificio abesse? *Hujus quippe*, (ut habet Tridentinum laudatum) *oblatione placatus Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit*. Quare homo vi baptismalis characteris est intra septa ovilis Christi, & jus habet percipiendi ritu debito alia Sacramenta, & assistendi Sacro, juxta Christi institutionem.

V. Confirmatur secundo, quia Christifidelis, quantumvis innumeris culpis gravatus, adhuc jus habet suscipiendi sacramentum Pœnitentiæ, quippe quod ex primario fine pro peccatoribus institutum est, ideoque vocatur Sacramentum mortuorum; quamvis etiam prosit justificatis per contritionem, necnon iis, qui solum venialiter deliquerunt: Ergo pariter peccator ante reconciliationem jus habet assistendi Sacrificio; quippe quod licet Latreuticum sit, Popitiatorium, Eucharisticum, & Impetratorium, hoc est institutum ad Dei cultum, (prout olim fiebat in lege veteri per Holocaustum) institutum etiam ad avertenda peccata, & pœnas peccatis debitas, (quod fiebat per Sacrificium, seu per Hostiam pro peccato,) & institutum simul in gratiarum actionem, & ad nova beneficia impetranda, (quod utrumque olim fiebat per Hostiam pacificam) nihilominus quatenus repræsentat Sacrificium cruentum in ara Crucis oblatum pro peccatoribus, potius offertur ad peccata delenda, quam pro Justis in gratiarum actionem, aut ad nova beneficia impetranda; atque adeo jus habet Christifidelis peccator etiam ante reconciliationem assistendi huic sacrificio, non secus ac jus habet suscipiendi sacramentum Pœnitentiæ.

VI. Opponitur ex Quesnello parabola illa Lucæ 15. Prodigi illius Adolescentis, qui dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose, nec jus habuit ad recumbendum in mensa Patris, antequam cum illo reconciliatus fuisset post verba illa, *Pater peccavi in cælum, & coram te*: quibus prolatis Pater induit illum stola prima, jussitque occidi vitulum saginatum, ut cum illo manducaret; ergo pariter post reconciliationem peccator jus habet assistendi Sacrificio Ecclesiæ. Et ratio videtur esse, quia novum temeritatis crimen incurreret, qui ad conspectum Christi pro se mactati perfricta fronte accederet, cum per peccatum reus sit veluti Christicidii.

Confirmatur primo, quia multo magis indignus est, ut huic Sacrificio intersit, qui nondum est Deo reconciliatus post peccatum, quam qui excommunicatione innodatus nondum est ab illa absolutus, licet per contritionem Deo sit conjunctus; atqui hic jus non habet assistendi sacrificio Ecclesiæ; ergo multo minus ille.

Confirmatur secundo, quia indignus est, qui in convivio Eucharistico assideat non indutus veste nuptiali; & ideo jus non habet communicandi, qui nondum est reconciliatus, non solum per contritionem, sed etiam per confessionem sacramentalem; atqui pariter indignus est, qui Sacrificio incruento assistat reus mortalis culpæ; ergo neque hic habet jus assistendi huic Sacrificio ante reconciliationem.

Respondeo, ex illa parabola potius oppositum evinci; sicut enim adolescens ex titulo filiationis naturalis jus quoddam habebat redeundi ad Patrem ad veniam obtinendam; ita baptizatus, qui gratiam amisit per peccatum, quia ratione characteris baptismalis est Dei domesticus, ideo sicut debitum retinet præstandi Deo obsequium per Sacrificium Ecclesiæ, ita jus habet eidem assistendi ad impetranda auxilia, ut possit resipiscere,

re. Ad id, quod additur, non dicitur temeritatis notam incurrere peccator, qui assistit sacrificio ad Deum colendum, & ad obtinenda auxilia, quæ vi illius ubertim conferuntur.

Ad primam confirmationem: in tantum excommunicatus, qui Deo reconciliatus est per contritionem, non potest sacrificio interesse, quia per excommunicationem est extra Ecclesiam, & prohibentur illi jure positivo divina officia, quousque a censura absolvatur; unde peccaret, si Sacro interesset. At peccatori non solum non prohibetur Sacro adesse, sed etiam præcipitur, ut diebus festis illi intersit; unde peccaret, si præceptum hoc violaret. Congruum propterea est, ut excommunicato prohibeatur auditio Sacri, donec absolvatur, & quod peccatori ea præcipiatur, etiam antequam Deo reconciliatus sit per contritionem.

VII. Ad secundam: quamvis indignus sit quolibet cœlesti beneficio, qui reus est læsæ Majestatis divinæ, nihilominus sicuti ex divina clementia non amittit habitus infusos fidei, ac spei, quibus pariter est indignus, nec amittit characterem, quo Dei domesticus constituitur, nec privatur auxiliis supernis, quibus excitatur ad pœnitentiam; ita nec expellitur ab Ecclesia, nec jus amittit assistendi Sacrificio, juxta antiquissimam Ecclesiæ praxim, quam respuere nonnisi audacissimus, & iniquissimus poterit, non sine magna injuria erga benignissimum Redemptorem, qui peccatores non solum non expellit a se, sed peramanter advocat, & allicit, ut ad pristinam secum reducat amicitiam.

Opponunt deinde Quesnelli Asseclæ, quod hic non docuerit, peccatorem per reconciliationem acquirere jus assistendi Sacro, sed solum docuerit, quod peccator reconciliatus assistat Sacrificio Ecclesiæ, (ut habetur in Codice e Gallico latine verso Parisiis in lucem edito anno 1694.) indicans dumtaxat, quod post reconciliationem non sit amplius indignus, qui Sacro intersit, non vero quod ante reconciliationem peccet assistendo Sacrificio Ecclesiæ.

Sed contra est, quia ex adjunctis constat, verbis illis in Codice Quesnelliano expressis illud ipsum significari, quod in hac thesi disertius exponitur, & in aliis Editionibus reperitur, videlicet peccatorem vi reconciliationis cum Deo habere jus assistendi Sacro, atque adeo ante reconciliationem carere tali jure; unde si assisteret Sacrificio Missæ, sine jure, hoc est sine legitima facultate illi assisteret, & ideo audiendo Missam peccaret. Ratio est multiplex; Primo, quia dum Quesnellus docet, decimumquartum conversionis peccatoris gradum esse, quod reconciliatus assistat Sacrificio Ecclesiæ, quid aliud his verbis denotat, nisi quod per reconciliationem peccator gradum faciat a non legitima assistentia Sacro ad legitimam assistentiam, atque adeo vi reconciliationis habeat jus audiendi Sacrum, quo antecedenter carebat? Deinde, quia pariformiter ibidem Quesnellus subdit, decimumquintum conversionis peccatoris gradum esse, quod reconciliatus, & Sacro assistens pascatur carne Jesu Christi; manifestum autem est, quod post debitam reconciliationem peccator ita accedat ad Sacram Synaxim, ut habeat jus, seu legitimam facultatem accedendi, qua procul dubio ante reconciliationem carebat, adeo ut peccaret, si accederet: ergo pariter ita post reconciliationem ex Quesnello assistit Sacro, ut vi reconciliationis habeat jus assistendi, quo tamen jure ante reconciliationem carebat, adeo ut peccaret, si assisteret.

Confirmatur, quia Quesnellus in thesi quinquagesima nona docet, orationem peccatoris esse novum peccatum. Ad quem errorem tuendum Quesnelliani abutuntur verbis illis Prov. 15. *Victimæ impiorum abominabiles*, ut diximus in expositione illius thesis; ergo a fortiori esset peccatum auditio Missæ, quæ est actus Religionis præstantior, ipsam imbibens orationem. Et in septuagesima octava vult, peccatorem, non secus ac hæreticum, & excommunicatum, esse extra Ecclesiam, a consortio fidelium segregatum; quare sicut hæreticus, & quilibet excommunicatus etiam toleratus ita dicitur post reconciliationem, & absolutionem a censuris assistere Sacro, ut tunc solum habeat jus assistendi, & si antecedenter assistat, peccet: ita in sententia hujus Auctoris peccator reconciliatus assistit Sacro, quatenus per reconciliationem obtinet jus assistendi, quo antecedenter carebat; ut proinde non sine culpa assisteret: Quod tamen quam sit absonum, ac erroneum, satis superque demonstratum est.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXXXIX.

Octogesima nona inter gradus conversionis peccatoris reponit, quod per reconciliationem cum Deo jus habet assistendi Sacrificio Ecclesiæ; perinde quasi peccatori, tanquam hæretico, aut excommunicato, & ab Ecclesia sejuncto, interdiceretur, quod

quod Missæ, aliisque divinis Officiis intersit, antequam absolvatur, & sic ad Ecclesiam regrediatur. Mirum non est, quod ita sentiat Quesnellus, qui vult peccatores ad Ecclesiam non pertinere, præsertim quia in thesi 78. diserte docet, tam separari ab Ecclesia peccatorem non vivendo secundum Euangelium, quam hæreticum, non credendo Euangelio. Erroneum tamen est dicere, quod peccatores ad Ecclesiam non pertineant, ut ibi ostendimus. Erroneum pariter dicere, quod si ad Ecclesiam pertineant, vetetur illis, quod Sacrificio intersint, antequam reconcilientur cum Deo; quinimo præcipitur illis sub mortali, ut diebus festis Missam audiant, illamque licite, ac laudabiliter audiunt profestis diebus, quando ea non præcipitur, ut impetrent a Deo auxilium ad resurgendum. Etenim, ut habet Tridentin. sess. 22. cap. 2. *Hujus oblatione placatus Dominus gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & ingentia etiam peccata dimittit*. Additurque, unum, idemque esse Sacrificium incruentum, quod nunc in altari offertur, ac Sacrificium cruentum olim oblatum in ara crucis, sola ratione offerendi diversum; propterea sicut tunc illud multis astantibus auxilia contulit ad pœnitendum; unde Luc. 23. dicitur: *Omnis turba eorum, qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant, quæ fiebant, percutientes pectora sua revertebantur*; ita pariter Sacrificium incruentum peccatoribus prodest ad obtinendum donum pœnitentiæ, si illi religiose assistant. Quare per peccatum solum amittitur jus suscipiendi Sacramenta vivorum ante reconciliationem cum Deo, quæ fiat vel per contritionem, vel per attritionem cum Sacramento pœnitentiæ: (imo ad Eucharistiam sumendam, quæ est Sacramentorum omnium maximum, in quo ipse Author sanctitatis existit, necessario prærequiritur sacramentalis Confessio) & ratio est, quia isthæc Sacramenta unice pro vivis instituta sunt, & idcirco vitam gratiæ debent præsupponere. At sicut per peccatum non amittitur jus ad suscipienda Sacramenta mortuorum, quia pro peccatoribus instituta sunt, ut per illa cum Deo reconcilientur; ita nec amittitur jus assistendi Sacrificio Ecclesiæ ante hanc reconciliationem, quia pariter hoc Sacrificium a Christo D. benignissime etiam pro peccatoribus institutum est, ut possint inde gratias obtinere ad resurgendum. Quare sicut ex summa Dei misericordia fidelibus, qui per peccatum gratiam amittunt, relinquuntur habitus superni fidei, & spei, quando peccatum his virtutibus non adversatur, ut per auxilia ab iis exigita connaturalius possint disponi ad resipiscendum; ita ex eadem summa misericordia provenit, ut pro peccatoribus possit Sacrificium applicari, & ut possint eidem peccatores assistere, ut iis prosit ad resurgendum.

Quibus adde, falsum etiam esse, quod hic esset quartusdecimus gradus conversionis peccatoris; siquidem erronee a Quesnello ibidem reponitur secundus gradus in eo, quod *Ubi Dei amor regnare desiit, necessum sit, ut regnet carnalis cupiditas, quæ ejus actiones corrumpat*, ut ostendimus in thesi 45. Quare thesis isthæc (ut aliæ omnes) usquequaque erroribus scatet doctrinæ Catholicæ repugnantibus.

PROPOSITIO XC.

Ecclesia authoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Pastores de consensu saltem præsumpto totius corporis. *Quesnel. Matth.* 18. 17. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO XCI.

Excommunicationis injustæ metus nunquam debet nos impedire ab implendo debito nostro: *Nunquam eximus ab Ecclesia, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulsi, quando Deo, Jesu Christo, atque ipsi Ecclesiæ per charitatem affixi sumus*. *Quesnellus Joan.* 9. 22. & 23. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO XCII.

Pati potius in pace excommunicationem, & anathema injustum, quam prodere veritatem, est imitari S. Paulum: tantum abest, ut sit erigere se contra authoritatem, aut scindere unitatem. *Quesn. Roman.* 9. 3. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO XCIII.

JESUS quandoque ſanat vulnera, quæ præceps Primorum Paſtorum feſtinatio infligit ſine ipſius mandato: JESUS reſtituit, quod ipſi inconſiderato zelo reſcindunt. *Queſnellus Joan.* 18. 11. *edit.* 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Si hæc ita ſe haberent, uti aſſeritur in hiſce Theſibus, inutilis eſſet uſus Eccleſiæ antiquiſſimus ferendi cenſuras.

II. Eo collineat Queſnellus, ut abſque metu excommunicationis omnes Janſeniani ſubſcribant formulæ præſcriptæ, qua hæreſes Janſenii damnantur, quamvis non jurent ad mentem Pontificis exigentis tale juramentum. III. Multifariam poteſt cenſura eſſe aut invalida, aut injuſta. IV. Poteſt etiam ſententia excommunicationis eſſe vel evidenter, vel ſolum probabiliter injuſta, aut nulla. V. In quonam ſenſu verum eſt, quod cenſura etiam injuſta timenda ſit? VI. Exponitur Regula Summuliſtica ad dignoſcendam vim harum, ac ſimilium theſium confixarum, quando ſunt indefinitæ.

VII. Enormiter errat theſis, quæ docet ad validitatem cenſuræ requiri conſenſum præſumptum Eccleſiæ, atque adeo etiam Laicorum. VIII. Si hoc eſſet, Eccleſiæ caput ſubderetur corpori. IX. Et quilibet facile putaret cenſuram ſuam non fuiſſe latam de conſenſu Eccleſiæ præſumpto. X. Sicut uni Paſtori denunciari debet, qui non emendatur, ita ab uno Paſtore, independenter a conſenſu Eccleſiæ, ille eſt excommunicandus.

XI. Timenda eſt Excommunicatio, quæ nobis videtur injuſta, Paſtori tamen videtur juſtiſſima. XII. Obtemperandum in iis omnibus, in quibus non eſt evidens, quod ſubſit culpa. XIII. Pontifex errare non poteſt in quæſtionibus facti connexis cum quæſtionibus juris ad fidem, vel ad mores pertinentibus: Et quamvis in aliis quæſtionibus facti errare poſſit, ſemper tamen ei obtemperandum, quoties non eſt evidens, quod cenſura ſit injuſta, vel nulla, aut quod peccatum contineat id quod præcipitur.

XIV. Pati potius excommunicationem, quam prodere veritatem tunc ſolum poſſumus, quando evidens omnino eſt, anathema eſſe injuſtum. XV. Vulnera a Paſtoribus inflicta per excommunicationem Chriſtus non ſanat per hoc præciſe, quod quis credat, ea inconſiderato zelo fuiſſe inflicta.

XVI. Inane eſt Queſnellianorum effugium.

I. SI theſes iſtæ verum haberent, inutilis omnino eſſet uſus Eccleſiæ jam inde a tempore Apoſtolorum antiquiſſimus ferendi Cenſuras; ecquis enim non ſtatim crederet, Cenſuram contra ſe latam eſſe nullam, aut eſſe injuſtam, ut proinde ea non ligetur? Etenim juxta theſes iſtas ſatis eſt primo ad excommunicationis nullitatem, ſi non præſumatur conſenſus totius Eccleſiæ relate ad illam ferendam; cuilibet autem ſtatim occurrere poſſunt rationes in ſpeciem non leves, quibus ſibi perſuadeat conſenſus totius Eccleſiæ non præſumi, ut hæc, vel illa cenſura feratur; atque adeo quilibet facile ſe immunem crederet a vinculo excommunicationis. Sufficit ſecundo, ut nemo credat ſe ab Eccleſia vi excommunicationis exiiſſe, ſi excommunicatio cenſeatur injuſta; quilibet autem facile perſuadebit ſibi, injuſtitiam aliquam in Cenſura contineri, ſive injuſtitia oriatur ex defectu cauſæ ſufficientis, ſive ex defectu ordinis cauſæ, ſive aliunde; & ideo ex hoc etiam capite nemo ſe crederet ab ulla excommunicatione irretitum: Nemo pariter legibus ſub interminatione excommunicationis aliquid præcipientibus obtemperaret, ex hoc motivo, quod excommunicationis injuſtæ metus non debeat nos a noſtris operationibus aut debitis, aut licitis retardare. Neque enim ab Eccleſia eximus ex Queſnello, quando ex hominum nequitia videmur per excommunicationem expulſi, ſi per charitatem Deo, Chriſto Domino, & Eccleſiæ affixi ſumus. Sufficit tertio, quod quis anathema credat eſſe injuſtum, ut in pace illud meritorie patiatur, dum non retrahit ſe ab iis operationibus, quas cenſet ſibi injuſte vetari. Quinimo Apoſtoli veſtigiis (qui cupiebat anathema eſſe pro fratribus ſuis) dicitur inhærere, qui errores, quos cenſet eſſe Catholicas veritates, aliis inſinuat, ac inculcat, quantumvis id ſibi ſub pœna excommunicationis inhibeatur. Neque in hoc ullatenus ſeſe adverſus Eccleſiæ auctoritatem erigere cenſendus eſt, quamvis Eccleſiæ judicio præferat, quod ſibi verius videtur; neque unitatem ſpiritus, ac corporis Eccleſiæ ſcindere, quamvis Eccleſiæ Capiti in rebus etiam ad fidem, & mores pertinentibus non ſe ſubmittat. Sufficit demum, ut quis putet præcipiti feſtinatione a primis Paſtoribus, & ab ipſomet Pontifice vulnera latis cenſuris inflicta eſſe abſque Chriſti Domini mandato, ut poſſit quis ſe ſanum omnino reputare, credens reſtitui ſibi a Chriſto Domino, quod ſibi ab ejus

Vicario rescissum est; prout Christus Dominus Lucæ 22. dicitur sanasse suo contactu Malchum, cujus auriculam præcipiti zelo D. Petrus amputaverat.

II. Porro dum hæc omnia non sine stomacho Quesnellus obtrudit in suo Codice passim Jansenizante, diserte videtur velle, ut Janseniani Censuras non reformident, unde possint tuto subscribere formulæ præscriptæ, & non ad mentem Pontificis, absque metu incurrendi in excommunicationem, quam docet esse injustam, & sine consensu saltem præsumpto corporis Ecclesiæ: necnon ut tuto possint suos errores dissemìnare, ac in praxim reducere, quamvis Pastores Ecclesiæ, & ipsemet Pontifex sub interminatione excommunicationis id non semel vetuerint. Quo etiam collineant sequentes theses, Potestatibus non solum Ecclesiasticis, sed etiam sæcularibus valde injuriosæ; in quibus docet Ecclesiam fovere schismata, ac divisiones, damnando hæreses Jansenianas, ac lingua peregrina loqui; unde quodammodo senuerit. Docet etiam Potestates sæculares adversari Jansenianis, ut eorum victoria Deo tribuatur; Jansenianos censeri impios, hæreticos, flagitiosos, eorumque libros perniciosos; cum tamen pietatem redoleant: Ac demum juramenta, quæ Janseniani coguntur præstare, dum subscribunt formulæ ab Alexand. VII. præscriptæ, esse spiritui Dei, ac doctrinæ Christi contraria. Sic enim putant in re tam gravi, tamque hæreticorum propria, sibi, & aliis imponere: Quod deinceps fusius ostendetur.

III. Nunc autem antequam istarum de excommunicatione thesium virus patefaciam, adverto pluribus de causis censuram posse aut omnino esse nullam, aut injustitiam continere, etiamsi sit valida.

Est quidem nulla primo ex defectu Jurisdictionis, ut si lata sit ab excommunicato, vel suspenso, aut ab intruso, vel non rite electo, aut aliter usurpante jurisdictionem, quam non habet; vel si appellatio ante sententiam sit interposita, vel si sententia contineat intolerabilem errorem; puta si quis excommunicetur explicando in ipsa sententia causam vel prorsus iniquam, vel irrationabilem, vel insufficientem; v. gr. quia non contrahit matrimonium, ad quod non tenetur, quia non audit Missam quotidie, quia non audit Concionem singulis festis; aut si quis suspendatur absque ulla causa, solum quia non est gratus Episcopo; si enim publice, & juridice ex ipsa sententia constet isthæc injustitia, proculdubio sententia erit nulla etiam ex defectu jurisdictionis. Secundo est nulla ex defectu ordinis juridice substantialis, ut si aperte feratur contra leges, vel Canones; puta si excommunicatio feratur contra participantes *absque trina monitione*, ex cap. *Statuimus* de sent. excom., & cap. *Constitutionem* eodem titulo *in 6.* Tertio ex defectu causæ legitimæ, ut *dictum* est; tunc enim pariter nulla est ex *defectu* jurisdictionis, quæ non se extendit ad censuram sine causa ferendam.

Injusta vero dicitur esse censura, primo si injustam causam contineat: (in quo casu est etiam nulla) Secundo si feratur a Judice ex iniqua intentione, vel odio, aut simili causa; verum si ex hac intentione nulla alia injuria sequatur, sententia non erit proprie injusta, sed lato modo, prout justitia dicitur generaliter de omni virtute, & injusta dicitur quæcumque actio, quæ non est moraliter bona. Tertio si non servetur ordo juris accidentalis; in quo casu dicitur injusta, quatenus opponitur justitiæ legali, non vero justitiæ commutativæ. Quia tamen non pervertitur substantialis ordo juris, ideo injusta simul est, & valida, tum jure naturæ, tum jure positivo, in quo non petitur talis conditio ut substantialis. Quarto solet dici injusta, si re vera contineat inæqualitatem, & injuriam, quamvis secundum allegata, & probata sit justa; unde non est simpliciter valida, sed solum secundum quid; sicut non est simpliciter justa, sed *solum* secundum quid, cum solum sit *justa ex parte* actionis, *injusta* vero ex parte rei.

IV. Adverto *secundo*, *sententiam* excommunicationis, aut alterius Censuræ aliquando esse evidenter, seu certo moraliter nullam, aut injustam; ut si aperte contineat errorem intolerabilem, aut si legitime ejus nullitas declarata sit; aliquando vero esse solum nullam, aut injustam probabiliter, vel apparenter. Præterea aliquando est nulla, aut injusta in re simul, & in publica scientia, & existimatione communi; aliquando vero est nulla solum in re, sed non in publica scientia, & existimatione aliorum. Non videtur tamen, ut notat Suarius, dari posse viceversa sententia censuræ, quæ sit in re valida, & non simul sit valida in existimatione, seu scientia publica: quamvis enim evenire facile possit, quod talis sententia apud multos male affectos, aut ignaros non censeatur valida; quia tamen juridice lata est, debet per se loquendo ex se ferre sufficientem notitiam publicam suæ validitatis.

V. Adverto tertio, distinctione pariter opus esse ad percipiendum sensum illius sententiæ celeberrimæ D. Gregorii Homil. 26.

in

in Euang. relatæ a Gratiano 11. quæst. 3. cap. 1. *Sententia Pastoris, sive justa, sive injusta timenda est*; non enim sensus est, quod sit timenda sententia, quæ evidenter est injusta, ac nulla; sed timenda est quæ ita est injusta, ut sit valida. Constat quippe ex multis juribus, præsertim ex cap. *Cum contingat* de offic. deleg. & ratione naturali evidens est, posse sententiam aliquam esse injustam simul, & invalidam evidenter, quæ certe nullatenus est pertimescenda; V. G. si feratur sententia injusta ab excommunicato, vel suspenso, ita ut evidenter constet de defectu jurisdictionis ob has Censuras. Quare, ut advertit Suarez de Censuris disp. 4. sect. 7. in triplici sensu verum est, quod sententia Pastoris injusta timenda sit: Primo si sententia solum sit injusta lato modo, per hoc scilicet, quod a superiore ex prava intentione, vel ex odio feratur; cum tamen nullam aliam injuriam contineat: & hæc certe timenda est. Et de hac etiam intelligendum est quod habet Urbanus Papa in sua Epistola decretali cap. 5. dicens: *Valde timenda est sententia Episcopi, licet injuste liget aliquem*. Quod si sententia ista aliunde sit evidenter nulla, non debet timorem incutere, quia, ut habet D. Th. judicium sic injustum non est judicium. Secundo timenda est sententia injusta, quando ita in re est nulla, ut tamen non constet evidenter de ejus nullitate; quia in dubiis obtemperandum est superiori; aliter nemo esset, qui legibus obtemperaret, cum non desint passim ratiunculæ umbratiles, quibus sibi quilibet persuadeat dubium esse valorem legis, aut sententiæ Judicis. Tertio si sententia sit injusta simul, & nulla, ita tamen, ut hoc evidenter constet soli subdito, non tamen publice omnibus, adhuc timenda est; cum non debeat pro foro exteriori contemni, si forte in tali foro sit valida; nec possit non servari cum aliorum scandalo, qui eam nullitatem ignorant: Quod si omnibus ejus nullitas, & injustitia sit perspicua, non debet ita negligi, ut videatur ipse etiam Superior, vel Judex, ejusque potestas despici; sed solum poterit excommunicatus cum debito moderamine, ac reverentia quadam uti jure suo. Quare universim Pastoris sententia timenda est, non tamen semper eodem modo, sed accommodate ad materiam, & circumstantias jam explicatas.

VI Adverto demum, ad dignoscendam vim harum thesium confixarum, quæ sunt indefinitæ, recolendam esse regulam Summulisticam; quam explicavimus in Trutina exponendo thesim 29. necnon 53. ab Innoc. XI. confixas: ubi diximus, quod thesis confixa indefinita potest facere tum sensum universalem, ita ut ejus contradictoria, quæ debet esse vera, sit particularis; tum sensum particularem, ut proinde ejus contradictoria vera sit universalis: Ex. Gr. illa propositio, *Urgens metus gravis est causa justa simulandi Sacramentorum administrationem*, si faceret sensum universalem, quod omnis metus gravis sit causa justa, deberet esse vera contradictoria particularis, quod aliquis metus gravis, puta mortis, non sit justa causa; cum quo bene staret, quod metus gravis infamiæ posset esse causa justa hujus simulationis. Quod si ea faceret sensum particularem, videlicet quod aliquis metus gravis sit justa causa, deberet esse vera ejus contradictoria universalis, videlicet quod nullus metus gravis, sive sit mortis, sive infamiæ, sit causa justa simulandi Sacramentorum administrationem. Num autem theses confixæ indefinitæ sumendæ sint in sensu universali, an vero in particulari, colligi debet ex ipsa materia, quæ proscribitur, ex communi sensu, & ex mente eorum, qui thesim illam docuerunt. Ad rem nostram; Thesis ista Quesnelliana indefinita, Excommunicatio injusta non debet nos impedire a nostris debitis operationibus, si faceret sensum universalem, quod scilicet Nulla excommunicatio injusta debeat nos impedire, deberet solum esse vera contradictoria particularis, quod scilicet Aliqua excommunicatio injusta debeat impedire. Quod si thesis confixa faceret sensum particularem, significando quod Aliqua excommunicatio injusta debeat impedire, esset vera ejus contradictoria universalis, quod scilicet Nulla debeat impedire. Dicendum nunc aperte colligi ex iis principiis, quod tam thesis 91. quam 92. habeant sensum universalem explicatum; & ideo debet esse verum contra mentem Quesnelli, quod Aliqua excommunicatio injusta (puta quæ a subdito per rationes probabiles, aut apparentes censetur injusta, a superiore vero censetur justa) debeat nos impedire ab operationibus, quas potest nobis superior prohibere; Cum quo bene stat quod Aliqua alia excommunicatio injusta, puta quæ est evidenter injusta, vel quia continet errorem intolerabilem, vel quia est a superiore, de quo apud omnes evidenter constat, quod nullam habeat jurisdictionem, non debeat nos retardare a nostris operationibus, quamvis illas posset verus superior prohibere. Ex quo patet etiam quomodo possit aliquando verum esse, quod pati potius in pace excommunicationem in-

justam, quam prodere veritatem, sit imitari Apostolum cupientem anathema esse pro fratribus suis. Fingamus enim, quod impius Pastor sub pœna excommunicationis præcipiat Confessori, ut revelet homicidium factum a Petro, quod tamen illi solum innotescit ex notitia sacramentali; debet potius pati in pace excommunicationem istam injustam, quam violare sigillum sacramentale. At non est verum, quod a Quesnello in hac thesi non obscure docetur, videlicet excommunicationem injustam secundum rationes apparentes subditi, justam vero ex mente superioris pati potius in pace, quam obtemperare superiori præcipienti, ne doceantur errores, quos Janseniani dicunt esse veritates, sit imitari Apostolum, nec sit erigere se contra authoritatem superioris, nec scindere unitatem spiritus, ac corporis Ecclesiæ, cujus unus est Dominus, una fides, unum baptisma, ut habetur ad Ephesios 4.

VII. Ostenditur nunc istarum quatuor thesium falsitas seorsim. Et quod attinet ad nonagesimam, enormiter errat, dum docet Ecclesiam exercere per primos Pastores authoritatem excommunicandi de consensu saltem præsumpto totius corporis, seu omnium Christifidelium; ita scilicet ut nec Episcopi, nec Pontifex possint valide aliquem excommunicare, nisi præsumatur consensus etiam laicorum. Ex quo fieret, quod excommunicationis sententia esset nulla, si explicite, aut implicite illam laici recusarent. Cum autem Janseniani putent, non præsumi consensum Christifidelium relate ad excommunicationes latas adversus eos, qui formulæ ab Alex. VII. præscriptæ non subscribunt ad mentem Pontificis, & qui suos errores docent, quos putant esse germanam doctrinam Augustini; ideo in hac thesi subdole insinuatur, nullas esse Pontificias istas excommunicationes. In quo non solum errant, erigendo se contra auctoritatem Pontificis loquentis ex Cathedra, sed etiam errant ex hoc etiam capite, quod velint Pastores Ecclesiæ in exercitio spiritualis auctoritatis immediate sibi a Christo collatæ dependere a judicio, & consensu fidelium. Quod si verum esset, sequeretur, quod possent etiam Laici fideles ferre excommunicationem; si enim Laicorum consensus reddit validam excommunicationem latam ab Episcopo, possent ipsi etiam immediate hanc jurisdictionem exercere. Sicuti enim si vera esset nonnullorum sententia, quod lex a Principe lata quoad validitatem pendeat ab acceptatione populi, (esto peccet populus, si absque ulla causa legem a Principe promulgatam non recipiat, ex thesi 28. proscripta ab Alex. VII.) poterit populus immediate, antequam Regem sibi constituat, *in quem transferat* potestatem legislativam, *ipse leges ferre* in bonum communitatis: ita *pariter si valor* excommunicationis penderet a *consensu* Laicorum, possent Laici immediate *ferre* censuras, & spiritualem jurisdictionem *exercere*; cum tamen certum sit, hanc jurisdictionem non esse temporalem, ac terrenam, nec ab hominibus in Ecclesiam derivari, sed omnino spiritualem, ac unice a Christo D. promanare.

VIII. Confirmatur, quia Ecclesiæ caput subderetur corpori, si ab *hujus* consensu penderet validitas excommunicationis a se latæ; & sic omnis lex ecclesiastica deberet etiam dici, quod pendet a consensu fidelium. Propterea si Pontifex vellet statuere festum aliquod de præcepto, prout nuper statuit festum Immaculatæ Conceptionis B. Virginis, aut si vellet in pervigilio alicujus festi jejunium præcipere, deberet id fieri dependenter a consensu fidelium; unde fieret, quod relate ad quodcumque exercitium suæ jurisdictionis spiritualis a consensu corporis Ecclesiæ deberet pariter dependere; quod tamen est contra praxim Ecclesiæ. Præterquamquod si Episcopus in ferenda sententia excommunicationis non requirit prius Pontificis consensum, a quo posset inhiberi ne hic & nunc sua *auctoritate* utatur; a fortiori non debet *Episcopus*, nedum *Pontifex*, *requirere consensum* fidelium, a *quibus nullatenus* pendet.

IX. Confirmatur secundo; quia ostium immensum libertati aperiretur, si subsisteret thesis ista: quandoquidem quilibet posset facile (præsertim passionis œstro percitus, ac hallucinatus) sibi persuadere, quod excommunicationi adversus se latæ populus non consentiat; & ideo quilibet se immunem crederet a tali censura. Adde quod si auctoritas ferendi excommunicationis sententiam penderet a consensu fidelium, *pariter* deberet auctoritas ferendi *interdictum* a consensu fidelium, saltem *præsumpto*, dependere; nunquam autem præsumitur, quod plebs fidelium velit in interdictum locale consentire; cum hujusmodi interdictum sit afflictivum plurimorum innocentium, qui certe nollent sic cruciari, ac tot bonis spiritualibus, ac sacramentis per interdictum privari; unde nunquam interdictum locale esset validum. Quibus adde, quod in hac thesi non solum requiritur Laicorum consensus ad validitatem excommunicationis, sed etiam Laicis ipsis dicitur inesse auctoritas.

tas excommunicandi, quæ per primos Pastores exerceatur illis annuentibus; unde auctoritas ferendi censuras juxta Quesnellum non residet in primis Pastoribus, sed residet in Ecclesia, atque adeo etiam in Laicis, qui Ecclesiam conflant, ita ut ea per primos Pastores exerceatur; quo quid absurdius?

X. Opponitur ex Quesnello illud Matthæi 18. ubi dicitur: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe illum inter te, & ipsum solum: si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium stet omne verbum; quod si eos non audierit, dic Ecclesiæ: si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, vel Publicanus.* Quibus verbis Christus Dominus videtur indicare, quod ab Ecclesia debeat condemnari ut contumax, ac excommunicari, qui non emendatur, & ab Ecclesia separari tanquam Ethnicus, vel Publicanus; unde de consensu Ecclesiæ saltem præsumpto debet auctoritas excommunicandi per suos Pastores exerceri.

Respondeo, quod si interpretatio Quesnelli subsisteret, deberet toti Ecclesiæ, & non soli Pastori accusari, qui coram testibus admonitus non est emendatus. Quare sicut accusari debet uni Pastori, qui significatur nomine Ecclesiæ, ita ab uno Pastore debet excommunicari independenter a consensu corporis. Quod patet, tum ex praxi Ecclesiæ; tum quia Christus Dominus solis Pastoribus facultatem contulit excommunicandi, dicens Apostolis Matth. 18. *Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo, & quæcunque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo*; unde Trid. sess. 25. cap. 3. loquens de excommunicationibus, quæ ab Episcopo feruntur, habet: *Totum hoc in ejus arbitrio, & conscientia sit positum, quando ipse pro re, loco, persona, aut tempore eas decernendas esse judicaverit.*

Adde demum adversus Quesnellum, quod in ejus sententia ex thesi 78. peccator est extra Ecclesiam, unde independenter ab excommunicatione est separatus a populo electo; & ideo relate ad peccatores excommunicatio est supervacanea; & a fortiori est supervacanea excommunicatio relate ad justos, cum relate ad istos sit nulla, nec possit præsumi, quod fideles consentiant in excommunicationem, quæ feratur in justos: unde in sententia Quesnelli, aut consensus fidelium præsumptus non requiritur, aut excommunicatio est prorsus inutilis tam relate ad peccatores, quam relate ad justos.

XI. Ostenditur nunc falsitas thesis nonagesimæ primæ; quia quamvis verissimum sit, quod metus excommunicationis evidenter injustæ, ac nullæ neminem impedire debeat ab operationibus debitis, prout præmisimus; hinc tamen non fit, quod excommunicatio, quæ nobis dumtaxat videtur injusta, Pontifici tamen, aut Episcopis videtur justissima, non sit timenda, ejusque metus non debeat nos impedire ab operationibus, quas nos dicimus esse debitas, a superioribus tamen merito nobis inhibentur tanquam improbæ; ut proinde non possint Janseniani aut formulæ ab Alex. VII. præscriptæ non syncere subscribere, aut errores Jansenianos non rejicere, prout illis sub excommunicatione præcipitur, sub hoc prætextu, quod excommunicatio ipsis videatur injusta, & quod teneantur propugnare, ac disseminare theses Jansenianas, quas Pontifex damnat ut hæreticas, & alienas a mente Augustini, ipsi vero putant esse Catholicas, & juxta mentem S. Doctoris. Ratio est, quia, ut diximus ex D. Gregorio homil. 2. *Utrum juste, vel injuste obliget Pastor, Pastoris tamen sententia timenda est.* Aliter essent immunes a culpa Judæi, qui contendebant Christum Dominum esse crucifigendum, dicentes Jo. 19. *Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit.* Essent immunes a culpa interfectores Apostolorum, de quibus dicitur Jo. 16. *Qui interficit vos, arbitratur obsequium se præstare Deo*; Immunis a culpa fuisset Saul, qui 1. Reg. 13. dixit: *Necessitate compulsus obtuli holocaustum*; cui tamen Samuel dixit: *Stulte egisti, nec custodisti mandata Domini Dei tui, quæ præcepit tibi.* Immunis a culpa fuisset Oza, qui putabat extendendam esse manum ad tenendam arcam, ne corrueret; & tamen 2. Regum 6. habetur: *Extendit Oza manum ad arcam Dei, & tenuit eam, quoniam calcitrabant boves, & declinaverunt eam: Iratusque est indignatione Dominus contra Ozam, & percussit eum super temeritate; qui mortuus est juxta arcam Dei.* Denique omnes Heterodoxi a culpa essent immunes, quia putant errores suos sacrarum Scripturarum auctoritate fulciri, in quo culpabiliter hallucinantur.

XII. Ratio autem, cur obtemperandum superiori sit, & excommunicatio timenda, quamvis forte nobis videatur injusta, est, quia nisi teneremur parere, quoties non est evidenter malum id, quod præcipitur, quilibet ad arbitrium operaretur; cum non desint cuilibet apparentes ratiunculæ, quibus sibi persuadeat se non teneri ad id, quod sibi vetatur. Hinc D. Bernardus de præce-

pto, & dispensat. cap. 9. habet: *Quidquid vice Dei præcipit homo, quod non sit tamen certum displicere Deo, haud secus omnino accipiendum est, quam si præcipiat Deus*: Ubi notandum diligenter, quod obedientia præstanda sit non solum relate ad id, quod certum est non displicere Deo, sed etiam relate ad id, quod non est certum displicere Deo. Quare quamvis Janseniani putarent displicere Deo, quod a Pontifice præcipitur, adhuc obtemperare tenentur, & nisi obtemperent, excommunicationem incurrunt, quam ipsi dicunt esse injustam, cum non sit iis certum id, quod ipsi putant, videlicet displicere Deo, quod a Pontifice sub pœna excommunicationis præcipitur. Idem prorsus docet Augustinus lib. 22. contra Faustum cap. 74. & habetur in cap. *Quid culpatur* 23. qu. 1. ubi dicitur: *Vir justus, si forte etiam sub Rege homine sacrilego militet, recte potest illo jubente bellare, si civicæ pacis ordinem servans, quod sibi jubetur, vel non esse contra Dei præceptum certum est, vel utrum sit, certum non est; ita ut fortasse reum faciat Regem iniquitas imperandi; innocentem autem militem ostendat ordo serviendi*. Quod si ex Augustino satis est ad obtemperandum, quod certum non sit, bellum, quod a Rege sacrilego præcipitur, non esse injustum; quanto magis a Jansenianis obtemperandum est Pontifici sub pœna excommunicationis præcipienti, cum non sit iis certum, esse contra Dei voluntatem id, quod præcipitur? quin potius, si hallucinationem, & obstinationem vellent deponere, pro certo iidem haberent, esse juxta Dei voluntatem, quod post tot diligentias per tot annos præmissas tandem aliquando Pontifex imperavit. Propterea falsissimum est, quod excommunicationem contra inobedientes non incurrant, & quod non exeant ab Ecclesia, putantes, se Deo, Jesu Christo, atque ipsi Ecclesiæ esse per charitatem affixos. Quomodo enim charitas Dei potest esse in illo, qui Pontifici ipsi non obedit in iis, quæ Deo displicere certum non est? cum Deus voluerit, quod in his obtemperemus etiam Regi sacrilego, nedum Pastoribus sanctissimis, ac sapientissimis, perinde ac ipsemet præciperet, juxta illud Lucæ 10. *Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit*. Propterea Dominus Samueli dixit 1. Reg. 8. *Non te abjecerunt, sed me*. Solum in iis, quæ certo, ac evidenter contra Dei voluntatem sunt, superioribus obtemperare non possumus, in aliis vero tenemur. Quod innuit Augustinus in Psal. 124. ubi loquitur de Christianis, qui sub Juliano militabant, dicens: *Julianus extit Imperator, extitit Apostata, iniquus Idololatra: milites Christi serviebant Imperatori infideli; ubi veniebatur ad causam Christi, non agnoscebant, nisi illum, qui in Cælo erat; si quando volebat ut idola colerent, ut thurificarent, præponebant illi Deum; quando autem dicebat, producite aciem, ite contra illam gentem, statim obtemperabant*. Hinc Bernardus loco laudato cap. 12. habet: *Sive Deus, sive homo Vicarius Dei, mandatum quodcumque tradiderit, pari profecto obsequendum est cura; pari reverentia deferendum, ubi tamen Deo contraria non præcipit homo*. Et noster Patriarcha Ignatius injungit nobis parte 6. cap. 1., ut ad vocem superioris, perinde ac si a Christo Domino egrederetur, quam promptissimi simus, obtemperando in omnibus, *in quibus nullum manifestum est peccatum*.

XIII. Opponitur a Jansenianis, quod Pontifex relate ad factum falli potest; unde si præcipiat sub excommunicatione, quod formulæ præscriptæ animo syncero subscribatur, excommunicatio erit injusta, & non timenda, si nitatur in supposito quoad factum falso, quod scilicet Jansenius errores docuerit.

Sed quod Pontifex non possit errare in quæstionibus facti connexis cum quæstionibus juris ad fidem, vel mores pertinentibus, ut in casu nostro, satis superque ostendimus in quæstione prodroma Theologicæ Trutinæ, & dicemus etiam in thesi sequenti. Deinde si non constet evidenter, quod censura sit nulla, ac injusta, aut quod manifeste peccatum sit id, quod præcipitur, tenemur obtemperare, ut jam ostendimus. Quod disertis verbis docuit Bernardus de præcepto, & dispens. cap. 12. ubi habet: *Sed homines, inquis, facile falli in Dei voluntate de rebus dubiis percipienda, & in præcipiendo fallere possunt. Sed enim quid hoc refert tua, qui conscius non es? præsertim cum teneas de Scripturis* (Malachiæ 2.) *quod labia Sacerdotis custodiant scientiam, & legem ex ore ejus requirunt, quia Angelus Domini exercituum est: Requirunt dixerim legem, non quam vel ulla authentica scriptura tradiderit, vel ratio manifesta probaverit,* (*de hujusmodi quippe nec præceptor expectandus, nec prohibitor auscultandus est*) *sed quod ita latere, aut obscurum esse cognoscitur, ut in dubium venire possit, utrumnam Deus sic, an aliter forte velit.... Ipsum proinde, quem pro Deo habemus, tanquam Deum in his, quæ aperte non sunt contra Deum, audire debemus*. Quod si Deus in veteri lege jussit, quod in rebus dubiis, & ambiguis Sacerdotes explicare debe-

debeant veritatem, & juxta illorum decreta unusquisque operetur; quanto magis in lege gratiæ standum est in rebus dubiis decisioni Pontificiæ, & ejus mandatis obtemperandum, quoties non est evidens, quod culpa præcipiatur? Hæc sunt verba Deuteronomii c. 17. *Venies ad Sacerdotes Levitici generis, & ad Judicem, qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis, qui indicabunt tibi judicii veritatem; & facies quodcumque dixerint, qui præsunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te*; ac deinde mortem Deus comminatur ei, qui superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio.

XIV. Ostenditur pariter falsitas thesis nonagesimæ secundæ ex iisdem principiis, quia scilicet quamvis sit imitari Paulum patiendo potius in pace anathema injustum, quam prodendo veritatem, quando evidens est apud omnes, quod anathema sit injustum, ac nullum; non tamen quando solum subditus putat anathema nullum esse, & injustum; tunc enim obtemperandum est, & quæ putantur a subdito veritates, si a Pontifice damnentur, ac prohibeantur, ejus decisioni standum est. Nec dicitur esse proditor veritatis, qui damnat ut erroneas theses a Pontifice damnatas, quamvis ipse putet esse veras; sed potius dicitur captivare intellectum in obsequium fidei, & obedientiæ, dignus proinde qui superna luce illustretur ad deprehendendam falsitatem, quæ prius sub specie veritatis apparebat. Hinc adversus Jansenianos, qui dicunt velle se hujusmodi anathema injustum pati in pace ad Paulum imitandum, merito exclamaret Bernardus verbis illis Epist. 7. *O patientia omni digna impatientia! non possum, fateor, non irasci huic contentiosissimæ patientiæ. Vera patientia est, pati, vel agere contra quod libet, sed non præter quod liceat.* Ubi adverto, communius Expositores docere, Paulum dicentem ad Rom. 9. *Optabam enim ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem*, non optasse excommunicationem, ne proderet veritates fidei, sed deplorasse, quod ante conversionem optasset ad obsequendum fratribus suis Ecclesiam exagitare, & Christi se esse insectatorem, & hostem potius, quam sectatorem & asseclam. Verum quicquid sit de verborum istorum expositione, illud certum est, quod non Paulum, sed Saulum imitentur, qui excommunicationem, quam ipsi dicunt esse injustam, Pontifex vero, & Ecclesia censet justissimam, in pace patiuntur, ut validius Ecclesiam exagitent, dum proditorum instar amicos se simulant, exterius obediendo mandatis Pontificis, intus tamen Catholicis veritatibus adversantur.

XV. Ostenditur denique falsitas nonagesimætertiæ pariter ex iisdem principiis; non enim Christus Dominus sanat vulnera a Pastoribus inflicta, quando isti per excommunicationem separant ab Ecclesia refractarios, & contumaces, per hoc præcise, quod vulnus excommunicationis dicatur infligi injuste, ex zelo inconsiderato, ac sine Christi mandato: præsertim quia in casu nostro vulnera, quæ inflicta sunt Jansenianis, non præcipiti festinatione, sed matura consideratione, ac præmissis per plures annos tot examinibus inflicta sunt, Spiritu S. inspirante, qui Ecclesiam suam adversus tartareos hostes semper tuetur. Exemplum Malchi allatum a Quesnello, de quo Lucæ 22. dicitur, quod fuerit præcipiti festinatione, ac zelo inconsiderato sine Christi mandato percussus a Petro, ac sanatus a Christo Domino, qui restituit illi auriculam abscissam, non est ad rem. Nam primo Malchus fuit vere percussus a Petro, ac mox sanatus; Quesnellus tamen non vult, quod excommunicatio Pontificia, quæ putatur injusta, quenquam feriat; aliter si revera feriret, separaret ab Ecclesia excommunicatos, nec aliter deinde a Christo sanarentur, quam per contritionem; quod est error, de quo diximus in thesi 89., videlicet quod censuræ cessent cessante contumacia, ac correcto reo, citra absolutionem judicialem. Deinde Malchus curatus fuit a Christo Domino, quia Petrus eo renuente Malchum percussit; Pastores tamen jussu Spiritus Sancti telo excommunicationis feriunt contumaces, quando ipsi dumtaxat credunt censuram esse injuste, ac præcipiti festinatione latam. Constat itaque ex hactenus dictis, sententiam Pastoris etiam injustam esse timendam, juxta explicationem datam, ac vere separare ab Ecclesia contumaces, qui perfricta fronte jactitant extra ictum se positos esse ab innocentia sua; cum tamen ex hoc ipso novum reatum contrahant, & ex hoc magis a consortio fidelium removendi sint, quod simultatem dissimulent. Concludam itaque cum D. Gregorio loco laudato: *Utrum juste, an injuste obliget Pastor, Pastoris tamen sententia gregi timenda est. Is, qui sub manu Pastoris est, ligari timeat vel injuste.* Timenda enim est non solum excommunicatio, quæ ipsi excommunicato apparet injusta, a Pastore vero censetur esse justa; cum hæc omnino servanda sit, eo quod judicium superioris judicio subditi prævalere debeat, ut ostendimus; sed etiam timenda excommunicatio, de cujus nullitate, & injustitia

stitia habet subditus evidentiam; (dummodo id non sit omnibus evidens, & extra omnem dubietatem) etenim hæc pariter excommunicatio pro foro externo servanda est ad scandalum vitandum; ac datur onus procurandi, ut ea nullitas declaretur auctoritative.

Ex quibus patet, in quonam sensu intelligenda sint, quæ pro his thesibus propugnandis objectant Quesnelliani. Dicunt enim ex communi omnium sensu apud Suarium disp. 4. de censur. cap. 7. Sententiam excommunicationis injustam contemnendam esse. Etenim S. Nicon in Epist. ad Enclistium, cujus fragmentum reperitur in primo tomo Bibliothecæ Sanctorum Patrum, hæc habet: *Scias, Pater, quod Divinæ Scripturæ cum Divinis Canonibus definiunt quod injustæ quæ imponuntur punitiones apud Deum non ligant, etiamsi Pontifex eas imposuerit, quanto magis inferior, ut dicit S. Dionysius? Qui itaque inconsiderata sententia, & intemperante animo aliquem a fidelibus separavit, non solum eum non attingit, sed in ejus etiam caput recurrit, sicut Sanctæ quoque Synodi pronunciant.* Ac deinde refert S. Nicolaum dicentem: *Si Antistes præter Dei scopum punierit, Deus eum non sequitur; & ecce invenitur pœna, quæ ab eo infligitur, injusta, & propterea invalida.* Idque etiam habetur in cap. *Illud plane*, causa 11. quæst. 3., ubi dicitur: *Si quis fidelium fuerit anathematizatus injuste, potius ei oberit, qui facit, quam qui hanc patitur injuriam. Spiritus enim Sanctus habitans in Justis, per quem quisque ligatur, aut solvitur, immeritam nulli ingerit pœnam.* Et in cap. *Cui est illata*, ex Gelasio Papa ead. causa, & quæst. disertissime dicitur: *Si injusta est sententia, tanto curare eam non debet, quanto apud Deum & ejus Ecclesiam neminem potest gravare iniqua sententia. Ita ergo ea se non absolvi desideret, qua se nullatenus perspicit obligatum.*

Sed hæc omnia, si rite intelligantur, confirmant doctrinam hactenus traditam, quin ullatenus faveant hisce confixis thesibus. Verissimum enim est, quod sententia injusta non liget apud Deum; quandoquidem, ut dicitur in cap. *A Nobis* de sent. excommunic. *Judicium Dei veritati, quæ non fallit, neque fallitur, semper innititur*: neque pariter ligat apud Ecclesiam, seu apud homines, dummodo tamen sit notorie injusta, non vero quando reus censet illam injustam. Quando enim est notorie apud omnes injusta, cessat scandalum, & contemptus clavium, si ea non servetur; secus vero si non sit evidenter injusta, quamvis reus putet illam esse injustam, ut ostendimus.

Dices, a multis Doctoribus, ut a Soto, Lopezio, Medina, & aliis apud Sanchez lib. 6. cap. 3. n. 23. doceri, quod *subditus* non teneatur obedire, quando *dubitat*, an res præcepta sit supra potestatem *præcipientis*, si ex obedientia magnum damnum *sibi proveniat* in vita, aut in honore, aut *in pecunia*: ergo falsum est, quod teneatur *subditus* obedire, si probabile sit, quod res præcepta sit supra potestatem præcipientis, & quod excommunicatio indicta sit injusta; atque adeo metus excommunicationis injustæ, si probabiliter tantum sit injusta, non debet nos retrahere ab implendo debito nostro.

Respondeo primo, antecedens communius negari, & solum excusari subditum, quando res præcepta est nimis ardua, si rationibus valde urgentibus injustitia præcepti suadeatur, ut notat Suar. lib. 5. de Legibus cap. 18. n. 20.; non vero si quomodocunque probabile sit, & multo minus, si solum dubitetur, quod præceptum sit injustum. Sicut enim non potest Cajus spoliare Titium re, quam possidet, si solum probabile sit, quod ea res sit sua; ita non potest subditus spoliare Superiorem potestate præcipiendi, si solum probabile sit, quod hic, & nunc res præcepta superet ejus potestatem. Respondeo secundo: ex hoc quod verum esset, non teneri subditum obtemperare, si probabile sit rem præceptam excedere potestatem præcipientis, quando ex obedientia imminet ipsi subdito grave damnum sive in pecunia, sive in honore, aut in vita; non per hoc sequitur, quod universim id liceat, etiamsi tale grave damnum non sequatur. Ratio disparitatis est, ut advertit Bardi de Conscientia disput. 4. cap. 26. n. 16., quia Superior non habet directum, & immediatum dominium de bonis, quæ a subditis possidentur, nisi quatenus hic, & nunc postulat publica necessitas; unde non debet spoliari subditus sua pecunia, & aliis bonis præstantioribus per solas rationes probabiles, quæ favent Superiori; & ideo nisi constet, quod res præcepta non sit supra potestatem præcipientis, non tenetur subditus obedire, quoties sibi grave damnum imminet. At si hoc grave damnum non immineat, non satis est, quod solum probabiliter res præcepta sit injusta: quia non debet Superior spoliari potestate præcipiendi, quam possidet, nisi constet, quod ea potestas non se extendat ad hoc, vel illud præcipiendum.

Neque replices, quod sicut est in possessione suæ pecuniæ subditus, ita pariter est in possessione suæ libertatis; ergo si nequit spoliari sua pecunia per solas rationes probabiles,

les, quæ favent Superiori præcipienti, ita nec debet ſpoliari libertate; atque adeo ſicut non tenetur obedire ſubditus, quando ſolum probabile eſt, quod res præcepta excedat poteſtatem præcipientis, ſi ex obedientia immineat ſibi grave damnum in pecunia, aut ſimilibus bonis; ita nec tenetur, ſi ſolum ex obedientia ſequatur coarctatio libertatis, quæ pretioſior eſt pecunia, juxta illud Poetæ: *Non bene pro toto libertas venditur auro*. Quare poteſt univerſim ſubditus non obtemperare, & excommunicationis metum excutere, ſi rationes dumtaxat probabiles ſuadeant præcepti, & excommunicationis injuſtitiam, quamvis de tali injuſtitia non conſtet.

Sed contra eſt, quia, ut advertunt laudati Doctores, ſubditus per hoc præciſe, quod ſit ſubditus, ſpoliatur ſua libertate, & Superior eſt in poſſeſſione præcipiendi; atque adeo niſi conſtet, quod Superior non poſſit hic, & nunc ferre præceptum, & excommunicare, non eſt ſpoliandus ſua poteſtate; & ideo ſubditus non eſt liber ad non obtemperandum per hoc, quod habeat rationes probabiles de injuſtitia præcepti, & excommunicationis. Contra vero ſubditus per hoc præciſe, quod ſit ſubditus, non ſpoliatur ſua pecunia, & aliis fortunæ bonis, quæ poſſidet; & ideo niſi conſtet de juſtitia præcepti, non tenetur obedire, quando imminet ſibi grave damnum, ob quod ſpoliandus eſſet ſua pecunia. Quare paritas retorquetur. Ideo enim non tenetur ſubditus juxta hanc ſententiam obedire, quando opinatur præceptum eſſe injuſtum, ſi ex obedientia imminet grave damnum in pecunia, aut aliis fortunæ bonis, quia non debet ſpoliari ſua pecunia, cujus eſt in poſſeſſione, per ſolas rationes probabiles de juſtitia præcepti faventes Superiori, ſi pariter ſit probabile, quod præceptum ſit injuſtum: ergo ex oppoſito ideo tenetur ſubditus obedire, licet opinetur præceptum eſſe injuſtum, quando grave illud damnum non imminet, quia non debet Superior ſpoliari ſua poteſtate præcipiendi, & excommunicandi, quam poſſidet, niſi conſtet de injuſtitia præcepti, & cenſuræ. Cæterum etiam dato, quod vera eſſet nonnullorum opinio communius rejecta, videlicet licitum eſſe non obtemperare, quoties probabilius eſt, quod res præcepta excedat poteſtatem præcipientis, quamvis id non conſtet, ex hoc ſolum ſequeretur, quod ſicut non eſt metuenda excommunicatio, quæ evidenter apud omnes eſt injuſta, ita non eſſet pro foro interno metuenda excommunicatio, quæ probabilius eſt injuſta; Ex quo non fieret, quod non eſſet metuenda excommunicatio, quæ ob aliquas rationes ſive futiles, ſive etiam probabiles a ſubdito reputatur injuſta. Quare jure merito theſes iſtæ de Excommunicatione in ſua latitudine acceptæ proſcribendæ fuerunt: Præſertim quia eo ſemper collineat Queſnellus in his, & ſequentibus theſibus, ut animum ſuis Aſſeclis addat ad contemnenda Eccleſiæ præcepta, ac excommunicationes, quæ jure merito feruntur adverſus illos, qui formulæ ab Alexandro VII. præſcriptæ, qua Janſenianæ theſes ejurantur, renuunt ſubſcribere; (ut ex ſententia juridica ab Archiepiſcopo Mechlinienſi adverſus Queſnellum lata, & a nobis in ſecunda ex his theſibus ad verbum relata facile eſt dignoſcere) Cum tamen conſuetum ſemper in Eccleſia fuerit his formulis occurrere hæreſibus, atque hæreticis clanculum eructantibus virus ſuum, præſertim in Concilio Nicæno, Chalcedonenſi, & aliis, ut videre eſt apud Livinum de Meyer noſtræ Societatis in parallelo Antiquæ, & præſentis Eccleſiæ, in calce egregii ſui Operis inſcripti, Hiſtoria de Auxiliis, in lucem editi anno 1715. Ex quibus omnibus perſpicuum fit, Queſnellum in ſua Apologia ſolum in ſpeciem theſes Janſenianas rejecaſſe; proteſtatio ſiquidem contraria eſt factis; cum eaſdem in ſuis hiſce theſibus ſæpe recudat; & nunquam formulæ Alexandrinæ ſubſcribere voluerit; quin potius ſuos Aſſeclas a tali ſubſcriptione averterit cum contemptu cenſurarum.

XVI. Opponunt Queſnelliani, quod ad impugnandam theſim nonageſimam fingamus hoſtem, quem feriamus, dum dicimus, quod etiam laicis competeret auctoritas excommunicandi, ſi verum eſſet, quod ad validitatem excommunicationis per Primos Paſtores latæ requiratur conſenſus, ſaltem præſumptus, totius corporis Eccleſiæ. Ratio eſt, quia Queſnellus requirendo conſenſum totius corporis, non requirit conſenſum etiam Laicorum, ſed ſolum conſenſum Paſtorum. Etenim, ut notat Bellarm. lib. 1. de Romano Pontifice cap. 6. nomine Eccleſiæ, ubi ſermo eſt de ejus Juriſdictione, non veniunt Laici, ſed veniunt ſoli Paſtores, ut conſtat ex verbis illis Chriſti D. Matth. 18. *Quod ſi eos non audierit, dic Eccleſiæ*, videlicet ejus Paſtoribus: Unde non ſequitur inconveniens adductum, quod Laicis competeret auctoritas excommunicandi, & quod caput ſubderetur ſuis membris.

Sed contra eſt primo, quia in ea theſi 90. ſi attente advertatur ad legitimum verborum ſenſum, nomine totius corporis Eccleſiæ non veniunt ſoli Paſtores, ſed veniunt

omnes

omnes Fideles, atque adeo etiam laici, conflantes Ecclesiam. Ratio est, quia cum ibi dicatur, quod Primi Pastores exercendo auctoritatem excommunicandi, quæ residet in Ecclesia, indigeant consensu totius corporis, saltem præsumpto, non potest intelligi, quod indigeant consensu præsumpto ipsorum Pastorum, ut est in confesso; ergo denotatur, quod indigeant consensu præsumpto reliquorum fidelium. Neque dicas, quod singuli Pastores indigeant consensu præsumpto reliquorum Pastorum. Nam quando hic Episcopus valide excommunicat suum subditum in sua diœcesi, impertinenter se habet consensus præsumptus Episcoporum, qui sunt in India, ad quos nullatenus pertinet tale judicium; quare sensus est, quod requiratur consensus illorum fidelium, qui conflant corpus hujus Ecclesiæ particularis, atque adeo consensus Laicorum, qui in ordine ad hanc causam eodem modo se habent, ac Clerici ejusdem diœcesis.

Contra secundo, quia quamvis nomine corporis Ecclesiæ secundum se venire possit corpus dumtaxat Pastorum, at spectatis circumstantiis temporis, & loci, in ea thesi significatur potius corpus omnium fidelium, etiam laicorum. Siquidem in Comitiis generalibus Cleri Gallicani nuper solemniter proscriptus fuit liber Anonymi, cui titulus, De Testimoniis Fidei, in quo auctoritas judicandi de heterodoxia, vel orthodoxia thesium in toto Ecclesiæ corpore dicitur collocari, ita ut ad hoc judicium etiam consensus saltem præsumptus laicorum requiratur; propterea apparet, quod etiam impræsentiarum vigeat error illorum, qui apud Turrecrematam in Sum. de Ecclesia lib. 2. cap. 7. dicebant, ipsi universali Ecclesiæ, quæ dicitur Collectio Fidelium, in omnibus membris suis datam esse potestatem clavium, & quidem principalius, quam Papæ. Propterea si voluisset Quesnellus ab hoc errore recedere, explicare debuisset, quod nomine Corporis Ecclesiæ non includantur Laici.

Contra tertio, quia etiam dato, quod in hac thesi nomine Corporis Ecclesiæ venirent soli Pastores, adhuc esset proscribenda ex hoc, quod evertat Monarchicum Ecclesiæ regimen, dicendo, quod auctoritas excommunicandi solum resideat in tota Ecclesia, & non in singulis Pastoribus, seu Episcopis, cum tamen Christus D. uni Petro dixerit Matth. 16. *Tibi dabo Claves Regni Cœlorum*. Et Apostolus 1. ad Cor. 5. incestuosum illum excommunicavit solum In nomine Domini, coram aliis quidem, sed non auctoritate ab iis accepta. Unde Tridentinum loco laudato dixit, in unius Episcopi arbitrio, & conscientia positum esse, ut spectatis circumstantiis temporis, loci, *ac personæ*, excommunicatio feratur, quando *ille judicaverit*.

In calce adverto, exuscitari in *hisce* Thesibus de Excommunicatione errores *illos* Canonice damnatos Jo: Hus, & Pauperum de Lugduno, (ut videre est in Elucidationibus D. Thomæ 2. 2. qu. 185. ar. 1. Fr. Seraphini Capponi) qui sub prætextu cujusdam charitatis, & conscientiæ effutiebant, Primo, Sacerdotem Christi secundum legem ejus viventem, ac præditum Scripturæ notitia, & affectu ad ædificandum populum, prædicare debere, non obstante prætensa excommunicatione: Secundo, quemlibet Prædicantis munus de mandato accipere, quando ad Sacerdotium accedit; & *illud* mandatum debere exequi, Superioris excommunicatione nequicquam obsistente: Tertio, eos, qui ob hujus excommunicationis metum concionari desistunt, esse reipsa excommunicationis vinculo innodatos: Quarto, prædicationem Verbi Dei esse unicuique Christifideli liberam, adeo ut ea liceat, quamvis a Superioribus districte inhibeatur: Et *alia* hujus furfuris, quæ erroribus harum Thesium Quesnellianarum sunt valde affinia. Porro Theses istæ ex ipsa auctoris intentione fiunt longe deteriores, quia ille non vult excommunicationem esse contemnendam ad prædicandum iterum Christi Euangelium contra præceptum Superioris; *sed vult esse* contemnendam ad *edocendas hæreses* Jansenianas, quæ dicuntur esse juxta doctrinam Augustinianam, & Euangelicam. Hujusmodi autem erant hac in re articuli istorum Heterodoxorum in Concilio Constantiensi sess. 8., & sess. 15. damnati, ac deinde iterum per Bullam Martini V. sess. 24., & ult. proscripti; videlicet Art. XI. *Nullus Prælatus debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat eum excommunicatum a Deo; & qui sic excommunicat, fit per hoc hæreticus, vel excommunicatus.* Art. XIII. *Illi, qui dimittunt prædicare, seu audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, & in die judicii traditores Christi habebuntur*: Et Art. XVI. *Sacerdotes Christi viventes secundum legem, & habentes Scripturæ notitiam, & affectum ad ædificandum populum, debent prædicare, non obstante prætensa excommunicatione.* Ecce tibi quibus vestigiis inhæreat Quesnellus in hisce postremis thesibus, non amplius pietatem simulantibus, prout in primis simulabatur, sed simultatem affectantibus adversus Ecclesiam, dum ejus Excommunicationes con-

contemptui habentur, eaque notatur tanquam senio confecta, ac enormibus erroribus obnoxia, præsertim in exigendis communiter juramentis juxta materiæ gravitatem; idque ut Janseniani audacter, ac pervicaciter in cœno suorum errorum volutentur, nullatenus absterriti a Censuris, & pœnis Ecclesiasticis; quod ex luculentissimis documentis, quæ habentur in Codice Causæ Quesnellianæ, fit perspicuum.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XC. usque ad XCIII.

NOnagesima, & seqq. usque ad nonagesimam tertiam eo videntur tendere, ut contemptui exponant Excommunicationes latas adversus Jansenianos, ne isti a sequenda Jansenii doctrina a Summis Pontificibus toties proscripta metu excommunicationis retrahantur. Dicitur enim primo, quod excommunicatio sit nulla, si Ecclesia authoritatem, quam habet excommunicandi, non exerceat per primos Pastores de consensu saltem præsumpto totius corporis, atque adeo etiam laicorum. Secundo, quod metus excommunicationis injustæ non debeat homines retrahere ab implendo proprio debito; unde si qui v. g. existiment docendam sibi esse doctrinam Jansenianam, & injustas esse excommunicationes latas adversus Jansenii discipulos, qui eam profitentur, non debeant eatenus retrahi ab ea edocenda. Tertio, quod Excommunicatio neminem ab Ecclesia ejiciat, quamvis videatur ex aliorum nequitia vi excommunicationis ejectus, si Deo, & Ecclesiæ sit conjunctus per charitatem. Quarto, quod potius humiliter toleranda sit excommunicatio, quæ censetur esse injusta, quam sit prodendum, quod a superiore sub interminatione excommunicationis præcipitur, ut reveletur. Quinto, quod ita se gerens non efferatur supra Ecclesiæ auctoritatem, nec ejus unitatem scindat, sed potius imitetur Apostolum cupientem anathema esse pro fratribus suis. Sexto, quod vulnus excommunicationis, si præcipitanter, & inconsiderato zelo a Pastoribus Ecclesiæ infligatur absque Christi D. mandato, nihil afferat nocumenti; ab eodem quippe Christo D. curatur illico. Quæ omnia si verum haberent, quotusquisque censeret se ullam excommunicationem incurrisse? Quam facile esset unicuique sibi suadere, censuram non esse latam de consensu præsumpto totius Ecclesiæ? vel censuram esse injustam, ut proinde non separet ab Ecclesia hominem illi affixum per charitatem? Quinimo qui mandatis Ecclesiæ non obtemperaret, & ob id excommunicaretur, cum facile sit ratiunculas adinvenire ad dicendum, quod injusta sit excommunicatio, jactare posset se esse Apostoli imitatorem, non Ecclesiæ contumacem; & a Christo Domino sibi restitui, quod sublatum est per vulnus censuræ absque ejus voluntate inflictum.

Et sane citra delirium dici nequit, quod ad ferendam censuram Pontifex requirat consensum saltem præsumptum totius Ecclesiæ, & Episcopus consensum suæ Diœcesis. Cum enim Ecclesia etiam a Laicis componatur, quomodo poterit laicorum consensus requiri ad ferendam censuram, quæ unice spectat ad potestatem clavium, & ad jurisdictionem spiritualem? Trident. sess. 25. cap. 3. diserte docet, in unius Episcopi arbitrio, & conscientia positum esse, quod excommunicationes, quando expediens fuerit, decernantur. Quod si censura nulla esset, quando populus dissentit, aut præsumitur dissentire, nunquam valide Interdictum locale ferretur, quia universim nunquam populus censetur in illud consentire. Itaque sicut potestas ferendi leges Ecclesiasticas in Prælatis est unice a Christo Domino, & nullatenus ab ipsa communitate; ita potestas ferendi censuras; atque adeo sicut non requiritur populi consensus ad leges ferendas, quæ ad animarum salutem expedire videntur, ita nec ad ferendas censuras: Aliter nunquam valide ferrentur leges, & censuræ, quia cum iis populus gravetur, non præsumitur, quod in eas consentiat, sed solum, quod eas toleret, ac pie obtemperet. Sic etiam quando Titius excommunicatur, præsertim si in civitate munus publicum exerceat, eo ipso gravatur tota civitas, cui vetatur, ne cum illo communicet tam in spiritualibus, quam in civilibus; propterea non præsumitur, quod civitas in talem excommunicationem consentiat, utpote sibi onerosam. Et quamvis aliquando consentiret ob atrocitatem delicti; nihilominus Titius excommunicatus non facile sibi persuaderet, quod præsumatur civitatis consensus; unde excommunicatio universim esset nulla, aut saltem pro nulla haberetur.

Adde, quod Quesnellus auctoritatem excommunicandi non agnoscit in Pastoribus sub conditione, quod populus consentiat, sed illam agnoscit in populo sub conditio-

ne, quod exerceatur per primos Pastores; quod fert conferre Jurisdictionem spiritualem populo, & non Pastoribus, & subjicere caput Ecclesiæ membris suis; atque adeo Hierarchiam Ecclesiasticam a Christo Domino ædificatam super firmam petram sui Vicarii, a fundamentis evertere.

Deinde quamvis verissimum sit, quod excommunicatio, quæ apud omnes evidenter est injusta, & nulla, contemnenda sit; falsissimum tamen est, quod universim excommunicatio injusta sit contemnenda. Etenim, quæ est evidenter injusta solum relate ad ipsum subditum, si non sit pariter evidenter injusta apud omnes, servanda est pro foro externo ad scandalum vitandum, & procuranda est omnibus modis absolutio. Quod si apud subditum est solum probabiliter, non vero evidenter injusta, ea simpliciter, & absolute est servanda; quia standum semper pro validitate actus, quoties non constat evidenter de opposito: Aliter si unusquisque posset esse Judex in propria causa, rueret omnis Politia. Hinc tam Urbanus Papa in Epistola Decretali cap. 5., quam D. Gregorius homil. 26. in Euang. docent, valde timendam esse Episcopi sententiam, quamvis injustam; hoc est (ut notat Suar. disp. 4. de Censuris sect. 7.) sive sit injusta lato modo, quatenus ex odio Episcopi provenit, sed juris ordine servato, & juxta meritum causæ; sive sit injusta per hoc, quod probabiliter tantum sit injusta; sive demum sit injusta per hoc, quod uni subdito sit evidenter injusta, aut nulla, quin tamen omnibus constet evidenter. Quando vero omnibus perspecta est evidenter sententiæ nullitas, (ut si præcipiatur sub excommunicatione id, quod constat esse intrinsece malum, vel si constet, quod præcipiens careat jurisdictione debita) tunc, ut notat Angelicus, judicium hoc pacto injustum non est habendum pro judicio, & ideo contemnendum. Quod si Episcopus sub excommunicatione præcipiat Titio v. g., quod accipiat Bertam in uxorem post præmissa sponsalia, & Titio innotescat interponi aliquod impedimentum dirimens matrimonium, quod manifestare non potest, tunc solum est verum, quod pati potius debeat anathema hoc pacto injustum, quam accedere ad non suam, quod est intrinsece malum, ut habetur in cap. *Inquisitioni* de sent. excommunicationis; & in cap. *Litera*, de Restitut. Spoliatorum. At si non est certum, quod sit intrinsece malum id, quod præcipitur, obtemperandum est, juxta doctrinam Augustini lib. 2. contra Faustum cap. 74. relatam in cap. *Quid culpatur* 23. q. 1. cum non excuset ab obtemperando sola probabilitas de *præcepti injustitia*; Et multo minus excusari *possunt Janseniani*, si præceptis Pontificiis non *obtemperent*, & excommunicationes contemnant; *cum perspectissimum sit*, *justum*, & *rationabile esse* id, quod iis injungitur; unde solum *ex pertinacia*, & obstinatione dicunt *Censuras esse injustas*. Hinc non ex hominum nequitia dicendi sunt ab Ecclesia per excommunicationem expulsi, dum non obtemperant; sed jure, ac merito ab Ecclesia ejiciuntur: Nec ullatenus sunt Deo, & *Ecclesiæ* per charitatem affixi, cum *culpabiliter* renuant mandatis Ecclesiæ se subjicere. Quod si vere censura hominem ligat, quoties *servato* juris ordine fertur, etiamsi ex prava *intentione*, vel odio *Judicis* erga subditum ea feratur, a fortiori censura *ligat*, quando sanctissime lata est adversus contumaces, quamvis isti ad excusandas excusationes in peccatis dicant, se *injuste* ligari.

Ex quibus sequitur primo, quod Excommunicationis metus debeat nos impedire etiam ab operationibus ceteroqui de se debitis, quamvis probabiliter *illa* reputetur injusta; & a fortiori si evidenter sit *justa*, & ex pertinacia dicatur injusta, ut est excommunicatio lata in *Jansenianos*, qui pervicaciter dicunt ad se spectare, quod *Jansenii* doctrina propugnetur, perinde ac *esset* D. Augustini. Sequitur secundo, *quod* contra Pontificis auctoritatem se erigat, & *Ecclesiæ* unitatem *scindat*, non *vero Apostolum* imitetur, *qui vult potius* pati anathema, quod ipse aut putat, aut solum fatetur esse injustum, quam præceptis Ecclesiæ obtemperare. Sequitur tertio, Christum Dominum non sanare vulnus excommunicationis, quod hominem separat ab Ecclesia, etiam quando ex odio, nedum ex inconsiderato zelo fertur, dummodo fiat Juris ordine servato. At perfricta fronte, audacter, ac temere videtur in his thesibus indicari, quod excommunicationes adversus Jansenianos ex *præcipiti* zelo Pastorum Ecclesiæ latæ sint. *Fixum* itaque sit, quod Gregorius habet apud Gratianum 11. q. 3. cap. 1. *Sententia Pastoris*, *sive justa*, *sive injusta*, *timenda est*.

PRO-

PROPOSITIO XCIV.

Nihil pejorem de Ecclesia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri supra fidem fidelium, & foveri divisiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores. *Quesn. Rom.* 14. 16. *edit.* 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Blasphemias in hac, & sequentibus thesibus congerit adversus Ecclesiam Quesnellus. II. Pontifex in materia fidei, ac morum errare non potest, quando ex cathedra loquitur, etiam in quæstionibus facti. III. Præsertim quia communius Theologi censent, esse objectum materiale fidei Conclusionem Theologicam erutam ex una præmissa de fide, & altera moraliter certa, ut in casu nostro. IV. Multa ad factum hoc pacto spectantia definita de fide sunt a Pontificibus, & a Conciliis. V. Codices non pauci pariter damnati sunt, quamvis id ad factum pertineret. VI. Hæc autem non esse parvi, sed maximi momenti, nemo est, quin videat.

I. QUis non horreat audiendo blasphemias, quas in hac thesi congerit Quesnellus, videlicet Ecclesiam ipsam, non vero nonnullos ex fidelibus, malam de se opinionem ingerere inimicis suis, atque adeo illos scandalizare; Ecclesiam dominatum exercere supra fidem fidelium, ac schismata fovere propter res nullius momenti, quæ neque ad fidem spectant, neque ad mores? Ratio autem cur pessime de Ecclesia sentiat hac in re Quesnellus, videtur proculdubio esse, quia theses Jansenianæ in sensu ab Auctore intento proscribuntur; quod innovavit zelantissimus Pontifex in sua Bulla edita anno 1705. incipiente, *Vineam Domini Sabaoth*, damnando præter theses toties damnatas Jansenii, etiam obsequiosum illud Jansenianorum silentium, decernens, *damnatum in quinque propositionibus Janseniani libri sensum, quem illarum verba præseferunt, ab omnibus Christifidelibus ut hæreticum non ore solum, sed & corde rejici, ac damnari debere; nec alia mente, animo, aut credulitate Formulæ subscribi licite posse*. Cum enim Janseniani virus in corde retinerent, & clanculum illud in perniciem fidelium late diffunderent, opus fuit ea Bulla iterum ferro, ac flamma Jansenianam hanc Hydram confodere. Hac de causa Quesnellus veluti insaniens in medicum, tot blasphemias in Ecclesiam ipsam eructat in hac thesi, aliasque plurimas in sequentibus, dicendo, quod jam senuerit, dum lingua quodammodo peregrina veritates Catholicas prædicat; quod Prædicatoribus veritatis sit adversa; quod membra illa, quæ arctissime conjuncta sunt Ecclesiæ, respiciat, ac tractet perinde ac si essent sejuncta; quod homines magis Christo conformes, tanquam hæreticos, insectetur; quod pervicaciter agnoscere nolit errores suos; quod eo devenerit, ut veritatem, ejusque sectatores persequatur. Ecquis audiat sine stomacho hæc, quæ de terrestri Hierosolyma Quesnellus effutit, quæ Babylonis sunt propria?

Ecclesia, quæ Sponsa Christi est, ejusque sanguine purificata, in qua neque maculam est reperire, neque rugam, poterit scandala disseminare, schismata fovere, ac supra fidem fidelium dominari, præcipiendo tam rigide, quæ nullius momenti sunt, nec ad fidem spectantia, neque ad mores? Pudet me Theologicis rationibus hæc omnia confutare. Quis enim non videat, nisi in ipso Sole caliget, maxime ad fidem, & ad mores spectare, quod silentium Jansenianorum, quod jactitant obsequiosum, tanquam insidiosum, ac maxime fidei, ac moribus capitale, aqua, & igni iis interdiceretur? Si scandalum inde promanat, Pharisaicum est, & passivum, cum nequeat ab Ecclesiæ sanctitate activum scandalum oriri. Non aliæ divisiones his proscriptionibus causantur ab Ecclesia, nisi illæ, quæ Hæreticos a Catholicis separant; nec alius dominatus exercetur supra fidem fidelium, nisi qui ad fidem tuendam maxime confert.

II. In eo toti sunt Janseniani, quod ad factum pertineat, num Jansenius theses proscriptas in sensu hæretico docuerit, an in sensu non proscribendo. Quare cum in forma juramenti ab Alexandro VII. præscripta dicantur damnari, ac rejici theses ex libro Jansenii excerptæ in sensu ab eodem Authore intento, & in iis, quæ ad factum pertinent, possit Pontifex errare; (qui solum in iis, quæ ad fidem, & mores spectant, ex assistentia Spiritus Sancti nec falli, nec fallere potest) sequitur, quod ea, quæ præcipiuntur spectantia ad sensum a Jansenio intentum in iis thesibus, & in ordine ad formulam juramenti sincero animo præstandam, videantur malam ingerere opinionem de Ecclesia ejus inimicis, per hoc quod dominatum exerceat supra fidem fidelium, ac divisio-

visiones foveat in iis, quæ nec fidem lædunt, nec mores.

Verum, licet possit errare Pontifex tanquam Doctor privatus, immo etiam tanquam habens Pontificiam dignitatem, in quæstionibus facti particularis, puta num hic, vel ille sit dignus Episcopatu, vel Purpura, num sit reus alicujus criminis, num excommunicatus, num deponendus? at in quæstionibus facti, quæ ita sunt permixtæ quæstionibus juris, ut a negatione facti rite inferatur negatio juris, Pontifex loquens ex Cathedra errare non potest; quia hæc etiam infallibilitas est necessaria ad commune bonum Ecclesiæ, ejusque rectum regimen; quo spectant promissiones Divinæ de assistentia Spiritus Sancti: E. g. spectat ad factum, Num hæc Sacra Scriptura vulgata contineat doctrinam fidei? Num libri Lutheri, & Calvini contineant doctrinam fidei contrariam? Num D. Ignatius pie vixerit, adeo ut possit in album Sanctorum ascribi? & alia id genus; quia tamen facta isthæc connectuntur cum quæstionibus juris ad fidem, vel mores pertinentibus, ideo ad bonum Ecclesiæ regimen, & ad bonum fidei spectat, ut in iis Pontifex errare non possit; si enim erraret, quod hæc Scriptura vulgata contineat doctrinam fidei, errare posset in iis omnibus, quæ in ea Scriptura dicuntur esse a Deo revelata. Similiter si erraret in eo facto, quod hic liber Calvini contineat hæresim, erraret in eo, quod dicantur esse contra fidem nonnulla, quæ in eo libro continentur; & si erraret in hoc quod D. Ignatius obierit in osculo Domini, erraret in hac quæstione ad mores spectante, quod sit sacer, & salutaris cultus Duliæ, qui D. Ignatio tanquam Dei servo exhibetur. Et ideo fere communissime docent, quod in canonizatione Sanctorum errare non possit. In casu autem nostro, si Pontifex erraret in hoc, quod theses illæ in libro Jansenii contentæ in sensu, quem illarum verba præseferunt, & ab Auctore intento, sint hæreticæ, erraret in iis quæstionibus juris ad fidem spectantibus, quæ in eo libro continentur, videlicet quod interiori gratiæ nunquam resistatur, quod ad meritum, & demeritum sufficiat libertas a coactione, &c. Idemque dicas de aliis hæreticorum libris, qui ratione doctrinæ erroneæ proscribuntur. Illud tamen intercedit discrimen inter libros hæreticorum, puta Calvini, Lutheri, & libros Jansenii, quod ex iis satis constet, eos fuisse hæreticos, imo & Hæresiarchas; quin constet, quod ab hæresi recesserint; at ex libris Jansenii solum constat, quod hæreses illas docuerit, non tamen omnino constat, quod contumaciter adversus Ecclesiam usque ad mortem eas docuerit; etenim in suo ultimo testamento diserte *dixit*, *omnia se submittere judicio S. Matris Ecclesiæ*. Et in Procemio ad tom. 2. cap. 29. habet: *Quicquid ab ista Petri Cathedra, ab isto Ecclesiæ universæ capite, Moderatore, Pontifice præscriptum fuerit, hoc teneo: quicquid improbatum, improbo, damnatum, damno, anathematizatum, anathematizo*: Quicquid sit an in speciem tantum ea dixerit, & ad effugiendas Censuras Ecclesiasticas; quod multi non temere arbitrantur. Cum enim passim aperte docuerit Bajanas theses, non *semel* a Pontificibus proscriptas, protestatio *illa* videtur fuisse contraria factis.

III. Ubi adverte, quod communius Theologi doceant, esse *objectum* materiale fidei Conclusionem theologicam erutam ex una præmissa de fide, & altera moraliter certa: E. g. ex hac præmissa de fide, Quod Conciliis Oecumenicis definitur, est de fide; & ex hac alia moraliter tantum certa, quod Tridentinum fuerit Concilium Oecumenicum, infertur tanquam objectum materiale fidei, de fide esse quæcunque a Tridentino definita sunt. Similiter ex hac præmissa de fide, Quæcumque Tridentinum definit, sunt de fide; & ex hac alia, quæ est tantum moraliter certa, videlicet, Hæc, quæ habentur in hoc Codice, (qui apud omnes dicitur continere quæ Tridentinum docuit) sunt definita a Tridentino, infertur *hæc* consequentia, quæ est *objectum* materiale fidei, videlicet quod de fide sint, quæ in hoc Codice dicuntur definita a Tridentino. Quamvis autem nonnulli putent, Conclusionem, quæ descendit ex una præmissa revelata, & altera moraliter certa, non esse objectum materiale fidei, antequam ea definiatur ab Ecclesia; docent tamen omnes, quod ea Conclusio saltem sit proxime definibilis, & quod sit de fide post Ecclesiæ definitionem.

In casu itaque nostro, ex hac præmissa moraliter certa, quod Jansenius *usurparit* verba, quæ in suo Codice habentur *in sensu* proprio, quem verba præseferunt; & ex hac alia de fide, quod quinque *illæ* theses, quæ in Codice Jansenii habentur, sint hæreticæ, infertur consequentia hæc, quæ censetur esse vel objectum materiale fidei, vel saltem proxime definibilis, Quod scilicet Jansenius docuerit theses hæreticales; atque adeo, quod theses illæ damnandæ sint in sensu ab Auctore intento. Et ratio est, quia, si quis hanc Conclusionem neget, non censetur negare præmissam illam moraliter certam,

tam, & evidentem, quod scilicet Jansenius usurparit theses illas in sensu, quem verba præseferunt; sed censetur negare alteram præmissam, quæ est de fide, & obscura, quod scilicet quinque illæ theses in Jansenii Codice contentæ sint hæreticales; & ideo jure merito censetur esse hæreticus, qui diceret Jansenium non docuisse theses hæreticales. Quamvis enim id videatur pertinere ad quæstionem facti, at quæstio ista facti connectitur cum quæstione juris ad fidem spectante; unde potest ea esse objectum materiale fidei, & in ea decidenda Pontifex ex Cathedra loquens debet esse infallibilis. Hinc communiter dicimus esse objectum materiale fidei, quod Clemens XI. sit Vicarius Christi; quia de fide est, omnem Pontificem rite electum esse Christi Vicarium: est autem moraliter certum, quod Clemens XI. sit rite electus; propterea qui negaret Clementem XI. esse Christi Vicarium, non censeretur negare præmissam illam moraliter certam, & evidentem, quod scilicet sit legitime electus, sed censeretur negare præmissam illam, quæ est de fide, & obscura; quod scilicet omnis Pontifex legitime electus sit Christi Vicarius; & ideo qui negaret Clementem XI. esse Christi Vicarium, censeretur hæreticus; quia scilicet, quamvis hæc quæstio, Num hic sit verus Pontifex, spectet ad factum, connectitur tamen cum illa quæstione juris, Num omnis Pontifex rite electus sit Christi Vicarius; & ideo in hac quæstione facti reperitur infallibilitas; dummodo tamen ita moraliter constet de legitima Clementis XI. electione, ut nonnisi fatue, ac omnino temere a fidelibus negari possit. Quare cum nonnisi temere negari possit, quod Jansenius usurparit verba in sensu proprio, quem præseferunt, ideo qui negaret Jansenium docuisse theses hæreticales, censeretur negare quod quinque illæ theses proscriptæ, quæ in ejus Codice continentur, sint hæreticales. Quamobrem jure merito potuit Pontifex definire, quod theses Jansenii in ejus libro contentæ hæresim contineant secundum sensum, quem verba præseferunt; & jure merito requirit id, quod præscribitur in formula juramenti mox referenda, quod scilicet theses illæ ex libro Jansenii excerptæ in sensu ab Auctore intento damnentur. Etenim quamvis videatur id spectare ad quæstionem facti, quia tamen quæstio ista facti connectitur cum quæstionibus juris ad fidem, vel mores spectantibus, idcirco ea in re nequit Pontifex errare. Unde merito etiam requirit Pontifex, quod Janseniani non solum exterius formulæ illi subscribant, sed etiam corde credant, theses Jansenianas juxta sensum, quem præseferunt, esse hæreticas, & damnandas.

IV. His adde, multa ad factum pertinentia Pontifices, & Concilia definiisse, eo quod ad fidem Catholicam spectet, ea indubitanter credere, ver. gr. quod cum Corpore Christi non remaneat substantia panis in Eucharistia, quod Christus aquam vino miscuerit in ultima Cœna, quod Deipara semper Virgo permanserit, quodque ex speciali privilegio etiam venialia vitaverit, quod Ecclesia antiquissimis temporibus usa fuerit Indulgentiis, & similia, quæ Leo X. in sua Bulla contra modernos hæreticos definivit, ac postea etiam Tridentinum, quin hæretici ausi fuerint adversus has definitiones objicere, quod hæc spectent ad factum; quia non pertinent hæc facta ad paucos, in quibus solum potest Pontifex etiam ut Pontifex, seu ut habet Pontificiam jurisdictionem, errare, ut docet Bellar. lib. 4. de Pontifice cap. 2. (v. gr. An hic Episcopus deponendus sit ab Episcopatu? an jure fuerit promotus? &c.) sed pertinent hæc facta ad totam Ecclesiam, & ad omnes fideles, a quibus credenda sunt; & ideo in definitione horum factorum Pontifex indiget assistentia Spiritus Sancti, ac proinde infallibiliter vera sunt, prout proponuntur credenda. Atqui pariter hoc factum, quod scilicet hæreticæ sint theses Jansenii prout verba præseferunt, & in sensu obvio, quem in Jansenii libro habent, & qui ab eodem Jansenio intentus fuit, spectat ad totam Ecclesiam, ut possint hanc luem vitare fideles; ergo pariter infallibiliter verum est hoc, quod a Pontifice loquente ex Cathedra definitur, quamvis pertineat ad factum.

V. Adde ulterius, Pontifices, & Concilia consuevisse olim libros damnare, etiam juxta sensum Auctoris, quamvis id ad factum pertineret. Constat quippe ex actis Concilii Chalcedonensis, quod Synodus absolvere Theodoretum recusavit, quamvis abjurasset hæreses, quæ in Nestorii libro continebantur, nisi diserte diceret anathema Nestorio, & dogmatibus ejus. Et similiter in prima Synodo Nicæna pro hæreticis habiti sunt, & exilio mulctati Eusebius, & Theognis, qui quamvis subscriberent condemnationi errorum, qui dicebantur esse Arii, detrectabant tamen ipsi Ario dicere anathema, putantes, Arium eos errores non docuisse in sensu, quo proscribebantur. Hac eadem ratione Alexander VII. anno 1664. in sua Bulla decrevit, ut quinque illæ theses, quæ in libro Jansenii reperiuntur, in sensu ab Au-

ctore intento damnarentur. Formula autem ab Ecclesiasticis omnibus, a Doctoribus, & Licentiatis, a Rectoribus Collegiorum, atque Magistris subscribenda hæc habet: *Ego N. Constitutioni Apostolicæ Innocent. X. datæ 31. Maji 1653, & Constitutioni Alexand. VII. datæ die 16. Octobris 1656. Summorum Pontificum me subjicio, & quinque propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui nomen, Augustinus, excerptas, & in sensu ab eodem auctore intento, prout illas per dictas Constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio, ac damno, & ita juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Euangelia.*

VI. Constat itaque falsum esse, quod ad fidem non pertineat id, quod in ordine ad theses Jansenii, & ad earum sensum a Pontifice ex Cathedra loquente definitur, & quod ab omnibus damnandum præcipitur sub censurarum interminatione. Aliter Ecclesia in suis definitionibus turpiter erraret, exercendo dominatum supra fidem fidelium, hoc est obligando fideles ad credendum, quod fidei adversentur ea, quæ nullatenus neque immediate, neque mediate fidem lædunt. Incassum proinde Quesnellus docet, hæc esse parvi momenti, quæ malam ingerunt de Ecclesia opinionem, & pariunt divisiones. Hoc idem olim Monothelitæ adversus Sophronium dictitabant, ut possent suas hæreses tueri. Quare adversus Quesnellum Ecclesia exprobrare poterit, quod habetur 3. Reg. 18. *Non ego turbavi Israel, sed tu, & domus Patris tui, qui dereliquistis mandata Domini, & secuti estis Baalim.*

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XCIV.

NOnagesima quarta impudentissime de Ecclesia obloquitur, dum vult ab omnibus conspici, quod ea dominatum exerceat supra fidem fidelium, fovendo schismata propter res parvi momenti, quæ nec fidem, nec mores inficiunt; ut proinde pessima de ipsa ingeratur opinio hostibus suis. Quis hæc audiendo non inhorrescat? Quod Ecclesia, quæ est norma Sanctitatis, possit pravam de se opinionem ingerere, & aliis esse offendiculo: Quod eadem possit dominatum suum exercere supra fidem fidelium, ac divisiones fovere propter res, quæ ad ipsam non spectant, quis unquam Ecclesiæ infensissimus, ac perditissimus hostis effutire ausus fuit? Dominatum *suum supra fidem* fidelium exercet Supremus *Hierarcha*, definiendo tanquam Ecclesiæ *Magister*, *quæ* ab omnibus credenda sunt, & quidem *præsidio* Spiritus Sancti suffultus, ita ut errare non possit; quomodo ergo poterit dominatum istum cum aliorum scandalo exercere? Hoc equidem in votis habent Heterodoxi, quod in Ecclesia nullus daretur Supremus Controversiarum Judex, ut cuilibet integrum esset sentire, quod magis arrideat, atque ab interno privato spiritu edoceri, ac dirigi. Itaque vel vult Quesnellus, quod Pontifex dominatum suum exerceat in iis, quæ ad fidem, & ad mores pertinent; & cum non possit hac in re errare Magisterio Spiritus Sancti edoctus, nullatenus poterit aliis esse offendiculo, ac pravam de se opinionem ingerere hostibus Ecclesiæ: Vel vult, quod dominatum suum exerceat in iis, quæ ad fidem, ac mores non spectant; & in tali casu erraret enormiter Pontifex, ac Ecclesia cum ipso; quod nemo Catholicus poterit de Ecclesia sentire; quandoquidem imperare, quod fide divina credantur, quæ ad fidem non pertinent, error est intolerabilis. Et sane si Cathedra Apostolica huic errori esset obnoxia, cur Ecclesia juxta morem antiquissimum in dubiis ad fidem spectantibus ad oraculum Pontificium semper confugit, ut ediceret, ac definiret, quod ab omnibus fidelibus fide divina credendum est? Cur superiore Seculo universi ferme Galliæ Antistites ad Christi Vicarium Innocentium X. supplices miserunt libellos, ut dignaretur decernere, quid esset ab omnibus credendum in iis, quæ spectant ad quinque Jansenii theses? Quare sicut Ecclesia, utpote Organum Spiritus Sancti, in rebus fidei, ac morum errare non potest; ita eadem, utpote Una, & Sancta, (ut habetur in Symbolo fidei) quatenus Sancta est, non potest ita se gerere, ut scandalum præbeat, ac malam de se opinionem ingerat hostibus suis, turbas excitando propter res parvi momenti, quæ neque spectant ad fidem, neque ad mores: Et quatenus est Una, nequit divisiones fovere, sed unitatem; ut enim dicitur ad Ephes. 5. *Unus Deus, una Fides, unum Baptisma.*

Ex verbis hujus thesis facile est advertere, quo collineat Quesnellus, dum has blasphemias adversus Ecclesiam eructat. Decrevit Alexander VII. in sua Bulla edita anno 1664., quod Ecclesiastici omnes jurarent juxta formulam præscriptam se sincero animo rejicere, ac damnare quinque illas the-

theses ex libro Jansenii excerptas in sensu ab Auctore intento; & Innocentius XII. eas in obvio sensu, quem in Jansenii libro habent, quique ab eodem Jansenio intentus fuit, damnatas esse pronunciavit; quod pariter in sua Bulla edita anno 1705. Clemens XI. confirmavit. Hinc Jansemani, ut suum Antesignanum ab hac nota liberarent, (quod scil. theses illas edocuerit in sensu proscribendo) in medium adduxerunt, quod definitio isthæc spectet ad quæst. facti, in qua Pontifex est errori obnoxius, non vero ad quæstionem juris, quæ fidem, aut mores concernat, in qua definitio Pontificia est ineluctabilis; & hac de causa in hac thesi dicitur Ecclesia exercere suum dominatum supra fidem fidelium, fovendo divisiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores. Sed errant, & vehementer errant: quamvis enim Pontifex errare possit in iis, quæ ad purum putumque factum spectant, & nullatenus ad fidem, v. gr. quod hic sit, vel non sit dignus Episcopatu; errare tamen non potest in iis, quæ ita ad factum spectant, ut de eo tota Ecclesia edocenda sit, ut fidei puritas, ac morum probitas in ea servetur. Hinc licet ad quæstionem facti pertineat, Num Nestorius fuerit hæreticus? quia tamen de hoc facto edocenda fuit Ecclesia in bonum fidei, idcirco Concilium Chalcedonense non solum damnavit hæreses Nestorianas, sed etiam voluit, ut Theodoretus post abjuratas hæreses, quæ in Nestorii libro continentur, diserte diceret Anathema Nestorio, & dogmatibus ejus, antequam absolveretur. Et in Concilio Nicæno tanquam hæretici habiti sunt Eusebius, & Theognis, qui licet hæreses Arii damnarent, recusabant tamen Anathema dicere Ario, quem dicebant ab iis erroribus immunem, eo quod theses illas proscriptas docuerit in sensu non proscribendo. Quare similiter in hac quæstione facti, Num in sensu proscribendo docuerit Jansenius in suo libro theses proscriptas, potuit Pontifex definire in bonum fidei, quod theses illas proscriberet in sensu intento a Jansenio, ut fideles omnes cavere possint a lethifera Jansenii doctrina, atque ab ejus Asseclis. Propterea Ecclesia exercendo hac in re suum dominatum supra fidem fidelium, illum non exercet propter res parvi momenti, quæ ad fidem, aut mores non spectant, nec fovet divisiones, nec pravam de se ingerit opinionem hostibus suis. Quod ex eo dilucide constare potest, quia Constitutionem regnantis Pontificis, *Vineam Domini Sabaoth*, in qua hæc omnia confirmantur, & obsequiosum Jansenianorum silentium reprobatur, tanquam rem ad fidem spectantem Episcopi omnes in tota Gallia expansis ulnis acceptarunt, necnon universus cœtus Cleri Gallicani, cui ipse Eminentissimus de Noaglies præerat, approbavit.

PROPOSITIO XCV.

Veritates eo devenerunt, ut sint lingua quasi peregrina plerisque Christianis, & modus eas prædicandi est veluti idioma incognitum: adeo remotus est a simplicitate Apostolorum, & supra communem captum fidelium: Neque satis advertitur, quod hic defectus sit unum ex signis maxime sensibilibus senectutis Ecclesiæ, & iræ Dei in filios suos. *Quesn.* 1. *Cor.* 14. 21. *edit.* 1699.

PROPOSITIO XCVI.

Deus permittit, ut omnes Potestates sint contrariæ Prædicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non possit, nisi Divinæ gratiæ. *Quesn. Act.* 17. 8. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO XCVII.

Nimis sæpe contingit, membra illa, quæ magis sancte, ac magis stricte unita Ecclesiæ sunt, respici, atque tractari tanquam indigna, ut sint in Ecclesia, vel tanquam ab ea separata; sed justus vivit ex fide, & non ex opinione hominum. *Quesn. Act.* 4. 11. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO XCVIII.

Status persecutionis, & pœnarum, quas quis tolerat, tanquam hæreticus, flagitiosus, & impius, ultima plerumque probatio est, & maxime meritoria, utpote quæ facit hominem magis conformem Jesu Christo. *Quesnel. Luc.* 22. 37. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO XCIX.

Pervicacia, præventio, obstinatio in nolendo aut aliquid examinare, aut agnoscere se fuisse deceptum, mutant quotidie quoad multos in odorem mortis id, quod Deus in sua Ecclesia posuit, ut in ea esset odor vitæ, ver. gr. bonos libros, instructiones, sancta exempla, &c. *Quesn.* 2. *Corint.* 2. 16. *edition.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO C.

Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus, persequendo veritatem, ejusque discipulos, Tempus hoc advenit...... Haberi, & tractari a Religionis Ministris, tanquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tanquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in societate Sanctorum, est hominibus piis morte corporis mors terribilior. Frustra quis sibi blanditur de suarum intentionum puritate, & zelo quodam Religionis, persequendo flamma, ferroque viros probos, si propria passione est excæcatus, aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus sacrificare Deo impium, & sacrificamus diabolo Dei servum. *Quesn. Joan.* 16. 2. *edit.* 1693. *&* 1699.

SYNOPSIS.

I. Citra blasphemiam dici nequit, quod Ecclesia sit senio confecta. II. Antiquæ hæreses hic recuduntur.

III. Error, & deceptio in Ecclesiam cadere non possunt, cum ea sit Catholica, seu Universalis, sit Sponsa Christi, sit Sanct. , Domus Dei, Columna, & Firmamentum Veritatis. IV. In æternum est perduratura; unde senescere, ac deficere non potest. V. Ita Patres communissime. VI. Et quæ a Patribus adversus Donatistas congeruntur, ea omnia militant adversus Jansenianos.

VII. Neque Ecclesia deficiet tempore Antichristi; Neque Synagoga universa in fide defecit; Et quamvis hæc potuisset deficere, non tamen Ecclesia. VIII. Similitudines Scripturarum non debent in omnibus convenire. Hinc licet Lunæ comparetur Ecclesia, non tamen in ordine ad defectum. IX. Ex quibus descendit falsitas omnium, & singularum thesium istarum. X. Ecclesia debet esse Universalis seu Catholica, Sancta, & Apostolica; unde Ecclesia Janseniana est Ecclesiæ figmentum.

I. Pergit Quesnellus in his thesibus Ecclesiam Catholicam contemnere tanquam senio confectam, dicens in ea veritates esse plerisque fidelibus tanquam linguam peregrinam, ac modum eas prædicandi remotum esse a simplicitate *Apostolorum*, & supra fidelium captum. Ut autem Jansenianos tanquam *legitimos* Euangelii Prædicatores commendet, non solum Potestatibus Ecclesiasticis, sed etiam Sæcularibus est injuriosus, dicens, utrasque pugnare adversus istos veritatis Prædicatores, ut tandem victoria divinæ gratiæ ascribatur. Addit, persæpe despici tanquam indignos ut sint in Ecclesia, homines eidem Ecclesiæ arctissime conjunctos, qui tamen Christo Domino conformes fiunt, dum tolerant, quod tanquam Hæretici flagitiosi, ac *impii* habeantur. Docet etiam, ex obstinatione Pastorum provenire, quod in odorem mortis mutentur, quæ Deus in Ecclesia posuit, ut essent in odorem vitæ, prout sunt ex Quesnello libri, exhortationes, ac exempla Jansenianorum. Addit demum, incidisse nos in tempora maxime deplorabilia, dum credimus Deum honorari persequendo doctrinam Jansenianam; & putamus sacrificare Deo impios, ac veritatis Catholicæ perduelles, dum justi, ac servi Dei sacrificantur diabolo. Quæ omnia nonnisi ab Heterodoxis per summam injuriam Ecclesiæ objecta-

jectari possunt. Uno tamen ictu simul hæc omnia confodienda sunt, ostendendo, Ecclesiam senescere, aut errare non posse in iis, quæ ad fidem, aut mores pertinent; erraret autem, si teses istæ Quesnellianæ subsisterent, ut est in confesso.

II. Ut altius inspiciatur, quod antiquæ hæreses iterum hic in medium adducantur, sciendum, Lutheranos, & Calvinistas putasse Ecclesiam jam senuisse, & indiguisse reformatione, ut in pristinum florem revocaretur. Primis quippe quingentis annis putant illam plene floruisse, deinde paulatim incepisse deficere a vera fide, ac religione, donec penitus defecerit, ac apostatarit; refloruisse tamen tempore Lutheranorum, & Calvinistarum, a quibus Ecclesia Reformata est pura, integra, incorrupta, sublatis Papistarum superstitionibus, & corruptelis. Verum ex opposito Catholici sic adversus Hæreticos ratiocinantur: Vera Christi D. Ecclesia, quæ Una, Sancta, Catholica, & Apostolica est, errare in fide, ac deficere non potest; quamvis enim multi ex Ecclesia possint errare, ac de facto errarint, (Ariani negantes Christi divinitatem, Nestoriani asserentes duas in Christo personas, Euthychiani asserentes unam in Christo naturam, & alii innumeri) Ecclesia tamen universalis deficere in fide, seu in doctrina morum errare non potest; nisi velit quisquam Christum esse mendacem, qui dixit, *Portæ inferi non prævalebunt adversus eam*: ergo si primis quingentis annis fuit vera Ecclesia, non habens maculam, neque rugam, ut Adversarii ipsi fatentur, non potuit decursu temporis senio confici, deficere in fide, ac indigere reformatione. Quapropter quæcumque ab Hæreticis adversus Ecclesiam exprobrantur, & quæ in his thesibus Quesnellus objectat, omnino commentitia sunt, nec in veram Christi Ecclesiam cadere possunt; quippe quæ nec senescere, aut deficere potest, nec adversari Prædicatoribus veritatis: cum solum Prædicatoribus falsitatis possit esse contraria. Nequit etiam contingere, quod qui magis sancte vivunt, habeantur ab Ecclesia universa, & tractentur tanquam indigni, qui in ea sint; erraret enim Ecclesia ipsa: Sicut etiam si tanquam hæreticum, flagitiosum, & impium haberet Christi asseclam: necnon si ex pervicacia, aut præventione obstinate nollet aliquid examinare, ita ut agnoscat se fuisse deceptam; aut si in odorem mortis mutaret bonos libros, instructiones, & sancta exempla, quæ Deus posuit, ut in Ecclesia essent odor vitæ; ac demum si eo pervenisset, ut Ministri Religionis universim possent tanquam membra putrida habere, ac tractare homines pios, persequendo illos flamma, ferroque; ita ut frequenter credatur Deo sacrificari impius, dum diabolo sacrificatur servus Dei: etenim error hac in re, sive frequenter, sive semel tantum accidat, si a Ministris Religionis qua talibus universim proveniat, non esset error hominis, aut doctoris privati, sed error, qui ipsi Ecclesiæ tribueretur; quod ex divina Providentia contingere non potest: Aliter de veritate fidei, & Ecclesiæ posset quilibet prudenter ambigere. Quomodo enim possent dici inexcusabiles, qui non credunt, quæ docet Ecclesia in ordine ad fidem, aut mores, si ea posset his erroribus subjacere?

III. Ostenditur autem, senectutem, defectum, hallucinationem, deceptionem, pervicaciam, obstinationem, aliaque in hisce thesibus contenta in Ecclesiam cadere non posse. Et primo quidem, quia vera Ecclesia est Catholica, seu Universalis, non solum ratione loci, quatenus per totum orbem diffusa est, juxta illud Marci 16. *Euntes in mundum universum prædicate Euangelium omni creaturæ*; sed etiam ratione temporis, quatenus semper durabit, unde senescere non potest; dicitur enim Danielis 2. *Suscitabit Dominus Cœli regnum, quod in æternum non dissipabitur*. Secundo, quia est *Sponsa Christi*, indissolubili vinculo illi conjuncta, juxta illud Oseæ 2. *Sponsabo te mihi in sempiternum*; unde Cyprianus lib. de Unitate Ecclesiæ habet: *Adulterari non potest Sponsa Christi, incorrupta est, & pudica*. Tertio, quia est *Sancta*, tum quia ejus Sponsus Christus est Sanctus Sanctorum, tum etiam quia nemo in illam ingreditur, nisi sanctificatus per Baptismum, juxta illud 1. Cor. 6. *Hæc quidem fuistis, sed abluti, & sanctificati estis*; tum pariter quia omnia ejus instituta, Sacramenta, ritus, & doctrina ad sanctitatem diriguntur, vel ut sancti efficiamur, vel ut in sanctitate crescamus, & conservemur; adeo ut Calvinus ipse lib. 4. cap. 1. §. 17. Ecclesiam vocet Sanctam, quia quotidie proficit in sanctitate, & ad metam sanctitatis aspirat. Quomodo autem cum Ecclesiæ sanctitate cohærere possunt, quæ in his thesibus dicuntur, non quidem de malis fidelibus (qui profecto multi sunt in Ecclesia, vel ut convertantur, vel ut per ipsos boni exerceantur, ut habet Augustinus) sed de ipsa Ecclesia, quæ proinde dicitur senuisse? Quarto, quia Ecclesia est *Domus Dei*; in qua peculiari modo habitat Altissimus, & quam sibi ædifica-

ficavit supra firmam petram nunquam ruituram, ut dicitur Matth. 16. Denique quia est *Columna, & firmamentum veritatis*, ut habetur 2. ad Timoth. 3. unde a veritate nunquam aberrare potest. Immo ex Calvino ipso ideo dicitur Columna veritatis, vel quia est fida *veritatis custos*, ut habet lib. 1. Instit. cap. 1. §. 10. vel quia *veritatem præconio suo celebrat, puram & sinceram retinet, ac ad posteros transmittit*, ut loquitur in Commentario; vel quia *veritatem tuetur, & propagat, ut a posteris in omne ævum colatur*, ut habet in cap. 43. Isaiæ. Quomodo ergo somniare poterunt Janseniani, quod Ecclesia senuerit, & ideo in eos errores collapsa sit, qui in his thesibus exponuntur?

IV. Confirmatur primo, tum ex illo Matth. 28. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*; quomodo ergo poterit Ecclesia senescere, aut deficere? Tum etiam ex illo Isaiæ 61. *Fœdus perpetuum feriam eis, & scietur in Gentibus semen eorum, & germen eorum in medio populorum. Omnes, qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus*. Quare Isaias Ecclesiam vult esse perpetuam, adeo ut senescere, ac deficere non possit; cum dicatur: *Fœdus perpetuum feriam eis*; loquitur enim de Ecclesia visibili, cum etiam dicatur: *Omnes, qui viderint eos, cognoscent illos*, &c. Ubi Calvinus ipse in Commentario habet: *Disserit Propheta de propagatione Ecclesiæ, quæ tunc velut in angusto terræ angulo conclusa erat, & postea propaganda per totum orbem, ita ut conspicua sit omnibus Gentibus*.

V. Confirmatur secundo ex Patrum consensu, qui Ecclesiam senescere, deficere, aut in doctrina fidei, aut morum errare non posse uno ore passim docent. Augustinus exponens versiculum illum Psal. 47. *In civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostri*, quem intelligit de Ecclesia Christi, habet: *Sed forte ista civitas, quæ mundum tenuit, aliquando evertetur? Absit; Deus fundavit eam in æternum. Si ergo Deus fundavit in æternum, quid times, ne cadat firmamentum?* Chrysostomus serm. 26. in festo Pentecostes diserte docet, Ecclesiam esse senectutis, ac rugarum expertem, dicens: *Sanguis Christi irrigat Ecclesiam, & ideo plantaria ejus marcescere non possunt, nec amittunt folia arbusta ejus: Non tenetur temporum qualitate, sed Spiritus eam Sancti gubernat gratia, & ideo non senescit, nec contrahitur; & multis impugnantibus non opprimitur*. Ambrosius similiter in lib. de Salomone cap. 4. loquens de Ecclesia habet: *Etsi undarum fluctibus, aut procellis sæpe vexatur; tamen nunquam potest sustinere naufragium, quia in arbore ejus, idest in Cruce Christi, erigitur; in puppi Pater residet gubernator; proram Paraclitus servat Spiritus*. Infinitus propemodum essem, si adderem quotquot hac de re Patres unanimiter enunciant.

VI. Confirmatur demum ex iis, quæ adversus Donatistas docent Patres, quæ pariter militant contra Lutheranos, & Calvinistas, necnon etiam contra Jansenianos. Donatistæ, (ut refert Augustinus in lib. de hæresibus cap. 69.) quia Cæcilianus contra eorum voluntatem ordinatus fuerat Ecclesiæ Carthaginensis Episcopus, schisma fecerunt, ac deinde schisma verterunt in hæresim, dicendo, Ecclesiam Catholicam, quæ prius fuerat toto orbe dispersa, postea periisse propter crimina Cæciliani, & in ea solum parte Africæ remansisse, quæ Donato adhærebat. Consimilis postmodum fuit hæresis Lutheranorum, & Calvinistarum dicentium, Ecclesiam primis quingentis annis toto orbe dispersam, propter Pontificis crimina, (quem Antichristum appellarunt) omnino periisse, sed tandem in ea parte Europæ, quæ Luthero adhærebat, revixisse. His erroribus adhærent nunc theses istæ Quesnellianæ dicentes, Ecclesiam senuisse, denotando, quod solum vigeat apud Asseclas Jansenii, qui sunt Prædicatores veritatis, adversus quos omnes Potestates sunt contrariæ, ut eorum victoria attribui non possit, nisi divinæ gratiæ: Eos esse arctissime Ecclesiæ unitos, quamvis tractentur ut hæretici, ac flagitiosi; idque provenire ex pervicacia, & obstinatione eorum, qui nolunt agnoscere se fuisse deceptos; unde jam venit tempus deplorabile, quo pii homines a Ministris Religionis (videlicet ab Ecclesiarum Pastoribus, & ab ipsomet Pontifice loquente ex Cathedra) passione obcæcatis habentur ut membra putrida. Adversus has blasphemias adamussim quadrant, quæ fuse congerit Augustinus adversus hæresim Donatistarum. Satis sit hic referre, quæ habet in lib. de unitate Ecclesiæ cap. 12. *Si quis vobis evangelizaverit præterquamquod accepistis, anathema sit. Evangelizata est nobis Ecclesia per totum orbem terrarum futura; hoc in Lege, & Prophetis, & Psalmis esse prænunciatum ipse Dominus testificatus est. Aliud autem evangelizat, qui perisse dicit de cætero mundo Ecclesiam, & in parte Donati in sola Africa remansisse: Ergo anathema sit*. Nos similiter dicimus: Aliud evangelizat, qui Ecclesiam dicit senuisse, & Prædicatoribus veritatis esse contrariam, ac solum in parte Jansenii remansisse: ergo anathema sit. Huc etiam facit, quod habet Augustinus tr. 4. in Jo: dicens: *Innumerabiles sunt, qui se vi-*

videntes non solum jactant, sed a Christo se illuminatos videri volunt; sunt autem hæretici.

VII. Opponitur autem primo, quia Ecclesia tempore Antichristi deficiet, ut colligitur ex verbis Apostoli 2. Thessal. 2. *Nisi venerit discessio primum, & revelatus fuerit homo peccati*; ergo nil mirum, quod Ecclesia jam de facto senuerit.

Confirmatur, quia Synagoga Judæorum sæpe defecit a fide; ergo pariter senescere, ac etiam deficere poterit Ecclesia. Antecedens probatur; defecit enim Synagoga tempore Mosis, quando omnis populus vitulum adoravit, Exodi 32. Defecit tempore Eliæ, quando solum ipse remansit fidelis; ut dixit 3. Reg. 19. *Derelictus sum ego solus, & quærunt animam meam, ut auferant eam.* Defecit tempore Isaiæ, quando omnis populus a Deo recessit; dicitur enim Isaiæ 1. *Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui; Israel autem me non cognovit:* Necnon tempore Jeremiæ, qui cap. 2. dixit: *Duo mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.* Defecit etiam in morte Redemptoris, quando lex vetus cum suis cæremoniis expiravit.

Respondeo, tempore Antichristi multos quidem fideles defecturos a fide, non tamen omnes, ita ut dicatur Ecclesia defecisse, ut constat ex verbis illis Matth. 24. *Ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi:* in hoc itaque sensu interpretanda sunt verba laudata Apostoli; quamvis nonnulli Expositores cum D. Hieronymo epist. 151. doceant, iis verbis significari, quod adventum Antichristi præcedere debeat discessio, non quidem a fide, sed ab Imperio Romano, quatenus omnes Gentes, quæ Romano Imperio subjacent, recedent ab eo. Hæc enim habet Hieronymus: *Nisi fuerit Romanum Imperium antea desolatum, & Antichristus præcesserit, Christus non veniet, qui ideo venturus est, ut Antichristum destruat.*

Ad Confirmationem, primo falsum est, Synagogam universam in fide defecisse. Nam tempore Mosis Levitæ, & Sacerdotes non defecerunt, ut constat ex iis verbis Exodi 32. *Videns ergo Moyses populum ait, Si quis est Domini, jungatur mihi; congregatique sunt ad eum omnes Filii Levi*; qui, ut habetur Num. 3. erant vigintiduo millia. Neque defecit tota synagoga tempore Eliæ, Isaiæ, aut Jeremiæ; etenim non solum in regno Juda plures Reges fuerunt probi, & veri Dei cultores, ut Asa, Josaphat, Joathan, Ezechias, Josias, sub quibus vera religio conservabatur; (quinimo sub malis Regibus in templo Salomonis semper mansit usus sacrificiorum secundum legem Mosaicam usque ad captivitatem Babylonicam) sed etiam in Regno Jeroboam, in quo idola publice colebantur, plurimi erant veri Dei adoratores. Etenim quando Elias putabat se solum remansisse, audivit a Deo 3. Reg. 19. *Dereliqui mihi in Israel septem millia virorum, quorum genua non sunt incurvata ante Baal.* Neque demum defecit tempore mortis Christi Domini, quia tunc cæremoniis, & sacrificiis legis veteris successit Ecclesia Christi, tanquam figuratum ad figuram, & lux ad umbram.

Deinde transmisso, quod Synagoga potuerit a vera fide deficere, non sequitur, quod pariter possit deficere Ecclesia, quæ promissionem habet a Christo Domino de sua firmitate, & stabilitate; Præsertim quia Ecclesia ita est Catholica, & universalis, ut extra illam nemo salvus esse possit; unde si tota deficeret, nemo salvari posset. Contra vero synagoga non erat Catholica, & universalis; etenim extra illam homines salvari poterant, ut Ninivitæ, & alii; unde quamvis tota deficeret, adhuc remaneret modus, quo homines possent salutem consequi.

VIII. Opponitur secundo id, quod dicitur Danielis 9. *Deficiet hostia, & sacrificium*, quod interpretantur nonnulli de Ecclesiæ defectione.

Confirmatur, quia in scripturis Ecclesia comparatur Lunæ; quare cum Luna aliquando deficiat, nil mirum, quod possit aliquando Ecclesia senescere, ac deficere. Quinimmo quod de facto senuerit, videtur ex eo inferri, quod modus prædicandi veritates sit veluti idioma incognitum, remotus a simplicitate Apostolorum, & supra captum fidelium.

Respondeo, illud Danielis ab Expositoribus intelligi de defectione synagogæ, prout modo explicavimus, non de defectione Ecclesiæ; cum de fide sit hanc deficere non posse.

Ad Confirmationem; Similitudines non debent in omnibus convenire; sic Beatissima Virgo passim comparatur Lunæ, quin tamen illa unquam defecerit, sicut deficit Luna. Quare in eo Ecclesia Lunæ æquiparatur, quod sicut luna lumen accipit a sole, ita Ecclesia lumen fidei, & sanctitatis a Christo: unde Augustinus in Psalm. 10. dixit: *Luna intelligitur Ecclesia, quod suum lumen non habeat, sed ab Unigenito Dei Filio, qui multis locis in sanctis Scripturis allegorice sol appellatus est, illustretur.* Præterea sicut Luna in principio mensis exigua est, ac paulatim cre-

crescit quousque sit plena, ac perfecta; ita Ecclesia in sui ortu in exigua orbis parte cœpit, ac deinde in universum orbem propagata est. Et ideo Augustinus exponens illud Psal. 103. *Fecit Lunam in tempora*, habet: *Intelligimus spiritaliter Ecclesiam crescentem de minimo*. Denique sicut luna modo lucida est, modo tenebrosa; ita Ecclesia modo pace fruitur, modo persecutiones patitur, ut notat Ambros. lib. 4. Hexamer. cap. 2. dicens: *Ecclesia tempora sua habet persecutionis, & pacis; nam videtur sicut Luna deficere, sed non deficit. Obumbrari potest, deficere non potest.*

IX. Ex quibus constat primo, erroneum esse, quod in argumento additur, & habetur in thesi 95. videlicet quod Ecclesia senuerit; quod in ea veritates non prædicentur amplius lingua Apostolorum. Possunt quidem multi in Ecclesia & verbo, & exemplo a vestigiis Apostolorum discedere; Ecclesia tamen ab iis discedere non potest. Etiam quando hæresis Ariana vigebat, adeo ut, teste Hieronymo, *ingemiscens terrarum orbis Arianum se esse miratus sit*, Ecclesia Romana fidem suam conservabat, & modum prædicandi veritates ad normam Apostolorum. Quare licet multi in concionibus modum prædicandi non raro teneant remotum a simplicitate Apostolorum, & supra captum fidelium, Ecclesia tamen his defectibus subesse non potest.

Constat secundo, erroneam pariter esse thesim 96. dum dicit, Deum permittere, quod prædicatoribus veritatis omnes potestates sint contrariæ. Nam si nomine Prædicatorum veritatis intelliguntur Janseniani, falsum est, quod veritates prædicent, quando prædicant sententias ab Ecclesia damnatas, & quas impudenter dicunt esse Augustini, perperam illum interpretantes: falsum pariter est, quod Deus permittat omnes Potestates, videlicet Ecclesiasticas, & sæculares, esse illis contrarias: cum Deus dicatur permittere solum peccata, & quæ peccata non sunt, dicatur velle, ac intendere: est autem valde laudabile, quod omnes Potestates Jansenianis thesibus sint contrariæ; unde Deus hoc non permittit, sed intendit. Quod si nomine Prædicatorum veritatis venirent concionatores Euangelici, aut pastores Ecclesiæ, falsum est, quod omnes potestates isti sint contrariæ; cum non possint esse contrariæ veritatibus Euangelicis: alioquin posset Ecclesia deficere.

Constat tertio, erroneam etiam esse thesim 97. dum dicit, nimis sæpe contingere, quod membra Ecclesiæ unita tractentur tanquam ab ea separata. Falsum quippe est, quod Janseniani, (qui hic denotantur) dum docent theses ab Ecclesia *damnatas*, sint membra Ecclesiæ unita; falsum *pariter est*, quod possit Ecclesia universa habere *tanquam* membra a se separata, quæ sunt *sibi conjuncta*; seu tractare tanquam infideles *eos, qui* veritates Euangelicas prædicant: quandoquidem in fide erraret. Quod si dicatur, nimis sæpe contingere, non quidem quod Ecclesia universa, sed quod Ecclesiæ Ministri, & ipse Summus Pontifex habeat tanquam membra separata ab Ecclesia, quæ sunt illi arcte conjuncta: hoc pariter & Ecclesiæ, & Sanctæ Sedi est valde contumeliosum, ac aperte falsum; præsertim in materia, de qua est sermo: id quippe mirum quantum *divinæ* providentiæ erga Ecclesiam Sponsam suam dilectissimam derogaret.

Constat quarto, erroneam similiter esse thesim 98. dum dicit maxime meritorium esse, quod quis toleret se haberi ut hæreticum; falsum quippe est, quod possit Ecclesia universa habere ut hæreticos eos, qui veritates a Deo revelatas sectantur, ac prædicant sive verbo, sive exemplo; & quamvis possit aliquando a nonnullis haberi aliquis per summam injuriam ut hæreticus, ad divinam providentiam spectat, non permittere, quod plerumque, aut nimis sæpe id contingat, ne error aliquis in fide subrepat. Falsum pariter est, quod meritorie posset quis tolerare, quod ut hæreticus habeatur; cum teneatur quilibet hanc de se opinionem ab *aliorum* mente depellere, tum in *obsequium fidei*, tum etiam ad *scandalum vitandum*.

Constat quinto, erroneam pariter esse thesim nonagesimam nonam, quæ vult, ex pervicacia Pastorum Ecclesiæ, & ex eorumdem obstinatione (quatenus nolunt aut examinare quod definiunt, aut agnoscere se fuisse deceptos) oriri, quod in odorem mortis mutentur, quæ Deus in Ecclesia posuit, ut essent in odorem vitæ: falsum quippe est, quod isthæc pervicacia, obstinatio, deceptio possit in Ecclesiam cadere: Falsum etiam est, quod damnari possint ab Ecclesia, seu a Pontifice ex Cathedra loquente tanquam scatentes erroribus sive in fide, sive in doctrina morum codices, instructiones, aut exempla, quæ revera horum errorum sunt expertia, & redolent sanctitatem: In utroque enim casu portæ Inferi adversus Ecclesiam prævalerent.

Constat denique, erroneam similiter esse thesim centesimam, dum vult advenisse jam tempus deplorabile, quo credatur Deus honorari insectando veritatem, ejusque discipulos; quatenus denotare vult Quesnellus, quod

quod Ecclesia falso credat honorari Deum, dum persequitur doctrinam Jansenianam, ejusque discipulos: Dum etiam vult, quod Ministri Religionis, atque adeo ipsa Ecclesia universa habere, & tractare possit tanquam membra putrida, a quibus aliorum corruptio timeri possit, homines pios: Quod sub prætextu zeli possit viros probos flamma, ferroque persequi: Quod possit passione propria obcæcari, aut abripi aliena: Quod possit nolle examinare, quæ ad fidem conservandam spectant: Ac demum, quod possit ex hallucinatione sacrificare Dei servum diabolo, dum putat Deo impium sacrificare. Hæc enim omnia ferrent in Ecclesia senectutem, ac defectum, cui subesse non potest, ut jam ostendimus. Quinimmo nec possunt frequenter hæc accidere relate ad particulares Ecclesiæ Ministros; ac multo minus relate ad Pontificem, ut ostendimus, quippe id valde derogaret Divinæ providentiæ. Et quod spectat ad thesium confixionem, & ad sacrificandum Deo impium, declarando ex Cathedra illum esse hæreticum, nunquam id accidere potest ex assistentia Spiritus Sancti; præsertim quia locutioni Pontificiæ ex Cathedra illico accedit consensus saltem implicitus totius Ecclesiæ. Unde theses istæ Quesnellianæ toti etiam Ecclesiæ sunt injuriosæ.

X. Neque dicant Janseniani, veram Christi Ecclesiam apud ipsos esse, & quidem Reformatam, (ut olim Lutherani, & Calvinistæ jactitabant) se esse Prædicatores veritatis ad captum fidelium; ac se a nobis haberi ut hæreticos, cum sint vere pii, ac pietatem in aliis foveant suis doctrinis, & exemplis.

Nam contra est, quia vera Ecclesia Christi Domini debet esse Catholica, & universalis, toto orbe diffusa, quæ semper durabit, prout a Christo Domino instituta est, & extra quam nemo salvus esse possit: At cœtus Jansenianorum vix in aliquibus Provinciis reperitur; nonnisi sexaginta ab hinc annis cœpit luem suam spargere Jansenius, quamvis haustam a Bajo, & prius a Calvino, cum quibus tamen non in omnibus convenit; & extra hunc cœtum homines olim certe salvabantur; aliter vera Ecclesia omnino olim defecisset, quod adversatur Christi promissioni. Quare multifariam constat, extra veram Ecclesiam esse Jansenianos.

Adde, quod Ecclesia vera debeat esse sancta ratione suæ doctrinæ: quænam autem sanctitas in cætu Jansenianorum, qui tradunt doctrinam sanctitati repugnantem? videl. quod post peccatum detur generalis impotentia ad quodcunque opus bonum; quod sine gratia nihil boni operis cujuscumque generis fieri possit; quod peccator non sit liber nisi ad malum, sine gratia liberatoris; quod infallibiliter salventur, quos Deus vult salvare; & quod Christus Dominus nonnisi pro Electis sanguinem fuderit; quod non possit voluntas Gratiæ resistere; & alia hujusmodi innumera, quæ torporem animo inducunt, & socordiam, non vero excitant ad pias operationes; quicquid enim agant Electi, infallibiliter salvantur; unde frustra conantur, & satagunt, ut per bona opera certam faciant suam electionem.

Denique vera Ecclesia debet esse Apostolica, quæ scilicet ab Apostolis initium duxit, per Apostolos disseminata est per Orbem universum, & sequitur doctrinam Apostolorum: At Janseniana secta nonnisi paucis ab hinc annis ortum habuit, nec ab Apostolis disseminata est, & intra arctissimos fines continetur. Doctrinæ autem Apostolicæ est contraria. Nam 2. Petri 3. habetur, in Epistolis Pauli esse multa difficilia, quæ indocti, & instabiles depravant, sicut & cæteras Scripturas. Janseniani ex opposito docent, Scripturæ lectionem esse pro omnibus: Apostolus 1. Timoth. 3. dicit Deum velle omnes homines salvos fieri; Janseniani vero, quod solum Electos velit salvos esse. Negant Apostoli gratiam necessitare, Christum Dominum solum pro Electis mortuum esse, fidem aliter justificare, quam dispositive, & alia innumera id genus, quæ Janseniani docent. Quare extra veram Ecclesiam esse, dicendi sunt, & Prædicatores esse falsitatis, non veritatis, adeo ut jure merito omnes potestates sint illis contrariæ.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XCV. usque ad C.

NOnagesimaquinta, & sequentes usque ad centesimam thesim alias plurimas evomunt blasphemias adversus Ecclesiam, de qua inter alia audacissime dicitur, quod det signa senectutis, atque adeo vergat ad interitum; cum tamen ex Christi promissione ea deficere non possit. Eo autem, si advertatur, videtur his blasphemiis collineare Quesnellus, ut Ecclesiæ auctoritatem, ac infallibilitatem infringat, quippe quæ ferro, ac flamma insectatur hæreses Jansenianas. Hoc autem ex eo fit perspicuum, quod hæc exarentur in Codice passim Jansenizante, quod idem aliis, aliisque phrasibus non semel obtrudatur, quod ansa ad hæc inculcanda arripia-

ripiatur in illorum textuum explanatione, qui nullatenus ad hanc rem faciunt. Quare blaſphemat in hiſce theſibus primo Queſnellus, dum in 95. docet veritates Catholicas pleriſque Chriſtifidelibus eſſe ignotas, ac modum eas edocendi eſſe remotum a ſimplicitate Apoſtolorum, & ſupra captum communem fidelium; addendo, quod hoc ſit ſignum ſenectutis Eccleſiæ. Quod attinet ad veritates neceſſario perdiſcendas, ignotæ quidem illæ ſunt nonnullis, qui voluntarie propriis paſſionibus obcæcantur; ſed pleriſque Chriſtianis non poſſunt eſſe ignotæ; cum Chriſtus Dominus promiſerit ſe daturum nobis Spiritum, qui doceat nos omnem veritatem, dicens Jo. 16. *Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Hinc ad Divinam ſpectat providentiam, quod nunquam Prædicatores in Eccleſia deſint, qui modo captui fidelium conſentaneo myſteria noſtræ Religionis edoceant. Deinde quid horribilius fingi, aut excogitari adverſus Eccleſiam poteſt, quam quod in ea dari poſſint, immo quod de facto dentur ſigna ſenectutis? Poteritne Eccleſiæ filius hæc audire, & non excandeſcere? Poteratne Supremus Eccleſiæ Paſtor diſſimulare, dum lues hæc in Codice Queſnelliano propinata per Galliam graſſabatur? Etenim ſi ſeneſcere poſſet, pariter poſſet Eccleſia deficere. Siquidem ex Apoſt. ad Hebr. 8. *Quod antiquatur, & ſeneſcit, prope interitum eſt.* Ea autem deficere non poteſt; cum Chriſtus Dominus dixerit Matth. 28. *Ecce ego vobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſæculi.*

Blaſphemat ſecundo in theſi *96.* docens Deum permittere, quod omnes poteſtates Prædicatoribus veritatis ſint adverſæ. Janſenianis, utpote falſitatis præconibus, poſſunt Poteſtates omnes tam Eccleſiaſticæ, quam ſæculares adverſari. At præconibus veritatis Catholicæ adverſari nequit Eccleſiaſtica poteſtas. Cum enim Eccleſia ex Apoſt. 2. ad Timoth. 9. ſit *Columna, & firmamentum veritatis*, ſolum erroribus poteſt eſſe adverſa: Aliter erraret, & portæ inferi adverſus eam prævalerent.

Blaſphemat tertio docens in theſi *97.* nimis ſæpe contingere, quod habeatur tanquam indignus, qui ſit in Eccleſia, & tanquam ab ea ſejunctus, qui arcto vinculo eſt illi conjunctus. Janſeniani quidem contumaciter adhærentes erroribus Janſenii jure ac merito ab Eccleſia habentur tanquam membra reciſa; at Juſti nequeunt ita nimis ſæpe tractari; cum nequeat hac in re Eccleſia errare præſidio Spiritus Sancti munita. Pervicaciter autem videtur hic ſupponi, quod Janſeniani ſancte, ac ſtricte *ſint* Eccleſiæ uniti, ac in ejus ſinu recepti.

Blaſphemat quarto docens *in theſi 98.* ultimam plerumque probationem *maxime* meritoriam reponi in eo, quod quis *toleret* ſe haberi tanquam hæreticum. Etenim ad divinam providentiam ſpectat non permittere, ut id plerumque accidat; Et ſi aliquando id permittatur a Deo, tolerantia iſta non eſſet laudabilis; quilibet enim tenetur conari in obſequium fidei hanc de ſe opinionem ab aliis ejectare, juxta doctrinam Hieronymi, qui in cauſa fidei neminem vult eſſe patientem. Porro delirant *Janſeniani*, ſi credant reddi ſe Chriſto Domino conformes per hoc, quod tanquam hæretici perſecutionem ſuſtineant, nolentes damnare Janſenii theſes ab Eccleſia damnatas.

Blaſphemat quinto docens in theſi *99.* poſſe in Eccleſiam cadere in materia fidei deceptionem, necnon pertinaciam, & obſtinationem in nolendo perquirere veritatem; ſicut etiam, quod mutare poſſit in odorem mortis, quæ Deus poſuit in Eccleſia in odorem vitæ ad fidem, & mores ſpectantia, nempe bonos libros, inſtructiones, & ſancta exempla. Mentiturque etiam, dum ſupponit hujuſmodi eſſe libros, & exempla Janſenianorum, quæ ab Eccleſia damnantur.

Blaſphemat ſexto docens in theſi 100. adveniſſe tempus deplorabile, quo Eccleſia veritatem perſequatur. Tempus hoc advenire non poteſt, ſuppoſita Chriſti promiſſione de non deſerenda ſponſa ſua. Erroneas autem Janſenii theſes Eccleſia perſequitur, earumque propugnatores; & in hoc vere Deum honorat.

Blaſphemat denique, dum ibidem vult poſſe Religionis miniſtros habere aliquem tanquam membrum putridum, & a conſortio fidelium ſegregandum tanquam diſſeminantem verbis, ac ſcriptis, necnon libris in lucem malignam editis doctrinas erroneas, ac hæreſeos nota inurendas, quando doctrina, quæ in vulgus diſſeminatur, non *eſt* hujuſmodi. Etenim ſi poſſet Eccleſia, ſeu Pontifex ex Cathedra loquens in rebus tanti momenti decipi, deficeret profecto illis infallibilitas in iis, quæ ad fidem, & mores ſpectant. Hinc non poteſt niſi cum ſumma vel temeritate, vel impietate affirmari, quod hac in re Religionis Miniſtri aut propria paſſione queant obcæcari, aut abripi aliena, aut cæco modo, ac nullo prævio examine hujuſmodi res definire, ac ſacrificare diabolo Dei ſervum, putantes Deo impium ſacrificare. Propterea dum Eccleſia, ſeu Pontifex ex Cathedra theſes Janſenianas hæreſeos

nota inurit, ac illarum sectatores anathematizat, fieri nequit, quominus Spiritus Sancti illustratio facem præferat, ne a via veritatis, & a semita justitiæ aberret; non enim potest Christus Dominus sponsam suam, nullam habentem maculam, neque rugam deserere; cum Oseæ 2. dicatur: *Sponsabo te mihi in sempiternum*; nec possint portæ inferi adversus illam prævalere.

PROPOSITIO CI.

Nihil Spiritus Dei, & doctrinæ Jesu Christi magis opponitur, quam communia facere juramenta in Ecclesia; quia hoc est multiplicare occasiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere, ut nomen, & veritas Dei aliquando deserviant consilio impiorum. *Quesn. Matth.* 5. 37. *edit.* 1693. *&* 1699.

SYNOPSIS.

I. Ne Janseniani cogantur jurare, quod ab ipsis damnetur doctrina Jansenii, reprobat Quesnellus Ecclesiæ usum exigentis in similibus casibus juramentum. II. Olim in hoc plures Heterodoxi errarunt, perperam Scripturarum sensum interpretantes.

III. Nullo jure juramentum vetatur, ubi tres illos comites habeat, Veritatem, Judicium, & Justitiam. IV. Usus Ecclesiæ fert, quod juramenta in gravibus causis exigantur.

V. Fit satis auctoritatibus Scripturarum, quæ in oppositum objectantur, præsertim Christi Domini vetantis omnino juramenta. VI. Est actus Religionis juramentum, nec de se ad peccatum impellit. VII. Non est inordinatum, quod cultus Dei ad finem inferiorem immediatum ordinetur. VIII. Juramentum non debet esse frequens, quippe quod non numeratur inter ea, quæ appeti possunt citra ullam præviam necessitatem, ut est votum, & alia hujusmodi. IX. Cederet in Dei irreverentiam juramentum, si passim usurparetur.

I. QUid mirum, quod ita male sentiat Quesnellus de juramentis, quæ passim ab Ecclesia exiguntur, cum tam male senserit in thesibus præcedentibus de ipsa Ecclesia? Sicut autem in iis docuit Ecclesiam senuisse, ac tractare ut impios, & hæreticos Prædicatores veritatis, perinde quasi possit deficere, & in materia ad fidem, & mores spectante errare; ita in hac ultima docet, Ecclesiam de facto errare in exigendis passim juramentis consuetis; quasi vero multiplicet occasiones pejerandi, & laqueos tendat infirmis, ac idiotis, efficiendo, ut Dei Nomen, ac veritas deserviant consilio impiorum. In sole ipso cæcutit, qui non videt, quid in postremis hisce thesibus Auctor contendat. Animos vult addere Jansenianis, ut contemnant excommunicationes, quibus coguntur injunctæ formulæ subscribere, in qua anathema dicitur quinque thesibus ex libro Cornelii Jansenii excerptis in sensu ab Auctore intento; & ideo docet, eas excommunicationes tanquam injustas non esse metuendas. Injustitiam autem harum excommunicationum suadere contendit, dum docet, Ecclesiam in hac re non sine scandalo exercere dominatum supra fidem fidelium, ac divisiones fovere propter res nullius momenti, quæ nec fidem lædunt, nec mores, quippe quæ ad factum pertinent, in quo potest Ecclesia decipi. Commendat deinde Jansenianos tanquam Prædicatores veritatis, & Ecclesiam contemnit tanquam senio confectam, ac oblitam simplicitatis Apostolicæ in tradenda doctrina fidei, & morum. Docet ex Divina permissione Jansenianos veritatis præcones ab omnibus Potestatibus exagitari, ac tanquam hæreticos haberi, quamvis arctissimam habeant cum Ecclesia necessitudinem. Libros Jansenianorum, eorumdemque instructiones, & exempla vult esse posita in Ecclesia, ut sint in odorem vitæ, & mutari in odorem mortis, dum passim damnantur, ac prohibentur; idque, quia qui eos proscribit, ex pervicacia, & obstinatione aut renuit eos examinare, aut renuit agnoscere se esse deceptum. Deplorat proinde præsentem Ecclesiæ statum, in quo a Ministris Religionis, & ab ipsomet Pontifice tanquam membra putrida habentur homines pietate conspicui. Ac postremo in hac thesi condemnat Ecclesiæ consuetudinem in exigendis passim communibus juramentis, ut sic Jansenianos ab omni liberet religione, si Ecclesiam jurejurando decipiant, & Apostolicæ Sedis providentiam fallant, dum præscriptæ formulæ subscribunt, ac jurant se sincero animo rejicere, ac damnare quinque theses ex libro Jansenii excerptas in sensu obvio, quem in eo libro habent, & qui fuit ab Auctore intentus, prout eas Sedes Apostolica rejicit, ac damnat; quamvis interius non judicent in eo Jansenii libro doctrinam hæreticam contineri. Propterea docet, juramenta hæc dare ansam perjuriis, ac laqueos tendere relate ad infirmos, & idiotas, qui ne-

nesciunt uti restrictione mentali Janseniana: Ac demum efficere, ut nomen, ac veritas Dei deserviant consilio impiorum, hoc est illorum, qui omnibus viis conantur luem Jansenianam extinguere. Hos quippe omnes pietatis, ac veritatis insectatores vult esse Quesnellus; ipse profecto cum suis Asseclis pientissimus, ac Apostolicæ veritatis Buccinator, dum sese Ecclesiæ Catholicæ hostem profitetur.

II. Quod Spiritui Dei, & doctrinæ Christi opponatur quodcumque juramentum, somniarunt olim plures ex Heterodoxis, videlicet Vvaldenses, Pseudoapostoli, Albanenses, Cathariftæ, seu Cathari, Anabaptistæ, & alii apud Suarium lib. 1. de Juramento cap. 2. Fundamentum hujus hæresis est, quia juramentum in veteri testamento videtur expresse a Deo vetari; cum dicatur Oseæ 4. *Neque juraveritis, Vivit Dominus*; Et Zach. 5. *Omnis fur judicabitur, & omnis jurans ex hoc similiter judicabitur*. Christus etiam videtur disertis verbis quodcumque juramentum prohibere; etenim Matth. 5. habetur: *Audistis, quia dictum est antiquis, Non perjurabis; reddes autem Domino juramenta tua: Ego autem dico vobis, Non jurare omnino*. Quare videtur opponi directe juramentum tam Spiritui Dei, quam doctrinæ Christi, qui quodvis juramentum, & in quacumque circumstantia videtur prohibuisse verbis illis: *Dico vobis, non jurare omnino*; Præsertim quia paulo post subdit: *Sit autem sermo vester, Est, est, Non, non; quod autem bis abundantius est, a malo est*: Quod pariter Jacobi 5. usque adeo prohibetur, ut videatur præceptum non jurandi omnibus aliis præceptis quodammodo anteferri: dicitur enim: *Ante omnia, fratres mei, nolite jurare neque per cœlum, neque per terram, neque aliud quodcumque juramentum*; Et inculcat deinde Christi doctrinam, dicendo: *Sit autem sermo vester, Est, est, Non, non*: Ac demum addit: *Ut non sub judicio decidatis*; hoc est ut non condemnemini in divino judicio. Videtur proinde non vacare culpa quodcumque juramentum, & ideo Spiritui Dei, ac doctrinæ Christi adversari. Hinc Clemens Romanus lib. 6. Constit. Apostol. cap. 11. habet: *Magister noster præcepit, ut neque per verum Deum juraremus; ut sermo noster firmior, credibiliorque ipso jurejurando haberetur*. Quamvis autem Quesnellus in hac thesi non videatur quodcunque juramentum improbare, sed solum juramenta, quæ passim ab Ecclesia exiguntur, ac præsertim juramentum, quod exigitur ab iis, qui præscriptæ formulæ subscribunt rejiciendo, ac damnando quinque illas theses Jansenii; nihilominus, cum dicatur in hac thesi, quod juramenta isthæc adversentur doctrinæ Christi D. qui videtur quodcunqne juramentum vetuisse verbis laudatis Matthæi 5. idcirco Quesnellus antiquam hæresim in medium adducit, qua docebatur, quodcumque juramentum esse illicitum, spiritui Dei, ac doctrinæ Christi opponi, & ansam præbere perjuriis: si enim juramentum liceat, non est cur rejiciantur juramenta isthæc communia, spectata causæ gravitate.

III. Ostenditur tamen falsitas hujus thesis, quia juramentum secundum se neque jure naturali, neque jure positivo, neque in lege veteri, neque in lege gratiæ vetatur; quinimo si secum habeat adjunctos tres illos comites, de quibus fit mentio Jeremiæ 4. (videlicet Veritatem, Judicium, & Justitiam) est actus Religionis, & meritorius. Satis superque hæc veritas constare posset ex usu, & traditione Ecclesiæ, & ex Sanctorum exemplis: constat tamen etiam disertissimis Scripturis. Etenim Deuteron. 6. & 10. dicitur: *Dominum Deum tuum timebis, illi soli servies, ac per nomen illius jurabis*. Et in ps. 62. habetur: *Laudabuntur omnes, qui jurant in eo*. Hinc passim Patriarchæ, & Prophetæ tam in tempore legis naturæ, quam scriptæ juramenta adhibuerunt; ut Abraam, Isaac, & Jacob Genes. 26. & 32. Moyses Deuter. 3. & 4. David, & alii Prophetæ non raro usurpabant verba illa, *Vivit Dominus*, quæ erat jurandi forma. Et ratio a priori est, quia juramentum, cum sit quædam divini Numinis invocatio, procedit ex vera fide, quod Deus sit prima veritas, quæ nec falli nec fallere potest; unde si secum habeat adjunctos comites, vid. veritatem, justitiam, ac necessitatem, est actus Deo obsequiosus, ac religiosus, & proinde meritorius. Propterea in secundo decalogi præcepto (Exodi 20.) non prohibetur juramentum; sed solum prohibetur, ne frustra, & in vanum nomen Dei assumatur.

Quod autem neque in lege gratiæ sit vetitum juramentum lege ulla positiva, constat tum ex eo, quod nullibi reperiatur prohibitum, ut ostendemus in responsione ad textus in contrarium adductos; tum etiam quia passim Apostolus adhibet juramenta: 2. ad Cor. 1. habet: *Ego autem testem Deum invoco in animam meam*: Ad Galat. 1. *Quæ autem scribo vobis, ecce coram Deo, quia non mentior*: Et ad Roman. 1. *Testis enim mihi est Deus*: unde Isidorus lib. 2. sent. cap. 31. dicit: *Non est contra præceptum Dei jurare, sed dum usum jurandi facimus, perjurii crimen incurrimus*. Jurandi quippe consuetudo exponit ho-

hominem periculo jurandi absque tribus illis comitibus juramenti, & ideo exponit hominem periculo perjurii.

IV. Confirmatur hoc idem ex Ecclesiæ consuetudine, adversus quam disputare ex Augustino epist. 118. insolentissima est insania. Sæpe enim ab Ecclesia exiguntur juramenta tam in judiciis, ut videre est in Titulis de Jurejurando, & Testibus, quam ad abjurandam hæresim, ut constat ex titulo de Hæreticis, & ex Concilio Constantiensi in Bulla Martini V. & ex usu Sanctæ Inquisitionis; Interdum etiam juramenta exiguntur ad promittendam obedientiam, ad pacem confirmandam, ad confirmandos contractus, & ad similes casus; unde nequit dici, juramenta, quæ ab Ecclesia exiguntur, opponi Spiritui Dei, & doctrinæ Christi. Et ratio ulterior est, quia ex Apostolo ad Hebr. 6. juramenti necessitas habetur, ut omnis controversiæ sit finis, & confirmatio; hæc autem necessitas etiam in lege gratiæ habetur; unde etiam in lege gratiæ necessarium aliquando est, & ideo jure merito ab Ecclesia exigitur juramentum.

V. Ad locum ex Osee adductum in contrarium respondet Theodoretus, & Lyranus, ibi non prohiberi fidelibus, ne jurent per Deum vivum, sed prohiberi illis, qui ad idola colenda declinaverant, ne jurent per illa idola, tanquam per Deum vivum, quia sic profiterentur idolis illis competere rationem Dei viventis. Vel dicas cum Hieronymo, & Cyrillo, quod Deus nolebat a cultoribus Idolorum usurpari nomen Dei viventis; indigni quippe erant, ut illud pollutis labiis nominarent.

Ad id quod additur ex Zacharia, dicendum, ibi aperte vetari dumtaxat juramentum mendax, non vero quodcunque juramentum; statim enim subditur: *Veniet ad domum furis, & ad domum jurantis in nomine meo mendaciter*.

Quod attinet ad auctoritatem Christi D. quæ videtur negotium facessere verbis illis, *Nolite jurare omnino*, varii varia. Respondet primo Hieronymus, Christum solum prohibere juramentum per creaturas, prout consueverant Judæi jurare, videlicet per Cœlum, per Terram, per Hierosolymam; cum enim jurans veneretur eum, per quem jurat, ideo Judæi jurantes per creaturas venerabantur illas honore, & obsequio proprio Dei; quod certe prohibendum fuit. Hinc idem Sanctus Doctor exponens locum laudatum Matthæi habet: *Considera, quod hic Salvator non per Deum jurare prohibuit, sed per Cœlum, per Terram, per Hierosolymam*, &c. Respondet secundo Chrysostomus homil. 17. in Matthæum cum eodem Hieronymo, & Theophylacto, quod Judæis tanquam parvulis juramentum permittebatur, ut veritas jurejurando firmaretur: At in Lege Euangelica omnis sermo fidelis esse debet pro jurejurando, & ideo juramentum prohibetur; Sicut prohibetur circumcisio, & immolatio victimarum in lege Euangelica, quæ in lege veteri erant Judæis consona. Respondent alii tertio apud Suarium loco laudato, prohiberi a Christo juramentum in rebus profanis, non in rebus sacris. Quarta responsio D. Bernardi Hom. 65. in Cant. cum aliis est, verba laudata Christi D. continere consilium, non præceptum; cum enim facile possit jurans labi ad jurandum sine omnibus tribus comitibus juramenti, ideo consilium videtur esse, abstinere potius ab omni juramento, quam exponere se alicui periculo labendi in juramentum indebitum. Sed quicquid sit de his responsionibus, quæ passim a Doctoribus impugnantur, responsio communior ex Augustino in lib. de mendacio cap. 15., & D. Th. 2. 2. qu. 89. art. 2. est, a Christo D. prohiberi juramentum non necessarium, quia ex juramento non necessario fit transitus ad facilitatem jurandi, ex facilitate ad consuetudinem, & ex consuetudine jurandi in perjurium; & ideo, ut advertit Angelicus, non invenitur, quod Apostolus juraverit, nisi scribens, ubi consideratio cautior non habet linguam præcipitem. Quod autem hic fuerit sensus verborum Christi Dom. videtur constare ex iis, quæ addidit dicens: *Sit sermo vester, Est, est, Non, non; quod autem his abundantius est, a malo est*, indicans, juramentum superadditum simplici assertioni non esse malum, sed esse a malo, hoc est oriri a malo, videlicet ab imbecillitate fidei humanæ, in cujus remedium adhibetur juramentum; quod proinde se habet instar pharmaci subvenientis humanis morbis: unde sicut pharmacum frequens est noxium, & solum in necessitatibus adhibendum est, ita juramentum. Quamvis enim per juramentum Deus honoretur profitendo ejus veritatem, dum invocatur in testem; nihilominus sicut in humanis invocatio Regis, aut Principis in testem tunc fert venerationem talis personæ, quando in necessitate invocatur; secus vero fert defectum reverentiæ debitæ, si levibus de causis ea testimonia invocentur: ita in casu nostro. Unde Christus D. juramenta isthæc non necessaria, & quæ levibus de causis fiant, omnino prohibet, non solum quia facile ex frequentia jurandi labi potest homo in perjurium; sed etiam quia summa re-

reverentia Numini debita postulat, ut non de facili in testem veritatis invocetur. Quare præceptum Christi D. ut omnino ab juramento abstineamus, cadit dumtaxat super omne juramentum incautum, & non necessarium.

Adde, præceptum hoc Christi D. de vitando juramento incauto continere etiam admonitionem, & consilium, ut abstineamus etiam a juramentis licitis, quoties non præcipiuntur, propter periculum, ne ex consuetudine jurandi labamur in perjurium, ut advertit Augustinus in epist. 104. ad Publicolam, & refertur in cap. 3. 22. q. 1. ubi habetur: *In novo Testamento dictum est, ne omnino juremus, quod mihi non propterea dictum videtur, quia verum jurare peccatum est, sed quia pejerare immane peccatum est; a quo longe nos esse voluit, qui omnino ne juremus admonuit.* Quod pariter docuit Antiochus Abbas homil. 63. dicens, admonitionem, & adhortationem in iis verbis Christi Domini contineri, ut non juremus omnino: Sic ex. gr. quamvis pugnare pro veritatibus Catholicis, & disputare adversus Hæreticos, ut ad veram fidem reducantur, sit de se laudabile; at jure merito prohibetur indoctis, ne has disputationes instituant, & consultum est, ut abstineant etiam ab iis colloquiis, quibus non facile Hæretici reducuntur, & periculum est, ut indocti in dubitationem aliquam de rebus fidei labantur. Similiter Sacras Scripturas legere, ac scrutari de se bonum est: at indoctis prohibetur, ne Scripturas in popularem linguam translatas legant sine facultate Episcopi, & consilio Parochi, vel Confessarii, eo quod ob hominum temeritatem plus detrimenti, quam utilitatis ex hac lectione hauriatur, ut dicitur in Regula 4. Indicis librorum prohibitorum.

Neque hinc inferas, prohibenda, non præcipienda esse ab Ecclesia communia juramenta, quæ pariter passim multiplicant occasiones pejerandi, & laqueos tendunt infirmis, & incautis. Nam sicut recte ab Ecclesia v. g. præcipitur jejunium Quadragesimale, quamvis non raro hominum malitia inde ansam arripiat ad multiplicanda peccata; idemque dicas de aliis plurimis præceptis Divinis, & Ecclesiasticis; quia scilicet spectandum a Legislatore, quod est de se consonum, non vero quod inde sequitur per accidens ex hominum malitia: ita prorsus rationabiliter ab Ecclesia passim præcipiuntur communia juramenta, quamvis hominum malitia inde arripiat ansam pejerandi, quia de se consonum est, ut subsidium juramenti in rebus non levis momenti imbecillitati humanæ ab Ecclesia imponatur. Et per hæc patet responsio ad locum adductum Jacobi vetantis juramentum quodcunque, ne sub judicio decidamus: sicut etiam ad auctoritatem Clementis Romani.

VI. Opponitur, quod vetanda sint non solum quæ de se sunt mala, sed etiam quæ de se impellunt ad malum; quia, ut habetur Ecclesiastici 3. *Qui amat periculum, peribit in illo*; atqui juramenta, quæ communiter ab Ecclesia exiguntur, impellunt ad perjurium: ergo vetanda sunt. Probatur minor, quia nisi juramenta de se ad malum impellerent, non esset ratio, cur a Christo Domino vetarentur, & a D. Jacobo verbis supra laudatis.

Confirmatur, quia intantum juramentum licite adhiberetur, in quantum esset actus Religionis intendens de se cultum Dei; at juramenta, quæ ab Ecclesia exiguntur, non ordinantur ad Dei cultum, seu ad venerandum Deum, per quem juratur, sed ordinantur ad fines inferiores, puta ad confirmandam humanam veritatem, aut pactum, vel fœdus humanum; ergo juramenta ista non sunt actus virtutis religionis, nec habent debitum ordinem ad Deum. Confirmatur secundo, quia si juramenta ista essent actus Religionis, essent secundum se appetibilia, & exercenda etiam absque ulla necessitate, sicut votum, quod est actus religionis, de se meritorie nuncupatur; at juramenta exerceri non debent citra necessitatem, vel piam utilitatem; ergo non sunt actus religionis liciti, ac honesti.

Confirmatur demum, quia secundum se licitum, & honestum est actus religionis frequentare; atqui licitum, & honestum non est frequentare juramenta; ergo non sunt actus religionis; unde non debent ab Ecclesia exigi, præsertim quia multiplicant occasiones pejerandi.

Respondeo, communissimam esse Theologorum doctrinam cum Angelico 2. 2. q. 89. ar. 4., quod juramentum sit actus Religionis. Etenim Deuteron. 6. dicitur: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies, ac per nomen illius jurabis*; unde ponitur juramentum tamquam actus pertinens ad latriam, & ad servitutem Deo debitam. Et ratio est, quia quamvis motivum inducens ad jurandum frequentius non pertineat ad virtutem religionis, sed ad firmandam fidem in verbis, vel pactis humanis; nihilominus sine Dei cultu, ac reverentia juramentum non exercetur; ad reverentiam enim Dei spectat, quod ejus sanctum nomen non invoce-

tur

tur sine necessitate, & incaute; necnon quod dum invocatur Deus in testem, ejus summam veritatem, ac veracitatem credamus, ac profiteamur. Non est autem verum, quod juramentum de se impellat ad malum, nempe ad perjurium; quamvis si quis facile, & sine necessitate contra reverentiam Deo debitam juret, ex consuetudine ista jurandi sine causa sufficienti, facile labi possit ad pejerandum: & ideo a Christo Domino vetatur juramentum incautum, & non necessarium.

VII. Ad primam confirmationem diximus quomodo juramentum sit actus religionis, quamvis principale ejus motivum non sit cultus Dei, sed confirmatio veritatis. Non est autem inordinatum quod cultus Deo exhibitus in juramento ordinetur ad finem inferiorem; sicut non est inordinatum, quod Sacrificium Missæ v. gr. ordinetur ad obtinendam salutem ægroti, quia quamvis quod est præstantius ordinetur ad finem inferiorem immediatum; at finis ultimatus, ad quem natura sua ordinatur tam veritas per juramentum confirmanda, quam valetudo ægroti per sacrificium obtinenda, est Dei gloria.

VIII. Ad secundam: Juramentum, ut advertit Angelicus loco laudato, non numeratur inter ea quæ de se sunt appetenda, sed inter ea, quæ sunt necessaria. sicut enim medicina quæritur solum ad subveniendnm infirmitati; unde non debet esse frequens ejus usus, nec debet citra necessitatem sumi: ita juramentum quæritur ad subveniendum alicui defectui, quo scilicet unus homo alteri discredit; & ideo non debet esse frequens ejus usus; nec debet citra necessitatem adhiberi. Unde Augustinus lib. de ser. Dom. in monte dixit: *Qui intelligit non in bonis, idest per se appetendis, sed in necessariis jurationem habendam, refrænet se quantum potest, ut non ea utatur, nisi necessitas cogat*. Votum e contra est de se appetibile; & ideo non requiritur necessitas ulla, ut votum nuncupetur, & aliquid Deo gratum promittamus. Illud enim interest inter votum, & juramentum, quod in voto aliquid in Dei reverentiam ordinamus, quod de se semper est bonum; at in juramento ordinamus Dei invocationem, & assumitur reverentia Divini Nominis ad aliquid confirmandum; & ideo juramentum non est appetibile de se, sed supposita dumtaxat necessitate, instar pharmaci.

IX. Ad ultimam, sicut non est utile medicinam frequentare, quia si desit necessitas prærequisita, ea est noxia; ita non est utile, nec honestum frequentare juramenta, quia pariter cedit in Divini Nominis irreverentiam, quod citra necessitatem passim adhibeantur; non secus ac in humanis cederet in irreverentiam erga Principem, si passim citra necessitatem invocaretur ad aliquid testandum. Hinc Angelicus art. 5. ad 3. dixit: *Quanto juramentum magis est venerandum, tanto periculosius assumitur, si non cum debita moderatione inducatur*; Ad eum modum, quo pharmacum quo virtuosius, eo magis nocere poterit, si frequentius adhibeatur, quam necessarium sit. At quando aut juxta consuetudinem, aut juxta præceptum Ecclesiæ adhibentur juramenta, tunc procul dubio actus sunt religionis, nec carent necessitate prærequisita; unde non carent sua laudabilitate, honestate, ac merito; esto nonnullis per accidens ex propria eorum malitia cedant in laqueum, & in ruinam.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim CI.

Centesima prima, quæ postrema est thesium Quesnellianarum, improbat universim juramenta, quæ communiter omnibus, etiam idiotis, præscribuntur: Cum tamen certum sit, fuisse antiquissimum Ecclesiæ morem exigendi a fidelibus juramenta in rebus non levis momenti, puta in Judiciis, in Contractibus, in Abjurationibus, in promissionibus de stando mandatis Ecclesiæ, & similibus; dum autem conqueritur Quesnellus, quod juramenta exigantur in Ecclesia communiter ab omnibus, etiam ab infirmis, qui facile in perjuria labuntur, & ab idiotis, qui nesciunt iniquis cavillationibus veritatem occultare, cecus est, qui non advertit, quod obloquatur de Juramento, quod ab Ecclesiasticis in Gallia exigitur juxta formulam ab Alex. VII. præscriptam de rejiciendis, ac damnandis Jansenii thesibus in sensu ab Auctore intento. Docet hujusmodi juramenta Spiritui Dei, ac doctrinæ Christi D. maxime adversari, quippe quæ multiplicant pejerandi occasiones, & laqueos tendunt idiotis, ac efficiunt, ut venerandum Dei nomen impiorum machinis deserviat: Ubi illos tanquam impios denotat, qui conantur hac via Jansenianam luem ab Ecclesiæ finibus exterminare.

Errat itaque enormiter primo, dum consnetum totius Ecclesiæ modum exigendi ab omnibus indiscriminatim in rebus gravioribus juramenta, perfricta fronte audet condemnare. Etenim, ut Augustinus docet epist. 118. contra id, quod universalis Ecclesia facit, disputare, *insolentissimæ insaniæ est*.

Er-

Errat secundo docens, juramenta isthæc Dei spiritui adversari. Etenim quod universim Dei Spiritui non adversentur juramenta, supposita causæ gravitate, nemo est, qui dubitet: ea quippe Deus etiam præcepit Deuter. 6. & 10. dicens: *Dominum Deum tuum timebis, & illi soli servies, ac per nomen illius jurabis*. Et ratio est, quia juramentum (dummodo fiat *In veritate, in judicio, & in justitia*, ut dicitur Jerem. 4. seu in re, quæ putatur vera, ac justa, & ex gravi causa) est actus Religionis; unde Psal. 62. habetur: *Laudabuntur omnes, qui jurant in eo*. Quinimo Deus ipse juramento non semel usus est in rebus gravissimis. Dicitur enim Psam. 109. *Juravit Dominus, & non pœnitebit eum*: & Luc. 1. *Jusjurandum, quod juravit ad Abraham patrem nostrum, daturum se nobis*. Quod vero nec adversentur Dei Spiritui juramenta, quæ solent ab Ecclesia communiter exigi, (ac præsertim juramentum, quod exigitur ab iis, qui subscribere debent formulæ ab Alexandro VII. præscriptæ in ordine ad rejiciendas, ac damnandas Jansenii theses) satis est advertere ad causæ gravitatem, propter quam præscribuntur.

Errat tertio docens, juramenta doctrinæ Christi D. esse contraria. Etenim ex August. lib. de Mendacio cap. 15., & ex Angelico 2. 2. q. 89. ar. 2. a Christo D. solum prohibetur juramentum non necessarium, ex quo periculum pejerandi imminet. Hinc juramento non semel usus est Apostolus, sed cum maturo consilio, dicens ad Hebr. 1. *Testis enim mihi est Deus*; & ad Gal. 1. *Quæ autem scribo vobis, ecce coram Deo, quia non mentior*.

Errat quarto docens, juramenta, quæ ab Ecclesia rationabiliter exiguntur, multiplicare occasiones pejerandi, & laqueos tendere infirmis, & idiotis. Etenim non dicitur præbere occasionem peccandi, quod de se valde conducit ad bonum reipublicæ, quamvis inde sumatur peccandi occasio ex prava peccantis dispositione. Aliter non deberent vota nuncupari, nec injungi jejunia, quia sic ex votis, & præcepto *jejunii multiplicantur* occasiones peccandi; quæ *pariter* ex quacunque lege hoc pacto *multiplicantur*: (quandoquidem, nisi daretur lex, *non daretur* legis transgressio, & consequenter neque daretur peccatum; unde ad Rom. 7. *dicitur: Peccatum non cognovi, nisi per legem*) At non proinde leges, quæ de se respiciunt bonum communitatis, non sunt ferendæ: Ita juramenta, quæ ab Ecclesia solent exigi, cum respiciant bonum sive fidei, sive pacis, sive aliud bonum, non dicuntur revera multiplicare occasiones pejerandi, quamvis nonnulli ex propria imbecillitate inde pejerandi ansam arripiant. Scandalum quippe in hoc casu non est datum, sed acceptum; sive dicatur esse scandalum Pusillorum proveniens ex ignorantia, vel infirmitate pejerantis, sive potius Pharisaicum proveniens ex ejusdem malitia; unde non habet rationem scandali: Sicut non habet rationem scandali Divina Misericordia, quamvis ea multi abutantur, arripiendo peccati occasionem ex spe veniæ.

Errat denique Qusnellus, dum docet juramenta isthæc efficere, ut nomen, & veritas Dei deserviant consilio impiorum. Etenim si ad id deservirent, scandalum, ut ostendimus, non esset datum, sed acceptum, & revera Pharisaicum: ad eum scilicet modum, quo ex Christi prædicatione ansam Pharisæi arripiebant carpendi ejus dicta; & tamen Christi prædicatio erat summe benefica; nec dici poterat, quod præberet Pharisæis occasionem peccandi. Præterquamquod impie dicitur, quod juramenta faveant consilio impiorum, si his verbis denotetur, quod juramenta injuncta ab Alex. VII. faveant eorum consilio, qui cupiunt hac via Galliam expurgari a lue Janseniana. Ex quibus omnibus liquet, in omnibus, & singulis hisce Quesnellianis Thesibus non unum dumtaxat lethiferum anguem latitare.

F I N I S.

Ad Majorem DEI Gloriam, & Deiparæ sine labe Concepta.

INDICULUS
THESIUM
QUESNELLIANARUM.

1 De peccatore post gratiam amissam.
2 De Gratiæ necessitate ad omne opus bonum.
3 In vanum a Deo præcipi, quod ipse non dat.
4 Fieri non posse, quod Deus non operatur in nobis.
5 Gratiæ exteriores sine interiori obdurant.
6 De discrimine inter Fœdus Judaicum, & Christianum.
7 Deus in novo fœdere donat, quod petit; secus in veteri.
8 Gratia novi fœderis operatur, quod Deus præcipit.
9 Ubi adsit gratia, nunquam Christum abnegamus.
10 E[illegible] gratiæ impediri, aut retardari non potest.
11 Gratia facit, quod Deus jubet.
12 Indubitabiliter salvatur, quem Deus vult salvare.
13 Interiori gratiæ voluntas nunquam resistit.
14 Cedat oportet, quicumque gratia illustratur.
15 Gratia operatur quodcunque Deus præcipit.
16 Gratiæ illecebris nemo est qui resistat.
17 Nullatenus est doctus a Patre, qui non venit ad Christum.
18 Divinum semen semper affert fructum suum.
19 Gratia est Omnipotentis Dei voluntas.
20 De vera Idea Gratiæ.
21 Gratiæ operatio imitatur operationem Incarnationis.
22 De concordia Gratiæ cum libero arbitrio.
23 Gratiæ operationem exprimit Creatio.
24 Sicut sanantur corpora, ita Gratia sanat animas.
25 Animam Deus sanat sola sua voluntate.
26 Nulla datur Gratia, nisi per Fidem.
27 Fides est prima omnium gratiarum.
28 Prima peccatoris Gratia est peccatorum remissio.
29 Nulla datur Gratia extra Ecclesiam.
30 Infallibiliter salvantur, quos Deus vult salvare.
31 Christi desideria sortiuntur semper effectum suum.
32 Christus se morti tradidit propter Electos.
33 Omnia renuncianda sunt, ut Christum nobis appropriemus.
34 Gratia Adami producebat solum merita humana.
35 Debita erat naturæ Gratia Adami.
36 Gratia Adamica, & Christiana essentialiter differunt.
37 Gratia Christiana est Omnipotens, non Gratia Adami.
38 Peccator sine Gratia est solum liber ad malum.
39 Sine Gratia voluntas est incapax ad omne bonum.
40 Quicquid amatur sine Gratia, damnabiliter amatur.
41 Dei cognitio sine Gratia pravos affectus producit.
42 Nonnisi iniquitas sine Christi Gratia.
43 Baptismalis gratia reddit nos peccato mortuos.
44 Inter Charitatem, & Cupiditatem nihil mediat.
45 Regnat carnalis cupiditas, ubi non regnat Dei amor.
46 Usus sensuum fit bonus, vel malus a Charitate, aut a Cupiditate.
47 Obedientia, si non profluat ab amore Dei, est hypocrisis.
48 Sine Charitate nonnisi aberratio, & peccatum.
49 Nullum est opus bonum sine amore Dei.
50 Frustra est Dei invocatio, quæ non fit a Charitate.
51 Fidei operatio justificat, & unice habe-

tur per charitatem.

52 Fides non est absque amore, & fiducia.

53 Christianæ operationes unice habentur a Charitate.

54 Sola Charitas Deo loquitur, & ab eo auditur.

55 Deus Charitatem dumtaxat coronat.

56 Sola Charitas Deum honorat, & ab eo remuneratur.

57 Totum deest, ubi spes desit; nec datur spes sine amore Dei.

58 Ubi non est Charitas, nec est Religio.

59 Oratio peccatoris est novum peccatum.

60 Pœnitentia orta ex solo metu ducit ad desperationem.

61 Timor sine amore justitiæ manum cohibet, non cor a culpa.

62 Peccat, qui a malo non abstinet, nisi timore pœnæ.

63 Qui legem adimplet ex solo timore, sub lege est, sicut Judæus.

64 Sub maledicto legis peccat etiam qui ob timorem peccatum evitat.

65 Moyses, prophetæ, ac ejus legis Doctores nonnisi mancipia per timorem effecerunt.

66 Non appropinquamus Deo per timorem, ut bestiæ, sed per amorem, ut filii.

67 Timor servilis Deum repræsentat ut imperiosum, ac injustum.

68 Clauduntur omnia in fide, & precibus.

69 Fides, ejusque usus, ac præmium est donum puræ liberalitatis Dei.

70 Deus nunquam affligit innocentes.

71 Ob sui conservationem dispensat se homo a lege condita in sui utilitatem.

72 De Ecclesiæ Christianæ notis.

73 Quid sit Ecclesia?

74 Habet Ecclesia Christum ut caput, omnes Sanctos ut membra.

75 Ecclesia est ipse Christus compositus ex pluribus Sanctis, quos sanctificat.

76 Comprehendit Ecclesia omnes Electos, & Justos.

77 Peccator non habet Deum pro Patre, & pro capite Christum.

78 Peccator, non secus ac Infidelis, a populo Electo separatur.

79 Sacræ Scripturæ studium utile, ac necessarium est cuilibet.

80 Lectio Sacræ Scripturæ *est pro* omnibus.

81 Obscuritas Divini verbi ab *ejus lectione* non excusat.

84 Dies festus hac lectione sanc*tificandus*. Damnosum est eam impedire.

83 Etiam a fœminis Sacra Biblia sunt *evolvenda*.

84 Claudere Christianis novum Testamentum, est illis os Christi obturare.

85 Vetare hanc lectionem est vetare usum luminis filiis lucis.

86 Vox populi jungenda voci Ecclesiæ, si praxim Apostolicam sequi velimus.

87 Sapientia, & Charitas postulant, ut ad tempus portetur status peccati.

88 Ex ignorantia peccati provenit, quod velimus statim *illud* excutere.

89 Peccator *post reconciliationem jus* habet assistendi Sacro.

90 De consensu saltem præsumpto Ecclesiæ excommunicatio ferenda est.

91 Excommunicatio injusta contemn*enda*. Non separat ab Ecclesia Deo *conjunctos*.

92 Imitatur Apostolum, *qui patitur* potius anathema injustum, quam *prodat veritatem*.

93 JESUS sanat vulnera a Pastoribus inflicta zelo inconsiderato.

94 Mala opinio de Ecclesia ingeritur, dum foventur divisiones, &c.

95 Modus prædicandi *veritates est* unum ex signis *senectutis Ecclesiæ*.

96 Omnes *Potestates sunt contrariæ* Prædicatoribus veritatis.

97 Nimis sæpe contingit, membra unita Ecclesiæ tractari tanquam indigna.

98 Ultima plerumque probatio est, haberi tanquam hæreticum.

99 Pertinacia quotidie fert, ut in odorem mortis mutentur, quæ sunt odor vitæ.

100 Frequenter credimus sacrificare Deo impium, dum Dei servum diabolo sacrificamus.

101 Doctrinæ Christi adversatur, communia facere juramenta in Ecclesia.

INDEX

RERUM NOTABILIUM,

Quæ in hoc Opuſculo continentur.

Prior numerus Theſim confixam deſignat, Alter numerum marginalem.

A

Abſolutio canonica a cenſuris & pœnis, & abſolutio Sacramentalis a peccatis quandonam olim conferebantur? Propoſit. 87. *num.* 5.

Abſolutio Sacramentalis num, & quando differri poſſit? Propoſ. 79. *num.* 2.

Actus morales indifferentes in individuo num ſint poſſibiles? Propoſ. 44. *num.* 5.

Adami gratia non producebat merita humana. 34. 1. *Nec erat debita naturæ ſanæ, ac integræ.* 35. 1. *Solum erat debita naturæ prout elevatæ ad finem ſupernaturalem.* 35. 13.

Adami gratia, & gratia Chriſti Domini non differunt eſſentialiter, ſed ſolum ex variis titulis acccidentaliter. 36. 1. & 37. 3.

Adjutorium quo, ſeu gratia efficax, & Adjutorium ſine quo non, ſeu gratia ſufficiens in utroque ſtatu naturæ datur tam integræ, quam lapſæ. 24. 3. 35. 12. & 36. 11.

Adjutorium ſine quo non, ſeu gratia ſufficiens nulli deeſt in pœnam peccati. 4. 7.

Afflictiones, & ærumnæ hujus vitæ non deſerviunt ſolum ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem. 70. 1.

Amare Deum intuitu retributionis non eſt malum. 36. 3.

Amare Deum ex toto corde quid importet? 44. 10.

Amor amicitiæ erga Deum, & amor concupiſcentiæ non pugnant ad invicem. 44. 14.

Amor Dei naturalis poſſibilis eſt in ſtatu naturæ lapſæ. 53. 3. *Non tamen amicitia naturalis cum Deo.* 53. 6.

Amor Dei perfectus, & amor Mundi, ac ſuimet malus non ſunt unicæ origo noſtrarum volitionum, & actionum. 44. 1.

Amor Dei poteſt non regnare in corde peccatoris, quin eatenus regnet carnalis cupiditas, quæ omnes actiones corrumpat. 45. 1.

Amor Dei ubi deſit, non aderit illico amor proprius peccaminoſus. 49. 1.

Amor proximi, quamvis non profluat a charitate erga Deum, adhuc eſt laudabilis. 44. 8.

Amor ſuimet quandonam ſit vitioſus, & quando laudabilis, licet non ſit propter Deum. 49. 9.

Angeli an Eccleſiam conſtituant? 72. 15.

Apoſtatæ non ſunt membra Chriſti, & Eccleſiæ. 72. 9.

Apoſtoli nonniſi Hebraice, ac Græce, & ad ſummum Latine ſcripſerunt. 79. 3.

Auxilia gratiæ ſunt nobis intrinſeca. 19. 5. *Quomodo differant in ſtatu naturæ innocentis, & lapſæ?* 36. 5.

Auxilium inefficax a Deo confertur ut ſufficiens, non ut inefficax. 11. 8.

Auxilium ſufficiens num denegetur a Deo aliquibus poſt certum numerum peccatorum? 4. 8. & 30. 13. *Vide Gratia ſufficiens.*

B

Baptizatus non eſt ſub lege, ſicut Judæus, ſi legem adimpleat ex ſolo timore. 63. 1.

Baptiſmalis gratia poteſt per peccatum amitti, ſicut etiam fides. 43. 3.

Baptiſmalis gratiæ effectus non eſt, ut homo non habeat plus vitæ pro peccato, quam mortuus pro rebus Mundi. 43. 1.

Bona operatio Deo magis tribuenda eſt, quam voluntati ad illam ſe determinanti. 69. 10. *necnon* 10. 8.

Bonorum terrenorum renunciatio non eſt ad ſalutem neceſſaria. 33. 8.

C

Calvinus, & Lutherus diversimode errarunt circa arbitrii libertatem. 10. 5.
Cæcitas corporis in quo differat a cæcitate cordis. 4. 5.
Censura pluribus de causis potest esse nulla, aut injusta. 9. 2.
Charitas cuinam cupiditati opponatur, & cupiditas charitati. 1. 2.
Charitas, & cupiditas quonam pacto adversentur. 46. 1.
Charitatis spiritu deficiente non frustra clamamus, Pater mi. 50. 1.
Charitas non est sola, quæ facit actiones christianas. 53. 1. Nec est sola, quæ Deum alloquitur, & quam Deus audit. 54. 1. Neque charitatem dumtaxat Deus coronat. 55. 1. Neque solam Deus honorat. 56. 1. Neque peccatori totum deest, si desit spes, potestque spes esse sine charitate. 57. 1. Potest etiam religio a charitate separari. 58. 1.
Christianum fœdus, & Judaicum quomodo differant. 6. 1.
Christi desideria non semper habent effectum suum. 31. 1.
Christi resurrectio quomodo ad nostram justificationem conferat, & Christi passio ad peccatorum remissionem. 36. 1.
Christus D. quodnam juramentum prohibuerit. 101. 5.
Christus oravit etiam pro Reprobis. 31. 4. & 9.
Christus non pro solis Electis mortuus est. 32. 1.
Christus quomodo sit Ecclesiæ caput, & quænam sint ejus membra. 72. 7.
Cognitio Dei sine gratia non parit præsumptionem, vanitatem, & oppositionem ad ipsum Deum. 41. 1.
Concordare libertatem arbitrii cum efficacia gratiæ quare sit arduum? 11. 5. Concupiscentiæ amor, quo quis Deum sibi amat, est honestus. 33. 6.
Concupiscentiæ motus, & affectus turpes inefficaces, ubi sunt necessarii, culpa vacant. 33. 12. & 43. 14.
Conjugium spirituale inter Deum, & animam justam solum ex parte sponsæ repudiari potest. 14. 3.
Concupiscentiæ dominatui quomodo quis subjiciatur. 1. 9.
Cooperatio cum auxiliis gratiæ Deo tribuitur. 13. 9. & 25. 5.
Creatio non est gratia antonomastice dicta, 24. 6.
Creatura rationalis condi potest sine gratia. 34. 1.

D

Dæmones in Inferno physice ne, an solum moraliter necessitentur ad peccandum? 1. 6.
Dæmonis tyrannidi quomodo peccator subjiciatur. 1. 9.
Delectatio sive charitatis, sive cupiditatis non est victrix cum violatione libertatis a necessitate. 20. 17 & 20. 7.
Deus est, qui nos discernit, quamvis voluntas ad bonam operationem se determinet. 10. 7.
Deus esset peccati auctor, si homo necessario peccaret. 38. 11.
Deus impossibilia non præcipit, ne in pœnam quidem peccati. 15. 5.
Deus in quonam sensu, quem vult, induret. 4. 6. Et in quonam sensu discernat Electos a Reprobis. 68. 10.
Deus in hac vita etiam innocentes affligit ob fines altissimos suæ Providentiæ. 70. 1.
Deus non est peccati Auctor, quamvis culpam prævideat, & non impediat. 10. 10.
Deus non permittit, ut potestates omnes sint contrariæ Prædicatoribus veritatis. 96. 1.
Deus non potest in omnibus Decalogi legibus dispensare. 71. 2. In aliquibus naturalibus solum potest materiam variare. ibid.
Deus prædefinit omnes actus salutares sub circumstantiis suis. 12. 9.
Deus providit infantibus de remedio ad salutem. 30. 12.
Deus quonam pacto donet nobis bonam operationem. 7. 2.
Deus quomodo operetur in nobis velle, & perficere. 13. 9.
Deus quomodo possit ineluctabiliter obtinere a creatura assensum liberum. 10. 6.
Deus vult omnium omnino salutem. 12. 1. & 30. 1.
Deus ita vult omnes salvare, ut tamen non omnes salventur infallibiliter. 30. 1. & 31. 2.
Diabolo non sacrificatur frequenter Dei servus, dum credimus sacrificare Deo impium. 100. 1.
Dilectio. V. Amor Dei.
Dives difficultatem quidem habet assequendi salutem, ac perfectionem, non tamen impossibilitatem. 33. 12.
Doctus, & illustratus a Patre vi gratiæ interioris potest non discere, nec venire ad Filium. 13. 1.
Donatistas imitantur Janseniani. 95. 6.

E

Ecclesia deficere non potest, nec senescere. 95. 1.

Eccle-

Ecclesia est Catholica, Sancta, Sponsa Christi, Columna, & Firmamentum veritatis, 95. 4.
Ecclesia est sancta, quamvis innumeros peccatores contineat. 72. 13.
Ecclesia est Cœtus vocatorum. 72. 3. *Complectitur homines veram fidem profitentes, ac utentes Sacramentis a Christo D. institutis sub regimine Pastorum, ac Vicarii Christi*. 72. 5. *Complectitur etiam peccatores, & reprobos*. 72. 13.
Ecclesia non fovet Schismata, dum damnat silentium obsequiosum Jansenianorum. 94. 1.
Ecclesia quomodo oret pro omnium salute. 30. 11.
Ecclesia non comprehendit solum Electos. 26. 2.
Ecclesiæ Christianæ quænam sint notæ. 72. 1. & 95. 1. *Ea non est cœtus filiorum Dei dumtaxat*. 73. 1. *Nec est integer Christus tanquam caput, & Sancti ut ejus membra*. 74. & 75. 1. *Nec complectitur solum electos, & justos*. 76. 1.
Ecclesia non est duplex, altera Militans, altera Triumphans, sed una diversis temporibus. 72. 10.
Ecclesiæ membra stricte illi unita non sæpe contingit, ut tanquam indigna tractentur. 97. 1.
Ecclesiæ praxis in absolvendis peccatoribus tam a peccatis, quam a censuris. 87. 4.
Ecclesia quomodo lunæ comparetur. 95. 7.
Ecclesiæ usus in divinis officiis peragendis. 79. 3.
Efficaciam gratiæ cum libertate arbitrii quare sit arduum conciliare. 11. 5.
Efficax gratia necessaria quidem est, ut ponatur, non tamen ut poni possit bona operatio. 3. 12. & 11. 7.
Efficax gratia quid sit. 3. 12. & 13. *Quomodo ejus infrustrabilitas cum libertate voluntatis concilietur*. 23. 3.
Electi a Reprobis a Deo discernuntur principalius. 3. 12. & 10. 8.
Electi in quonam sensu salventur indubitabiliter. 12. 1.
Ethnici extra Ecclesiam aliquid boni operari possunt. 38. 6.
Excommunicati ad Ecclesiam non spectant, sicut nec Schismatici, Apostatæ, & Hæretici; spectant tamen ad illam peccatores. 72. 9.
Excommunicatio ut feratur, non requiritur consensus præsumptus totius Ecclesiæ. 90. 7.
Excommunicatio etiam injusta timenda est. 91. 3. *Qui illam non timet, erigit se contra Ecclesiæ auctoritatem, & Saulum, non Paulum imitatur*. 92. 14. *Christus non sanat vulnera, quæ a Pastoribus per excommunicationem infliguntur, quamvis videantur zelo inconsiderato ea infligi*. 93. 15.
Excommunicatio cessante contumacia non cessat. 89. 1.
Exhortationes. V. *Gratiæ exteriores*.
Exprobrationes frustra fierent peccantibus, si deesset illis auxilium sufficiens. 16. 4.

F

Fides dæmonum in quonam sensu fidei impiorum assimiletur. 68. 7.
Fides, & preces non satis sunt ad salutem. 68. 1.
Fides informis potest esse supernaturalis. 12. 5. *Eaque vera virtus est, quamvis Aristoteli ignota, & quomodo*. ibid.
Fides non est prima omnium gratiarum. 27. 1.
Fides non prærequiritur ad obtinenda auxilia gratiæ. 26. 1.
Fides num sola ad salutem sufficiat. 51. 9.
Fides quomodo justificet, & quomodo per charitatem operetur. 51. 1.
Fides supernaturalis nequit esse formidolosa, quamvis possit esse modica. 52. 9.
Fides, usus, augmentum, & præmium fidei non sunt donum puræ liberalitatis Dei. 69. 1.
Fidei actus naturalis num sit possibilis? 53. 7.
Fidei materiale objectum num sit Conclusio Theologica? 94. 3.
Fidei lumine destituti non semper peccant. 48. 1.
Fidem præire debet pia affectio supernaturalis imperans illam. 52. 2. *In fide non continentur omnia alia salutis media, & potest fides esse absque amore, & fiducia*. 52. 1. *Ex fide justus in quonam sensu vivat*. 51. 6.
Fomes concupiscentiæ per Baptismum non extinguitur. 43. 13. *Non est peccatum proprie, sed vocatur ab Apostolo peccatum, quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat*. ibid.

G

Gentiles in quo differant a Judæis. 6. 9.
Gloriari possumus in Domino de bonis nostris operationibus. 69. 11.
Gratia Adamica, & Christiana non differunt essentialiter. 36. 1. & 37. 3.
Gratia conceditur etiam extra Ecclesiam. 29. 1.
Gratia baptismalis. V. *Baptismalis gratia*.
Gratia destitutus potest aliquid amare, & non in suam condemnationem. 41. 1. *Neque in eo est solum impuritas, & indignitas*. 42. 1.
Gratia efficax. V. *Efficax Gratia*.
Gratia in quonam sensu faciat nos facere. 69. 9.
Gratia num requiratur ut possit bonum opus fieri. 2. 1.

Gratia non est imitatio Dei Incarnantis, ac Resuscitantis Filium suum. 21. 1. *Neque adumbratur per creativam operationem*. 23. 1. *Nec sanat animas a cupiditate, sicut corpora sanantur a morbis*. 24. 1.
Gratia non est Dei voluntas nobis extrinseca. 11. 2. & 16. 1.
Gratia non necessitat physice. 14. 1.
Gratia novi Testamenti, ac veteris in quonam differant. 8. 6.
Gratia præditi æquali Pharao, & Nabuchodonosor, hic consensit, ille dissensit. 20. 6.
Gratia prima, quæ peccatori conceditur, non est peccatorum remissio. 28. 3.
Gratia sufficiens ad salutem datur omnibus. 3. 5. & 13. 12. & 30. 13. *V. Auxilium sufficiens, & Adjutorium sine quo non*.
Gratia sufficiens ad legem implendam non deest iis, qui peccant. 4. 1. & 11. 3.
Gratia sufficiens quare a Jansenianis dicatur esse perniciosa? 3. 8. & 5. 4. *Ea datur omnibus indiscriminatim*. 26. 6.
Gratiæ collationis prima causa est a Deo, Gratiæ defectus prima causa est ex nobis. 30. 3.
Gratiæ actualis quænam sint proprietates ex Augustino, & in quo sensu. 43. 7.
Gratiæ interiori potest voluntas resistere. 8. 2. & 9. 1. *V. Gratiæ operatio*.
Gratiæ illustratio non necessitat ad bonam operationem. 25. 4.
Gratiæ operationem potest voluntas impedire, & retardare. 10. 2. & 13. 1. *V. Gratia interior*.
Gratiæ illecebris potest voluntas reluctari. 16. 1. & 17. 1. & 18. 1.
Gratia pertinens ad statum naturæ integræ, & lapsæ. 3. 4.

H

HÆretici ad Ecclesiam non spectant, ut nec Schismatici, Apostatæ, & Excommunicati, licet ad illam spectent peccatores. 72. 9.
Hæretici vera falsis passim permiscent, ut decipiant. 12. 2.
Hæreticum, flagitiosum, ac impium haberi, non est plerumque probatio maxime meritoria. 98. 1.
Homo ob sui conservationem nequit se dispensare a legibus conditis in sui utilitatem. 71. 1.

I

JAnseniani Donatistas imitantur. 95. 5.
Janseniani admittunt in peccantibus tenuem quandam gratiam interiorem, insufficientem tamen ad bene operandum. 16. 4.
Jansenius inepte Tridentinum interpretatur, quod diserte docet dari in natura lapsa libertatem indifferentiæ. 23. 6.
Illustratio gratiæ non necessitat ad consentiendum. 24. 4.
Infantes, etiam post baptismum, obnoxii sunt ærumnis hujus vitæ, idque ob fines altissimos Providentiæ. 70. 4.
Infantium sine baptismo decedentium salutem Deus quomodo velit? 30. 12.
Infideles non destituuntur gratiæ auxiliis. 29. 6. *Possuntque laudabiliter operari*. 38. 6. & 53. 16.
Innocentes, etiam in hac vita, a Deo affliguntur. 70. 1.
Judæ in quonam sensu bonum erat, si natus non fuisset. 50. 10.
Judæi quomodo ducerentur spiritu servitutis, non spiritu filiorum Dei. 6. 5. Innumeri ex *Judæis, non sicut mancipia per timorem, sed sicut filii per amorem legem implebant*. 60. 15. *Judæis non deerat gratia sufficiens ad legem implendam*. 6. 2. & 7. 7. *Non defuit iis gratia sufficiens ad salutem*. 26. 7. *Judæi obdurati in quonam sensu non poterant credere?* 4. 4.
Judæorum Synagoga num defecerit aliquando in fide? 95. 7.
Judaicum fœdus in quonam differat a fœdere Christiano? 6. 1. & 7. 1.
Judaicæ legis scopus quinam fuerit ex Jansenio inepte Augustinum interpretante? 7. 5. & 8. 4.
Juramenta communia facere in Ecclesia non opponitur Spiritui Dei, & doctrinæ Christi. 101. 1.
Juramentum secundum se neque jure naturali, neque positivo prohibetur. 101. 3. *Quodnam juramentum Christus D. prohibuerit omnino*. 101. 5. *Juramentum est actus Religionis*. 101. 6.
Justificari nos gratis per fidem quid importet? 68. 8.
Justus quam ob causam a Deo crucietur in hac vita? 70. 11.
Justus quomodo ex fide vivat? 51. 6.

L

LEges conditas in nostram utilitatem nequit homo ob sui conservationem violare. 71. 1.
Libertas abstinendi a peccato non est libertas a servitute peccati. 2. 7.
Libertas in causa non sufficit ad peccatum formale. 1. 6. & 24. 10. & 38. 3. *Nec libertas a coactione*. 7. 3. & 21. 3. & 38. 3.
Libertas indifferentiæ requiritur ad meritum,

ac

ac demeritum. 11. 8. *Eaque datur in natura lapsa*. 22. 3. & 23. 5.
Libertas ad declinandum hoc, vel illud vage peccatum, nisi sit etiam ad declinandum quodcunque peccatum, excusat a culpa. 38. 4.
Libertati ex Jansenio sola vis, & coactio adversatur. 11. 4.
Libertatis concordia cum omnipotenti operatione Dei non demonstratur in Incarnatione. 22. 1. *Quomodo explicetur hæc concordia in sententia Societatis?* 23. 3.
Liberum arbitrium per peccatum est solum viribus attenuatum, & inclinatum. 2. 5.
Literam occidere, ac Spiritum vivificare quid importet? 11.
Lutherus, & Calvinus circa libertatem arbitrii errarunt diversimode. 10. 5.

M

Mercedis æternæ intuitu operari non est malum. 33. 5.
Merita in statu naturæ innocentis tribus de causis dicuntur merita humana, quamvis sint dona Dei, sicut sunt merita in statu naturæ lapsæ. 34. 13.
Metus quomodo pariat involuntarium? 60. 6.
Miraculis, & gratiis exterioribus annectit Deus gratias interiores. 20. 5.
Miseria pœnalis debet culpam consequi, non miseria naturalis. 70. 9.
Missæ Sacrificium Latreuticum est, Propitiatorium, Eucharisticum, & Impetratorium. 89. 5. *Huic Sacrificio jus habet assistendi etiam peccator*. 89. 1.
Moyses, Sacerdotes, Prophetæ, aliique Legis Doctores dederunt Deo filios, & non mancipia dumtaxat per timorem. 65. 1.

N

Natura sana, ac natura ægrota in quonam different; & quomodo differant gratia sanitatis, & gratia medicinalis? 36. 9.
Naturæ status multiplex, videlicet puræ, integræ, innocentis, lapsæ, ac reparatæ, explicatur. 34. 2.
Naturæ status ante legem, sub lege, & sub gratia quid importet? 7. 9.
Necessario erit, sed non necessarius consensus a Deo prædefinitus sub principiis indifferentibus. 12. 11.
Necessitas dicti, & necessitas rei quid importent? ibid.
Necessitas physica evertit meritum, ac demeritum. 16. 2.
Necessitas peccandi differt a servitute peccati. 2. 5.

O

Obdurati Judæi in quonam sensu non poterant credere? 4. 4.
Obduratis, & obcæcatis confert Deus gratiam sufficientem ad resipiscendum. 4. 2. *Iisdem gratia sufficiens non confertur in pœnam*. 3. 11.
Obdurationis causa quænam sit? 5. 10.
Obedientia potest esse laudabilis, quamvis non profluat a charitate. 47. 1.
Obscuritas divini Verbi unde oriatur? 79. 10. *Ea est ratio sufficiens, cur laici a lectione divinarum Scripturarum se dispensent*. 81. 1.
Operatio honesta cur Deo magis tribuenda sit, quam voluntati illam eligenti. 10. 8. & 69. 10.
Orare oportet, quando id, quod præcipitur, est moraliter impossibile. 15. 8.
Orandi formula in quonam sensu sit regula credendi? 7. 10. & 30. 11.
Orandum non esset pro eo, de quo sciretur, quod esset certo damnandus, sicut nec oramus pro diabolo. 31. 10.
Oratio impiorum non est novum peccatum. 59. 1.
Oratio annexa fidei non sufficit ad salutem. 68. 5.
Originalis culpa non fert se sola adultorum damnationem. 30. 9.

P

Pastorum pervicacia non est causa, cur quotidie mutentur in odorem mortis, quæ Deus posuit in odorem vitæ. 99. 1.
Peccati pondus ille agnoscit, & experitur, qui vult illico a se illud excutere. 88. 1.
Peccati statum sentire, & cum humilitate portare, non est modus sapientia, lumine, & charitate plenus. 87. 1.
Peccati servitus non connectitur cum necessitate peccandi. 2. 5.
Peccator post gratiam amissam non remanet impotens ad omne bonum opus. 1. 3.
Peccator non est membrum recisum ab Ecclesia, quamvis sit mortuum. 82. 2. *Non est liber solum ad malum sine gratia Liberatoris*. 38. 1. *Per peccatum non cessat habere Deum pro Patre, & Christum pro capite*. 77. 1. *Nec separatur ab Ecclesia, sicut infidelis*. 78. 1. *In quonam sensu dicatur esse mortuus per peccatum*. 23. 7.
Peccatores etiam, ac Reprobi ad Ecclesiam spectant. 72. 10.
Peccatori non deest totum, si desit spes; & potest spes esse sine Dei amore. 57. 1.

Pec-

Peccatum, quod simul est pœna peccati, non est peccatum formale, si caveri non potest. 38. 9.
Peccat universim nemo in eo, quod non potest declinare. 3. 7.
Peccatum, & mendacium dumtaxat habere hominem de suo, in quonam sensu dicatur. 1. 11.
Petitiones nostræ non sunt frustraneæ, quamvis Deus promiserit nobis auxilium sufficiens. 13. 6. & 24. 3. & 30. 11.
Pœnitentiæ dilatio fert proclivitatem ad novas culpas. 87. 3.
Pontifex quandonam possit relate ad factum decipi? 90. 13. & 94. 2.
Præceptum Dei non est vanum, quamvis Deus non det id, quod præcipit, 3. 1.
Præceptumne sit, an consilium, quod statim homo post commissum peccatum conteratur? 87. 4.
Præcepta divina, si essent de re impossibili, essent inutilia. 15. 6.
Prædefinit Deus omnes actus honestos sub suis adjunctis temporis, & loci. 12. 9.
Prædestinatio quid importet? 3. 13.
Prædeterminatio physica Thomistica toto cælo differt a gratia medicinali Janseniana. 9. 1. & 22. 4.
Prædicatoribus veritatis non adversantur Potestates omnes. 96. 1.
Proprietates gratiæ actualis quænam sint ex Augustino? 43. 7.

Q

QUesnellianæ theses Jansenii confixas theses recudunt. 1. 1. & 2. 9.
Quesnellus de medio tollit cooperationem voluntatis cum gratia. 8. 1. & 12. 2. & 21. 1.
Quesnelli Asseclæ inaniter illum excusant. Vide in calce thesis 7. 9. 10. 19. 20. 22. 30. 33. 42. 43. 51. 52. 72. 78. 89 90.
Quesnellum juridice damnat, ac punit Archiepiscopus Mechliniensis. 2. 9.

R

REgula traditur ad dignoscendam vim thesium confixarum, quando sunt indefinitæ. 90. 6.
Regula credendi in quonam sensu legem statuat supplicandi. 7. 10. & 30. 11.
Religionis virtus potest esse sine charitate. 58. 1.
Renunciatio terrenorum bonorum non est simpliciter ad salutem necessaria. 33. 8.
Reprobi non possunt de Deo conqueri, quod gratia efficaci destituantur. 10. 9.
Reprobi, ac peccatores etiam ad Ecclesiam spectant. 72. 10.
Reproborum etiam vult Deus salutem efficaciter, quantum est ex se. 12. 3. & 30. 1.
Resistere potest voluntas divinæ gratiæ interiori, quamvis non possit omnino impedire effectum absolute volitum, & efficaciter prædefinitum a Deo. 10. 6. & 31. 11.
Resistentiam voluntatis gratiæ interiori sufficienti nusquam admisit Quesnellus. 10. 11.

S

SAcrificio jus habet assistendi etiam peccator. 89. 1.
Satisfactio non est necessario præmittenda reconciliationi cum Deo. 87. 2.
Scientia conditionalium in Deo negari non potest. 2. 13.
Scripturæ Sacræ studium non est omnibus, ac semper necessarium. 79. 1. *Ejusdem lectio non est pro omnibus.* 80. 1. *Obscuritas divini Verbi est ratio sufficiens, cur Laici se ab hac lectione dispensent.* 81. 1. *Dies Dominicus non est ab omnibus hac lectione sanctificandus.* 83. 1. *Nec est opus, quod fœminis notitia mysteriorum fidei lectione sacrorum Bibliorum communicetur.* 83. 1. *Clausum tenere idiotis novum Testamentum non est illis os Christi obturare.* 84. 1. *Nec est interdicere usum luminis filiis lucis.* 85. 1. *Id non adversatur praxi, & intentioni Dei.* 86. 1.
Semen Verbi, quod Deus irrigat, non semper affert fructum. 18. 1.
Sententia Pastoris, etiam injusta, timenda est. 90. 3.
Silentium obsequiosum Jansenianorum merito damnatur. 94. 1.
Spei nostræ timor adjungendus, non quidem ne gratia desit nobis, sed ne nos desimus gratiæ. 13. 5.
Spes Theologica omnibus præcepta satis ostendit, dari omnibus auxilium sufficiens ad salutem. 13. 2.
Superiori obtemperandum est, quoties non constet subesse culpam in re præcepta. 90. 12.
Synagoga Judæorum num in fide unquam defecerit? 95. 7.
Synagogæ non promittebantur a Deo bona dumtaxat temporalia. 6. 4.

T

TEstamenti veteris, ac novi discrimen. 79. 10.
Testamentum novum. V. Scriptura sacra.
Theses proscriptæ, si sint indefinitæ, quomodo explicandæ. 90. 6.

Theologica Conclusio an sit objectum materiale fidei ? 94. 3.
Thomistica doctrina adversatur Jansenianæ. 9. 2.
Timor gehennæ est supernaturalis, atque adeo bonus, & rectus. 60. 2.
Timor quomodo reddat actum involuntarium ? 60. 6.
Timor pœnæ, si retrahat a culpa, non reddit hominem coram Deo reum. 62. 1.
Timor servilis animans pœnitentiam non ducit ad desperationem. 65. 1.
Timor servilis non solum manum a culpa cohibet, sed etiam cor, quamvis desit amor. 66. 1.
Timor etiam servilis facit nos Deo appropinquare. 66. 1.
Timor servilis non repræsentat Deum imperiosum, injustum, & intractabilem. 67. 1. *Nec est actus inordinatus reponens finem ultimum in creatura.* 60. 14. *Quamvis qui culpam propter pœnam detestatur, magis eo actu odio habeat pœnam, quam culpam, non proinde cessante timore pœnæ vellet peccare.* 60. 14.
Timor supernaturalis spei annectendus est, timendo ne Deum nos deseramus, non vero ne Deus nos deserat. 13. 5.

V

Virtutes morales a Jansenianis distinguuntur solum ratione diversorum officiorum, non ratione diversorum formalium objectorum. 44. 2.
Virtutes supernaturales, etiam morales, a charitate distinctæ dantur de facto. 52. 8.
Vita æterna non est merum donum liberalitatis divinæ in natura lapsa. 69. 9.
Voluntas gratiæ cooperatur. 11. 2. & 21. 1. *Sine gratia non est incapax ad quodvis bonum.* 39. 1. *Relate ad gratiam non se habet mere passive.* 21. 4.
Voluntatis cooperationem cum gratia de medio tollit Quesnellus. 8. 1.
Votum non infringit, qui illud commutat in melius. 71. 5.

Sit autem hic hujus Operis (Sed oh ubi Æternitatis !)

F I N I S.

Eminentissimo, e Reverendissimo Signore.

NIccolò Pignatelli Stampatore Arcivescovile espone umilmente a Vostra Eminenza, come desidera fare ristampare con alcune conferme delle medesime dottrine il Libro stampato ne' mesi passati col suo benignissimo permesso, intitolato: *Trutina Theologica Thesium Quesnellianarum, Auctore P. Dominico Viva Societatis JESU*. Supplica pertanto Vostra Eminenza a degnarsi del rescritto nel modo, e forma, che comanderà. Ut Deus, &c.

Reimprimatur. Datum in Oppido S. Jo: in Galdo meæ Diœcesis 3. Julii 1717.

Frater Vincentius Maria Cardinalis Ursinus Archiepiscopus.

Imprimatur, [illegible] in Oppido [illegible]
[illegible] Julii [illegible].

Frater Vincentius Maria Cardinalis
Ursinus Archiepiscopus.

Bayerische StaatsBibliothek
Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Viva, Domenico,

Damnatae Theses Ab Alexandro VII., Innocentio & Alexandro VIII. Necnon Jansenii Ad Theologicam trutinam revocatae juxta pondus Sanctuarii ...

Bd.: 2 = Ps. 4

Patavii 1724

Regensburg, Staatliche Bibliothek -- 999/4Theol.syst.406(1/4#4
urn:nbn:de:bvb:12-bsb11298842-0